

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

47926

804061

HERODOTI

HALICARNASSEI

HISTORIOGRAPHI LIBRI

VOLUME PRIMVM

NOMINIBVS IN

SCRIPTIS

EIVSDEM

*De genere uitae; Homeri Libellus, Conrado
Heresbachio interprete.*

VIRTUTIS DUCES

COMITE EORTVNA.

LVGDVNI,
APVD HAERED. SEB.
GRYPHII,

1858.

HERODOTI VI

TA E' SVIDA.

Herodotus historicus ex Halicarnasso clas-
 ris ortus parentibus, semper patre Leuco,
 matre Dryone, fratrem autem habuit Lyco-
 dorum. Relegatus in Samum à Lygdame Halis-
 carnasseorum tyrāno, ibi & Ionicam linguam
 didicit, scripsitq; ea lingua libros historiarum
 nouem, exorsus à Cyro & Candaule Lydorum
 rege. Postea reuersus Halicarnassum, ubi exo-
 sum se popularibus suis uidisset, ultro Thurium
 concessit Italia oppidum, iam tum Atheniens-
 sum colomam, ubi reliquum uitae finiuit: sepul-
 tus in foro, ut aliqui memorant. Sunt qui tra-
 dunt eundem in Pella obijisse. Claruit anno ab
 urbe condita trecentesimo, ut scribit Plinius li-
 bro duodecimo. Idem tradit Thurijs historia-
 rum libros cōdidisse, quas musarum nominibus
 inscripserit. Ipse alibi scribit Homerum &
 Hesiodum quadringentis non amplius
 annis ante se claruisse. Scri-
 psit & Homeri uitam,
 ut testatur idem
 Suidas
 ἡ τῆς ὁμοῦ.

HERODOTI HALICARNASSEI

HISTORIAE PAREN-

TIS LIBER I. QVÆ

INSCRIBI-

TVR

CLIO.

HERODOTI Halicarnas-
sei historia explicatio hæc
est, ut neque ea, quæ gesta
sunt, ex rebus humanis obli-
terentur ex aëre, neq; ingen-
tia & admiranda opera uel
Græcis edita, uel à Barbaris, gloria frauden-
tium alia, tū uerò quæ de re isti inter se belli-
auerunt. Persarum eximij memorant dis-
cessionum auctores extitisse Phænices, qui à mas-
sæ ad Rubrum uocatur, in hoc nostrum pro-
prie, & hanc incolentes regionem, quam
quoq; incolunt, longinquis continuo nau-
ibus incubuerunt: faciendiq; Aegyptias
& Assyriarum mercium uelutis, in alias
q;, præcipueq; Argos traiecerunt. Argos
ea tempestate omnibus ciuitatibus re-
bus, quæ nunc Græcia nominatur, antecel-
lus. Huc appulsos Phænices mercimonia ex-
posuisse

HERODOTI VI-

TA E' SVLDA.

Herodotus historicus ex Halicarnasso clas-
 sis ortus parentibus, nempe patre Luxo,
 matre Dryone, fratrem Antiochum, Ly-
 dorum. Relegatus in Samum à Lygdame Halicarnasseorum tyrāno, ibi & Ionicam linguam
 didicit, scripsitq; ea lingua libros historiarum
 nouem, exorsus à Cyro & Candaule Lydorum
 rege. Postea reuersus Halicarnassum, ubi exo-
 sum se popularibus suis uidiſſet, ultro Thurium
 conceſſit Italia oppidum, iam tum Athenienſium
 coloniā, ubi reliquum uitae finiuit: ſepul-
 tus in foro, ut aliqui memorant. Sunt qui tra-
 dant eundem in Pella obijſſe. Claruit anno ab
 urbe condita trecentesimo, ut ſcribit Plinius li-
 bro duodecimo. Idem tradit Thurijs historia-
 rum libros cōdidiſſe, quas muſarum nominibus
 inſcripſerit. Ipſe alibi ſcribit Homerum &
 Heſiodum quadringentis non amplius
 annis ante ſe clariſſe. Scri-
 pſit & Homeri uitam,
 ut teſtatur idem
 Suidas
 ἡ τῆς ἑποικίας.

HERODOTI

HALICARNASSEI

HISTORIAE PAREN-

TIS LIBER I. QVE

INSCRIBI-

TVR

CLIO.

HERODOTI Halicarnas-
sei historia explicatio hac
est, ut neque ea, quae gesta
sunt, ex rebus humanis obli-
terentur ex aëo, neq; ingen-
tia & admiranda opera uel

à Gracis edita, uel à Barbaris, gloria frauden-
tur, cum alia, tū uerò qua de re isti inter se belli-
gerauerunt. Persarum eximij memorant dis-
sensionum auctores extitisse Phœnices, qui à ma-
ri quod Rubrum uocatur, in hoc nostrum pro-
fisciscetes, & hanc incolentes regionem, quam
nunc quoq; incolunt, longinquis continuo navi-
gationibus incubuerunt: faciendisq; Aegyptia-
rum, & Assyriarum mercium ueluturis, in alias
plagas, praecipueq; Argos traiecerunt. Argos
etenim ea tempestate omnibus cinitatibus re-
gionis, qua nunc Gracia nominatur, antecel-
ebat. Huc appulsos Phœnices mercimonia ex-

posuisse, & quinto sextoque quam appulsiens die, cunctis ferè diuenditis, feminas ad mare uenisse cum alias multas, tum uerò regis filiam, cui nomen esset idem, quod Graci tradunt, Io filiam Inachi. Dumq; hæc foemina puppi nauis assistentes ea mercarentur, quæ cuiusq; auiditas maximè ferebat, in eas Phœnices sese adhortatos impetum fecisse, & ipsarum plerisque aufugientibus, Io cum alijs aliquot raptâ fuisse, eusq; in nauem impositis, Phœnices in Aegyptum uela fecisse. Hunc itaq; in modum Io in Aegyptum abiisse memorant Persæ, non quemadmodum Graci: & hoc iniuriarum principium extitisse. Post hæc Gracorum quosdam, quorum nomina non tradunt, nec tenent, Tyrum appulso, filiâ regis rapuisse Europam. Fuerunt autem hi Cretes, illisq; par pari repensum. Verum postea Gracos secunda iniuriæ autores extitisse: longa uelî naue in oram Colchidis, & ad Phasim fluuium, cum cætera transegissent, quorum gratia uenerant, asportarunt illinc filiam regis Medeam. Ad quam repositum, pœnasq; de raptu petendas, cum rex Colchorum caduceatorem misisset, Gracos respondiisse, ut illi de raptâ Io Argiua pœnas sibi non dedissent, ita ne se quidem illis duros. Secunda dehinc ætate ferunt Alexandro Priami filio, cum ista audisset, cupidinem incesisse uxoris sibi per rapinam à Graciâ comparanda: certum habenti,

omnino

omnino se pœnas non pensurum, quas nec illi
pependissent. Ita cum is Helenam rapuisset,
uisum esse Gracis primum missis illuc nuntiis
& Helenam repetere, & pœnas de raptu pe-
tere. Illos uerò tergiuersantes mentionem fe-
cisse de raptu Medea: & qui nec pœnas dedisse-
sent, nec rapinam reposcentibus reddidissent,
quomodo uellent ipsi ab alijs sibi pœnas dari.
Hactenus inter eos mutui rapinis actum. Eo-
rum autem quæ deinceps extiterunt, Gracos
præcipue autores extitisse, qui priores in Asiam,
quàm ipsi in Europam, copias ducere incepis-
sent. Se quidem sentire, iniuriorum uirorum fas-
cium esse, rapere fœminas: amentium uerò, ra-
ptis ulciscendis operam dare: prudentium au-
tem, pro nulla habere raptarum pulchritudi-
nem: quippe quæ nisi uoluissent, haud dubiè
rapta non fuissent. Eoq; suarum fœminarum
ex Asia raptarum Persa negant ullam se ha-
buisse rationem. Gracos autem Lacedæmonie
mulieris gratia, ingentem comparasse classem,
deinde in Asiam profectos, imperium Priami
eueruisse. Atq; ex eo tempore semper existimasse
sibi hostes esse Gracos. Siquidem Asiam, &
quæ illam incolunt, barbaras gentes putant
Persa sibi necessitudine coniunctas: Europam
uero & Gracos à se esse disiunctos. Hunc in
modum Persa rem gestam esse memorant, &
ob Ilij excidium sibi discordiæ cum Gracis ex-
stitisse

titisse principium comperiunt : cum quibus non consentiunt de Io Phœnices, quam negant se in Aegyptum abduxisse raptu usos, sed eam apud Argos cum nauclero ipsorum navis habuisssem : & cum se gravidam esse comperisset, uerita parentes, sic uoluntariam cum Phœnicibus nauigasse, ne detegeretur. Et hac quidem Persæ Phœnicesq; referunt. Ego uerò, utrum sic gesta sint necne, non pluribus persequar. Caterum quem ipse noui primum incepisse inferre Græcis iniuriam, hunc indicabo, longius oratione pergens, tam paruas urbes ciuitatesq; commemorando, quàm magnas. Nam quæ olim magna erant, earum permulta factæ sunt parua : rursus quæ mea memoria magna fuerunt, prius fuerant parua. Igitur cum sciam humanam felicitatem nequaquam in eodem tenore perstare, utriusque fortuna mentionem habebo.

CROESVS genere quidē fuit Lydus, patre autem Halyatte, earum uerò nationū tyrannus, quæ intra Halym amnem sunt, qui à meridie Syros ac Paphlagonēs interficiens, contra uentum aquilonem in mare, quod uocant Euxinum, euoluitur. Hic Cræsus è barbaris duntaxat, quos cognitos habemus, prius Græcorum alios ad tributum pendendum adegit, alios sibi amicos conciliauit. Subegit quidem

quidem Iones, Aeoles, & qui sunt in Asia Diores. Amicos autem sibi fecit Lacedamonios, cum ante eius imperium uniuersi Græci liberi fuissent. Nam Cimmericorum aduersus Ioniam expeditio, uetustior illa quidem Cræso extitit: non tamē urbes expugnauit, sed per incursiones prædas abegit: Cæterum principatus cum fuisset Heraclidarum, ad genus Cræsi, qui uocabatur Mermnada, sic peruenit: Candaules is, quem Græci Myrsilum nominant, Sardium fuit tyrannus, ab Alceo Herculis filio oriundus. Siquidem Heraclidarum primus Sardi rex extitit Argon, nouissimus Candaules Myrsi filius, cum ante Argonem, qui in ea regione regnauerant, fuissent oriundi à Lydo Atys filio, à quo totus is populus cognominatus est Lydus, cum Meon antea uocaretur. Ab his succedentes Heraclida, imperium ex oraculo adepti sunt, Iardana ancilla & Hercule geniti: idq; per quingentos & quinq; annos, duas & uiginti uirorum ætates tenuerunt, filius patri deinceps succedens usque ad Candaulem Myrsi. Hic igitur Candaulus uxorem adamabat, eamq; præ amore arbitrabatur omnium fæminarum esse pulcherrimam. Hoc ita esse sibi persuadens, apud Gygem Dascyli filium ex satellitibus suis (erat enim is maximè acceptus, & quo ministro in rebus magis arduis utebatur) speciem uxoris supra modum extollebat. Ad quem non multo in-

teriecto tempore (neceſſe nanque erat ei malè
euenire) inquit his uerbis : Gyges , neque enim
uideris mihi fidem habere referenti de conſu-
gu ſpecie , quòd magis incredula ſunt homini-
bus aures quàm oculi , fac illam conſpicias nu-
dam. Hic autem uehementer exclamans, Quèm
nam, inquit, here ſermonem profers haudqua-
quam ſanum, qui me iubes inſpicere herã meam
nudam ? Mulier exuta tunica , & uerecun-
diam pariter exuit. Olim iam hominibus ſunt
honeſta excogitata , unde diſcere debemus : ex
quibus hoc unum eſt , Quæ ſua ſint , quenque
inſpicere debere. Ego uerò tibi fidem habeo, il-
lam eſſe ſæminarum omnium ſpecioſiſſimam,
zēq; oro , ne me ores illicita. Atque hac dicen-
do Gyges repugnabat : pertimeſcens , ne quid
ſibi ex ea re mali contingeret. Cui uiciſſim ille
his uerbis : Fidens, inquit , eſto Gyges, caue ti-
meas , aut me tanquam hoc te ſermone tentan-
tem , aut uxorem meam , ne quid tibi ex ea de-
trimenti creetur. Principio enim ſic ego machi-
nabor , ut illa ne deprehendere quidem poſſit,
ſe abs te fuiſſe inſpectam. Te nanque ſecun-
dum fores domus , in qua cubamus , cum aper-
ta fuerint, ſiſtam. Vbi ego fuero ingreſſus, ade-
rit & uxor mea in cubiculum : iuxta cuius in-
troitum ſella poſita eſt , ſuper quam ueſtes illæ
(ut quanque exuet) reponet ſeſe per multum
otium ſpectandam præbens : quæ cùm à ſella
cubiculum

cubitum perget ostendens invicem terga, cura tibi sit illinc ne te per fores abeuntem conspiciat. Gyges ubi effugere non potuit, fuit paratus: quem Candaules posteaquam hora cubandi visa est adesse, in cubiculum duxit, statimque post & uxor affuit, quam introeuntem, ac uestimenta deponentem Gyges intuitus, ubi aduersa fuit illa cubitū uadens, ipse è loco prorepens foras abiit, & inter exeundum à muliere conspectus est. Hac, ut didicit à uiro quod actum esset, neque præ pudore exclamauit, neque uisa est percepisse, habens in animo Candaulem ulcisci. Apud Lydos enim, & ferè apud ceteros quoque barbaros, magno probro est, etiam uirum conspici nudū. Ita tunc nihil apertus ueniens mulier, silentium tenuit. Mox ubi dies illuxit, quos domesticorum maximè sibi fideles intelligebat esse cum præparasset, Gygem accersit. Hic eam nihil suspicans scire eorū quæ acta erant, accersitus uenit: quippe qui antea solitus esset ad reginam concedere, quoties ab ea uocaretur. Ut uenit, ad eum his uerbis mulier inquit: Nunc duabus tibi presentibus uis Gyges, offero electionem in utram malis diuertere: Aut enim me pariter ac regnum Lydorum, ubi Candaulem interfeceris, aut teipsum continuò occumbere sic oportet: ne in omnibus Candauli obsequendo, posthac scias, quæ te scire non decet: sed aut illum, qui ista con-

a 8 soluit.

fuluit, interire opus est : aut te, qui nudam me
 es conspicatus, & illicita fecisti. Ad hac
 uerba Gyges parumper obstupescens, mox
 obsecrare illam, ne se ad talem necessitatem
 adigeret alterutrum eligendi. Vbi non per-
 suadet, sed utique propositam sibi necessita-
 tem cernit, aut interimendi herum, aut per
 alios pereundi, elegit ut ipse superesset : atque
 ita percontans illam, inquit : Quando qui-
 dem me adigis inuitum ad herum meum oc-
 cidendum, age audiam quo pacto illum ado-
 riemur. Excipiens illa, Ecce eo, inquit, lo-
 co adoriendus erit, unde ille me nudam osten-
 dit : in sopitum impetus dabitur. Postea
 quam insidias instruxerunt, & nox adue-
 nit, Gyges nihil cunctatus est (quippe cui
 nulla deuitandi facultas esset, sed necesse aut
 perire, aut Candaulem perimere) mulie-
 rem in thalamum sequitur, quem illa dato
 pugione subter easdem fores occulit. Vnde
 postmodum isle procedens, quiescentem Can-
 daulem obtruncat, uxoremque eius & re-
 gno potitus est. Cuius rei meminit & Ar-
 chilochus Parius, qui per idem tempus fuit,
 in iambo trimetro. Obtinuit autem regnum
 Gyges, atque possedit ex Delphico oracu-
 lo. Nam cum Lydi indigno animo ferrent
 Candaulem casum, atque in armis essent,
 conuenit inter hos ac factionem Gygianam,
 ut si

ut si oraculum respondisset hunc esse regem
 Lydorum, ipse regnaret: sin minus, principas-
 sum Heraclidis reditueret. Accepto pro se
 oraculo Gyges ita regnavit. Sed demum Py-
 thia locuta, Heraclidarum ultionem in atue-
 potem Gygis esse venturam. Quod carmen ne-
 que Lydi, neq; ipsorum reges ullius momenti fe-
 cerunt prius, quam exitu comprobatum est. Hunc
 in modum obtinere tyrannidem Mermnada,
 sublati Heraclidis. Gyges tyrannide occupata,
 Delphos donaria misit non pauca, ubi quæ ex
 argento donata visuntur, eorum pleraq; istius
 sunt. Et præter argentum immensam vim auri
 dedicauit: posuitq; cum alia, tum uero (quod
 præcipua mentione dignum est) pateras aureas,
 numero sex, pondo triginta talentorum, quæ Co-
 rinthiorum thesauro collocata sunt. Licet is the-
 saurus (si uera loqui uolumus) non Corinthi po-
 puli est, sed Cypseli Eetionis filij. Ita Gyges
 Barbarorum, quos ipsi nouimus, primus, munera
 apud Delphos posuit, secundum Midam
 Gordij filium, Phrygia regem. Nam & Midas
 obtulit regiam sellam, in qua sedens iura solis
 tuis dicere erat, rem spectaculo dignam. Quod
 tribunal eodem quo Gyges obtulit loco, nocita-
 tur à Delphis. Gygadas, eius uidelicet qui ob-
 tulit cognomine. Is postquam imperio potitus
 est, arma intulit Mileto, & Smyrna, urbemq;
 Colophonem uicinitatem. Nec aliud ullum præcla-
 rum

rum facinus ab eo gestum est, cum duodequadrageinta annos regnauerit. Hunc nos, his duntaxat de eo commemoratis, missum faciamus: Ardys eius filij facturi mentionem, qui post Gygem regnavit. Hic Prieneas expugnavit, Miletum oppugnavit: quo Sardium tyrannidem obtinente, Cimmericj à Scythis Nomadibus eiekti, è sedibus suis in Asiam transierunt, Sardijq; prater arcem ceperunt. Ardys cum undequinquaginta regnasset annos, successit Sadyattes, regnavit annis duodecim. Cadiatti successit Halyattes, qui cum Cyaxare Deiocis pronepote bellavit, & Medis: Cimmericosq; exegit ex Asia. Smyrnam etiam à Colophone conditam cepit, & Claxomenas inuasit: unde non, quemadmodum optabat, discessit, uehementer euentu frustrato. Alia quoque opera, cum in imperio fuit, dignissima memoratu edidit, quæ hæc sunt: Bello quod gessit cum Milesijs, à patre traditum, hæc ratione Miletum illæ transgressus obsidebat: Dum fruges in regione erant adultæ, tunc exercitum immittebat, procedens in expeditionem ad cantum fistularum, fidiumq; , ac tibiæ tam muliebri, quàm uirili. Cum in agrum Milesium peruenerat, non adificia, quæ in agris erant, diruere, non incendere, non fores effringere: sed incolumes esse passim finere: arboribus modo, fructibusq; regionis peruestatis, rursus se recipiebat. Nam

Milesij

Milesij mare obtinebant, ut opus non esset hosti illic considerare. Aedificia autem idcirco Lydos non excidebat, ut & Milesij habentes unde procederent, humum sererent, colerentq;. Et cum hoc illi fecissent, ipse cum exercitu ingressus, haberet aliquid quod popularetur. Hac faciens undecim oppugnauit annis, per quos duo ingentia uulnera accepere Milesij: Vnum in Limeneio (quod est ipsorum regionis) pugna commissa: alterum in campo Maandri. Horum undecim annorum sex adhuc apud Lydos regnabat Sadyattes Ardyis filius, qui cum exercitu terram Milesiam tunc inuaserat, & idem bellum conflauerat. Quinq; reliquis eius filius Halyattes, bellum quod a patre receperat (ut à me superius commemoratum est) intentius administrauit: in quo bello Milesios nulli ex Ionijis subleuauerunt, prater Chios, qui soli fuere auxilio reddentes uicem, quod alias quando Milesij Chij bello, quod cum Erythraei gerebant, auxilia tulissent. Duodecimo autem anno incensis ab exercitu segetibus, hoc rei fieri contigit: Segetes ut erant incensa, ualido uigente uento, celerrimè peruaserunt Minerua templum cognomine Aßesia, quo incendio templum deflagrauit. Neque ullius momenti ea in praesentiarum habita est: sed cum post exercitus reditum Sardis Halyattes decubuisse, diuturniusq; agrotaret, Delphos misit ad deum
de sua

de sua uoletudine sciscitatum, siue alieno, siue suopte consilio ad mittendum inductus. Nuntijs, cum Delphos peruenissent, se reddituram responsum Pythia negat prius, quam templum Minerua repararint, quod in terra Milesiorum apud Aesum concremassent. Ita actum esse, ego apud Delphos accepi. Milesij his illa addunt: Periandrum Cypseli filium, cum audisset oraculum Halyatti redditum, misisse nuntium ad Thrasybulum, tunc Milesiorum tyrannum (cuius in primis erat familiaris) admonitum, ut aliquid prospiciendo sibi consuleret in praesens. Et Milesij quidem ita gestum memorant. Halyattes autem, ubi hac ipsi nuntiata sunt, confestim caduceatores Miletum mittit ad incundas cum Thrasybulo & Milesijs pacationes tantisper, dum templum adificaretur. Dum caduceator Miletum uenit, Thrasybulus (ut qui omnem sermonem plane persenserat, noratque quidnam Halyattes facere statuisset) huiusmodi rem machinatur: Quod frumenti in urbe erat, uel suum ipsius, uel priuatorum, id omne in forum congerit: praecipitque Milesijs, ut cum ipse signum dedisset, cum illi potarent, & inter se comestationibus uterentur. Hac Thrasybulus ea gratia fecit, praecipitque, ut caduceator Sardius cernens ingentem frumenti aceruum effusum, & homines oblectationibus uacantes, renuntiaret Halyatti:

Hyatti: quod & contigit. Nam ut illa conspexisset
 caduceator, Thrasymbuloq; Lydi mandata ex-
 posuit, reuersus est Sardin. Et ut ego audio, ob
 nihil aliud inter eos pacificatum est. Sperans
 enim Halyattes uehementem penuriam rei fru-
 mentaria Miletii esse, & populum ad extre-
 mum usq; malorum deuenisse, reuerso illinc ca-
 duceatore, audiebat contraria, atque ipse fue-
 rat opinatus. Post hac inter eos ita conuentum
 est, ut mutuo hospites essent, ac socij: proq; uno
 duo delubra apud Asesium adificauit. Ha-
 lyattes ipse ex morbo conualuit. Et qua ad belo-
 lum quidē Halyattis cum Milesijs atq; Thra-
 symbulo pertinent, ita habuere. Periander au-
 tem Cypseli filius fuit, is, qui Thrasymbulo in-
 dicauit oraculum, Corinthi tyrannus, cui ma-
 ximum miraculum fuisse oblatum populares
 sui pradicant, & his Lesbij assentiuntur. Ario-
 nem Methymneum delphino insidentem ad
 Tanaron fuisse euectum, qui erat citharædo-
 rum sui seculi nulli secundus: quiq; primus ho-
 minum, quos nouimus, & fecit, & nominauit,
 & docuit Corinthi dithyræbum. Hunc Ario-
 nem ferunt, cum permultum temporis triuisset
 apud Periandrum, concupisse in Italiam Sici-
 liamq; nauigare: rursus parua ingenti pecunia,
 uoluisse Corinthū reuerti. & cum profecturus
 ē Tarento esset, quia nullis magis, quàm Co-
 rinthijs fideret, nauigiū uirorū Corinthiorum
 cond

conduxisse. Cum altum tenerent, istos Arioni insidiosos, ut eo deturbato, pecunia potirentur. Hoc illum intelligentem, oblata eis pecunia, mortem tantum fuisse deprecatum. Non persuadenti navitas iussisse, ut aut sibi manus inferret, ut sepulturam in terra nancisceretur aut ilico in mare desiliret: Arionem ad hanc diffcultatem redactum, obsecrasse, ut quandoquidem ipsis ita placitum esset, cernerent se omni suo ornatu coopertum, stantemque super foros, audirent cantantem: & cum decantasset, sibi se manus illaturum: atque istos permittentes (inuasrat enim libido eos audiendi prestantissimum inter homines modulatorem) e puppe in mediam nauem concessisse. Illum induto sibi omni ornatu, ac sumpta cithara stantem super foros, inchoasse carmen, quod dicitur Orthium: eoque decantato, sese ut erat ornatus in mare icicisse. Et hos quidem cursum tenuisse in Corinthum: illum vero aiunt a delphino exceptum, in Tanaron fuisse transuectum. Et cum e delphino descendisset, Corinthum eodem habitu perrexisse. Eo ubi peruenit, quicquid contigerat enarrasse: & Periandrum (quia non crederet) tenuisse hominem in custodia, ne quod prodiret: caterum curauisse ut nautas haberet. Eos accitos, ubi affuerunt, percontatum, si quid de Arione memoraret: & referentibus, illum sospitem circa Italiam agere, fortunatumque Tarenti se reliquisse,

quisset, Arionem apparuisse eodem quo desiliisset habitu: istos terrefactos, nihil amplius habuisse, quod conuicti inficiarentur. Hac Corinthij ac Lesbij aiunt. Extatq; in Tanaro ingens Arionis ex are donarium, super delphinum sedens. Porro Halyattes Lydus composito cum Milesijs bello, postea cum septem & quinquaginta regnasset annos, uita excessit: qui secundus ex hac domo, cum è morbo conualuisset, apud Delphos dedicauit grandem ex argento pateram: itemq; alteram ex ferro paruulam, compactilem, speculatione dignam, inter omnia quæ sunt Delphis donaria. Opus Glauci Chij, qui solus omnium compactionem ferri excogitauit. Defuncto Halyatti successit in regno Cræsus, annos natus quinque & triginta, qui primus Græcorum Ephesijs bellum intulit. Vnde Ephesij ab eo obsessi, urbem Diane donauerunt, fune ex ade Diane ad murum alligato. Est autem inter ueterem urbem, quæ tunc obsidebatur, & templum, septem stadiorum interual- lum. His primis Cræsus arma intulit: deinde carptim singulis Ionum, Aeolorumq; alias in alios causas pretendens, ut in quosq; maximas reperire poterat, in quosdam etiam finiola cau- satus. Postea uerò quàm Græcos in Asia sub- egit ad tributum pendendum, tunc constituit adificatis nauibus aggredi insulanos. Ad quas compingēdas cum omnia in expedito essent, di-

tunt alij Biantem Prienaum, alij Pittacum Mitylenaum, cum se Sardis contulisset, interrogatum à Cræso, num quid apud Graciā novi esset: respondisse, quòd illum à compingenda classe inhibuit: inquit enim, Insulani, rex, decē millia equorum coëmerunt, habentes in animo aduersus Sardis, atq; te, exire in expeditionem Et Cræsum uera loquiritum, dixisse: Utinam dent dii hanc insulani mentem in filios Lydorum ueniendi cum equis. Atque hinc excipientem dixisse: Videris mihi, rex, cupidè nota factururus, ut insulanos in continente adipiscaris equitantes, haud absurda spe. Verum quid aliud insulanos optare censes, quàm simul ac audierint constituisse te aduersus se classem adificasse, ut uecti Lydos in mari intercipient: teq; pro his Graci, quos tu in continente tibi adiecisti, ulciscantur? Hac ratione delectatum admodum Cræsum, atque inductum (est enim uisus ille perquam scite dixisse, ab) adificanda classe desisteret, atque ita cum Ionibus, qui insulas incolerent, hospitium contraxisse. Interiecto tempore subactis ferme omnibus qui intra Halym colunt. Nam præter Cilices ac Lygios; ceteros omnes Cræsus in suam potestatem redegit, qui hi sunt: Lydi, Phryges, Mysij, Mariandini, Chalybes, Paphlagones, Thraces, Oetynique, & Bithyni, Cares, Iones, Dores, Aeoles, Pamphyli. His subactis,

Elia, & potentia Lydorum per Cræsum au-
 cta, contulerunt se Sardis opibus florentes,
 tum ceteri omnes à Gracia sophista, qui ea
 tempestate erant, pro se quisque proficiscen-
 tes, tum uerò Solon uir Atheniensis: qui cum
 leges iubentibus Atheniensibus tulisset, decem
 annos per causam contemplandi nau-
 gando erat peregrinatus, ut ne quam legum
 quas condiderat, abrogare cogeretur. Nam hoc
 Athenienses ipsi facere nequibant, maximo
 iureiurando adacti ad eas decem per annos
 seruandas, quas ipsis Solon condidisset. Harum
 itaque legum, ac contemplandi gratia Solon
 peregrè profectus, in Aegyptum ad Hamasim
 se contulit, & Sardis ad Cræsum. Eò cum per-
 uenit, hospitaliter in regiam à Cræso exceptus
 est, tertioq; aut quarto quàm uenerat die, iussu
 Cræsi ministri circunduxerunt hominem cir-
 ca thesauros: omniâque, quæ illic inerant ma-
 gna, atque beata, ostentarunt. Contemplatum
 eum cuncta, & ut sibi opportunum fuerat intui-
 tum, talibus percontatus est Cræsus: Hospes
 Atheniensis, quia multus ad uos rumor de te
 emanauit ob tuam sapientiam, tuamq; discursationem, qui philosophando per multa uidendi
 gratia es peregrinatus, ideo mihi nunc cupido
 incessit sciscitandi te, ecquem uidiſſi omnium
 beatissimum. Speras uidelicet se inter homines
 beatissimū esse, ita sciscitabatur. Solō nihil ad

modū assentatus, sed ut res erat respōdens: Ego
 verò, inquit, rex uidi beatissimū Tellum Athe-
 niensem. Quod dictum admiratus Cræsus, in-
 stat interrogare: Qua de re, Tellum iudicas esse
 beatissimum? Quòd, inquit Tello in repub. be-
 nè instituta filij erant honesti & boni, eorumq;
 singulis liberi, biq; omnes superstitēs: & cum
 hoc uita, quantum in nobis situm est, bene tra-
 duxisset, obitus splendidissimus obtigit. Siqui-
 dem pralio quod Athenienses cum finitimis
 gessere apud Eleusinam, hic cum auxilio uen-
 nisset, hostemq; in fugam uertisset, pulcherri-
 mam oppetiit mortem. Quem Athenienses quo
 loco occubuerat, in eo loco publicè humauerūt,
 magnificeq; honorarunt. Multa de Tello ac
 beata Solone referente, excitatus Cræsus, in-
 terrogat, Quémnam secundum ab illo uidisset,
 putans haud dubiè secundas se partes esse la-
 turum: Cleobin, inquit ille, & Bitonem: quip-
 pe his & genus Argium erat, & uictus sup-
 peditabat: ad hac corpori robur, tantum, ut
 & in certaminibus ambo pariter uictores ex-
 titerint, & de his ista memorentur. Cum dies
 festus Iunonis apud Argiuos esset, oporteretq;
 omnino matrem horū ad templum ferri bobus
 iunctis, biq; boves ex agro eis ad horam præsto
 non essent: tunc iuuenes exclusi tempore, iugum
 subeuntes plaustrum pertraxerunt quo mater
 uehebatur, & quinq; ac quadraginta per sta-
 dia

dia trahentes, ad tēplum peruenerunt. Quibus, cum hac fecisset, & ab omni cetera cōspecti fuissent, optimus obtigit uita exitus: per qua deus iudicauit, sati⁹ homini esse mori quā uiuere. Nam cum circumstantes Argij laudibus tollerent, uiri quidē cōsiliū filiorum, fœmina uerò eorū matrē, quod talibus filijs pradiata esset: mater gaudio perfusa cum liberorum factō, tū fama, ante simulacrum stans precata est eam, ut Cleobi et Bitoni filijs suis daret id, quod optimum esset homini contingere. Post hanc precationem, ubi sacrificarunt, epulatiq; sunt, quiescentes in ipso delubro, non sunt amplius excitati, sed hoc uita exitu perfuncti. Quorum effigies, tanquam uirorum, qui optimi extitissent, Argij factas, apud Delphos collocarunt. Et huius quidem Solon secundas beatitudinis partes tribuebat. Cræsus autem conturbatus, inquit: Hospes Atheniensis, a deōne tibi pro nulla contemnitur nostra felicitas, ut ne priuatis quidem uiris nos equiparādos ducas? Cui ille: Me Cræse gnarum, omne numen inuidum esse & turbulentum de rebus humanis, interrogas. In diuturno enim tempore multa uidentur quæ nemo uelit uidere.: & tolerantur multa, quæ nolit quispiam tolerare. Proponamus enim homini terminum uitæ ad septuaginta annos, qui anni constant ex uiginti quinque millibus ac ducentis diebus, mēse intercalari non posito. Quod se

b 3 uelut

melius reliquum annorum ob hunc mensem pro-
 lixius fieri, ut hora ad id quod deest accedentes
 congruant, menses quidem intercalares supra
 annos septuaginta fient trigintaquinque, dies
 autem ex his mensibus mille quingenti. Horum
 dierum omnium, qui sunt ad septuaginta an-
 nos, numero viginti sex millia, ducenti quin-
 quaginta, nullus prorsus qualem alius rem af-
 fert. Ita igitur Cræse omnino calamitosus est
 homo. Verum tu mihi uideris & diuitijs ualde
 pollere, & permultorum hominum esse rex: sed
 quò me interrogasti nondum te appello, prius
 quàm bene uita defunctum te audiero. Neque
 enim beator est, qui magnis opibus præditus
 est, eo qui diurnum uictum habet: nisi eidem
 omnibus bonis prædito, fortuna conceperit, be-
 ne uita defungi. Etenim complures homines
 sunt per quàm locupletes, minime tamen bea-
 ti: complures item mediocria habentes patrimo-
 nia, fortunati. Quorum uero qui diuitijs affluit,
 sed non beatus est, duabus tantummodo rebus
 antecellit fortunatum: at hic illum pluribus.
 Ille ad cupiditates implendas, & ad grandem
 quæ incidat offensam superandam ualidior est:
 hic etsi illo inferior est in his duobus, quæ bene
 illi à fortuna denegantur, tamen excellit, quòd
 illorum inexpertus est, quòd prospera frui-
 tur uoletudine: quòd malorum expertus, quòd
 bonorum liberorum parens, quòd formosus est.

Qui

Quis si prater hac diem quoq; suum rectè obiecit, n̄ est (quem quæris) dignus qui uocetur beatus: prius tamen quam ad obitum peruenerit, nequaquam beatus appellandus, sed fortunatus: quæ omnia consequi quandiu sis homo, impossibile est. Sicut nec una regio cuncta sibi ipsi suppeditat: sed aliud habens, alio indiget: quæ tamen habet plurima, ea est optima. Quemadmodum & hominis corpus unum aliquid non est cōsummatum, quia aliud habet, alio uacat. Quisquis autem horum plurima perpetuò habuerit, dehinc placido animo è uita excesserit, hic apud me nomine hoc ueluti rex donari meretur. Omnis rei oportet inspicere exitum, quod sit euasura: quoniam multos deus, quibus fortunas suppeditauerat, radicitus euerit. Hæc Solon neq; assentando Cræso, neq; ullius eum mementi faciēdo locutus dimittitur. Saneq; est uisus esse indoctus, qui bonis presentibus prætermisissis, iuberet omniū rerum inspicere exitum. Post abitum Solonis ingens deorum indignatio (ut conijcere licet) Cræsum excepit, quod se ipsum omnium hominum beatissimum arbitraretur. Cui statim quiescētis somnium oblatū est, ueritatem indicans malorum, quæ circa filium erant euentura. Erant autē Cræso liberi duos: quorū alter qui mutus, inutilis erat: alter inter æquales omni iure lōge primus, nomine Atys. Hūc itaq; Atym Cræso significat somnium, fore

ut ferrea cuspis traiectū interimeret. Experres
Etus, & secū rē uersans, somnio territus, ducit
filio uxore, solito præse copijs Lydorum: post-
hac ad tale munus nequaquam dimittit. Iacu-
la, & hastas, omniaq; huiuscemodi, quibus ho-
mines in bello utuntur, è porticibus amouens,
in thalamos infert, ne quid suspensum in filiū
decideret. Cū autem nuptiaefiliū in manibus
haberet, aduenit Sardis quidā calamitate per-
ditus, manibusq; non puris, natione Phryx, re-
gio ex genere. Hunc, cū ad ades Cræsi uenif-
set, ex rituq; domestico, ut sibi expiari liceret,
orasset, Cræsus expiauit. Modus expiandi pro-
pmodum is est apud Lydos, qui apud Græcos.
Vbi legitima peregit, Cræsus percontatus est,
unde ille, quisnā foret, inquit: Homo quis tu?
& unde ē Phrygia profectus, domesticus mihi
factus es? & quem uirum, aut quam fœminam
interemiisti? Ad quem ille respondit: Gordij
Mida prognati sum filius, nomine Adrastus:
quia fratrem meum ipsius imprudens interemi,
adsum eiectus à patre, & omnibus rebus exu-
tus. Cræsus inuicē ad eum his uerbis inquit: Ex
uiris nobis amicis oriundus es, & ad amicos
uenisti, hic in nostris adibus tu manens, nullius
rei indigebis. Istam porro calamitatem quā
fœuissime ferendo, plurimum lucrifacies. Atque
ille quidem apud Cræsum domicilium habuit.
Vorum per hoc idem tempus apud Olympum
Mysia,

Mysia, aper eximia magnitudinis extitit, qui ex hoc monte progressus, Mysorum opera peruenabat: quemq; saepenumero Mysi aggressi, nihil admodum mali ei fecerant, sed ab eo acceperant. Ad extremum missis ad Cræsum nuntiis, ita dixerunt: Apparuit rex apud nos maxima res aper, qui agrestia corrumpit opera, quem studiosissime captantes, interimere tamen non ualuimus. Nunc itaq; te obsecramus, ut nobiscum filium tuum, ac delectos iuuenes, canesq; mitas, quò belluam è regione tollamus. Hac illis precantibus, Cræsus somnia memoria repetens ita respondit: Filij quidem mei nolite amplius facere mentionem: neq; enim eum uobis dimitterem: nam est nouus maritus, et nuptialia sunt et cordi. Lydorum tamē delectos & uenatores omnes cum canibus unā mittam, mandaboq; euntibus, ut promptissime uobiscum belluam de regione summoueant. Hac Cræsus respondit. Cuius uerbis cum cōtenti non essent Mysi, interuenit Cræsi filius, auditisq; quæ Mysi precarentur, & Cræso negante cum illis missurum se filium, hac inquit ad eum adolescens: Pater, quæ nobis antehac aliquando honestissima ac magnificentissima erant, uel in bella, uel in uenationes eundo specimen sui dare, horū utroq; nunc exclusum me tenes, nulla in me animaduersa neq; ignauia neque socordia? quibusnam me oculis conspici oportet euntē in forum, atq;

illinc redeuntem, qualis ciuibus, qualis uxori
 recēs nuptæ uidebor? cui illa uiro uidebitur nu-
 pta? Proinde me tu aut sinas uenatum ire, aut
 oratione persuadeas, potiora ista esse, qua facis.
 Cui respondens Cræsus, Fili, inquit, neque quòd
 ignaniam, neq; quòd aliud quippiam iniucun-
 dum mihi animaduertim in te, hac facio: sed
 uisum quod in somnis mihi oblatū est, dixit te
 breuis aut futurū, quippe ferrea perituum cuspide.
 Cuius uisi gratia & hac maturavi nu-
 ptias, nec ad ea qua suscipiuntur, dimitto, ob-
 seruans si quo pacto queam te, dum uiuo, à cla-
 de subtrahere. Filius enim unicus es. Nanq; al-
 terum auditu captum, pro nullo mihi existimo.
 Ad quem uicissim adolescens, Pater, inquit,
 tibi equidē ignosco agenti circa me custodiam,
 qui talem uideris uisionem: uerū tu illam non
 probe percepis: quam quoniam te latet, æquū
 me tibi interpretari. At tibi somnum ostē-
 disse, me ferrea perituum cuspide. At uerò
 quam manus sunt, qua'ue cuspis ferrea,
 quam tu pertimescas? Nā si dente dixisset, aut
 aliquo huius simili perituum me, deberes fa-
 cere, qua facis: nunc autem dixit, cuspide. Qua-
 re cū non sit nobis pugna cum uirū, ire me si-
 mas. Et Cræsus, Euincis me, inquit, fili ista lo-
 quens de somno intelligendo. Quapropter ut
 abs te uictus, tibi indulgeo, ueniamq; do eundē
 ad uenationē. Hac locutus Cræsus, Adrastum
 Phryg

Phrygem accersit, ciq; ubi adfuit, talia inquit, Ego te Adraſte calamitate pradtum (non ingrato tibi hac exprobro) expiani, & receptum domi habeo, omnē ſuppeditās ſumptum. Nunc ergo de me, qui prior de te bene meritus ſum, debes inuicem bene mereri. Cuſtodem te opus eſt eſſe filij mei uenatum proficiſcentis, ne qui inter uiam occulti graſſatores in ueſtram perniciem prodeant. Ad hac, tua intereſt eò te uadere, unde ſplendor ex operibus extitit, quod tibi paternū eſt, et præterea quia robur adeſt. Cui Adraſtus, Ego, inquit, rex in iſtud certamen alioqui non pergerem: quem tali calamitate affectum, neſas eſt ad aquales ſe conferre fortunatos: aut uelle inter eos adeſſe, à qua re & frequenter meipſum cōtinui. Nunc quoniam tibi hoc in animo eſt, cui gratificari debeo, & gratiam referre pro beneficijs, iſtud exequi paratus ſum: filiumq; tuum, quem me cuſtodire iubes, expecta incolumem rediturum cuſtodis cauſa. Poſteaquam hijs uerbis Adraſtus Cræſoreſpondit, & mox re apparata, uiris delectis, iuuenibuſq; & canibus diſceditur. Qui ubi ad montem Olym̃pū peruenere, beluam indagant, inuentā circumfuſi iaculis inceſſunt. Ibi hoſpes is, qui à cade fuerat expiatus, & uocabatur Adraſtus, uibrato in aprum iaculo, non illum, ſed frustrato iclu filium Cræſi adeptus eſt. Iſte cuſpide iclus, nocem ſomni impleuit. Quod fa-
clum

Etum quidam ad Cræso nuntiaudum cucurrit,
 perueniensq; Sardis, pugnam illi, & filij netem
 indicauit. Cræsus morte quidem filij perturba-
 tus, non nihil tamen ægrius ferebat, quod is eum
 necauerat, quem expiaſſet à cade. Et cum per-
 grauiter cladē suam lamentaretur, Iouem ex-
 piatorem innocare, testificans qua ab hospite
 paſſus eſſet. Inuocare etiam hospitalem, & fa-
 miliarem huic eundē nominans Deum. Hospis-
 talem quidem uocans, quod in domum excepisse
 ſet hospitem, percusso rem filij ſui ignarus ſe pa-
 ſcere: Familiarem uerò, quod quē pro illius cu-
 ſtode miſiſſet, eum cōpererit hoſtiliſſimum. Sa-
 cūdum hac, Lydi affuerunt, qui mortuum affa-
 rebāt, poſt ipſum interfeſſor ſequēbatur. Stans
 autem hic ante cadauer, ſeſe Cræſo tradēbat,
 manus protendens, iubensq; ut ſe ſuper cadauer
 maſtaret, referendo tum priorem calamitatē
 ſuam, tum quoniam ſuum etiam expiatorem in-
 teremiſſet, ſibi uiuēdum amplius non eſſe. Hac
 Cræſus audiēs, etſi in tanto domeſtico luctu po-
 ſitus, tamē Adraſtum miſeratus eſt, ad eumq;
 inquit: Habeo abs te hoſpes omnem ſatiſfactio-
 nem, quoniam teipſum morte condemnas. Neq;
 uerò tu huius mihi cladis autor es, niſi quate-
 nus id feciſti imprudens: ſed deorum quiſpiam,
 qui iam mihi uentura ſignificauit. Et Cræſus
 filium pro ſua dignitate ſepeliuit. Adraſtus
 autem Gordij filius, Mida nepos, is, qui tum
 fratris,

fratris, tum expiatoris interfectoris extiterat, ubi
silentium fuit ad sepulcrum, ignoscentibus ei ho-
minibus, ob quæ ipse gravissime afflictabatur,
se super bustum transfodit: Cræsus filio orba-
tus, ingenti in luctu duos annos egit. Quem lu-
lum postea finiuit, Astyagis Cyaxaris filij do-
minatione à Cyro Cambysis filio sublata, et
rebus Persarum augescentibus: atque in solici-
tudinem venit, si qua ratione posset potentiam
Persicam prius, quàm magna efficeretur, occu-
pare. Sub hanc statim cogitationem tentare
statuit uaticinia, quæq; apud Græcos, quæq; in
Africa essent, alijs aliò dimissis, quibusdam
Delphos, quibusdam Dodonam, nonnullis ad
Amphiaræum ac Trophœum. Sunt qui ierunt
ad Branchidas ora Milesiæ. Atque hæc sunt
Græca, ad quæ consulenda Cræsus misit, oracu-
la. In Africa uerò ad Ammonem alios respon-
sa petiuros dimisit. Omnes autem, exploratum
oracula quid sentirent: ut si consentanea in ue-
ro deprehenderentur, secundo loco de suis ten-
tatum mitteret, nunquid in Persis expeditio-
nem moliretur. Mittens itaq; ad oracula ten-
tanda Lydos, hæc dedit mandata, ut quæ die
proficiscerentur ex Sardibus, ab ea reliquum
tempus supputantes, quotidie oraculis uteren-
tur, sciscitantes, quidnam faceret Lydorum rex
Cræsus, Hætyatis filius. Et quod singula ora-
cula respondiissent, id omne conscriptum ad se
referr

referrent. Quid cetera responderint oracula, à nemine commemoratur. At apud Delphos simul atq; ingressi sunt Lydi domum, consulturi deum, & sciscitaturi quod sibi esset iniunctum, Pythia hexametro tenore hac inquit:

Novi ego quis numerus sabuli mēsurāq; pōti:
Nutum percipio, fantis nihil audio vocem.
Venit ad hos sensus nidor testudinis acris,
Quā simul agnina coquitur cū carne lebetes,
Qui superest stratus, stratum cui desuper est
as. Vel,

Novi ego arenarū numerum spatiumq; pro-
fundi. Vel,

Novi ego arenai numerum modios & a-
quai. Vel,

Aequoris est spatium, numerus mihi notus
arena.

His oraculis quae Pythia reddidit cōscriptū, Ly-
di digressi Sardis rediēre. Cumq; alij quos cir-
cum miserat Cræsus affuissent, tūc singuli ape-
riens, quod scriptum esset inspexit: quorum qui-
dem nullum probavit. Vbi autem illud Del-
phicum audiuit, protinus adoravit, atq; admi-
sit, existimans solum esse apud Delphos natici-
nationem: qui p̄ e qua compererat, quod ipse fe-
cisset. Etenim postea quā ad petenda oracula
nuntios dimiserat, observato ex omnibus die-
bus principio, tale quiddā est machinatus, com-
mentando ea, quae ad reprehendendum. & ad
differend

disserendum ardua forent. Testudinem pariter
& agnū concisos in aheno coxit, operculo abe-
neo imposito. Atq; ita è Delphis Cræso respon-
sum est. Ex Amphiarai uaticinio quidnam
responsum sit Lydis, cū in sacro illo ritè sacri-
ficassent, non queo dicere: nam de eo nil fertur
aliud, quàm quòd & hoc Cræsus uerax esse ua-
ticinio existimauit. Post hac ingentibus hostijs
deum, qui est apud Delphos, exorādum statuit.
Immolauit enim pecora, qua fas est immolari,
numero tria millia. Fulcra & aurea argēteaq;
ad hoc phialis aureas, & amictus purpureos,
ac tunicas ingenti pyra extructa concremauit.
Sperans aliquanto magis his rebus propitiari
deum. Iussu etiam Lydis omnibus, ut sua ipso-
rum, quicquid tale haberet quisq; immolaret.
Quo ex sacrificio cū immensa nix auri defluxis-
set, ex ea dimidiatos lateres deformauit, lōgio-
res (ut inscripsit) sex palmarū, breuiores triū,
grassitudine palmari, numero centum decē &
septem: quorum quatuor erant auri-excocti, sin-
guli pondo duorum & dimidiū talenti: ceteri
uero albi, pōdo binūm talentorū. Fecit leonis
quoq; effigiem ex auro excocto decem talento-
rum pondo, qui leo dum templum Delphicum
deflagrauit, a semilateribus decidit (super illos
enim erat collocatus) & nunc in Corinthiorū
thesauro repositus est, pondo sex talentorū atq;
dimidiū, aliquatia tribus talentis ac dimidio. Hac
Cræsus

Cræsus ubi perfecit, Delphos misit. Cumq; eis
 hac alia, duas grandi forma pateras, aureâ ar
 genteamq;: quarum aurea intrâtibus templum
 ad dexteram posita erat, argëtea ad sinistram.
 Quæ & ipsa cum templum incēsum est, amota
 fuerunt, aureaq; in Clazomeniorū thesauro po
 sita, pondo talētorum oclō et dimidi, prater ea
 mnarum duodecim: argentea ad suggrundam
 anguli templi, sexcentarum amphorarum ca
 pax: in quā miscebatur uinū à Delphis Theo
 phania festo. Opus, ut Delphi aiunt, Theodori
 Samij, ut & ego arbitror. Et in enim mihi uide
 tur opus temere factum. Misit prater ea dolia
 argëtea quatuor, quæ in Corinthiorū thesauro
 stat. Donauit item aquiminaria duō, aureum,
 argenteumq;. Quorum in aureo superscriptum
 est, donarium esse Lacedæmoniorum: non rectē
 superscriptum, quoniam & hoc Cræsi est. Sed
 quidam Delphorum gratificari Lacedæmoniis
 uolens, inscripsit: cuius nomen ego cognitū ha
 bens, non tamē promam. Verū puer, per cuius
 manus fuit aqua, Lacedæmoniorum est, sed eo
 rum neutrū aquiminare. Alia quoq; cum his
 permulta Cræsus dona misit non insignia. Itē
 fusilia ex argento orbiculata: necnon mulieris
 simulacrum tricubitale, quod Delphi narrant
 esse effigiem piētricis Cræsi. Super hoc donauit
 uxoris suæ manilia à collo pendentia, ac Zonas,
 quæ Delphos Cræsus transmisit. Amphiarao
 insuper

insuper, cuius & uirtutem audisset, et cladem, donauit clypeum ex auro totum, totamq; ex auro solido cuspidem, & xystum cum suis iaculis aureum: quæ ambo ad meam usque memoriam apud Thebas reposita fuerunt in Ismenij Apollinis tēplo. Hæc dona Lydis, qui portaturæ ad oracula erant, Cræsus iniunxit, ut interrogarent, nūquid aduersus Persas Cræsus sumeret expeditionem, & num aliquorū hominum auxilia ascisceret. Lydi ubi eò, quò dimittebantur peruenerunt, donarijs oblatis, oracula consultarunt, inquires: Cræsus Lydorum, aliarumq; nationum rex, ista in hominibus sola esse uaticinia sentiēs, idcirco qualia debita sunt dona dat: uosq; percontatur, nunquid aduersus Persas profisciscatur in expeditionem, & num quem socialem asciscat exercitum. Atque hi quidem hæc interrogauerunt. Oraculorum autem in idem concurrebant sententiæ, prædicentes Cræso, fore ut si arma Persis inferret, magnum imperium euerteret. Consulebant tamen, ne potentissimos quosq; Græcorum ad comparandos sibi socios exquireret. His responsis re-latis, atq; auditis, Cræsus ita elatus animo est, ut omnino cōciperet spem se euersurum esse imperium Cyri: ac rursus mitteret Delphos ad Pythiam donæ in singulos uiros, quos illic multos esse audiebat, binos auri stateres. Ob quæ munera Delphi uicissim Cræso Lydisq; donarunt

primas in consulendo oraculo partes, primumq;
in sedendo locum, atque immunitatem, & ius
perpetuum cuiq; uolenti adscribi in numero Del-
phorum. Donn Cræsus profecutus Delphos,
tertio uaticinium poposcit, quod uidelicet illud
uerax sibi esse comperisset. Poposcit autem,
unquid diuturnum foret imperium sibi. Cui
Pythia in hac uerba respondit:

Regis apud Medos mulo iam sede potito,
Tunc ad scruposum fugere Hermum stre-
nue Lyde,

Nec perstare, nec ignauum te esse pudendum.
His ex uersibus, cum allati essent, multo magis
quàm ex cæteris uoluptatem Cræsus accepit,
sperans fore ut nunquam apud Medos mulus
pro uiro regnaret: & proinde nec ipse nec po-
steri sui principatu abrogarentur. Post hæc pu-
tauit sibi curandū, ut potentissimos Græcorum
sibi conciliaret. Idq; uestigando, comperit La-
cedæmonios atque Athenienses eos esse, quod
alteri in Dorico genere, alteri in Ionico ante-
cellerent. Nam de his ita antea iudicabatur,
cū ab initio altera gens foret Pelasgica, alte-
ra Hellenica, hæc est Græca: quarum hæc nun-
quam solum mutauit, illa assidue multumq; est
peruagata. Etenim sub Deucalione rege oram
Phthiotidem incoluit, sub Doro Hellenis filio
tractum qui ad Oßam & Olympū iacet, nomi-
ne Ictiantim, unde à Cadmeis eiecta, coluit in
Pindo.

Pindo locum quem uocant Macednum. Rursus in Dryopidem commigravit, atq; ita in Peloponnesum uenit, Doricaque eognominata est. Qua lingua Pelasgi sint usi, affirmare non possum, sed coniectura signorū licet dicere eandem, qua nunc Pelasgi utuntur, qui supra Tyrreos urbem Creſtonem incolunt, quodam tempore finitimi eorum qui nunc Dores uocantur, tunc incolētes regione, qua nunc Theſſalia nominatur, & Placiam, & Scylacen, cum Pelasgi habitarent ad Helleſpontum, qui contermini Athenienſium erant: aliaq; omnia Pelasgica oppida nomen immutarunt. Quibus signis coniectantes oportet dicere, Pelasgos barbarā linguā fuisse: & si tota gens Pelasgica talis erat, gentem Atticā utpote Pelasgicā, cum in Hellenes, id est Græcos traſiit, linguā simul istorum perdidiciſſe. Etenim neq; Creſtoniatarum loquela cum ullo circā populorum conſentit, & Placianorum ne ſecum quidem ipſa. Per quod declarant, quam linguæ figurā obtinebat, cū in hac loca tranſierunt, eandē ſe nunc cōſeruare. Ab uatio Hellenica, id est Græca, ex qua exiſtit, eadem lingua ſemper eſt uſa, ut mihi uideatur: ideo imbecillis, quod ex Pelasgica fuit abciſa, & exiguo initio proſecta, mox in multas gentes augeſcens, tum aliarū, tum præcipuē barbararum frequentia ſe ad illam conferente. Quæ cauſa mihi uidetur fuiſſe, cur gens Pelas-

gica, quod Græca esset, nequaquā magnos profectus fecerit. Ex his igitur gentibus, Atticam Cræsus audiebat obtineri, oppressamq; esse à Pisistrato, Hippocratis filio. Hic enim ea tempestate tyrannus Athenis erat. Cuius patri, cum priuatus spectaret olympia, ingens contigit portentum. Nam cum hostiā immolasset, athena (ut imposita erant) plena & carne & aqua, absq; igne efferbuerunt, ita ut aqua redundaret. Quod portentum conspiciatus Chilon Lacedæmonius, qui forte aderat, suasisit ei primū, ne uxorem fecundā duceret domum: secundo loco, si uxorem haberet, eijceret: & si quidem ex illa filium sustulisset, abdicaret. Huius consilio non persuasus Hippocrates, hunc postea Pisistratum filium sustulit, qui in seditione littoralium, quibus præerat Megacles Alcmaonis filius; & campestrium, quibus præerat Lycurgus Aristolaidi filius, tertiam seditionem excitauit, tyrannidem affectans, contractisq; seditiosis per causam tutandi mōtan?is, huiusmodi rem machinatur: seipsum ac par mularum cum uulnerasset, agitanit illas in forum tanquam elapsus ex hostibus, quem rus proficiscētem illi prorsus interimere noluisent. Orare populū, ut aliquid custodia circa se habere permitteret, cū prius specimē sui in expeditione declarauerit, qua cōtra Megareas præfuerat, capta Nisæa, alijsq; præclaris operibus editis. Populus Athenien sē
ita

ita deceptus, dedit ei quosdam è ciuibus delectos pro satellitibus, non qui hastas, sed clauas ferrent, Pisistratum sectantes. Cum quibus ille impetu facto arcem occupauit, & inde Atheniensium imperio potitus est: nullas neq; dignitates, quæ erant, perturbans, neq; consuetudines transferens, sed constitutis adhærescens, urbem bene atq; commode exornauit. Eum tandem non multo post tempore milites Megacis, & Lycurgi, qui idem senserant, eiecerunt. Hunc in modum Pisistratus primum Athenas, tyrannidemq; nondum ualde stabilitam, amisit: cuius eiectores rursus inter se seditiones redintegraverunt: in qua seditione Megacles satagens, Pisistratum misso caduceatore inuitat, nūquid uelit filiam capere uxorem. Accipiente conditio nem Pisistrato, inuitur consilium de illo restituendo, res (ut ego interpretor) longè stultissima. Quoniam inde à priscis temporibus responsum erat, Græcam gentem dexteriores esse, quàm barbaram, & magis ab ineptis abhorrentem: etsi Athenienses inter Græcos feruntur sapientia principes, ex quibus fuerunt isti, qui talia sunt machinati. Erat in tribu Peania mulier nomine Phrya, tribus digitis minus statura quatuor cubitorum, alioqui formosa. Hanc mulierem omni armatura cum instruxissent, in currumq; sustulissent, cõpositam in eum habitum, quo uenustissima uidenda esset, in urbem agunt.

pramissis praconibus emissarijs, qui cū in urbē
 uenirent, hac mādāta exequerentur, ut dicerēt:
 Athenienses, bona mente excipite Pisistratum,
 quem Minerva ipsa praecipuo inter homines ho-
 nore prosecuta, in suam reducit arcem. Et hī
 quidem passim uadentes talia praedicabant, sta-
 timq; rumor emanauit in tribus, Minervam re-
 ducere Pisistratum. Qui in urbe erant, creden-
 tes mulierem ipsam deam, scēmina supplicaue-
 runt pariter & Pisistratum acceperunt. Hunc
 in modum, quē dicimus, recuperata tyrannide,
 Pisistratus, ex pactione quam inierat cum Me-
 gacle, illius filiam duxit uxorem. Verū cū
 & filij essent ei adolescentes, & qui oriundi fo-
 rent ex Alcmaone, dicerentur obnoxij esse cri-
 mini piaculari, nolens ex nouo coniugio liberos
 tollere, haud legitimē coibat cum uxore. Quam
 rem cū inter illicita occultasset, postea ad ma-
 trem retulit, enuntiaret id, necne. Mater uiro
 indicauit. Id iste iniquo animo ferens, se à Pisi-
 strato contumelia affici (ut erat iratus) milites
 homini infensos reddidit. Quae fieri Pisistratus
 contra se animaduertēs, regione prorsus absces-
 sit, et ubi Eretriam peruenit, unā cum filijs de-
 liberat. Et cū sententia Hippia praualuisset
 de tyrannide rursus recuperanda; aliquot ciui-
 tates excitauerunt, quae ipsis nonnihil beneuolae
 erant. Et cum aliae complures pecuniae multum
 contulerunt, tum uerō Thebani plurimum. Post
 hac

hac non ita multo interiecto tempore, omnia ad reditum eis in expedito fuerunt. Nam & ex Peloponneso Argivi aderant, mercede conducti, & Naxius quidam nomine Lygdamus, qui ultro adueniens, plurimum studij exhibuit, allatis & pecunijs & copijs. Profecti ex Eretria, anno undecimo uertente redierunt, & primum in Attica Marathonem occupauerunt. Ad quos interea ibi castra habentes, cum seditiosi ex urbe se conferebant, tum alij ex tribubus confluebant, quibus erat tyrannis quàm libertas iucundior, atq; ita congregabantur. Dum Pisistratus pecuniam cogit, & Marathonem tenet, Athenienses qui intra urbem degebant, rem nullius momēti fecerunt. Ac ubi acceperūt eum ex Marathone urbem uersus mouere, ita domum ad se defendendos obuiam tendant. Et dum isti cum omnibus copijs infesti in illos, & illi circa Pisistratum è Marathone digressi contra urbem irent, & in eundem locum conuenissent, perrexerūt ad Mineruæ Pallenis, sanum, altrinsecusq; arma posuerunt. Hic diuina pompa fungens Amphilytas Acarnam, uir ariolus, Pisistratum cui assidebat adiūt, atq; hac hexametro carmine uaticinatus est inquit:

Est nammus proiectus, item sunt retia tenta,
Nocte meant thynni clauo sub fidere lune.

Hor ille oraculum diuino afflatus spiritu reddidit. Quod oraculū Pisistratus coniectans, & se

accipere affirmās, in Athenienses urbe egressos
copias ducit. At illi tunc ad prandium se con-
uerterant, & secundū prandium partim ad ta-
los, partim ad somnum. In hos impetu dato hi
qui cū Pisistrato erant, in fugam uertunt. Quō-
bus fugientibus solertissimū cōsiliū Pisistratus
excogitauit, ut Athenienses nec amplius cape-
rentur, & tamē dissiparentur. Pueros iussos cō-
scendere equos praeiungit, qui assequēdo fugien-
tes mandata Pisistrati dicerent, iuberentq; eos
bono animo esse, & ad sua quēq; abire. Ita au-
dientibus dicto Atheniēsi bus, Pisistratus ter-
tiō potitus Athenis, tyrannidem stabilivit tum
auxiliariorū copijs, tum pecuniarū prouētibz,
partim indidē, partim a flumine Strymone cō-
paratis. Filios quoq; eorum Atheniensium qui
perstiterant, nec uestigio fugam fecerant, pro
obsidibus sumptos in Naxum transtulit. Hanc
enim insulā bello subegerat, Lygdamoq; permi-
serat, cū ante hac etiā Delum insula ex ora-
culis expiasset. Expiavit autem sic: Quatenus
prospectus à tēplo ferebatur, eatenus ex omni
loco mortuos effodit. In aliā eiusdem insula lo-
cum transtulit. Igitur Pisistratus tyrannide po-
ditus est Atheniensium, aliis in praelio casis, aliis
unā cū Alemaoniniū domo profugis. Hunc ita
Atheniensibus imperantē ea tempestate Græ-
sus audiebat. Lacedamonios quoque magnis è
eludibus creptos, & iam Tegeatibus bello su-
periores

periores esse. Quippe sub Leonte & Hegesicle in Sparta regnantibus, cū cetera bella prospere gessissent, in Tegeati tamen succubuerūt. Nā iam inde ante istos ferè ex omnibus Gracis pessime morati fuerant, tam circa se, quā circa hospites, nullo consuetudinis, cōversationisq; cōmercio, qua instituta in melius mutauere, Lycurgo inter Spartiatas probato uiro, Delphos ad oraculū profecto. Cui statim atriū ingresso Pythia hac inquit:

Ad mea uenisti prapingua tēpla Lycurge,
Grate Ioui, et cūctis qui tēcta tuētur olympi,
Ambigo uaticiner sis utrum uirne deus ne:
Sed multo magis esse deū te spero Lycurge.
Nonnulli prater hac aiunt Pythiā ei disseruisse
instituta, qua nunc à Spartiatis seruantur. Ipsi
tamen Lacedamonij uolunt Lycurgū, cum esset
tutor & idē patruus Leoboti. Spartiatarū re-
gi, è Creta hac attulisse. Siquidē cum primum
tutor factus est, omnia iura immutauit: deditq;
operam, ne quis ea prateriret. Deinde qua ad
bellū pertinerent, iusiurandū, cōuentus, comes-
sationes, super hac instituit tribunos plebis, epha-
ros, ac senatores. Ita illi ad rectum uita genus
translati sunt à Lycurgo: quē uita defunctum,
delubro adificato egregiè colunt. Ex quo cū bo-
nitate soli, tum nō exigua hominū copia discur-
rerunt statim, ac benigne rem gesserunt. Nec
amplius contenti otio frui, cum se Arcadibus
e s prastan

præstantiores esse arbitrarentur, de omni illorum terra occupanda oraculum Delphicum consuluerunt. Quibus Pythia respondit:

Me petis Arcadiam, multis petis, haud tibi tradam.

Multi apud Arcadiâ nescêtes glâde viri sunt,
Qui te reijcient, tibi ego haud inuidero quicquam,

Saltandâ Tegeam planta plandete daturus,
Utq; quæcas campum metiri fune feracem.

Hac responsa ubi accepere Lacedæmonij, à cæteris Arcadibus abstinentes, bellum intulere Tegeatibus ferentes secum compedes, videlicet captioso freti oraculo, tanquam essent ipsi redæcturi Tegeatas in captiuitatē. Verum congressi prælio ac fugati, quicumque eorum viui sunt capti; eisdem quas ipsi attulerunt compedibus indutis, captum Tegeatem metiti fune coluerunt. Compedes quibus uincti fuerant, ad nostram usque memoriam incolumes fuere circa templum Minervæ Alæ, apud Tegeam suspensa. Atque superiore quidem bello Lacedæmonij aduersus Tegeatas assidue, semper male pugnauerant; Cræsi tamen ætate, & Anaxandrida Aristonijq; regum suorum, longè superiores contra eosdem extiterunt, hunc in modum tales effecti: Cum semper in bello à Tegeatibus repellerentur, missis Delphos consultoribus, oraculum sunt sciscitati, quænam deorum

deorum placaret, ut Tegeatum uictores existerent. His Pythia respondit, id fore, si ossa Orestis, filij Agamemnonis referrent. Cuius urnam cum nequirent inuenire, rursus ad deum mittunt de loco sciscitatu, in quo situs Orestes esset. Hac nuntijs interrogatibus ita Pythia inquit:

Est pars Arcadia Tegea in regione patenti,
Hic duo flant uenti ui peruehemente coacti,
Forma hostis forma, & plaga superaddita
plaga,

Hic Agamemnonides terra oïparète tenetur,
Quo tu sublato Tegea superabere uictor.

Vbi hac audierunt, nihil tamen minus inuentione frustabantur, etsi omnia disquirentes, donec Liches unus Spartiataru, eorum qui benemeriti uocantur, cõperit. Sunt autẽ benemeriti, ex cinibus semper militia equestri perfunctis, quini quotannis, qui quo anno ex equitibus Spartiatis exeunt, ne torpescant, alij alio mittuntur. Ex his Liches cum esset, rem apud Tegeam adinuenit, fortuna pariter atq; solertia usus. Nam cum Tegeates à Lacedamonijs hoc anno commercio mutuo adeundi essent, & iste in arariam officinã uenisset, intuebatur ferrum dum procidebatur. Quo in spectaculo admirandum animaduertens faber ferrarius, intermisso opere, Quanto magis Lacon, inquit, hospes admirarere, si idem, quod ego, tu nosces, qui tan-
topere admirari ferrarium opificium. In hac
enim

animi corte puteum facere cum uellem, incidi in
 sepulcrum septem cubitorum: & quia incre-
 dulus eram omnino fuisse maiores quam nunc
 sunt homines, aperui undique mortuum, aequa-
 li atque sepulcrum longitudine: quam ubi men-
 sus sum, iterum obrui. Hac illo referente quæ uide-
 rat, Liches considerans, coniecit hunc ex
 oraculo esse Orestem, hac uidelicet coniectura:
 Quos quidem quos cernebat excussoris folles,
 totidem comperit esse uentos. Incudem uero &
 malleum, formam formæ hostem: ferrum uerò
 quod procuderetur, plagam superinditam pla-
 ga, hac ratione coniecitabat, quod in plagam
 hominis ferrum inuentum est. Hac itaque se-
 cum agitans, Spartam regressus, rem omnem
 Lacedamonij refert. Illi ex composito homi-
 nem criminis conuictum, exilio damnant. Qui
 in Tegeam profectus, & calamitatem suam
 referens fabro excussori, conducit ab eo nolens
 si uendere cortem. Ibiq; aliquandiu habitans,
 ubi rem cognouit, effosso sepulcro ossa colle-
 git, eaq; portans Spartum redijt. Quo ex tem-
 pore Lacedamonij quoties cum Tegeatibus
 egressi sunt, superiores extitere, adeo ut mul-
 tum iam Peloponnesum pareret. Hac itaque
 omnia Cræsus audiens, misit nuntios Spar-
 tam cum muneribus, ad rogandam belli so-
 cietatem, inßos dicere quæ oporteret. Ii post-
 quam peruenerunt, Nos, aiunt, Cræsus misit
 Lydorum

Lydorum aliarumq; gentium rex ita inquit:
Lacedamonij, quoniam deus oraculum reddi-
dit, ut Græcam mihi societatem adsciscerem,
& nos inter Græcos antecellere audio, statui
nos mihi in societatem ex oraculo prouocan-
dos, ad inuendam mecum quam cupio amicia-
tiam atq; societate, citra dolum fraudēq;. Cræ-
sus hac per legatos nuntiauit. Quorum aduen-
tu Lacedamonij qui & ipsi oraculum audie-
rant, gauisi factus cum eis hospitij societatisq;
inierunt. Etenim iam antea intercedebāt non-
nulla Cræsi in Lacedamonios beneficia. Nam
cum illi misissent Sardis ad aurum coëmen-
dum, quo usuri erant in id simulacrum, quod
nunc positum est apud Laconicam in Thorne-
ce Apollinis, eo auro sunt à Cræso donati. Quæ
de re Lacedamonij, quodq; se amicos ille dele-
gisset, societatem admisissent: & hoc denuntian-
ti sese paratos exhibuerunt. Quod ubi fecerūt,
pateram aheneam labiorum tenuis frequenti-
bus animalibus calatam, triginta amphora-
rum capacem, dono afferebant, uolentes Cræ-
sum remunerari: sed eam Sardis nō pertulerūt,
propter alterutram harum (quæ feruntur) cau-
sam. Lacedamonij quidem aiunt hanc pa-
teram cum ferebatur Sardis, cū Samum ap-
puli essent, à Samijs fuisse interceptā. Qui co-
gnita re, nauibus istos longis aggressi fuere. Ipsi
uerò Samij aiunt Lacedamonios, qui pateram
porta

portabant, sero uenientes, cum audissent Cræsum captum esse cum Sardibus, illam in Samo uendidisse, uiris primatis, qui eam Iunonis templo dedicauere, & illos qui uendidissent, Spartam reuersos, forsità dixisse à Samijs sibi fuisse ereptam. De patera ita res se habet. Cræsus elusus oraculo, aduersus Cappadociam exercitus comparabat, spe & Cyrum & potentiam Persicam euertēdi. Cui in hac apparanda expeditione occupato, Lydus quidā nomine Sandani, & antehac pro circumspecto habitus, & ob hanc quam dixit sententiam plus nominis apud Lydos consecutus, hunc in modum Cræso consuluit: Aduersus tales uiros expeditionem paras rex, qui coreacea subligacula, qui è corio reliquā uestem ferūt, qui non quibus uolūt eibis uescūtur, sed quos habēt, utpote regionē asperā incolentes. Ad hac potu non uini utuntur, sed aqua: non ficos ad comedendū, nec aliud quicquam boni habentes: quibus cum nihil sit quod eripies, si uiceris: sin uictus fueris, animaduerte quot bona amittes. Vbi gustauerint illi nostra bona, circumsistēt nos, nec abigi poterūt. E quidē dijs habeo gratiam, qui non induxerunt in animum Persis, ut Lydos inuaderent. Hæc locutus, non tamen Cræsum persuasit. Etenim Persis antequam Lydos subigerent, nihil erat neque lautum neque opiparum. Porro Cappadoces à Græcijs Syri nominantur, & exant hi Syri, anteq

antequam Persa imperitarent, ditionis Medorum, tunc autem Cyro parebant. Siquidem imperium Medicum ac Lydum determinabat fluvius Halys, qui ex Armeno monte profluens, primum Cilicas, dehinc Matienos, qui sunt ad dexteram, & Phrygas, qui sunt ad laevam: tum boream versus tendens, Syros, Cappadoces, Paphlagonesq; interfluit: Cappadoces à dextra, Paphlagones à sinistra perstringēs. Itz flumen Halys, cuncta ferè superiora Asia à mari, quod Cypro obnoxium est, ad Euxinum usque Pontum dirimit, dorsum omnis regionis longitudine quinque dierum itineris viri expediti. Aduersus Cappadociam Cræsus cum exercitu proficiscebatur, cupidus cum hanc partem soli fecundi suo adiucendi, tum uel magis fiducia oraculorum Cyrum ulciscendi, propter Astyagem Cyaxaris filium, Medorum regem, affinem suum, quem Cyrus Cambysis filius pralio victum ceperat. Erat autem Cræso Astyages hunc in modum affinis: Apud Scythas pecuarios cum esset seditio, cetera quædā eorum secessit in terram Medicam, qua tempestate Medorum tyrannus erat Cyaxares, Phraortes filius, Deiocis nepos: qui Scythas hostanquam supplices initia benignè alloquebatur, ac plurimi faciebat, adeo ut pueros eis traderet imbuendos, tum lingua Scythica, tum artificio arcus utendi. Interiecto deinde tempore,

cum Scythæ uenatum assidue irent, & semper afferrent, nonnunquam tamen contingebat ut nihil caperent. Quos ita reuertentes manibus inanibus, Cyaxares (erat enim, cum ingenti tenebatur ira, peracerbus) probris insectabatur. Id illi ut se dignum à Cyaxare pati non ferentes, consilio habito decreuerunt, ut aliquem eorum puerorum quos docerent, trucidarent: instructumq; (ut feras instruere consueuerant) Cyaxari offerrent, perinde atq; uenationem. Idq; cum obtulissent, quàm celerrimè se ad Halyattem Sadiattis filiù Sardis conferrent. quod & factum est. Nam & Cyaxares & qui aderant conuiuia, ex his carnibus gustauerunt, & Scythæ perpetrato hoc, Halyattis se supplices præbuerunt: quos postea reposcenti Cyaxari, quòd Halyattes reddere abnuerat, bellum inter Lydos Medosque quinquennale conflatum est. Quo in bello aliquoties Medi uictores extiterunt, & nocturnum quoddam prælium gesserunt. Sexto anno signis collatis, cum equo Marte certarent, stante acie contigit, ut repente dies nox efficeretur. Quam immutationem huius diei futurũ Thales Milesius Ionibus prædixerat, hunc annum præsiniens, quo immutatio facta est. Lydi ac Medi ubi diem noctescere uiderunt, à pugnando destiterunt. eoq; propensius ad pacem inter se constituendam festinarunt, autoribus

conue

conventionis Syennesi Cilice, & Labynetō Babylonio, qui ut iusiurandū intercederet, & reconciliatio affinitate fieret, properarūt, decernentes ab Halyatte Arienam filiam Astyagi Cyaxaris filio nuptum dandam, quoniam sine uehementi necessitate conventiones stabiles iniri non queunt. Ineunt autem hæ gentes fœdera cum cetera ritu Gracorum, tum feriendo brachia qua illa humeris cōnectuntur, ac mutuum sanguinem delingendo. Hunc igitur Astyagis animum suum maternum, Cyrus bello uictū tenebat, ob eam quam in sequentibus indicabo causam. Quo nomine Cræsus ei insensus, nunquid inferret Persis bellum, ad oracula miserat. Et cum responsum reddidisset haud syncerum, secū facere interpretans, in expeditionem profectus est aduersus quandam Persarū partem. Atque ubi ad Halym flumen peruenit, tunc (ut ego quidem sentio) pontibus qui nunc sunt, copias transduxit: ut autem Graci dilitabant, Thales Milesius traductor extitit. Nam cum incertus animi Cræsus foret, qua parte fluminis traiceret exercitū (nullos dum enim eorum fuisse ea tempestate pontes) fertur Thales qui in his castris aderat, fecisse, ut fluminis qui ad lauā exercitus fluebat, flucret etiam ad dexteram. Fecisse autem hunc in modum, Fossam per altam, exorsus supra castra, ductam in speciem luna depresso, qua castra, ut erāt metata,

d à tergo

à tergo amplecteretur. In quam cum traduxisset ex pristino alveo fluvium, iterum cum ubi exercitus traiectus esset, in suum alveum refunderet. Itaque cum celerrime fluvius deductus esset, utrinque nado meabilis effectus est. Quisdam aiunt veterem omnino exaruisse alveum: cui rei equidē non accedo. Quo enim modo qui rursus redierunt, illum transierunt? Cræsus exercitu traiecto venit in Cappadocia locum, qui dicitur Pteria, omnium eius regionis tutissimum iuxta urbem Sinopem, ferè ad pontum Euxinum sitam. Hic stativa habens, prædia Syrorum vastat, et urbem Pteriorū expugnat, diripitq; . Cepit quoque cunctas circà urbes, Syros nihil commeritos exterminans. Hinc Cyrus coacto suo exercitu, sumptisq; omnibus qui in medio incolebant, obviam pergit: missus tamen antequam exercitum educeret, caduceatoribus ad Iones tentandos, ut ad se à Cræso deficerēt. Illis abnuentibus, profectus castra contra Cræsum posuit, ibidemque in regione Pteria pro se uterque alterum laceßere. Commissaq; acris pugna, & multis utrinq; cadentibus, ad extremum noctis interuentu dirimuntur neutri victores. Atque hunc in modum duo exercitus dimicauerunt. Cræsus à suo exercitu incusatus, quòd cum Cyri multo maioribus copiis conflixisset, postero die cum Cyrus ipsum superfederet invadere, regressus est Sardis, habens
in ani

in animo euocare Aegyptios ex fœdere: quorum cum rege Hamasi antè, quàm cum Lacedæmonijs, societatem inierat: accersere etiam Babylonios, cum quibus & ipse fœdus percussferat. Erat autem Babyloniorum tyrannus ea tempestate Labynetus. Denuntiare item Lacedæmonijs, ut ad certâ diem præsto essent. Hisq; & suis copijs coactis, ubi per hyemem quiescisset, initio statim ueris tendere aduersus Persas. Hac destinans Cræsus, abit Sardis; dimisitq; caduceatores ad socios, edicens uti ad quintum mensem Sardis conuenirent. Exercitum uerò qui aderat ex militibus cõductis, qui cum Persis dimicaret, missum fecit, ac dissipauit: minime credens unquam fore, ut Cyrus qui sic a quo Marte pugnaßet, Sardis copias promoueret. Hac Cræso ratiocinante, omnia suburbana colubris impleta sunt. Quos ut existebant, equi inter ambulandum cum ad pascua irent, comedebant. Id Cræso cernenti (ut erat) uisum est esse portentum, ideoq; mittendum ad coniectores Telmisses. Qui missi sunt ad consulendos Telmissas, ubi acceperè responsum, didicereq; quid sibi uellet significaretq; portentum, non eduxerunt ne Cræso renuntiarent. Nam prius quàm retro Sardis reueherentur, Cræsus est captus. Telmisses ita cognouerant exercitum externum Cræso illuc affuturum, qui cum asforet, indigenas subigeret, quod dicerent colo-

brum terra filium esse: equum, hostem & aduenā. Hac Talmiſſes Cræſo ſunt interpretati, ſed iam capto: nondum tamen gnari eorum qua circa Sardis ac Cræſum erāt, Cyrus certior factus, Cræſum qui ſtatim poſt pralium apud Pteriam geſtum abſceſſerat, conſtituiſſe diſpergere copias, conſilio habito comperiebat operapretium eſſe, quā maturrime poſſet, promovere exercitum Sardis, ut hoſtem prius, quā ille contraheret iterum Lydorum copias, occuparet. Hoc ubi probauit, executus eſt: propereq; ducto in Lydiam exercitu, ipſe nuntius Cræſo aduenit. Vnde Cræſus in magnam ſollicitudinem adductus, quōd præter opinionem, præterq; expectationem ſuam ſeres haberent, tamen Lydos in pralium producit. Lydorum gente in Aſia nulla fuit ea tempeſtate nec fortior, nec magis ſtrenua. Ex equisq; pugnat equitandi ſanè perita, haſtas perlongas geſtās. Campus in quo concurſum eſt, ante urbem Sardenſem iacet, magnus & editus, quem cum alijs amnes interfluunt, tum omnium maximus Hermus palude interruptus, qui è monte Hiro matris Dindymene lapſus, infunditur mari iuxta Phociam oppidum. Hic ubi uidit Lydos ad pugnādum inſtructos Cyrus, eorum equitatum reformidans, conſtituit admonitu Harpagi niri Medi, ita faciendum: Coactis omnibus qui ipſius exercitum ſequebantur, camelis uel

frumentis

frumentum uel uasa portantibus, sarcinas detraxit, uiros imposuit equestri stola indutos, quibus ornatis praecepit ut praerent ceteras copias aduersus Cræsi equitatum, peditatus ut hos subsequeretur. Post hunc collocat omnem equitatum. Postquam omnes constituit, imperat eis ne cui ceterorum Lydorum parcerent: sed quemcunque occiderent obsistentem, praeter ipsum Cræsum, ne se captus quidē repugnaret. Hac imperans, camelos contra equitatum instruit hac ratione, quòd camelum equus reformidat adeo quidē, ut nec speciem eius intueri, nec odorem sentire sustineat. Id ideo commentus est, ut equitatum Cræsi, quo ille se praeualiturum considerabat, inutilem redderet. Simulatque in pugnam itum est, equi olfactu protinus cōspectuque camelis, retro se auertunt, unde spes Cræsi interijt. Verum non protinus Lydi ob id exterriti sunt, sed cognita re, ab equis desiliunt, ac pedites cum Persis configunt. Multis tamen aliquandiu utrinque cadentibus, tandem uertuntur in fugam. Muros ingressi, à Persis obsidebantur. Quam obsidionem in longius processuram ratus Cræsus, alios nuntios è muris mittit ad socios. Nam qui antea dimissi erant, hi conuentum Sardis ad quintum mensem indixerant. Ad hos dimittebat oratum, quàm celeritima auxilia mitti sibi, utiq; iam obseſso. Et cum ad alios socios misit, tum uerò ad La-

cedamones. Caterùm per id tēpus & ipsis Spar-
 tiatis inciderat cum Argiis contentio, de agro
 qui dicitur Thyrea. Quem locum etsi terra Ar-
 golica partem, tamen Lacedamonij intercisum
 tenebant. Etenim Argiuorum est, quicquid re-
 gionis Malea tenus ad occasum uergit in con-
 tinente: & insula tum alia, tum uerò Cythera.
 Cum ergo Argiui suo territorio interciso au-
 xilium ferrent, ibi ab utrisq; in colloquiū uen-
 tum est, ut treceni utrinq; dimicarēt: & ubi su-
 periores extitissent, eorum regio foret: atq; am-
 bos exercitus in suam uterq; terram discederēt,
 nec permanerent dum dimicaretur, ea scilicet
 causa, ne si adefsent, parti succūbenti auxilium
 sui ferrent. His conuentis in diuersa digrediu-
 tur. Ex utrisq; delecti uiri qui relictis sunt con-
 fluxerunt: atque illis quidem ut a quo Marte pu-
 gnantibus, ex sexcentis tres omnino reliqui fue-
 runt: & id noctis interuentu, ex Argiis duo,
 Alcenor & Chromius, qui tanquam uictores
 Argos cursu contenderunt: ex Lacedamonij
 unus Othryades, qui spoliatis Argiuorum ca-
 daueribus, eorum arma ad suorum castra de-
 tulit, & se in suo ordine tenuit. Postero die
 utriq; re audita affuerunt, sibiq; uictoriam uin-
 dicabant. Argiui quidem, quòd suorum plures
 superfuissent, dicentes: Lacedamonij uerò, quòd
 eorum qui supererant illi fugissent, suis periti-
 tisset, & hostium casus spoliasset. Ex conten-
 tione

sione tandē cōcurrentes pugnant, ac postquam permulti utrinq; ceciderunt, Lacedamonij nuncunt. Quo ex tempore Argivi tonsis capitibus, cum antea criniti essent, necessario legē condiderunt, se deuouentes ne prius comam alerent, nēne mulieres aurum ferrēt, quā Thyreas recuperassent. His ē diuerso legem tulere Lacedamonij, in posterum comati essent, cum antehac non fuissent. Otrhyadē, qui unus ē trecentis delectus reliquus fuisset, aiunt pudore Spartam reuertendi ob socios interfectos, illic apud Thyreas mortē sibi conscinisse. Cum hac esset apud Spartiatis rerum cōditio, aduenit caduceator precatum Cræso obseſſa auxilia. Illi caduceatore audito, statuerunt Cræso statim succurrendum. Quibus iam se apparantibus, ac nanibus paratis, alius affertur nūtiū, murum Lydorū expugnatum, Cræsumq; uiuum esse captū. Sic Lacedamonij magno se affectos detrimento rati, supersederunt. Sardis autem hunc in modū sunt expugnata. Quartodecimo quā obsideri cœpta sunt die, Cyrus missis passim equitibus per suas copias edicit, se dona daturum ei, qui primus muros conscendisset. Posteaquā id cōuato exercitu res non processit, ibi quiescentibus ceteris, Mardus quidam cui nomen erat Hyrnades, id aggredi est ausus à parte arcis ubi nullus ad excubādum erat collocatus, quia illū nequando urbs caperetur, haud suspēctū

d 4 erat

erat utpote loco prarupto atq; inexpugnabili: quaq; parte solum ne Leonem quidem Meles primus Sardinus rex circūtulera, ex pellice sua genitum: qui Leo quacunq; parte murorum circumlatus esset, ex ea parte Sardis inexpugnabiles fore Telmisses indicauerant. Eum Meles per cateram partem murorū circunduxit, quacunq; poterat arx oppugnari, per hāc partem, tanquam inoppugnabilem atq; precisam, circūducere pratermisit, quā ad Timolum fluvium uergit. Ab hac igitur parte Hyrcæades ipse Mardus conspiciatus quendam Lydum pridie descendisse ad recipiendam galeam illuc deuolutam, aduertit animum atq; considerauit, dehinc ipse conscendit, & post eum alij Persæ sub inde atq; alij frequentes. Ita urbs Sardis capta est, atq; omnis direpta. Circa ipsum autem Cræsum hoc contigit. Erat ei filius, cuius superius habui mentionem, habilis ad cetera, sed mutus. In cuius uitium emendandum Cræsus pro uiribus omnia fecerat, cum alia excogitando, tum nero Delphos mittendo ad oraculum sciscitandum: atq; ei Pythia talibus respondit:

Lyde genus rex multorū ualde infcie Cræse,
 Ne cura gnati exoptatam audisse loquentis
 Intra ades uocem, sine qua potior tibi lōge,
 Ille die quoniam primum infelice loquetur.
 Captis mænibus quidā Perses in Cræsum sibi
 ignotum ut occisurus uadebat. Quem innaden-

tem se Cræsus cum uideret, tamen præsentī clade affectus deuotare negligebat: nihil putans differre, an percussus oppeteret mortem, an nō. Id ubi filius eius mutus aspexit, timens patri, eripit in nocem, inquiens: Homo, ne perimas Cræsum. Atque hoc ille primum effatus, post modum per omne uita tempus uocalis extitit. Persæ & Sardibus potiti sunt, & Cræso uiuo, cum regnasset annos quatuordecim, totidemq; dies fuisset obsessus, misso magno imperio, ut ei fuerat responsum. Eum captum Persæ ad Cysrum perduxerunt, quem ille uinctum compedibus, super ingentem quem struxerat, lignorum struem imponit, circaq; eum bis septem Lydorum filios, siue habens in animo primitias has alicui deo offerre, siue uolens uotum persolvere, siue cupidus sciendi num quis demonum liberaret Cræsum, quem religiosum esse audierat, quo minus pyra impositus uiuus concremaretur. Hac quidem Cysrū fecisse aiunt. Cræso autem super pyram stanti, etsi in tanta calamitate posito, tamen uenisse in mentem Solonis, quod ab eo sibi natū dei fuisset dictum, ex uiuentibus beatum esse neminem. Quod dictum abi subiit Cræso, ferunt eum ex uehementi desolatione animi uictum, ingemiscentem ter Solonem nominasse: et Cysrum cum audisset, iussisse interpretes eum percontari, quēnam inuocaret. Illosq; accedentes fuisse percōtatos, & hunc

d 1 interrog

interrogatum silentium egisse. Deinde cum lo-
qui cogeretur, dixisse: Illum nominari, qui ut
omnes tyrannos alloqueretur, ego quàm ingens-
tem pecuniam praoptarem. Eum non plane lo-
quentem, rursus interrogat, quodnā esset quod
dixisset. Efflagitantibus atq; infestantibus in-
terrogatione, inquit, quemadmodum Solon qui
esset Atheniensis, ad ipsum à principio uenif-
set, & intuitus omnes eius opes coram pro ni-
hilo duxisset. Adeo quae de ipso dixerat, ea o-
mnia euenisse: neq; hac magis de se ipso, quàm
de omni hominū genere, & de his praesertim,
qui sibīipsis beati uiderentur. Hac Cræso refe-
rente, iam pyra incensa ardere extrema cœpisse,
et Cyrum auditis per interpretem quae Cræ-
sus dixisset, pœnituisse: cum se quoque homi-
nem esse cognosceret, qui alium hominem, quā
se inferior non fuisset opibus, uiuum rogo tra-
deret. Præterea ueritum ob id pœnam, ac repu-
tantem, nihil esse rebus humanis stabile, iussisse
ignem celerrime extinguere iam incensum,
Cræsumq; deponi & quae circa eum erant. Ve-
rum eos qui ignem iam conabantur extingue-
re, non eualuisse. Ibi Cræsum cognita per Ly-
dos Cyri pœnitentia, cum cerneret unumquen-
que extinguendo deuoluendoq; igni incumben-
tem, nihil tamen profici, exclamando inuocasse
Apollinem, ut ipsi adesset, si quod ab eo do-
num illi gratum fuisset oblatum, ipsumq; præ-
senti

senti malo liberaret. Ita cum lacrymis Cræso
 decum inuocante, nimbos repente, cum serenum
 ac tranquillum esset, confractos esse, imbresq;
 erupisse, ac uehementissima aqua pluuisse, &
 rogum extinxisse. Ita Cyrum cognito deorum
 cultorem ac bonum uirum esse Cræsum, è pyra
 deposuisse, atque hunc in modum interrogasse:
 Cræse, quisnam te hominum persuasit, ut cum
 exercitu inuaderes terram meam, ex amico
 factus hostis? Cui Cræsus, Ego, inquit, rex
 istud feci tuo prospero, meo infansito fato, Gra
 corum deo autore, qui me ad bellum tibi infes
 rendum impulit. Neque enim quispiam ita a
 mens est, ut bellum quàm pacem præoptet.
 Nam in pace filij patres, in bello patres filios
 sepeliunt. Sed ut ista fierent, demoni cordi fuit.
 Hac Cræsus locutus est, quem Cyrus solum
 iuxta se collocauit, ac multa sanè obseruan
 tia habebat: intuensq; eum admirabatur tam
 ipse, quàm omnis circa cœtus. Ille cogitabun
 dus silentium tenebat. Mox conuersus, ac cer
 nens Persas Lydorum diripiētes urbem: Vtrū
 debeo, inquit, rex tibi loqui quod sentio, an ta
 cere hoc tempore? Cyrus uerò eum quacunque
 liberes adaucler proloqui iussit. Tunc ille Cy
 rum perconclatur: quidnam, inquiens, tanta
 frequentia properat agere? Cui Cyrus: Tuam,
 inquit, urbem diripere, tuasq; opes absume
 re. Atqui Cræsus excipit: Neque urbem meam
 diripi,

diripiis, neq; meas opes. Nihil enim mihi iam cum istis rebus est, sed tua ferunt, aguntque. His verbis iniecta cura, Cyrus Cræsum semotis arbitris interrogat, quidnam in his qua fierent, sibi constituendum censeret. Ad quem Cræsus: Quoniam me dii servum tibi tradiderunt, iure debeo, si quid amplius animadvertero, id tibi indicare. Persa, ait, natura proterva sunt, & ijdem inopes. Quos si diripientes tu ac potientes magnis opibus negligis, id tibi ex hoc credibile esse eventurum, ut quisq; istorum plurimis opibus potietur, ita maxime in te rebellaturum esse expectandum. Nunc igitur, si tibi placent hac qua ego dico, ita facito: Siste ad singulas portas aliquot ex tuis satellitibus custodes, qui vetent exportari opes, ut earum decima Ioni necessario reddantur. Ita neque tu odium illorum contrahes, ut opes eripiendo: & ipsi agnoscentes se iusta agere, non inuiti facient. Hac audiens Cyrus, maiorem in modum gavisus est tali admonitu, eaq; vehementer approbavit: & iussis satellitibus id exequi quod Cræsus ipsi subiecisset, his verbis eum affatus est: Cræse quandoquidem & facta & dicta tua egregia viri regis sunt, pete quid muneris à me velis in presentiarum tibi dari. Ad quem Cræsus: Here, inquit, sine me gratum esse erga deum Græcorum, quem ego maxime omnium veneratus sum, ut missis

ad

ad eum his uinculis perconter, nunquid ei fas sit bene de seipso merentes decipere. Et Cyro interroganti quidnam id esset quod incusaret, altius repetens omnem suum aperuit animum, redditæque sibi oracula, & præcipue donaria sua, quibus rebus fretus suscepisset aduersus Persas expeditionem. Hac commemorando rediit rursus ad petendam ueniam, ob id deo exprobrandi. Ad quem ridens Cyrus, Et hoc, inquit, Cræse à me impetrabis, & quicquid aliud, atque id quoties tibi opus erit. Vbi hac audiuit Cræsus, Delphos misit quosdam Lydorum, iussos cum ad limen templi uincula deposuissent, sciscitari deum, nunquid eum puderet ob oracula, quibus induxisset ad bellum Persis inferendum, tanquam Cyri potentiam euersurum: unde tales primitiæ offerrentur, compedes scilicet ostendendo: sciscitari cum hac, tum nunquid Græcis dijs foret fas esse ingratis. Lydis illuc profectus, & hac mandata executus, Pythia fertur ita respondisse: Sortem fato destinatam defugere, deo quoque est impossibile. Cræsus quinta retro ætatis crimē luit, hoc est, abavi: qui cum esset satelles Heraclidarum, mulieris dolo inductus, dominum interemit: illiusq; dignitate potitus est, nihil ad ipsum pertinente. Verum Apollo cum studuerit ut hac Sardium clades circa liberos Cræsi, non circa Cræsum contingeret, tamen transferri fata

fata non potuit, sed quatenus illa permiserant, annixus est, atque ei gratiam retulit, utpote dilata Sardinum expugnatione tres annos. Et hoc Cræsus discat, tribus annis, quàm facta destinarant, serius se fuisse captum. Secundo loco, quòd ipsa ardenti opem tulit. Nam quod ad oraculum pertinet, haud rectè Cræsus incusat: quoniam Apollo prædixit, eum esse magnum imperium, si bellum Persis inferret, eversurum: de qua re ipsum consultare nolentem, decuerat mittere sciscitatum, utrum ipsius Apollo diceret imperium, an Cyri. Sed quod dictum erat nec considerans nec interrogans, sibi ipsi acceptum referat. Quod autem ultimo responso ait Apollinem dixisse de mulo, ne hoc quidem discussit. Nam mulus hic, Cyrus erat: quippe qui duabus ex gentibus ortus est, generosiore matre quàm patre. Nam illa quidem Meda erat, Astyagis Medorum regis filia: hic autem Persis & Medis subiectus: & licet omnium infimus, tamen dominam suam in matrimonium duxit. Hac Lydis Pythia respondit, quæ illi Sardis reuersi, Cræsonuntiarunt. Quibus auditis Cræsus suâ ipsius agnouit culpam esse, non dei. De Cræsi imperio, & prima Ionie subactione ita res habent. Porro Cræso non hac solum quæ iam diximus, sed alia quoque permulta donaria in Græciâ extant. Siquidem apud Thebas Boeoticas tri-

pus

s aureus, quem illic Apollini nuncupavit
 nenio. Apud Ephesum quoque *bucula au-*
e, atque *columna pleraque*. Quin etiam in
 otemplis apud Delphos *clypeus uisitur aus-*
us & ingens, atque hac etiamnum ad no-
 a usque tempora supersunt, nonnulla tamen
 terciderunt. Ac uerò qua apud Branchidas
 uilestorum à Cræso dedicata, pondere (quan-
 im intelligo) equali fuerant his, qua in Delo
 his existunt. Caterum ea qua ad Delphos si-
 uul & Amphiarai misit templum, hac sibi
 eluti peculiaria, paternarumq; facultatum
 rimitias diuis consecrauit. Quandoquidem cæ-
 era donaria è facultatibus erant aduersarij,
 qui Cræso, priusquam regno inauguraretur,
 repugnans, Pantaleontis partibus impense stu-
 debat, hunc in regni potestatem prouehere
 conatus: Pantaleon enim & ipse Halyattis fi-
 lius erat, Cræsi frater, at non Germanus: ma-
 tres enim habebant diuersas. Nam Cræsus ma-
 tre fuit Caira Halyattis uxore, Pantaleon ex
 Iade fuit susceptus. Ac uero ubi tradito à pa-
 tre imperio Cræsus potiretur, hominem illum
 qui antè sic pertinaciter sibi restitisset, occur-
 santem forte in fullonis officinam pertrahens
 interemit. Bona autem eiusdem iam antè diuis
 destinata, dictis modis iam illuc suspendio.
 Atque de donarijs intantum dictum sit. Por-
 rò Lydia quod scribitur nihil sanè mirandum
 habet

habet, prout alia regiones, prater auri ramens
 ta è Tmolo prouenientes. Vnum tamen nobis
 exhibet multo maximum, praterquam tam
 Aegyptiorum, quàm Babyloniorum opera in
 primis admirandum. Nempe Halyattis Cræ-
 si parentis ibidem est sepulcrum, cuius basis è
 grandioribus est lapidibus, reliqua sepulcri
 pars aggestio terra. Quod sepulcrum construxisse
 feruntur homines emptiij atq; operarij,
 & unà cum his adiuvantes ancilla. Ad no-
 stram usque ætatem tumuli summitas quinque
 terminis distinguitur, quibus litera insculpta
 indicant, quòd quinque hic laborauerint. Ap-
 paretq; ancillarum opus esse maximum. Lydo-
 rum filia omnes meretricantur: atque hoc ni-
 mirum quæstu tantisper dotem colligunt, dum
 nubiles ipsas se elocent. Sepulcri huius ambi-
 tus stadiorum est sex, & duorum iugerum: la-
 titudo iugerum tredecim. Confinis est eidem se-
 pulcro lacus ingens, quem Lydi referunt esse
 ainaum, hoc est, perpetuò fluentem. Vocatur
 autem Gygaus. atque hoc quidem sic habet:
 Lydi legibus propemodum utuntur Græcorum
 similibus, nisi quòd Lydi filias suas patiuntur
 prostitui. Hi primi eorum duntaxat quos nomi-
 nus, nummum aureum argenteumq; ad uten-
 dum percusserunt, & primi caupones instito-
 resq; extiterunt. Aiunt & ipsi se ludos inue-
 nisse, qui etiamnum apud Græcos cum illis com-
 munes

munes sunt, simul autem hæc inuenisse, & in Thyrreniam, hoc est, Tusciam colonos deduxisse, id quod hunc in modum accidisse referunt: Tempore Atydis, Manis regis filij, annona difficultas per uniuersam Lydiam ualde grassabatur, adeo ut Lydi qui tum misere degebant, non cessantes remedia huic malo querere, aliud aliud excogitauit: inuentumq; tunc ab iisdem alea tesserarumq; ludum, & pilea caterorumq; ludorum omnium genera, præterquam talorum. Horum enim inuentionem sibi non uendicant Lydi. Porro ad famem discutiendam, altera quidam dierum in totum lusibus occupabantur, ne uidelicet ciborum quarendorum sollicitudine distorqueretur: altera uero a lusibus abstinentes, pascebantur. Atque hoc modo uixerunt annis duodeuiginti. Vbi autem malum istud magis atq; magis ingrueret, factum est ut rex Lydos bisariam diuideret: & hos quidem in sedibus suis permitteret, illos uero aliquò ablegaret colonos. Ac uero his qui in sedibus suis permanerent, rex ipse pergeret imperare: illis autem qui deducenda colonia destinati erant, filium suum præficeret, cui nomē Tyrrheno. Hi è Lydia excedentes, primam diuerterunt Smyrnam. Hic mox fabricatis nauigijs, nimirū quibus ea quæ nauigationi accommodanda uidebantur, imponerent: ad uisum sedesq; querendas oram soluisse, donec uarias nationes pertransseuntes, ad

e Vmbros

Vmbros peruenissent. Vbi ciuitatibus construis, hacenus habitauerunt. Atque pro Lydis, propter regij filij, qui eos deduxit, nomenclaturam, nomen quoque commutatum, nominatosq; Tyrrenos. Et Lydi quidem à Persis in seruitutem redacti. Hinc iam nobis exequetur oratio, cum Cyrum qui Crassi euerit imperiū, quisnam fuerit, tum Persas qui Asiam subegerunt. Igitur quemadmodum quidam memorat Persarum, non qui res Cyri illustrare, sed prout illa se habent, referre student: ita ego conscribam, gnarus trifariam alias esse de Cyro narrandi vias. Assyrijs autem annis quingentis viginti superiorem Asiam obtinentibus, primi Medis ab ipsis discere ceperunt: qui ubi cum Assyrijs forte pro libertate contenderent, strenuos se viros declararunt, excussoq; seruitutis iugo, in libertatem sese asseruerunt. Post quos & alie nationes idem fecerunt, quod iam successerat Medis. Caterum ubi iam per continentem in uniuersum proprijs uteretur legibus, hac demum occasione rursus tyrannidi sunt subiecti. Fuit apud Medos vir sapiens, cui nomen erat Deioces, filius Phraortis, qui cum ad tyrannidem aspiraret, huiusmodi quadam excogitauit. Cum Medis per viros passim habitarent, atque Deioces cum antè apud suos probatus, tum magis studiosiusq; aequitatem affectabat, nuntiabatq; quod uideret apud Medos uni-

uersos

versos magnam quamdam licentiam, sat sciens quod equitati iniquitas esset inuisa. Medi uerò qui eundem habitabant uicem, intuentes hominis mores, iudicem ipsum controuersiarum sibi constituunt. Hic ut qui principatum ambiret, rectum se equumque exhibuit. Qua cum faceret, laudem apud populares suos obtinuit haudquaquam exigua, adeo ut hac intelligentes qui apud ceteros pagos habitabāt, nemope quod Deioces solus esset qui incorrupte iudicaret, lati undecunque affluunt quotquot priuiniquis sententijs superati, ad Deiocem & ipsi lites finiendas transferunt: postremo nulli alij hanc prouinciam permittebant. Ac uerò ubi numerus accurrentium cresceret, qui cognouissent sententias iuste terminari, Deiocesque animaduerneret uniuersa in se unum incumbere, neque amplius illic considerare, ubi prius ins dicere consueuerat, uolebat, neque omnino iudicare amplius. Siquidem nō ē re sua esse, inquit, se totos dies rebus suis domi neglectis, dirimendis litibus operam impediret. Cum igitur rapina sceleraque passim per uicos multo etiam impunitius quam prius patirentur, factum est, ut Medi habito concilio, inciperent de communis rerum statu tractare. Et quantum mihi uisetur, Deiocis amici ex composito in hanc sententiam loquebantur: Nequaquam, inquiētes, hisce modis usuri, hanc postremam regionem

poterimus diu habitare. Agite igitur, constituamus nobis ipsi regem, ut uidelicet ditio nostra bonis legibus administraretur: & nos ad sua quisque opera diuertentes, nusquam impunitate sceleratorum uiolemur. Quæ cum sic referrentur, persuasi Medi regibus sese subiiciunt. Cōtinuo cōsultatum est, quēnam regem crearent. Deioces adeo ab omnibus commendatus productusq; in medium, ut omnium suffragio rex comprobaretur. Ille uero iussit ædificia sibi erigi imperio digna, stipatoresq; ad custodiam corporis sui adiungi. Huic Medi hac præstiterunt, eiq; beneficia ingentia probeq; munita extruxerunt, permiseruntq; satellites ex uniuersis Medis quos uellet, sibi deligeret. Deioces uerò cum imperio potiretur, Medos compulit unum oppidum condere, atque hoc uno communito exornatoq; , aliorum non ita magnam curam habere. Obsequentibus quoq; hac in re Medis, mœnia construit ampla simul & ualida ea, quæ nunc Ecbatana appellantur, in quibus murus unus alteri ueluti confinis erat. Sic nimirum constitutis mœnibus, ut ambitus singuli alteris gradatim essent sublimiores, solisq; pinnis prominerent. Adiunxerat huc loci ipsius commoditas, ut qui collis instar esset eleuatus. Accessit etiam maius quiddam data opera factum. Siquidem ambitus isti numero erant septem contigui, in quorum postremo regia erat.

thesauri. Hac mœnia cum amplissima sint, multitudinem prorsus illum Atheniensem æquat. Atqui singula quidem mina suis atque cunctis in modum distinctis fulgent coloribus. ipse primi ambitus pinna colore sunt albi, secundum nigro, tertium purpureo, quartum cavinti sandaracino. Postremi uerò duo, alter argentatus, alter inauratus habebat pinna, atque hisce munimentis Deioces se suamque regiam, ac reliquum populum insitum circumquaque habitare. Caterum unius ad hunc ornatum constructis, primus Descavit: ne quis ad regem ingredi permitteretur, sed per internuntios cuncta transgerent, adeo ut nec conspici regem à quoquam fas. Ad hac, nec videre nec expuere, propterea omnibus factum deformia essent, coram liberis. Hac ideo faciunt apud regem, ne uidelicet cernentes, aequales & unam cum eo educto, idoleant atque insidiantur, quin aliud potest ideatur ipsis coram non contuentibus. Vbi Deioces iam adornasset constabiliissetque, eundem, in exercenda iustitia seuerus erat corruptus. Etenim disceptationibus intro aduersus, lites terminavit, eosdemque rursus dicit hac circa causas facilitavit. Quantum ad alia attinet, si quem audiret iniuriam hunc ad se ascitum, in sola pro delicti memoria multavit; in quem usum exploratores

auscultatoresq; destinavit per universam regionem, cui praeerat. Deioces autem solam Medicam subegit nationē, eiq; soli imperavit. Cuius nationis tot numero gentes sunt, Buse, Paretaceni, Struchates, Arizanti, Budi, Magi. Tot sunt in Media gentes. Deioce defuncto, qui annos tres & quinquaginta regnavit, filius eius Phraortes suscepit imperium. Qui solo imperio Medorum non contentus, bellum ante omnibus intulit Persis, eosq; primus in potestatem Medorum redegit. Quibus nationibus positus, valida utraque, mox Asiam subegit, aliam deinceps atq; aliam inuadendo gentem, donec ad Assyrios oppugnandos pervenit, ad eos Assyrios, qui Ninum incolebant, quondam omnium principes, sed tunc à socijs per defectionem desertos, alioqui per se bene habentes. Adversus hos expeditione sumpta Phraortes, secundo ac vicesimo quàm regno potitus est anno, cum pleraq; exercitus parte perit. Post obitum eius Cyaxares filius, Deiocis nepos successit, qui dicitur multò quàm maiores sui fuisse praestantior, & primus Asia populos in provincias distinxisse, primusq; in suum quosque ordinem distribuisse, hastatos, sagittarios, equites, cum prius omnia promiscua fuissent atque implicita. Hic & cum Lydis praelium fecit, quod praelium cum fieret, dies nox effecta, & omnem trans Halym flumen Asiam sibi subiecit.

Collectis omnibus quibus imperauit, ca-
monit ad ciuitatem Ninum, simul & pa-
ulturus, & ciuitatem ipsam euersurus.
modum hunc obsidentem Ninum, adori-
Scytharum numerosus exercitus, cui Ma-
prafuit Scytharum rex, filius Protothya.
inquam transgressi in Asiam, cum Cim-
ios ex Europa pellerent, persecutiq; ab his,
m capeſunt illi, atque sic in Medicam pe-
auerunt Scythæ. Est enim à lacu Maotide
thasim usque atq; Colchos, expedito uiatori
triginta dierum. E Colchis uerò non ita
us progressus in Medicam. Sed una dunta-
natio media est Saspire, quos ubi transie-
continuo occurrit Medica. Atqui Scythæ
hæc non irruerunt, sed per aliam uiam
superiore deflecentes, ad dextram Cau-
montem relinquebant. Hic Medi cum
is congressi, pralioq; fusi, Asia impe-
amiserunt. Porro Scythæ uniuersa Asia
, hinc rectè in Aegyptum contendunt.
iam Syriam Palaſtinam ingressus Psam-
bus occurrit Aegypti rex, muneribus præ-
contendens, effecit ne ulterius progre-
tur. Scythæ ubi retrocedentes in urbe
Palaſtina Aſcalone, bonaq; parte Scy-
m nullam iniuriam inferente, pauci ali-
relictæ Veneris Vrbiæ fanum depecula-
inter cetera. (quantum equidem ſcio)

huius dea fana vetustissimum. Siquidem quæ in Cypro est eiusdem dea ades, ex hac nata est: id quod ipsi etiam referunt Cyprii. Quinetiam illud apud Cytheros delubrum ex hoc Syria à Phœnicibus erectum proditur. Ac verò dea ipsa templi spoliatoribus, eorumq; prolibus morbum immisit theliam, ut simul & ipsi fatentur Scythæ, se videlicet illo morbo ob id laborare: & videre licet apud Scythas hunc morbum curantes, quos Enarcas appellant Scythæ. Postquam vero iam vigintiocto annis Asia imperium Scythæ obtinuerunt, omniaq; iam penè ex negligentia licentiaq; depopulata essent (nam præter tributum exactionesq;, extorquebant, diripiebantq; à quibuslibet quacunque possidebant) tandem horum potiore partem Cyaxares atque Medi hospitio acceptam inebriatamq; interemerunt. Et sic quidem Medi recuperarunt imperium, receptisq; iis quibus prius potiebantur, & Ninum expugnauerunt. Ut autem ceperint, in alijs mox scriptis indicabo. Assyriosq; excepta Babylonica quapiam portione, subegerunt. Post hæc Cyaxares ubi quadraginta annis unà cum Scythis imperasset, vita functus est. Cuius regnum suscepit Astyages filius. Hic filiam sustulit, appellavitq; eam Mandanem. Quæ visa est ei per quietem tantum urinæ facere, ut omnem ipsius urbem oppleret, atque universam Asiam inundaret.

it. Quod somnium quum magis somniorum
rpretibus exposuisset, conterritus est, singu-
uaque ab illis edoctus. Ideoq; visum hoc
rmidans, Mandanem iam viro maturam,
i Medorum qui ea dignus esset, tradens
statuit, sed Persa cuidam nomine Cam-
s, quem compertum habebat familia qui-
bona ortum, ceterum ingenio sedato, ges-
temq; se multo infra mediocri Medi aliis
conditionem. Eodem quo Cambysi collo-
erat filiam anno, visionem alteram vidit:
lebatur ei ex genitalibus filia uirum nasci,
e omnem occuparet Asiam. Quod visum
retulisset ad interpretes somniorum, filiam
pragnantem & partui uicinam, ex Per-
accerisit, eiq; cum uenisset, custodiam appo-
nens, uolens quod illa edidisset, interimere.
nim magi somniorum interpretes, visio-
n illam portendere dicebant Astyagi, pro-
filia pro ipso regnaturam. Hoc igitur obs-
uans Astyages ubi genitus est Cyrus, ad-
o Harpago familiari suo, & inter Medos
issimo, atque omnium rerum suarum precau-
tori, hac inquit: Harpago, negotium quod
i iniungo cane pratermittas, aut nullo modo
qui supersedeas: neue committas, ut alios
eponendo, postea tibi ipsi perniciem crees. Ca-
o quem Mandane peperit puerum, in do-
mumq; tuam ferto, atque occidito: postmodum

quoquo modo uoles, ipse sepelito. Cui respondit illo: Neque aliam unquam rex huic uiro rem iniunxisti ingratam, & in posterum dabimus operam, ne quid in te delinquamus. Quod si tibi cordi est hoc ita fieri, mea interest id induferi exequi. Hac cum respondisset Harpagnus, eiq; puer traditus esset, ornatus ad necem, contulit se domum flens, adiensq; uxorem, refert omnem habitum secum ab Astyage sermone uem. Ad quem uxor: Quid igitur, inquit, facere tibi in animo est? Ego uerò, respondet uir, quanquam Astyages mādauit, etiam si desipiet, peiusq; insaniet quàm nunc insanit, non tamen eius uoluntati parco, neq; ad hanc necem obsequar: idq; multis de causis, tum quòd puer ipsi mihi cognatus est, tū quòd Astyages grādis natus est, et uirili prole orbis: quo defuncto, si tyrānis ad eius peruentura est filiā, cuius nunc filium per me interimit, quid aliud restat hinc mihi quàm periculū maximū? Enim uero tutela mea causa expedit hunc puerū interire, sed per aliquem ipsius Astyagis, non per aliquem meorum. Hac locutus, euestigia nuntium mittit ad bubulcum Astyagis, quem norat pascuorum maxime idoneorum, & montium feris frequentissimorum esse gnarissimum, cui nomen erat Mitradates, cuius contubernalis & eadem conserua erat, nomine Cyno Grata lingua, id est, canis, Medica Spaco. Nam canem Madi

Spaco

ica appellant. Vbi bouum pascua ille habet, montiumq; radices erant aduentum bouum Acbatanorum, & ad pontum Euxinum. Hoc enim tractu ad Sapiros uergente dia, sanè montosu est & edita, ac nemorifrequens, reliqua uerò tota admodum plana.

Hic itaque accersitus properè cum uenisset inquit ad eum Harpagus: lubet te Astyabunc capere infantem, quem in desertis o montium exponas, ut celerrimè pereat, hac ut tibi dicorem, mihi iniunxit. Et nisi sic interemeris, ulloq; pacto seruaueris, pesto exitio te occubiturum. Cui expositioni intus inspector ego prapositus sum. Hac ubi liuit bubulcus, sumpto infante redijt quàm uenit ad bouile suum. Ei dum in urbem abiit, & sua, qua erat pragnans, per totam diem turiens, è uoluntate demonis enixa est filium. Absente marito utrique mutua tenebant solitudine: hic quidem uxori parturienti uens, illa uicissim marito timens, propterea d prater consuetudinem ab hero accersitus. Vbi reuersus affuit, cum uxor utpote npramis cernens, prior interrogauit, quid exactè ipsum Harpagus accersisset. Cui Vxor, inquit, profectus ego in urbem & & audiui quod nec uisum oportuit, nec circa dominos nostros. Harpagi domus oculatu tenebatur. In quam ego perterreo factus

factus simul atque introij, uideo infantulum
 palpitantem uagientemq; , auro ac distincta
 ueste ornatum. Eum Harpagnus, ubi me uidit,
 iussit celerrime sumere, atq; asportare in effe-
 ratissimum motem ubi exponam, dicēs Astyag-
 gem esse qui hac mihi iniungeret, magnopere
 minatus, nisi ea perpetrassem. Ego acceptum
 puerum attuli, ratus alicuius illum domestico-
 rum esse, non autem illius generis. Admirabar
 tamen, quòd uiderem auro uestibusq; ornatum.
 Præterea quòd planctus exercebatur in Har-
 pagi domo. Atqui inter uiam ex omni oratio-
 ne famuli, qui me extra urbem deduxit, mihiq;
 infantem tradidit, percepi eum Mandanes
 Astyagi nata & Cambyxis Cyro geniti esse fi-
 lium, & ab Astyage iussu interfici, atq; is
 hic est. Hac loquens bubulcus, puerum detexit
 atq; ostendit: quem illa intuita procerum ac
 speciosum, genua uiri cum lacrymis amplecti-
 tur, obsecrat ne qua ratione puerum exponat.
 Hic negare aliter ista fieri posse: superuentu-
 ros enim ab Harpago speculatores ad rem ex-
 plorandam, seq; nisi id exequatur, miserrime
 periturum. Mulier ubi uirum non persuadet,
 Quandoquidem, inquit, te nequeo inducere,
 quod secundū est, facito, si modo necessitas pror-
 sus est, aspici puerum dum exponitur, quoniam
 ego quoque peperī. Peperi autem mortuum.
 Ferto hunc, & istum ex Astyagis filia tana-
 quam

in ex nobis genitum alamus. Ita neque tu-
rius in dominos esse deprehenderis, neque
is male consuluerimus. Nam & hic qui
t, regale sepulcrum nanciscetur, & iste qui
rest, animam nō amittet. Sanè quam com-
le nisa est bubulco mulier loqui ex præsenti
litione, atque ita continuo esse faciendum.
ur quem necaturus attulerat, eum uxori
didit: suum autem qui mortuus erat, sumēs
canit in eo nase, in quo alterum portans
Omniq; alterius pueri cultu ornatum bas-
is, in nastissimo montium exposuit. Idcoq;
pueri expositionem, relicto quodam pecua-
im pro se illic vicario, in urbem se contulit,
d domum Harpagi: aitq; sese paratum illi
dere pueri cadaver. Harpagus missis suo-
satellitum fidelissimis, rē per eos inspexit,
bulci filium sepeliuit. Et hic quidem in-
humatus est. Alterum uerò qui postea
s appellatus est, mulier sibi sumptum edu-
imposito illi nomine bubulci, alio scilicet
Cyro. Qui posteaquam decennis extitit,
nodi rem quæ illi contigit, palam fecit:
iat in hoc pago, ubi bouilia illa erant,
lebat cum aqualibus in uia, quem inter
lum cateri pueri cum pro rege sibi ele-
cognominatum bubulci filium, ipse eos
distinguebat: ut alij domorū structores
alij satellites, alius ut oculus regis, alius
manda

mandatorum renuntiator, suum singulis honorem munusq; assignans. Horum puerorum quidam collusor Artembaris filius erat, viri inter Medos spectati: quem Cyrus, quod imperata non fecisset, iussit ab alijs pueris comprehendi, & cum illi paruissent, multis uerberibus affecit. Qua puer tanquam se indigna passus, iniquissimo animo ferens, ubi primum dimissus est, in urbem ad patrem perrexit, & qua a Cyro pertulisset complorauit, non tamen Cyrum nominans (nondum enim eius hoc erat nomen) sed filium bubulci Astyages. Artembares, ut erat ira percitus, ad Astyagem ducens filium secum, contendit: & rem intolerandam passum esse inquires, eiusq; humeros ostendens: Siccine indigne, ait, accipimur rex a filio bubulci serui tui? Audiens hæc atque cernens Astyages, uolens ulcisci puerum Artembaris honoris gratia, iussit accersi bubulcum & filium. Qui cum ambo affuissent, intuens in Cyrum Astyages, Tunc, inquit, hoc tali patre genitus, ausus es huius filium, uiri apud me primarij, tam indignis concidere uerbis? Cui ille: Istud, inquit, hec huic ego iure feci. Pueri enim pagani, quorum hic unus erat, me regem suum ludentes constituerant, quippe qui uidebar eis ad hoc maximè esse idoneus. At iste cum ceteri pueri iussis obtemperarent, audiens ducto esse uolebat, ac me nihili facie.

ebat, propter quod pœnas dedit. Quòd si propterea ullo malo sum dignus, hic tibi sto sum. Hac loquente puero, subijt Astyages genitio eius, uisq; est figura oris inferre ac reserare ipsum, & gestus esse liberalior; tempus expositionis cum pueri atate conere. Hic perculsus Astyages, aliquandiu uoce mansit. Vixq; tandem ad se reuersus, iussit à se Artembarem dimittere, ut bubulcus submotis arbitris rimaretur: Ego, inquit, embares efficiam, ut filius quoque tuus ob nil conqueri possit. Dimisso Artembare, eius iussu per famulos Cyro introducto, bubulum (qui solus erat relictus) percontatur: le puerum accipiet, quisue ei tradidisset. ex ipso genitum respondere, & genitricem apud se esse. Astyages dicere, non bene illum consuluisse, qui cuperet ad ingentes uenire necessitates. Simulq; hac dicens, satclibus significauit ut caperent ipsum. Hic autem cum ad necessitates adduceretur, rem nunc promittit: ab initioq; exorsus uera referendo, uenit ad preces, petendamq; sibi ueniam, iussit ut eam haberet bubulco ueritatem elocutus. Astyages pauciora iam uerba fecit. Cetera non cui ualde succensibat, Harpagum nocent ellitibus inbet. Quem, ubi affuit, percontatur Astyages: Harpage, qua nece interemisisti em tibi tradiui puerum & filia mea genitum?

Harpa

Harpagus (ut uidit pastorem interesse) noluit tergiversari mendacio, ne argumentis conuinceretur, sed ita respondit: Ego posteaquam infantem accepi rex, cogitavi quo pacto ex animi tui sententia facerem: & tamen cum apud te innoxius extitissem, ne forem aut filia tua, aut tibi ipsi carnifex, eoq; ita statui agendum: Accersito huic bubulco infantem tradidi, inquiens te esse qui iuberet illum interfici, in quo dicendo mentitus non sum. Tu enim ita praecepisti. Atque huic dum puerum trade ex tuo praecepto, iussu exponeret in deserto monte, perstaretq; in eo observando tantisper dum expirasset, comminatus isti extrema quaq; nisi hac effecta redidisset. Vbi hic fecit imperata, & infans obiit, missis eunuchorum fidiis rem cognoui, & per eisdem mortuum sepelivi. Ita res habet rex, atq; hac morte defunctus est puer. Et Harpagus quidem directam habuit orationem. Astyages autem dissimulata qua illi infensus erat causa, ob id quod contigerat, primum rem ei enarrat, quemadmodum ipse à bubulco audisset: deinde ea narrata, eà deuenit loquendo, quòd puer uineret, & bene haberet, quia sic actum esset. Namque ex hoc, inquit, quod gestam erat circa puerum, ego valde animo fui, & à filia mea infirmulatus haud leuiter tuli. Igitur in bonum conuersa fortuna, missito filium tuum ad puerum hunc, qui

qui recens uenit. Præterea destino pro liberatione eius dijs immolare, quibus hic honor debetur, tu mihi adesito ad cœnam. Harpagus cum hac audisset, adorato rege, ac sibi maiorem in modum gratulatus, quod peccatū suum commode cessisset, & ultra bonam fortunam ad conuiuium uocaretur, domum abiit. Quam ingressus, propterater filiū qui ipsi unicus erat, tredecim ferme natum annos, mittit ad domū Astyagis, iubens exequi quacumq; ille imperaret. Ipse gestiens, quid sibi successisset, uxori exponit. Eius filium ubi aduenit, Astyages mactat, cœcisumq; mēbratim & partim aßum, partim elixum, ubi esculētum effecit, paratum habuit. Delinc sub hōram cœna, postquam affuerunt cum ceteri conuiua, tum uero Harpagus: conuiuii quidem alijs atq; ipsi Astyagi mensæ apposita sunt ouilla referta carne, Harpago autem carne filij sui, præter caput atque extrema manuū pedumq; cetera omnia. Nam ea in canistro operta, separatim reposita erant. Eum postquam satis depastum illo cibo putauit Astyages, interrogat nunquid sit illis oblectatus epulis? Se uerò sane ablectatum, dicenti Harpago: hi quibus negotium erat datum, affexerunt caput filij cum extremis manuum edumq; uelatum, assistentesq; iubent detegere, ac sumere quod uellet ex eo. Harpagus obtemperans, ubi detexit, cernit reliquias filij.

f Non,

Non tamen eo spectaculo consternatus est, sed apud seipsum fuit. Et percontanti Astyagi, nūquid agnosceret cuius fera carne pastus esset: se agnoscere respondit, sibiq; quicquid rex ageret, placere. Hoc reddito respōso, receptiq; reliquis carniū, domū abiit, eas (ut ego opinor) illinc collectas humaturus. Hac ultione Astyages Harpagum persecutus est. Idem de Cyro deliberans, eosdem ex magis accersuit, qui fuerāt ipsius somnium interpretati. Postquam uenerunt, sciscitatur eos, quid censeant de uisione sibi agendum. Illi necessariō fore inquirunt, ut puer si superstes esset, nec hactenus periisset, regnaret. Atqui puer & uiuit & incolumis est, Astyages excipit: & cum ipsum ruri agentem pueri eius pagi regem delegissent, quā faciunt qui reuera sunt reges, ea omnia hic fecit. Nam satellitibus, ianitoribus, internuntiis, ac ceteris munij institutis, imperium exercuit, quae uobis quōnam uidentur spectare? Si superest puer, magi respondent, atque regnauit nulla ex prouidentia, confidito ob id, ac bonum habeto animum, iam non eum regnaturum iterum. Nam quadam uaticinationes nostrae in exigua reuiderant, & uelut insomnia in imbecillum quiddam tandem redacta sunt. Ego, inquit Astyages respondens, isti uestra, magi, ferē sum sententia, me somno esse defunctum, puero iam rege nominato, nihilq; mihi ampl

amplius eum esse reformidandum. Vos tamen probe considerantes quanta futura sint, & mea domui & vobis tutissima consulite. Ad hæc magi, Nostra etiam rex, inquit, magui interest, tuum stare principatum: qui si immutetur, & ad hunc puerum, qui Persa est, transeat, nos quoque qui Medi sumus, in seruitutem redigemur, apud Persas, & extranei nullius erimus precij. Te vero regnante, cuius populares sumus, tum ex parte imperamus, tum magnos apud te honores obtinemus. Quo magis per nos & tibi & regno tuo prospiciendum est: & nunc si quid cernemus, quod timendum esset, tibi aperiremus. Verum cum in rem frivolum nunc evaserit somnium, & ipsi confidimus, & te itidem confidere iubemus, & hunc ablegare puerum ab oculis tuis in Persidem ad parentes. His auditis, Astyages gavisus est: accitoque Cyro hæc inquit: Fili, cum ego propter quandam haud sanam somni visionem in te fuisset iniurius, tuo tamen ipsius fato superstes es. Nunc itaque, latus ad Persas ito cum his, quos ad te deducendum mittam, Eo perueniens, parentes tuos offendes: patrem non qualis Mitradatae bubulcus, & matrem non qualis uxor eius. Hæc locutus Astyages Cyrum dimittit, quem ad domum Cambysis reuersum acceperunt sui parentes, & audita re vehementer amplexi sunt, ut quem statim mortem obijisse crediderat. Sciscitabatur quoniam

modo superstes esset. Hic se uerò ait eos antea non nouisse, & ob id maximè errasse: inter uiam tamen omne suum infortunium audisse, credidisse eum se bubulci Astyagis esse filium. Verum in illo itinere omnem rem gestam ab his qui ipsum deduxerāt, accepisse. Commemorabat autem se ab uxore bubulci fuisse educatum, semper eam laudibus prosequens, ita ut in omni eius sermone esset Cyno. Quod nomen accipientes eius parentes, ut diuinitus uideretur Persis filius suus fuisse seruatus, diuulgarunt à cane Cyrum, cum esset expositus, fuisse educatum. Unde hac fabula emanauit. Cyrus ubi in uirilem adoleuit aetatem, & inter aequales uirilissimus euasit, & idem dilectissimus, constituit Harpagus ad eum dona mittere, Astyagis ulciscendi cupidus. Nam per sese qui priuatus esset, non uidebat futuram de Astyage uindictam, sed per Cyrum, cuius casus similis casibus ipsius extitisset, quem cernit aduultum, sibi socium comparabat. Caterum ante hoc alia ab eo comparantur. Cum esset acerbus Astyages in Medos, Harpagus singulis quibusque eorum se insinuans primoribus, persuadet oportere Astyagem à regno summoneri, Cyro delecto. His tractatibus Harpagus ac paratus, ita demum uolens Cyro apud Persas agenti suam aperire sententiam, cum aliter non posset, utpote itineribus custoditi, huiusmodi rem cāminiscitur. Exen-

terato quem solerter obtinuerat, lepore, ut ni-
 hil omnino rescinderetur, indidit libellum, in
 quo quæ libuit conscripserat, resutoq; ventre,
 leporem unâ cum retibus tradidit uenatori
 cuidam suorum domesticorum fidiſſimo, præci-
 piensq; suo ore cum daret leporem, Cyro dice-
 ret, ut ipse suis manibus aperiret, idq; sine ar-
 bitris faceret, hominem dimisit in Persidem.
 Hac exento nuntio, Cyrus acceptam leporem
 aperuit, inuentumque libellum qui in eo ino-
 erat, legit, in hac uerba: Fili Cambyſis, quem
 diſſi respiciunt (nam aliter nunquam in tan-
 tum fortuna perueniſſes) ulciſcere nunc Aſtya-
 gem tuâ necis autorem. Quoniam ex huius tu
 quidem ſtudio perieras, deorum tamen bene-
 ficio & meo ſuperſtes es. Quæ omnia quem-
 admodum circa te geſta ſunt, opinor te olim
 iam reſcuiſſe: & item, qualia ego ab Aſtya-
 ge paſſus ſum, quod te non occidiſſem, ſed bu-
 bulco tradiſſem. Nunc ſi mihi auſcultare
 uis, omni tu (cui Aſtyages imperat) regioni
 imperabis. Perſas ad rebellandum cum per-
 ſuaſeris, ducito aduerſus Medos, ad uotum ti-
 bi reſucceſſura, ſine ego dux ab Aſtyage ad
 tibi occurrendum creatus fuero, ſine alius quiſ-
 piam Medorum illuſtris. Horum enim pri-
 mi quique ab illo ad te deficientes, Aſtya-
 gem conabuntur euertere. Ita tanquam cun-
 cta tibi ſunt hic in expedito, iſta exequere ſine
 mora

*mora. Cyrus his auditu, considerabat quonam
 solertissimo modo Persas induceret ad rebellan-
 dum. Cogitando tandem comperit huc esse ap-
 positum, ut ita faceret: Scripto libello de his que
 volebat, consilium Persarum coegit. Deinde res
 signato libello atq; lecto, ducem se inquit Per-
 sarum ab Astyage esse designatum: & nunc
 Persa, ait, edico vobis, ut praesto mihi sitis cum
 singulis falcibus. Hoc Cyrus Persis praecepit,
 quorum complura sunt genera, eorum quadam
 Cyrus contraxit, & a Medis ad deficientium
 induxit, sub quibus alia omnia. Ea autem haec
 sunt: Arteata, Persa, Pasargada, Meraphij,
 Masij. Sed horum Pasargada praestantissimi,
 in quibus & Achemenidarum cognatio est,
 unde reges Persidae sunt oriundi. Alij Persa hi
 sunt: Panthelai, Derusiai, Germani: atque hi
 omnes aratores. Alij vero pecuarij, Dai, Mar-
 di, Dropici, Sagartij. Vbi cuncti affuerunt, ha-
 bentes quod eis erat praeceptum, ibi Cyrus iubet
 locum quendam dumosum (erat in Perside is
 locus circiter decem & octo aut viginti stadio-
 rum) totum detergant intra diem. Quo labor-
 re persunctis Persis, iterum praecipit in poster-
 um diem ut laeti adsint. Interim coactos in
 unum caprarum, onium, boam greges patrie
 sui maculat, atque instruit, tanquam Persarum
 exercitum accepturus vinoque ac cibarijs
 quam elegantissimis. Postero die conuenerunt
 Persa,*

Persa, iubet eos discumbere, in prato, atq; epu-
 lari. Deinde canatos interrogat, utrum pridia-
 nam an praesentem conditionem praoptarent.
 Illi respondentibus, multum esse inter hac duo
 internalli. Pridianam enim omnia mala ha-
 buisse, praesentem uero omnia bona habere. Ex-
 cepit Cyrus, & omnem rem denudauit, inquiring:
 Viri Persa, ita res uestra habent, uolentibus
 nobis mihi obtemperare, & hac & alia infi-
 nita commoda aderunt sine ullo seruitutis la-
 bore: uolentibus uero, innumerabiles quales
 besterna erumna. Nunc itaque obtemperanda
 mihi efficiamini liberi, qua bona ipse diuina
 quadam sorte genitus uideor in manus uestras
 esse allaturus, quos non arbitror inferiores esse
 Medis cum in alijs, tum uero in bellicis rebus.
 Qua cum ita sint, rebellate quam primum ab
 Astyage. Persa, ut qui iampridem dedignaren-
 tur parere Medis, nacti praesidem, libenter se in
 libertatem uindicarunt. Hac molientem Cyrum
 Astyages cum accepisset, misso nuntio accer-
 sit. Iste nuntium iubet reuerti, se prius illuc
 uenturum quam Astyages ipse uelit. His au-
 ditus Astyages Medos unctos armat, hisque
 aduerso numine Harpagum praefecit, oblitus
 eorum qua illi fecisset. Copiato exercitu, ubi
 Medorum copia cum Persis praelium conse-
 cuerunt, quicumque eorum sermonis Harpagi erant
 expertes, praeliantur qui uero participes, ad-
 er.

Perſas tranſibant. Plerique de induſtria igna-
uiter agebant, fugamq; faciebant. Dilapſo tur-
piter Medico exercitu, Aſtyages ut primum
rem cognouit, minitans Cyro, inquit: Ne ſic
quidē Cyrus gaudebit. Haſtenus locutus, ante
omnia eos magos ſomniorū interpretes, qui ſua-
ſiſſent ipſi Cyrum dimittendum, patibulis affi-
xit. Deinde reliquos Medorū qui in urbe erāt,
adoſcentes pariter & ſenes armat. Quibus
eductis, cum Perſis conſtigens fugatur, uinuſq;
capitur, amiſſis quos eduxerat Medis. Ei ca-
ptiuo aſſiſtens Harpagus, inſultauit exprobra-
uitq; cum alia qua homini dolerēt dicens, tum
uerò percontando eum de cœna ſua, in qua ille
ipſum carnibus filij pauſſet. Quoniam regnum
eius ad ſeruitutē decidiſſet, eum intueſ Aſtya-
ges uiciſſim interrogat, nunquid ipſius foret,
Cyri opus. Harpagus ſuū uerò eſſe dicere, idq;
meritò, quoniam ipſe ad Cyrum ſcripſiſſet, &
Aſtyages eum meritò improuidiſſimum atque
iniquiſſimum omnium hominum compellauit.
Improuidiſſimum quidem, quòd ſi facultas ei
aderat, ut rex efficeretur, alteri tribueris impe-
rium, ſi modo illa per ipſum geſta eſſent: ini-
quiſſimum uerò, quòd eam cauſa Medos in
ſeruitutē redegiſſet. Si enim oportebat omnino
eum comparare alteri regnum, nec ſibi habere,
ſatis futurū fuiſſe Medorum alicui id bonum
comparare quàm Perſarum. Nunc Medos, qui
huius

huius peccati affines non extitissent, ex domini factos esse seruos: & Persas qui fuissent haecenus serui, nunc dominos effectos esse Medorum. Hunc in modum Astyages cum quinque & triginta regnasset annos, regno amotus est, ob cuius acerbitatem Medi subiecti fuere Persis centum ac duodetriginta annos, omni supra Halym fluvium Asia dominati, excepto tempore quo Scythæ regnauerunt. Idem sequentibus temporibus, cum horum pactorum pœniteret, à Darii defecerunt. Sed praelio uicti iterum subacti sunt, Persæq; qui tunc cum Cyro aduersus Astyagem rebellauerunt, deinceps Asia imperitauerunt. Cyrus nullo alio malo afficiens Astyagem, penes se habuit quoad uita excessit. Ita Cyrus genitus educatus q; regno potitus est. Et mox Cræsum iniuria illatorem subegit, quemadmodum à me superius commemoratum est. Quo subacto, ita omnem Asiam adeptus est. Ritus quibus utuntur Persæ, tales esse comperi: Neque statuas, neq; templa, neque aras extruere consuetudo est, quinimò hoc facientibus insania tribuere. Ob id, ut mea fert opinio, quod non quemadmodum Græci, sentiunt deos ex hominibus esse ortos. Moris habent, editissimis quibusque consensu montibus, Ioui hostias immolare, omnem gyrum cæli Iouem appellantes. Soli, lunæq; sacrificant & telluri, igni, aquæ atq; uentis, hincq; soli sacra faciunt iam inde

f s ab

ab initio. Vrania quoque sacrificant, sic nimirum ab Assyrijs Arabibusq; edocli. Assyrij Venerem Mylittam uocant, Arabes eandem Alittam appellant, Persæ Metram. Sacrorum autem ritum circa hosce iam dictos deos huiusmodi quondam instituerunt. Persæ quippe sacrificaturi nec aras erigunt, neque ignem incendunt prorsus, sed neq; libamenti utuntur, aut tibijs, infulsue, aut molis. Verum ut quisq; diuis hisce sacra facere statuit, in locum mundum uictimam sistens deum illum implorat, myrto maximo cinctam gestans tiaram. Sacrificans autem, non pro se solo priuatimq; uota nuncupat, sed cõmuniter uniuersis Persis bene precatur, in primis quidem regi. Quando inter Persas omnes idem quoq; comprehenditur. Vbi uerò iam in minutas portiunculas membra- timq; hostiam conscidit, carnibus elixis herbam substernit quàm tenuissimam, maximè trifolium. Huc collocatis impositiq; carnibus, magnus astans theogoniam accinit, siquidem hanc illi dicunt incantationem efficacissimã. Ceteraq; magnum nullum illis sit legitimum sacrificium. Mox sacrificus sublati carnibus abutitur in quemcunq; usum illi fert animus. Ex omnibus diebus præcipuè colendũ censent suum quiq; natalẽ, nimirum hoc die plus alijs æquum censent ciborum apponere. Et ditiores integros boues, camelos, equos, asinos, eosq; in fornace

sedas

tostos isto die in mensam apponunt. Pauperes
 natalem minoribus pecoribus honorant: cibus
 utuntur perpaucis, bellarijs multis, neque ijs
 admodum bonis. Hinc est quod Persa dicant,
 Gracos pastos iam demum non esurire amplius.
 Nempe ipsis à cœna cibi apponuntur pretij nul-
 lius, & si quid apponatur, non cessant quin
 edant. Vinum largius illis apponitur. Eisdem
 nec vomere coram, nec urinam facere licet, quæ
 etiam nunc ita observantur. Poti, de rebus ma-
 ximè serijs consultare consueverunt. Nam si
 quando ipsis consultandum videtur, tum poste-
 ra die ieiunant, proponitq; in quibus illis
 in quibus fortè consultatur præstet, & si placue-
 rit atque ieiunauerint, utuntur ipso: sin minus
 comprobetur, abrogant: & de quibus ieiuni
 deliberauerint, de eisdem poti pronuntiant. Si
 in via inuicem sibi occurrant, facile cognosces
 si pares sint: nam salutationis loco se mutuo
 osculantur. Quod si alter fuerit humilior pau-
 lo, genas osculantur duntaxat: Sin autem al-
 ter fuerit multo inferior, prostratus adorat
 honoratiorem. In primis illos observant reme-
 renter, qui proximè habitant. Secundas tri-
 buunt his qui à primis proximi, atque sic dein-
 ceptus progredientes, quo viciniores, hoc arctio-
 ri necessitudine iunctos existimant. Se nimis
 omnium hominum longe optimos arbi-
 trantur. Alii vero quo remotiores disiti sunt,

hoc à uirtute magis esse alienos : atque illos
demum secundum dictam proportionem pesti-
mos esse colligentes , qui à Persis absint quam
remotissimè. Sub Medis imperium obtinenti-
bus , pleraque nationes quoque imperitabant :
sed quibus omnibus praeerant Medi , ijdem &
affines , perinde atque Persae colunt. Quae gens
imperij curam gerens , late progressa fuit. Ex-
ternorum Persae maxime omnium hominum
studiosi. Nam & Medicam uestem propria
elegantiorē arbitantes , gēstant : & in pu-
gnis thorace utuntur Aegyptio. Quin uola-
ptatibus etiam omnis generis quas semel senser-
int frui student. A Graecis edocti , puerorum
quoque indulgent amoribus. Puellas plures du-
cunt uxorum loco , atque praeter has plerasque
pellices alunt. Secundum bellicam fortitudi-
nem potior ducitur numerosa sobolis procreas-
tio. Et illi qui quàm plurimos liberos ediderit ,
huic rex tanquam strennum quippiam praesti-
terit , singulis annis munera mittit. Liberos
eorum , à quinto anno incipientes usque ad ui-
cesimum , tribus dantaxat instituunt , equita-
re : arcu sagittas excutere , uera loqui. An-
te quinquennium filius in conspectum patris
non uenit , sed apud foeminas degit. Quod ea
gratia sic fit , ut si inter educationem decedat ,
nullam hac proles iactura patri afferat mole-
stiam. Equidē hunc morē laudo , laudo itē illū :

ut ob

ne ob unam tantum causam liceat vel ipsi regi occidere quempiam, neque alicui aliorum Persarum atrocius aliquid in familiam exercere ob unum solum delictum: sed expendere iubeatur quisque, si plura ac magna patravit, atque tum demum iuxta utatur indignatione. Suum aut patrem aut matrem aiunt neminem unquam occidisse. Verum quotquot horum forte acciderunt omni necessitate excussa, hos tandem deprehensos tradunt aut subdititios aut spurios. Quippe verisimile nequaquam uideri aiunt, ut hic qui verus parens sit, à proprio filio interimeretur. Quacumque apud eos fas non est facere, ea nec dicere. Turpissimum apud eos ducitur, mentiri: secundo loco, et alienum debere, cum ob alias multas causas, tum quòd necessum sit eundem qui debet, mendacio quoque obnoxium esse. Si quis è civilibus lepra aut vitiligine infectus sit, huic in civitatem accedere non conceditur, neque cum alijs Persis consuetudinem habere. Dicunt enim hos morbos illis immisos, quòd in solem peccaverint. Eternum vero qui ab iisdem acceptus fuerit, è regione sua exigunt, atque ob eandem causam albas columbas in regionem illam afferunt. In flumen nec immerunt, nec inspuunt, nec manus abluunt, nec denique simile quippiam faciunt, sed flumina inter omnia religiosissime colunt. Hoc quoque Persis accidit peculiare

culiare, quod quanquam illos lateat, nobis minime est obscurum. Nempe quaecunque apud illos nomina uel corpori uel magnificentia sunt similia, ea omnia in eadem terminari litera, quam Dores San appellant, Iones Signia. Et si animaduertas attentius, deprehendes nomina Persarum non quadam, sed omnia similiter claudi. Equidem hac probe sciens de Persis, possum indubitatò affirmare. Atqui ista qua de mortuis produntur, obscuriora, neque perinde certò. Quòd uidelicet defunctorum Persarum cadavera nò prius humentur, quàm aut ab alite aut cane trahantur. Magos tamen sat scio hac facillitare, quandoquidem apertè faciunt: mortuumq; cera inuoluentes in terram condunt. Magi uerò cum ab alijs hominibus, tum à sacerdotibus Aegyptijs differunt. Siquidem hi nullius animantis occisione se polluant, præter ea duntaxat qua dijs immolant: Magi suis ipsorum manibus, excepto homine atq; cane, quiduis occidunt: imò hos palmarij loco ducentes, si formicas serpentesq; ex breuiter, reptilia atq; uolatilia plurima necauerint. Atq; de horum ritibus hunc in modum dictum sit, nos ad institutam narrationem recurrimus. Porro Iones atque Aeoles ubi audierant Lybos citra negotium à Persis uictos, legatos Sardis mittunt ad Cyrum ultro postulantes, ut iisdem conditionibus eos admitteret, quibus Cræsi subiectos in
ditionem

ditionem accepit. Verum Cyrus ad eorum postulata per huiusmodi similitudinem atq; apologum respondit. Tibicen, inquit, quidam ubi pisces in mari conspexisset, canere tibia incipiebat, ratus nimirum eos ad cantus suauitatem in terrâ progressuros: at spe sua frustratus, misso in mare uerriculo, ingentem piscium uim complectebatur, traxitq;. Et cum palpidantes cerneret in sicco, dixisse ad pisces: Temperate, inquit, nunc mihi quæso à saltationibus, quando non libuit me canente saliendo progredi. Quæ uerba Cyrus Ionibus Aëoliisq; ideo dixit, quòd Iones prius ipso Cyro per legatos ad amicitiam inuitante, flagitanteq; ut à Cræso rebellarent, constanter recusauerant: ac iam demum rebus non ex sententia succedentibus, parati essent Cyri imperata facere. Hac occasione ira commotus, dicto responso eos dimisit. Iones huiusmodi auditis, ad suas quique ciuitates reuertuntur, mœniaq; communiant. Congregabantur autē in Panionio alij omnes, præter Milesios. Quippe cum huiusmodi solis fœdus inierat Cyrus, iisdem conditionibus quibus & Lydos receperat. Porro reliquis Ionibus communi sententia uidebantur legati in Spartam mittendi, ut qui simul & præsentem rerum statum nuntiarent, & auxilium impetrarent. Iones uerò illi, ad quos Panionium quoque pertinet, ciuitates habent cum cæli bonitate, tum

montium

montium commoditate omnium optimè sita, quas nos nouerimus, adeo ut neque superior regio, neque inferior, neque ea denique quæ orientem occidentemq; spectat plaga, Ioniam hac in parte amulari possit. Siquidem hæc uel frigore riget, uel premitur aquis, illa rursus calore ac situ squalent. Lingua utuntur non eadem, sed eius quatuor proprietates ducunt. Miletus prima apud ipsos ciuitas, ad meridiem uergens: Post hanc Myus, & Priene: hæc quia in Caria habitabantur, cum horum lingua conueniunt. Illæ uerò in Lydia, Ephesus, Colophum, Lebedus, Teos, Clazomene, Phocæa, iam dièlis sane ciuitatibus, quantum ad linguam attinet, non respondent, inter se tamen eadem sonant lingua. Reliquæ tres ciuitates Ionice, quarum duæ insulas habitant, Samum uidelicet, & Chium: tertia in cōtinenti sita Erythrea. Ex his Chij & Erythrea eandem proprietatem sibi uendicant. Samij uerò ab his discrepantes, propriam quandam receperunt loquendi formam, atque hunc in modum quatuor omnino linguarum sunt proprietates. Ac uerò ex iisdem Ionibus Milesij erant, qui cum Cyro metus prætextu factus pepigerunt. Insularibus nihil dum grauius fuit metuendum, quam diu Persis Phanices nondum fuerunt subiecti, & ipsi Persæ nauigij non uterentur. Porro hi non aliam ob causam

ab Ionibus defecerunt, quàm quòd cum imbecilles essent omnes alij Graci, tum Iones oppidò quàm infirmisimi, & nullius propemodum momenti. Siquidem prater unam Athenas, nullam fere Gracia insignem habebat urbem. Iam enim alij Iones, atque ipsi Athenienses, Ionum nomen refugerunt, non volentes Iones appellitari. Quinetiam nunc plerosque ex illis vides, quos nominis istius pudeat. Caterum duodecim ista ciuitates nomine ipso gloriabantur. Et ubi semel nomen sibi Panionijs indidissent, sanum quoque de suo nomine construxerunt Panionium: id quod nullis alijs Ionum permittere in animum sibi induxere, nec erant qui magnopere postularent eiusdem participes fieri, exceptis tantum Smyrnaeis. Tale quippiam Dorienfibus accidit, qui Pentapolim incolunt, illam quae antè Hexapolis vocabatur. Hi quoque deprehenduntur adeo neminem è finitimis Dorienfibus ad Triopium sacrum admittere voluisse, ut etiam populares suos, sicubi sacri legem transgredirentur, à ludorum communicatione excluderent. Nam in certamine Apollinis Triopij tripodes victoribus constituebantur aerei, & quos è sacro victores non liceret offerre, sed deo ipsi donare ibidem. At uir quidam Halicarnassens, nomine Agasicles, in eodem certamine uictoria potitus, ausus legem hanc uiolare, tripodemque domum ferens sibi

asseruare. Propter quod commissum, quinque
 hæc ciuitates, Lindos, Ialysus, Camerius, Cos at-
 que Cnidus, sextam ciuitatem Halicarnasum
 a sacrorum participatione remouerunt, hac uis
 delictet pœna Halicarnasseos multantes. At-
 qui mihi sanè uidentur Iones duodecim fecisse
 ciuitates, nec uoluisse plures recipere, propterea
 quòd Peloponnesum habitantes, eorundem to-
 tidem fuerint partes, quemadmodum nunc
 quoque Achaorum, qui Ionas è sedibus suis
 exegerunt, duodecim sunt genera. Nempe pri-
 ma secundum Sicyonem Pellena iacet, deinde
 Agina, & Aegæ, ad quam Crathis fluius la-
 batur, à quo & Italicus ille uocatus est. Post
 Aegæ Bura est & Helice, quò ab Achæis
 bello fracti Iones confugerunt. Post hanc Ae-
 gion est & Rhyses & Patrenses & Phareni-
 ses, atque Olenus: præter hunc Pirus ingens
 fluius fluit. postea Dyma & Triteenses, quò
 soli mediterranea colant. Hæ sunt duodecim
 Achaorum illa portiones, quæ tum quidem
 Ionum erant. Hacq; causa fuisse uidetur, quas
 propter Ionibus duodecim ciuitates constituere
 placuerit. Verùm quòd isti præcipue, mag-
 gisq; alij sint Iones, aut præstantius quippiam
 gesserint, magna insania esset asseruare; quàm
 do ex his Abantes sint, Eubœia haudquaquam
 minima portio, qui tamen cum Ionum nomine
 nihil habent commune: & Minya Orchome-

nq̃s admixti, Cadmei quoque, Dryopes, Phœ-
 eenses, Molossi, Arcades, Pelasgi, Dores, Epia-
 daurij, atque alia pleraque nationes inter
 se commiscebantur. Quorum alij ex Athenien-
 sium Pritaneo progressi, nobilissimos se Io-
 num existimauerunt. Hi coloniam ducentes,
 loco uxorū Caricas habebant mulieres, qua-
 rum iam antè parentes interemerunt: pro-
 pter quam eadem mulieres Carica legem tu-
 lerant, quam iureiurando inter se firmauer-
 unt, tradideruntque suis deinceps filiabus,
 quòd uidelicet cum maritis nunquam cibum
 fumerent, neque proprijs nominibus compella-
 rent, propterea quòd eorum patres, maris-
 tos atque filios trucidauerint, & cum hac pa-
 trassent simul, orbis ad concubitus uiolen-
 ter raptissent. Hac Miletij fiebant. Reges crea-
 uerant partim Lycios, Glaucō Hippolochi fi-
 lio oriundos, partim Caucon. & Pylios Codro
 Melanti progenie ortos, partim utrosque.
 Nomen autem Ionum inter ceteros maximè
 amplectebantur, sin'que iam ueri atque ge-
 mini Iones. Omnes tamen Ionum nomencla-
 tura communicant, quotquot Athenis oriun-
 di Apaturia festa concelebrant. Concele-
 brant autem omnes præter Ephesios & Cos-
 lophonios, qui filii ex Ionibus ab Apaturijs
 arcentur, idque ob eadē patrata causam.

Porro Panionum locus est Mycales sacer, ad

septentrionem uergens, communiter ab uniuersis Ionibus Neptuno Heliconio dicatus. Mycale autem promontorium in continenti situm: quod quia Zephyro uento expositum est, ad Samum pertinet. Ad hunc montem collecti uniuersi Iones, sacrificium operantur, quod Panionia uocant, Accidit hoc sanè non Ionum sacris duntaxat, uerùm communiter omnibus Gracorum festiuitatibus, ut in eandem literam finiant, perinde atque Persarum nomina. Et hæc quidem Ionica sunt ciuitates. Aeolica ciuitates sunt, Cumæ, quæ & Phryconis uocatur, Larissa, Nouus murus, Tenus, Cilla, Notium, Aegiroëssa, Pitana, Aegæa, Myrina, Grynia. Atque hæc undecim Aeolica fuerunt prisca ciuitates. Vna autem Smyrna (Aeolica & ipsa ciuitas) ab Ionibus diruta fuit. Alioqui & hæc duodecim erant numero in continenti sita, quæ ditionem habebant Ionibus præstantiorem: at quæ tamen ad illius cæli temperiem nequaquam accederent. Smyrnam uerò hac occasione amiserunt Aeoles, quod Colophonios per seditionem è sedibus submotos recepissent, qui postea Smyrneos obseruantes dum extra urbem Bacchi sacra celebrarēt, occlusis portis urbem occupabant. Succurrentibus autem Aeolibus uniuersis, sic inter eos transfigebatur, ut si Iones utensilia bonaq; mobilia Smyrnaeis redderent, Aeoles Smyrnaesceßuros.

ceßuros. Hanc conditionem cum Smyrnæi accepißent, distributa sunt undecim hæc ciuitates, suos quaque constituens ciues. Hæ itaque continentis sunt ciuitates, exceptis ijs, quæ Idam habitabant: nam illæ ad has non referuntur. Insulares uerò quinque ciuitates, Lesbum colebant, sextam enim in Lesbo Arubam Methymnæi iam sibi subiecerant, tanquam sanguinitati iunctam. In Tenedo una habitabatur ciuitas, & altera quadam in centum appellatis insulis. Iam uerò Lesbys Tenedysq; perinde atque cæteris Ionibus insulas tenentibus, cum nihil grauius esset metuendum, reliquis ciuitatibus communiter placuit Iones sequi, quocunque illi duxerint. Porro ubi Ionum Acolumq; legati Spartam appulißent, id quod fiebat properanter, ex omnibus delegarunt Phocensem quendam, cui nomen Pythermo, qui postulata proponeret. Hic purpurea ueste indutus, in Spartiatarum cõuentum, qui ad famam legatorum collectus fuerat, processit: hortatusq; Lacedæmonios multis uerbis ad auxilium Ionibus ferendum. Illi, quanquam Ionum legatos repulerint, tamen myoparonem ablegarunt, quantum ego conijcio, hominibus instructum, qui rerum Cyri Ionumq; successum explorarent. Hi Phocæam appulsi, Sardem mittunt speciatissimum ipsorum, nomine Lacrinem, ut qui Cyro Lacedæmoniorum madata perferret. Cy-

rus audiens quæ Lacrines proferret, rogasse fero-
 tur circumstantes Græcos, quânam homines es-
 sent Lacedæmonij, et quàm multi numero. Mox
 ubi hæc cognouisset, ad Spartiatam dixisset:
 Equidem non extimui unquam homines illos,
 quibus locus est in media urbe uacuus, ad quem
 collecti mutuis ipsi sibi iuramentis imponerent.
 His (si modo superi me serauerint incolumè)
 non Ionum, sed propria sua incômoda erût de-
 ploranda. Hæc in uniuersos Græcos uerba de-
 sorpsit Cyrus: quia fora ampla habereant in qui-
 bus negotiationibus uterentur illi, Persæ ipsi ho-
 rum nullo destinerentur, neq; illis ullum forum.
 Post hæc Sardus Tabalo homini Persæ commis-
 sit. Cræsi autem cæterorumq; Lydorum thesau-
 rum, Pæthya Lydo tradit deferendum. Ipse uer-
 sus Ecbatana contendit, Cræsum unâ secû duo-
 cens, Ionum interim non magna habita ratio-
 ne, etiamsi primi adoriendi fuissent. Quando
 quidē Babylon ei obstaculo esse uidebatur, &
 Bactriana quoq; natio, item Saca atq; Aegy-
 ptu, in quos ipse expeditionem facere in animo
 habebat: in Ionas autem alium quempiâ impe-
 ratorem mittere. At uerò ubi Cyrus è Sardis
 Lydos exegisset, Pæthyas à Tabalo atque Cyro
 desciscit. Et quia Lydorum thesaurû habebat,
 consensu nauibus auxilios mercede condu-
 cit, maritimosq; omnes persuadet, ut cômunem
 secum expeditionem susciperent. Quibus succen-
 dentibus,

dentibus, Sardis castra admouit, Tabalumq;
in arce undiq; conclusum obsedit. Cyrus hac ex
itinere intelligens, Cræsum hunc in modum allo-
cutus est: Quisnam, inquit, Cræse finis erit eorum
qua nunc mihi accidunt, quando non cessant Ly-
di, ut uidentur, tantisper & sibi & mihi nego-
tium faceßere, dum eos prorsus delere aggrediar?
Videor equidem perinde fecisse atq; is, qui occi-
so patre filijs pepercerit. Siquidem ego te ca-
piens, plusquam Lydorum parentem existentem,
ipsis Lydis urbem suam reddidi. Cum hac suam
sententiam Cyrus exposuisset, Cræsus excepit,
ueritus nimirum ne Sardis funditus euerteret:
Rex, inquit, Cyre, quanquam prudenter tu relectq;
dixeris, moderaberis tamen furori, neq; patie-
ris antiquam hanc ciuitatem ita excindi, qua
cum superiorum, tum eorum qua nunc accide-
runt, rea non sit: nam priorum ego autor fui, id
quod meo pte hoc capite pendo: presens factum
Pactyas designauit, cui tu Sardis commiseras.
Hic tibi panis det, Lydis autem ueniam dabis.
Modo hac impera, ne uidelicet aliquando uiri-
lus aucti, uel defectionem meditari ansint, uel
molesti esse possint. Interdices illis ne arma
bellica possideant, iubebisq; ut supra tunicam
pallium gestent, induere cothurnos. Ad hac
eisdem citharam cantusq; indulgebis, denique
cauponari, liberos instituere, & mox cõperies,
à rex, uirum in mulieres degenerasse, nihilq; me-

tuendum ut rebelles unquam à te desciscant. Hac ideo Cræsus suggestit, ratus optabiliorem Lydis hanc esse conditionem, quàm semel subactos populari, sat sciens, quòd ni prætectū idoneum cōminisceretur, non persuasurum ut institutum detrectaret. Adde etiam, quòd formidabat ne in posterum aliquando Lydi, si imminentem calamitatem effugerint, rebellantes à Persis funditus extinguerentur. Cyrus hac Cræsi admonitione gauisus, remissaq; iracundia respondit ei se pariturum. Accersitoq; continuo Mazære homine Medo, eadem illi precipiebat, qua Cræsus suggererat Lydis imperanda: Atq; præter hæc mandauit, illos omnes sub corona uenundandos, quotquot unà cum Lydis Sardis oppugnarint: Pactyam autem uiuum ad se perducendum. Et ista quidem ex itinere præcipiens, Lydos compulit, ad Persarum mores recipiendos. Pactyas intelligens exercitum non procul abesse, conterritus confugit Cumæ: Mazæres uero nihil cunctatus, Cyri exercitus partem, quam secū ducebat, Sardis promouit. Verum ubi Pactyam iam unà cum suis cōmilitionibus Sardis abesse cognouerit, primum Lydos adegit Cyri mandatis obsecundare. Et iam inde Lydi omnem uita rationem commutarunt. Deinde Mazæres nuntios Cumam misit, qui Pactyam reposcerent. Cymai uerò consilio inito statuerunt ad deum apud Branchidas referendum

dum, quid factu opus esset. Erat enim illic oraculum pernetustum, quo Aeoles Ionesq; communiter uti consueverunt. Oraculum hoc in Milesiorum agro est situm ad Panormum lacum. Missus igitur ad Branchidas consultoribus, rogabant quidnam facturi hac in re deo gratificarentur. Consulentiibus respondebatur, Pactyã Persis esse permittendum. Quæ ubi relata audirent Cymai, putauerunt oraculo acquiescendum, Pactyamq; reddendum. Caterum cum hæc bona pars propensa fuisset, Aristodicus Heraclides, uir inter ceteros Cymæos clarus, sen oraculo parum fidens, sine ipsos consultores oraculi responsum non recte perferre existimans, constanter obstabat, quo minus oraculo Cymai obtemperarent. Vnde factum est, ut iterum de Pactya consulturi, alij mitterentur sacerdotes consultores, inter quos ipse quoque Aristodicus erat. Hi cum ad Branchidas peruenissent, ex omnibus sciscitans Aristodicus oraculum, rogabat in hæc uerba: O rex, uenit ad nos supplex Pactyas Lydus, mortem fugiens uiolenta: Persæ eundem reposcentes, iubent Cymæos hominem dimittere. Nos Persarum potentiam formidantes, tamen supplicem tantisper reddere detrectauimus, dum intelligeremus ex te indubitato, quid facere nos conueniret. Hunc in modum sciscitanti Aristodico, idem rursus respondebatur quod prioribus

retulerant, nempe Paëthiam Persis permittendum. Post hac Aristodicus tale quippiam de industria aggreditur: Templum circumiens, passeret aliasque auiculas, qua forte in templo istuc nidulabantur, è nidis exemit. Quæ cum ille faceret, memorant vocem ex adyto auditam, quæ ad Aristodicum ferretur, atque huiusmodi quadam sonaret: Hominum scelestissime, quenam libido te incescit, ut auderes meos supplices diripere? Aristodicum nihil dubitasse ad hunc modum respondere: Et tu, inquit, rex huiusmodi auxilium fers supplicibus, quando Cymaos iubes Paëthiam tradere Persis. Cui deus respondens, Equidem, inquit, iubeo, ut impij male pereatis, neque deinde oraculum hoc de reddendis uestris supplicibus laceßatis. Porro ubi responsum hoc postremum referrent Cymai, neque volentes Paëthiam Persis tradere interimendum, neque eundem penes se detinendo Cyprium ad ciuitatis suæ exfuguationem excitare, hominem ablegant in Mitylenam. Mitylenæi, cum Mazæres subinde per nuntios Paëthiam flagitaret, paciscuntur pro certa mercede mittendum: quod tamen nolim indubitatò asseuerare, quandoquidem non fuit persoluta. Cymai cognoscētes ea quæ circa Paëthiam à Mitylenæis gesta essent, misso ad Lesbum nauigio, Paëthiam deportant in Chium. Indidem

dem nimirum ex Minerua tutelaris dea templo uolenter raptus à Chys redditur. Reddiderunt autem pro Atarnei mercede. Atarnens autem locus est Mysia, Lesbo è regione situs. Et sic quidem in custodia Persa habebant Paselyam, ut Cyro cum primum liceret traderetur. Atq; multo iam inde tempore, Chiorum nullus ex Atarneo neque molis libauit hordeaceis deo cuiquam, neq; secunda mensa fructibus inde descriptis utuntur. Breviter, omnia à sacrorum usu remouentur, qua è prouincia illa proueniunt. Postquam uerò Paselyas iam à Chys traditus fuit, Mazares mox in illos castra promouit, qui una cum Paselya Tabalum oppugnassent: & partim Prienenses subegit, partim Maandri campum incursum, frumentationem militibus faciens, Magnesium etiam pari modo. Postremo Mazares morbo correptus, uita defungitur. In defuncti uerò locum successit Harpagus, & ipse Medus: nimirum quem Medorum tyrannus Astyages indiges epulis exceperit, quiq; Cyrum in regni potestatem inuexit. Hic quinquà à Cyro institutus dux, simul atq; in Ioniã uenit, urbes ductis aggeribus cepit. Nam ubi mania ciuesq; undiq; exercitu clausisset, aggerem ad murum obiecto citra negotiũ expugnauit: atq; sic Phocaa prima Ionum ciuitate potiebatur. Phocenses primi Grecorum longis nauibus usi feruntur. Adriam simul & Tyrreniam,

Iberiam atq; Tartessam occupauerunt. Nauigij autem utebantur non rostratis, sed penti-
conteris, hoc est, lembis quinquagenarum remon-
rum. Hic cum primum Tartessum uenirent, grati
admodum fuerunt regi, cui nomen erat Argas-
thonio, quiq; iam octoginta annis Tartessio-
rum regno præsuit. Vixit autem annis centum
uiginti: Atq; Phocenses Argathonio ista occa-
sione redditi sunt amiciores: Quod uidelicet
Phocenses Ioniam relinquentes, iussit in sua di-
tione sedes deligere ubicumq; illis liberet. Verum
ubi hoc non persuasisset Phocensibus, intelligen-
retq; interim Medum in eos exercitum ducere,
pecunias numerauit liberaliter. Siquidē ipsius
muri ambitus non paucorum est stadiorum, to-
tusq; ē maiusculis lapidibus, usq; affabre con-
cinnatis. Et murus quidem ille hoc pacto fuit
cōstructus. Porro Harpagus exercitum promou-
ens, urbē oppugnavit: cum postulassent prius, si
uellent Phocenses, sibi sat esse, unum duntaxat
muri propugnaculū demoliri, ubi habitationem
extrueret, cetera illis se permissurum intacta.
Phocēses seruitutē auersantes, responderūt diem
unum se ad consultandum sumpturos, interim
dum consultaretur, ille exercitum ab urbe red-
ceret. Harpagus autem quanquam se scire dice-
ret quid facturi essent, tamen permissurum ut
consultarent. Etenim simul atq; ille exercitum
reduxit, Phocenses continuo lembos instrunt,
quibus

quibus liberos unà cū uxoribus atq; supelleſtile
uniuerſa imponerent : ad hac ſtatuas quoq; &
donaria, niſi quæ uel ferrea uel lapidea, aut de-
niq; picta eſſent, omnia nauibus importât, quas
& ipſi cōſcendentes ſoluerunt: traieceruntq; in
Chium. Phoceam autem iam deſertam homini-
bus, occupauerūt Perſæ. Phocenſes autem poſt-
quàm ipſis Chij inſulas quas Oenufas uocant,
licitantibus addicere nollent, metuentes ne illuc
emporium trãſferretur, obq; hanc cauſam hac
eorum inſula clauſa fuit. At Phocenſes conceſ-
ſerūt in Corſicam. Hic enim iam ante XX. an-
nos ciuitatem ex uaticinio cōdiderunt, nomine
Alaliam. Interea Arganthonius ſatis conceſ-
ſerat. Porro Corſicam traiecluri Phocenſes,
prius diuerterunt Phocæâ, præſidiaq; illic Per-
ſarum, quæ ab Harpago fortè cuſtodia cauſa
relieta fuerant, trucidarunt. Quibus patratu,
quotquot ex clãſſica ſodalitate ſupererant, cō-
muni cōſilio ſeſe mutui execrationibus diruq;
deuotionibus aſtringunt. Ad hac grande ſa-
xum, in mare demergunt, iuramentoq; confir-
mant, non prius ſe de repetenda patria cogitas-
ſuros, quàm ſaxum uadis imis lenatū renarit.
Commodum uerò proſeclionem molientibus,
pluſquam medietatem deſiderium cepit ingens
paterni ſoli, morumq; Phocenſium. Et plerique
etiã uiolato iuramento remigrarunt in Pho-
cæam. Alij uerò iureiurando ſatiſfacientes
ſoluen

soluentesq; ex Oenussis, Corsicam recta petunt. Quò cum appulissent, communiter habitabant una cum alijs colonis annis quinq; sacraq; crexerunt. Caterum ubi iam uicinos circumquaq; hostili more popularentur, communi sententia bellum in eos adornant Tyrrheni atque Carthaginienses, utriq; sexaginta nauius instructi. Phocenses ex aduerso armati sexaginta quoque naues milite implēt, obuiamq; alteris procedunt in mare, quod appellatur Sardonium. Commissa classica pugna, Phocensibus Cadmaea quædam contigit uictoria. Nam quadraginta illi naues perierunt, reliqua uiginti contusis rostris facta inutiles. Regressi autem Alalam, sumptis liberis, uxoribusq;, atq; reliquis facultatibus, quantum naues ferre poterāt, relicta Corsica demigrarūt in Rhegium. Verum è nauius illis quæ perierāt, quotquot homines in Carthaginensium Tyrrhenorumque manus peruenerūt (capti enim plurimi) hi omnes protracti è nauius, lapidibus obruebātur. Deinceps uerò quacunque ex Agyllensium uet pecoribus, uel inmentis atq; hominibus locum illum acceperunt, ubi Phocenses lapidati fuerāt, continuo morbida fiebāt, stupore atq; igne corripiebantur sacro. Agyllenses Delphos miserunt, uolētes commissum illud expiare. Pythia hac eos iussit facere, quæ etiam nunc ab Agylliis obseruantur. Nam & iuxta illis persoluantur
magna

magnifice, & gymnicum celebrant certamen. Et Phœenses quidem huiusmodi fato usi sunt. Illi autem qui hinc progressi Rhegium confugerant, ciuitatem condiderunt in agro Oenotria, qua nunc appellatur Hyela. Atque Phœensium in Ionia res sic habent. Simile quidam accidit Teijs, quos simul atq; aggerū beneficio cepisset Harpagus, omnes consensu nominibus traiecerūt in Thraciam, ibidemq; urbem condiderunt Abdera, cuius fundamenta prius iecit Temesius Clazomenius: sed nihil pro hac sua opera fructus reportans, à Thracibus explodebatur, nunc tamen à Teijs apud Abdera heroum colitur honoribus. Hi igitur Ionum soli seruitutem non ferentes, patrium solum reliquere. Verum alij Iones, præter Milesios, prælio superati tādē, accesserunt Harpago, perinde atq; illi qui defecerunt, virosq; se strenuos declararunt, pro suis quisq; fortiter pugnans. Superati autem & capti, in sua quisq; patria remanserunt, eaq; qua imperabantur subibāt Milesij, qui iam Cyro fœdere astricci, quietem agebant, quemadmodum superius à me commemoratū est. Hunc itaq; in modum Ionia secūdo in seruitutē redacta. Porro ubi Ionibus ijs positus esset Harpagus qui cōtinētē habitabāt, insulani horū exemplo cōterriti, ultro sese dediderunt Cyro. Iam uerò Ionibus etiamsi male affectis, nihilominus sese ad Panionium recipiens

pientibus audio Biantem Prienaeum saluberrimum dedisse consilium, cui si obtemperassent, li-
 cuisset Graecorum omnium felicissimos uiuere. Siquidem ille suasset, ut communi classe solu-
 entes, Sardiniam peterent. Ibidem una quadam
 ciuitate omnium Ionum constructa, absq; serui-
 tute liberi feliciterq; uiueret: nimirum insulam
 inter omnes maximam recuperaturi, alijs impe-
 rarent. Sin autem manerent in Ionia, nullam,
 inquit, sibi apparere libertatis sp̃e. Hæc Biantis
 sententia ipsis Ionibus periclitantibus prodita
 fuit. Sanum quoq; Thaletis illud consilium, iam
 ante subactam Ionia datam: Nempe qui ius-
 serit Ionas unam quãdam communem curiam
 habere, eãq; fore in Teio: propterea quòd Teos
 in media esset Ionia. Alias autem ciuitates has
 bitatas nihilominus huic parituras quàm alia-
 rum ciuitatum tribus, legibus parerent. Atq;
 hi quidem huiusmodi consilia delectant. Har-
 pazus subacta Ionia, in Caras exercitũ tradu-
 xit, & Caunios atq; Lycios, unã ducens Ionas
 atq; Aeoles. Nam Cares ab his oriundi, ex in-
 sulis progressi sunt in continentem. Olim enim
 Minoi paruerũt, appellabaturq; Leleges, et in-
 sulas habitabant, tributum autẽ nullum p̃de-
 bant, quantũ equidem possum superiora repe-
 tendo è lōgissimo auditu coniectare. Idem cum
 Minos flagitabat, naues ei implebant. Ille felici
 usus belli successu, multos agros populabatur

Carica

Carica gentis omnium qua illis temporibus clauerunt ingeniosissima, memoratur tria inuenta: quippe galeis cristas imponendas, primi receperunt Cares, clypeis signa adiungere, postremo lora quoque scutorum excogitauerunt: antea namque citra habenas gestabant quotquot clypeis utebantur, baltheis duntaxat coriaceis fulcientes, collo sinistroque humero sustinebant. Post Caras uero tempore longo succedente, Doreas atque Iones ex insulis egredientes, in continentis sedes posuerunt. Hunc in modum Cretenses de Caribus referunt. Quanquam his non assentiuntur Cares, qui se Aborigines atque indigenas esse memorant, eodemque nomine usque usos. Apud Mylasos Iouis Cary delubrum ostentant uetus sitissimum, quo communiter quoque Mysi atque Lydi utuntur, ut qui Caribus sint germani. Quippe tam Lydum quam Mysum Caris fratrem appellant, atque ob id eodem uti sano. Quotquot alterius sunt gentis, etiamsi Carum lingua utantur, non tamen sacro participant. Caunij, quantum mihi uidetur, indigenae sunt, etsi ipsi se e Creta oriandos affirmant. Linguam sane aut ipsi ad Caricam accommodauerunt, aut Cares Caunicam edidicerunt, id quod agere diiudicare posset. Siquidem legibus utuntur cum ab alijs gentibus, tum a Carum moribus multum diuersis. Nam apud illos laudatissimum habetur, inuentutem frequenter amoris gratia ad com-

potationes conuenire, tam uiros quàm mulieres atque pueros. Sacra principio sibi conſtituerant externa, quibus poſtea perſaſi, cum patrijs duntaxat uideretur utendum dijs, Cuius omnis ætatis ſumptus armis, ſacerdotem ad Calyndicos uſque montes perſequebantur, ſuſſibus cadentes, exclamantesq; externos ſe exigere deos. Et huiusmodi moribus illi utebatur. Lycij è Creta ab initio originẽ traxerunt. Creta enim primũ uniuerſam barbari colebant: deinde contendentibus pro imperio Europa filijs Sarpedone atq; Minoẽ, Minos ſuper factus expulit Sarpedonem, eiusq; conſpiratores. Hi propulſati, Aſia ditionem occupauerunt Milyada. Et quã nunc Lycij colunt, olim erat Milyas, & Milyæ iam tunc appellabantur Solyymi. His igitur imperitabat Sarpedon. Max Termila appellati, quo nomine etiam uicini eos appellabant tantuſſer, dum Lycus Pandionis filius à ſatre Aegæo Athenis pulſus, ad Sarpedonẽ in Termilas abũſſet, factuq; eſſet, ut tẽporis progreſſu ad Lyci nomenclaturam Lycij uocarẽtur. Legibus utuntur partim Cretenſium, partim Carũ. Quanquam hoc unum præter ceteros homines pro lege habeant peculiare, quod à matribus nomina ſibiſſis indunt. Et ſi quis obuiũ percontetur quiſnam ſit, quãue familia ortus, à matribus aujſq; protinus genus uũ repetet. Adde, ſi qua ingenua ſeruo nupſerit, li

rit, liberi qui ex his suscipiuntur, ingenui atque
nobiles existimabuntur. Sin autem uir, uel inter
cines primarius uxorem duxerit externam aut
pallacam, suscepti ex his liberi reputabuntur
minime ingenui. Enimuero huius tempestatis
Cares nullum praeclarum factum relinquentes,
ab Harpago subacti sunt. Nec Cares tantum,
uerum nec uniuersi Graci quotquot illam re-
gionem tenebant. Tenebāt enim cum alij, tum
Lacedaemoniorum coloni Cnidij, quorum regio
declinat ad pontū, appellatur Triopium. Nam
cum initium Byblesiae ex peninsula auspicetur,
sintque Cnidij propemodum circumflui: eam par-
tem qua boream spectat, Ceraunius claudit si-
nus, australem aëre Symanū Rhodiumque ma-
re. Reliquum frontem, hoc est, isthmum qui per-
quam exiguus est, nepe quinq; stadiorū, Cni-
dij tentauerunt perfodere: uolētes interea dum
Harpagus Ioniam euerteret, suam ditionem in
insula formam redigere. Eratque hic isthmus
quem perfodere statuerant, ea parte qua con-
sinentem spectat, Cnidia. Id iam multa manu
conantibus, diuinitus arbitror aliquid repus-
gnasse, quod nimirum omnes qui manum ad-
mouerent, laderet, cum alias corporis partes,
tū praeipue oculos infestāte petra. Cnidij mis-
sis nuntijs Delphos, rogant quidnā isthuc esset,
quod tātopere conatibus eorum aduersaretur.
Pythia, ut ipsi referūt Cnidij, senario uersu re-

spondit in hanc sententiam:

Isthmum neq; aggerate, neq; fodite.

Iupiter nanq; ipse, si placuisset, fecisset

Insulam. Respondente hunc in modum Pythia, Cnidij à perfodiendo Isthmo destiterunt, sequentiq; cum exercitu Harpago, ultrò sese non commisso pralio dederunt. Pedasij, qui mediterraneâ supra Halicarnasum colunt, aliq; vicini maximam diligentiam adhibere feruntur, ut eorum sacerdos Palladi sacram barabam habeat, id quod ter illi accidisse putatur. Hi soli in Caria populi Harpago diu resluctabantur, multumq; negotij exhibuerunt, montem extruendo, cui nomen Lyda. Tandem tamē & ipsi expugnati. Caterùm ubi in Xanthium campum exercitum produxisset Harpagus, Lycij contra procedentes, pauci que cum multis configentes, strenue sese gesserunt. Superati autem pralio fugatique, in urbem sese receperunt, uxores, liberos, atque pecunias unâ cum familia tota in arcem cogentes, admotoque igne arcem unâ cum ceteris rebus incendunt. Quæ ubi fecissent, ipsi regressi inreuerando se mutuo adstringentes, cum hostibus iterum congregiuntur, fortiterque pugnando omnes oppetierunt. Ex Lycijs autem qui Xanthij dicuntur esse, hi omnes præter octoginta quosdam Istiaorum sunt cœuena. Qui octoginta tum emigrantes superstites remanserant,

ferant. Atque Xanthum hunc in modum obtinebat Harpagus, pari modo Caunum. Nam Canni Lycios amulabantur in pluribus. Iam uerò inferiorem Asiam Harpagus subegit: superiorem ipse Cyrus deuicit, uniuersam gentem euertens, nihilque relinquens. At ego in praesentia illorum gestorum pleraque prudens dissimulabo, ea duntaxat proditurus, quae illi quam plurimo constabant laboris, & memoria digniora uideri poterant. Porro Cyrus ubi continentem uniuersam sua ditionis fecisset, Assyrijs bellum intulit. Assyria cum alia multa sunt magna oppida, tum uerò celeberrimi nominis ac ualidissimum Babylon, illic ubi enersa ab istis Nini regio extiterat. Huiusmodi urbs in ingenti planitie sita est, forma quadrata, magnitudine quoque uersus ceterum uicenum stadiorum, in summa quadringentorum & octoginta in circuitu quatuor laterum urbis. Tanta est Babylonicæ oppidis magnitudo, quod ita exornatum esset aliud nullum eorum quae nos nouimus. Iam primum fossa ambit alta atque lata, aquae plena. Deinde murus, quinquaginta cubitorum regionum crassitudine, ducentorum celsitudine. Est autem regius cubitus, quam mediocri tribus digitis maior. Opera pretium est me praeter hac disserere quemadmodum humus è fossa sit gesta, & murus effectus: ut quidamque terra in deprimenda fossa efferebant, ex eo

Literes ducebant, quorum cum magnam vim extraxerant, eos in fornacibus coquebant. Postea ceno utentes, asphalto feruenti per tricesimum quemque Laterum ordinem summitates arundinum instipatas conglutinabant: & primum labra fossæ, deinde ipsum murum ad eundem modum, super quem circa oras extruxerunt dietas singulares, altrinsecus conuersas: inter quas tantum interapedinis relinquebatur, ut quadriga interagi posset. Eius per ambitum centum portæ stabant, aræ omnes, cum cardinibus itidem postibusq;. A' Babylone octo dierum itinere abest alia urbs, nomine Is, ubi fluvius est haud magnus eiusdem nominis, qui se denoluit in flumen Euphratem. Hic itaq; fluvius Is unâ cum aqua permultos reddit asphalti bituminis grumos, quæ asphaltus ad murum Babylonis comportabatur. Hunc autem in modum Babylon extructa est. Eius duæ sunt plage, quas interfluit fluvius nomine Euphrates, qui magnus & altus & celer, ex Armenijs in rubrum mare decurrit. In huc uterq; murus laceratos exporrigit, eiusq; incurva utrinq; ripæ conflibus lateribus pro maceria prætexitur. Ipsa urbs plena domibus est ternarum quaternarumq; contignationum, scæla in vias rectas cum alias, tum uerò transversas, quæ ad flumen pertingunt. Ad quarum singulas pro numero vicorum portula factæ sunt in maceria, quæ flumē sepiebat, & ipsa

& ipsa area, & ad flumen idem ferentes. Et
 hic quidem murus lorica est. Alter uero inte-
 rior non multo quàm hic debilior, sed exilior.
 Inq; utriusq; ciuitatis plaga medio murus ere-
 ctus, quorum hic regiam comprehendit ambi-
 tu prazrandi atq; ualido. In altero Iouis Bea-
 li templum aereis portis, id quod mea etiam
 nunc atate existit, duorum undecunque stadia-
 rum amplitudine, figura quadrata. In sacri
 medio turris solida, crassitudine simul & al-
 titudine stadij, cui alia rursus superimposita
 turris, & huic subinde alia, ad octauam usq;
 His forissecus scale sunt in circuitu adhibita,
 per quas ad singulas conscenditur turres. In
 medijs gradibus ductus, selleq; in hoc facta, in
 quibus ascensuros liceat sedere ac cõquiescere.
 In postrema turri sacellum est aliud, in quo le-
 ctus est splēdide stratus, & appositā mensa au-
 rea. Statua tamen in hoc sacello nulla est, neq;
 hic noctu cubat hominum aliquis, prater mi-
 lierem unam ex indigenis, quam ex omnibus
 deus delegerit, uti narrant Chaldei huius dei
 sacerdotes. Narrant enim illi, tametsi mihi pa-
 rum credibilia referre uidetur, deum uidelicet
 ipsum templum ingredientem, in hoc cubili con-
 quiescere, perinde atque Thebis Aegyptiacis:
 ad eundem modum in Thebani Iouis fano, si
 modo Aegyptijs fides habenda erit, mulier
 quoq; cubare creditur. Quae mulieres cum uiris

non putantur habere consuetudinem. Idem fit apud Patara Lyciæ civitatem, quando oraculum celebratur. Neq; enim id fit perpetuo: at qui ubi id futurum est, uates noctu in templum concluditur. Porro in Babylone præter hæc commemorata, aliud est sacellum inferius, quod Iouis magnam habet statuam, eamq; auream, ponè mensum, & ipsam auream, simul & sustentaculum cū sella, omniaq; aurea, adeo ut Chaldei oſtingentorum talentorum auri opus æstiment. Extra templum altare est, & ipsum aureum: atq; præter hoc aliud altare ingēs, in quo solennes hostiæ immolantur, quādoquidem aureum illud non licet hostiarium sanguine polluere, præterquam lacſentium. Insuper in hoc maiusculo altari Chaldei quotannis centum millia talentorum libanoti adolent, quando huic suo deo sacra faciūt. Eratq; in hoc templo etiamdum illo tempore statua duodecim cubitorum è solido auro: quanquam ego hanc non uiderim, sed ea referam quæ à Chaldeis referantur. Hanc statuam Darius Histaspis filius insidiosè captans, nō ausus tamen fuit diuipere: sed quam postea Xerxes Darij filius abſtulit, sacrificio (qui prohibuerat statuam loco dimouendam) interempto. At qui illud templum hoc pacto constructum fuit ornamētis, etiamsi alia sint peculiararia pleraq; eiusdem donaria. Huius Babylonis multi quoq; aliquādo reges extitēre,

quorum

quorum in exponendis rebus Assyrijs mentio-
nem faciam, qui & muros ornauerunt & tem-
pla: et inter eos dua femina. Harum prior, qua
quinque etatibus ante posteriorem regnavit,
uocata est Semiramis. Hac per planitie agge-
res extruxit spectaculo dignos, cum antehac flu-
men eam omnē restagnare solitus esset. Poste-
rior regina Nitocris nomine extitit superiore
solertior. Cuius cum alia monumēta extiterūt,
qua ego cōmemorabo, tum uerò hoc, quod ani-
maduertens imperium Medorum ingens ac pa-
catum, subactaq; ab his multa oppida, & inter
hac Ninum, pramuniuit se omnibus quā pos-
sunt maxime. Ante omnia fluium Euphra-
tem, qui primus mediam ipsorum urbem inter-
fluens, reclusus erat, tortuosum reddidit, fossis su-
perius depressis, adeo ut quendam Assyria pas-
sum, nomine Arderica, ter influat, & qui nunc
e mari per Euphratem Babylonem uersus sub-
uehantur, ter ad hunc eundem pagum appli-
cent, idq; triduo. Et hūc quidem talē reddidit.
Aggerem uerò ex utroq; fluminis labro agges-
sit uisu mirandum. Tanta est & magnitudinis
& sublimitatis. Multo supra Babylonem, alis
quantulum seorsum à flumine, effodit paludis
eluniem, profunditate quidem ad aquam sem-
per ducta: latitudine uerò eius quoquo uersus
trecentorum uiginti stadiorum. Hac fossitia hu-
mus ad fluminis ripas aggesta est, quem locum

ubi depressit, crepidinē ambitus eius lapidibus induxit. Hac duo, ut flumen flexuosum & lacuna tota fossa esset, ideo fecit, ut fluvius per multos anfractus retētur, sedatior mearet, & navigationes in Babylonem essent tortuosa, & ex ipsis navigationibus lōgus habitus lacuna exciperetur. Ad hac, quacunq; erat regio ad invadendum opportuna, & cōpendiaria ex Media via, hanc intersepsit, ne Medi commercio Assyriorum ipsius negotia cognoscerent. Et hac quidē ex profundo circumiecit. Caterū ex eis talē fecit cōmunionem: Cum sit urbs in duas dirempta regiones, fluvio medium tenente, quoties aliquis ex altera in alteram regionē transire volebat sub regibus superioribus, is necesse habebat navigio transire: quod erat (ut reor) sanē odiosum. Huic rei ista prospexit, siquidem ubi effodit effluviū lacus, aliud opere eodē monumentum sui reliquit. Saxa prae grandia praecidit, quae ubi in expedito fuerunt, & locus depressus, in locum ipsum quē depresserat, omnē fluminis cursum auertit. Cum hic locus effossus impletur, interea pristino alueo arefacto, oras fluminis intra urbē ac descensus, qui ex portuosis ad flumen ferunt, extruxit collis lateribus eadem ratione qua muri extructi sunt. Extruxit item circa mediam ferme urbem pontem ex iis quos effoderat lapidibus, ferro eos ac plūbo deuinciens. Hunc subtilis quadratis, per quē
 Baby

Babylonij transirent, interdum cōmittebat, easdem noctu tollebat: hac uidelicet causa, ne per noctem transeūtes mutua furtia exerceēt. Vbi lacuna repleta est flumine, & opus pontis exornatum, tunc fluiuium Euphratē ē stagno in pristinum renouauit alueum: atq; ita lacus quam effoderat, usā est necessario facta, & pons in usum ciuiū extructus. Eadem regina hunc machinata est dolum: Suprà portas urbis celeberrimas, in loco edito atq; conspicuo, sepulcrum sibi extruxit, atq; his literis inscripsit: Si cui regum Babylonis post me futurorum fuerit pecunia penuria, aperto sepulcro sumat quantumcunq; libuerit pecunia, duntaxat indigens, aliter ne aperiāt. Non enim satius fuerit. Hoc sepulcrum tam diu fuit immotum, dum regnum peruenit ad Dariū. Is indignum esse ratus, se neq; uti quippiam his portis (ideo autem non utebatur, quod supra caput ipsius transeuntis mortuus situs esset) neq; sumere pecunias repositas, & eas ipsum pronocantes, referant monumentū: in quo non quidem pecunias inuenit, sed literas ita dicentes: Nisi pecunias esses inexplebilis, & turpis lucri cupidus, haud aperuisses urnas defunctorum. Talis extitisse hac regina memoratur. Aduersus cuius filium Labyniū sum, patris nomen, & Assyria imperium habentem, Cyrus exercitum duxit. Ducit autem rex magnum exercitum, probe domi cōparata re frum

re frumentaria atque pecuaria. Portatur item
 aqua ex flumine Choaspe, Susa praterfluente,
 quo uno ex omnibus fluminibus rex potat. Cui⁹
 Choaspi aquam decoctam, & in argentea uasa
 diffusam, ferentes permulta carruca quatuor
 rotarum mulis trahentibus, assidue comitan-
 tur quocunq; ille proficiscitur. Cyrus Babylonē
 tendens, ubi uenit ad Gynдем amnem (qui in
 Mantienis ortus montibus, per Dardaneos in
 Tygrin alterum amnem fluit, qui Opin urbem
 praterlabens, rubro infunditur mari) conaba-
 tur hunc fluium Gynдем trañcere, cum non
 posset nisi nauibus trañci. interim ei quidam ē
 sacris equis candidis petulanter ingressus flu-
 uium, transire conabatur. Hunc fluius uorti-
 cibus cōtorquēs, obruendo abripuit. Syrus per-
 quā agere ferens hanc fluminis iniuriam, illi
 comminatus est, se sic redditurum cum tenuem,
 ut posthac faciliē uel à mulieribus transiri pos-
 set, ne genus quidē tingentibus. Hec minatus,
 expeditione in Babylonem intermissa, copias
 suas bifariam diuisit. Delinc alueos ad funicu-
 lum designauit centenos & octogentos, utrinq;
 ad Gyndis labra omnino conuersos, quos distri-
 butis copijs effodi iussit. Et opus quidē, ut quod
 à tanta multitudine fieret, perficiebatur: tamē
 in eo faciēdo eam aetatem trinerūt. Cyrus ubi
 Gynдем multauit in trecentos & sexaginta
 riuos diductum, & alterum uer illuxerat: ita
 porro

porro ire Babylonem pergit, Babylonij eum
 producto exercitu preſtolatibus. Qui ubi pro-
 pinus urbem ille promouit, cum eo conſlixerunt,
 pralioq; fugati, in oppidum ſe receperunt. Is ta-
 men quia Cyrum iam pridem animaduſerāt
 inquietum eſſe, uiderātq; omnes pariter gentes
 aggreſſentem, comportauerant multorio ſanè
 annorum commeatus. Ideoque tunc obſidione
 nullius momenti faciebant. Et Cyrus cum iam
 in longo tēpore nihil admodum res proficerent,
 inops conſilij erat. Tandem ſiue alius ei anxio
 ſuggeſſit, ſiue ipſe in mentem uenit quid in rem
 eſſet, ſic ſtatuit faciendum: Inſtrūctis uniuerſis
 copijs, partim quā fluminis urbē ingreditur, par-
 tim à tergo quā egreditur, præcipit, ut dum cer-
 nerent alueum poſſe tranſiri, illac urbem inua-
 derent. Ita inſtrūctis atq; admonitis ſuis, cum
 inutiliori exercitus parte abiit ad ſtagnum. Ed
 ubi peruenit, quā Babyloniorū regina fecerat
 apud ſtumen, & apud ſtagnum, quod erat pa-
 lus, eadem ipſe fecit. Nam reuocato flumine, al-
 ueum eius priſtinum uado tranſibilem reddidit.
 Id tale ubi actum eſt, Perſæ qui ad hoc ipſum
 inſtrūcti erant, per alueum unde fluminis Eu-
 phrates abſceſſerat, mediocri ſerè ſemorum te-
 nus grauter Babylonem introierunt. Quos Ba-
 bylonij ſi factum Cyri prius aut audiſſent aut
 ſenſiſſent, haud dubie, cōtempto eorū ingreſſu,
 peſſimo exitio affeciſſent. Nam obſeratum omni-
 bus

bus qua ad flumen ferunt portulis, conscensisq;
septis ipsi pro ripis stantes illos progressos ueluti
in cauca exceperunt. Nunc ex inopinato eis
Persæ astiterunt: & cum rapti essent qui media
urbis incolebant Babylonij, propter eius tamē
magnitudinem non sentiebatur (ut fertur) ab
his qui circa extrema habitabāt. Sed fortē quo
niam dies festus eis esset, exercendis choreis atq;
oblectationibus opera dabatur, donec planē rē
animaduerterunt. Atq; ita primum capta est
Babylon. Cuius ciuitatis quanta sit potentia,
cum ex alijs multis pandam, tum uerō ex hoc
quod cum regi magno omnis plaga, cui impe
rat sit distributa in ipsius atque exercitus eius
alimentū, præter tributa ex duodecim, quibus
annus constat, mensibus, quatuor regio Baby
lonia, octo reliquis cum omnis Asia alit. Ita
huius regionis potentia tertiam Asiæ partem
equiparat, & eius principatus, quem satrapiā
Persæ uocant, omnium prouinciarum longe est
optimus, adeo ut Tritachmæ Artabazij filio,
qui pro rege tributū hoc exigebat, singulis die
bus singule argenti plena artaba penderētur.
Est autem artaba mensura Persica, capacior
quā Atticus medimnus tribus chœnicibus
Atticis. Ad hæc erāt ei peculiæres equi, præ
ter bello destinatos, admissarij octingenti, cum
equearum quibus admittebātur sexdecim milli
bus. Nam singuli ad uicenas admittuntur. Præ
terea

terea canum Indicorum tanta alebatur multo
 tudo, ut ad præbenda eis cibaria, quatuor in ea-
 dem planitie magni uici attributi esset, aliorum
 tributorum immunes. Atque hæc præsidia Baby-
 lonis peculiaria erant. In Assyriorum terra pa-
 rum pluit. Quod in ea frumenti germinat, id
 demum est, quod ex flumine irrigatur. Irrigatur
 autem seges, & frumentum prouenit, non quem-
 admodum in Aegypto, flumine sua sponte in
 rura ascendente, sed manibus atque scrobibus ir-
 rigatum. etenim Babylonica regio omnis, quæ-
 admodum Aegyptiaca, distinguitur in fossas,
 quarum maxima nauibus transiri potest, ad so-
 lem hybernium uergens, ex Euphrate exiens in
 Tigrim alterum flumen, iuxta quod urbs Ninus
 sita erat. Hæc regio omnium quas nos uidimus,
 longe optima est, duntaxat ferendo frumento.
 Nam in arboribus ferendis, ficu, uite, olea, ne-
 quaquã de principatu contendit. Cæteris autem
 fructibus procreando adeo ferax est, ut nunquam
 non ferè ducenta reddat: & ubi præstans boni-
 tate se uincit, etiã ad tricena. Quaternum ferè
 digitorum latitudine triticeis atque hordeaceis fo-
 lijs. Milij uerò ac sesami proceritatem instar ar-
 borum etsi mihi cõpertam, tamen memorare su-
 per sedeo, probè sciens, his qui nunquam Baby-
 loniã regionem adierunt, qua de frugiferis dicta
 sunt, per quã incredibilia uisum iri. Oleo neuti-
 quam utuntur, nisi quod ex sesamis faciunt. Sunt
 eis

eis passim per omnē regionem palma sua sponte nascentes, pleraq; fructifera, ex quibus & cibos & uinū & mel cōficiunt, curantes more ficeorū. Harum, ut aliarum arborū, Graci masculas uocant, quarum fructum his quæ palmulas ferunt, alligant, ut illinc prodiens culex, palmulas penetrans cogat maturescere, alioqui occasuras. Mascula enim in fructu culices ferunt, quemadmodum caprifisci. Venio ad id, quod ex omnibus quæ de ea regione secūdam ipsam urbem, mihi summo miraculo est disserēdum. Nautigia illorum quæ per flumen cōmeant Babylonem, omnia sunt orbiculata atq; coriacea, quæ pecuarij Armenij, qui supra Assyrios incolunt, ex casis salicibus faciunt, instruuntq; pelliculis, nudo illarum extrinsecus posito in modum soli: neq; puppē discreta, neq; prora acuminata, sed in speciem clypei magis orbiculata. Tale nauigium stramentis stipatum, fluuiio deferendum permittūt, cum alijs rebus, tum uero dolijs è palmulariū uino onustum, dirigentibus illud duobus, cum totidē palis: quorū alter introrsum palam trahit, alter exterius pellit. Fiunt autē nauigia hac et magna admodū, & minora, quorum maxima quæq; ferunt pondus quinque milium talentorum, singula singulos asinos uiuos intus habētia, maiora etiā plures. In quos illi postquam nauigates Babylonem perueniunt, onusq; distraxerunt, ligniq; nauigij.

uigij, atque omnia stramenta adduxerunt, pelles congerunt, & eos in Armeniam agitant. aduerso enim flumine navigari præ illius rapiditate nullo pacto potest. Qua ex causa non ex lignis, sed ex pellibus nauigia fiunt. Idem ubi asinos agitando in Armeniam redierunt, alia ad eundem modum nauigia comparant. Et naues quidē eorum tales sunt. Amictu autem tali utuntur: Duabus amiciuntur tunicis, una linea usq; ad pedes demissa, altera super hanc lanea: postremò cādida & breui penula circumdātur. Calceos gerūt gentis more, soleis Thebanis similes. Capita habētes comata mitris redimiūt, unguentis toto corpore delibuti. Anulum signatorium singuli gēstant, & sceptrum affabre factum, cui superstat aut malum, aut rosa, aut lilium, aut aquila, aut aliud quippiā. Nam absq; insigni gēstare sceptrum, ipsis nefas est. Atque hic eorum corporis est cultus. Leges uerò quæ constitutæ ab ipsis, hæ sunt: Vna quidem prudentissima, altera autem (quantum ego sentio) quæ Hænetos ex Illyrijs audio uti per singulos pagos. Semel quotannis ista fiunt. Vbi uirgines effectæ sunt nubiles, eas congregant, & uniuersas unum in locum cōducunt, quas circumstante uirorum frequētia, surgens praco sigillatim uēdit, sed primum pulcherrimam omnium: secundū hanc (ut quā plurimo uēditur auro) aliam euocat, quæ post illam est speciosissima.

Venit

Venduntur autem in contuberniū, quarum pulcherrimas quasq; Babylonij, qui locupletes, & ij dem calibes sunt, mercantur, ut quisq; licitando alterum superat. At ex plebe qui sunt calibes, his non est opus pulchra forma, ideo pecuniis ac turpiores accipiunt uirgines. Nam praeco, ubi uirginū speciosissimarum peregit uenditionem, excitat deformissimam, si quis illorum mercari uolens existat, edicitq; quisquis uelut quam minimo auri sumpto eam in matrimoniū habere, donec illi qui minimo cōtentus est, fœmina addicitur. Ita aurum ex speciosis uirginibus conficitur, & per easdem cuiusq; uolenti deformes ac debiles collocantur. Quarum nullam cuiq; emptori fas erat sine fideiusoribus abducere, sed data fideiusoribus de cōturbatio uxoris ita demum licebat abducere: si de hoc non conueniebat, lex lata erat ut aurum illi redhiberet. Quinetiam ex alio pago uenientibus licebat uxorem mercari, si uellent. Hæc apud eos honestissima lex erat, quæ tamē non perseuerauit. Nouissime aliud quiddam excogitauerunt, ne quis fœminas iniuria afficiat, neue quis aliā in urbem abducatur. Nam posteaquam expugnati male accepti sunt, remq; domesticam absumpserunt, unusquisq; plebeius ob uictus inopiam filias suas adigit ad quæstum corpore faciendum. Alteram item sapienter condiderunt legem, languentes efferendi in forum (neq; enim

medicis

medicis utuntur) ut de eorū languore cōsulant,
qui eos adeunt, si quis & ipse eūdem passus est
morbum, aut aliū uidit patiētem. Hæc uiri qui
illos adeunt consulunt, hortanturq; ad ea quæ
ipsi faciendo effugerint similem morbum, aut
aliū nouerint effugisse. Nec fas est cuiquā lan-
guentes præterire silentio, nec antequam explo-
rauerit quoniam laboret ille languore. Sepulcra
eisdem in melle sunt, luctus funebri, illi Aegy-
ptiorum persimilis. Quoties cum uxore misce-
tur uir Babylonius, adhibito thymiamati assi-
det, & ex aduerso mulier idem facit. Sub dilu-
culum abluuntur ambo, nullum uas priusquam
se abluerunt tacturi. Eadem & hæc Arabes
faciūt. Vna yfidelem Babylonys lex est, omnibus
modis execranda. Nempe omnibus mulieribus
indigenis commune est, semel in uita ad Vene-
ris templum desidētibus, cum externis uiris con-
suetudinem habere. Caterum cum pleraq; sint
diuitys tumentes, quæ sui copiā facere recusent,
hæ uelliculis cameratis subuectæ, pro tēplo con-
sistunt, relicta interim à tergo magna famulitij
turba. Pleraq; etiam hunc in modum faciunt:
Ad templum Veneris sedent, nodis corollisq;
tempora reuinctæ, e quibus dum aliæ seorsum
abierint, aliæ regrediuntur. Nam diuerticula un-
decunq; sic funiculis distincta aditum præbent
externis ad mulieres illas, quā cuiq; libuerit de-
ligēdā. Porro cū semel illic cōsederint, non prius

domum regrediūtur, quā hospitū aliquis pecuniam mulieri in sinu iniecerit, & cum eadem à fano seorsum abducta rem habuerit. Hostitē autem illū qui pecuniā obtulit, dicere oportet: Tanti ego tibi deam Mylittam imploro. Mylittam enim Assyriū Venerem appellant. Ac uerò pecuniā illam, quantulacūq; sit, non est fas reijcere, siquidem in sacrum cōuertitur usum. Neq; mulieri etiā permittitur hospitē aliquē repudiare, sed quicūq; is est, qui pecuniam obiecerit primū, hunc illa sequitur citra delectum. Postremo ubi iam congressa fuerit cū externo mulier, dea expiata, domum reuertitur. Ac deinceps haud ita multo cōduxerū. Iam qua forma sunt elegantiori, citius (ut par est) expediuntur: quæ uerò deformes, diutius cogūtur desiderare pro templo antequā legi faciāt satis. Fitq; interdum, ut uno atq; altero anno, aut etiā triennio atq; diutius expectare oporteat miseræ. Alicubi, nempe in Cypro, similis quædam lex est. Hæc sunt Babyloniorū instituta, quorum tres sunt familia, quæ nullo alio nisi piscibus uictitant. Quos captos ubi arefecerūt ad solē, hoc faciūt: In pilam deiciunt, ac pistillâ pinunt: deinde lintheis conseruat, unde quisquis uult cōspersit, offamq; facit, quam in modū panis torreat. Cyro post hæc gentē ab eo subactam, incesit cupido Massagetæ in suā potestatem redigendi. Quæ gens fertur & magna esse & robusta, ad auroram solisq;

lūq; ortum sita, trans Araxem fluium ē regio-
ne Iſedonorum uirorum. Sunt qui dicant eam
Scythica nationis. Araxes Iſtro maior, & idem
minor eſſe memoratur: & in eo frequentes in-
ſula Lesbo pares magnitudine: & homines
qui illas incolunt, aſtate uſci radicibus quibuſ-
cunq; quas ipſi euellunt. Arborum autem fru-
ctus, quos maturos cōperiunt, in cibum repone-
re, quo per hyemem uſcantur. Apud eos etiam
inueniri arbores talem fructum ferētes, qui iā-
ctus in ignem ab hiſ, qui ad ſe calcificiendū
conuenerunt, foco circunſedentes incenſo igne,
ſic ebrios reſedit odore ſuo, ut uinum Gracos: &
eo uehementius, quo plus eius fructus fuerit in-
iectum, quoad conſurgatur ad tripudiandum,
ac perueniatur ad cantum. Atq; hac fertur eo-
rum eſſe uiuendi conſuetudo. Araxes porro ſiu-
nius a Mantienſi quidē, unde & Gyndes (quem
Cyrus in trecentos ac ſexaginta diſduxit riuos)
fluit, ſed per ſexaginta ora prorumpēs, qua uno
excepto in paludes, elualesq; euoluitur, ubi fe-
runtur homines habitare, qui crudū uictitant
piſcibus, & pro ueſtibulū atantur uitulorū ma-
rinorū pellibus. Reliquū illud per apertum fluit
in mare Caſpiū, quod mare per ſeſe eſt, nec ullo
cum alio cōmiſcetur. Nam & illud quod Graci
omnes pernauigant, & id quod extrā colūnas
uocatur Aſiaticum, & Rūbrum, idem eſt
mare. Caſpiū uero alterū, ac per ſeipſum eſt

longitudinis quindecim dierum cursu nauiſ qua
remis utatur, latitudinis ubi ſpatioſiſſimum eſt,
q̄ſto dierum: qua ex parte ad ueſperum uergit,
Caucaſo pratentum monte, cum maximè uari-
tatis, tum ſummæ altitudinis, multas atq; in ſe
omniſarias gentes habente, ac pleraſque omnes
agreſti materia uictitantes, ubi arborum fron-
des, his qua ſunt apud nos ſimiles feruntur eſſe,
quibus contuſis & aqua dilutis, illi animalia
ſibi per ueſtes inſcribere dicuntur: eaq; anima-
lia nunquam elui, ſed perinde atq; ab initio eſ-
ſent intexta, ſic cum reliqua lana ueteraſcere.
Horum quoq; hominū concubitus ſicuti pecorū
in propatulo eſſe. Et ad ueſperā quidem uergēs
hoc mare quod Caſpium uocatur, Caucaſus co-
hibet: qua uerò parte uergit ad auroram oriē-
temq; ſolem, planities excipit proſpectu immen-
ſa magnitudinis. Quam ſpatioſam planitiē non
ex minima parte Maſſageta poſſident, quibus
bellū Cyrus inferre cupiebat multis ac magnis
ſolicitatus incitatusq; cauſis. Primum ſua geni-
tura, quòd uidebatur maius quidē homine eſſe.
Secundo loco, felicitate qua fuerat uſus aduer-
ſus hoſtes. Quacunq; enim gentem Cyrus inua-
ſerat, ea gens nullo pacto potuerat euadere.
Erat autem Maſſagetarum regina deſuncto
uiro Tomyris nomine, ad quam in coniugium
petendam Cyrus miſit uerbo duntaxat, nolens
tam habere uxorem. Animaduertens illa non
ſe in

sein coniugium, sed regnum Massagetarum pe-
 ti, accessum Cyro interdicat. Postea Cyrus cum
 dolus non procederet, progressus usque ad Ara-
 xem, aperte infesto cum exercitu in Massage-
 tas tendit. Flumen pontibus iungit, quibus co-
 pias traiciat, facit ex nauibz, turres desuper
 edificans. Ad quem in hoc labore occupatum,
 Tomyris caduceatorem misit, qui diceret: Rex
 Medorum, desine incumbere in qua incumbis,
 nescius an ista quae constituisti, tibi conduci-
 bilia erunt. Omissa incepto, apud tuos ipsius re-
 gna, & nos sine finium quorum sumus princi-
 pes esse. Verum tu admonitionibus his uti no-
 les, & omnia males quam otium. Quod si tan-
 topere affectas laceßere Massagetas, ser quam
 sustines arumnam. Sed desiste iungere fluvium:
 à quo nobis tridui itinere digressus, trajecto in
 nostram regionem: aut si manus nos excipere in
 uestram, tu hoc idem facito. Hac ubi Cyrus au-
 diuit, accitis Persarum primoribus coactisq;
 in medium rem proponit, consulens, utrum sibi
 agendum constituerent. Illorum in idem conue-
 nire sententia, iubentium recipi in ipsarum re-
 gionem cum suo exercitu Tomyrin. Quam sen-
 tentiam Cræsus Lydus cum adest, improbat,
 in contrarium disserens his verbis: Equidem ti-
 bi rex etiam antea dixi, quandoquidem Iupi-
 ter tibi me tradidit, quicquid animæ duerit ero-
 erari in tua domo, id omne me pro viribus
 4 auersu

auersurum. Nam mea ruina tibi ingrata, mihi
 tamen extitere disciplina. Si tibi esse uideris
 immortalis, & eiusmodi exercitui praesse, ni-
 hil est opus ut meam tibi dicam sententiam: sin
 uero te quoque agnoscis hominem, & istis eiu-
 modi praesse, illud in primis discito, humana-
 rum rerum circum esse: qui rotatus, semper eor-
 dem fortunatos esse non sinit. Ideoque de hac, quae
 proposuisti, re, secus ego atque isti sentio. Si enim
 hostes in terram nostram uolumus excipere, id
 tibi ex hoc periculum erit, ne fugatus omne amit-
 tas imperium: quia haud dubie uictores Massa-
 geta, non se retro fuga recipient, sed tuas pro-
 uincias adorientur. Victor autem tu non adeo
 multum uincis, quam multum si traiciens in ter-
 ram illorum, uictis Massagetis instabis fugien-
 tibus. Hoc enim pro illo substituito consilium,
 ut uicto hoste recta pergas ad subigendum To-
 myridis regnum, & quidem sine duce. De for-
 me est enim atque intolerabile, Cyrum Camby-
 sis filium mulieri cedentem detrectare pugnam.
 Itaque mihi placet, traiectis copiis procedere
 consque, dum illi in occursum prodeant: atque de-
 hinc ita faciendo, dare operam ut illor superes-
 mus. Namque ut ego audio, Massageta bonorum
 sunt Persicorum insueti, et magnorum commodorum
 expertes. Huius ergo uiri propone in nostris ca-
 stris instructarum assatim epularum magna ui-
 pecorum interfecta, cum magna etiam ui po-
 culorum

culorum nini meri, atque omnis cibariorum generis. Hoc ubi fecerimus, imbecillissimis quibusq; militum ibi relictis, cum reliquis ad flumen nos recipiamus. Quibus tantis bonis illi conspectis (nisi me fallit opinio) se ad ea converterent, unde nobis superesset facultas magnas res perpetrandi. Atque haec quidem in discussionem venire sententia. Cyrus autem priori repudiata, Cræsiq; probata sententia, induxit Tomyridi ut retrocederet, utpote aduersus illam traiescituro. Illa quemadmodum à principio sponderat, regressa est. Cyrus in Cambysis filij sui (cui regnum tradebat) manus præbuit Cræsum, ac maiorem in modum ut hominem honore beneficijsq; prosequeretur, præcepit: si sua aduersus Massagetas traiescitio non recte cederet. Hac ubi præcepit, eosq; remisit in Persidem, ipse cum copijs suis flumen traiecit. Transmisso Araxe ubi nox aduenit, uidit per quietem talem uisionē: Videbatur Cyrus in somnijs cernere maximum natu filiorum Hytaspis, habentem in humeris alas, quarum altera Asiam, altera Europam inumbraret. Erat Hytaspis Achæmenida Arsamensis filio, ex liberis nato maximus Darius, tunc ferme uicesimum ætatis annum agens; in Perside relictus, quod non maturus militia esset. Experrectus Cyrus, uisum somni intra se retrahabat: quod cum ei magni momenti uideretur, uocato Hytaspis remotis

arbitrio,

arbitrū, inquit: Filius tuus, Hyſtaſpes, mihi atque regno meo inſidiari deprehēſus eſt: hoc unde proculdubio nouerim, per me noſcas licet. Dū mihi, quōd mei curā gerunt, quacūq; cūē turā ſunt oſtendunt. Siquidem proxima nocte inter quietem uidi liberorum tuorum natu maximum, in humeris habentem alas: quarum altera Aſiam, altera Europam inumbraret. Ex quo uifo nulla tergiverſatio eſt, quin ab illo mihi tendantur inſidia. Quapropter tu quā raptiſſime in Perſidem reuertere: facitōque ut cum ego ſubaſtis Maſſagetis illuc rediero, filium tuum mihi ſiſtas ad cauſam dicendam. Et Cyrus quidem hac locutus eſt, ſcilicet quōd ſibi inſidiari Darium ſuſpicabatur. At demon ei portendebat ipſum ibi mortem optetiturum, & eius regnum ad Darium eſſe peruenturum. Reſpondens illi Hyſtaſpes: Abſit, inquit, rex, ut quiſpiam uir genere Perſes, tibi moliatur inſidias. Qui ſi quis ſit, is primo quoque tempore morte multetur. Tu enim Perſas ex ſeruis liberos, ex ſubditis aliorum hominum dominos effeciſti. Quōd ſi qua tibi uifio filium meum indicat, rebus nouis contra te ſtudentem, ego tibi eum exhibeo pro tuo abitratu utendum. Hoc reddito reſponſo, Hyſtaſpes traiecit Araxē, in Perſidem contendit, Cyro filium ſuum Darium in euſtodia ſeruaturus. Cyrus autem Araxē traiecit,

iecto, progressus unius diei iter, quæ Cræsus ad-
monuerat exequitur, relictisq; illic imbelli par-
te copiarum, mox cum expedita manu ad Aras-
xem reuertitur. Hos itaq; relictos ex Cyri exer-
citu aggrediens tertia Messagetani exercitus
pars, sese defensantes interimit. Eadē conspecto.
epularum apparatu, post aduersariorum cadem
ad epulandum discumbit: refertaq; cibo ac uino
soporatur. Persæ superuenientes, horum multos
occidunt, multoq; plures uiuos capiunt, cum
alios, tum uerò ducem eorum, reginæ Tomyridis
filium, cui nomen erat Spargapises. Tomyris
cognito exercitus ac filij sui casu, misso ad Cy-
rum caduceatore, ita inquit: Inexplebilis cruo-
re Cyre, ne spiritus tollas ex hoc quod actum
est. Si fructu uicino quo ipsi distenti adeo de-
spicis, ut descendente in corpus uino improba
a uobis uerba fundantur: tali ueneno filium
meum uicisti, dolo non pralio superbior. Quare
meum admitte consilium bene tibi consulenti:
Abi reddito mihi filio ex hac regione, fereus
impune quod tertiam Messagetarum partem
profigasti. Quæ nisi feceris, per Solem iuro,
Messagetarum dominum fore, ut ego te (etsi in-
satiabilem cruore) tamē satiem. Hæc uerba ad
se perlata, Cyrus pro nihilo habuit. Filius To-
myris Spargapises, ubi uino laxatus didicit se
in malo esse, exorauit à Cyro ut uinculis solue-
retur. Statimque cum solutus est, ac manum
compos

compos effectus, seipsum interemit: atq; hic quē
dem talem obiit mortem. Tomyris autē quan-
do Cyrus ipsam non auscultaret, contractis suis
copijs ita confligit cum Cyro, ut hanc pugnam
ex omnibus qua inter barbaros extiterūt, acer-
rimā censeam extitisse: quamq; ita gestā fuisse
accipio: primū utrosq; spatio inter se distantes,
sagittas egisse: deinde sagittis absumptis cōcur-
rentes, lanceis pugionibusq; fuisse confertos: ac
diu pugnantes perstitisse, neutri fugere uolens
tibus, ad extremū Massagetas superiores exti-
tisse: ibiq; cum permagna exercitus Persici par-
tem, tū uerō Cyrum ipsum occubuisse, cū unū-
detriginta omnino regnasset annos. Cuius cada-
uer inter casorum Persarum stragem Tomyris
exquisitū cū inuenisset, caput in utrem dimi-
sit, quem humano cruore cōpleuerat: mortuoq;
insultans, inquit: Tu quidem meum uiuentis
& in pugna uictoris filium perdidisti dolo ca-
ptum, at ego te (prout interminata sum) cruo-
re saturabo. Hac de Cyri uitā exitu: de quo
cum multa referantur, is qui mihi maximē
uerisimiliū uidetur, à me commemoratus est.
Massageta & amictum gerunt, & uictum ha-
bent Scythico similem. Ex equis praliantur
& pedibus. Vtroque enim genere ualent. Sa-
gittarq; item atque hastati: sangares, hoc est,
pugiones, è more gestantes: in omnibus auro
uolentes & ara. Viuntur namque atē in omni-
bus

bus quæ ad hastas, ad pharetras, ad sangares
pertinent: auro autem in cunctis quæ ad ca-
pitum, ad baltheorum, ad axillarum ornamen-
tum spectant. Equorum itidem pectoribus æreos
thoraces circumdant. Circa frænum frænâq; &
phaleras, aurum adhibent: ferro atq; argento
nihil prorsus utentes. Quorum in regione cum
immensa sit auri atq; aris copia, ferri tamen
atq; argenti nihil est. Moribus his utuntur: Sin-
guli quidem uxorem ducunt, sed ea communiter
utuntur. Nam quod Græci memorant facere
Scythas, id non Scythæ faciunt, sed Massagetae.
Siquidem vir Massageta quoties libidine capi-
tur mulieris, suspensa ad plaustrum pharetra,
sine pudore concumbit. Terminus uitæ nullus
eis propositus est: ubi quis admodum senuit, cum
conuenientes proximi quique cognati immo-
lant, & cum eo aliquot pecudes, quarum car-
nibus pro epulo ubi decoxerunt, uescuntur, quod
genus obitus apud eos beatissimum habetur.
Languore extinctos non edunt, sed terra ope-
riunt, loco damni putantes, quod ad immolationem
non uenerunt. Nihil omnino serunt, peco-
ribus uiscitant, piscatuq; , qui eis abunde ex
Araxe fluuiio suppeditat, ac lacte, quod poti-
tant. Ex dijs unum Solem ueneratur, cui equos
immolant. Hic autem est eis mos sacrificandi, ut
deorum perniciosissimo è pecoribus omnibus per-
niciissimum maciens.

HERODOTI HALI-
CARNASSEI HISTO-
RIARVM LIBER II.
QVI INSCRI-
BITVR

E V T E R P E.

CYRO nita functo, regnū suscep-
pit Cābyſes eius filius et Caſſam-
dana Pharnoſpo genita: quam
ante uirū defunctam Cyrus &
ipſe ingenti luctu proſecutus eſt:
& ceteris quibus imperabat, lugeri praecepit.
His parentibus ortus Cambyſes, cum Iones &
Aeoles pro hereditarijs ſibi ſeruis exiſtimaret;
aduerſus Aegyptios ſecit expeditionem, compa-
rato cum alijs, tum uerò è Græcis, quibus domi-
nabatur, exercitu. Aegyptij, prius quàm apud
eos regnaret Pſammetichus, omnium hominum
ſe priores extitiſſe arbitrabātur: uerum Pſama-
meticho regnum adepto, cum inſeſſiſſet cupi-
do noſcendi, quānam primi hominum extiti-
ſſent, ex eo tempore putauerunt Phrygias
quàm ſe priores extitiſſe, ſe uerò quàm cate-
ros. Enimvero Pſammetichus, ubi ſciſcitandò
quānam primi hominum extitiſſent, nullum
exitum inuenire poſſet, huiusmodi rem machi-
natur: Pueros duos ex humilibus parentibus
recens

recens natos, tradit paſtori inter pecora educandos, hunc in modum iubēs neminem coram eis uocem ullam edere, ſolitaria in caſa ambos ſibi pſſe relinqui, eiſdem in tempore captas ad-moueri: ubi lacte expleti forent, alia adminiſtrari. Hac ideo faciebat iubebatq; Pſammetichus, quòd cuperet ex pueris ubi in artiulas te uagire deſiſterent, audire, ſiqua uox prima erumperet, prout & contigit. Nam ubi bimatus exactum eſt tempus, paſtori qui hac admi-niſtrabat aperienti ianuam atque intranti, ambo infantes porrectis manibus procidentes, beccus clamabāt. Quod primo audiens paſtor, obticuit. Cum uerò crebrius adeunti & obseruanti idem uerbum frequentaretur, ita demum re domino indicata, iuſſus ab eo pueros attulit exhibuitq;. Quos cum & ipſe Pſammetichus audiſſet, percontabatur quinam homines beccus quippiam appellarent. Hac percontans, comperit Phrygas ſic panem appellantes. Tali negotio argumentati, Phrygas ſe priores ex-titiſſe Aegyptij conceſſerunt. Quod ita actum eſſe equidem ex ſacerdotibus Vulcani, qui ſunt Memphi, audiebam. Graci tamen alia multa & inepta memorant: Pſammetichum pueros educandos curaviſſe apud mulieres, quarum lin-guas praciidiſſet. Haellenus de puerorum edu-catione referebant. Alia quoque apud Mem-phim audiui ex Vulcani ſacerdotibus, cum qui-bus

bus in colloquium ueni. Quinetiâ harum ipsarum rerum gratia & Thebas & Heliopolim, id est, Solis urbem, me contuli, animo cognoscendi, nunquid consentanea forent his quæ Memphis dicerentur. Nam Heliopolitani feruntur Aegyptiorum esse solertissimi. Atq; ex ijs narrationibus quæ ad rem diuinâ pertinentia audiui, ea non libenter enuntiauerim, nisi ipsorum tantummodo nomina, existimâs omnes homines idem sentire de his. Quorum quicquid commemorabo, id oratione coactus cômemorabo. Quæ autem humanarum rerum sunt, hac ita referebant inter se constare: Omnium hominum primos Aegyptios annum comperisse, distinguentes eum in duodecim temporû menses. Idq; comperisse ex astris: eo scientius (ut mihi uidetur) hoc agentes quam Graci, quod Graci quidem tertio quoq; anno intercalarem mensem introducunt temporis gratia; Aegyptij uero tricenis diebus, quibus duodecim menses taxant, adiungunt huic numero quotân's quinos dies. Vnde eis ratio circuli temporû cõstat eodem redeûtis. Aegyptios quoq; primos duodecim deorum cõgnomina censuisse, & ab illis Gracos fuisse mutuatos. Item primos dijs & aras & simulacra et delubra statuisse: quinetiâ animalia in saxis sculpsisse: quarû rerum pleraq; ita effecta opere demonstrabant. Præterea primû mortalium regnasse Menē, ac sub eo omnem Aegyptum præ-

ter Thebaicam plagam palustrē fuisse: ex eaq̃
 nihil eorum qua supra stagnum Myrios extat,
 extitisse: in quod stagnum a mari per flumē se-
 ptem diebus nauigatur. Atq; de regione bene
 mihi dicere uidebantur. Manifestū enim est ei,
 qui si antea nō audierit, tamen inspexerit, mo-
 do sit solertia praditus, Aegyptum in quam
 Græci nauigāt, accessionē esse terræ, ac flumio-
 nis donum: quinetiam loca supra stagnum hoc,
 ad triū usq; dierū nauigationem, de qua nihil
 amplius commemorabunt. Est autem & aliud
 tale: Nam Aegyptiaca regionis huiuscemodi
 natura est: iam primum cum Aegyptum uer-
 sus in alto cursum tenes, procul ab ea adhuc
 diurna nauigationis spatium, patiens sensum cœ-
 ni, etiam in aqua undecim alta passus: quæ res
 declarat eatenus esse humi aggestum. Ipsius
 autem Aegypti longitudo secundū mare sexa-
 ginta schœnorū, id est, funicularum: quemadmo-
 dum nos Aegyptum distinguimus a sinu Plin-
 thinete, id est, lateritio, usq; ad stagnū Selboni-
 dis, ad quod mons Casius usq; pertingit. Itaq;
 ab hac parte sexaginta schœni sunt. Etenim
 qui modicum terræ possident, metiuntur illam
 passibus: qui minus inopes terræ sunt, metiuntur
 stadiis: qui multum possident, perasungis: qui
 plurimum sane, schœni. Constat autem para-
 sange tricenis, schœni sexagenis stadiis. Ita erat
 Aegyptus secundum mare stadiorū trium mil-

lium sexcentorum. Hinc ad Heliopolim medi-
 terranea uersus Aegyptus spatiosa est, supina
 omnis, & aquarum inops, simul ac limosa. A
 mari ad Heliopolim cūdo per superiora, eiusdē
 penē spatij interest, cuius ab Athenis illud,
 quod ab ara duodecim deorū, fert Pisam, &
 ad delubrū Iouis Olympij: quae itinera si quis
 cōputet, inueniet aut parū quiddā differre quō
 minus paria sint: at nō amplius quindecim sta-
 dijs. Nā uia, quae ex Athenis Pisam fert, quin-
 decim stadia desunt, quo minus sit mille &
 quingētorum stadiorum. At ea quae à mari ad
 Heliopolim ducit, hunc stadiorum numerum
 complet. Ab Heliopoli per superiora eundo
 Aegyptus angusta est. Nam qua parte mons
 Arabia exporrigitur, ab aquilone ferens ad
 meridiē atq; ad austrum; semper per superiora
 pertingit ad mare quod rubrum uocatur: ubi
 insunt lapicidina ad pyramides, quae sunt apud
 Memphim excisa: ab hac quidē parte desinens
 mons, declinat in quae dictū est. Qua uerò parte
 productior seipso est, duorum ego audiebā men-
 sum itinera esse ab aurora ad hesperū: & eius
 extrema, quae ad aurorā uergunt, feracia turis
 esse. Atq; hic quidem mons talis est. Quo an-
 tem latere Africam Aegyptus spectat, alim-
 mōs saxens extēditur (in quo pyramides sunt)
 fabulo obsitus eodem modo, quo Arabici mon-
 tis tractus, qui ad meridiem fert. Itaq; quod ab
 Helio

Heliopoli, non ita multorum spatiorum est, quod
 modo Aegypti sit, sed quatuor duntaxat die-
 rum navigatione. Aegyptus angusta est inter
 eos quos dico montes, quod inter capedinis cam-
 pestris est terra, stadiorum ferme (ut mihi uide-
 tur) qua parte arctissima est non amplius du-
 centorum, è monte Arabico ad eum qui dicitur
 Punicus. Illinc rursus Aegyptus laxa est,
 atq; ita situs regionis natura comparatus est.
 Ab Heliopoli autem ad Thebas, novè diebus
 navigatur, spatio quatuor millium octingēto-
 rum & sexaginta stadiorum, hoc est, unius &
 octoginta schœnorū: quæ Aegyptia stadia col-
 lecta secundum quidem mare, sunt, prout à me
 superius indicatū est, tria millia sexcēta: quan-
 tum uerò à mari ad Thebas mediterraneū est,
 indicabo. Sunt enim sex millia ac centum vi-
 ginti stadia. A Thebis autem ad urbem nomine
 Elephantinam, octingēta viginti. Huius igitur
 regionis, quæ à me dicta est pleraq; pars, ut &
 sacerdotes aiebāt, & mihi ipsi esse uidebatur,
 acquisititia Aegyptijs est. Siquidem quod inter
 prædictos montes, supra Memphim urbē posita
 eos, mediū est, uideatur mihi fluminis aliquā-
 da fuisse, quemadmodū et quæ sunt circa Nilū
 & Tenehraniam, & Ephesam, & Meandri
 planitiem: ut hæc parua magnis comparentur.
 Quoniam nullum eorum fluminū, quæ has re-
 giones oblinunt, dignum est comparari an-

ex septem ostijs Nili, magnitudine. Sunt et aliq
 fluuij nequaquam ad magnitudinem Nili, qui
 magna opera ediderunt, quorū nomina possem
 referre: cum aliq, tum uerò Achelous, qui per
 Acarnaniam fluens in Echinadum insularum
 mare, iam eas media ex parte fecit continentē.
 Est autem Arabica regionis nō procul ab Aeg
 ypto sinus maris, productus ex eo quod rubrū
 uocatur, lōgus ita atq; arcus, ut disserēdo ostē
 dam. Prolixitas quidem, inchoando nauigatio
 nem ex Inacho in ampliū aquor, consumit qua
 tuor dies remigationis: Latitudo uerò, ubi sinus
 ampliſsimus est, dimidiatū diem nauigationis:
 in quo sinu quotidie reciprocatio aquarum, &
 uadosum aſtuarium est. Alium huiusmodi ar
 bitror sinum in Aegypto extitiſſe: quorū alter
 mare ad aquilonē habet, Aethiopiam uersus:
 alter Arabicū: de quo disserere pergam ferens
 ex austrā in Syriā, qui penē inter se suos recessu
 ſus termināt, exiguo quodā terrae intervallo di
 rempti. Quōd si in hunc Arabicū sinum Nilus
 uelit alueum suum cāuētere, quid enim prohi
 bebūt aſidue fluentē, quin intra uiginti millia
 annorū illū ablinet? Ego enim credo intra de
 cem millia annorum, qui ante me nati sunt trāſa
 ierūt, sicubi ſiccanea facta sunt, nimirū & sinū
 ſiccaneum fieri poſſe, etiā multa (quā hic est)
 maiore, à tanto flumine atq; ita operoſo. Itaq;
 quā de Aegypto à referentibus audiui, ea &
 ipſe

ipse ita habere existimo. Quippe cum videam
 & Aegyptum esse exprorectam a terra conti-
 gua, & conchylia existere in montibus, ac salo
 suginem exudare, quæ etiâ pyramides corrup-
 pat: & montem hunc, qui in Aegypto immi-
 net Memphi, arenas solas habentem. Præterea
 regionē hanc nulli alteri cōtermina, aut Ara-
 bia, aut Africa, aut Syria assimilem esse. Ete-
 nim Arabia maritima, ubi Syri incolunt, pula-
 la humus est, & fragilis, utpote limus ex allus-
 uionibus ab Aethiopia, flumine deuectus. Nam
 Punicam humum scimus magis puniceam esse,
 & magis subarenaceam: Arabicam uerò atq;
 Syriaca argillosiorem, ac suppetrosam. Quine-
 tiam id magnū huius terra documentū aiebāt
 sacerdotes, sub rege Myri fluuiū, quoties octo
 cubitis dum minimū influebat, irrigasse Ae-
 gyptū quæ supra Mēphim est: Necdum ab obi-
 tu Myri nongenti sunt anni, ad tempus quo
 hac ego a sacerdotibus audiebam. At nūc, ni-
 si ad sedecim aut ad quindecim saltem cubi-
 tos ascendat fluuius, regionem non transcendit.
 Quæ regio, si proportionē in altum surgat, &
 tantundē ad incrementū tendat: uidentur mihi
 Aegyptij, utiq; hi qui infra paludem incolunt
 cum aliis loca, tum uerò eum qui uocatur Del-
 ta, idē passuri, omni futuro tempore eam regio-
 nem Nilo non restagnante, quod aiebant ipsi
 passuros aliquādo Græcor. Nam cum audirent

omnem Gracorum terrā pluvia perfundi, non
 fluminibus ut suā, dicebant fore, ut decepti ali-
 quando magna spe, male esurirent. Qui sermo
 hoc dicere uult, Gracos si nolit eis deus pluerē,
 sed siccitate extinctū iri: ut quibus nihil aliud
 aqua, nisi tantū quod ex Ioue subministratur.
 Atq; hac qua ab Aegyptijs in Gracos dicun-
 tur, recte habent. Age, nunc uicissim dicam,
 quomodo res apud ipsos Aegyptios habeant.
 Si (ut superius dicebam) qua infra Memphim
 est regio (hac enim est qua augefcit) uelit in al-
 tum augefcere proportionē prateriti temporis,
 quid aliud Aegyptios, qui illic incolunt, quā
 esurituros? si neq; gustare ea qua ab Ioue sunt,
 neq; à flumine restagnari queant rura ipsorū.
 Isti nāq; ex omnibus hominibus, atq; ex omni-
 bus Aegyptijs, maximē illaboratum percipiunt
 fructum, qui neque proscindendis aratro sulcis,
 neq; subigendo solo, neq; aliud quicquam exer-
 cendo eorum, qui in aruis colendis cateri mor-
 tales laborem tolerant: sed postquam fluiuius
 sua sponte superueniēs irrigauit rura, & rur-
 sus irrigata deseruit, tunc in suum quisq; rus ia-
 cto semine sues immittit, cōculcatq; suisbus se-
 mine messem deinde expectat: atq; ubi suisbus
 semen uersauerit, ita demum frumentum perci-
 pit. Quod si uelimus de Aegypto Ionum ati-
 sententijs (qui solum Delta esse Aegyptum à
 Persei specula appellatum, dicentes illam se-
 cundum

cundū mare ad Pelusiaca usq; Tarichea quas
 draginta schœnorum esse: a mari autem medi-
 terranea uersus, pertingere ad Cercasorum ur-
 bem, iuxta quam scinditur Nilus in Pelusium
 fluens, & in Canobum: cetera uerò Aegypti,
 partim esse Africa, partim Arabia) ostendes-
 remus, hac ratione utentes, nullam Aegypti
 primitus fuisse regionem. Nā Delta eis (ut ipsi
 dicunt, & mihi uidetur) defluxa humus est, ac
 nuper, ut sic dicam, extitit. Itaq; si nulla eis ter-
 ra erat, quid curiosi sunt, putantes se primos ho-
 mines extitisse, qui ne in puerorum quidem ex-
 perimentū (qui primam linguam proderent)
 ire debebant? quos ego opinor, neque cum loco,
 quem Delta Iones uocant, pariter extitisse: sed
 semper fuisse ex quo genus humanum extitit,
 progressuq; terra multos ex eis reliquos fuisse,
 multos aliunde subingressos. Ideoq; olim The-
 ba Aegyptus uocabatur, cuius ambitus est sta-
 diorum sex millium ac centum uiginti. Itaq; si
 nos de eis recte sentimus, Iones non recte sen-
 tiunt de Aegypto. Sin recte Iones sentiunt, o-
 stendo neque Græcos neque Iones scienter com-
 putare, quod cum uideretur, membra totam esse
 terram; Europam, Asiam; Asiam, quartum
 membrum addunt, aut Delta Aegypti, si non
 sit neq; Asia, neque Africa. Nam secundum
 hunc rationem non est Nilus, qui Asiam ab
 Africa determinat. Quis enim diuersa faciat

circa acumen Delta, quod in medio est, id Asia
 & Africa esset. De quo nos Iorum sententiam
 missam facientes, ita sentimus: Aegyptum qui-
 dem eam omnem esse, quae ab Aegyptijs inco-
 litur: quemadmodum Ciliciam eam quae à Cili-
 cibus, & Assyriam quae ab Assyrijs. Sed Asia
 & Africa scimus recta ratione nullum esse
 terminum, nisi terminos Aegyptiorum. Si uerò
 quod Gracii persuasum est sequemur, senties-
 mus omnem Aegyptum quae à Catadupis &
 Elephantina urbe incipit, bisariam diuidi, &
 utrunq; cognomen obtinere. Aliam enim eius
 partem esse Africa, aliam Asia. Quippe Ni-
 lus à Catadupis incipiens, mediam interfluens
 Aegyptum, irrumpt mari uno quidem usq; ad
 Cercaforum urbem alueo tripartito. Deinceps
 quorum alueorum unus ad auroram, quod Pe-
 lusium ostium, alter ad uersperam tendit, quod
 Canobicum ostium nominatur. Tertius, quo re-
 flua Nilus meat, talis est: Delatus per superiora
 in acutum Delta proficiscitur, dehinc medium
 Delta scindens, in mare euadit, non minimam
 huic alueo portionem aquae pyrens, nec mini-
 me celebrem, quod Sebenyiticum ostium appel-
 latur. A Sebenyitico item duo alia diuidun-
 tur ostia in mare ferentia, quibus haec sunt im-
 posita nomina, uni Saiticum, alteri Mædofium.
 Nam quae Bolbitinum & Eucolicum nomi-
 nantur, non sunt nativa ostia sed defossa. Hinc
 mea

mea opinioni, tantam esse Aegyptum, quanta ratione demonstraui, testimonium etiam dat oraculum, quod ab Hamnone est redditum, quod ego posterius, quam ita in animum induxeram, circa Aegyptum audiui. Nam qui sunt ex urbe Marea & Apia, incolentes Aegypti fines Africam uersus, quod sibi Pœni non Aegyptij uiderentur, quodque perosi sacrorum caremonias, nolent bobus fœminis prohiberi, miserunt ad Hammonem, negantes quicquam cum Aegyptijs sibi esse commune. Habitare enim se extra Delta, nullumq; sibi cum illis lingua esse cōmercium, ac uelle sibi fas esse omnia gustare. Hac eos deus facere non permisit, inuiciens, Aegyptum eam esse, quam Nilus supergressus irrigaret: quique intra urbem Elephantinam incolentes, ex hoc flumine potarent, eos esse Aegyptios. Hac illis ita responsa sunt. Porro Nilus ubi inflatus est, nō modo Delta inundat, uerum etiam plagam quæ dicitur Africana esse, aliquoties & Arabicam: idq; utroq; uersus duorum dierum itinere, & amplius eo uel minus. De cuius fluminis natura neq; à sacerdotibus quippiam, neq; ab alio ullo percipere potui: cum promptissimo forem animo ad hac ab illis audienda, cur Nilus aquis inflatus deueniret inchoans intumescere ab aestiue solstitio, ad centum usq; dies, & propè totidem diebus retrocederet, relinquens fluentia: ita

k s per

per omnē hyemem tenuis esse perseveret ad solū
stitium rursus aestivum. De his nihilominus po-
tuit percipere ab Aegyptiis sciscitando, num alia
quam uim Nilus haberet natura diuersam ca-
teris fluuijs. Hac ego noscendi cupidus, eos in-
terrogabam, et cur solus omnium amniam nul-
las ex se auras remitteret. De qua tamen aqua
quidam Græcorum, insignes cum uellent effici
sapientia, trifariam disseruerunt. Quarum opi-
nionum duas ne mentione quidem dignas exi-
stimo, nisi eatenus ut illas tantum significē. Eas-
rum una ait, uentos Etesias esse in causa, ut Ni-
lus infletur, prohibentes eum effluere in mare.
Atqui nonnunquam Etesia nondum spirauē-
runt, cū Nilus id agit. Ad hæc, si Etesia causa
forent, oporteret alia quoq; uimina, quæcunq;
Etesijs obnoxia sunt, idem quod Nilus, patri: et
eò magis, quò tenuiora sunt, minores gurgites
exhibentia. Sunt autem multa in Syria, mul-
ta in Africa flumina, quæ nihil tale patiun-
tur, quale patitur Nilus. Altera opinio est in-
credibilior quidem quàm hac quæ dicta est, di-
ctū tamē admirabilius, quæ ait illum, quod ab
oceanō fluat, idud efficere ipsam uero oceanū,
orbi terrarum circumfluētem. Tertia opinio ut
multo modestissima, ita longe falsissima est:
quippe quæ nec ipsa aliquid dicit, inquitens ē nō
nibus liquefactibus manare Nilum: quæ cum ex
Africa per medios Aethiopes fluat, in Aeg-
yptum

gyptum euadat, ex locis calidissimis ad frigidissima, quantus ex niuibus fluere. De qua re multa sane sunt, quæ quis conieclare possit, non esse credibile, eum qui talis sit, manare de niuibus, primum ac maximum testimonium perhibentibus uentis, qui ab ijs regionibus calidi spirant. Secundum ea plaga, quæ sine imbris et sine glacie perpetuo est: super niuem autem quæ cecidit, necesse omnino est intra quinque dies plueret: ut si in his regionibus ningeret, etiam plueret. Tertium hominibus, qui ab æstu solis nigri sunt, & miluis, atq; hirudinibus quæ illic perennant: gruibus quoq; quæ Scythica plage hyemem fugientes, ad hæc loca se conferunt hybernatum. Si igitur uel quantulumcunque ningeret in ea plaga, per quam fluit, & ex qua incipit Nilus, profecto nihil tale esset quemadmodum arguit. At is qui de oceano loquitur, ad occultam fabulam referens, caret argumento. Neq; enim ego ullum noui fluuiū qui esset oceanus, sed hoc nomen opinor Homerum, aut aliquem priscorum poetarū cum inuenisset, in poetiam intulisse. Quod si opiniones quas proposui improbant me, oportet de occultis ferre sententiā, dicam quare mihi uideatur impleri Nilus æstate: Hyberno tempore sol abscedens à pristino cursu subter hyemale sidus, meat in superiora Africa, hoc quidem, ut breuissime demonstretur, solum dictum est. Etenim deum hæc, ut

cuiq;

cuiq; terra proximè accedit, ita eā maxima siti
afficere credibile est, & scaturigines indigenarum
amniū arefacere. Vt autē pluribus uerbis
demonstretur, ita habet: sol Africa superiora
permeans, istud efficit. Nam cum omne uerū
tempus sit serenum in his regionibus, & ipse re
giones sint torrida, quas sol transiens uentos fri
gidos facit, quemadmodum medio cælo means
aestate facere cōsuevit: ad se trahit aquam, at
tractamq; in superna abiicit loca, quam exci
pientes uenti ac dissipantes liquefaciunt, hi ui
delicet, qui (ut credibile est) ab hac regione
flant, auster & africanus, multo omnium pluuios
issimi. Quanquam mihi uidetur non omnem
sol humorem eius anni Nilo remittere, sed pe
nes seipsum reseruare. Idem mitigata hyeme,
rursus in medium cæli regreditur, atq; illinc iā
istidem ex cunctis fluminibus trahit humorem:
qua flumina mox multarum aquarum imbre
commixto, terram madefaciente utiq; lacuno
sam, magna decurrunt. At aestate cum desti
tuantur ab imbribus, & à sole attrahantur,
exiliora sunt. Nilus autem qui imbribus caret,
cum attrahitur à sole, merito solus fluuiorū eo
tēpore fluit multo exilior, quā solet per aesta
tem. Tūc enim per aquē attrahitur atq; cetera
aqua; per hyemē uerò solus attrahitur. Ita so
lem censui huius rei esse causam. Idem mea sen
sencia, auctor est dētra siticitatis intra regione,
dum

dum exaquat transitū suū. Ita semper Africa
 superiora aëtas obtinet. Quod si finium ac
 cœli situs immutaretur, ut ubi nūc aquilo situs
 & byems, ibi austrī situs esset & meridiē: &
 ubi auſter, illic aquilo collocatus esset: si hac ita
 haberent, profecto sol amotus ē medio cœlo, sub
 byemē & aquilonem mearet supra Europam,
 quemadmodum nunc supra Africā: pertransi-
 liensq; nobis omnem Europam, faceret (opinor)
 eadem in Istro qua nūc facit in Nilo. De aura
 autē, qua nulla ē Nilo efflat, hoc mea fert opi-
 nio: Consentaneū esse, ē loci ualde feruidi nihil
 respirare aurā, quā ab aliquo frigido loco flare
 gaudet. Verum hac ita sint, quemadmodum &
 sunt, & ab initio fuere. Nili tamen fontes nemo
 neq; Aegyptiorum, neq; Græcorum, neq; Afro-
 rum, cum quibus in colloquiū ueni, se nosse pro-
 fessus est prater scribam sacrarum Minerua pe-
 cuniarum apud Aegyptum, in urbe Sai, qui
 mihi iocari uidebatur, affirmans se id procul-
 dubio nosse. sic autem dicebat: geminos esse mō-
 tes, cacuminibus in acutum tendentibus, inter
 Syenem positos urbem Thebaidis & Elephan-
 tinam. Quorum unū nomen esset Crophī, alteri
 Mophī, & ex eo medio Nili fontes abyſſos, hoc
 est, immensa altitudinis, emanare. Cuius aqua
 dimidium Aegyptum uersus & uentum aquia-
 lonem fluere, reliquum dimidium Aethio-
 piam uersus atq; austrum. Quod autem abyſſi
 forent

forent fontes, aiebat Psammetichum Aegypti regem periculum huius rei fecisse: qui funibus multorum nullum passuum conexis, & in fontes demissis, tamen ad fundum non deuenisset. Scriba hic, si modo gesta fuerant qua dicebat, affirmādo faciebat ut ego opinarer notices quosdam illic esse rapidos, ac refluxus, quemadmodum praecipitantis è montibus aqua nequit funis ad explorandum demissus peruenire in fundum. Aliud ab ullo audire non potui, nisi (cum ipse inspicundi gratia ad Elephantinā usq; urbem profectus sum) quiddam longissima narrationis, quod ex fama illic iam inquirendo acceperim ab urbe Elephantina ad superiora esse locum accliuem, ubi necesse sit nauigio utrinq; alligato tanquam boue fergeere: & si funis abruptatur, abire nauigium, rapiente fluminis impetu. Absse autem hunc locum ultra quatuor dierū nauigationem: esseq; ibi Nilum tortuosum, ueluti Maandrum, & duodecim schœnorum, quibus hunc in modum nauigare oporteret, & postea peruenire planū in locum, ubi sit insula Nilo circumflua, nomine Tachompsa. Ab Elephantina desuper iam Aethiopes inualere & dimidium insula, nam alterum dimidiū inualere Aegyptios. Insulae contineri ingenti stagna, accolentibus circum Aethiopibus pastoribus: in quod è Nilo subiectus, peruenias in lacum qui in stagnum diffund

diffunditur. Deinde egressus, itinere pedestri quadraginta dierum pergas propter flumen. Nam in Nilo acutos scopulos existere & saxa frequentia, per qua nauigare non licet. Peragrato quadraginta diebus eo loco, alterum rursus ingressus nauigium, duodecim diebus subueheris, dum uenias in oppidum magnum nomine Meroën, qua fertur aliarum urbium esse metropolis. Cuius incole solos deorum colunt Iouem & Liberum, eosq; magnopere uenerantur. Ioui etiam constituerunt oraculum, cuius responsis posteaquam iubentur, & quocunque iubentur, eo sumant expeditionem. Ab hac urbe intra tantundem temporis, intra quantum ad ipsam ex Elephantina peruenitur nauigando, peruenies ad transfugas, quibus nomen est Asmach: quod uerbum Græca in lingua idem pollet, quod sinistra regia assistentes. Isti cum essent Aegyptij bellatores, ducenta & octo milia, ad hos Aethiopes transiere, hac de causa: Sub rege Psammeticho fuerat in praesidijs collocati, alij ad urbem Elephantinam, & ad Daphnas Pelusiae aduersus Aethiopes, alij aduersus Arabes & Cyros, alij ad Meroën aduersus Rhenos. Quibus in locis, quemadmodum sub rege Psammeticho erant, ita in ea ætate Persarum praesidia excubabant. Nam & in Elephantina & in Daphnis Persæ excubias agunt. Cum igitur triennium in praesidio fuissent Aegyptij, neq; illinc ab aliquo dimis-

terentur, cōmuni usq; consilio, à Psammeticho Ad Aethiopiam sibi transeundum putauerunt. Quos re audita, Psammetichus insēcutus, ubi est assecutus, multis uerbis obsecrabat, uetabatq; patrios deos, ac liberos, uxoresq; deferere. Ibi quidam illorum fertur ostēso ueretro dixisse, ubicunq; id esset, id sibi & uxores & liberos fore. Hi posteaquam in Aethiopiam profecti sunt, sese Aethiopum regi tradiderunt: quos ille ita remuneratus est. Erant ei nonnulli Aethiopum aduersarij, quorum terram eripientes istos iussit incolere. Aethiopes his colonis inter se collocatis, facti sunt mansuetiores, moribus Aegyptiacis imbuti. Ad quatuor igitur mēsum partim nauigationem, partim iter, cognoscitur Nilus: prater id quo fluit per Aegyptum. Tot enim menses in summa reperiētur impendi ab his qui ex Elephātina ad hos per fugas pergant. Fluit autē ab Hespero & occasu, dehinc quid sit, nemo potest pro comperto narrare. Est enim deserta praefernore ea regio. Accepi tamē hoc ex quibusdā Cyrenais, qui se ad Ammonis oraculum isse commemorarent, collocatosq; eūm Etearcho Ammoniorum rege, & ex alijs sermonibus deuenisse in garrulationē de Nilo, cuius nemo nosset fontes: Etearchumq; narraſſe aliquando Nasamonas quosdam ad se uenisse, quae gens sit Punica, Syrtim incolens, & oram quae uergit ad

aethiopia

auroram, non multū supra Syrtim, eos cum uen-
 issent, interrogarenturq; nunquid amplius ha-
 berent quod referrent de Africa desertis, retu-
 lisse apud se fuisse uirorum prapotentium filios
 procaces: eos cum in uirilem aetatem adoleuis-
 sent, cum alia superuacua fuisse machinatos,
 tum uerò ex sese quinque sortitos ad inspicuēdas
 Africa solitudines, si quid amplius cernerent
 quàm hi qui longissima inspexissent. Orā enim
 maritimam Africa aquiloni obnoxiam Pæpos,
 & Pænorum permultas gentes ab Aegypto in-
 asipientes omnem obtinere usque ad promonto-
 riam Soloentē, quod Africam terminat, præter
 id demum quod aut Græci obtineāt, aut Rhæ-
 tices supra maritimam oram, & eos qui ad ma-
 re incolunt, feris ulteriora habitari. Vltiora
 feris arenosa esse, uehementerq; arida, ac pro-
 fus uasta. Igitur eos iuuenes ab equalibus di-
 missos, aqua atq; cibarijs probe instructos, pri-
 mū per loca hominib⁹ habitata perrexisse, hinc
 per mensas in illam feris frequentem peruenisse.
 Ex ea per solitudines iter fecisse in uentum Zep-
 phyrum, peragratūq; multo spatia sabulosa loca
 pluribusq; diebus, affexisse denum arbores
 in planitie quadam etates, ad easq; accessisse,
 ut fructum qui inornat decerpisse, eūq; inter de-
 cerpentes superuenisse quosdam infra medio-
 crem uirorum staturam pusillos, uoce quæ nec a
 Nasamonib⁹ cognosceretur nec Nasamonum
 uocem

uocem ipsa cognosceret. Et ab his deprehensos,
 dactilosq; per maximas paludes: atq; illas trans-
 gressos peruenisse in urbem, in qua uniuersifor-
 rent equali statura illis qui adduxissent, colo-
 re nigro. Eam urbem præterlabi grande flumē,
 ab hespero ad orientem solem fluens, in quo apa-
 parerent crocodili. Hactenus à me de sermone
 Ammonij Etearchi commemoratum sit: nisi
 quod ueniebat Nasamones, ut Cyrenæi refere-
 bāt, reuertisse, & eos homines ad quos illi per-
 uenissent, omnes esse fallaces. Flumē autē quod
 præterfluebat, & Etearchus conieclabat Nil-
 lum esse, & ratio sic dicat. Ex Africa enim
 Nilus fluit, eamq; mediam secat: & (ut ego ex
 apertis ignota conieclo) pari tractu atq; līter
 meat. Ister nanque fluens ex Celtis atque urbe
 Pyrene profluens (Celta autem sunt extra cip-
 pos Hercules, Cynefius finitimi, omnium in Eu-
 ropa ad occasum habitantium ultimi) mediam
 Europā scindit, totamq; per mensus quā Istri-
 ani Malesiorum coloni incolunt, mari Euxino
 finitur: & Ister (fluit enim per terram habita-
 tam) inter primas cognoscitur. De Nilis uerō
 fontibus nemo habet quod referat: & merito;
 utpote Africa, per quam fluit, deserta. De eius
 fluxu, quā potuit longissimè repetendo narra-
 ri, dictum est. Euadit autem in Aegyptum.
 Porro Aegyptus montana Cilicia fere oppo-
 sita est. Hunc reclus ad Sinopen in pōta Euxino
 sitam.

ſtam; quinque dierum iter eſt uirò expedito. Si-
 nope autem Iſtro marcivumpenti, ex aduerſo
 eſt ſita. Itæ Nilus totam permeans Africam,
 uidetur mihi aequiparandus Iſtro. Taciturnus de
 Nilo dictum ſit. Venio ad plura de Aegypto res-
 ferenda, quia plura quàm alia omnis regio mi-
 rabilia habet; & præter omnem regionem ex-
 hibet opera relatu maiora. Horum gratia plu-
 ra de ea commemorabuntur. Aegyptij quem-
 admodum & cælo quod apud eos, & flumine
 diuerſa ab aliorum natura, ita ipſi pleraque
 omnia à cæteris hominibus diuerſa conſtitue-
 runt & inſtituta, & iura: apud quos femine
 quideſc negotiantur canponanturq; & inſti-
 tis operis vacant: uiri autem intra domos te-
 xunt. Alij uillũ ſubtegmini deſuper tramant,
 Aegyptij ſubter. Onera uiri capitibus, femina
 humeris baiulāt. Femina ſtantes mingunt, uiri
 ſedentes. Domi uentrẽ exonerāt, exterius in uij
 come tūt: reddentes rationẽ, qua ſunt turpia, ſed
 neceſſaria; ea in occulto fieri debere: palā uerò,
 quæ non ſunt turpia. Mulier neq; dei neque dea
 ulli ſacerdis eſt, ſed uir è deorũ omnium et dearũ.
 Alendi panāres filijs nulla potētib; ſiliabus &
 ac nolint ſummi neceſſitas eſt. Deorũ ſacerdo-
 tes alibi comarũ ſunt, in Aegyptio deaſi. Apud
 alios rit⁹ eſt, ſtatim in ſancti proximi aſpita de-
 glabrare, Aegyptij in ſuncibus ſunt capitis
 crines augeſcere, barbaram tamen condent. Apud

cateros mortales uictus à ferarum secretis est
 consortio, Aegyptij cum fexis uescuntur. Alij
 frumento atq; hordeo uictitant. Aegyptijs ui-
 citare his quæ ex his facta sunt, maximo pro-
 bro est: sed tibi è farre confectis, quod quidam
 siliginem appellant. Conspersionem pedibus, lu-
 tum manibus subigunt. Virilia, prout contige-
 runt, alij esse permittunt, præter eos qui ab istis
 didicerunt, Aegyptij circumcidunt. Viri binas
 uestes habent, famina singulas. Alij uelorum
 ansulus, & funes extrinsecus assuunt, Aegy-
 ptij intrinsecus. Græciliteras scribunt, & calce-
 lis computant, à sinistro in dextram manum fe-
 rentes, Aegyptij à dextro in sinistrum: & hoc
 facientes, aiunt se in dextrum, Græcos facere in
 sinistrum. Literis bisarijs utuntur, quarum unae
 sacras uocant, populares alteras. In deos reli-
 gione supra modum, supraq; omnes homines utun-
 tur. Talibus etiam moribus utuntur: Abeneis
 in poculis potant, singulis ea diebus extergen-
 tes, non eorum aliquot, etiam aliquot non, sed
 uniuersi. Linea ferunt uestimenta semper recēs,
 abluta, huic rei præcipue uacantes. Virilia cir-
 cuncidunt munditia gratia, plaris facientes se
 mundos esse quam decoros. Sacerdotes quoque
 dis totum corpus eradunt, ne quid eorum ter deo-
 rum cultui aut pediculi aut alioquin foris crea-
 tur. Idem uestem tantummodo lineam, calceos
 papyraceos gestant. Aliam uestem, aut alios
 calceos.

talceos induere eis fas non est. Lavantur quotidie frigida, interdum ter, noctu bis. Alias præterea caeremonias, propè dixerim infinitas exercens. Quæ etiam non exiguis afficiuntur commodis. Nam neq; è re domestica aliquid conterunt, neque erogant, sed eorum singulis quoti die cibi sacri cocti præsto sunt, & carnis bubula, & asserina satù abundeq; Vinum quoque nincale traditur. De piscibus gustare nefas est illis: Fabas Aegyptij in sua terra nec admittunt scrunt, neq; natas, aut crudas, aut in aqua coctas edunt. Sacerdotes vero ne aspicere quidè sustinens, arbitantes haud mundum illud legumen esse. Initiantur non sigillatim cuiq; deorum, sed gregatim: quorum unus est pontifex. Vbi quis defunctus est, filius eius subrogatur. Bores mares Epaphi esse censent, eaq; de re hanc in modum explorant: Si pilum in eo nigrum vel unum viderent, nequaquam mandum censerent. Explorat autem hac sacerdotum aliquis, ad id constitutus, lingua pecudis cum stans in æthe, cum respiratione excedo, si immunda sit his signis, quæ ego alia referam in libro. Inspectis & tandem pilos, nunquid habeas secundam naturam procreator. Eam si fuerit his omnibus manda, notat alligato cornibus cummabo: deinde applicata terre sigillatim amulo impressa, atq; ista abducunt. Natum immolare non notat, potest more sanctus est. Et hanc quidè in modum

1 3 pecuo

pecus probatur. Sacrificandi autem ei est ritus: Pecudo qua obsignata est, ad aram ubi immolatur abducta, pyram incendunt: deinde supra pecudem libato contra templi uino, ac deo inuocato, eam maculant: macolata caput asportant in forum, si nundinae sint, & eis Graeci negotiatores affuerint, atque illis uendunt: qui si non affuerint, in flumen abijciunt. Execrantur autem capita in hac uerba: Si quid mali aut ipsis immolantibus, aut uniuersae Aegypto futurum sit, id in caput hoc conuertatur. Eodem ritu circa capita pecudum immolandum, & uini libamina, omnes pariter Aegyptij ad omnia templa aluntur. Atque ex hoc ritu nemo Aegyptiorum de capite illius animantis degustat. Est tamen sacrorum delectus, & alius apud alia templa adolendi modus ab eis institutus. Quae uero aut demonem maximum agunt, hunc pergam dicere. Posteaquam ieiunauerunt pridie festi, atque abdormierunt, uaccam immolant, eamque corio exuunt, & toto aluo uacuant. Intestina intra uentrem adipemque linquunt, crura truncant, & externos lumbos armoque ac cervicem. Haec alio, reliquum uaccae corpus super panibus puri, & melle, & uuae passa, & fico, & ture, & myrrha, atque alijs odoribus, ubi his insarserunt, adolent, multum uini oleique insidentes, ieiuni tamen priusquam sacrificent. Dum sacrificium ardet, omnes uerberantur. Posteaquam epulauerunt,

daper

dapes ex sacrificij reliquijs proponuntur. Boves
mares eisdemque mundos, ac vitulos uniuersi
Aegyptij immolant. Fœminas eni immolare non
licet, utpote Isidi consecratas. Nam Isidis simu-
lacrum muliebre est, bubulij præditum cornibus,
quemadmodum Io Graci describunt. Bovesq;
fœminas omnes itidem Aegyptij uenerantur ex
omnibus pecudibus longe plurimum: eoq; nemo
Aegyptius, Aegyptiæue, Graci uiri aut os suas
niaretur, aut cultro, uerūue uel olla, uel pura
bovis carne Græco cultro incisa uteretur. Bo-
ues qui demortui sunt, hunc in modum sepeliunt:
Fœminas quidem in flumen abiciunt, mares au-
tem in suburbanis singulis defodiunt, uno aut alte-
ro cornu extante, signi gratia. Vbi computruer-
unt, & statim tempus aduenit, præsto est ad
singulas urbes nautæ, ex insula nomine Prosopi-
tide, quæ est in Delta, nouemq; schœnorij ambi-
tus. In qua cum alia sunt frequentes urbes, tum
ea unde profisciscuntur naues ad ossa tollenda,
nomine Atarbechis, ubi templum Veneris ex-
structum est. Ex hac urbe alij permulti uagant-
ur in alias urbes. Vbi effoderint ossa, assortant,
eaq; uno in loco cunctis sepeliunt. Quem in modum
boves, in eundem defuncta alia perora, sepeliunt.
Ita enim apud eos circa hæc legibus compara-
tum est. Nam nãq; intermunt ea. Caterum qui
Iouis Thebani templum incolunt, aut Theba-
ui ritus sunt, omnes ab ouibus se abinentet,

capras immolant. Non enim eosdem deos pers-
aque colunt uniuersi Aegyptij, prater Isidem
et Osirim, quem Bacchum esse aiunt. Hos pers-
aque uniuersi colunt. Qui Mendetis templum
obtinent, siue Mēdesii ritus sunt, hi capris ab-
stinentes, immolāt oues. Itaq; Thebani & quis-
cunq; propter illos ouibus parcunt, aiunt ideo
sibi conditam hanc legem, quòd Iupiter cum ab
Hercule cernere eum uolente, cerni nollet, tans-
dem exaratus id cōmentus sit, ut amputato arie-
tis capite, pelleq; uillosa, quam illi detraxerat,
induta sibi, ita sese Herculi ostenderet: & ob
id Aegyptios instituisse Iouis simulacrum fa-
cere arietina facie: & ab Aegyptijs Ammon-
ios accepisse; qui sunt Aegyptiorum atque
Aethiopum coloni, & linguam inter utrosque
usurpantes. Qui etiam mihi uidentur eadem re
se Ammonios cognominasse, quòd Aegyptij
Iouem Ammonem appellant. Ob hanc rem arie-
tes non mactantur à Thebanis; sed eius sacro-
sancti sunt. Certo tantum die, quotānis in festo
Iouis, unum demum arietē amputant, cuius pelo-
lem detractam, hūc in modū Iouis simulacrum
induunt: ad illudq; deinde aliud ducunt Hercu-
lis simulacrum. Hoc acta, cuncti qui circa tem-
plum arietem uerberant, deinde sacra eundem
urna sepeliunt. De Hercule hūc ego audiui ser-
monem, quòd sit unus ex dijs duodecim. Nam de
altero Hercule, quem Graeci uerunt, nulla in
parte

parte Aegypti quippiam potui audire, cuius nomen non Aegyptij à Gracis acceperunt, sed Graci potius ab Aegyptijs: & hoc nomen filio imposuere Amphitryoni. Quod ita se habere eum multa mihi indicia sunt, tum uerò aliud, quod huius Hercules uterque parens, Amphitryon & Alcmena, fuerunt ab Aegypto oriundi. Ideoque Aegyptij negant se aut Neptuni, aut Tynlaridarum nomen nescire: neque hos deos inter ceteros admiserunt. Quod si nomen damonis ullius à Gracis mutuati essent, non minus, imò uel magis istorum mentionem fuissent habituri. Si etià tunc nauiculariâ exercebant, & ulli Gracorum nauicularij erant, ut credo, & mea fert opinio, quapropter istorum potius deorum, quàm Hercules nomen Aegyptij percepissent. Atqui uetus quidam deus est apud Aegyptios Hercules, & (ut ipsi aiunt) decem & septem annorum millibus ad Amasim regem, ex quo Hercule ex oculo dijs, qui duo decim erant, anum esse arbitratur. Quibus ego de rebus certior fieri cupiens, à quibus possem, in Tyrum & Phanicè nauigavi, quod ibi templum Herculis esse audirem, quod & uidi opulenter exornatum cum alijs multis donarijs, tum uerò duobus cippis, altero ex auro excocto, altero ex lapide smaragdo maiore in modum splendens per noctem. Veniensq; in colloqui cum dei sacerdotibus, percōtabar quantum tēporis foret, ex

quo id templum fuisset extructum. Comperi me-
 hos quidem congruere cū Gracis, quippe dicen-
 tes ab urbe cōdita fuisse dei templū pariter ex-
 tructum: esse autē à Tyro condita annorū duo
 millia ac trecentos. Vidi propterea Tyri etiam
 aliud Herculis tēplū cognomine Thasi. Quin-
 etiā in Thasum profectus sum, ubi inueni tem-
 plum à Phœnicibus conditū, qui ad inuestigan-
 dum Europā nauigantes, Thasum considerūt:
 quod quinq; virorum atatibus prius fuit, quā
 Hercules Amphitryonis in Gracia existeret.
 Hac quæ cōmemorantur, plane declarant Her-
 culentū vetustū deum esse. Eoq; uidentur hi, re
 Elisimē, facere ē Gracis qui bisariam Herculi
 templa edificāda colendāq; censuerūt: uni qui-
 dem ut immortalī, cognomine Olympio, immor-
 tales: alteri uerō ut heroi, parentantes. Alia
 quoq; multa incōsiderate Graci loquūtur, quo-
 rum & hac inepta fabula est, quam de Hercu-
 le ferunt: cū cum in Aegyptum peruenisset, ab
 Aegyptiis redimitum tanquam Ioui immolan-
 dum, sub pōpa fuisse eductū, ac tantisper quies-
 sem tenuisse, dum illi ante aram oum stetissent:
 ibi ad uim conuersum, omnes intermisisse. Quæ
 cum dicunt Graci, uidentur mihi se & natura
 Aegyptiorum, & morū ignaros prorsus osten-
 dere. Quibus enim nullam pecudem sacrificiū
 molare, prater suæ, praterq; boues mares et uir-
 tulos, dūmoda mūdus, & anseterxj, quæ ratione
 immola

immolarent homines? Aut quomodo Hercules,
 cum quod unus esset, et adhuc (ut aiunt) homo,
 tot millia virorum interemisisset? Hac tamen res,
 qua de his rebus diximus, sint & a dijs & ab
 heroibus in bonā partē accepta. Capras et hir-
 cos ea de causa hi quos diximus Aegyptiorum
 non maculant, quod Pana inter octo deos Men-
 desij numerat, quos octo aut priores duodecim
 dijs extitisse. Panos simulacrū & pictores pin-
 gunt, et statuarij scalpunt, quēadmodū Graci,
 capripa facie, hircinūq; cruribus: haudquaquā
 existimantes eū esse talem, sed similem cateru
 dijs. Qua tamē eū causa talem describant, non
 est mihi relatu iucundū. Verū hi cū capras, tū
 vero capros hircosue omnes venerantur. Et in-
 ter Mendesios caprarū praeipuo honore afficiū-
 tur, & ex his unus maxime: qui cū decessit, in-
 geni totē Mendesia plaga luctus extitit. Voca-
 tur autē & hircus & Pan, Aegyptiacē Men-
 des. In hac regione contigit hac in ea memoria
 prodigiū: Hircus cū muliere coire propalā, quod
 in offetationem hominū pervenit. Suam Aegy-
 ptij spurcam belluam arbitrantur: quā si quis
 vel trāscundo cotigerit, abiit latū seje cum ipsis
 vestimentis ad fluppon. Equq; soli omnium subul-
 ei in Aegypto, etsi indigena, tamen nullum in-
 grediuntur in templum: nemoq; aut filiam cui-
 piam eorū vupū dare nulli, aut cuiuspiā eorum
 filiā in matrimonium ducere. Ipsi inter se subula-
 dant,

dant, accipiuntq; filias. Alijs djs immolare
sues, ius Aegyptijs non est praterquam Luna
tantum & Libero: nisi per tempus plenilunij,
quo sues immolant, ac suilla carne uestiuntur.
Ideoq; alijs diebus festis sues reformidant, cum
in isto macilent. Cuius rei ab Aegyptijs ratio
redditur, sed eandē intellectu mihi magis deco-
rum est non referre. Sacrificium autem de suis
bus Luna hūc in modum fit: Immolata sue, ex-
tremam eius caudā, & lienem, & omēta similia
componunt, & adipe qui circa alium pēdalis
existat, ea operiunt, ac deinde igni admouent:
reliqua carne plenilunij die uestiuntur, quo die
sacra faciūt: alio die non amplius gasterēt. Qui
sunt ex eis inopes propter tenuitatē facultatū,
assimilatos quosdā sues coquūt, quos immolent
Baccho quoq; in eius festo. Singuli in cenā por-
cum pro foribus maciant, reddūtq; subulco qui
illum tradit. Quin & alium diem festum Baco
Aegyptij agunt sine porci, ferē per omnia
Græco festo similem. Sed loco phallorum, id est,
ficulneorum ueretrorū à collo pendentium, sunt
ab eis excogitata statua cubitales è neruis cō-
pacta, quas femina circumferūt per pagos, men-
sula, qua propemodum instat est reliqui corpo-
ris in uentre, & tibia prætente, quam femina
Bacchū canentes sequuntur. Cur autem mētē
tam habeat iusto maiore statura, & unū cor-
poris membrum agitet, reddunt ab illi rationē

iam Melampus Amytheonis filius non impetratus huius sacri, sed peritus fuisse uideatur. Si quidem Melampus fuit, qui Græci Dionysij, id est, Liberi patris uel Bacchi nomen & sacrificium, & pompam phalli enarrauit, non tamen omnem plane rationem complexus. Verum hi qui post hunc extiterunt sophista, rem in maius explicauerunt. Itaque phallum Dionysio missum, narrandi Melampus autor extitit: à quo edoculi Græci, faciunt ea quæ faciunt. Equidem Melampodem ego uirum fuisse sapientem, diuinationemque sibijpsi comparasse: eundemque cum aliis multa ab Aegypto accepta Græci enarrasse, tum uerò nonnulla de Dionysio tamē commutata. Neque enim dixerim quæ in Aegypto sunt huius deo, congruere cum his quæ in Græcia. Non consentanea essent Græci, non autem uiper introduci. Neque tamen credam Aegyptios à Græci fuisse mutatos aut hoc, aut aliud quippiam, sed Melampodem, quæ ad Dionysium pertinent, audisse ex Cadmo, alijsque. Tyrijs, qui cum eo à Phœnice uenerunt in terram quæ nunc Bœotia appellatur. A deo deorum omnium nomina ferme ex Aegypto id Græci peruenierunt. Idque ego ex barbaris sciscitatus ita re habere comperio, ac ne ex Aegypto præcipue uenisse: & ideo illic non esse usquam nomina neque Neptuni, neque Castoris, quemadmodum à me superius dictum est, neque Iunonis,

neque

neq; Vesta, neq; Themis, neq; Gratiarū, neque
 Nereidum, neque aliorum deorum. Dico autem
 quæ ipsi Aegypti, qui se negant deorum agnos-
 cere nomina. Quis deij videntur mihi a Pelasgis
 fuisse nominati, præter Neptunum, quem ab
 Africanis audierunt. Nam Neptuni nomen ab
 initio non usurpauerant, nisi Afri semper huius
 deū in honore habuissent. Eam Aegypti igitur
 putant esse, sed nullo honore prosequuntur.
 Hec itaq; & alia præterea quæ ego refec-
 tam, Græci sunt ab Aegyptiis mutuati, sed
 non id, ut Mercurij statuas facerent, porrecto-
 cum ueretro, uerum à Pelasgis: & primi ex
 omnibus Græcis Athenienses, & ab his dein-
 deps alij. Nam præstabat inter Græcos ea tem-
 pestate Athenienses, in quorum regione per-
 mixti Pelasgi habitant, ex quo ceperunt pro
 Græcis haberi. Hæc quæ dico, quisquis Cabi-
 rum sacra imitatur, quibus Thraces initiatur,
 non a Pelasgis esse sumpta. Nam Samothra-
 ciam quondam incoluerunt hi Pelasgi, qui cum
 Atheniensibus unā habitauerint, à quibus
 Samothracæ caeremonias mutuauit. Itaque
 primi ex Græcis Athenienses à Pelasgis edocti,
 statuas Mercurij erectas deueniunt, ipsæ idem faci-
 erunt. De qua re Pelasgi sacrum quæn-
 dam sermone retulerunt, quoniam Samothracibus
 mysterijs patefactus est, iudicantem in deorum in-
 uocatione tum omnia immolabat, quemadmodum
 dum

dum ego apud Dodonam audiēdo cognovi, tum
nulli deorum aut cognomen, aut nomen impo-
nebant, quippe quod alicunde nunquam audis-
sent. Quos autem cognominaverunt, eos ob id
cognominaverunt, quod omnes res atq; omnes
regiones illi tenerent redactas in ordinē. Multo
deinde progressu temporis, aliorum deorū no-
mina audierunt ex Aegypto allata: post quos
diu nomen Liberi acceperunt. Itemq; aliquan-
tū post de illorum nominibus in Dodona oracu-
lum petierunt. Namq; hoc oraculum omnium
quæ apud Græcos sunt oraculorum vetustissi-
mum esse existimatur, atq; adeo solū erat ea tē-
pestate. Consulētibus igitur Pelasgis apud Do-
donam, nunquid omnia quæ a barbaris adue-
nissent ascerere, oraculum redditum est, ut
illis uterentur. Atq; ita ex eo tempore sacrifi-
caverunt, deorum nomina nuncupantes, & ea
deinceps à Pelasgis Græci acceperunt. Unde au-
tem singuli deorum extiterint, an cūcti semper
fuerint, aut quæ specie, hætenus ignoratum est,
nisi mæor atq; heri, ut sic dicam. Nam Hesio-
dus atq; Homerus, quos quadringentis nō am-
plus annis ante me opinor extitisse, fuisse: qui
Græci deorum prolem introduxerunt, eiq; &
cognomina, & honores, & diversa artificia,
& figuras attribuerunt. Quibus eo posteriores
videntur extitisse hī poëta, qui fuisse priores se
sancunt. Et primus quidem illa Dodonæ sacer-
dotes

dotes meminerunt. Posteriora autem ad Hesiodum usque & Homerum, ego referam. At de oraculis quae in Gracia, & de illo quod in Africa est, Italia Aegyptij commemorant. Nam emarrabant sacerdotes Iouis Thebani duas faeminas, quae essent sacerdotes à Thebis, à Phoenicibus fuisse exactas: & harum unam in Africa fuisse uenundatam se audisse, alteram in Gracia: atque has faeminas esse, quae prima apud dictas gentes oracula condidissent. Percontantiq; mihi unde id quod commemorant, plane compertum haberent: responderunt, maiorem in modum se instituisse uestigare de his mulieribus, nec tamen unquam inuestigare potuisse: sed postea hac quae dicebantur de eis audisse. Hac igitur Thebis à sacerdotibus audiebam. Antistites autem Dodoneorum illas aiunt geminas ex Aegypto columbas aduolauisse, utranque nigram, unam quidem in Africam, alteram ad ipsos: quae sago insidens, humana uoce allocuta sit, eo loci Iouis oraculum condi debere. & se interpretes esse, quod ipsis ammentaretur: diuinitus fieri, & ob id se ita fecisse. Eam uerò quae ad Afros abiisset columbam, iussisse Africam, ut Ammonii oraculum sòderent, quod oraculum & ipsum Iouis est. Ita referebāt Dodoneorum sacerdotes, omni aetate veterum: Dodoneorum templo uicinarum: quarum antiquissima uocatur Promeneia, proxima Timareto, minima

uam Nicandri, de quibus ita mea fere opinio:
 Spere utrum Phœnices ablegauerant feminas sa-
 cerdotes; & earam alcora in Africa, ab eam
 in Græcia uendiderunt: hanc, quæ ex Græcia
 illa quæ Pelagica uocabatur, uenit, nam ex
 ipse apud Theoprotos uenit: atq; deinde uoca-
 bantur ibidem uenditis sub fago enata sunt
 Iohs, Quemadmodum mos erat Thebis mini-
 strare in Iupis templo. Hinc processit ut huc me-
 moria eius haberetur, atq; hinc oraculum insti-
 tutum. Et postea quam illam linguam Græcam
 accepit, dixisse aiunt, forem suam in Afri-
 ca ab eisdem Phœnicibus (ut ipsa fasset) uen-
 ditam. Quod autem mulieres à Dodonæ
 colubæ uocatae sunt; ob id mihi uidetur factum
 quia barbara esset; quod uidelicet simile quid-
 dam uerbis sonarent: Inexperto deinde tem-
 pte columbam huiusmodi uoce locutam ams, passim
 quam more ipsorum mulier locuta est; tandem
 uolucris modo sonare uisa, quamdiu barbarè
 loquebatur. Nam columba quodammodo huius-
 modum uocem sonat. Nigram autem colum-
 bam esse dicunt, Aegyptiam feminam signi-
 ficant. Sunt itaq; similitudo inter se oracula, ex
 quibus apud Pelos Aegyptius; & hoc apud
 Dollanum. Eius diuinationis in templis uatio ad
 Aegyptio dicitur, ipse Aegyptij existere
 principes, conuentus & potestas & consiliabula
 faciendi, & ab eis Græci didicerunt. Cuius

rei hoc apud me argumentum est, quod illa con-
 flet prius temporibus; Græcæ autem recent
 fuisse instituta: nec semel quotannis conveniunt
 agere Aegyptios: sed frequenter, cum alibi, tum
 præcipue ac studiosissime in urbe Bubasti in
 honorem Dionæ. Secundo loco in urbe Basiræ in
 honorem Isidis. In qua urbe maximum est tem-
 plum Isidis, ipsa in medio Delta Aegypti sit-
 ta. Est autem Isis, quæ Græcæ lingua dicitur
 Διὸνις, id est, Ceres. Tertio gradu in urbe
 Sai, in honorem Minervæ. Quarto Heliopolis
 in honorem Solis. Quinto in urbe Buti, in ho-
 norem Latonæ. Sexto in urbe Papremi, in ho-
 norem Martis. Caterum posteaquam se con-
 runt in urbem Bubasti, hæc faciunt: Navigantes
 enim viri pariter & mulieres, magna in signis
 navibus utrorumque multitudo. Inter navi-
 ganda assidue mulieres aliquot crepitacula
 tenentes plaudunt, viris tibijs canunt. Cateri ce-
 teraq; modulantur, manusq; complodunt. Ita
 navigando ut ad quamque urbem perveniunt,
 talia agunt: appulsa ad terram navi, mulierum
 alia ea quæ dixi faciunt, alia compellentes eum
 arbis feminas, ingerunt probra, alia sultant,
 alia surgentes retrahunt illas. Talia ad singu-
 las civitates flumen accipientes agunt. Cum ad
 urbem Bubastum pervenerint, est diem festum
 celebrant magni hostis offerendis. Quo in festo
 plus vini vinealis absumitur, quam in reliquis

cum tēpore. Commisit illuc (ut indigena aiūt)
 inglorum et mulierum prater pueros ad septin-
 gentis milia. Neque hac quidem in ea urbe
 sunt, ac in urbe Bursi, qua diem festam Ista
 agant; superius idem dicam est. Verberant
 tur enim post sacrificium cuncti, multa sane ho-
 minum millia: quas autem verberent, non est
 mihi fas dicere. Sed ex omnibus precipue hoc
 faciunt Caros, qui Aegyptum incolant: indeo
 quidem, ut gladijs quoque sancti concidant, et
 quo facto datur intelligi eos hospites esse; non
 Aegyptios. Vnde in Saii urbem sacrifici-
 um conueniunt, illa sub dio, ubi et si ritum
 indenia frequentes lucernas accendunt, imbutas
 falo et oleo plenas etiam maleo tychno; quod
 totum ardeat nocte. Cui fisco nomen impositum
 est, recensio lucernarum. Ad hanc conueni-
 unt quaecunque Aegyptiorum ierunt; obser-
 uantes sacrificij noctem, et ipsi lucernas accen-
 dunt; neque id in Sai modo, sed etiam per uni-
 uersam Aegyptum. Quia vero grata nox huius
 humani et honorem sortita sit, sacra quadam
 rursus commemorabunt. Ad Heliopolim et ad
 Bantam qui ueniunt, eandem sacrificasse conti-
 nent. In Heliopolim uero quemadmodum in alia;
 et hoc illud, quo sacra operantur, seu quoad so-
 laciorum, panis, et cetera, et cetera similia;
 et cetera et cetera: et cetera et cetera et cetera et cetera
 guras et cetera, sunt pro fortibus templi, et cetera et cetera
 et cetera

gione plus mille viros armati qui vota exequuntur,
 cum singulis fustibus frequentes consistunt: qui
 pridie simulacrum ligneum ex ligneo sacello
 deaurato in alias sacras vias deportant, pauci
 cum illis qui ministerio simulacri delecti sunt,
 trahentibus plastrum quatuor retarum, qua
 consistit sacellum cum simulacro, quod intra est.
 Hos ingredi prohibent hi qui in vestibulo stant.
 At hi qui vota exequuntur, opitulantes deo
 percutiunt hos sese defensantes. Hic uolens
 exstitit fustaria pugna, multo capite ferien-
 tium, multique ex vulneribus (ut ego opinor) pe-
 negunt, nisi Aegyptii quorundam, non negant.
 Aunt autem indigenae contentum hunc, ideo
 institutum, quod id templum incolat mater Ma-
 riae. Quae eam Matrem iam adultum, ac miri-
 licet aetate non esse gratia coeundi eam matrem
 quem materni ministri, ut qui eum a principia
 non agnoscerent, ingredi ad matrem non sine-
 rent. Hunc ex alia ciuitate allatis hominibus,
 illos male multasse, et ad matrem fuisse intro-
 gressum. Et obstant eum, ait solenniter esse ma-
 xime die festo hanc rixam, et institutam, ut in
 templo cum summa uoluntate non a Veneru-
 nisse ablutum templum adiungetur. Hi sunt qui pri-
 mi caeremonias, uacantesque, et rixas, sed et
 tales, praeter Aegyptios, et Graecos, uolunt in
 templo, et a Matre surgentes, non ablutum
 erant templum, putat homines, et non eternas
 animas

amissantes. Etenim uiderelitet, et pecudes ad
manes, et uoluanas greges. correm deorum tem-
pla, atq; in suis. quod si non esset deo gratum,
non facturas illas fuisse allegant. Mibi autem
ista facientes non probatur. Aegyptij et in alijs
ad sacra pertinentibus, tum uero in his supersti-
tiose agunt. Caterum Aegyptus cum sit Africa
finitima, non tamē admodum feris est frequens;
quae uero illis sunt, ea omnes pro sacris habentur;
partim mansueta, partim immasua. Quae am-
ta causa pro sacris habetur, si dixerō, ad eos di-
uinas oratio mea descenderet, quae ego in primis
enarrare deuito: quarumq; quicquid dixi, id ne-
cesse, coactus tamen delibando dixi. Consuetu-
do quae de feris est, ita habet: Earum educa-
ndam curam seorsum à ceteris Aegyptij atq;
Aegyptiae suscipiunt. In quo honore filij pa-
tris succedunt. His feris omnes qui in urbib; sunt,
uota persoluant quae susceperunt illa deo, cuius
illae ferae est, hāc in modum: de rasis filiorum ca-
pitibus aut intotū, aut ex media, aut ex tercia
parte appendūt crines una in lance; Et aliter
tantum de argenti: quae pecunia eam lancem tra-
xerit, eam tradunt curatori ferarū. Ille pro hoc
amputatū poscam praebet feris escā. Talia enim
eibus illis praebent. Quāuis quāuis uocau-
erit, si uolens morte multatur, si inuictus, ple-
bitur na: multis quāuis sacerdotis statuerint.
Quisquiat in hęc illas aut uocavit, necauerit,

sive volens, sive nolens, necessario morte afficiuntur. Sed cum multas sint ferae, quas una cum bestiis omnibus uellicent, multo tamen plures essent, nisi res hac officeret felibus. Felces postquam sunt enixa, non amplius adit masculos. Eas isti eo cuncti gratis indagantes, tamē potiri nequeunt. Ergo contra illas talia cōminiscuntur. Ereptos aut subreptos earum fetus occidunt, non tamē occisos edant. Illa filijs orbata, cupiditate aliorum (amatissima enim filiorum fera est) ita de mātrem ad mares se cōferunt. Etenim inuenta firma diuina res occupat. Nam quoties ignem extingui negligenter Aegypti, custodinas felium dispositi argunt. At illa aut intrudendo sese hominibus, aut trāsiliendo in ignē insiliunt. Hac dū contingit, ingenti luctu afficiuntur Aegypti. Quibuscunq; autē in domibus ultrō felis oppetit mortē, earum domorum habitatores cuncta sola supercilia eradunt; totum autem corpus et caput, in quarū domibus sic moritur canes. Efferuntur felis mortua ad sacra tecta, ubi iussa sepeliuntur in urbe Bubasti. Canes in sua quisque urbe tumultant, sacra eis in locis. Eadem quo canes modo, indagatores sepeliuntur. Nam mygālos, id est, mulieres uranicos, et ex opitres in urbem Butis efforant. Viri autem qui sacri sunt, quosque non multo antipibus grandiores, eo loca sepeliunt, ubi iacentia inueniunt. At crocodilo sola inest natura, ut

quas

quæ non in fœbris maxime hybernæ nihil omni-
no edat: & cum sit quadrupes, tamen terrestre
et aquaticæ est. Næona paria humi, excluditq;
& plerumq; diei in sicco agit, sed totam noctem
in flumine, quippe calidior aqua quam nocturno
sereno, & rosado. Ex omnibus quæ mortalia
agnoscimus, hoc maximam existit. ex minimo,
superdens bala ignis hanc multo maxime auferri
non, & pro portione consuetæ excluditur. Ex-
cratui, additæ & septena & amplius cubito
pertinent. Oculi habet suillos, dentes magnos
pro portione corporis, & prominentes atq; sex-
rati, cui ex omnibus feris soli lingua immittæ
non est. Idem inferiorem maxillam solum non
mouet, sed superiorem inferiori adiacet. Nngues
quoque nolutas habet, pellumq; circa tergum
impenetrabilem. Inter aquas cæcis, sub dâ per-
spiciatissimus, utique cum in aqua vitam de-
gat, os ferti introrsum hincadimbis referitur.
Cumq; cum cæcis feris ac natueris fugiant,
solus, apse trochilus, pacatus est, quod uidelicet
ei est uolens. Etenim posteaquam crocodilus ex
aqua in terram egressus est, ac deinde bienna
(semper enim sena hoc ad æphyrum facere so-
let) etna inceptis, subitilius penetram, deuo-
ra sanguisugæ. Quæ utelute, delatatus cro-
cadilus, nihil omninoq; trochilum laedit. Quibus
dam Aegyptiorum uropodili, sarnatutti, sunt,
quibus flammæ non sunt, sed uulgi hostes exagi-

tantur. Sacros admodum esse eos rursus impetrat
 qui circa Thebas. & Maxios stagna incolunt:
 quoru' utriq; unum ex amulorum crocodilis utanti
 sicurem & edoctum manu. Thaelasq; appenden-
 tes eius auribus uel gemmas, uel ex uero fustiles
 in aures, & primoribus pedibus catenam inco-
 cientes cibaria quoq; accommodata, ac sacra
 prebentes, confectantur tanquam subiectis im-
 muentem. Vbi mortem obijt, sale conditum, sac-
 cris in uicinis sepeliunt. At qui circa Elephantina
 tinam urbem incolunt, quod sacros esse non cen-
 seant, & comedunt. Neq; uero crocodili uocantur,
 sed champse Iones appellauere, crocodilos,
 illi generi crocodilorum, quod apud eos in septi-
 bus gignitur, comparantes. Hos capiendi cum
 sint complura & multiplicia genera, unam tan-
 tum hoc, mihi quod maxime dignum relatu ui-
 deatur, puto scribendum. Vbi texura sailum uis-
 mo circumdatum, ad alliciendum crocodilum,
 pertulit in medium fluminis uenator, ipse ad
 ora fluminis porcellum, quam uinum cenes, uen-
 derat. Cuius uocem crocodilus audiens, sedan-
 dum illum tendit, nactusq; tergum deuorat. Ha-
 postea quam uictus est, uicta omnia eius, uen-
 los uenator ueno applet, hanc ablu, cetera facile
 le sane obtinet, aliaque cum labore adepturus.
 Iam uero fluminales equi in paucis Papymis ab-
 sacri sunt, in ceteris ad egyptum non sacri, talent
 speciem naturamq; habent, Quadrupes bi-

plum Solis, Hæc facere hanc aem commenda-
tant. At circa Thebas suis sacri serpentes, mui-
bit omnino hominibus noxij, pusillo corpore, bi-
dit præditi cornibus, è sinu uertice enatæ
quos defunctos in Iouis æde sepeliunt. Hæc enim
deo sacros illos esse prædicant. Est Arabia lo-
cus, ad Butum urbem ferè positus, ad quem bo-
cum ego me consuli, quod audirem uolacres esse
serpentes. Eo cum perueni, ossa serpentum aspe-
xi, & spinas multitudine supra fidem ad enar-
tandum, quarum acervi erant magni, & his
alii atq; alij minores, ingentis numero. Est au-
tem hic locus, ubi spinæ proiectæ iacebunt, huius-
cemodi. Ex arctis montibus exporrigunt in ual-
stem planitiem Aegyptiæ contiguam. Fertur
ex Arabia serpentes alatos inuenire statim uo-
re in Aegyptum uolare, sed eis ad ingressum
planitiæ occurrentes aues ibidem, non prætere-
mittere, atque ipsos interimere. & ab idopis,
ibidem magnò in honore ab Aegyptijs habe-
ri. Arabes aiunt, conspicientibus & ipsi Aeg-
yptijs, recirco se his auius honorem exhibere.
Eius aui species talis est. Nigra tota, uellemen-
ter est, cruribus graminis, rostro uaccinæ ex par-
te adæco, eisdem quæ crux magnitudinis. Et
hæc quidem species est nigra, quæ cum ser-
pentibus pugnat. At earum quæ pedes hu-
mani similes habent, nam basaræ ibidem sunt,
gratili caput, ac totum colorem pedum candida,
mily 2 11
præter

Præter caput cervicemq; & extremas alas
 & nativitasque omnia quæ dux sunt vehementer
 servigra, orura & facies alteri consentanea.
 Serpenteis porro figura qualis hydrarum, alas
 non pennatas, sed glabras gerit, & alii vesper-
 tilionis valde similes. Hæolentius de sacris feris
 dictum sit. Ipsorum autem Aegyptiorum, quæ
 circa partem Aegypti frumentariam colant,
 memoriam omnium hominum commentantes,
 sunt ferè eorum. (in quorum ego ueni ex perui-
 nentum) longe excellentissimi, antea omnia tæ-
 li uita genere degentes. Singulis mensibus tri-
 bus purgant se, vomendo atque intestina di-
 luendo, gratia sanitatis conservanda, existi-
 mantes omnes languores hominibus creati ex
 cibis. Nam sunt aliqui Aegypti omnium uic-
 rorum secundam Afros maxime salubres cora-
 pore, æris (ut mihi uidetur) beneficio, qui
 nunquam immutatur, cum mutationibus præ-
 cipue existunt in hominibus morbi. Pane uti-
 santur, quem ex farre conficiunt, quem colle-
 stem nominant. Vino utuntur facto ex hordeo:
 defunt enim in ea regione uites. Vicitant quoq;
 tam piscibus partim crudis ad solem arefactis,
 partim fulsugine conditis, tum anibus, sed ea-
 rum crudis, prius tamen sale conditis, cothurnis
 cibis, amantibusq; atq; antulis. Cæteris autem
 moluolentibus uel piscibus, quæ offeruntur primo
 sunt (præter illas quæ ab eis sunt receptæ pro
 sacra

facris, partim affis, partim elixis, & apud lacus
 plures earum, cum multis conueperunt, & de
 coma discessum est, circumfere aliquis in loculo
 mortuum e ligno factum, sed pictura & opere
 ueritatem maxime imitantem, longitudine cubita
 tali omnino, aut bicubitali, ostendensq; singula
 conuiuia, ait: In hunc intueus pota est
 ablectare, talia postmaritam futuro. Hec illi
 apud conuiuia faciunt, contentiq; moribus pa-
 tris, nullum alium a seiscunt. Quibus cura alia
 fuit egegria instituta, tum uero illud adhiben-
 di modalatorem, qui & in Rhœnice, & in Cy-
 pro, & alibi, nomen pro differentia gentium ha-
 bet. Idem tamen congruit cum eo, quem Græci
 decantant appellantes Linum, ut ego admirer
 cum alia multa, quæ sunt apud Aegyptum,
 tum uero id unde nomen Lini acceperit, quem
 semper quodammodo decantare cognoscuntur.
 Vacat autem Linus Aegyptiace Manen-
 ros, quædam Aegyptij, tradiderunt, cum filius
 unicus exisset, primisq; sorum, neq; præmatu-
 raq; morte decessisset, hic lamentis ab Aegy-
 ptij fuisse decoratum, & cantilenam hancq;
 eantq; solam ipsis institutam. Congruunt præ-
 terea in hoc cum solis Græcorum Lacedæmoni-
 bus Aegyptij, quod minores maioribus matrem
 abijciunt, ut despectus, & derisionis magis
 & sedula, aburgunt, ut quæ in re nulla uelut
 Græcorum conueniunt. Inuicem compellat de se
 mutuo

maluorūq; adorient, genū totum demissa ma-
 nu Vestibula amittuntur lineis, circa crura fimb-
 briatis, quas casilēn appellans, y super quos
 candidis ferunt amacula tanquam superiecta.
 Lanæ noster neque in uider sacris gestantur,
 neque una cum cadauere sepeliuntur, profu-
 dum enim est. Quæ consentanea sunt his quæ
 Orphica & Bacchica appellantur, ab Ae-
 gypto. & a Pythagora ortum ducentibus. Nam
 his ceremoniis participantem, lancei indatum
 uelibus humari religiosum est. De quibus sã-
 era redditur ratio. Alia insuper sunt ab Aeg-
 yptiis excogitata, quis mensis dicitur cuius
 doctorum sit, & quo quis die genitus qualis sora-
 litorum, & quam mortem obibit, & qualis ex-
 flet. Quibus rebus qui in pœsi uersati sunt, usi
 fuerunt. Plura quinquatana ab eis prodigia com-
 perta sunt, quàm à ceteris omnibus hominibus.
 Nam cum prodigium extitit, scribunt id, obser-
 uantes quomodo eueniret. Et si quando post-
 modum huius simile extiterit, exemplo prio-
 ris putant, emendatam. Discriminatio apud eos ita
 est constituta, ut cetera artificium nulli mortu-
 lium honorant, sed certis dijs. Siquidem idem
 cultus ille oraculo habet, & Apollinis, & Mier-
 uridi, & Minutius, & Martini, & Iouis. Sed
 quod principis honoris colunt, ut uidebitur ora-
 culis. Euxonae est, in urbe Buti. Verum hoc
 antiquissimum ueterum modo sunt omnia insigne-
 ra, sed

sa; sed differentia. Iam verò medicina apud eos
 hunc in modum est distributa; ac singulorum
 morborum sunt medici, non plarium. Itaque omnia
 referta sunt medicis. Alij enim sunt ocularij,
 curandis oculis constituti; alij capiti; alij dentes
 hujus; alij alui partibus; alij morbum oculorum. Ean-
 dem eorundemque sepultura tales sunt. Quibuscu-
 que domesticis aliquis decessit homo aliqua-
 rum momenti; ibi omnis mulieris sexus familia
 caput sibi et vultum oblinis luto. Deinde reli-
 qua domus caduere ipsa per urbem vagantes sa-
 planguit; succinctis nudatis mamillis. Et cum
 eis proximæ quæque. Altera etiam perit; et
 ipsa expectoratis se verberat. Hæc acta, ita de-
 mum ad conglédum portant. Sunt autem certæ
 ad hoc ipsam constituti; quæ hoc artificiorum
 faciunt: qui cum ad ipsos cadaver portatus
 est; attendunt hæc qui portaverunt; exempla
 ria mortuorum digita pingendo assimilata. Et
 eorum unum accuratissime fabrefactum esse
 aiunt, ceteris ego non tam si nunc præterea hanc
 faciam sanctæ. Alteram illa infans ac. ubi
 præter. Tertium nihil sum. Eæ dicuntur scissæ
 tantum ab his, ad quod exemplum voluit affini-
 gi thoreum fuisse. Eæ quædam de præteritis
 habent, inquit hæc quædam quæ præteritis
 hunc in modum diligebis, inquit de præteritis
 Ante omnia incurat forma corporum præteritis
 aducunt, ut quædam præteritis aducunt, ut præteritis

aliis medicamentis expletes. Dehinc acutissimo
lapide Aethiopico circa illa conscondunt, atque
illac omnem aluum protrahunt: quam ubi re-
purgaverunt, ac hinc Phœniceo expleverunt, ruri-
sus odoribus contusis refarciunt: tum omenta
completes contusa myrrha pura, & cassia, &
cassiteris (excepto ture.) odoribus iterum con-
ficiunt. Vbi hac fecere, salunt intro abditum
septuaginta dies. Nam dicitur saltem non licet.
Exactis septuaginta diebus cadauer, ubi alia
luerunt fundone byssina, latum incisus foramen
volunt, ymuni illinentes: quo Aegyptij, glus-
cinis loco plerumque utuntur. Eo, deinde recep-
to, propinqui liqueam hominis effigiem fa-
ciunt, in qua mox inserunt mortuum, & clausam
ita thesaurizant, id est, reponunt. Hic autem qui
mediocria volunt, nimium fugientes sumptum,
ita comparant: Chylarem unguine, quod à cer-
dro gignitur, complent. Deinde ex hac aluum
mortui, ipsam neque scindantes, neque extra-
hentes, sed per feseolum, prehensio mæ pasle-
rioris hiatus, infarciunt: & tot, quot dixi, die-
bus sale condunt: quarum dieteram ultimo sedes
dum unguem, quod prius ingesserant, ex alua
egerunt, quod tamam habet nim, ut ante, sed
cum aluum atque in istius tabefacta educat.
Nitrum autem, carnes tabefacit, mortuiq; san-
guinem cum ossa relinquuntur, Vbiq; sece-
ra, & quo sic tradidit mortuum, nihil amplius
negotij

negotij suscipimus. Tertia conditura hic ostendit
 dymanthorum mortuum: Qui, tan huiusmodi
 foras, dilationibus tenentem abstergant, ac
 fatuusque sale septuaginta per dies, deinde truci
 dunt reportandum. Vires dament insignium uide
 rerum, non statim ita defunctas tradunt, con
 dendas, ut ne eas quidem feminas, que com
 spicua valde et maioris momenti faciant, sed
 triiduo atque quadriiduo defunctas. Ex de cau
 sa facientes ne cum feminis salinarum concurr
 bant. Deprehensum enim quendam atheniensem
 cum ceteris eadem autero mulieribus, delatamque
 ab eiusdem artificij sociis. Quisquam autem: vel
 ipsorum Aegyptiorum, vel hospitem comper
 tum sit mortuum, siue a crocodilo raptus siue ab
 ipso flumine, necessarium prorsus est ei citata
 in id quam electus est, condire: et quam hoc
 nestissimo funere sepelire, sacris monumentis,
 quem ne contingere quidem fas est alteri, aut
 proximorum aut amicorum, nisi ipsis Nili sa
 credotibus: utpote magis quiddam quam hoc
 mitem mortuum tractantibus ad sepeliendum.
 Gracantibus instans uti recusant, et ut se
 antedictam nullorum hominum aliorum nulli
 miteri volunt. Et hoc quidem caeteris Aegy
 ptij observantibus. Est namque Thebis oppidum
 grande Thebaidis plagae, prope mare urbem
 quod in oppido est templum Tersei, Danae filij,
 quod et aculeus palmetum circumdatum, huius
 sane

sanè è saxis uestibulo, stantibus desuper duabus grandibus è lapide statuis. In hoc uestibulari ambitu est sacellum, & in eo simulacrum Persei. Quem Chemitani memorant sibi apparere frequenter è terra exeuntem, frequenter intra templum. Eiusq; sandalium quod gestabat, inuentu bicubitali magnitudine: quod postquã apparuerit, exuberare omnem Aegyptũ. Hac quidem illi aiunt. Faciunt autem Perseo Græcane gymnicos ludos, per omne certãdi genus, propositis præmijs, tum pecoriũ, tum palliorum, tum pellium. Percontantiq; mihi cur eis solis consuesceret apparere Perseus, & cur in edendo gymnico certamine ab Aegyptijs discreparent, aiebant Perseum ex ipsorum ciuitate esse oriundum. Danaum enim & Lynceum, qui essent Chemmitani, nauigasse in Græciam: à quibus originem gradatim ducendo, deueniebant ad Perseum. Hunc in Aegyptum profectum, quẽ & Græci dicunt gratia asserendi ex Africa caput Gorgonis, uenisse quoq; ad ipsos, ac cognatos omnes agnouisse, quos postquam didicisset, & nomen Chemmis ex matre audisset, in Aegyptum uenisse, & gymnicum certamen celebrari iussisse. Hac omnia opinantur Aegyptij, qui supra paludes incolunt: qui uerò in paludibus, utuntur eisdem quibus ceteri Aegyptij moribus, cum in alijs, tum in habendis singulis uxoribus; quemadmodũ Græci. Caterum

ad uictus facilitatem alia sunt eis excogitata. Siquidem cum fluvius plenus campos inunda-
uit, in ipsa aqua exoritur ingens vis liliorum,
quæ loton Aegyptij uocant. Ea ubi demesue-
runt, ad solem exiccant. Deinde quod medium
loti est, papaueri as simile, postquam coxerunt,
ex eo faciunt panes asos. Est autem huius loti
radix quoq; esculenta, etiam suauitate prastan-
ti, orbiculata, mali magnitudine. Sunt & alia
lilia rosis similia, & ipsa in flumine nascētia:
quorum fructus in alio calice germinans è ter-
ra, similimus specie est sawa uesperū. In eo escu-
lenta quedam instar nuclei oliuæ coagmenta-
ta innascuntur, quæ & tenera comeduntur &
arefacta. Iam uerò iūcum annuum ubi è palus-
dibus excerpserunt, superiorē eius partem ama-
putant, quam in aliud quiddā conuertūt: quod
relictū est inferius longitudine cubitali, id edūt
pariter, ac uenum dant. Eo si qui admodū sua-
ui uti cupiunt, in luculento furno torrefactum
ita comedunt. Sunt præterea ex eis qui solum
piscibus uictitant, quos, ubi ceperunt, exentes
ratos ad solē desiccant, exiccatisq; deinde ues-
cuntur. In fluminibus nō ferè gignuntur pisces
gregales. Qui nutriuntur in stagnis, hac faciūt:
Simul ac incestit eis libido gignendi gregatim
in mare onatant, ducibus masculis genituram
spargentibus, quā femina cōsectantes, recur-
nando se ex ea concipiunt. Eadem ubi prægnā-

tes in mari sunt effēta, remeant omnes rursus
ad sibi cōsuetā, nō amplius eorūdem ductu, sed
feminarum. Ducunt enim illa quemadmodū
fecerāt mares, gregatim ova fundentes instar
milij parua, quae mares adeītes deuorant. Sūt
autem ea tanquam milij grana pisces, ex quo-
rum reliquijs non deuoratis, sed nutritis, pisces
sunt. Ex his piscibus qui capiuntur, dū in ma-
re meant, hī detrita dextra : quōd ea de causa
patiuntur, quōd in mare dum tendūt, à sinistra
terram legunt : rursus eadem uia reuertentes,
incurfant atq; offensant contingendo terrā ple-
runq; ne itinere aberrant propter aqua decur-
sum. Nilo incipiente auāscere, in primis depref-
sa terrarum & lacuna flumio proximē impleri
incipiunt. Confestimq; redundante à flumine
aqua, hac plura sunt, & cōtinuō cuncta pisci-
culis minutis opplentur. Vnde autem secun-
do loco uerisimile sit eos gigni, hoc mihi ui-
deor causa intelligere, quōd superiore anno, post
quā Nilus abscessit, pisces qui ova in caeno-
pepererant, undē cū postremis abeunt aquis, cir-
cumactō rursus anno, ubi aqua restagnauit,
protinus ex his ouis gignuntur pisces. Quod ad
pisces attinet, ita habet. Utuntur Aegyptij, quī
palūstria accolunt, unguento ex fructu sillicy-
priorum, quod appellant Aegyptij kiki. Hunc
in modū conficientes sillicypria hac, quae apud
Græcos utrō nascuntur, ad oras fluminum sta-

gnorumq; serunt, multum quidē fructum ferentia, sed graueolentem. Hunc ubi collegerūt, alij cōtusum ad ignem, alij in sartagine coquūt, & quod ex eo perfluit, excipiunt pingue quiddam, & nihilominus ad lucernas tam idoneū quam oleum, sed graueolentiam exhibēt. Sunt autem aduersus magnam uim culicum hæc ab eis excogitata. Cum enim his qui supra paludes incolunt, munimēto sint turres, quas dormituri ascēdunt (nam culices uentus prohibet in altū uolare) alia sunt machinati qui intra paludes habitant: Singuli sua obtinent retia, quibus per diem pisces capiant, eisdem noctu utuntur cubili, in quo requiescunt. Circundatis illis, deinde operti somnum capiunt: qui si in uestimento inuoluti, aut in sindone dormirēt, eos per ipsa indumēta culices morderēt, per retia uerò ne tantulum quidem mordere conātur. Naues eorum onerariae sunt fœclæ è spino, cuius figura similitima est loto Cyrenæo, & cuius lacryma gummi est. Ex hac spino ligna concidunt, quæ magnitudine bicubitali, tanquam lateritio opere componunt, hunc in modum cōpingentes: Ligno cubitali circūdensos ac longos stipites appendunt: ubi hunc in modum cōpegerūt, desuper frequentia transtra extendunt. Cōmissuris nequaquam utūtur, sed introrsum cōpages iunco innectunt. Gubernaculum scitè faciunt, & hoc per nauē transit. Malo quoque spinaceo, & uelis iuncentur.

utuntur. Hac nauigia contra flumē meare non possunt, nisi luculentus ingrnat uentus, uerum a terra protrahuntur. Secundum decursum hoc pacto feruntur: Est ianua ex myrica facta, putaminibus arundinaceis strata, & lapis pelusae duorum ferē talentorum pondo. Huiusmodi ianuam fune alligatam, in anteriore parte nauis sinūt deferri: lapidē uerō retrorsum alio fune. Ita ianua impetu aquae insidēte, protinus meat & trahit barim: hoc enim his nauigijs est nomen. Lapis autem dum retrorsum trahitur, funis do admotus dirigit nauim. Horum nauigiorum ingens apud illos est copia, quorum quaedam ferunt multa millia talentorum pondo. Cum regionem supergressus est Nilus, sola urbes apparent, eatenus extantes, ut insulis Aegaei maris fere assimiles esse uideantur. Nam cetera Aegypti, pelagus efficiuntur: ipsaeque urbes, quae sola extant, stationes nauium faciunt. Nec iam, cum hoc contingit, per alueum fluminis, sed per medium campi nauigatur. Ex Naucrate quidem Memphim uersus, non iam iuxta pyramides ipsas, sed iuxta acumen Delta & urbem Cercasorum. A mari autem & Canobo Naucrate uersus per campum, ad Anthyllam urbem uenies, & ad urbem quae uocatur Archandri. Harum urbium Anthylla, quae est insignis, datur peculiari in calceamenta uxori semper eius qui in Aegypto regnat. Quod factum est ex

quo Aegyptus fuit ditionis Persarum. Altera videtur mihi nomen habere ab Archandro Danaï genero Pthij Achai filio. Archandri enim urbs nominatur. Quod si alius quisquam Archāder esset, nequaquam Aegyptium nomen foret. Haecenus quae uidi, quae noui, quae interroganti, dicta sunt. Hic pergam disserere de Aegypto quae audiebam, addens alio quid quod ipse uiderim. Mena, qui primus apud Aegyptum regnavit, aiebant sacerdotes iunxisse pontibus Nilum ad Memphim. Nam eum, Africam uersus, totum praeterlabi montem Psammium: & supra Memphim centum circiter stadia meridiem uersus aggesta humo ad anfractum fluminis arefecisse pristinum alueum. Ita flumen facto sibi alueo, per medium montium fluere. Adeo nunc quoque sub Persis iste anfractus Nili tanquam coercitus fluat, magnis praesidijs custoditur quotannis obseptus aggeribus. Quos si refrigens flumen uelit ea parte redundare, omnis Memphis adibit periculum, ne aquis operiatur. Ab hoc Mene, qui primus extitit rex, id unde fluit amnis effectum terrestris, ibique ab eodem urbem hanc conditam, quae nunc Memphis appellatur (est enim Memphis in angustijs Aegypti sita) & exterius aquilo nem uersus & uesperum, ex flumine effusum esse stagnum (nam ab aurora ipse Nilus arcet) & ab eodem in ea urbe extractum hoc templum

plium Vulcani tam magnum, tam memoratu
 dignissimum. Post hunc recensabant à libro sa-
 cerdotes nominatim alios trecentos ac triginta
 reges. In quibus tot aetatibus hominum, decem
 & octo fuissent Aethiopes, & una mulier alie
 nigra, ceteri viri indigena. Mulieri qua re-
 gnauit, fuisse nomen idem quod regina Babylo-
 nica Nitocris: quã dicebant ultimam fuisse fra-
 trem, ab Aegyptijs, apud quos regnabat, inter-
 emptum: & sic ubi hunc interemerant, regnũ
 ad hanc detulissent. Ultam autem fratrem, do-
 lo multis Aegyptiorum absumptis. Nam extru-
 xisse eam permagnum adificium subterraneũ,
 per causam quidem noui operis, animo autem
 aliud agitantem: & convocatis ad conui-
 uium multis, quos precipue nouerat frater-
 nae cedis autores fuisse, per occultum quens
 dam specum immisisse flumen discumbentibus.
 Hec demum de illa referebant, praterquam
 quod ubi hoc fecisset, conspersisse eam multis ci-
 nere adificium, quo impunita esset. Aliorum au-
 tem regum nullum referebant clarum opus edi-
 tum, nisi unius: qui postremus horum extitit,
 Meris. Hunc enim adificasse memoratu digna
 Vulcani uestibula, ad uentum aquilonem uer-
 gentia: & stagnum effodisse, cuius quot sint in
 ambitu radia, posterius aperiam: & pyra-
 mides in ea extruxisse, de quarum magnitudine
 simul cum ipsius lacu, mentionẽ faciam. Hunc

itaque tantum operum edidisse, alios autem nihil prorsus. Quos ego pratergressus, eius qui his successit, nomine Scosdris, mentionem has bebo. Istum dicebant sacerdotes, primum longis nauibus ex Arabico sinu profectum, rari maris accolae in suam potestatem rede-
gisse: progressumque longius, uenisse in mare iam uadosum, & proinde non navigabile. Illinc ubi retro se ad Aegyptum recepisset, secundum sacerdotum commemorationem, co-
elo ingenti exercitu per continentem perrexisse: omnesque gentes, ut in quaque incidebat, subegisse. Et quascunque earum nanciscebatur feroces & uehementer studiosas libertatis, in earum regionibus cippos statuebat, inscriptos literis sui nominis & patria, & qua res ferrent ipsum illos ui subegisse. Quarum uero urbes nullo prelio nulloque negotio cepisset, his cippos inscripsit: tum eisdem literas, quas scripserat eis gentibus qua uiriles extiterant: tum muliebria genitalia, planum facere uolens, illos haudquaquam uiriles extitisse. Hac faciendo peregit continentem, donec ex Asia in Europam transgressus, Scythas subegit & Thraeces, ad quos usque & non ulterius, mihi uidetur Aegyptius exercitus peruenisse. Quoniam in istorum terra tituli non ultra positi demonstrantur. Hinc digressus retro abiit, & posteaquam ad Phasim subsedit, quid deinceps, non habeo

habeo quod dicam, an ipse rex Sesostris, diuiso suo exercitu, aliquantulum copiarum reliquerit ad eam regionem incolendam, an aliqui militum pertasi peregrinationis, circa fluvium Phasim subsisterint. Nam Colchi uidentur Aegyptij esse, quod ipse prius notum, quam ex alijs auditum refero. Cuius rei cum mihi cupido incesisset ut utrosque percontarer, magis Colchi reminiscebantur Aegyptiorum, quam Aegyptij Colchorum. Dicebant tamen Aegyptij, se opinari Colchos è Sesostris esse exercitu. Ipse ex hoc coniecturam capiebam, quod atro colore sunt & crispo capillo: tametsi hoc pro nihilo putari posset, cum & alij sint huiuscemodi: sed quod isti praeipue. Præterea quod soli omnium hominum Colchi, & Aegyptij, & Aethiopes, ab initio statim pudenda circumcidunt. Nam & Phœnices & Syrii, qui sunt in Palestina, didicisse id ab Aegyptijs, & ipsi consitentur. Syrii uero qui fluvium Thermodontem & Parthenium accolunt, & horum contermini Macrones, à Colchis didicisse se aiunt. Hi enim ex hominibus soli sunt, qui circumcidentur: & in hoc faciendo, agnoscuntur Aegyptij esse. Tamen Aegyptij atque Aethiopes, non queo dicere, utri ab utris didicerint. Nam uidetur esse perantiquum. Sed quod ex Aegypto, qui illic commercium habuerunt, didicerint, magnum mihi sit hoc testimo-

nium: quòd hi Phœnices, qui cum Græcia consuetudinem habent, non amplius circa uirilia imitantur Aegyptios: sed eorum qui postea procreantur, uirilia non circuncidunt. Agendum & aliud de Colchis dicam, eos esse similes Aegyptiorum. Hi soli atque Aegyptij linum eadem ratione operantur: omnis utrorumque uita pariter & lingua consentanea est. Linum autem Colchicum à Græcis Sardonicum appellatur, cum illud quod ab Aegypto uenit, appelletur Aegyptiacum. Titulorum, quos Sesostris rex Aegypti regionatim erexit, plerique iam incolumes non extant. Quosdam in Syria Palaestina ipse uidi inscriptos, tum quos dixi literis, tum muliebribus genitalibus. Circa Ioniam quoque dua huius uiri figura uisuntur in petris incisa: una quidem qua ex Epheso in Phocaam itur, altera uerò quæ è Sardibus Smyrnam uersus. In quarum utraq; insculptus est uir magnitudine quinûm palmorum, dextra spiculum tenens, sinistra arcus, ceteramq; item armaturam: etenim Aegyptiacam & Aethiopicam gestans: & ex altero ad alterum humerum euntes sacra litera, Aegyptiacè sunt incisa in hac uerba: HANC EGO REGIONEM MEIS OBTINVI HUMERIS. Quis tamen aut cuius fuerit, ab hac parte nò indicant, sed ab altera. Eam quidam conspicati, Memnonis imaginem esse coniectant, multum

multum à veritate deficientes. Sesostrum Aegyptium sacerdotes hunc esse dicebant, redeuntem, multosq; mortales earum gentium ac regionum, quas subegerat, reportantem. Eundem posteaquam ad Daphnas Pelusias se receperat, fuisse à fratre, quem Aegypto praefecerat, unà cum liberis inuitatum: & cum ille domum exterius materia circumstipasset, struemq; incendiasset, re hunc intellecta extemplò cum uxore deliberaſſe (nam & uxore ſecum duxerat) & ea ſuadente, ut duos è ſex liberis ſuper ardentem pyram extendens pontem faceret, ſuper quos ipſi tranſeuntes euaderent, ita feciſſe: & duobus filiis ita incēſis, ceteros unà cum patre fuiſſe ſeruatos. Sesoſtrem in Aegyptum reuerſum, ultionem de fratre ſumpſiſſe, quā uerò multitudinem è terris in poteſtatem reduclis abduxerat, ea uſum in hac fuiſſe. Siquidem iſti fuerunt, qui ſub hoc rege immenſa magnitudinis lapides in templum Vulcani portatos pertraxerunt, quiq; ad diuortia aquarum, quae nunc in Aegypto ſunt, cuncta effodienda ſunt adducti, quia inuiti faciebant, ut Aegyptum prius equis & pluſtris agendis ubiq; idoneam, redderent non idoneam. Nam ab eodem tempore Aegyptus, quae omnis plana eſt, tamen inquitabilis & pluſtris inhabilis exitit, propter multiplices foſſas uniuerſa loca occupātes, quas ideo rex fodiēdas putauit, ut ciuitates quae

non

quæ non accolerent flumen, sed in medio Aegypti essent, refluxo flumine non laborarent penuria aquæ ad potandum, sed ea suppeditaretur è puteis. Hac de causa Aegyptus intercisæ est, & ab hoc rege, ut dicebant, in omnes Aegyptios dispartita soli quadrati aqua portione uirilitim per sortem data. atq; hinc prouentus instituti, imposita certa pensione, quam illi quotannis soluerent. Quod si cuius portionem alluione flumen decursasset, is adiens regem, rei quæ contigerat certiore faciebat, Rexq; ad prælum inspiciendum mittebat, qui metirètur quanto deterius factum esset, ut ex residuo portione taxatum negligal penderetur: atque hinc geometria orta, uidetur in Græciam trãscendisse. Nam polum & gnomonem, id est, normã, & duodecim diei partes à Babylonij Græci didicerunt. Solus hic Aegyptius rex imperio potitus est: Aethiopia monumentum quoque sui reliquit ante adem Vulcani lapideas statuas, duas quidem tricenarum, unam suam, alteram uxoris: quatuor autem nicensium cubitorum, totidem filiorum. Huic statua longo post tempore, cum Darj Persæ statua anteponeretur, non tulit id sacerdos Vulcani, negans Darium tales res gessisse, quales gessisset Sesostris Aegyptius: quippe qui cum alias nationes non pauciores quam Darius, tum uerò Scythas subegisset: eoq; iniquum esse huius ante illius fisci

donar

donaria, qui rebus gestis non esset illum super-
 gressus. Hac locuto sacerdoti tamen ignovisse
 Darium ferunt. Defuncto Sesoistre, regnum sus-
 cepisse Pheronem eius filium, & hunc nullam
 sumpsisse expeditionem, sed ei contigisse ut lu-
 minibus caperetur. Idq; hac de causa: Cum flu-
 men eo tempore copiosissimum manaret, ita ut
 supra decem & octo cubitos rura transcendere
 ret, vento ingruente, qui fluctus ciceret, ferunt
 hunc regem facinus admisisse, quod sumptum
 spiculum in medios fluminis vortices contorser-
 it, statimq; laborasse ex oculis, ac visum ami-
 sisse, decennioq; cecum fuisse. Undecimo autem
 anno ex urbe Buti ei oraculum aduenisse, iam
 exactum esse tempus calamitatis: visumq; ei res-
 diturum, si oculos abluisset lotio mulieris, quæ
 ad suum solius virum accessisset, aliorum uiro-
 rum expertus. Et ante omnia urinam uxoris ex-
 pertus, cum nihil amplius cerneret, cæterarum
 deinceps urinam expertus, tandem uidisse. Ibiq;
 omnes mulieres, quas fuisset expertus, præter
 eam cuius lotio lotus visum receperat, unam in
 urbem coegisse, quæ igitur ῥωα, id est, rubra
 gleba dicitur, & eas illic coactas cum ipsa ur-
 be omnes concremasse: & eam cuius lotio lotus
 visum receperat, uxorem duxisse. Atque ea
 clade liberatum cum alia in alijs templis dona-
 ria posuisse, omnia memoratu digna, tum mas-
 sime memorabilia, ac spectaculo digna in tem-
 plo So

plo Solis, gemina saxa, quos obelos uocant, à
 figura ueru centenùm cubitorum longitudinis,
 octonùm latitudinis. Huic in regno successisse
 aiebant uirum Memphitem, cui nomen esset
 lingua Græca Proteus. Cuius nunc Memphi
 uisitur finum, decorum sanè, ac ualde adorna-
 tum, ad australem partem templi Vulcani po-
 situm, circunquaque Phœnicibus Tyrjjs habi-
 tantibus: qui locus omnis castra Tyrriorum ap-
 pellatur. In hoc fano Protei est ades, qua uo-
 catur Veneris hospita: quam conijcio esse He-
 lenes Tyndari filia: quia & apud Proteum
 fuisse diuersatam audiui, & cognomine Vene-
 ris hospita appellatam. Nam quacunque sunt
 alterius Veneris templa, neutiquam hospita
 appellantur. Et sane percontanti mihi sacer-
 dotes de Helena, referebant ita rem esse ge-
 ssam: Alexandrum, rapta è Sparta Helena,
 cum renauigaret domum, in mari Aegeo uen-
 tis cursu excussum in Aegyptiacum pelagus:
 atq; illinc non remittentibus flatibus appul-
 sum in Aegyptum, ad ostium Nili, quod uo-
 catur Canobicum, atq; ad Taricheas. Erat in
 eo littore quod nūc quoq; est, Herculis tēplum:
 ad quod si quis cuiuscunq; hominis seruus con-
 fugiens, capiat sacras notas, sese deo tradens,
 eum nefas est tangere. Qua sanctio ad meū usq;
 atatem prorsus immutata perseverauit. Eius
 templi legem mancipia Alexandri cum au-
 dissens,

æſent, ab eo profugerunt: aſidentesq; deo ſup-
 plices, Alexandrum inſimulabant, eum deſtru-
 ctum volentes: remq; omnem exponebāt, ut cir-
 ca Helenam geſtū erat, & illata Menelaa
 iniuria. Inſimulabant autem de hiſ apud ſacer-
 dotes, & apud huius oſtij Nili præfectum, no-
 mine Thonim. Hiſ auditis, Thonis quā rap-
 tiſſime Memphim ad Proteum mittit hac nū-
 diatum, hiſ verbis: Peregrinus quidam genere
 Teucer, qui rem nefariam in Gracia perpetra-
 vit: quippe ſaducta hoſpitiſ uxore, quam ſecum
 ducens cum multis admodum opibus, in tuam
 terram ventis impulſus eſt: Vtrūmne ſinamus
 eum abire impunem, an ea qua attulit ſecum
 eripiemus? Ad hac remiſit Proteus qui dice-
 ret: Virum iſtum, undecunq; iſ ſit, qui rem ne-
 fariam in hoſpitem ſuum perpetravit, compre-
 henſum ad me deducite, ut quidnam dicturus
 eſt, ſciam. Hoc ubi accepit Thonis, Alexan-
 drum comprehendit, naueſq; eiſ diſtinet: de-
 hinc illum Helenamq; cum opibus, atq; etiam
 ſervos Memphim ducit. Quibus omnibus repræ-
 ſentatis, Proteus percontatus eſt Alexandrum
 quiſnam eſſet, & unde cum nauibus proſectus.
 Alexander illi & genus ſuum commemoravit,
 & patria nomen, & unde nauigaſſet, &
 quò. Sed interrogante Proteo, unde Helenā ac-
 cepiſſet, titubantem in loquēdo ac tergiuerſan-
 tem coarguebant hi qui fuerant ſupplices, ex-
 ponem

ponentes omnia qua in scelere admittendo gesta essent. Tandem Proteus apud eos hanc sententiam tulit, inquit: Ego nisi magni interesse arbitrarer de peregrino aliquo supplicium capitis sumere, ad terram meam uetus appulso, supplicium pro Graco illo de te sumere omnium hospitum deterrime, scelestissimum facinus admixisti, à tuo ipsius hospite crepta uxore: neque his contentus, cum ea abiisti. Ac ne his quidem satis habens, compilata hospitii domo uenisti. Itaq; quoniam magni momenti esse ducor necesse hospitem, mulierem hanc atq; opes tibi ut abducas, non suam, sed ego hac Graco hospiti reseruabo, dum ille ipse constituerit uenire ad ista reportanda: Tibi uero ipsi, tuisq; conuictoribus, ut è mea terra in aliam triduo transfretis precipio, alioqui uos pro hostibus persecuturus. Hunc Helena ad Protea aduentum fuisse, sacerdotes referebāt. Quam famam uidetur mihi & Homerus accepisse, sed quia non perinde decora res erat in carmine, alio loquendi modo est usus, in quem transtulit, declarans se hunc famæ sermonem notum habuisse. Id manifestum est, quòd in Iliade facit mentionem eiusdem erroris Alexandri: nec usquam alibi retractat Alexandrum ferentem Helenam fuisse abductum, & alibi errandum Sidonem Phœnicie applicuisse. Meminit enim huius rei in laudanda uirtute Diomedis, ita uersibus inquit:

Piclu

*Picturata inerant ibi pallia, opus mulierum
 Sidonidū, quas ipse Paris formosus ab urbe
 Sidonia duxit, fulcans freta lata carinis,
 Cum retulit magnū Helenā natalibus ortā.
 Meminit quoq; in Odyſſea his uerſibus:
 Hoc habuit Ioue nata probū, præſensq; ue-
 nenum,*

*Quod Polydāna ſibi Thonis donauerat uxor:
 Aegypto qua terra ferax fert plurima
 mixtim,*

*Multa qdē p̄ba, multa autē dānoſa uenena.
 Hæc quoq; alia ad Telemachū Menela⁹ inquit:
 Hunc etiam Aegypto dū me tenuere reuerſi
 Conantē, quibus haud tulerā ſolemnia ſacra.*

*In his carminibus fatetur Homerus ſe noſſe er-
 rorē Alexandri in Aegyptum. Eſt enim Syria
 Aegypto contermina, & Phœnices (quorum
 Sidon eſt) in Syria incolūt. Itaq; cum hi uerſus,
 tum uerò locus non minimū, imò maximè pro-
 bāt Cyprios uerſus nō Homeri, ſed cuiuſpiā al-
 terius eſſe: in quibus dicitur, Alexander ex
 Sparta Helenā ducēs, triduo Ilium perueniſſe,
 ſecūdo uento uſus, ac tranquillo mari, cū id in
 Iliade dicat, illū cum Helenā duceret, erraſſe.
 Sed Homerus ut Cyprium carmē ualeto. Cate-
 rū, nunqd Graci uana qua circa Iliū geſta me-
 morarēt, necne, percōtanti mihi, ſacerdotes ita
 reſpondebāt, ſe nouiſſe ab ipſo Menelao, rapta
 Helena magnas Gracōrū copias auxilio ueniſſe*

Menelao in regionem Teucriā: qua in terram egressa, locoq; cōmunito, miserūt Ilium legatos, cumq; eis & ipsum Menelaū isse. Hos postquā ingressi sunt mœnia, tum Helenam opesq;, quas Alexander furto asportasset, reposcisse, tum iniuria satisfactionem. Teucros autem tunc eadem narraße, deinde & iuratos negasse habere se Helenam atq; opes de quibus argueretur, sed ea in Aegypto esse omnia: neq; se iure reatum sustinere earum rerum, quas Proteus Aegyptius rex teneret: Gracos, cum se ab illis derideri arbitraretur, ita obsedisē Iliū, donec expugnauerūt. Vrbe capta, cum Helena non existeret, & eandem orationem quam prius, audirent Graci: ita demū habita prioribus uerbis fide, ipsum Menelaum ad Proteum mittunt. Hic ubi ad Aegyptum peruenit, & ad Memphim nauigauit, exposita rei gesta ueritate, honorificentissimo hospitio exceptus, Helenamq; malorum immunem recepit, & insuper omnes pecunias suas. Et cum hac asecutus esset Menelaus, tamen iniurius in Aegyptios exitit. Nam cum proficisci conaretur, nec per uentos posset, idq; iam diu, rem indignam excogitauit. Sumptis enim duobus pueris quorundam indigenarum filijs, exectisq;, haruspicinam fecit. Quod ubi eum fecisse rescitū est, inuisus & exagitatus fuga in insulas Africa obiacentes. Eo posteaquam se contulit, nihil amplius quod re-
ferrens

ferrent, Aegyptij habebant. Atq; horum alia, qua ex historijs nosse dicebant, alia apud ipsos gesta, vel magni habere comperta. Hac aiebant Aegyptiorum sacerdotes. Ego uerò ad ea qua de Helena commemorata sunt, & ipse adijcio hoc coniectura: Si intra Ilium fuisset Helena, utiq; fuisset Graeci tradita, siue uolente Alexandro, siue inuito. Neque enim ita desipiebat Priamus, aut alij eius propinqui, ut suis ac liberorum corporibus, atque etiam urbe periclitari uellent, quo Alexander Helena contubernio potiretur. Quòd si inter initia ita sensissent, non tamen id fecissent, posteaquam cum multi aliorum Troianorum, tum uerò Priami filiorum duo, tresue aut plures perierant cum Graeci praeliâtes, si quid referentibus credi uersificatoribus debet. Quae cum contingerent, ego crediderim Priamum, uel si ipse in contubernio habuisset, Achais redditurum fuisse, cupiditate praesentia mala deuotandi. Neque uerò regnum ad Alexandrum erat peruenturum, ut iam sub eo res essent seniore Priamo, cum Hector & natus maior, et uirtute praestantior quam ille, regnum esset defuncto Priamo suscepturus: quem haudquaquam fratri iniuste agenti indulgere, cum praesertim tanta mala propter eum, tum priuatim ipsi, tum ceteris Troianis omnibus euenirent. Sed quia nec poterant red-
dere Helenam, nec uerum dicentibus eis Gra-

*ci fidem habebant, demonio (ut quod sentio dicam) disponente , ut funditus euerſi planum facerent hominibus , magnarum iniuriarum magnas à dijs eſſe ultiones. Et hac quidem , ut mihi uidentur , dicta ſunt. Protes autem regnum dicebāt ſuſcepiſſe Rhampsinitum , qui memoriam ſui reliquit ueſtibula ab occaſu ſpectantia templum Vulcani , & è regione ueſtibulorum ſtatuit duo ſimulacra quinàm & uiceniùm cubitorum longitudinis : quorum quod aquilonem ſpectat , id aſtatem : quod aſtrum , id hyemem Aegyptij. uocant , præpoſtere facientes. Huic regi ingentem etiam pecuniarum uim fuiſſe , quam nemo regum , qui deinceps ſcripti ſunt , ſuperare potuerit , ac ne proxime quidem accedere. Et cum in tuto eam pecuniam collocare uellet , adificium extruiſſe lapideum , cuius parietum unus in exteriorem adium partem pertingebat : ſed ſtruẽtorem inſidiantem hoc fuiſſe machinatum. Is unum è lapidibus ita ſtruxit , ut è pariete facile tolli à duobus uiris , atque adeo ab uno poſſet. Aedificio abſoluto , regem in eo pecuniam repoſuiſſe. Interiecto tempore , ſtruẽtorem illum , cum eſſet uita exceſſurus , uocaſſe ad ſe filios (nam duos huic fuiſſe) enq; narraſſe , ſe illis proſpicientem , ut aſſuenter uitam degenerent , aſſute adificaſſe reges ararium : denique omnia illis expoſuiſſe plane , menſurasque
ad la*

ad lapidem amonēdum docuisse ac tradidisse,
 qua filij obseruantes, regij ararij quastores fo-
 rent. Patre uita functo, haud in longum filios
 rem distulisse. Noctu enim ad regiam acceden-
 tes, lapidem adificij inuentum nullo negotio
 amouisse, multamq; pecunie expilasse. Cū au-
 tem rex forte fuisset adificium ingressus, uide-
 retq; uasa nummorum imminuta obstupuisse: nec
 habuisse quem insimularet, cum & signa sala-
 ua, & adificium obseratum esset. Vbi iterum
 actertio aperienti minor assidue pecunia ap-
 parebat, hoc fecisse, ne fures cum furto abirēt.
 Laqueos faciendos curasse: & ea circa uasa, in
 quibus pecunia inerāt, collocasse. Fures quem-
 admodum superiori tempore cum uenissent, &
 alter eorum penetrās ad uas reclā perrexisset,
 eum fuisse laqueo retentum: & ubi agnouit
 quo in malo esset, protinus fratrem uocasse, &
 presentis conditionis sua certiore fecisse: inso-
 fisq; ut quā celerrime introgressus sibi ca-
 put abscinderet: ne ipse conspectus agnitusq;
 quis esset, etiam illum uita perderet. Qui cum
 uisus esset probe dicere, fratrem ei obsequen-
 tem ita fecisse: & adaptato lapide domum
 abisse, fratri caput asportantem. Vbi dies illu-
 xit, ingressum in adificium regem expauisse,
 cernentem corpus furi in laqueo sine capite,
 & adificium incorruptum: nullumq; neque in-
 gressum, neque egressum habens. Ita abisse,

atq; ita faciendum statuisse, ut furis cadauer è muro suspenderet: custodesq; illic apposuisse, infos, ut si quem plorantem aut miserantem animaduertissent, eum ad se perducerent. Suspensò cadauere, matrem indigne tulisse: allocutamq; filium qui supererat, impetrasse, ut quacūq; ratione machinari posset, corpus fratris resolveret asportaretq;. Id si negligeret, minatam se regem esse adiuturam ad eum indicandum, quòd pecunias regias haberet. Aduersus hanc cum filius multa uerba faceret, nec persuaderet, quòd illa rem grauius accipiebat, eum talem rem fuisse commētum: Instratis asinis utres uino completos imposuisse: & postquam agendo asinos iuxta custodes fuit ante suspensum cadauer, reuulsis ligaculis, duos trēsue pedes resoluisse: & cum uinum proflueret, tum caput cadentem uehementer uociferatum, tanquam nescientem ad utrum prius asinorum se conuerteret. Custodes cum multum uini profluere uiderent, concurrisse cum uasis in uiam: & id quod proflueret lucrifacientes comportare. Isto simulata iracundia omnibus maledicente, aliquantoq; post illis consolantibus, hūc finxisse se mitigatum, & ab irascendo desisse. Tandem seduxisse è uia asinos, atq; instruxisse: & cum plura uerba inter eos fierent, & quidam faceto dicto hominem laceraret, ut risum eliceret, donasse illis uinum ex utribus.

Atq;

Atque eos illic ut erant discumbentes potare constituisse, prehensantes hominem, ac iubentes ut secum ad compotandum maneret. Atque istum obsecutum remansisse. Et cum inter postandum comiter acciperetur, donasse insuper alterum utrem: Ita se vino ingurgitantes custodes, admodum temulentos esse factos, somnoque oppressos, ibidem ubi potauerant obdormisse. Idum ubi multum noctis erat, tunc corpus fratris dissoluisse, & custodem malas dexteras in contumeliam derasisse, & asinos imposito cadavere domum versus agitasse, executumque imperia matris. Regem, ubi ei renunciatum est, furem cadaver surripuisse, acerbè tulisse. Et cum vellet quoquomodo inuenire quisnam esset ista machinatus, hoc fecisse, quod apud me caret fide. Filiam suam domi prostituisse, iussam omnes indifferenter excipere: sed priusquam coirent, adigere ad sibi dicendum, quidnam in vita esset actum à se solertissimum ac sceleratissimum: & qui narraret qua circa furem acta essent, cum comprehenderet, neque exire permetteret. Cum itaque filia patris imperia faceret, furem quod audisset, quamobrem ista fierent, cupientem enadere versutiam regis, hoc egisse: Recentis mortui amputatam ex humero manum sub pallio ferentem isse: atque ingressum ad filiam regis, cum interrogatus esset, eadem qua ceteri, narraisse, sceleratissimum per-

• 4 petrassè,

petraſſe, quòd fratris in anario regis laqueo cap-
 ti caput amputaſſet. Solertiſſimum autem,
 quòd cadauer fratris ſuſpenſum reſoluiſſet, cu-
 ſtodibus prius ebrjjs factis. Illam cum hac au-
 diſſet, manum in hunc inieciffe, eiq; furem in
 tenebris manum mortui porrexiffe. Quam mu-
 lier cum apprehendiſſet, manum ſe huius iſtius
 tenere rata, iſtum per fores ſe proripuiſſe, mu-
 liere deſaſa. Poſtquam & hac renūtiata ſunt
 regi, ſtuporem incuſſiſſe, tum aſtutiam, tum au-
 daciam hominis. Ad extremum dimiſſis per
 omnes urbes nuntijs, regē edixiſſe, non moda ue-
 niam, ſed etiā magna munera manere furem,
 ſi in conſpectum ipſius ueniret: ita furem fide
 habita, ad eum ueniſſe: eiq; Rhampsinitum ma-
 gna uiri admiratione ductum filiam ſuam colo-
 caſſe, tanquam ex omnibus mortalibus pluri-
 ma ſcienti. Nam Aegyptios quidem cateris,
 hunc autē Aegyptijs antecellere. Poſt hac aie-
 bant regem hunc deſcendiſſe uiuum ſub terrā,
 eò ubi Graeci opinantur ſedes infernas eſſe: &
 ibi cum Cerere alea luſiſſe: & aliquādo uictō-
 rem, aliquando uictum fuiſſe: & ſurſum iterū
 fuiſſe reuerſum, munus ab ea obtinēte mantile
 aureum. Quod tempus à Rhampsiniti deſcēſu
 ad reditum, dicebant feriatum eſſe apud Ae-
 gyptios, idq; ego ad meam memoriam ſcio ob-
 ſeruatum. Verum an ob id ſic feriatum ſunt Ae-
 gyptij, aſſerere non poſſum, ſed ſacerdotes pal-
 lium

lium quoddam, quod intra unū diem detexerunt, uni ex suis inducere, & oculos mitra obducere: quem gestantem pallium ubi in viam deduxerūt, qua fert ad Cereris templum, ipsos redire illo relicto. Hunc autem sacerdotem oculos velatos habentem aiunt, à geminis lupis agi ad Cereris templum, quod ab urbe viginti stadia abest: & rursus à templo in eundem locum à lupis reduci. Qua ab Aegyptijs referuntur, cuiusq; credibilia videntur, is eis utatur. Mihi autem in omni sermone constitutum est, ea scribere qua auditu cognoui. Inferorum principatum tenere Cererem & Liberum, Aegyptij aiunt. Hi deniq; primi extiterunt qui dicerent animam hominis esse immortalem, qua de mortuo corpore subinde in aliud atq; aliud corpus, ut quodq; gigneretur, immigraret. Atque ubi per omnia se circumtulisset, terrestria, marina volucra, rursus in aliquod genitum hominis corpus introire. Atque hunc ab ea circuitum fieri intra annorum tria millia. Hanc rationē sunt è Græcis qui usurpauerint tanquam suam ipsorum, alij prius, alij posterius. Quorum ego nomina sciens, nō duco scribenda. Ad Rhampsinitum usque regem aiebant in Aegypto visuisse sanē ius omne. Post hunc autem qui in regno successit, Cheopem in omne flagitiū fuisse prolapsū. Omnibus namque eum templis obsecratis, autē omnia Aegyptijs ne sacrificarent

ponentes omnia qua in scelere admittendo gesta essent. Tandem Proteus apud eos hanc sententiam tulit, inquit: Ego nisi magni interesse arbitrarer de peregrino aliquo supplicium capitis sumere, ad terram meam uetus appulso, supplicium pro Graco illo de te sumere omnium hospitum deterrime, scelestissimum facinus admisisti, a tuo ipsius hospite crepta uxore: neque his contentus, cum ea abiisti. Ac ne his quidem satis habens, compilata hospitum domo uenisti. Itaque quoniam magni momenti esse duco necare hospitem, mulierem hanc atque opes tibi ut abducas, non suam, sed ego hac Graco hospiti reseruabo, dum ille ipse constituerit uenire ad ista reportanda: Tibi uero ipsi, tuisque conuictoribus, ut è mea terra in aliam triduo trasferetis precipio, alioqui uos pro hostibus persecuturus. Hinc Helena ad Protea aduentum fuisse, sacerdotes referrebant. Quam famam uidetur mihi Homerus accepisse, sed quia non perinde decorares erat in carmine, alio loquendi modo est usus, in quem transtulit, declarans se hunc famam sermonem notum habuisse. Id manifestum est, quod in Iliade facit mentionem eiusdem erroris Alexandri: nec usquam alibi retractat Alexandrum ferentem Helenam fuisse abductum, & alibi errabundum Sidonem Phoeniciae applicuisse. Meminit enim huius rei in laudanda uirtute Diomedis, ita uersibus inquit:

Pislu

Picturata inerant ibi pallia, opus mulierum
Sidonidū, quas ipse Paris formosus ab urbe
Sidonia duxit, sulcans freta lata carinus,

Cum retulit magnis Helenā natalibus ortā.

Meminit quoq; in Odyſſea his uerſibus:

Hoc habuit Ioue nata probū, præſensq; ue-
nenum,

Quod Polydāna ſibi Thonis donauerat uxor:

Aegypto qua terra ferax fert plurima
mixtim,

Multa qdē p̄ba, multa autē dānoſa uenena.

Hæc quoq; alia ad Telemachū Menela⁹ inquit:

Hunc etiam Aegypto dū me teſuere reuertī

Conantē, quibus haud tulerā ſolemnia ſacra.

In his carminibus fatetur Homerus ſe noſſe er-
rorē Alexandri in Aegyptum. Eſt enim Syria
Aegypto contermina, & Phœnices (quorum
Sedon eſt) in Syria incolūt. Itaq; cum hi uerſus,
tum uerò locus non minimū, imò maximè pro-
bāt Cyprios uerſus nō Homeri, ſed cuiuſſiā al-
terius eſſe: in quibus dicitur, Alexander ex
Sparta Helenā ducēs, triduo Ilium perueniſſe,
ſecūdo uento uſus, ac tranquillo mari, cū id in
Iliade dicat, illū cum Helenā duceret, erraſſe.

Sed Homerus ut Cyprium carmē ualeto. Cate-
rū, nunq̄d Graci uana quæ circa Iliū geſta me-
morarēt, necne, percōtanti mihi, ſacerdotes ita
reſpondebāt, ſe nouiſſe ab ipſo Menelao, rapta
Helena magnas Gracorū copias auxilio nemiſſe

Menelao in regionem Teucriā: qua in terram
egressa, locoq; cōmunito, miserūt illum legatos,
cumq; eis & ipsum Menelaū isse. Hos postquā
ingressi sunt mœnia, tum Helenam opesq; quas
Alexander furto asportasset, reposcisse, tum
iniuria satisfactionem. Teucros autem tunc ea-
dem narraſſe, deinde & iuratos negaſſe habe-
re se Helenam atq; opes de quibus arguerētur,
sed ea in Aegypto esse omnia: neq; se iure rea-
tum sustinere earum rerum, quas Proteus Aēs-
gyptius rex teneret: Gracos, cum se ab illis de-
rideri arbitrarētur, ita obsediſſe illū, donec ex-
pugnauerūt. Vrbe capta, cum Helena non exi-
ſſeret, & eandem orationem quam prius, audi-
rent Graci: ita demū habita prioribus uerbis
fide, ipsum Menelaum ad Proteum mittunt.
Hic ubi ad Aegyptum peruenit, & ad Mem-
phim nauigauit, exposita rei gesta ueritate, ho-
norificentissimo hospitio exceptus, Helenamq;
malorum immunem recepit, & insuper omnes
pecunias suas. Et cum hac aſſecutus eſſet Me-
nelaus, tamen iniurius in Aegyptios exitit.
Nam cum proficisci conaretur, nec per uentos
poſſet, idq; iam diu, rem indignam excogitauit.
Sumptis enim duobus pueris quorundam indi-
genarum filijs, exectisq;, haruspicinam fecit.
Quod ubi cum feciſſe reſcitū eſt, inuiſus & exa-
gitatus fuga in insulas Africa obiacentes. Ed
poſteaquam se contulit, nihil amplius quod re-
ferrent

ferrent, Aegyptij habebant. Atq; horum alia, qua ex historijs nosse dicebant, alia apud ipsos gesta, uel magni habere comperta. Hac aiebant Aegyptiorum sacerdotes. Ego uerò ad ea qua de Helena commemorata sunt, & ipse adiicio hoc coniectura: Si intra Ilium fuisset Helena, utiq; fuisset Graecis tradita, siue uolente Alexandro, siue inuito. Neque enim ita despiebat Priamus, aut alij eius propinqui, ut sui ac liberorum corporibus, atque etiam urbe periclitari uellent, quo Alexander Helena contubernio potiretur. Quòd si inter initia ita sensissent, non tamen id fecissent, posteaquam cum multi aliorum Troianorum, tum uerò Priami filiorum duo, tresue aut plures perierant cum Graecis praeliâtes, si quid referentibus credi uersificatoribus debet. Quae cum contingerent, ego crediderim Priamum, uel si ipse in contubernio habuisset, Achais redditurum fuisse, cupiditate praesentia mala deuotandi. Neque uerò regnum ad Alexandrum erat peruenturum, ut iam sub eo res essent seniore Priamo, cum Hector & natus maior, et uirtute praestantior quam ille, regnum esset defuncto Priamo suscepturus: quem haudquaquam fratri iniuste agenti indulgere, cum praesertim tanta mala propter eum, tum priuatim ipsi, tum ceteris Troianis omnibus euenirent. Sed quia nec poterant reddere Helenam, nec uerum dicentibus eis Graeci fidem

ei fidem habebant, demonio (ut quod sentio dicam) disponente , ut funditus euerſi planum facerent hominibus , magnarum iniuriarum magnas à dijs eſſe ultiones. Et hæc quidem , ut mihi uidentur , dicta ſunt. Protei autem regnum dicebāt ſuſcepiſſe Rhampsinitum , qui memoriam ſui reliquit ueſtibula ab occaſu ſpectantia templum Vulcani , & è regione ueſtibulorum ſtatuit duo ſimulacra quinam & uiceniū cubitorum longitudinis : quorum quod aquilonem ſpectat , id aſtatem : quod austrum , id hyemem Aegyptij uocant , præpoſtere facientes. Huic regi ingentem etiam pecuniarum uim fuiſſe , quam nemo regum , qui deinceps ſcripti ſunt , ſuperare potuerit , ac ne proxime quidem accedere. Et cum in tuto eam pecuniam collocare uellet , ædificium extruxiſſe lapideum , cuius parietum unus in exterioriorem adium partem pertingebat : ſed ſtruſtorem inſidiantem hoc fuiſſe machinatum. Is unum è lapidibus ita ſtruxit , ut è pariete facile tolli à duobus uiris , atque adeo ab uno poſſet. Aedificio abſoluto , regem in eo pecuniam repoſuiſſe , Interiecto tempore , ſtruſtorem illum , cum eſſet uita exceſſurus , uocaſſe ad ſe filios (nam duos huic fuiſſe) eiſq; narraſſe , ſe illis proſpicientem , ut affluenter uitam degerent , aſtute adificaiſſe regis ararium : denique omnia illis expoſuiſſe plane , menſurasque ad la

ad lapidem amouendum docuisse ac tradidisse,
qua filij obseruantes, regij ararij quæstores fo-
rent. Patre uita functo, haud in longum filios
rem distulisse. Nocturnum enim ad regiam acceden-
tes, lapidem adificij inuentum nullo negotio
amouisse, multamq; pecunia expilasse. Cui au-
tem rex forte fuisset adificium ingressus, uide-
retq; uasa nummorum imminuta obstupuisse: nec
habuisse quem insimularet, cum & signa sala-
ua, & adificium obseratum esset. Vbi iterum
ac tertio aperiendi minor assidue pecunia ap-
parebat, hoc fecisse, ne fures cum furto abiret.
Laqueos faciendos curasse: & ea circa uasa, in
quibus pecunia inerat, collocasse. Fures quem-
admodum superiori tempore cum uenissent, &
alter eorum penetras ad uas recta perrexisset,
eum fuisse laqueo retentum: & ubi agnouit
quo in malo esset, protinus fratrem uocasse, &
presentis conditionis sua certiore fecisse: insi-
sisseq; ut quam celerrime introgressus sibi ca-
put absunderet: ne ipse conspectus agnusq;
quis esset, etiam illum uita perderet. Qui cum
uisus esset probe dicere, fratrem ei obsequen-
tem ita fecisse: & adaptato lapide domum
abisse, fratru caput asportantem. Vbi dies illu-
xit, ingressum in adificium regem expauisse,
cernentem corpus furi in laqueo sine capite,
& adificium incorruptum: nullumq; neque in-
gressum, neque egressum habens. Ita abisse,

atq; ita faciendum statuisse, ut furis cadauer è muro suspenderet: custodesq; illic apposuisse, infos, ut si quem plorantem aut miserantem animaduertissent, eum ad se perducerent. Suspenso cadauere, matrem indigne tulisse: allocutamq; filium qui supererat, impetrasse, ut quacūq; ratione machinari posset, corpus fratris resolveret asportaretq;. Id si negligeret, minatam se regem esse adiuturam ad eum indicandum, quod pecunias regias haberet. Aduersus hanc cum filius multa uerba faceret, nec persuaderet, quod illa rem grauiter accipiebat, eum talem rem fuisse commētum: Instratis asinis utres uino completos imposuisse: & postquam agendo asinos iuxta custodes fuit ante suspensum cadauer, reuulsis ligaculis, duos trēsue pedes resoluisse: & cum uinum profuere, tum caput cadentem uehementer uociferatum, tanquam nescientem ad utrum prius asinorum se conuerteret. Custodes cum multum uini profuere uiderent, concurrisse cum uasis in uiam: & id quod profuere lucrifacientes comportare. Isto simulata iracundia omnibus maledicente, aliquantoq; post illis consolantibus, hūc fixisse se mitigatum, & ab irascendo desuisse. Tandem seduxisse è uia asinos, atq; instruxisse: & cum plura uerba inter eos fierent, & quidam faceto dicto hominem laceßeret, ut risum eliceret, donasse illis uinum ex utribus.

Atq;

Atque eos illic uterant discumbentes potare
constituisse, prehensantes hominem, ac iubeno-
tes ut secum ad compotandum maneret. Atque
istum obsecutum remansisse. Et cum inter pos-
tandum comiter acciperetur, donasse insuper
alterum utrem: Ita se vino ingurgitantes custo-
des, admodum temulentos esse factos, somnoque
oppressos, ibidem ubi potauerant obdormisse.
Istum ubi multum noctis erat, tunc corpus fra-
tris dissoluisse, & custodem malas dexteras in
contumeliam derasisse, & asinos imposito ca-
dauere domum versus agitasse, executumque im-
peria matris. Regem, ubi ei renunciatum est,
furem cadaver surripuisse, acerbè tulisse. Et
cum uellet quoquomodo inuenire quisnam esset
ista machinatus, hoc fecisse, quod apud me
caret fide. Filiam suam domi prostituisse, iussam
omnes indifferenter excipere: sed priusquam
coirent, adigere ad sibi dicendum, quidnam
in uita esset actum à se solertissimum ac sce-
lestissimum: & qui narraret quæ circa furem
acta essent, cum comprehenderet, neque exire
permitteret. Cum itaque filia patris imperia fa-
ceret, furem quod audisset, quamobrem ista fie-
rent, cupientem euadere uersutiam regis, hoc
egisse: Recentis mortui amputatam ex hume-
ro manum sub pallio ferentem esse: atque in-
gressum ad filiam regis, cum interrogatus esset,
eadem qua ceteri, enarrasse, scelestissimum per-
petrasse,

petraſſe, quòd fratris in arario regis laqueo cap-
 ti caput amputaſſet. Solertiſſimum autem,
 quòd cadauer fratris ſuſpenſum reſoluiffet, cu-
 ſtodibus prius ebrjis factis. Illam cum hac au-
 diſſet, manum in hunc inieciſſe, eiq; furem in
 tenebris manum mortui porrexiffet. Quam mu-
 lier cum apprehendiſſet, manum ſe huius iſtius
 tenere rata, iſtum per fores ſe proripiſſe, mu-
 liere deſaſa. Poſtquam & hac renūtiata ſunt
 regi. ſtuporem incuſſiſſe, tum aſtutiam, tum au-
 daciam hominis. Ad extremum dimiſſis per
 omnes urbes nuntijs, regē edixiſſe, non. modo ue-
 niam, ſed etiā magna munera manere furem,
 ſi in conſpectum ipſius ueniret: ita furem fide
 habita, ad eum ueniſſe: eiq; Rhampsinitum ma-
 gna uiri admiratione ductum filiam ſuam colo-
 caſſe, tanquam ex omnibus mortalibus pluri-
 ma ſcienti. Nam Aegyptios quidem cateris,
 hunc autē Aegyptijs antecellere. Poſt hac aie-
 bant regem hunc deſcendiſſe uiuum ſub terrā,
 eò ubi Graci opinantur ſedes infernas eſſe: &
 ibi cum Cerere alea luſiſſe: & aliquādo uictō-
 rem, aliquando uictum fuiſſe: & ſurſum iterū
 fuiſſe reuerſum, munus ab ea obtinēte mantile
 aureum. Quod tempus à Rhampsiniti deſcēſu
 ad reditum, dicebant feriatum eſſe apud Ae-
 gyptios, idq; ego ad meam memoriā ſcio ob-
 ſeruatum. Verum an ob id ſic feriatum ſunt Ae-
 gyptij, aſſerere non poſſum, ſed ſacerdotes pal-
 lium

lium quoddam, quod intra unū diem detexerunt, uni ex suis inducere, & oculos mitra obducere: quem gestantem pallium ubi in viam deduxerūt, qua fert ad Cereris templum, ipsos redire illo relicto. Hunc autem sacerdotem oculos velatos habentem aiunt, à geminis lupis agi ad Cereris templum, quod ab urbe viginti stadia abest: & rursus à templo in eundem locum à lupis reduci. Quæ ab Aegyptijs referuntur, cuiusq; credibilia videntur, is eis utatur. Mihi autem in omni sermone constitutum est, ea scribere quæ auditu cognoui. Inferorum principatum tenere Cererem & Liberum, Aegyptij aiunt. Hi deniq; primi extiterunt qui dicerent animam hominis esse immortalem, quæ de mortuo corpore subinde in aliud atq; aliud corpus, ut quodq; gigneretur, immigraret. Atque ubi per omnia se circumtulisset, terrestria, marina volucra, rursus in aliquod genitum hominis corpus introire. Atque hunc ab ea circuitum fieri intra annorum tria millia. Hanc rationē sunt à Græcis qui usurpauerint tanquam suam ipsorum, alij prius, alij posterius. Quorum ego nomina sciens, nō duco scribenda. Ad Rhampsinum usque regem aiebant in Aegypto vixisse sanè ius omne. Post hunc autem qui in regno successit, Cheopem in omne flagitiū fuisse prolapsū. Omnibus namque eum templis obsecratis, ante omnia Aegyptijs ne sacrificarent

interdixisse. Deinde iussisse, ut in suis ipsius operibus exercerentur. Alijs, ut ex lapidibus Arabici montis saxa exciperent, & illinc ad Nilum usque protraherent. Alijs, ut transmissio flumine, illa acciperent, & ad montem, qui dicitur Africanus, traherent. Faciebant autem opus circiter decem myriades, id est, centum millia hominum, ternis semper mensibus singula. In ea via populus dum trahendis saxis atteritur, decenne tempus trinit, quod non multo minoris operis mihi uidetur, quam pyramidem extruxisse. Cuius longitudo est quinque stadiorum, latitudo decem passuum, altitudo ubi maxima est, octo passuum, lapide polito & animalibus insculpto. In hac decem annos fuisse consumptos, & in subterraneis adibus in tumulo, supra quem pyramides stant, quas fecit sibi pro sepulcro, in insula intromisso per fossam Nilo. Verum in pyramide hac annos viginti absumptos: cuius singula frontes (nam est forma quadrata) sunt octogenum ingrerum pari altitudine, saxis dolatis, decentissimeque coagmentatis, quorum nullum est minus triginta pedum. Est autem extructa hac pyramis in speciem graduum, quas quidam schalas, quidam arulas vocant. Posteaquam eam principio talem fecerunt, attollebant reliquos lapides breuibz machinis à ligno factis, ex humo in primum ordinem gradatim leuantes. Vbi
super

super hunc gradum lapis erat, super alteram
 machinā imponebatur, quæ in ipso primo gra-
 du stabat. Ab hoc deinde in alterum ordinem
 trahebatur, super alteram machinam. Nam
 quot ordines graduum, totidem machinæ erāt,
 siue eandem machinam, quæ una & facilis ad
 ferendum esset, transferebant ad singulos ordi-
 nes, quoties saxum amoliebantur. Dictum sit
 à nobis de utroque, quemadmodum refertur.
 Effecta sunt igitur ita prima quæque ex pyra-
 mide, ut erat altissima: deinde gradatim se-
 quentia, nonisime uerò quæ solo sunt iuncta
 & infima. In ipsa pyramide literæ Aegy-
 ptiacæ scriptæ, indicant quātum sit erogatum
 in operarios pro apio, cepis, & alijs, quod
 interpretes earum literarum (ut probe remini-
 scor) aiebat in summa mille & sexcenta ta-
 lenta pecunia esse. Quod si ita se habet, quan-
 tum in alia credibile est fuisse consumptum, uel
 in ferramenta, uel in cibos, uel in uestiarium
 operariorum? Atque per id quod dixi tempus
 opera extruebant. Alio item tempore (ut ego
 opinor) lapides excidebant, atque portabant,
 & alio non exiguo subterraneam fossam effe-
 cerūt. Propter quod eò flagitiū denotasse Cheo-
 pem, ut pecunia defectus, filiam suam in quo-
 dam adificio prostituerit, imperans quantum-
 cunque faceret quæstum. Non enim quantum
 dicebatur. Eamq; cum patris iussu fecisse, tum
 uerò

uerò priuatim de relinquenda sui memoria co-
 gitasse. Itaque singulos ad se intrantes orasse,
 ut sibi ad opera singulos lapides donarent. Ex
 his lapidibus aiebant extructam fuisse pyra-
 midem, quæ stat in medio trinum in conspectu
 pyramidis magna, cuius unumquodque latius
 se sequi iugerum est. Quinquaginta annos regnas-
 se hunc Cheopem Aegyptij dicebant, eoq; de-
 functo accepisse regnum fratrem Chephrenem:
 & hunc eodem instituto usum cum in alijs, tum
 uerò in facienda pyramide, non tamen quæ ad
 magnitudinem fraternæ accederet. Eas namq;
 & nos fuimus dimensi. Nam subterranea non
 subsunt ædificia, neque per fossam deriuatus in
 eam Nilus, quemadmodum in alteram influit,
 sed extructo anfractu introrsum insulam cir-
 cūluit, in qua situm esse ipsum Cheopem aiunt.
 Fulxisse tum ex Aethiopico lapide uersicolore
 primum domum, quadraginta pedibus depres-
 siorem altera, sed habentem idem quod grans
 de ædificium, magnitudinis. Stant autem sus-
 per eundem tumulum amba, centum ferè pe-
 dum celsitudinis. Sed & quinquaginta annos
 regnasse Chephrenem aiebāt. Itæ centum et sex
 anni supputantur, quibus & Aegyptij in o-
 mni calamitate uersati sunt, nec templa aper-
 ta, sed semper fuerint occlusa. Hos reges Ae-
 gyptij præ odio ne nominare quidem uolunt,
 sed eorum pyramides uocant pastoris Philistio-
 nis

nis, qui ea tempestate pecudes per hac loca
 pascebat. Post hunc regnasse in Aegypto di-
 cebant Mycerinum Cheopis filium, eumq; pa-
 terna perosum facta, & templa reserasse, &
 populo ad ultimum calamitatis afflucto fecisse
 potestatem res agendi & sacrificandi: quin-
 etiam super omnes reges insitiam exercuisse.
 Quo nomine ex uniuersis regibus hunc Aegy-
 ptij maximè pradicabant: tum ob alia qua
 bene iudicabat, tum uerò quòd conquerenti de
 ipsius sententia, de suo donabat, ut indigna-
 tioni hominis satisfaceret. Cum esset in cines
 ita clemens Mycerinus, atque ita studiosus,
 principium ei malorum cõtigiße obitum filia,
 qua domi unica soboles erat. Qua clade supra
 modum dum doleret, uelletq; filiam excellen-
 tiori aliquo genere sepelire, quàm ceteri, fe-
 cisse ligneam bouem uacuam, quam cum ino-
 aurasset, in ea filiam sepelisse defunctam. Neq;
 humo bos hac condita est, sed ad meam usque
 memoriam in propatulo fuit in urbe Sai apud
 regiam, in conclauì quodam exornato posita.
 Cui singulis diebus omnisfarij odores inferun-
 tur: noctibus autem perpetuò incensa lucer-
 na astat. In altero contiguo conclauì imagi-
 nes stant concubinarum Mycerini: ut in urbe
 Sai sacerdotes aiebant. Stant enim colossi, id
 est, grandia simulacra, circiter uingintò, è li-
 gno fabricati, nudi plerique: qui quarum sint
 mulierum

mulierum, non possum dicere, praterquam quae
narrantur. Sunt qui de hac boue & colossis
hac referant: Mycerinum amore filiae suae ca-
ptum, uim ei intulisse: deinde illam cum pre-
marore se suspendisset, patrem in hac boue se-
pelisse: matrem autem manus ministrarum,
quae filiam patri prodidissent, praecidisse: &
nunc earum hac esse simulacra eius mali, quod
uina passa fuissent. Haec (ut ego opinor) dicunt
nugatores, ut alia, ita & de manibus colos-
sorum: quippe quas ipsi uidimus temporis diu-
turnitate delapsas, quae ad meam usque aeta-
tem ad pedes eorum strata uisibantur. Bos
quoque cum ceterum corpus operta est Phae-
niceo pallio, tum uero cernicem & caput crasso
admodum auro. Cuius inter media cornua cir-
culus annexus inest, Soli assimilatus. Neque
flans est bos, sed in genua cubans, magnitudi-
ne quanta est grandis uacca. Effertur autem
in conclauis quotannis. Et postquam Aegyptij
uerberarunt deum quendam, quem in tali ne-
gotio non puto mihi nominandum, tunc & bos
uim in lucem proferunt. Aiunt eam orasse pa-
trem Mycerinum, ut defuncta quotannis se-
mel solem intueretur. Huic regi, post calamita-
tatem filiae, secundo loco hac accidisse, Ex ur-
be Buti uenisse oraculum, fore ut sex omnino
annos uiueret, septimo defuncturus. Id hunc
agre ferentem, uicissim misisse ad oraculum con-
tinel

tumeliosas querimonias: quòd, cùm pater suus, & patrus, qui deorum immemores, templa clausserant, hominesq; perdiderant, tandiu uixissent, ipse pie faciens tam cito foret uita defuncturus. Rursus ei uenisse dicuntur ex oraculo responsa, ea propter ipsum propere uitam finiturum, quòd non id faceret quod deberet. Oportere enim Aegyptum centum quinquaginta annis affligi, idq; duos, qui ante eum fuissent, reges didicisse, ipsum uerò nequaquã. Hac ubi accepit Mycerinus, se iã muneribus damnatum, lucernas fecisse permultas: quibus cum noctesceret accensis, potaret ac se oblectaret: neq; diu neq; noctu intermittens, quin per paludes perq; nemora uagaretur, utq; audiretur iuuenilibus in rebus studiosissime uersari. Hac idcirco excogitauit, quòd uellet oraculum conuincere mendacij, ut duodecim pro sex fierent anni, diebus factis ex noctibus. Pyramidem & hic reliquit longe minorem paternam, uicenis pedibus ex omni parte (nam est quadrangularis) breuioremque trium iugerum ad medium usque, Aethiopico ex lapide. Hanc quidam Græcorum uolunt esse Rhodopi mulieris prostantis, non recte sentientes: qui ne nosse quidem uidentur quam fuerit Rhodopi, de qua loquuntur. Neq; enim talem pyramidem illam sibi facere destinaasset, in qua talentorum infinita (ut sic dicam) millia consumpta sunt.

Ad

Ad hæc non istius, sed Amasis regis temporibus Rhodis floruit. Multis enim post hos reges annis, qui istius pyramides reliquerunt, Rhodopis extitit, genere Thracia, ancilla Iadmonis Samij, ex urbe Vulcani, conserua Aesopi fabularum scriptoris (nam & hic Iadmonus fuit) postquàm huic mulieri non nimum cordi fuit. Siquidem cum sæpe numero Delphi ex oraculo pronuntiarent, si quis sumere pœnas uellet anima Aesopi, alius nullus extitit qui sumere uellet, nisi Iadmonus ex filio nepos alius Iadmon. Ita et Aesopus Iadmonis fuit. Rhodopis autem in Aegyptum abiit, portata Xantho Samio, profecta illuc ad quæstum faciendum. Magna pecunia fuit redempta à Charaxo uiro Mitylenæ Scamandronymij filio, Sapphus: poëmatum conditricis fratre. Hunc in modum Rhodopis libertatem nacla est, & in Aegypto remansit: gratiosaq; uehementer effecta, ingentes opes comparauit, quæ Rhodopen transcenderent, non quæ ad talem pyramidem faciendam ascenderent. Ex quarum opum decima parte, cuscunque etiam hoc uolenti cognoscere licet, non magnam ab illa pecuniam fuisse repositam. Nam cum optaret memor iam sui in Græcia relinquere, fecit opus, quod ab alio excogitatum non esset, neque donatum, idq; donauit in templo Delphico monumensum sui. E' decima enim suarum opum,

22)
tot è ferro uerua ad bonos torrendos fecit, ad
quot facienda sufficeret decima ipsa, quã Del-
phos misit: quæ nunc quoq; posita sunt è regio-
ne templi post aram, quam Chij donauerunt.
Gaudent autẽ quodammodo in Naucrate pro-
stibula fieri gratiosa. Nã hac de qua mëtio ba-
betur, adeo nobilitata est fama, ut nemo Gra-
corum non edidicerit Rhodopis nomẽ. Alterius
quoq; quæ posterior fuit, nomine Archidice, fa-
ma per Graciam cèlebris extitit, sed minus
quàm prioris: cuius amore Charaxus insaniens
Mitylenen redijt, ut meminit Sappho, conui-
tijs eum insectata. Et de Rhodope quidẽ hactẽ-
nus. Post Mycerinũ autem Aegypti regem dice-
bant sacerdotes Asychin, eumq; fecisse Vulca-
no porticum ad solem orientẽ, longẽ pulcherri-
mam, longeq; maximã. Habere enim ubiq; cũ
figuras insculptas, tum aliam infinitã adificio-
rum speciem: Illud uerò maximum ab hoc rege
fuisse factum, ut cũ uehemẽter laboraretur ex
are alieno, legem hanc Aegyptijs promulga-
uerit: ut ita demum quis pecuniã mutuo accipe-
ret, si cadauer patris pignori traderet. Itaque
ad hanc legem adiecisse, ut penes creditore esset
potestas omniũ sepulchri debitoris: utq; hac ir-
rogaretur multa pignus deponẽti, cui si dissol-
uere et alienum recusaret, fas non esset sepeliri,
aut in paterno, aut ullo in alio sepulchro: ac no-
alium quidem ex seipso progenitorũ sepulchra
mandare,

mandare. Hunc prater ea regem superiores antecellēdi cupidum, reliquisse memoriam sui pyramide lateritiam, incisus lapide literis in hac uerba: NE ME CAETERIS PYRAMIDIBVS COMPARES, QVI TANTVM ILLIS PRAECELLO, QVANTVM IVPITER CAETERIS DIIS. NAM FVNDVM LACVS CONTO VERBERANTES, QVOD LVTI CONTO ADHAERESCEBAT, ID COLLIGENTES, ME COMPOSVERVNT, ET IN TALEM MENSVRAM REDGERVNT. Atque id demum operis hunc regem edidisse: Post hunc regnasse cacum quendam ex urbe Anysi, nomine Anysim. Atque eo regnante, excurrisse in Aegyptum magnacum manu Aethiopum Sabacum regem. Et cum cacus hic fuga se in palustria proripuisset, illum regnasse in Aegypto quinquaginta annos: idq; intra tempus ista edidisse: Quoties Aegyptiorum quisquam aliquid deliquisset, neminem uoluisse morte afficere: sed pro sui quengq; delicti magnitudine, damnare ad agendam certam mensuram aggerū ad urbem, unde quisq; incolentium erat. Atque ita urbes sunt etiam sublimiores effecta. Nam primum humus aggesta fuerat ab his qui sub rege Sesoistre riuos effoderant: iterum sub rege Aethiope ualde sunt urbes facta excelsa, cum cetera quae in Aegypto

pto sunt, tum vero (ut mihi videtur) Bubastus
 urbs, ubi precipue terra exaggerata. In qua ur-
 be templum est Bubastis, qua nostra lingua di-
 citur Diana, omnium maxime memorabile. Quo-
 cesi alia sunt tum grandiora, tum sumptuosio-
 ra, nullum tamen est aspectu iucundius. Id ita se
 habet. Cetera prater accessum insula est: cuius
 ad ingressum usque duo e Nilo fluenta vicina
 turrant, nec consunt, hinc atq; illinc praterflu-
 tia, centum utrunq; pedum latitudinis, arbori-
 bus inumbrata. Eius vestibulum decem passis
 bus sublime est, figura senum cubitorum ador-
 natum. Id templum in media urbe situm, undiq;
 circumventum oculis subijcitur. Nam cum urbs
 sit aggesta terra sublimis, templum quemadmo-
 dum a principio conditum, nec loco motum, pro-
 speculo est. Illud maceria figuris exculpta am-
 bit. Interius delubrum, ingenti procerrimis ar-
 boribus manu confitis luco ambiente, in quo de-
 lubro statua est. Longitudo templi quoque ver-
 sus unius est stadij. Ab eius ingressu usq; per for-
 ram orientem versus, qua fert ad Mercurij tem-
 plum, tria circiter stadia longitudinis. Qua-
 tuor ingerum latitudinis, strata lapide est, utrinq;
 arboribus manu confitis in caelum cunctibus. Atq;
 hunc quidem in modum templum habet. Verum
 se ita ad extremum liberatos Aethiope refere-
 bant, quod ille per quietem oblata sibi visione,
 fuga se madianerit. Visus est sibi videre quendam

astantem, qui suaderet ipsi, ut congregatos cū
 Etos Aegypti sacerdotes incidere mediis. Hac
 eū uisione cōspecta dixisse, uideri sibi deos des
 monstrare causam, ut piaculo in sacro cōmisso,
 aliquid cladis aut à dijs, aut ab hominibus ac
 ciperet: se uerò nequaquā ista facturū, sed abi
 turum: quoniam excessisset iam tempus, quod
 ipsi à dijs uaticinatū esset, quousq; foret in Aes
 gypto regnaturus. Etenim cū in Aethiopia age
 ret, oraculis quibus utuntur Aethiopes, respons
 derat deus, fore, ut is in Aegypto quinquagin
 ta regnaret annos. Id tempus cum excessisset,
 & uiso insomni perturbatus esset Sabacus,
 ultrò ex Aegypto cōcessit. Eo profecto ex Aegy
 pto, rursus cacū è palustribus egressum acce
 pisse imperiū: ubi quinquaginta annos habi
 tans, insulā cinere atq; humo exaggerauit. Nā
 ut quisq; Aegyptiorū iussus illuc ibat portans
 frumētū, ei mandabat, ut clam Aethiope ad se
 dono etiam cinerem ferret. Hanc insulā nemo
 ante Amyrtæum inuestigare potuit, sed septin
 gentis & amplius annis superiores. Amyrtæo
 reges nequierunt eā inuenire, cui insula nomen
 est Elbo, decem omnino stadiorum magnitudi
 nis. Post hunc regnasse sacerdotem Vulcani, no
 mine Sethon, eumq; bellatoribus Aegyptijs ab
 usum fuisse, contempti habens tanquam sibi
 nō opportunos, & cū alijs ignominijs affecisse,
 et uerò agris exuisse, quibus fuerat à superio
 ribus

ribus regibus singuli donati duodenis. Ex qua
 factum est; ut cum postea Sanacharibus Ara-
 bum Assyriorumq; rex, cum magnis copijs inua-
 sisset Aegyptum, noluerint ei opitulari. Tunc
 sacerdotem consilij inopē, in canaculum se con-
 tulisse ibiq; apud simulacrū cōplorasse, quanta
 pati periclitaretur: eiq; inter lamentationem
 obrepisse somnū: & inter quietem visum astra-
 re deum exhortantem, nihil eum molesti passu-
 rum, si copijs Arabum obuiam iret: se enim au-
 xiliarios ei misurum. His in somnis fretum sa-
 cerdotem, sumptū Aegyptiorum his qui secum
 uellent, castra in Pelusio posuisse. Hac enim
 Aegyptus inuaditur. Nec eum fuisse quempīā
 bellatorum secutum, sed institores: & opera-
 rios, & forenses homines. Et cum peruenissent
 noctu, effusam ipsis hostibus um agrestium mu-
 rium: qui illorū tum pharetras, tum arcus, tum
 scutorū habenas abederunt, ita, ut postera die
 hostes armis exuti fugam fecerint, multū amif-
 sis. Eoq; nunc iste rex in templo Vulcani lapsus
 deus stat, manū marem tenens, atq; hæc per li-
 teras dicens: IN ME QVIS INTVENS,
 PIVS ESTO. Ad hunc usq; narrationis lo-
 cum & Aegyptij & sacerdotes referebant,
 demonstrantes à primo rege ad Vulcani sacer-
 dotem hunc, qui postremus regnavit, progenies
 hominū fuisse trecētas quadraginta unā, & to-
 tidē interea pōtiffices, totidemq; reges. Trecēta

progenies idem quod decem milia annorū pol-
lant. Nam tres uirorum progenies, centum an-
ni sunt. Ex quibus una & quadraginta, qua
reliqua sunt ultra trecentas sunt anni mille tre-
centi quadraginta. Ita intra decem milia tre-
centosq; & quadraginta annos, negabant ul-
lum deum forma humana extitisse: ac ne in re-
gibus quidem Aegypti, qui aut prius, aut po-
sterius extiterint, aliquid tale dicebant fuisse:
sed intra hoc tempus quater solem præter cōsue-
tudinem fuisse ortum. Bis quidem illinc exortū,
ubi nunc occidit: bis autem unde nunc oritur,
illic occidisse: nec tamen sub hac aliquid in Ae-
gypto esse immutatum, non ea qua è flumine
ipsis proueniunt, non ea qua circa morbos, aut
qua circa mortes eueniunt. Atque ante Heca-
taum sermonum scriptorem, apud Thebas ori-
ginem generis sui recensentem, ac progenitores
familia sue repetentem, ad sextumdecimū deū.
Sacerdotes Iouis tale quiddam fecerāt, et mihi
non recensenti originem familia mea, introdu-
cto in quoddam grande cœnaculum, enumerā-
do demonstrabant tot è ligno colossos quot dixi.
Ibi namq; stabant pontifices sub imagine uite,
qua quisq; uixerat. Enumerantes itaq; sacers-
dotes, ostendebant mihi unumquenq; eorū esse
filium proxime defuncti sacerdotis, imagines eo-
rū singulas gradatim percensendo, donec omnes
exposuerūt. Atq; Hecatao originem suam recen-
senti,

fenti, & ad sextūdecimū deum referenti, occur-
rebant ē diuerso progeniē recēdentes, & in enu-
meratione non admittentes id quod ab illo di-
ceretur, hominem progeniari ē deo. Occurre-
bant autē in repetenda progenie hunc in mo-
dum, quod dicerent unicuiq; colosorū fuisse Pi-
romin ex Piromi genitum, donec trecentos qua-
dragintaquinq; cōmemoraret: Piromin assidue
ex Piromi procreatum, non referentes ad deum
illos aut ad heroa. Est autē Piromis Græca lin-
gua expositum νᾱρς νᾱρᾱβς, id est, honestus
& bonus. Eos itaq; quorū imagines erant, de-
monstrabant tales omnes extitisse, sed multū ā
dīs distantes. Priores tamē hi uirū fuisse deos
in Aegypto principes, unā cum hominibus ha-
bitantes, & eorum semper unū extitisse domi-
natorem: & postremū illic regnasse Orū Osiris
filium, quem Græci Apollinem nominant. Hunc
postquam extinxit, Typhonem regnasse in A-
gypto postremum. Osiris Græca lingua est Dio-
nysius, id est, Liber. Atq; apud Græcos nouissi-
mi deorum esse censentur Hercules, Dionysius,
& Pan. At apud Aegyptios Pan uetustissimus
est etiam ex octo dīs, qui primi dicuntur, Hæ-
rcules ex his qui duodecim: Dionysius ex his qui
tertij uocantur, ab illis duodecim procreati. Ab
Hercule autē quantum annorū ad Amasim re-
gē esse ipsi Aegyptij aiūt, superius ā me patefa-
ctū est. A Pane uerō plus annorum esse dicitur.

minimum inter hos à Dionysio : quanquam ab
 hoc ad Amasim regem quindecim millia anno-
 rum supputantur. Et hac Aegyptij pro com-
 pertis asseuerant, seq; scire assidue supputado.
 semperq; annos describendo. Igitur à Dionysio
 quidē, qui ex Semele Cadmi genitus fertur, ad
 meam aetatem sunt anni ferme mille sexcēti. Ab
 Hercule uerò Alcmena filio ferme nongenti.
 A Pane autem Penelopes (ex hac enim &
 Mercurio Pangenitus dicitur à Gracijs) minus
 annorum est quàm à bello Troiano, octingenti
 ferè ad me anni. Vtrum horum probabilius
 sibi uidetur, eo quisq; utatur licet: mihi autem
 de his recepta opinio probatur. Nā si & isti in
 Gracia cum celebres fuissent, tum sensissent,
 quemadmodū Hercules ex Amphitryone gen-
 tus, Dionysius ex Semelē, & Pā ex Penelope na-
 tus, dixisset aliq; & hos alios habere illorū deo-
 rum nomina, qui prius geniti fuerant. Nuna
 Graci aiunt Dionysium statim editum ab Ione
 insutum in femore, portatumq; in Nyssam, quae
 est super Aegyptū in Aethiopia. De Pane ne ha-
 bent quidem quod dicant, ubinam à partu sit
 educatus: ex quo fit mihi manifestum, Gracos
 auduisse posterius horum, quàm aliorū deorū
 nomina: & ex eo tēpore illorū progenies recen-
 sisse, quo primum eos audierant. Atq; hac qui-
 dem Aegyptij aiunt. Qua uerò ceteri homi-
 nes cum Aegyptijs consentientes memorant in
 hac

hac regione suisse gesta, hac iam explicabo, ali-
quid etiam his qua ego uidi conferentibus. Post
Vulcani sacerdotem regem suum, Aegyptij li-
bertatē adepti, duodecim sibi rege (nullo ete-
nim temporis momento poterant sine rege uiue-
re) deligunt, in totidem partes omnem Aegy-
ptum distinguentes. Isti iunctis inter se affini-
tatibus regnabāt, passionibus initis ne mutuo
auferre imperiū conaretur, nēue quis plus alio
quippiam obtinere quareret, sed ut essent inter
se quā amicissimi. Atq; ea de causa has pa-
ssiones arctas accuratasq; inierunt, quod eis
inter initia simulatq; tyrannides inuaserunt,
respōsum fuerat, qui in tēplo Vulcani area phia-
la libasset, eum totius Aegypti regno potiturū.
Vbi omnia sacra executi sunt, placitum est eis
aliquod relinquere sui cōmune monumentum:
ex eoq; placito fecerunt labyrinthum, paulo su-
pra stagnum Mærios, maxime urbē uersus, qua
dicitur crocodilorū, quem ego aspexi fama ma-
iorem. Si quis enim ex Græcorum narratione
muros & operis speciē ratiocinetur, minus con-
cipiet quā pro labore & sumptu huius laby-
rinthi. Tamen si & Ephesi templū est memora-
tu dignū, & in Samo, tamen pyramides erant
ad narrandū maiores, quarū singula multis ac
magnis operibus Græcis equiparāda sunt. Sed
eas quoq; labyrinthus antecellit. Etenim duo-
decim eius aulae sunt tecto operta, portis oppo-

sitis altrinsecus : sex ad aquilonem contigua,
 totidem ad austrum uergentes, eodem extrinse-
 cus muro praefixae. Bisaria in eo sunt domici-
 lia, una subterranea, altera superiora illis im-
 posita, utraque numero tria millia quingenta.
 Quorum ea quidem quae superiora sunt, ipsi ui-
 dimus, & quae aspeximus enarramus. Subter-
 raneam uero audita didicimus. Nam praepositi
 Aegyptiorum nolebant ullo pacto illa mon-
 strari, quòd dicerent illic sepulcra esse tam eo-
 rum regum, qui adificandi labyrinthi fuisse au-
 tores, tum sacrorum crocodilorum. Ita de in-
 ferioribus aedificijs fando, cognita referimus.
 Superiora ipsi aspeximus humanis operibus
 maiora. Nam egressus per tecta, & regressus
 per aulas diversissimi, infinita me admira-
 tione afficiebant. Ex aula in conclauiam tran-
 situr, ex conclauiis in cubicula, è cubiculis
 in solaria alia, è conclauiis in alias aulas.
 Horum omnium lacunar, quemadmodum pa-
 rietes, lapideum est, sculptilibus passim figu-
 ris ornatum. Singula aula maxima ex parte
 digesto lapide albo, columnarum ambitu redi-
 mita. Angulo quo finitur labyrinthus, adheret
 pyramis quadraginta passuum, in qua gran-
 dia sunt insculpta animalia, ad quam iter sub
 terra fit. Et cum talis sit labyrinthus, tamē sta-
 gnus Mærios, ad quam labyrinthus aedificatus
 est, plus praebeat admirationi. Cuius in circuitu
 mensura

mensura trium milium & sexcentorum stadio-
rum est, schœnorum sexaginta, quanta uideli-
cet ipsius Aegypti ad mare mensura est. Iacet
autem stagnū longo situ aquilonem uersus au-
strūq; altitudine ubi eius profundissimum est,
quinguinta passū. Quod autē manu facta
sit ac depressa, indicat, quod in eius ferme me-
dio stant duæ pyramides, quinguinta passus
ab aqua extātes, altero tanto adificij aquis te-
llo. Super quarū utraq; lapideus est colossus in
soliō sedens: ita pyramides sunt centū passuum.
Centū autem iusti passus sunt stadiū unum sex
ingerum. Passus inquā mensura sex pedum, siue
quatuor cubitorū: pedes aut quatuor palmorū,
cubiti uerò sex palmorum. Aqua stagni natua
non est, utpote solo illo admodum arido, sed ē
Nilo deriuata, sex mensibus in stagnum fluens,
totidem retro in Nilum reflūēs. Illūq; sex men-
sibus quibus effluit, augens regium fiscū talen-
tis argēti singulis, in singulos dies, pronētus pis-
ciū cum instuit uiginti minis. Hoc stagnū dicebāt
indigenæ euadere in Syrtim Africa, perforato
sub terrā meatu in mediterranea Hesperia uer-
sus, secundū montem Mēphi imminētcm. Verū
cum humum ē lacu egestem nusquam uiderem
(hoc enim mihi indagare cura erat) perconta-
bar proximos accolarum, ubinam esset humus
illinc desossa. Illi dicere fuisse deportatā, facile
id mihi persuadentes: quippe qui simile quida-
dam

dam factum esse apud Ninam urbem Assyri-
rum auditu cognoueram. Siquidē fures quidā
magnam uim pecunia Sardanapali, qui Nini
rex erat, in thesauris subterraneis abstrusam,
compilare cum constituisent, a suis domibus fo-
dere exorsi sunt, dimensi uiam sub terra ad rea-
gias ades, eamq; humū ē cuniculus effusam, ubi
nox aderat, in flumen Tigrim (qui Ninum prae-
terfluit) exportabāt, donec id quod optabant,
perfecere. Eodem modo audiui in Aegypto
hanc alterā fuisse factam lacunā, praterquam
quod non noctu hac, sed interdū est facta. Ae-
gyptios enim humum quam effodiebāt, in Ni-
lum extulisse, quam ille acceptam dissiparet.
Et hic quidem lacus ita fertur fuisse depressus.
Duodecim autem reges cum iuste degerent, ac
fato tempore in templo Vulcani sacrificassent,
& ultimo die festo libaturi essent, porrexit eis
pontifex aureas phialas, quibus libare consue-
uerāt, aberrans numero, duodecim uidelicet ni-
ris undecim phialas. Ibi Psammitichus, qui po-
stremus eorum stabat, cum non haberet phia-
lam, detractam sibi aream galeam tenuit, liba-
uitq;. Ferebant autem & ceteri omnes reges,
& tunc quoq; gestabant galeas. Nec dolo mao
lo Psammitichus galeam tenuit. Ceteri tamen
id cōsulto factū esse à Psammiticho existiman-
tes, & in memoriam redeuntēs, oraculum ipsis
esse redditum, qui areā in phiala libasset, eam
solum

solum regem Aegypti futurum, non censuerunt
 aquū esse Psammitichū morte mulclari, postea
 quam rimando cōpererunt non id illum fecisse
 industria, sed maxima potentia sua parte exuo-
 tum in planstra religandum, ne illinc egressus,
 cetera Aegypto se immisceret. Hunc Psammi-
 tichum, cum Sabacum Aethiopem, qui patrem
 eius Necum interemerat, fugisset in Syriam,
 post abitum Aethiopis, ex insomniū uisione re-
 duxerunt hi Aegyptij, qui sunt è tribu Saita-
 na. Deinde cum regnaret uia cum undecim re-
 gibus, cōtiguit ei ut fugeret iterū propter galeam
 in paludes. Igitur intelligēs quam ignominiose
 tractatus ab illis esset, statuit ultum ire, qui
 ipsum persecuti sunt. Sed ex oraculo Latona,
 quod in urbe Buti apud Aegyptios ueracissimū
 est, ad quod ipse miserat, redditū est resposum,
 affuturā ultionē ei è mari uirū areis existentib-
 us. Quod resposum ei magnā incredulitatem
 effudit, uiros areos fore auxilarios. Nō lōgo tōs
 pore interiecto, Iones quosdā & Cares pradādi
 gratia nauigātes, necessitas compulsi applicare
 ad Aegyptum. Hi cum in terram exissent fer-
 ro amati, Aegyptiorum quidam nuntium fert
 Psammiticho ad paludes: & quia nunquam
 uiderat aliquos are armatos, ait egressos e mas-
 si areos uiros, campestris populari. Ille agnos-
 cens oraculum esse perfectum, amicitiam cum
 Ioniū & Caribū facit: eosq; magnis pollici-
 tation

rationibus hortatur ad secum manendum. Vbi
persuasit, ita demum una cum his Aegyptijs
qui secum sentiebāt, cumq; auxiliarijs, reges su-
stulit. Omni potitus Aegypto, fecit in Mem-
phi tum Vulcano uestibula ad nentū austrum
urgentia, tum è regione uestibulorum aulam
Apis, in qua, cum apparuit, Apis educatur,
undiq; columnis cinctam, ac figuris refertam: in
qua aula loca stant columnarū colossi duode-
nūm cubitorum. Apis autem Græca lingua
Epaphus est. His Ionibus Caribusq; quibus
fuerat usus adiutoribus, Psammitichus dedit
ad habitādum posita alstrinsecus prædia Nilo
medio dirempta, quibus nomen impositum est
Cæstra. Et cum hac eis loca dedit, tum nerò ca-
tera quæ fuerat pollicitus, representavit. Pue-
ros quinetiam Aegyptios cōmisit lingua Græ-
ca imbuendos, à quibus linguam Græcam edo-
ctū oriundi, qui nunc in Aegypto interpretes
sunt. Incoluerūt autem Iones & Cares diu hac
loca contra mare, aliquantulum supra urbem
Bubasti, ad ostium Nili (quod dicitur Pelusia-
cum) sita. Vnde postea Amasis rex Memphim
eos transtulit, in sui tutelam aduersus Aegy-
ptios. Post sedes ab istis in Aegypto collocatas,
Graci cum illis ita commercium habuerūt, &
nos res in Aegypto gestas à Psammiticho res
ge exorsi, & quæ deinceps extiterunt, omnia
sine ambiguitate nota habem⁹. Hi enim primi
Aegy

Aegyptum, qui diuersa lingua essent, incoluerunt. Atq; unde demigrarunt illic, & uestigia naualium, & domorum rudera, ad meam usq; aetatem ostendebantur. Atq; hunc quidem in modum Psammitichus Aegypto potitus est.

De oraculo autem quod est in Aegypto, cum feci multa uerba, tum faciam de re memoratu digna. Est enim oraculum hoc in Aegypto templum Latona positum in magna urbe, cui nomen est (ut superius à me dictum est) Buto, contra ostium Nili, quod Sebenyiticum appellatur, à superiori parte maris flumen subeuntibus. In hac urbe templa sunt Apollinis, Dianaeq; Et in quo redduntur oracula Latona, grande illud, & porticum habens decem passibus sublimem. Vbi quid mihi ex his quae in aperto erant, maximo miraculo fuerit, referā: Est hoc fano Latona delubrum, ex uno factum lapide, cuius parietes aequali celsitudine ad longitudinem quadragenū cubitorum: cuius laeunari pro tecto impositus est alius lapis, quatuor cubitorū per oras crassitudinis. Itaq; eorū quae circa templū hoc sunt in propatulo positōrū, admirabilissimū apud me fuit id delubrum. Secūdo loco insula, quae uocatur Echēnis, in lacu profundo ac spatio sita praeter templū quod in Buti est: quae insula ab Aegyptijs fertur in mare. Ego tamen eam neq; inuentam uidi, neq; se mouentem: & hoc audire admiratus sum.

nerum est insulam natam posse. In hac igitur
 templum Apollinis magnum est, & ara trifor-
 vie extructa, & palma frequentes enata: aliæq;
 partim fructifera, partim steriles arbores. Cur
 autem ea innatans sit, hanc Aegyptij ratione
 reddunt: quod Latona, quæ ex octo numinibus,
 quæ prima extiterunt, unum est: cum in urbe Buti,
 ubi hoc eius oraculum est, habitaret: Apolli-
 nem ab Isule sibi commendatum, occultavit in
 hac insula nondum innatanti, ac sospitem red-
 didit: quo tempore Typhon omnia indagans,
 ut Osiris filium inueniret, aduenisset. Nam Apol-
 linem & Dianam aiunt Dionysij & Isis fi-
 lios esse: Latonam uero nutricem horum, ac li-
 beratricem. Et Apollo quidem Aegyptiacæ
 Horus dicitur: Ceres autem Isis, Diana uero
 Bubastis. Atq; hinc solum non aliunde Aesc-
 chylum Euphorionis filius rapuit, quod dico, ut
 solus omnium qui poëta dicuntur, fecerit Dia-
 nam Cereris filiam. Ob hoc igitur insulam red-
 ditam esse natantem: Hac illi sic aiunt. Psam-
 mitichus in Aegypto quatuor & quinquaginta
 regnavit annos: per quorum undetriginta
 magnam Syria urbem obsidens oppugnauit,
 donec expugnauit. Hac est Azotos, quæ diu-
 tissimam inter omnes urbes duntaxat (quas no-
 uimus) sustinuit obsidione. Psammitichi filius,
 qui regnum Aegypti suscepit, extitit Necus.
 Idem fossam ad rubrum mare ferentem primus
 eggre

aggressus est, quam Darius Perses secundo loco depressit, longitudinis quidem quatuor dierum navigationis: latitudinis, ut per eam duo possent simul agi triremes. Aqua quæ in hanc est Nilo deducitur, paulo supra Bubastis urbem, iuxta oppidum Arabia Patumon deducitur, eadem in mare rubrum. Initium fodiendi sumptum est à planitie Aegypti, Arabiam uersus. Nam quæ supra planitiem sunt, continēs. prope Btemphim occupat mons, in quo lapicidinae sunt. Itaq; ad huius montis ima, ducta est fossa uersus hesperum & auroram, longo tractu: & deinde pertingens diuortio montis tenuis, quod diuortium ad meridiem & uentum austrum fert in sinum Arabicum: quæ breuissimus tractus, & maxime compendarius est è mari septentrionali ascensus ad australe, quod idem rubrum uocatur, à monte Cassio, qui Aegyptum Syriamq; determinat. Hinc stadia mille sunt in Arabicum sinum. Et hoc quidem breuissimum est, ueris fossa multo longior, scilicet quanto est confragosior. In qua fodienda sub rege Neco centum uiginti millia Aegyptiorum perierunt. Inq; eius medio opere Necus destitit, hoc interpellatus oraculo, eū id opus barbaro praemunire. Aegyptij barbaros omnes uocant, qui non ipsorum lingua loquuntur. Superfatus itaq; à facienda fossa Necus, ad militum copias se conuertit: atque ad classes quæ partim

in mari septentrionali, partim in sinu Arabico. ad rubrum mare sunt edificata: quarum adhuc uestigia naualium ostendunt. Et classibus quidem Necus, dum opus fuit, est usus. Terrestri autem acie cōgressus cum Syris in Magdolo, uictoria potitus est, & post praelium, Cadysii magna Syria urbe. In uestitu autem curiosus cum fuisset, illum Apollini dicatum ad Branchidas Milesiorū misit. Hic perseclis decem & septē imperij sui annis decessit, tradito imperio Psammi filio suo. Eo apud Aegyptum regnante, nuntij Heliorū dimittebātur, iactantes à se in olympia iustissimū ac maximū inter mortales propositum esse certamē, rati ne Aegyptios quidē hominum sapientissimos aliquid ultra hac esse inuenturos. Isti ubi in Aegyptum peruenerunt, eaq; exposuerunt, quorum gratia uenerant, rex conuocat ex Aegyptijs eos qui sapientissimi haberentur. Qui cū conuenissent, & Helios audissent omnia cōmemorantes, quae par erat ab eis fieri in edendo certamine, & se uenisse dicētes sciscitatū, nunquid possent Aegyptij reperire iustius. Habito inter se consilio, interrogabat Helios, nunquid apud eos certarent cines: Et illis respondētibus, sine discrimine & suorum & caterorum Gracorum, cuiusq; uolenti certare fas esse. Atqui, inquit, illos cum tale certamen proponant, ab omni iure excedere. Nullo etenim pacto posse fieri, quin conciuu
pugn

pugnanti ciues fauerent, facientes iniuriam ho-
 spiti. Sed si uellent iustum proponere certamen,
 & si eius gratia uenissent in Aegyptum, iube-
 rent hospitibus ponere certamen, nullo Helio-
 rum certare permisso. Hac Aegyptij Helij
 subiecerunt. Psammi cū sex omnino regnasset
 annos in Aegypto, facta in Aethiopiam expe-
 ditione, mox uita defunctus est. Cuius regnum
 Apries filius accepit, qui secundum Psammis-
 tichum proauum suum fortunatissimus extitit
 omnium ad eam etatem, regnum quinque & uis-
 ginti dominatus annos. Quod intra tempus &
 bellum Sidoni intulit, & cum Tyro pugna na-
 uali dimicauit. Sed cum calamitas eum mace-
 ret, contigit ob eam causam, quam ego pluri-
 bus, dum res Punicas exequar, exponam, pau-
 cis contentus in praesentiarum. Cum aduersus
 Cyreneos Apries exercitu misso magnam clas-
 sem accepisset, id ei imputantes Aegyptij re-
 bellauerunt, opinati se ab illo in apertam per-
 niciem fuisse dimissos: ut his internectione de-
 letis, ipse ceteris Aegyptijs imperitaret secu-
 rius. Hac perquam grauiter ferētes tum ij qui
 redierunt, tum eorum qui intemerat amici, in-
 genue descuerunt. Id ubi reseuio Apries, mito-
 sit ad eos uerbu sedandos Amasim. Qui cum
 peruenisset, reprehendensq; dissuaderet ne ta-
 lia facerent, quidam Aegyptiorum ei à tor-
 go stans galeam circumdat: eaque circumdata,

inquit, se illam ob regnum imposuisse. Neque hoc quod fiebat, eo inuito fiebat, ut ostendebat. Nam simulatq; ab his qui desciverant Aegyptijs declaratus est rex, sese apparabat tãquam aduersus Apriem moturus. His cognitis, Apries mittit ad Amasim ex his qui secum erant Aegyptijs, spectatum quendam hominem: nunc Patarbemẽ, iussim ut ad se uinum Amasim perduceret. Hic ubi peruenit, Amasim ad se uocat. Amasis (sedebat autem in equo ad suos cohortandos insolenter) solide iubet nicipsim hunc ad se adducere Apriem. Et cum Patarbemia eum rogaret ut regem adiret, accitus respõdit, se iam dudum dare operam ut is ageret, nec de seipso Apriem esse questurum, se enim illi presto futurum, & alios adducturũ. Patarbemis non ignarus propositi illius, tum ex oratione, tum ex apparatione quam uidebat, statuit sue diligentia esse quã celerrime regem rerum (qua agerentur) facere certiorẽ. Huic redeunti, quod Amasim non adduceret, nullo uerbo edito Apries ira percussus, praeclatũ aures iussit nasumq;. Id intuentẽs ceteri Aegyptij, qui cum eo hactenus senserãt, uirum inter eos probatissimũ, ita fũde indigneq; affectum, ut tantisper quidã differentes, ad ceteros trans eunt, seseq; Amasi tradunt. His quoq; auditis Apries, armatis auxiliarijs (habebat autem auxiliariorũ circa se ex Ionibus & Carie

bua

bus triginta millia) in Aegyptios tendit. Erat ei regia in urbe Sai ingens ac spectatu digna. Itaque utrique aduersus alteros Apriani & Amasiani in Memphi urbe conſtiterunt, tentaturi pugna discrimen. Sunt autem in Aegypto septem hominum genera, quorum alij ſunt ſacerdotes, alij qui pugnatores appellantur, alij bouum paſtores, alij ſubulci, alij inſtitores, alij interpretes, alij gubernatores nauales. Tot ſunt Aegyptiorum genera, à ſuo quoque artificio appellata: ſed pugnatores uocantur Calafiries, & Hermotybies, qui harum regionum ſunt. Nam in regiones diſtincta eſt omnis Aegyptus. Hermotybiarum quidē ha ſunt plagae: Buſiritana, Saitana, Chēmitana, Papremitana, inſula Proſopitiū, quae uocatur Natho, ex dimidia parte. Ex hiſ tractibus Hermotybies cum plurimi centum ac ſexaginta millia ſunt, quorū nemo quippiā opificij quaſtuarij didicit, ſed omnes rei militari uacāt. Calafiriū ha alia plaga ſunt: Thebana, Bubaſtiana, Aphthitana, Tanitana, Mēdeſia, Sebennitana, Athribiata, Pharbathitana, Thmuitana, Thnuphitana, Amyſia, Myccphoritana. Hac tribus inſulā incolit ex aduerſo Bubaſtis urbis. Ha tribus Calafiriū, dū quoad poſſunt plurimi cogūtur, ducēta quinquaginta millia aiorū ſunt, quibus nec ipsis licet ulli artificio operā dare, ſed ſolum rei militari, ſilio diſcētī à patre. Hoc ab

Aegyptijs ne mutuati sint Graci, non possum
 pro certo dijudicare, cū uideā & apud Scythas
 Persasq; & Lydos, deniq; apud omnes ferè bar-
 baros haberi pro ignobilioribus ciuibus eos;
 qui artificia discūt, eorūq; liberos generosos
 autē eos qui à manuarijs operibus abstineant,
 praesertim qui cessent ob bellum. Hoc itaq; cum
 ceteri Graci didicerunt, tum praecipuè Lacedae-
 monij. Corinthij quoq; minimi faciunt opifices.
 His solis Aegyptiorum, praeter sacerdotes, hoc
 eximij honoris habetur, ut singulorū duodecim
 agri sint egregij atq; immunes, singuli agri cen-
 tum cubitorum Aegyptiorum quoquo uersus.
 Aegyptius autem cubitus Samio par est. Hae
 tamen uniuersorum peculiaria sunt, quibus per
 uices in orbem fruebantur, & nūquam ydem.
 Calasiriūm milleni & Hermotrybiūm, circa
 regem fungebantur annuo satellitum munere.
 Istis praeter praedia dabantur uiritim haec alia,
 panis tostipondo quina mna, carnis bubula bi-
 na, uini sextarij quaterni. Haec assidue satelli-
 tibus praebebantur. Vbi igitur è diuerso uenien-
 tes, Apries cum auxiliarijs, Amasis cum uni-
 uersis Aegyptijs in urbem Memphim perue-
 nere, congressi sunt. Et peregrini quidem egre-
 gie pugnaverunt, tamen quod erant multo in-
 feriōres numero, fugati sunt. Fertur Apries ea
 fuisse per suasione, ut nullus neq; deorum neque
 hominum posset sibi adimere regnū, adeo uide-
 batur

batur sibi illud stabilise. Et tamen tunc egres-
sus, praelio fugatus est, uinuiq; captus, & ad ur-
bē Saim ductus ad ades quæ ipsius antea fuisse
sent, tūc autem Amasis regia. Ibiq; quā diu
in regia pascebatur, eum Amasis honeste as-
seruauit. Tandem incusantibus Aegyptijs non
iuste agere, qui suum & ipsorū inimicissimum
aleret, ita illū Apriem tradidit. Eum iſti ubi
strangulauere, paternis in monumentis sepelie-
runt, quæ sunt in templo Mineruæ proximæ cœ-
naculum, ad laeuam manum intrantis. Nam
Saitani cunctos qui tribules eorum fuere reges,
intra templum sepelierunt. Etenim Amasis
monumentū ex altera parte cœnaculi est quā
illud Aprijs, eiusq; progenitorum. In eiusdem
templi aula hoc quoque est ingens cubiculum
lapideum, tum columnis exculitum, palmarum
arbores imitantibus, tum alia sumptu. Intra
id cubiculum gemini postes stant, in quibus ur-
na est. Sunt etiā sepulchra, cuius nomen si nun-
cupauero hac in re, haud sancte fecero. Apud
Saim in templo Mineruæ post totū delubrum,
propē Mineruæ parietem, atque in fano, stant
ingentes obeli, id est, uerua lapidea, lacuiq;
cōtinguus lapidea crepidine adornatus, & cir-
cunquaque probe elaboratus, magnitudine (ut
mihi uidetur) quanta in Delo, qui dicitur tro-
choides. In hoc lacu imagines suorum quisque
effectuum noctū faciunt, quæ uocant Aegy-

ptij mysteria. De quibus cum permulta ego no-
rim quo pacto se habeant, singula tamen absit
ut proloquar. De Cereris quoq; initiatione, quã
Græci *Διουπόρεια* uocant, hoc est, legum latio-
nes, absit ut eloquar, nisi quatenus sanctum est de
illa dicere: Danaï filias extitisse, qua ritum hunc
ex Aegypto attulerunt, eoq; Pelasgicas scemin-
uas imbuerunt. Sed deinde omni Peloponneso à
Noribus eiecta sedibus suis, ritus initiandi abo-
litus est, à solis Arcadibus, qui à Peloponnen-
sibus non eiecti sunt, sed relictī, conseruatus.
Aprie extincto, regnavit Amasis è tribus Sai-
tana, & urbe cui nomen est Siuph. Eum inter-
initia Aegyptij contemnere, nec ullius sane mo-
menti ducere, ut quod plebeius fuisset, nec insi-
gni familia ortus. Sed hos Amasis ad se soler-
tia, non asperitate perduxit. Erant ei cum alia
bona infinita, tum uerò pelus aurea, in qua tam-
ipse quam omnes conuiuia semper pedes ablue-
bant: hanc ille confregit, ex eaq; demonis sta-
tuam fecit, & in appositissimo urbis loco sta-
tuit. Aegyptij simulacrum adeuntes, magno-
perere uenerari. Id Amasis fieri è popularibus
edoctus, convocatis Aegyptijs aperit ex illa pelu-
ni, in qua primo Aegyptij euomere imminge-
reque, & in qua pedes abluere consueissent, san-
ctum esse simulacrum, quod tunc tantopere ue-
nerarentur. Itaq; se aiebat perinde atq; pelum
esse factum: qui si antehac fuisset plebeius, im-
presens

praesentiarum tamē esset rex, eoq; inheret, ut sibi honor haberetur atq; reuerētia. Hunc in modū ad se traduxit Aegyptios, ita ut aquum censeant ei seruire. Idē hoc usus est in rebus agēdiā instituto: Ab aurora usq; dum refertum est forum, accurate negotia quae expediebāt, agebat. Deinde potabat, & inter cōpotores iocabatur, morionem agēs ac scurrā. Quibus rebus offēsi amici, talibus eum uerbis castigabant: Rex, dicentes, non ē dignitate tua degrs, qui ad tātam te dimittis nequitiam. Nam deberes augusto in solio sedens, auguste interdū res administrare. Ita & Aegypti cognoscerent à magno sibi uiro praesideri, & tu melius audires. Nunc haudquaquā facis ē regia dignitate. His ille respondit: Arcus ab his quorū sunt, cum est opus intendi, eos si semper intenti sint, ruptum iri, nec posse eis illos cum indigeāt uti: Ita & hominis institutum, si assiduo laborare studio, nec ullam paritē ad lusum sibi indulgere uelit, fore ut pederētū aut mente captus sit aut mēbris. Quod ego intelligens, utriq; rei tempus impertio. Hec Amasis amicis respondit. Etenim fertur Amasis, cum priuatus foret, fuisse potandi iocandiq; cum dicacitate studiosus: & uir neutiquam rerum agendarū anxius. Et quoties eū potantem ac se oblectantem necessaria defecissent, solitus circumuēdo furari. Et cum reposceretur ab his qui dicerent eum ipsorum habere pecuniam, ac

negaret, adduci ad oraculū quodcunq; eo in loco erat, & frequenter ab oraculis cōiūctus, frequenter absolutus. Et postquam asecutus est regnum, ista egit: Quicunq; dij eum furti absoluerant, horum templa neq; cura habuit, neq; alla re ad stabilimentum donauit, neq; adiens sacrificauit, tanquam nil mererentur quod redderent falsa responsa. Qui autem eum pronunciauerant furem, hos tanquam uere deos, nec mendacia reddentes oracula, maxime coluit. Præterea in Sai uestibulū Minerva fecit, opus admirandum, & longe superans cætera tum sublimitate, tum magnitudine. Tanta est uastitas lapidum atq; substructionum. Quinetiam ingentes colossos, & immanes androsphinxas ibidem posuit. Alia quoq; saxa prægrandia in apparatus comportauit, ducta partim è lapicidinibus qua iuxta Memphim sunt, partim utique quæ maiori molis erant, ex urbe Elephantina, quæ à Sai distat uiginti dierum navigatione. Ad hæc, quod non minime, sed maxime omnium admiror, attulit ædificium ex solido saxo ab urbe Elephantina: in quo afferendo, triennium consumpserunt duo milia delectorum uirorum, qui omnes erant gubernatores. Eius tectū extrinsecus est unius & uiginti cubitorum longitudo, quatuordecim latitudo, octo sublimitas. Hæc est dimensio exterior tecti ex uno lapide. Interius tamē duodeuiginti et amplius cubitorū est long

longitudo, quinque sublimitas. Domus hac ad ingressum templi collocata est. Nā ob id aiunt templum non fuisse pertractam, quod tecto aduerso cū suspirasset eius uehēdi architectus, utpote perlassus diutino tēpore opera, ea de re stromachus Amasis, non permiserit hominē ulterius trahere. Nōnulli aiunt quendam ex his, qui uehēbus lapidem agebant, ab illo fuisse oppressum, ideoque lapidem non introductū. Donauit praterea operibus ob magnitudinē spectaculo dignis cū alia templa insignia, tū in Mēphi templū Vulcani, colosso supino ante illud posito, longitudinis quinque et septuaginta pedū. Superque idem pavementum gemini colossi stant ex Aethiopico lapide, uicenum pedū magnitudinis hinc et hinc magno illi assistentes. Cuius instar est alter in Sai lapis, eodem habitu iacēs. Illud etiā quod in Mēphi est tēplum ingens et spectatu dignissimū, aiunt Amasim adificasse, Sub Amasi rege dicitur Aegyptus fuisse maxima beata, in his qua uel regioni ex flumine, uel hominibus ex regione proueniunt: et urbes qua incolerētur tunc, fuisse numero illic uiginti millia. Amasis quoque extitit, qui legē hāc apud Aegyptios cōdidit, ut singulis eorū annis apud prouinciarū praesides demonstrarent unde uivrent. Et qui aut hoc nō faceret, aut nō demonstraret se legitime uiuere, is morte afficeretur. Quam legem Salom ab Aegyptijs mutuatus, Athen

Atheniensibus tulit, quā illi quod sit castissima, assidue usurpant. Amasis, quoniam Græcorum erat studiosus, cum alia in quosdā Græcos officia contulit, tum his qui in Aegyptū concederent, dedit facultatē Naucratem urbē incolēdi. Qui uerō eorū nollent illic habitare, sed nauigando negotiari, fecit potestatē certis in locis aras & fana extruendi. Adeo maximū eorum fanum atq; celeberrimū uocatur Græcam. Ciuitates autē quæ cōmuniter extruxerūt, sunt: Ionū qui dē Chius, Teus, Phocæa, Clazomena: Dorū autem Rhodus, Cnidus, Halicarnassus, Phaselis: Acolorū uerō una Mitylene. Harū ciuitatum hoc fanū est, & ab his præfelli emporij nundinarū siue mercati, præbētur. Cetera ciuitates quæ consortes huius rei sunt, nō rei ad ipsos pertinetis cōsortes sunt. Separatim tamen adificauerunt, Aegineta quidē Iouis, Samij autē Iunonis, Milesij uerō Apollinis fanū. Nam uetus emporium erat sola Naucratis. Præter hoc in Aegypto aliud nullū. Quod si quis in aliud aliquod Nili ostiū applicuisset, u necesse habebat deicrare se uenisse inuitū, dato iurciurando quod eadē naui ad Canobicū nauigaret: & si id minus per cōtrarios uētos posset, onera fluuialibus nauigijs circumagere lustrando Delta, donec perueniret Naucratē. Ita Naucratis in honore fuerat. Itā uerō cum Amphictyones templū, quod nunc Delphus est (quia illud prius sua sponte deflagra

deflagrauerat) trecentis talentis construendū loca-
 cassent, Delphi, quos quarta pars sumptus con-
 tingebat, circa ciuitates uagi cum aliunde, tum
 uerò non minimū ex Aegypto retulerunt. Nam
 Amasis quidē eis mille talenta aluminis, Gra-
 ci autē qui Aegyptū incolebant, uicenas minas
 donauerunt. Cū Cyrenais quoq; Amasis amis-
 citiā societateq; inijt, ita ut illinc uxore etiā pu-
 taret sibi esse ducendā, siue fāmīna Graca amo-
 re captus, siue aliās ob benenolētiā Cyrenaeorū.
 Vxorem quā duxit, alij uolūt filiā fuisse Battī
 filij Arcepsilai, alij Critobuli, inter suos popu-
 lares uiri spectati; nomine Ladice. Cū quā dū
 in toro cubaret, cōcūbere nō poterat, cū tamen
 alijs mulieribus uteretur. Id cū diu fieret, ad eā
 Amasis, Tu uerò, inquit, uxor ueneficio me la-
 sisti: ideoq; nullo machinamēto uales effugere,
 quò minus inter omnes mulieres teterima pe-
 reas morte. Ladice cum pernegando nihilo pla-
 cationem redderet Amasim, nouit intra se Ve-
 neri, si ea nocte secum coiret Amasis (hoc enim
 sibi esse machinamētum) statuā Cyrenas se illi
 misurā. Cōcepto statim uoto coijt cū ea Ama-
 sis, ac deinceps quoties adiret, cum ea coibat: ac
 postmodum eam perquā ualde dilexit. Et La-
 dice uotū dea persoluit, facta statuā, Cyrenasq;
 missa, quae ad meā usq; memoriā incolumis erat
 extra urbem Cyrenensem posita. Hāc Ladice
 Cālyses, posteaquā Aegypto potius est, cognito
 quae

quaenam esset Cyrenas, illasam remisit. Dona-
uit item Amasis dona quae misit in Graciam,
Cyrenas quidem statuam Minerua inauratā,
& sui imaginem pictura adumbratā. Lindum
autem duo lapidea Minerva simulacra, & tho-
racem lineum spectaculo dignum. Samum uerò
Iunoni bisarias sui imagines, quae magno in tē-
plo erectae erant post ianuas, ad meā usq; aeta-
tem. Samum quidem propter hospitium, quod
inter ipsum erat, & Polycratē Acais filium.
Lindum autem nullius hospitij gratia, sed quia
templum quod Lindi est, Mineruae feruntur ex-
truxisse Danae filiae, postquam agnita sunt, cū
filios Aegypti effugerant. Haec donaria dedica-
uit Amasis, primusq; mortalium Cyprum cepit,
tributariamq; fecit prouinciam.

HERODOTI HALI-
CARNASSEI HISTO-
RIARVM LIBER III.
QVI INSCRI-
BITVR
THALIA.

DVERSVS hūc Amasim Cā-
byfes Cyri filius, comparato cū
ex alijs quibus imperabat, tñ
ex Gracis Ionibus Aeolibusq;
exercitu, bellum mouit ob hās
caus

causam: Misso in Aegyptū legato, Cambyses peti-
 tit ab Amasi filiam, & petiit consilio cuiusdā
 Aegyptij, qui Amasi erat infensus, quod se potis-
 simum ex omnibus Aegypti medicis Amasis ab
 uxore & liberis abstraxisset, amandando in
 Persas. Vnoq; tempore Cyrus ad Amasim mise-
 rat petitem ocularium medicum, omnium qui
 in Aegypto essent, praestantissimum. Ob id in-
 fensus Amasi Aegyptius, institit suadere Cam-
 bysi, ut ab Amasi filiam peteret: ut ille aut mœ-
 rore afficeretur data filia, aut nō data Cābysi
 redderetur inuisus. Amasis eā nec dare aude-
 bat, nec abnuere. Nam & Cambysem intellige-
 bat non habiurū illam uxoris loco, sed pellicis:
 & Persarū potentia grauabatur horrebatq;.
 Hac reputans, ita sibi faciendum statuit: Erat
 Aprij superioris regis filia, nomine Nitetis uni-
 ca, domi relicta, grandis atq; speciosa. Hāc puel-
 lam Amasis uestitu pariter & auro exornatā,
 pro sua in Persas dimittit. Quam cum post ali-
 quantum tempus Cambyses salutasset, filiam
 Amasis appellans, ipsa ad eum, Rem, inquit,
 rex ignoras, ab Amasi elusus, qui me ornatu
 complam transmittit, tradēs tibi pro sua, cum
 re vera sis Aprij filia, quē ille dominū suum
 cum Aegyptijs rebellam interemit. Hic sermo
 extitit causa, qua Cambysem Cyri uehemēter
 indignatum induceret aduersus Aegyptum.
 Atq; ita quidem memorant Persae. Aegyptij
 autem

ante Cambysem suum uendicant, asserentes ex hac Aprij filia illum esse genitū. Cyrum enim fuisse qui ad Amāsim miserit super filia, non Cambysem. Quod cū dicunt, non recte dicunt, etsi eos hoc non latet. Nam si qui alij profecto, & Aegyptij recte norunt mores Persarū, apud quos illud in primis nefas est, illegitimum obtinere regnum, si adsit legitimus. Præterea Cassandanes filius erat Cambyses, Pharnaspe uiro Achemanide genita, non mulieris Aegyptiæ. Sed Aegyptij rem gestam transferunt, fingentes sibi cum Cyri familia intercedere cognationem. Et hac quidem ita se habet. Ceterum ille sermo mihi non probatur, quo dicitur, mulierē quandā Persutem ad uxores Cyri introgressā, cum liberos Cassandanes assistentes forma ac statura egregia conspicaretur, supra modū admirabundū magnis tulisse illam laudibus: eiq; Cassādanem (quæ Cyri esset uxor) ita dixisse, Me, quæ talium filiorum sum mater, Cyrus contemptui habet, præponens quandam ex Aegypto ancillam, uidelicet insensam Niteti, ista dixisse, & ei maximum natu filiorū Cambysem subiecisse: Ego uerò tibi mater, cum in uirilem ætatem adoleuero, summa Aegypti reddā ima, & ima summa. Idq; dixisse circiter decē natum annos, admirātibus mulieribus. Et cum in uirilem adoleuisset ætatem, & regnum obtinisset, huius rei memorem, Aegypto bellum intul

intulisse. Accessit huc & aliud quiddam, ad hanc sumendam expeditionem. Erat quidam auxiliariorum Amasis, nomine Phanes, genere Halicarnassens, uir consilio praestans, & in re bellica strenuus. Hic Phanes nescio quid Amasi succensus, nauigio profugit ex Aegypto, uolens in colloquutionem uenire Cambysis. Eum Amasis (quod inter auxiliares non parui momenti esset, quodq; de rebus Aegypti non nihil coeptissimum haberet) insequi statuit, adhibita diligentia assequendi. Itaq; ad hominē insequendum mittit cum triremi eunuchorū fidiissimum, qui Phaniem assecutus in Lycia cepit, sed non retulit in Aegyptum, ab illo prudentia superatus. Nā Phanes maclatis custodibus abiit in Persas, Cambysemq; molientem aduersus Aegyptum expeditionem, & quo pacto carentia aquis loca transmitteret ambigentem, adiit. Eiq; cum alias Amasis res exposuit, tū uerò qua ad transmittendum pertinebant, suadens, ad regem Arabum mitteret oratum ut sibi tutum praberet transitum. Hāc enim duntaxat patet ingressus in Aegyptum. Nam à Phœnice usque ad montes Cadytis, quae est urbs eorum Assyriorum, qui nunc Palaestini uocantur. A Cadytis (ut mea fert opinio) nō minore urbe, quam Sardis emporia, secundum mare usq; ad urbem Ierusalem, Arabica ditionis est. Ab urbe Ierusalem rursus Syriaca usque ad lacum Sarbonitidis,

iuxta quem Casius mons pertingit ad mare. A Serbonitidis lacu, in quo se Typhon fertur occultasse, deinceps iam Aegyptus est. Hoc tamen inter capedinis inter urbem Ierisum, & montē Casium, & lacum Serbonitidis, non exiguus tractus est, sed itineris instar triū dierum, uehementer aridus. Verum quod pauci eorum qui in Aegyptum nauigant, notum habent, hoc dicere: Ex omni Grecia, & praterea ex Phoenice, portatur in Aegyptum bis quotannis uas fœtile uini plenū: & tamen ibi ne unū quidem numero (ut sic dicam) uas uinariū fœtile aspicere uacuum potest. Vbinā (dicat aliquis) hac uasa cōsumuntur? Hoc quoq; ego depromā. Praefecti prouinciarum necesse habent ex sua quisq; urbe colligere uasa testacea, qua Memphim portentur. Eadem ē Nemphi alij aqua impleta, portare in hac arida Syria loca. Ita hydriae superuenientes in Aegypto sumptae, ad ueteres in Syriam portantur. Atque hunc in modum quem dixi, aqua contracta. Persae usi fuerunt, qui hoc ingressu apparato quā celerrime Aegypto potiti sunt. Sed tunc cum in expedito aqua non esset, Cambyses audito hospitii Halicarnasæi cōsilio, missū ad regem Arabum nuntijs tutum iter precatus, obtinuit, data acceptaq; inuicem fide. Arabes seruant fidem inter homines ut qui maximē, quā hūc in modū dant: Quoties fœdus inire uolūt, alius quidā medius inter utrūq; stans,

stans, acuto lapide ferit uolam, iuxta maiores
 digitos ipsorū, qui fœdus inēūt. Deinde sumpto
 flocco ex utriusq; uestimēto, inūgit eos sanguine
 septē lapides in medio positos, inter inūgendum
 inuocans Dionysiu & Vraniā. Hoc aclo, idem
 qui fuit sequester fœderis inter amicos contrahē-
 di, uadatur hospitē, aut fortē ciuem, si cum ciue-
 res agitur. Quod fœdus & ipsi qui amicitia con-
 traxerunt, seruare iustū censent. Dionysium
 quem Vrotalt, & Vraniā quam Alilat appel-
 lant, solos deorū esse arbitrantur. Et quēadmo-
 dū Dionysiu, ita puellarū capillū tōdere aiunt.
 Tondentur autē, in rotundū tēpora subradētes.
 Igitur postquā fœdus cum nuntijs inijt Arabs,
 talem rem cōmentus est. Camelos omnes, postea
 quā utribus camelinus aqua completis onerauit,
 egit ad loca humore carētia, ibiq; Cābysis exer-
 citum præstolabatur. Ex his quæ narratur, hoc
 quod dixi propius fidē est: tamen quod credibile
 est, quādoquidē cōmemoratur, cōmemorare de-
 beo. Est magnum in Arabia flumē nomine Co-
 rrys, exiēs in mare quod dicitur rubrum. Ab hoc
 flumine fertur Arabum rex, canalē ex bouinis,
 alijsq; crudis corijs cōsutum, tanta longitudine
 produxisse, ut ad loca arida per illum aquā pro-
 duceret. Inq; ipso arido solo ingentes cisternas
 fodisse, quæ recepta aqua potum suppeditarent.
 Et cum sit à flumine ad terrā aridā duodecim
 dierum uia, per tres aquæ ductus in totidē par-

tes aquam deduxisse. Apud Nili autē ostium, quod dicitur Pelusium, habebat castra Psammenitus Amasis filius, Cambysem opperiens. Nam Amasim Cambyses in Aegyptum progressus, non uiuum nactus est, sed defunctū, cum quatuor & quadraginta annis regnasset. Per eos nihil admodū calamitatis expertus, defunctusq; & sale conditus est, & in sepulchris quae ipse adificauerat, situs intra templum. Sub eius filio Psammenito maximum exitit Aegyptiis portentum. Apud Thebas Aegyptias, quod neq; prius unquam, neque postea ad meam usq; aetatem contigit, ut ipsi Thebani aiunt, pluit. Thebys tamen tunc pluit guttis. Persae ubi sicca nea peragrauerunt, subsedere uicini Aegyptiis, tanquam iam congressuri. Ibi Aegyptiorū auxiliarij Graci & Cares, Phani, qui externum exercitum in Aegyptum abduxisset, incusi, hoc rei in illum sunt machinati: Filios qui erant à Phane relictī in Aegypto, in castra perducunt, atq; in conspectum patris, posito medio duorum exercituum cratere: dehinc productos singulos puerorum super craterē obtruncauerunt. Omnibus interfectis, uinū & aquam in cratere intulerunt. Quo sanguine epoto, auxiliares ita confixerunt. Acri pralio commisso, perquam multis utrinq; cadentibus, in fugam uertuntur Aegyptij. Ibi ego rem mirandā uidi, ab indigenis edocui: Ossa eorum qui in acie ceciderunt, cū iace-

rent

rent fusa, ut ab initio distincta fuerant, seorsum erant Persarum, deorsum Aegyptiorum. Sed Persarum capita adeo fragilia sunt, ut si uelis ferire, uel solo calculo perforare possis. Aegyptiorum autem ita firma, ut ea uix ictu lapidis elideas. Cuius rei causam hanc illi reddebant, facile mihi persuadentes, quod Aegyptij statim à pueris radere capita incipiunt, & os capitis ad solem redditur cōpaclum. Quae eadem causa est non caluescendi. Nam ex omnibus hominibus paucissimos quis Aegyptios caluōs uideat. Cuius rei hoc causa est, quod robusta capita gestant. Ac Persis cur fragilia sint capita, id in causa est, quod à principibus imbuuntur operire capita, gestantes pilea tiarasq; hac ego huiusmodi ossa uidi. Vidi item alia istis similia in Papremi, eorum qui unà cum Achamene Darij ab Inaro Afro sunt caesi. Aegyptij quoq; postquam ex acie terga dederunt, nullo ordine fugā capessunt. Ad quos, cum se recepissent Memphim, misit Cambyzes aduerso flumine nauim Mityleneam cum caduceatore uiro Persa, qui illos ad deditionē hortaretur. Isti ubi nauim aduentare Memphim uident, frequentes ex urbe effusi, nauim corrumpunt, uirosq; frustatim dilaniatos in oppidum asserunt. Et Aegyptij quidem post hac obsessi aliquandiu resistunt. Afri uerò id animaduertentes, eadem sibi quae Aegypto contigissent ueriti, sese citra pu-

gnam dediderunt, tributumq; inter se partiti dona miserunt. Cyrenai quoq; ac Barcaei itidem ut Afri timentes, similia & ipsi fecere. Cambyses munera quae ab Afriis uenire, perbenigne accepit: quae autem à Cyrenais, succensens (ut opinor) quòd exigua erant, quingentas enim minas argenti miserant, has sua manu prehasas, dispersit in milites. Decimo die quam muros Memphis cepit Cambyses, Psammenicum Aegyptiorum regem, qui sex omnino regnabat annos, deposuit in suburbanis, ignominiae gratia, cum Aegyptijs alijs, ut eius animum experiretur. Hoc facto filiam illius uestitu seruili circumdatam, cum hydria ad aquam emisit: & cum ea similiter indutas alias, quas delegebat, primorum uirorum filias uirgines. Quae ubi ad patres peruenierunt cum eiulatu, ploratuq;, ceteri quidem patres conspectis filiabus tam male acceptis, uicissim uociferati sunt, atq; fleuerunt. Psammenitus autem intuens atq; intelligens, humi nultum demisit. Pratergressus puellae aquam ferentibus, secundo loco Cambyses ante oculos Psammeniti misit filium eius, cum duobus millibus Aegyptiorum, aequalis aetatis, uinctas fune ceruices, & frangata ora habentibus. Ducebantur autem luituri poenas huius Mitylinensis, qui cum naui fuerant ad Memphim obtruncati. Ita enim censuerant regi iudices, pro singulis suorum interfectis, denos primorum

morum Aegyptiorum interficiendos. Psammes-
 nitus praeerentes intuens, & filium animad-
 uertens duci ad mortem, alijs Aegyptijs qui
 circumfedeabant complorantibus, atque indigne
 ferētibz, ipse idem quod erga filiam, fecit. His
 quoque praeergrēssu accidit, ut quidam compo-
 sorum eius natu grandior, pristinis bonis dela-
 psus, ac nihil habens, nisi quae inops mendica-
 bat, obiret exercitum, necnon Psammenitum,
 aliosq; Aegyptios in suburbanis confidentes.
 Quem ut conspexit Psammenitus, erumpente
 ingenti fletu, compellans nomine amicum, cas-
 put suum cadebat. Aderant autem ei obserua-
 tores, qui ut quicque ab illo fiebat, ex omni uia-
 rum exitu Cambysii renuntiarent. Ea quae scio-
 bant admiratus Cambyses, misso nuntio Psam-
 menitum percontatus est, inquiens: Psammeni-
 te, herus te Cambyses interrogat, quamobrē tu
 qui uisa filia indigne affecta, uiso filio ad mor-
 tem eunte, neque eiulasti, neque fletisti, pau-
 perem tanti feceris, tibi, ut ab alijs audiuit, non
 propinquum. Et Cambyses quidem ita inter-
 rogauit. Psammenitus autem his uerbis respon-
 dit: Fils Cyri, domestica mala erant maio-
 ra, quàm possem ea deflere. At lamentatio
 amici digna lacrymis fuit: qui è multis ac for-
 tunatis opibus ad inopiam recidit, in extre-
 mo lumine senectutis. Hac ubi responsa ab hoc
 renuntiata sunt, uisus est illis Psammenitus. ut

ab Aegyptijs fertur, recte respondisse. Cræsusq;
 dicitur illacrymasse, item qui aderant Persæ:
 ipsiq; Cambyſi miſerationē ſubiſſe, ut protinus
 iuſſerit et filium, ex his qui morti addicti eſſent,
 liberari, & patrē è ſuburbanis excitatum ad
 ſe perducī. Sed filium quidē qui adierūt, nō iam
 ſuperſtitem inuenerunt, ſed primo loco truncas-
 tum: ipſum uerò Pſammenitum excitantes, ad
 Cambyſem perduxerūt: ubi reliquū uita degit,
 nihil uiolentum paſſus. Qui ſi compertus fuiſſet
 nec affectaſſe res nouas, accepiſſet Aegyptum,
 ut eam procuraret. Nam conſueuerunt Perſæ in
 honorem habere filios regum, etiamſi qui ab eis
 defeceſſent, tamen illorum filijs reſtituere prin-
 cipatum. Quod eos ita facere conſueſſe, cū alijs
 permultis poteſt probari documentis, tum uerò
 hoc, quòd Thanmyra Inari Afri filius recepit,
 quē pater obtinuerat, principatū, quodq; Pau-
 ſiris Amyrthai filius & ipſe paternum recupera-
 uit imperium. Nec ipſis Inaro & Amyrthao
 quicquam amplius à Perſis irrogatū eſt. Nunc
 Pſammenitus male cogitās, mercedem accepit.
 Nam cum ad defectionem Aegyptios induxiſ-
 ſet, captus eſt: ac deinde à Cambyſe conuiſtus,
 epoto crnore taurino expirauit. Atque hunc in
 modum iſte deceſſit. Cambyſes autem è Mem-
 phi urbem Saim abiit, animo faciēdi quæ fecit.
 Etenim ſimul atque in ades Amafiſ ingreſſus
 eſt, imberauit cadauer Amafiſ è conditorio
 afferre:

afferre: deinde prolatum uerberibus cadi, ac uellicari, & stimulis pungi, omni deniq; contumelia infestari. Quod facientes postquam defatigati erāt (nam cadauer utpote salitum res sistebat, nec quicquā omnino elidebatur) iussit cremari: haudquaquā sanctè iubens: quia Persa deum esse ignē arbitrantur, & apud neutros mori est cremari cadauera: Persas quidē, propter id quod dictū est, quia nefas esse aiunt deo depasci cadauere hominis: Aegyptios autem, quia persuasum habent ignē animatā belluam esse, & omnia qua nascūtur deuorare: & postquam deuorando fuerit expleta, unā cum ipsa re deuorata emori. Ideoq; non esse apud eos consuetudinē, mortuum belluis tradendi, sed saliendo, tum ob id, tum ne humatus deuoretur à uermibus. Ita neutris probata rem iussit agi Carobyses. Quanquam (ut ipsi aiunt Aegyptij) non Amasis fuit qui ita passus est, sed alius quidam Aegyptius, eadē qua Amasis atate: quem Persa Amasim arbitantes nexauerunt. Memorant enim Amasim, cū ex oraculo audisset, qua circa se defunctum futura essent, hoc modo rei uentura medendum putasse: ut eum hominē qui flagellatus est, ad postes sepeliret extra cōditorium suum, se autem in cōditorij quā intimo recessu collocari filio mandaret. Mihi tamen non uidentur hac ab initio Amasis fuisse mandata, de sua & alterius hominis sepul-

tura; sed aliàs ab Aegyptijs adornata: Secundum hac Cambyses constituit trifarium mouere bellum, aduersus Carthaginenses, aduersus Ammonios, aduersus Aethiopes macrobios, id est, longanos, qui Africam ad australe mare incolunt. Aduersus quidem Cathaginenses nauticis copijs, aduersus autem Ammonios peditatu, aduersus nerò Aethiopes prius exploratores mittendos, per speciem dona ferendi illorum regi, spectatum illic mensam Solis, nunquid reuera esset: simulque res Aethiopicas exploratum. Solis mensa talis esse memoratur: Est in suburbanis pratum, omnium quadrupedum aspa refertum carne, quam per noctem singuli ciuium magistratus properant ponere: ad eamq; ubi illuxit, cuiuslibet epulatum licet accedere. Hac ipsa à terra reddi assidue indigena aiunt. Et mensa quidem (qua Solis vocatur) talis esse fertur. Cambyses autem ubi statuit speculatores dimittere, continuo ab urbe Elephantina atterisit ex Ichthyophagi, id est, pisce uescentibus, maxime gnaros Aethiopica lingua. Usque dum isti ueniunt, interea nauales copias Carthaginem uersus nauigare iubet. Verum hac executuros se Phœnices negauerunt. Esse enim magno cum illis inreiuando se deuinctos. Præterea non facturos sancte, si aduersus liberos suos militarent. Nam ceteri, Phœnicibus

ire recusantibus, ad pugnandum haud idonei
 erāt. Ita Carthaginienses, quo minus in serui-
 tutē Persarum redigerentur, evaserunt: quoniā
 Cābyſes haud equū ducebat nim afferre Phœ-
 nicibus, qui seipſos Persis dederāt, ex quibus
 nautic⁹ omnis cōstabat exercis⁹. Cyprj quoq;
 qui aduersus Aegyptum in militia erant, sese
 & ipsi dederant. Cambyſes, poſteaquam ex
 urbe Elephantina aduenerunt Ichthyophagi,
 eos ad Aethiopes miſit, iuſſus cum ea dicere
 qua oporteret, tum dona ferre. amiculum pur-
 pureum, aureumq; torquē tortilem, & armillas
 ac unguenti alabaſtrum, cadumq; uini Phœ-
 nices. Aethiopes hi, ad quos miſit Cambyſes,
 ferantur eſſe maximi omnium hominum atque
 pulcherrimi: diuerſisq; uti à caterorū hominū
 ritibus, cum alijs, tum uerò hoc circa regnum,
 quòd quem ē popularibus maximum pro ma-
 gnitudine ualidum iudicant, hunc regem deli-
 gendū cenſent. Ad hos itaq; uiros Ichthyopha-
 gi uenerū, offerentesq; regi munera, ita locuti
 ſunt: Cambyſes Perſarū rex cupiēs amicus ti-
 bi fieri atq; hoſpes, nos miſit, iubens ut in collo-
 quium tuum ueniremus, tibiq; hac dona dare-
 mus, quorū ipſe uſu maximè delectatur. Ad hos
 Aethiops gnarus ad ſpeculandum ueniſſe, talia
 reſpondit: Neq; rex Perſarū nos ideo cū donis
 miſit, quòd magni faciat hoſpitiū meum, neq;
 nos uera loquimini, quippe qui ad exploran-
 dum

dum nostrū imperium uenistis. Neq; iustus ille
uir est. Si enim iustus foret, non alienam regio-
nem affectaret, sed esset sua contentus, nec ho-
mines (a quibus nihil lacepsitus est) in seruitu-
tem redigeret. Ei nunc uos hūc arcum date, ita
dicentes: Rex Aethiopum regi Persarum consi-
liū dat, quādo Persa tam facile trahēt in tan-
ta magnitudine arcus, tūc aduersus Macrobios
Aethiopes cū maioribus copijs moueat bellum.
Interim dīs gratias habeat, qui nō inducūt in
mentem filijs Aethiopum, ut prater suam uo-
lint aliam comparare regionem. Hec locutus,
arcum laxauit, eiq; qui uenerant dedit. Tum
sumpto purpureo amiculo rogauit, quidnam
esset, & quomodo confectum. Et cum Ichthyo-
phagi ueritatem de purpura, deq; tinctura di-
xissent: Dolosi, inquit, homines, dolosa sunt uesti-
mēta. Secūdo loco de auro sciscitatus, de tortili
monili atq; armillis, ornatū eius rei exponēti-
bus Ichthyophagis, risit, atq; existimās uincula
esse, inquit robustiora apud se uincula esse. Ter-
tio sciscitatus unguentū, cum illi de confectura,
unguentiq; ratione dixissent, idem dixit quod
de uestimēto. Vbi ad uinū peruenit, eiūq; con-
ficiendi rationē audit, maiorem in modū dele-
ctatus potu, percōtatus est, quibūsnā rebus uesti-
ceretur rex, & quod longissimū tempus à uiro
Persa uiueretur. Isti dixerunt, uesti regē pane,
exponentes tritici naturam: perfectissimūq;
dū nō

diu uiuendi spatium homini Persa proponi octoginta annos. Ad hac Aethiops nihil se mirari, inquit, si stercore uescentes paucis uiuerent annis. Nam ne tot quidem annis uicturos, nisi hoc potius acceptum referreret. Affirmatibus Ichthyophagis ita esse de uino (hoc enim ipsos Persis subdidisse) interrogatus uicissim rex ab Ichthyophagis de uita & uictu, plerisque: e suis ait ad centum uiginti annos peruenire, nonnullos etiam hoc aetate transcendere: cibum eis esse carnem coctam, & potum lac. Et cum speculatores de numero annorum mirarentur, ad fontem quendam eos deduxit, in quo loti efficiuntur perinde atque inuncti, uiolam olentes. Eam aquam aiebant exploratores adeo inualidam, ut in ea nihil innatare posset, ne lignum quidem, & quae leniora sunt ligno: sed omnia pessum ire in profundum. Hac aqua si uere apud illos est, qualis commemoratur, ideo macrobij, id est, longaeui existunt, quod ea semper utuntur. Deinde a fonte rex istos ad carcerem deduxit, ubi uiri omnes aureis uinculis erant alligati. Est enim apud hos Aethiopes omnium rarissimum ac pretiosissimum aes. Inspeculo carcere, exploratores inspexerunt & mensam quae dicitur Solis. Post haec ad extremum inspexere eorum sepulcra, quae dicuntur e uitro esse constructa huc in modum. Posteaquam mortuum siue Aegyptiorum, siue aliorum more arescuerunt, totum gypso inducunt:

cunt: picturaq; exornantes representant quoad potest effigiem eius. Deinde cippum ei è vitro, quod apud illos multum est, & facile effoditur, circumdant: in cuius medio mortuus interlucet. nihil aque odoris ingrati, neq; foeditatis ullius exhibens, sed omnia ipsi illi mortuo similia habet: Hunc cippum maxime propinqui intra ades annum tenent, offerentes ei omnium rerum primitias hostiasque: Anno exacto efferunt, circaq; urbem statuunt. Omnibus exploratores inspectu reuerſi sunt. Qui cum ista renunciaſſent Cambysi, continuo ira percitus aduerſus Aethiopes exiit in expeditionem: neq; rei frumentaria apparatu indicto, neq; secum ipſo ratione inita, quod in extrema terrarum faceret expeditionem: ueluti uesanus, nec mentis compos, simulatq; Ichthyophagos audiit, profectus est cum omni peditatu, Græcis qui aderat illic manere imperatis. Vbi ad Thebas est uentum, delegit de exercitu quinquaginta circiter millia, quibus praecepit ut Ammonios diriperent, deinde oraculum Iouis incenderent: ipse cum reliquis copijs aduerſus Aethiopes contendit. Sed antequam quintam itineris confeciſſent, exercitum protinus eius commectus omnis (quem secum habebat) defecit: mox & iumenta ad uescendum defecerunt. Quibus rebus cognitis Cambyses si respiciſſet, ac retroduxiſſet exercitum, in eo quod prius admiserat peccato, uir sapiens extitiſſet.

titisset. Nunc autem nihil pensi habens, assidue
 processit ulterius. Milites quādiu quod de ter-
 ra sumerent habuerunt, herbis nictitauerunt.
 At ubi ad sabulum peruenere, ibi nonnulli di-
 ram rem perpetraverūt. Nam sortiti ex seipsis
 decimum quenq; comederunt. Id audiens Cam-
 byses, ueritus suorum mutuam depastionem in-
 termisā aduersus Aethiopes expeditione, re-
 tro redijt, Thebasq; peruenit, multis de exerci-
 tu amissis. Et cum ē Thebis descēdisset Memo-
 phim, Gracos misos fecit, ut illinc enauigarēt.
 Et exercitus quidem aduersus Aethiopes ita
 gessit. Copia autem quae aduersus Ammonios
 misa erant, ē Thebis mouentes, itineris duces
 sequebantur: ac nisi sunt usq; dum ad urbem
 Oasim peruenerunt, quam incolunt Samij, hi,
 qui feruntur ē tribu Aeschrionia esse, septē die-
 rum per arenas itinere distātem a Thebis, quae
 regio uocatur lingua Graca *μολάγνη νῆος*,
 id est, beatorū insula. In hunc locū dicitur per-
 uenisse exercitus. Deinceps quid de eo actū sit,
 prater Ammonios, & eos qui ab his audierunt,
 nulli alij quicquā habent dicere. Nam neq; ad
 Ammonios peruenērūt, neq; retro reuerterunt.
 Ab ipsis autem Ammonijs demum fertur:
 Cum illi ex urbe Dasipor arenam iter face-
 rent, iamq; medio serē spatium inter Dasim &
 Ammonios pranderēt, ingruisse magnū ac ualē-
 dum austrū, & ingessis arena simulū eos ob-
 ruisse:

ruisse: atq; hunc in modum illos è cōspectu sub-
 latos. Ita actum esse de hoc exercitu Ammo-
 nij memorant. Cambyse Memphim regresso,
 Apis quem Graci uocant Epaphion, apparuit.
 Aegyptij ubi Apis extitit, uestimenta quàm
 pulcherrima ferre, & celebrando festo operam
 dare. Id tunc facientes Aegyptios Cambyses
 intuens, ratusq; ob res à se male gestas prorsus
 illos esse in his gaudijs, prapósitos accersit Mē-
 phis: quos, ubi præssto fuerunt, interrogat, quid
 ita, cum antea se apud Memphim agente, nun-
 quam aliquid tale fecissent, nunc id facerent,
 posteaquam ipse redisset, parte copiarū amif-
 sa. Illi dicere: dum illis deus appareret (longo
 autem temporis intervallo apparere solitum)
 tunc omnes Aegyptios solemmem celebrare la-
 titiā. Hæc ubi audiit Cambyses, mētiri eos rea-
 spondit, ac tanquam mentientes morte multa-
 uit. His interēptis, iussit sacerdotes in conspectū
 venire. Quibus eadē referentibus dixit: Si quis
 deus mansuetus ad Aegyptios ueniret, fore ut
 se non lateret. Hactenus locutus, iussit sacerdo-
 tes adducere Apim. Illi ad eum adducendum
 perrexerunt. Est autem hic Apis idemq; Epā-
 phus è uacca genitus, quæ nullū dum alium po-
 test concipere fœtum, quam Aegyptij aiunt
 fulgore iclam, concipere ex eo Apim. Habet
 hic uitulus qui appellatur Apis, hæc signa:
 Toto corpore est niger, in fronte habēs candorē
 figura

figura quadrata, in tergo effigiem aquilæ, can-
inarum in palato, duplices in cauda pilos. Po-
steaquam Apim sacerdotes adduxere, Cam-
byses ueluti uecordior, educllo mucrone cū uelo
let ferire uentrem, femur percussit, cachinnāsque
ad sacerdotes inquit: O' capita nequam, huiusmo-
di dij existunt, sanguine atque carne predi-
ti, & ferrum sentientes: dignus nimirum Aeg-
gyptijs hic deus. Nos certe ludibrio habuisse nō
iunabit. Hac locutus, imperauit his, quoruū mu-
nus erat, ut sacerdotes quidem flagris caderēt,
Aegyptios autem, ut queng; feriantem adipis-
cērētur, occiderent. Ita festu solutum est. Sacer-
dotes multati, Apis sauciatus femur, in templo
iacēs extabuit: quem è uulnere extinctū tumu-
lauere sacerdotes, clam Cambyse. Ob hoc scelus
(ut Aegyptij aiūt) cōtinuo Cambyses insanijs,
cum ne compos mēis quidē fuisset, exorsus pri-
mū perpetrare facinus in Smerdim, ex eisdem
sibi parentibus fratrem, quem ex Aegypto reo
miserat in Persas, liuore commotus, quod solus
ille Persarum arcum (quem Ichthyophagi ab
Aethiope attulerant) ad duos digitos traher-
et: quod nemo alius è Persis poterat. Smerdi in
Persidē profecto, hanc uidit in somnis Camby-
ses uisionem: Nuntius quidam è Persis ueniens,
ei nuntiare est uisus. Smerdim in regio sedētem
folio cælum cōtingere uertice. Ob id Cambyses
sibi metuens, ne se necato à fratre occuparetur

imperium, mittit in Persas ad illum interis-
mendum Prexaspem, sibi ex omnibus Persis ui-
rum fidelissimum. Hic ubi Susa conscendit,
Smerdim necandum curauit (ut quidam aiunt)
cum eum eduxisset uenatum: quidam inquit,
cum ad mare rubrum produxisset, ibi eum de-
mersisse. Et hoc quidem initium scelerum Cam-
bysis extitisse: secundum autem scelus, sororis neca-
tionem, in Aegyptum eum secuta: qua ex eisdem
parentibus erat soror, atque eadem uxor:
quam hunc in modum acceperat uxorem: Cum
ante hac Persae sorores in matrimonium accipe-
re nequaquam consueuissent, Cambyzes unius
sororum amore captus, cupidusque deinde ducen-
di illam uxorem, cum propter rei insolentiam
laboraret efficere, accersit eos qui regum iudices
nominantur. Fiunt autem delecti ex Persis uiri,
suntque perpetui, nisi delicti alicuius comperti
fuerint. Isti apud Persas ius dicunt, & legum
patriarum sunt interpretes, & ad eos omnia re-
feruntur. Hos Cambyzes percontatur, num qua
lex sit, qua sinat uolentem cum sorore contrahere
matrimonium. Iudices & iuste & ingenue re-
spondentes, negant ullam se inuenire legem, qua
sinat fratri nubere sororem: Quandam tamen
inuenire legem, quo liceat regi Persarum face-
re quicquid libeat. Ita neque legem abrogarunt
metu Cambysis: & ne legem tuentes ipsi perio-
rent, aliam inuenerunt, adiutricem eam, qui so-
rorem

rorem in matrimonium ducere uelit. Tunc itaque Cambyſes eam quam dixi accepit uxorem. Aliquantoq; poſt & alteram. Harum iuniorum, quæ ipſum contra Aegyptum comitata eſt, interemit. Cuius mors, quemadmodum illa Smerdis, anceps refertur. Nam Graci quidam aiunt, dū Cambyſes duos catulos, alterum leonis, alterum canis committit, hęc interfuiſſe ſpectaculo : & cum à leunculo catulus ſuperaretur, alterum catulum huius canis fratrem, abrupto loco, ſuperueniſſe. Et cum duo eſſent, ita ſuperiores leunculo extitiſſe. Et Cambyſe dum id cernit capiente uoluptatem, hanc oſſidentem illacrymaſſe. Ea re animaduерſa, Cambyſem interrogaſſe quidnam lacrymaretur : & mulierem dixiſſe, ſe uiſo catulo ſuppettias fratri ferente, ideo flere, quòd ſubierit memoria Smerdis, cuius ſciret neminem fore ultorem. Ob hoc dictū Graci illam à Cābyſe fuiſſe interemptam memorant : Aegyptij uerò ob id, quòd cum ad menſam diſcumberetur, mulier laſtucā ſumpſit, cuiq; decerptis folijs uirū interrogauit; utrum diſcerpta laſtuca, an denſa pulchrior foret: cum hic reſpōdiſſet, Denſa, hęc, inquit, laſtucam aliquando imitatus es, qui Cyri domum denudaſti. Ibi Cambyſem indignatione percitū, inſiliſſe calcibus in prægnam ſem, eamq; abortu edito deceſſiſſe. His rebus Cambyſes in præcipuos domeſticorum inſanie-

bat, siue id propter Apim, siue aliunde, qualia multa in rebus humanis mala contingere consueuerunt. Etenim fertur Cambyfes ab ipsis natalibus grandi laborasse morbo, quem quidam sacrum nominant: ut haud ab re fuerit, cuius corpus magna agitudine inualidum esset, eius ne mentem quidem sanam fuisse. Atq; in alios quoq; Persas insanisse, ueluti in Prexaspem, quem praecipuo honore prosequabatur, & a secretis, hoc est, qui ad eum nuntios perferebat: & cuius filius Cambyfis uina miscebat, qui nos & ipse non paruus est. Adhunc fertur dixisse Cambyfes: Quémnam uirū Persa me esse censent, aut qualē de me sermonem habent? Et iste ei respondisse: Here, cetera quidem omnia in te magnis laudibus ferunt, sed nimis te uino deditum aiūt esse. Hæc Prexaspes de Persis respondit. Quibus ille indignatus, Siccine, inquit, Persa me aiūt uino deditum desipere, nec mentis esse compotem? Ergo in eo quod prius dixerunt, non ueri fuere. Nam senatum Persarum (cui intererat Cræsus) aliquādo interrogarat. Cambyfes, qualis ipse uideretur esse uir ad patrem Cyrum adequādum. Et illi responderant, eum patre esse praestantiolem: qui & omnia illius haberet, & Aegypti ac maris accessionem adiecisset. Hæc quidem Persa dicebant. Sed Cræsus, qui aderat, displicēte ei qua dicebatur sententia, ad Cambysem inquit: Mihi tu quidē

dem Cyro genite, non uideris adequandus esse patri: quippe cui nōdum est filius qualem ille te reliquit. Hoc audito Cābyfes delectatus, Cræsi sententiam approbavit. Quorum nunc reminiscens, ad Prexaspem iratus inquit: Intellige nūc ipse per te, nunquid Persæ uera dicant, an hac dicentes ipsi desipiant. Nam si filij tui, qui in uestibulo stat, medium cor non frustrato ictu percussero, constabit nihil esse quod Persæ dicunt: sin aberrauero, constabit Persas uera loqui, & me esse intemperantem. Hoc locutus, incendit arcum, puerumq; percussit. Atq; eum collapsum iussit discindi, & inspicere ictū. Cumq; in corde sagitta esset inuenta, ob id letabūdus atq; cachinnans, ad patrem pueri inquit: Prexaspes, facta tibi est fides, non me insanire, sed Persas. Verum nunc mihi dicito, quēnam ex omnibus hominibus iam nosti ita ad destinatum emittere sagittas. Prexaspes hominem aduertens esse uesannam, & in ipsum quoque insanientem: Here, inquit, ego ne deum quidem arbitror tam probe percutere. Et tunc quidem hoc perpetravit. Altero die, duodecim Persas primoribus pares, ob nullius momenti causam necauit, uiuos in caput defodiens. Hac eum facientem Cræsus Lydus statuit his uerbis admonendum: Rex cuncta noli atati atq; ira indulgere: sed cohibe et compeſce te ipsum. Conducit tibi te prouidum esse: & sapiētis est

prospicere. Tu uerò uiros interficis tuos popula-
res ob nullius momenti causam, interficis pue-
ros, qualia si multa facies, considera ne abs te
deficiant Persæ. Enimvero pater tuus Cyrus
etiam atque etiam mandans, mihi praecepit te
commonefacerem, subiiciendo quicquid boni
comperirem. Hoc illi Cræsus beneuolentiâ pra-
se ferens cōsulebat. Ad quem Cambyfes respon-
dēs: Etiam mihi tu, inquit, dare consilium au-
des, tanquam bene aut tuam ipsius patriam ad-
ministraris, aut patri meo consulueris, iubens
eam traiecto summe Araxe tendere aduersus
Māssagetās, cum illi uellent transire in terram
nostram. Imò & te ipsum male praesidentem pa-
triae tuae, & Cyrum tibi credentem perdidisti:
sed ob id nequaquam gauisurus, quia olim iam
debebam captare in te occisionem: arcumq; cor-
ripiebat tanquā hominē confixurus. At Cræ-
sus cursu se foras proripuit. Hic ubi non habet
in quē telū dirigat, mandat ministris ut illum
comprehendētes interimāt. Ministri qui mores
eius nossent, Cræsum abdidērunt hac ratione,
ut si Cābyfes facti pœnitēs requireret Cræsum,
eo productis donis afficerentur, quod illum ser-
uassent: Si nō pœniteret, nec desideraret, tūc ho-
minē interficerent. Nec itā multo pōst, cum Cā-
byfes desideraret Cræsum, ministri hoc animad-
uertentes, enunciant ei hominem superesse.
Cambyfes se quidem, inquit, Cræso supersitō
gaude

gaudere: sed ijs qui illum seruassent, ueniam nō daturum, sed mortem allaturum, prout et fecit. Multa huiusmodi tā in Persas, quā in socios, cum Memphi moratus est, Cambyzes faciebat insania. Ad eū uetustā recludens sepulcra, mortuos inspiciebat. Etiam templum Vulcani adiens, multo derisu simulacrum illius cauilatus est. Siquidem statua Vulcani similima est his dijs, quos Pataicos uocāt Phœnices, quos in triremium prorsus Phœnices circūferūt: Quos quō non uidit, ego sic ei indicabo, esse illos Pigmæi uiri imagine. In tēplum quoq; Cabyrorū, inaccessū alteri quā sacerdoti, ingressus: & quæ illic erant simulacra, multis in ea iocatus uerbis, concremauit. Sunt enim & hæc illis Vulcani similia, à quō se hi homines aiunt esse oriundos. Cū multa igitur apud me documēta sunt, Cambysem uehemēter insanisse, tum uerò illud quōd alioqui non tentasset templa legesq; habere ludibrio. Nam si quis uniuersis hominibus prabeat facultatem optimas ex omnibus leges eligendi, profecto cunctas unusquisque rimatus, suas eligeret. Nō igitur credibile est aliū quā dementem, talia ludibrio habere. At ita de suis quæq; legibus sentire, licet cum alijs coniecturis colligere. Tū uerò Darius accitos (qui in sua ditione erant) Græcos percontatus est, quanta pecunia uellent defunctis parentibus nesci. Illis negantibus ulla se pecunia hoc esse

facturos, Darius dehinc Gracis praesentibus, & qua dicebantur per interpretum discētibus, interrogavit eos Indos qui Callatia nominatur, qui nescuntur parentibus, quantū accipere pecuniarum uellent, ut patres defunctos igne comburerent. Indi uehementer reclamantes, meliora illum ominari iubebant. Atq; ita moribus cōparatum est. Reclēq; mihi uidetur Pindarus fecisse, ut diceret morem omnium esse regē. Dū Cambyzes in Aegyptum cōtendit, Lacedaemonij quoque intulere bellum Samo & Polycrati Aeacis filio, qui Samum ui occupauerat, eamq; inter initia trifariam partiturus erat cum fratribus Pantagnoto et Sylofonte. Quorum deinde altero necato, altero qui erat iunior eiecto, totam solus obtinebat, inito fœdere cū Amasi rege Aegypti, cū quo hospitium habebat, mit- tens munera, uicissimq; accipiēs. Breuiq; statim tēpore res eius adeo profecerūt, ut per Ioniā ceteramq; Graciā celebrarētur. Quocunq; enim bellum intulerat, cuncta ei prosperè cedebāt, cū haberet centū biremes, mille sagittarios, inuas dens omnes sine ullo cuiusquā discrimine: quòd diceret, se magis gratificari amico, si ei qua ab- suliſset redderet, quàm si nihil adhuc auferret. Multas itaq; hic insulas, multa etiam in conti- nente oppida capiebat. Lesbios enim cū multis opijs opē Milesijs ferentes, nauali pralio uicit, cepitq; qui omnē fossam mania Sami ambien-

gem uincti foderunt. Atq; res Polycratis tantopere secundas esse non latuit Amasim, cui hoc cura erat. Sed cum assidue forent multo secundiores, Amasis libellum Samum misit, in hac uerba scriptum: Amasis Polycrati ita inquit: Mihi quidem, feliciter agi cum uiro amico meo & hospite, audire uoluptati est: tamen tua magna prosperitates mihi non placet, qui intelligo quam inuidum nomen sit. Quod ad me attinet, malim tum meas ipsius, tum eorum qui mihi cura sunt, res nunc prosperè ire, & per uarias fortunauices auium traducere, quam in omnibus mihi prosperè cedere. Tu itaq; mihi obtemperando, hoc aduersus prosperitates agito: Dissice quid tibi est, quod plurimi facias, quodq; amissum tibi maximè doleret. Id ubi inueneris, ita abijcito, ut nunquam ad homines ueniat. Quod si prospera tua deinceps non uariabuntur, aduersis medeare tu tibi subinde eo modo quem tibi subieci. Hac cum legisset Polycrates, et in animum demittens, tanquam bene sibi ac Amasi precepta, disquirebat quodnam suorum ornamentorum esset, quo amisso maxima ipse molestia afficeretur. Atq; hoc tandem queritando inuenit. Erat ei gemma signatoria smaragdus, quam gestabat auro inclusam, opus Theodori Samij Teleclege uiti. Hanc ubi abijciendā statuit, ita abijcere libuit. Biremē conscendit: eā dehinc uiros, quibus illam instruxerat, in pelagus educere iubet. Et

s s postq

postquam ab insula procul aberat, detractum sibi sigillum, dictis qui unà nauigabant inspeclantibus, abiecit in pelagus. Hoc actō renauigauit. Reuerso domum, cum ex iactura afficere tur, quinto sextōue quàm hæc acta sunt die, hoc ei casu euenit: Piscator quidā captū à se piscē, grandem sanē ac pulchrū, putauit dignum quo Polycratem donaret. Eum ad fores cum attulisset, dixit se in conspectum Polycratis ire uelle: à ianitore permissus, donans Polycrati piscem, Rex, inquit, hūc ego quem cepi piscem, etsi operis manuarū uitam tolero, tamen non iudicauis ferendum à me esse in forum, sed te tuāq; potentia dignum. Eum itaq; afferō tibi, donoq;. His uerbis iste delectatus, ita respondit: Tu uerò probe nec factō solo, sed etiā oratione apud me inisti gratiam. Ad cœnamq; te uocatū nolo. Hæc magnificiēs piscator, domum abiit. pisceni ministri rescindentes, offendunt in eius aluo sigillum Polycratis. Quod ubi uiderunt, sumpseruntq;, ad Polycratem latibūdī quàm celeris me pertulerunt. Eoq; illi reddito, referebāt quod pactio fuisset inuentum. Polycrates, quemadmodum res diuinitus contigit, singula quæq; à se gesta retulit in libellum: & qua ratione quod amiserat, recepiisset. Hæc ubi scripsit, in Aegyptum misit. Quibus tabellis Amasis perlectis, qua à Polycrate uenerant, intellexit non posse præstare hominem, ut alterum hominem fato impend

impendenti eripiat, utq; Polycrates bene iam
 moreretur, bonā fortunā semper expertus, qui
 ea quoq; reperiret qua abiecisset. Misso itaque
 Samum caduceatore, dixit se ius cum illo hospiti
 rij soluere. Quod ideo fecit, ne tristem aliquem
 gravemq; casum incidente Polycrate, animi do
 lorem veluti de hospite ipse contraheret. Ad
 uersus hunc igitur Polycratem, in omnibus be
 ne agentem, Lacedamonij sumpserunt expeditio
 nem, accitis ab his Samijs, qui post hac Sydo
 niam in Creta condiderunt. Polycrates, misso
 elanculū caduceatore ad Cambysen Cyri fi
 lium, aduersus Aegyptum copias cōparantem,
 orauit ut nuntijs ad se in Samum missis, roga
 ret aliquid copiarum. Quod audiens Cambys
 es, libenter in Samum misit ad rogandas à Po
 lycrate nauticas copias, quas secum iste mittes
 ret in Aegyptum. Polycrates delectū quos ma
 xime sufficabatur è popularibus suis ad rebel
 lionē spectare, quadraginta triremes misit Cā
 bysi, mandans ne retro eos dimitteret. Negant
 quidam Samios à Polycrate missos, in Aegy
 ptam peruenisse: sed eū in Carpathio mari cur
 sum tenerent, inter se collocutos, decreuisse ne
 porrò tenderent. Quidam aiunt peruenisse in
 Aegyptum, ac retentos, inde fugam fecisse: et
 in Samum redeūtes, Polycratem cum classe oc
 currentem superasse, atq; in insulam exisse: sed
 pugna pedestri commissā repulso, ita Laceda
 monem

demonem navigasse. Sunt qui dicant penes eosdem, ab Aegypto redeūtes aduersus Polycratem, extitisse uictoriam, non rectè dicentes mea opinione: Neq; enim oportuisset illos asciscere Lacedemonios, si per se ad resistendum Polycrati ualidi erant. Præterea nec ratio dicat, ut cui permulti aderant, cum auxiliarij mercede conducti, tum domestici sagittarij, usq; à Samijs redeūtib; numero paucis fuerit superatus, cum præsertim liberi ciuium atq; uxores sub Polycrate essent, quos iste inter naualia coactos tenebat, ideo paratos, ut si hi qui secum erāt, eum redeuntibus alijs prodidissent, una cum ipsis naualibus conflagraret. Posteaquam Samij, quidā Polycrate exacti erant, Spartam uenerūt, aduentus principes multa sanè (qualia supplices) cōmemorabant. Quibus illi primo cœtu responderunt, eorum quæ isti dixissent priorum quidē oblitos esse se, posteriora uerò non intelligere. Secundo deinde congressu nihil aliud isti dixerunt, nisi allato panario, illud pane indigere. Quibus ijdem responderunt panario supersuorum. Itaque opem ferendam eis censuerūt. Atq; ubi rem apparauere, cum exercitu in Samum se contulere, referenda gratia causa, ut Samij aiunt, quia illis aliquādo Samij aduersus Messenios auxilio fuissent. Ut Lacedemonij aiunt, non tam quia tutari deberent Samios, quàm ut eosdem ulciscerentur ob interuersum cratem

rem, quem Cræso portabant, & ob thoracem ab Amasi rege Aegypti ipsis missum. Interceperant enim Samii priore quàm craterem anno, thoracem lineum quidem, sed frequentibus animalium figuris ex auro lanaq; uersicolore, à ligno intertextū, ob id admiratione dignum, quod cum inscripta eius uenationes essent exiles, tamen singula in se habebant tricenas ac sexagenas bestiolas, singulasq; enidentes: Hoc mirum reddebat thoracem. Qualis alter est, quem in Lindo Minerva idem Amasis dedicauit. Comparauerunt itaque Lacedæmonij exercitum aduersus Samum, ut Corinthios quoq; sollicitarent. In quos etiam Samiorum extabat iniuria atate qua præcessit hæc expeditionem, circa idem tempus facta, qua crater interuersus est. Nam cum Periander Cypseli filius, Sardis ad Haliattem castrandos mitteret trecentos primorum Corcyraorū liberos: Corinthijq; qui illos ferebāt, Samam appulsi essent, audita Samij causa, cur Sardis pueri duceretur, primum edocuere pueros, ut puluinar Diana contingerent, deinde nō sinentes abstrahi eosdē ē puluinari cūm prouiderent Corinthij, præbere illis alimenta, ipsi diem solennē egerunt, quem nunc quoq; per id tempus celebrant. Cūm enim nox aduenit, quamdiu pueri precabantur, tandiu exercent choros uirginum atq; adolescentium. Tunc autem choros exercentes, esculenta fecerant

rant ex sesamo ac melle, quæ distribuenda ferrent : ut ea Corcyraeorum filij rapientes, alimenta haberent. Idq; eousque factum est, dum Corinthij pueris (quos asseruabant) omiſſis abierunt. Ita Samij pueros Corcyram reduxerunt. Quod si defuncto Periandro, Corinthijs cum Corcyrae amicitia extitisset, non ob hanc causam Corinthij aduersus Samios expeditionem sumpſissent. Nunc ab ipsa urbe Corcyrensi à se condita, Corinthij semper cum Corcyrae discordes mutuò fuere. Huius igitur rei memores Corinthij, exulcerato in Samios animo erant. Mittebat autem Periander ad castrandum Sardis primorum Corcyraeorum delectos pueros, ulciscendi facinoris gratia, quod Corcyraei priores in eum admiserant. Nam postea quam uxorem suam Melissam necauit Periander, accidit ut ad superiorem calamitatem hæc quoque accederent: Erant ei ex Melissa liberi duo, unus decem & septem, & alter duodeviginti natus annos. Hos auus maternus Procles Epidauri tyrannus, ad se accitos ea prosequabatur charitate, qua debebat nepotes ex filia. Quos ubi remittendos statuit, priusquam dimitteret, Scitis, inquit, pueri quisnam matrem uestram interemit? Hoc dictum ei qui maior natu erat, nullius momenti habitum est: at minori cui nomen erat Lycophroni, ita doluit, ut reuersus Corinthum, patrem neq; prior affatus

affatus sit, neque affautem reaffari, ac ne interrogati quidem responsum reddere uoluerit. Eum Periander tandem sanè indignatus, è laribus eiecit. Quo eiecto, maiorem natu percontatur, quānam cū eis annus esset collocutus. Ille narrare, ut se annus amantissimè accepisset: non tamen facere mentionem dicti illius, quod Procles in eis dimittendis dixisset, quippe quod in mentem non admiserat. Periander dicere, nulla ratione fieri posse, quin aliquid illis ab auro sit suggestum: itaq; percontando instare. Tunc adolescens in memoriam rediens, id quoque dictum fuisse narrauit. Quod Periander in animum accipiens, tamen nolens aliquid filio concedere indulgentius, mittit ad eos, apud quos filius ab ipso expulsus degebat, prohibitum ne adolescentem in domum excipiant. Ille illinc eiectus, in alteram se domum cōferebat, sed ab hac quoq; abijciebatur, Periandro his qui acceperant edicente, atque ut arcerent imperante. Expulsus hic ad quendam sodalium se contulit. Illi etsi formidantes, tamē quod esset Periadri filius, hominem excipiebant. Ad postremum Periander edictum proposuit, quisquis hunc in domum reciperet, aut alloqueretur, eum sacrā penā Apollini debiturū, quantam ipse nuncupabat. Ad hoc edictum cū nemo illum in domum reciperet, nemo affari uellet, ne ipsi quidē putauit rem desperatā esse tentandā: sed intra

porticus se tenens, assidue versabatur. Quem die quarta Perianther illumine & inedia enclum verneris, misertus est, depositaq; ira propius accedens, Fili, inquit, utrum est optabilius, istudne quod faciendo pateris, an patri obtemperando tyrannidem atque opes accipere quae ego habeo? qui cum sis & meus filius, & beata Corinthi rex, praoptasti mendicantem vitam, obfistendo atque irascendo illi cui minimè debebas. Nam si quid calamitatis illinc accidit, unde suspicionem in me habes, id mihi accidit, eiusq; ego particeps eo magis sum, quod ipse id perpetrassi. Tu vero edoctus quanto satius sit inuidiosum quam miserabilem esse, & simul quid sit in parentes & in meliores se irasci, abi domum. Perianther quidem his uerbis filium castigabat. Ille autem nihil patri respondit, nisi hunc sacram poenam deo debere, quod in ipsius colloquium uenisset. Ibi Perianther animaduertens malum filij uehementius esse, quam ut corrigi posset, ab oculis eum sibi amandandum putauit, nauigio in Corcyram misso. Nam Corcyra quoque imperitabat. Hoc amandato, bellum socero Procli intulit, tanquam praeputio harum rerum auctori. Expugnataq; Epidaurum, Proclum cepit, quem tamen uiuum seruauit. Interiecto deinde tempore cum senuisset Perianther, sibiq; esset conscius, non esse amplius parem ministrandis, obsundisq; rebus,

mittit

mittit Corcyram aocersitum Lycophronem ad tyrannidem administrandam. Nam in maiore filio non erat indoles, hebetiorq; esse ei uidebatur. Lycophron ne responsione quidē dignatus, qui sibi nuntiū afferebat. Periander in amorem adolescentis propensus, rursus ad eum misit sororem filiam suam, sperans fore ut eum per hāc praeipue persuaderet. Hac ubi uenit, Fili, inquit, manus tyrannidē recidere in alios, & domū patris tui ad alienos dispergi, quā tu ipse habere illuc recursus? Redi quaso ad penates, desine tibi met officere. Laua possessio est peruicacia, noli malum medicari malo. Multi mansuetiora iustiorib; proponunt. Multi materna sectantes, paterna perdiderunt. Lubrica res est tyrānis, cuius multi sunt amatores. Pater senex est, prouectaq; atatis. Tua ipsius bona ne alijs tradas. His illa uerbis ad inducendum appositis, fratrem alloquebatur, à patre edocta. Cui iste respondens, negat se iturum Corinthum, quoad patrem superesse audiret. Hoc cū mulier renuntiasset, tertio Periander caduceatorem mittit, qui dicat, se quidem in Corcyram uelle concedere, sed ut hinc Corinthum profisciscatur ad tyrannidis successionem. Id approbante filio, Periander Corcyram ipse ueniebat, iuuenis Corinthum mittebatur. Hac omnia edocti Corcyraei, ne ad ipsorum regionem Periander accederet, adolescentem interimūt. Ob hac igitur Pe-

riander de Concraia ultionem sumebat. Lacedaemonij ingēti cum classe ubi pervenere, Samiā obsiderūt, succedentesq; muro, turrem mari imminētem iuxta suburbana transcenderūt. Sed mox cū magna manu suppetias ipso ferente Polycrate, reiecti sunt. Quinetiā à superiore turri (qua tergo montis prominebat) eruperunt tum auxiliarij, tum ipsorum Samiorum permulti. Et cum aliquantisper Lacedaemonios sustinuis-
 sent, retro fugam fecerūt, insequentiq; ab hoste cadebantur. Quod si Lacedaemonij qui aderāt, Archia & Lycopi similes extitissent, ea die capta Samus fuisset. Siquidem Archias & Lycopes soli cum Samijs ad murum refugientibus irrumpentes, interclusa, ad redeundum via, intra urbem Samiorum occubuerunt. Equidem ipse cum alio, Archia Archia filio, eodemq; ter-
 tio ab hoc Archia, congressus sum apud Pita-
 uem (huius enim tribus erat, qua ex omnibus hospitibus maximē Samios honorabat) sibi di-
 cens Samio nomen à patre fuisse inditum, quod eius pater Archias strenuē pugnavit Sami mor-
 tem appetisset, seq; ideo Samijs honorem habe-
 re, quod annus fuisset à Samijs publice affectus
 egregia sepultura. Lacedaemonij quadraginta
 diebus in obsidendo absumptis, cum in suscepta
 re nihil a mo dum proficerent, in Peloponne-
 sum reiecerunt. Fertur Polycratē (ut rumor qui-
 dam temerarius emanavit) magnum numerum
 inuenta

moneta patria è plumbo percussisse, camq; auro induxisse, ac Lacedamonys dedisse: atq; ea accepta illos recessisse. Hauc primam expeditionem Dore aduersus Asiam per Lacedamonios susceperunt. Samij qui Polycrati bellum intulerant, posteaquam a Lacedamonijs se relictum iri uident, & ipsi transmiserunt in Siphnum, deficiebant enim pecunia. Vigebant ea tempestate Siphniorum res, eratq; hac insularum locupletissima: ut in qua auraria & argentaria metalla essent, unde tantum pecunia fiebat, ut ex decima eius parte repoueretur apud Delphos thesaurus locupletissimo. cuique par, Siphnijs pecuniam (que quotannis conficiebatur) distribuentibus. Qui ubi thesaurum confecerunt, nunquid diu permanere possent ipsis presentia bona, consulere oraculum. Eis ita Pythia respondit:

Cum tamē i. Siphno fuerint Pritaneia cana,
Cana fori facies, tunc uir uaser adsit oportet,
Qui uotet è ligno agmen, legatum que rubentem.

Erant ea tempore Siphnijs Pritaneium, forumq; Pario lapide exculta. Hoc oraculum Siphnijs neq; tunc statim, neq; post aduentum Samiorum intelligere potuerunt. Nam Samij cum uolocissimè ad Siphnum applicuissent, miserunt ad urbem cum legatis unam è nauibus. Veteri instituto naues omnes erant rubrica delibuta;

atque hoc erat, quod Siphnijs Pythia prædixerat, ut observarent ligneum agmē, ac rubrū legatum. Nuntij igitur ubi peruenere, decem sibi talenta mutuari precabantur. Negantibus Siphnijs se mutuatuuros, Samij eorum agros populabantur. Id audientes Siphnij, continuo occurrentes, cōmissa pugna fugati sunt: eorumq; multi ab urbe interclusi, quos postea centū talentis recuperavēre. Ab Hermionens quoq; Samij pecuniarum loco insulam Thyream acceperunt, Pelopōneso adiacentē quam Træzenijs cōmendauerunt, ipsi Cydoniam in Creta condiderūt: cum illuc non ea de causa navigassent, sed ut Zacynthios ex insula summonerent. In hac urbe quinquennium degentes, ita rem bene gesserunt, ut templa qua nunc in Cydonia visuntur, isti fecerint, & Dictynnes præterea delubrum. Sexto eos anno Aegineta navali prælio victos cum Cretensibus diripuerunt, ac rostratas naues mutilauerant, eaq; rostra apud Mineræ templum in Aegina affixerunt. Hac Aegineta Samijs fecere infensi, quod illi antea sub Amphicrate rege, bello Aeginetis illato, magnis cladibus illos affecissent, & inuicem affecti fuissent. Et hac quidē fuit causa. Protraxi autem sermonē de Samijs ob hoc magis, quod tria sunt apud eos opera Græcanicorum omnium maxima. Vnum montis in centum quinquaginta passus editi, à cuius imo fossa incipiens ad con-

strari. 700

trarium os deducta est, longitudinis septem stadiorum, celsitudinis autem ac latitudinis octonarium pedum. Item per eam tota altera fossa depressa est viginti cubitorum, triplo maiori latitudine, per quam derivata à magno fonte aqua fistulis in urbem deducitur. Huius fossa architectus extitit Megarensis Eupalinus Naustrophii filius. Alterum è tribus operibus est agger circa portum in mari, ad viginti passus altitudinis, duobus amplius stadiis longitudinis. Tertium opus est templum omnium, quae nos vidimus, amplissimum, cuius architectus primus extitit Rhæocus Philei filius, illinc indigena. Horum operum gratia sermonem aliquanto magis extendimus. Cambyse Cyri circa Aegyptum immorante, ac desipiente, duo Magi ydemque fratres coniuraverunt. Quorum alterum Cambyses reliquerat rei domestica curatorem. Hic cognita Smerdis nece, quae occultabatur, paucisque Persarum erat nota, plerisque cum vivere arbitratis, rebellandum sibi putavit, atque ita rem esse aggrediendam. Erat ei in regia Germanus, quæ dixi unum coniurasse corporis habitu quæ similimus Smerdi Cyri filio, quem Cambyses fratrem suum interemerat, nec specie tantum corporis Smerdi assimilis, sed etiam cognominis. Hunc virum Magus Patizithes instructum, quemadmodum ipse illi omnia peracturus esset, in regium solum perducit. Hoc actò, caduceatores cum alia in loca.

tum uerè in Aegyptum dimittit ad exercitum, qui edicerent ut Smerdi Cyri deinceps obedi-
rent, non Cambyſi. Hac caduceatores alij alibi
edixère. Is quoque qui ad Aegyptum delega-
tus erat (inuenit autem Cambyſem atq; exera-
citū in Ecbataniſ Syria agentem) ſtans in me-
dio, præcepta Magi expoſuit. Hac audiēs Cam-
byſes uera loqui caduceatorē ratus, ſeq; à Pre-
xaſſe eſſe proditum, quòd miſſus ad occidendū
Smerdem, rem non peregiſſet, intuens in eum:
Prexaſſes, inq̃, itāne mihi rem executus es, quā
tibi inuunxeram? Ad quem ille: Iſta here, ait,
haudquaquā uera ſunt, ut aut frater tuus ali-
quādo rebellet in te, aut quippiā ex illo uiro cer-
taminis exiſtat magni exiguiue. Quippe cum
ego ſim executus quā tu mihi imperaſti, quiq;
hominem meis ipſius humani manibus. Quòd ſi
defuncti rebellant, expecta ut etiam Aſtyages
Medus in te rebellet. Sin autem ita habet, ut
antea habebat, nihil tibi ex illo nouū amplius
germinabit. Igitur mitte mecum qui aſſecten-
tur caduceatorem, qui percontando indagent,
nunquid à quo Smerde rege nobis denūtiatum
uenit, cum audierit. Hac loquentem Prexaſſem
Cambyſes audiens, cum ei placuiſſent, cōfeſtim
ad retrahendum caduceatorem miſit. Eum ubi
rediit, Prexaſſes hiſ uerbis interrogauit: O ho-
mo, quandoquidem te ai à Smerde Cyri filio
uenire nuntium, dicito ueritatem, quā dicta
abito

abito sospes. Vtrum Smerdis ipse in conspectum datus tibi ista mandauit, an quispiam eius ministrorum? Tum ille: Equidem, inquit, ego Smerdem Cyri filium, ex quo Cambyfes aduersus Aegyptum fecit expeditionem, nunquam conspexi, sed Magnus quem Cambyfes rerum suarum familiarium procuratorem constituit, is mihi ista mandauit, dicens Smerdem Cyri optare hac apud nos dici. Hac ille loquens nihil admodum e mentibus est. Tum Cambyfes: Prexaspes, inquit, tu quidem quia ut uir bonus imperata fecisti, culpam effugisti. Verum quisnam fuerit è Persis, qui contra me rebellauit, occupato Smerdis nomine? Ad quem Prexaspes, Ego, inquit, hoc quod actum est, mihi uideor intelligere. Magi sunt qui aduersus te insurrexerunt, Patizithes, quem tu rerum familiarium curatorem reliquisti, & frater eius Smerdis. Ibi Cambysem, cum Smerdis audisset nomen, percussit ueritas sermonis ac somnii: per quod ei quidam uisus fuerat nuntiare Smerdem regio sedentem solio, ad cælum usque pertingere uertice. Agnoscens itaque sine causa fratris interemptorem se fuisse, deflebat Smerdem. Quem ubi defleuit (ut erat omni clade afflictus) in equum insiliit, habens in animo quam raptissime Susa uersus exercitum ducere in Magnum. Insilienti in equum uagina gladij excidit, unde nudatus gladius perstrin-

perstrinxit eius femur, in ea scilicet parte, in qua prius ipse tanquam opportuna ad feriendum (ut sibi uidebatur) percusserat Apim Aegyptiorum deum. Vulneratus Cambyses, quodnam illi oppido nomen esset, interrogauit. Illi aiunt Ecbatana. Sed cum fuisset iam antea Cambysi redditū ex urbe Buti oraculum, cum in Ecbatanis decessurum, ipse interpretabatur se in Ecbatanis Media, ubi res eius omnis erat, senem uita functurum: at oraculum in Ecbatanis Syria loquebatur. Tunc postquam sciscitatur, respuit, oppidi nomen audiens: tum Magi iniuria percussus, tum uulnere uerbaq; oraculi expendens. Hoc in loco, inquit, fatale est Cambysen Cyri decedere. Haec lenus tunc locutus. Vicesimo dehinc die accitis Persarum, qui aderant, praestantissimis quibusq; ita inquit: Quod maxime occultū uolebā Persas id cogor apud nos efferre. Ego enim cum apud Aegyptum agerem, inter quietem uisum uidi, quod quidē minime uisum oportuit. Videbatur mihi nuntius quidā domo adueniens, nuntiare Smerdē in regio sedentem folio, cœlū capite contingere. Ex quo ueritus, ne à fratre exuerer principatu, properatius quàm prudentius feci. Neq; enim in hominis natura situm est auertere quod euenturum est. Itaq; de mens ego Prexaspem Susa ad Smerdem interis mendū misi. Quo tanto scelere perpetrato securius degebam, nequaquā coniectans, ut Smerde sublato,

sublato, alius quispiam mortalium in me exurgere. Unde prorsus euentu rerum frustratus, & parricida fratris incaſſum extiti, & nihilo minus regno exutus ſum. Nam Smerdis Magnus erat is, quem demon mihi per quietem demonſtrauit in me arma ſumpturum. Hoc opus cum ego perpetrarim, iam uobis Smerdem Cyri non ſupereſſe exiſtimetis, ſed Magos uobis regnum occupare: quorum alterum rerū domesticarum procuratorem reliqueram, alter eius frater eſt Smerdis. Sed quem dicebat præcipue uicē meā ulciſci, indigna à Magis paſſi, is immerita morte à proximis ſuis affectus eſt. Secundo loco (quod reliquū eſt Perſæ) neceſſariū quidē mihi demā dare uobis, quòd e uita exiens effici mihi cupio, atq; opto, per regios deos obteſtans cum omnes uos, tum maxime Achamenides qui adeſtis, ne per ſecordiam amittatis, ut imperium rursus redeat ad Medos. Sed ſi dolo occupatum eſt, illud dolo ſurripiatis: Sin ui præreptum, ui recuſa peretis. Hac uobis faciētibus, & tellus fructum proferat, uxoresq; & pecua pariant in omne tempus libertate fruētibus. Secus facientibus, contraria his qua dixi, imprecor: & præterea unicuiq; Perſarum eum finem, qualis mihi contigit. Simul hac locutus Cambyſes, deſcendit omnem ſuam conditionem. Perſæ ut regē ſe lamentantem conſpexēre, uniuerſi tum neſtimētā reſcindere, tum effuſo ploratu uti. Poſthac ubi

femori os initiatum est, femurq; celerrime contabuit: Cambyſi uita erepta est Cyri filio, cū regnaſſet ſeptem omnino annos & meſes quinq;, nulla unquam prole ſuſcepta uirili femine aue. Perſis qui aderant magna effuſa est incredulitas, rerum potiri Magos, interpretantibus potius, Cambyſem quæ de nece Smerdis dixiſſet, ea dixiſſe, ut illi omne nomen Perſicū redderent hoſtile. Itaq; pro certo habebant Smerdem Cyri per rebellionē regnare, utpote Prexaſpe uſq; pernegante à ſe fuiſſe Smerdem interfectum. Neq; enim tutum ei erat poſt Cambyſis obitum fateri, ipſius manu filium Cyri interemptū. Magus deſuncto Cambyſe per ſimulationem Smerdis Cyri, qui ipſi fuerat cognominis, ſecurus regnauit mēſes ſeptē, qui reliqui erant ad implendum octauum annum regni Cambyſis, per quos meſes omne genus liberalitatis in ſubditos munificentiaq; exhibuit, adeo ut eius deſuncti magnū ceperit deſiderium omnes Aſiam incolentes, ipſis Perſis exceptis. Nā meſis ad ſingulos, quibus imperabat, nationes ediſtis, Magus immunitatem tributorum ac uacationem militiæ in triennium tribuit, atq; hoc quidem ſtatim adeptus imperium edixit. Octauo autem meſe, quiſnam eſſet, compertus eſt hunc in modum: Erat Otanes quidam Pharnaſpis filius, ſed genere atque opibus primo cuique Perſarum par. Hic Otanes Magum non eſſe Smerdem
Cyri

Cyri primus suspicatus est, sed cum qui erat, hac
coniectura, quod neq; ex arce progrediebatur,
neque Persarum procerum quempiam ad con-
spectum suum vocabat. Itaque cum suspicatus
esse, hoc sibi statuit faciendum. Cum haberet fi-
liam nomine Phædynam, quam Cambyses te-
nuerat, cuiusq; tunc Magnus contubernio ute-
batur, ut aliarum omnium Cambysis uxorū:
misit ad eam quendam pater sciscitatum, quo
cum homine cubaret, cum Smerde Cyri, an
cum altero. Illa remisso nuncio, negavit se id
scire, quippe quæ nec Smerdem Cyri uidisset
unquam, nec cum cum quo cubaret, nosset quis-
nam esset. Ad hanc rursus mittit Otanes, in-
quiens: Si ipsa Smerdem Cyri non habes co-
gnitum, saltem sciscitare ab Atossa, quo cum
uiro tu atq; illa cubitatis. Non enim illa suum
ipsius ignorat fratrem. Filia ad hoc respondit:
Ne in Atossa quidem colloquium uenire posse,
aut ullam aliam cernere mulierem cum illo cu-
bantū. Namq; hic uir, quisquis est cum primum
adeptus est regnum, nos dispersit, aliam alibi
collocans. Audienti hac Otani res est uisa mani-
festior. Itaq; tertio nuncium ad eandē mittit in
hæc uerba: Filia, decet te bonis ortam natalibus
perinde suscipere periculum, quod te subire pa-
ter hortatur. Si enim iste Smerdis Cyri non est,
sed is quem ego suspicor, non debet neque tuo
fui contubernio, neq; quod potentiâ Persarum
obtinet,

obtinet, impune latari, sed pœnas luere. Nunc igitur agito: Cum tecum cubabit, animaduertesq; soporatum, palpa eius auriculas, quæ si habentem comperies, cum Smerde Cyri te cubare, existima: sin minus, cum Smerde Mago. Ad hac Phadyma respondet, se si id faciat, magnum adire discrimen, quoniam probe sciret, si ille careat auribus, & ipsa in palpando deprehendatur, fore ut ipsa ab illo trucidetur, tamen se id facturam. Et Phadyma quidem recipit se patri hoc esse perfecturam. Huic autem Smerdi Mago Cyrus, cum regnaret, aures præciderat, non exigua de causa. Ergo Phadyma hac Otanis filia, quacunq; receperat patri, executâ est. Nam ubi uices eius fuerunt ad eundem Magum (etenim uxores Persarum per uices in orbem ad illos pergunt) adiens Magum unâ cubuit, eiusq; dum uehementer soporatus est, aures palpauit: quibus carere hominem non difficulter, sed facile sanè deprehendit. Vbi illuxit, celerrime patrem certiore rei gestâ facit. Iste sumptis Aspathine & Gobrya Persarum primoribus, & ad fidem sibi seruandam accommodatissimis, rem omnem exponit, qui & ipsi sua sponte rem ita se habere suspicabatur. Eoq; uerba quæ Otanes attulerat, admisērunt: constitueruntq; ut singuli sibi singulos in societatem deligerent è Persis, quibus maxime considerent. Asciiuit itaque sibi Otanes Intaphernem, Gobryas

bryas Megabyzum, Aspathines Hydarnem. Hi cum sex forent, Darius à Persis (nam hic pater eius Hystaspes praeerat) Susa aduenit. Qui cum aduenisset, placuit sex Persis hunc in societate adsciscere. Qui cum septē essent, cōgressi collocutiq; fidem mutuo dederūt. Cumq; ad Dariū ordo dicenda sententia uenisset, ita apud ceteros uerba facit: Equidem mihi uidebar ego solus nosse Magum regnare, & Smerdem Cyri mortē oppetisse: atq; ob id ipsum dedita opera huc me contuli, ad necē Mago comparandam. Verum quandoquidem contigit ut uos quoq; rem sciatis, & nō solum ego, uidetur mihi confestim esse transigendum, neq; differendū. Differre enim satius non est. Ad hac Otanes, Fils, inquit, Hystaspis, & patre egregio ortus es, & teipso nihilo inferiorem esse patre tuo indolem praefers, noli tamen ita properare ad rem aggrediendam inconsulto, sed considerantius illā capeſſe: quam ita demum aggredi debemus, cum plures fuerimus. Tum Darius, Viri, inquit, qui adestis, si eo quem Otanes dixit, utimini modo, sciatis nos teterrime perituros. Aliquis enim privati lucri ratione habita, rem ad Magum deferet. Et uos quidem debeatis potius per uosmet qui caeperatis ista exequi: sed quoniam statuisſis ad plures referendū, & me adhibendū, aut hodie trāsigamus, aut scitote (si nobis hodiernus elabatur dies) non alium occu-
patur

paturum ut me apud Magum accuset, sed me ut uos accusem. Ad hac Otanes, cum cerneret Darium esse improprium, Quoniam, inquit, uos maturare compellis, nec finis differre, age expone nobis ipse, quoniam pacto regiam introire possimus, & illos aggredi: Excubias namque depositas esse ipse quoque; etsi non uisu, certe auditu nosti, quas qua ratione penetrabimus? Cui respondes Darius: Multa sunt, inquit, Otanes quae nequeunt oratione declarari, sed facto. Alia, qua oratione declarari possunt, sed unde nihil clari operis existit. Vos uero nostis excubias, quae depositae sunt, haudquaquam difficiles esse ad penetrandum. Nam cum nos tales sumus, nemo non, quisquis ille sit, cedit nobis: partim ob reuerentiam, partim ob timorem: Ad quod habeo praetextum accommodatissimum, cui innitiamur: Siquidem me dicam e Persis uenisse, ac uelle quadam à patre mandata regi nunciare. Vbi enim expedit mendacium dicere, dicatur. Nam idem optamus, quiq; mendacium dicimus, quiq; ueritatem. Quippe cum hi qui mentiuntur, tunc mentiuntur, cum persuadendo sunt quippiam lucri facturi. Et qui uerum dicunt, ideo dicunt, ut uerum dicendo aliquod lucrum consequantur. Et alius huc, alius illuc magis propensus est. Ita non idem faciendum esset, obtinemus. Quod si nihil lucri faciendum esset, peraq; & uerax foret medax, & medax uerax. Quod
ad rati

ad ianitores attinet, si quis eorum libenter cedet nobis, utilius ei suo tempore erit. Si quis obuiam ire conabitur, ut est hostis, ita tunc pro hoste habeatur. Deinde intro irrumpentes, rem transigemus. Post hac Gobryas, Viri amici, inquit, nobis pulchrius erit recuperare imperiū: aut si recuperare non poterimus, mortem oppetere, quam cum simus Persa, uita Meda parere, & quidem aures non habenti. Cum praesertim quicumque nostrum Cambyse agrotanti affuistis, memoria teneatis, quia ille dum uita excederet, Persis imprecatus est, nisi imperium recuperare tentarent: qua nos tunc non admittebamus, inuidiose dicta Cambyse existimantes. Nunc igitur calculum pono in Darij sententiam: Neque hunc catum dissoluendum censeo, sed statim aduersus Magum adendum. Hac dicta à Gobrya ceteri comprobarunt. Interea dum ab istis consultatur, forte hoc contigit, ut Magi inito inter se consilio, statuerent conciliandum sibi amicum Prexaspem, quod indigna passus à Cambyse esset, occiso eius filio ista sagitta, & solus mortem Smerdisi Cyro geniti nosset, quē ipse suapte manu interemisisset, quod praterea ob id apud Persas maxima flagrabat inuidia. His de causis accitum hominē sibi amicum comprobabant: accipientes fidem ac iusiurandum, fallaciam quae ab ipsis in Persas facta esset, intra se habiturum, neque cuiquam mortalium patefactum

refacturum, pollicitates innumerabilia se ei da-
 turos. Recipiente Prexaspe facturum se, quæ
 Magi suaserāt, iterum illi dicere, in animo ha-
 bere, omnes Persas sub murum arcis cōuocādi,
 Ideoq; iubere hunc conscensa turri predicare, à
 Smerde Cyri Persas imperari, & ab alio nemi-
 ne. Hac illi præcipiebāt, ueluti homini summa
 apud Persas autoritatis, & qui sapenumero
 asseuerasset eum esse Smerdem Cyri, ac cadē à
 se factam pernegasset. Hac quoq; Prexaspe se
 paratum exequi dicēte, Magi conuocatis Per-
 sis, hominem in turri perductum iubent habere
 orationem. Prexaspes ea quæ ab istis oratus
 fuerat, sponte obliuiscitur: exorsusq; ab Acha-
 mene, seriem familia Cyri recenset: & ubi tan-
 dem deuenit ad Cyrum, cōmemorauit illius in
 Persas beneficia. His expositis, prompsit uerita-
 tem, causatus ideo se hæcenus occultasse, quod
 sibi tutum non fuisset proferre rem gestam, sed
 in presentiarum necessitate coactum proferre:
 dixitq; se à Cambyse adactum Smerdem Cyri
 occidisse, & Magos esse qui regnent. Multis
 quoq; uerbis Persas deuouit, nisi rursus impe-
 rium recuperarent, ac Magos ulciscerentur.
 Hac locutus, sese in caput à turri præcipitē de-
 dit. Hunc in modum Prexaspes, uir per omne
 tempus uita spectatus, occubuit. At septem
 Persæ ubi cōstituerant aggredi protinus Ma-
 gos, neq; rem differre, deos comprecatum ierūt,
 ignari

ignari omnino eorum quæ circa Prexaspem acta
essent, sed hac inter eundem in medio itineris
audierunt: eoq; à via secedentes, iterum collo-
ti sunt. Quorum qui cum Otane optauerant rem
prospus differri, uidebant negantes tunc esse ado-
riendam: qui uero cum Dario, confestim eun-
dum, & quod decretum esset peragendum. Eis
concertantibus apparuerunt septem accipitrum
paria, insectantium duo paria uulturum, eosq;
uellicantium atq; insectantium. Quod intuen-
tes septem Persæ, sententiam Darij compro-
barunt: & mox freti auiibus, ad regiam cum
fiducia perrexerunt. Vbi ad portas affue-
runt, prout Darius senserat, ita euenit. Nam
custodes reueriti Persarum primarios, nec ali-
quid huiusmodi suspicantes ex his fore, qui ueni-
rent diuina cum populo, ne interrogauerunt qui-
dem. Vbi in aulam introgressi sunt, offendunt
eunuchos, qui sunt à nutibus: & ab his qua gra-
tia uenirent, interrogantur. Illi inter percontan-
dum ianitoribus minutabantur, quod homines in-
gredi permisissent: atq; ulterius pergere uolens
eosdem prohibebat. Isti se mutuo cohortati,
eductis gladijs, eos à quibus arcebantur, ibidem
trucidant: ydemq; cursu in conclaue conteno-
dunt: intra quod tunc forte ambo Magi age-
bant, & de his quæ à Prexaspe erant acta, con-
sultabant. Qui cum nouissent tumultuantes
annuchos atq; uociferantes, procurrerunt uterq;:

& quod fiebat animaduertentes, ad vires con-
 uersi sunt: quorum unus occupat arcum, alter
 lanceam sumit. Atq; inde miscentur inuicem.
 Verum arcus ei qui illum sumpserat, cum ho-
 stes inxiâ essent, nulli usus fuit. Alter se lancea
 tuebatur, eoq; tum Aspathini femur percuss-
 fit, tum oculum Intaphernis: oculôq; ex vulnere
 Intaphernes, non tamen & vita priuatus est.
 Et hos quidem alter Magorum vulnerauit,
 alter uerò quando arcus ei nulli usui erat, in
 thalamum qui erat cœclauî contiguus, se prope-
 puit, fores occlusurus: sed illic duo de septē cum
 eo irrumpunt, Darius & Gobryas: cum esset
 implicitus cum Mago Darius, adhuc stās atq;
 harens, considerabat ne Gobriam feriret in te-
 nebris. Eum cernens Gobryas ociose stantem,
 interrogat, cur non uteretur manu. Respondēt
 Dario, dissipio ne te feriam: Tu uerò, inquit,
 uel per utrumq; exige gladium. Cui Darius
 obtemperans, pugionis ictu uibrato Magū casu
 percussit. Interfectis Magi capita demūt, eaq;
 gestātes quinq; corū, duobus reliquis, qui sauci
 erāt illic relictis, tum quod inualidi essent, tum
 arcus tuēda causa, foras procurrūt cū uocifera-
 tione ac tumultu, ceterosq; Persas compellādo
 rē gestā exponebant, capita ostentantes: & si-
 mul quicunq; Magorum ipsis occurrebat, ma-
 elabat. Persa cognito ab his quod actum erat,
 ac dolo Magorū, & ipsi faciēda sibi eodē cen-
 suerūt,

fuerunt,eductis gladijs, ut quenq; reperiabant
Magum,interficiebant. & nisi noctis interven-
tu cohibiti fuissent,neminem Magorū reliquis-
sent. Hunc diē Persa maximē solennem publice
observant, & in eo ingens celebrant festū,uo-
cantes id μαγιογονίαν, id est, Magorum cedere.
Quo die nulli magorū fas est prodire in lucem:
sed cuncti se intra domū continent. Vbi resedit
tumultus, diesq; quinq; excessere,hi qui Ma-
gos invaserant,de omni rerū statu consultabāt.
Quorum orationes etsi apud nonnullos Græco-
rum fide carent,tamen huiusmodi fuerūt. Ota-
nes hortabatur rem Persicam in medium consi-
stitui,ita inquit: Vnum ē nobis principem fieri
amplius mihi non videtur: neq; id aut incun-
dum esse,aut bonū. Nam & quò licentia Cam-
byses processerit,noctis, & quò Magus. Quid
igitur nobis opus est monarchia, quam sustulim-
us? in qua licet pro libidine agere omnia im-
pune:qua virum etiā si optimus omnium fuerit,
tamē cum in ea positus est, extra cōsuetos abij-
cis sensus. Quippe cum prater invidiā ab initio
ingentia homini,ingeneretur ex presentibus: ho-
mo insolētia. Itaq; hac duo mala habens,nimi-
rum omnem malitiam habet, tum per insolē-
tiam,quòd expletus omnibus rebus est,tum per
invidiam multa facinora admittens. At enim
vir tyrannus(ut qui omnia bona obtinet) debe-
bat sine luore esse. Verū ita natura com-
a-

ratū est, ut is sit aduersarius popularibus suis. Siquidem eorum optimis quibusq; , qui superstites sunt atq; uiuunt, inuidet, deterrimis delectatur: & quod indecentissimum est, criminationes admittere optimū putat. Nam siue admireris eum modeste, offenditur, quod non effuse hoc facias: siue effuse facies, offenditur, quasi sibi assentens. Et ut exequar discendo quæ maxima sunt, iura patriæ labefaciat, foeminis uim affert, indeminos interimit. At cum dominatur multitudo, in primis nomen obtinet omnium pulcherrimum, isonomiam, id est, iuris æquabilitatem. Deinde nihil eorum agit quæ monarchus, hoc est, unicus princeps: Nam magistratus tum forte deliguntur, tum administratorum rationem reddunt: omnia deniq; cōsilia in commune referuntur. Itaq; (ut meam dicam sententiā) censeo nobis monarchiæ, deiectionibus statum multitudinis esse optādum. In multitudine quidem omnia insunt: Otanes quidem hanc sententiam dixit. Megabyssus autem ad oligarchiam, id est, ad statum paucorum rem traducens, ad eam socios hortabatur his uerbis: Quæ Otanes dixit de abolenda tyrannide, ea sunt pro dictis à me quoque: sed quatenus hortabatur summam deferri ad multitudinem, in hoc ab optima errauit sententiæ. Etenim populari multitudine nihil est neque insipientius neque insolentius. Itaque

eos qui tyranni sauitiam fugiunt, ad intēperan-
 tis plebis recidere sauitiā, nequaquam toleran-
 dum est. Nam tyrannus si quid facit, intelligens
 facit: at plebi suum est nihil intelligere. Quo
 enim pacto sciat, qui neque edoctus est, neque
 honestum nouit, ne domesticum quidem, qui ad
 res agendas sine consilio praeceptis ruit torrenti
 flumini similis. Ex quo si qui male consultum
 Persis cupiunt, ij statu populari utantur. Nos
 uerò qui ceterum uirorum optimorum delega-
 mus, ad hos deferamus. Nam inter eos &
 ipsi erimus, & ex optimis uiris credibile est
 optima existere consilia. Hanc Megabyzus
 sententiam dixit. Tertio loco suam Darius,
 inquit: Quae Megabyzus dixit, quatenus
 ad statum popularem pertinent, rectè mihi
 uidetur dicere: quatenus ad statum paucor-
 um, non rectè. Propositis enim tribus statis
 bus, & his omnibus optimis, ut optimè impe-
 ret populus, optimè pauci, optimè unus, inter
 hac multò antecellere unius imperium sentio,
 Nam unius uiri qui optimus sit imperio, nihil
 melius esse constat. Quod qui sentit, non imme-
 rito statum popularem nūsum faciat, ut ta-
 ceam sic praecipue consilia in aduersarios trahi
 solere. Porro in statu paucorum, cum plures
 uirtuti incumbant in publicum, uehementio-
 ra priuatim odia excitari consueuerunt. Cum
 enim quisque princeps esse optet, & in dicēda

sententia vincere, ad inq̃t̃ia inter se odia euas-
dunt. Ex quibus seditiones existunt, è seditioni-
bus cades, è cadibus ad unius imperium deues-
nitur. Vnde intelligi datur, quanto sit hoc illo
præstantius. Iam uerò plebe imperante, abesse
non potest quin malitia exoriat̃ur: exorta mas-
litiā in republica inter malos, non odia sunt,
sed amicitia ualida: qui enim aduersus rem-
publicam facinorosi sunt, mutuo se occultant:
idq̃ tam diu sit, dum aliquis populo præposi-
tus, tales homines compeſcat, ut uidelicet, quem
populus inter ceteros admiretur. Hic cum ad-
mirationi est, tunc uerè monarchus ostenditur,
declarās in hoc monarchiam esse omnium præ-
stantissimum. Atq̃ ut in summa omnia colligam,
unde nobis libertas extitit, & à quo da-
ta, à populone, an ab oligarchia, an à mo-
narcho? Ego sentio, cum sitis per unam uirum
liberati, uos debere talem rem complecti: ne
alioqui leges patrias dissoluatis bene conditas,
quod nequaquam satius est. Hæ tres fuerunt di-
ctæ sententiæ, quarum ultima quatuor reliqui
assenſerunt. Otanes, qui iuri aequalitatem
facere Persis studebat, ubi ipsius sententiæ reies-
ctæ est apud alios, ita in medium locutus est:
Viri seditiosi, quoniam cōstat necesse esse unum
aliquem è nobis regem fieri, siue per sortem, si-
ue permissu Persarum per multitudinis ele-
ctionem, siue qua alia ratione, equidem ego
uobis

nobis non refragor: quippe neque praesse uolo
neq; subesse. Et hac lege cedo nobis ius meum
imperij, ut nulli uestrum, aut ipse ego aut nul-
lus unquam meorum subsit. Otane hac locuto,
ceteri sex eius postulatis assenserunt. Ita hic
alijs non refragatis, è medio abiit aliò sessum.
Ceteris septem de iustissimo rege deligendo con-
sultantibus, usum est, si ad aliquem ex ipsorum
numero regnum perueniret, Otanem donari de-
bere peculiariter, eiusq; deinceps posteros cum
omni alio magnificètia genere apud Persas ho-
norificentissimo, tum Medica quotannis ueste,
Qua ideo decreuerūt eis donanda, quòd primus
rem agisauerat, & ipsos in cætum cõgerat. Et
hac quidè peculiariter in Otanem decreuerūt.
Illa uerò in cõmune, ut regiam introire uni-
cuiq; è septem sine internuntio liceret, nisi forte
cũ uxore cubaret rex, nèue regi fas esset aliun-
de quàm è familia coniuratorum uxorem duce-
re. De regno autem hunc in modum: Vt sub ora-
tum solis cõscensis equis, dum in suburbanis ue-
larentur, cuius equus uocem primus edidisset,
is regnum Cãbrysis obtineret. Erat Dario qui-
dam equiso, uir solers, nomine Oebares: ad quẽ
Darius postquam è cætũ digressi sunt, ita in-
quit: Oebare, de regni negotio sic inter nos con-
uenit. Sub ipsum statim solis ortum equis con-
scensis, ut cuius equus uocem primus ediderit, is
regno potiatur. Quare si quid solertia habes,

nunc cōminiscere, ut nos obtineamus hoc decus,
& nemo alius. Ad eum respondens Oebares:
Here, inquit, si in hoc uersatur, rex sis necne,
huius rei causa considerare te iubeo, et bonum ha-
bere animum, ante te fore regem neminē. Eius-
modi habeo medicamēta. Si igitur, inquit Da-
rius, habes istiusmodi cōmentum, adest tempus
comminiscendi, nec differendi rem, utpote cra-
stino die nobis futuro certamine. Hac ut audi-
uit Oebares, ita sibi faciendum putauit: Vbi
nox aduenit, unam equarum quam equus Da-
rii maxime adamabat, in suburbana adducit,
ibiq; alligat. Tum equum Darii eodem ducit:
eumq; circumagens, identidem eque admouet,
ac tandem admittit. Postero die simul atque
illuxit, sex Persa ex conuento affuerunt equis
assidentes. Et cum in suburbanis ultro citroq;
uestarentur, ubi ad locum peruenerunt, ubi su-
periore nocte equa fuerat alligata, ibi Darii
equus accurrens hinnitum edidit: & hinnitu
edito, protinus fulgur sereno caelo tonitruque
extitit. Hac cum Dario tanquam ex compo-
sito accidissent, eum compotem noti fecerunt.
Nam ceteri ex equis deflicentes, Darium ados-
rauerunt. Sunt qui hoc dicant Oebarem fuisse
machinatum, sunt qui aliud: Vtroq; enim modū
refertur à Persis. Volunt namque Oebarem at
reclatis manu huius equae genitalibus, ipsum
manum intra subligaculum tenuisse abditam:

& sub

Et sub ipsum statim solis ortum, cum equi de-
gressuri essent, eam naribus equi Dariani ad-
mouisse, equumq; ad odoris sensum infremuisse,
atq; hinnisse. Darius itaq; Histaspis filius de-
claratus est rex: eiq; omnes Asiani audientes
ducto fuerunt, prater Arabes, qui à Cyro, &
rursus à Cambyse populos subigente, nunquam
tamen in seruitutem redacti sunt, sed hospites
extiterunt: Cambyse aduersus Aegyptum praes-
to fuerant, quibus inuitis haudquaquã fuissent
ingressi Persa Aegyptum. Darius matrimonia
ex Persis auspicatus est, ductis duabus Cyri fi-
liabus, Atossa, quae Cambyse fratri & rursus
Mago nupserat, & Artystona uirgine. Prae-
terea altera Smerdis Cyri filia, nomine Para-
mis. Necnon filiam Otanis duxit, quae Magum
prodidit. Idẽ uiribus omni ex parte stabilitis,
ante omnia simulacrum è lapide factum sta-
tuit hominis equo insidentis, inscriptis in hac
uerba literis: DARIVS HISTASPIIS,
TVM EQVI VIRTUTE, cuius nomen
legebatur, TVM ORBARIS EQVISO-
NIS PERSARVM REGNVM ADEPT.
His apud Persas actis, uiginti provincias (quas
ipsi satrapeias uocant) constituit: earumq; sin-
gulis praesides praefecit: taxato quod penderetur
tributo per nationes, alijs finitimos transcribẽs,
alijs transferens, alijs remotiores gentes attri-
buens. Distributo provincijs hunc in modum

tributo, quod exigebatur cum hoc edificio, ut qui argentum, hi Babylonici talenti ponder: qui aurum, hi Euboico pondere afferrent. Valet autem Babylonicum talentum septuaginta minas Euboicas. Etenim sub Cyro atque deinde sub Cambyse, nihil dum fuerat circa tributa institutum, sed munera afferebantur. Ob hanc tributi ordinationem & alia huiusmodi, Persa aiunt Dariū fuisse institutorem. Cābysem autem dominum, Cyrum verò patrem: Quoniam Darius res omnes quāstui habebat, Cambyses asper erat ac morosus, Cyrus mitem agens & omni ratione de illis bene mereri studens. Ab Ionibus igitur & Magnetis, qui in Asia incolunt, & Aeolibus & Caribus & Lycijs & Meliensibus & Pamphylijs (unum enim erat idemq; impositum his tributum) pendebantur quadringenta argenti talenta. Hac erat ab eò prima portio instituta. Amysis & Lydis & Alysonijs & Cabalijs & Hygēensibus quingena talenta: Secūda portio hac erat. Ab Hellepontijs, qui ad dexteram illuc navigantium siti sunt, & Phrygiis, & Thracibus qui Asiam incolunt, & à Paphlegonibus, & Mariandenis, & Cyris, trecenta & sexagena talenta: Hac erat tertia portio. A Ciliciis equi albi triceni sexageni, in dies singulos singuli, necnon talenta argenti quingena: quorum centena & quadringena erogabantur in

eam Sicilia regionem, qua equos producebatur
trecenta autem & sexagena ad Darium ibant:
Hac quarta portio. Ab urbe Posideo, quā co-
loniam Amphiloehus Amphiarai filius dedu-
xit in finibus Cilicum ac Syriorum, ab hac ad
Aegyptum usque, prater Arabum partem (hac
enim erat immunitus) trecenta & quinquagena
erat tributum: Quinta portio hac. Cui annu-
meratur omnis Phœnicia, & Syria, qua dicitur
Palæstina, & Cyprus. Ab Aegypto & Aphrus
Aegypto conterminis, & Cyrena, & Barca (in
portione namq; Aegypti iste ordinatur) septin-
genta proueniebāt talenta, prater pecuniam ē
piscario prouentu lacus Mærios: Excepta hac
pecunia, & certo frumenti numero, septingēta
talēta obueniebāt. Nam centū uiginti millibus
Persarū, qui in a bo muro Memphitico statio-
nem habēt, & eorum auxiliarijs admetiuntur
illi frumentū: Sexta portio hac. Sattagyda, &
Gandarij & Dadica, & Apparita, in idē con-
stituti, cetera & septuagena talēta pendebāt:
Septima portio hac. A Susis & cetera Cissio-
rum regione, trecenta: Octaua hac portio. A
Babylone uerò ceteraq; Assyria, millena ta-
lenta argenti proueniebant, & prater ea pue-
ri castrati quingeni: Nona portio hac. Ab
Ecbatani, & ab reliqua regione Medica, &
Parycani, & Orthocorybanticis, quadrin-
gena & quinquagena talenta: Decima por-
tio

dio hac. Cassij, & Paucica, & Panthimati, &
 Darita, simul conferentes ducena talenta affe-
 rebant: Vndecima hac portio. A Bactrianis
 ad Aeglos usque, trecentorum & sexagenorum
 erat tributum: Portio duodecima hac. A
 Pactyica, & Armenijs, eorumq; conterminis,
 Euxino tenus pōto talenta quadringena: Ter-
 tiadecima portio hac. A Sagartijs, & Saran-
 gibus, & Thamanais, & Vtijs, & Mecis, &
 his qui rubri maris insulas incolūt, ubi rex eos,
 qui relegati uocantur, collocat. ab his omnibus
 sexcentorum talentorum proueniebat tribu-
 tum: Quartadecima portio hac. Saca & Ca-
 spij, ducena & quinquaginta talenta affere-
 bant: Quintadecima portio hac. Parthi Cho-
 rasmijs, & Sogdi, & Arijs, trecenta talenta:
 Sextadecima portio hac. Paricanij, & qui ex
 Asia sunt Aethiopes, quadringena talenta:
 Decima septima portio hac. Mantienis, & Sas-
 spiribus, & Alarodys ducena iniuncta talen-
 ta erant: Duodeuicesima portio hac. Moschis,
 & Tybarenis & Macromibus, & Mosynæcis,
 & Mardis, trecenta talenta praecepta erant:
 Vndeicesima hac portio. Indi, ut sunt multi-
 tudine multo numerosissimi inter omnes quos
 nouimus mortales, ita tributum super ceteros
 omnes afferebant tricena sexagena talenta au-
 reorum rametorū: Vicesima portio hac. Quod
 si Babylonica pecunia ad pondus Euboicū re-
 digatur

digatur, sunt novies millena quingenaq; & quadraginta talenta argenti. Aurum vero si terdecies tato ramentorum taxetur, in summa reperietur ad rationem Euboicam esse sex millia talentorum, sexcentaq; & octoginta. Quibus in unum contractis ad Euboicum computum, exigebatur in summam annui tributum a Dario, talentorum quatuordecim millia quingenta & sexaginta. Minorem his summam omittebam mihi, non referendam puto. Hoc tributum Dario ex Asia obveniebat, & aliquantulum ex Africa, procedente tempore: & ab insulis obvenit aliud tributum: & ab his qui Europam Thessalia tenus incolunt. Id tributum rex hunc in modum thesaurizat, hoc est, reponit: Liquefactum aurum argentumq; in fictiles fidelias infundit. Expletas mox fidelias subinde frangit, ex eoq; auro argenteque quoties pecunia indiget, tantum concidit, quantum usus postulat. Atque hac quidem provincia erant, ac tributorum taxationes. Sola autem Persi ideo inter tributarias a me pratermissa est, quod eam minimè Persae colunt. Isti tamen ad ferendum ullum tributum non adigebantur, sed munera portabant. Aethiopes Aegypti contermini, quos Cambyses in expeditione contra macrobios Aethiopes sumpta subegit, qui sacram Nisam incolunt, & Dionysiodies festos agunt: ibi Aethiopes eorumque finitim

nitimi, eodem quò Indi Calandia semine utuntur, subterraneasq; obtinent dumos: Horum utrique tertia quoque anno munera portabāt: portamq; ad meam usque memoriam binos semodos auri rudis, & ducenos fascēs ebeni, et quinos Aethiopes pueros, & uicenos grandes elephantorū dentes. Colchi quoque inter dona ferentes repositi erant, eorumq; finitimi ad montem usque Caucasum. Ad hunc enim montem imperitatur à Persis. Nam qui ad aquilonem Caucasi habitant eorum iam nulli Persae curant. Isti igitur dona sibi imperata, etiam ad meam usque aetatem, quinto quoque anno afferebant, centenos pueros, totidemque uirgines. Afferebant & Arabes millena quotannis talenta thuris: Hac isti dona, praeter tributum, regi portabant. Sed id aurum tam multum, Indi, unde ramenta (qua dixi) regi afferunt, hac ratione comparant. Indicae regionis id, quod ad solem uergit, subulosum est. Nam Indi, duntaxat eorum quos scimus, de quibus aliquid pro certo narratur, primi sunt hominum, qui in Asia ad auroram & solis ortum habitant. Indorum enim tractus, qui auroram spectat, propter arenā uastus est. Eorū autem cōplures sunt gēres, atq; ea lingua inter se dissona: quarū alia sunt dedita rei pocuariae, alia non. Item alia in palustribus fluminibus habitant, crudis uicissitantes piscibus, quos aggressi

Et arundineis nauigijs exceptant. Singula autem nauigia è singulis arundinis internodijs fiunt. Isti ex Indis ferunt uestem è tegete: quam ubi è flumine messuerunt incideruntq; , plecentes in modum storea; tanquã thoracè sibi induit. His finitimi aurorã uersus sunt Indi pecuarij, carnibus crudis nescètes, nomine Padai, qui talibus uti moribus narrantur. Quoties cuius ali quis aliquãue agrotat, uirum quidem sui maximè familiares interimunt: quòd dicant illum morbo tabescentem, carnes ipsis corrupturum. Et licet se neget ille agrotare, nihilominus isti non ignoscentes necant eum, epulanturq;. Mulieri uerò sue maximè necessaria, idem quod uiri uiro faciunt. Qui autem ad senium peruenit, eo itidem macelato pascuntur. Ideoq; cum hac de causa, tum quia omnes qui in morbum incidunt, necantur, non multi sane eorum ad senectutem perueniunt. Est aliorum Indorum hæc diuersa consuetudo, ut nullum animantem interinunt, utq; nihil ferant, nec domos parandas existiment, atque herba uictitent. Est eis semen quoddam milij instar, sua sponte nascentis è terra, suo in calice: quod cum ipso calice lectum coquunt, eduntq;. Quorum quisquis in morbum incidit, is in locum desertum pergit, ibiq; decumbit, eius uel discumbentis uel defuncti curam gerente nemine. Horum omnium quos recensui, Indorum eorum in propa-

tulo est, sicut pecorū. Color similis ac proximus Aethiopico. Genitura quā in mulieres emittunt, non alba, quemadmodum ceterorum hominū, sed atra, ut color corporis: qualem Aethiopes quoque emittunt. Hi Indi longius à Persis absunt, & uento austro obnoxij: eoque Dario nemisquam obtemperabant. Ceteri Indi Casbatory urbi & Paslyica regioni contermini sunt, ad uentum aquilonem habitantes. Ex omnibus Indis ij qui proximam Bastrianis uitam degunt, pugnacissimi sunt, & qui ad austrum praecipue mittunt. Circa hanc enim plagam uasta sunt propter arenam loca. In qua solitudine arenosa formica giguuntur, canum quidem magnitudine minores, uulpium uerò maiores. Earum nonnulla et apud eos & apud regem Persarum uisuntur. hinc uenatu capta. Haec formica in faciendis sub terra domicilijs egerunt arenam, ut apud Gracos formica, atque eodem modo, ipsa specie corporis similima. Ea autem qua egeritur arena, auracea est: pro qua in desertum mittentes Indi, ternos singuli camelos iungunt: mares à lateribus, quos frangas eos trahunt, feminam in media, in quam ipsi ascendunt: data opera, ut à recentissimis fatibus abstractus iungant. Etenim apud eos cameli cum nihilo sunt minori pernecitate quàm equi, tum uerò ad ferenda onera multo ualentiores. Qualē habet camelus specie, Gracis utpote scio

re scientibus, non puto scribendum: sed quod ex eo animali nescitur. Camelus in posterioribus cruribus gerit quatuor femora, & totidem genua, & neretrum inter posteriora crura candam versus spectans. Hunc in modum iuncti camelis, Indi ad aurum legendum tendunt: ut cum feruentissimus fuerit aestus, sint in rapina. Siquidē pra aestu formica sub terra se occultas tenent. Est autem illis hominibus sol ardentissimus matutino, non quemadmodū alijs meridie, eonsequē effervescens, dum tempus est a foro discedendi, per quod spatium multa magis urit quam meridianus in Gracia: adeo ut dicatur illi tum in aqua se abluere. Meridies ferē Indos urit paraeque atque alios homines: declinatē meridie, talis est illic sol, qualis alibi matutinus. Ac deinceps magis ac magis frigescent, dum ad occasum pervenit: quo tempore precipue friget. Vbi ad locum Indi pervenere, culei (quos atolere) arena completi, raptissime retro se recipiunt. Quos protinus formica (ut à Persis fertur) olfactu perceptos insequuntur tanta pernicietate, quanta in alio est nullo: ita ut nisi viam ad quam formica cōgregantur, anticipet Indi, nemo sit ipsorum inde evasurus. Ideoq; camelos mares, quod impares suavitatis sunt in currendo, se trahantur, dissolunt: sed non utrumq; pariter. Femina vero pulli (quem reliquit) memor, nihil sibi remittit. Hac ratione Indi maiorem

auri partem nanciscuntur, ut Persa memorat. Nam quod effoditur in eadem regione aurum, rarius est. Et sanè pulcherrimas quodammodo res extrema orbis habitati pars sortita est, quæ admodum Gracia (quod præstantissimum iudicatur) pulcherrimas regiones. Nam, ut paulò antè dixi, ultima ßagarum, qua ad Orientem vergentes habitantur, Indica est: in qua & animætes tam quadrupedes, quàm volucres, multo sunt grandiores, quàm cetero in locis, præterquam equi (nam ab equis Medicis vincuntur qui Nisæi vocantur) & infinita us auri, partim effossi, partim per flumina decessi, partim (ut indicavi) surrepti. Præterea agrestes arbores pro fructu lanam ferentes, ouille tum pulchritudine, tum bonitate præcellentem, qua in nesiarium Indi utuntur. Ad meridiem ultima è regionibus qua habitantur, Arabia est: in qua sola omnium nascuntur thus, myrrha, casia, sennamomum, & ledanum. Cuncta hac facilia advanciscendum, præter myrrham. Nam thus Arabes florace suffientes, legunt ea, quàm Phœnices ad Græcos exportant. Hac suffitum thus capiunt. Etenim thuriferas arbores observant colubri subalati, exiguo corpore, discolori specie, permagno numero circa singulas arbores, eisdem videlicet qui adversus Aegyptum facile exercitu tendunt. Nec ullò alio ab arboribus, quàm floracis fumo submonentur, universam terram

terram oppleturi (ut Arabes aiunt) nisi, ut
 ijdem narrabant, simile quiddam istis con-
 zingeret ei, quod nouimus contingere uiperis,
 idq; (ut credere debemus) solerti diuinitatis pru-
 dentia. Nam quæ et timido animo sunt & escu-
 lenta, ea omnia fætuosa fecit, ne assiduo esu
 deperirent: contrà, quæ saua & maligna sunt,
 ea uoluit parum esse fætuosa. Vnde fit, ut lepus,
 quem omnia uenantur; fera, ales, homo, tam
 ferax sit: sola quæ ex omnibus bestijs cum gra-
 uida est, etiam impleatur, & alium fætum in
 utero gestans pilu uestitum, aliud nudum, alium
 tantum non formatum, alium concipit: Et les-
 pus quidem talis est. At leana ualidissimum
 ferocissimumq; animal, semel in uita unum pa-
 rit. Nam una cum fætu uterum emittit. Cuius
 rei causa est hæc, quod catulus leoninus, ubi mo-
 ueri in utero incipit, cum habeat unguis lon-
 ge acutissimos ex omnibus feris, uterum lace-
 rat, augetensque magnæ ac magnæ, unguis im-
 primendo exulcerat: ita ut ad postremum,
 dum partus adest, nihil uteri relinquatur
 incolume. Quare si uipera & alati Arabia
 serpentes ita gignerentur, ut ipsorum na-
 tura fert, non esset hominibus uiuendi fa-
 cultas. Nunc autem cum libidine agitantur,
 & per paria cœunt, fœmina collum maris in
 emittenda genitura comprehendit, sorbensq;
 non prius dimittit: quàm deuorauerit: Et

mas quidem hoc modo perit. Fœmina uerò eadem luit masculo pœnam, quòd filij dum adhuc intra uterum sunt, patrē ulciscētes, matricem ambedunt : eiusq; aluo ambesa, ita partum faciunt. Ceteri serpentes qui non sunt hominibus perniciosi, oua pariunt, & magnā uim foetuum excludunt. Atque uisera per uniuersum orbem terrarum uisuntur : alati uerò serpentes nusquam alibi, nisi in Arabia, aut certe non adeo frequentes : Hunc in modum Arabes thus comparant. Cassiam autem sic : Postquam sibi cum ceterum corpus, tum faciem præter oculos obligauerunt corq; alijsq; pellibus, ad cassiam pergunt. Ea nascitur in palude non alta, circa quam & in qua degunt fera alata, uespertilionibus similima, stridore diro, & uiribus praua lentibus, quas ab oculis arcentes Arabes, sic cassiam metūt. Cinnamomū etiam quā superiora mirabilius legunt. Nam aut quo modo, aut qua in terra gignatur, illud nequeunt dicere : nisi quòd probabili ratione utuntur, quòd quidam uolunt id gigni in his regionibus, ubi Dioscorius educatus est : et ipsas cinnamomi festucas afferri à grandibus quibusdam alitibus ad nidos, è luto constructos in præruptis montium, & homini inaccessis. Contra quas hoc Arabes excogitauerunt : Boum asinorumq; defectorum, & aliorum iumentorum membra minutatim concisa, in ea loca portant : & ubi iuxta nidos posuere,

posuere, procul abscedunt. Ad hæc frustra delapsa uolucres, ad nidos suos carnem compor-
tant: cui sustinēda impares nidi, ad terram di-
scissi labuntur. Tunc Arabes ad eos colligen-
dos accedunt. Hac ratione cinnamomum ab il-
lis legitur, & illinc in alias regiones dimitti-
tur. At ledanum, quod Arabes ladanum uo-
cant, etiam cinnamomo mirabilis compara-
tur. Quippe quod in graueolentissimo loco na-
scens, tamen fragrantissime olet. In barbis hir-
corum inuenitur innatum, ueluti mucor ligni,
cum ad conficienda multifaria unguenta uti-
le, tum præcipue ad suffusionem qua Arabes
utuntur: Hæc lenus de thymiamatis dictum sit.
Redolet Arabica regio mirifice iucundo quo-
dam odore. Suntq; in ea ouium duo genera ad-
miratione digna, quæ nusquam alibi uisuntur,
quorum unam caudas habet tam longas, ut non
sint tribus breuiores cubitis. Si quis trahi sinat,
hælcera contractura, dum per terram atteruntur.
Nunc unusquisq; pastorum hæc lenius est do-
ctus arte fabrilis, ut plostella faciant, quæ singu-
larum ouium caudis subligent; superq; plostel-
la caudas ipsas alligent. Alterum genus ad cuius
bitalem latitudinem caudas gerit. Huius, quæ
parte meridies ad solem occidentem uergit, con-
sermina est Aethiopia terrarum habitata-
rum ultima. Hæc & auri multum fert, & na-
stos elephantes, prominentibus attingue den-
tibus:

tibus: & cum agrestes omnes arbores, tum uerd
 ebenum, necnou uiros maximos pulcherrimosq;
 & aui longissimi. Atque hac quidem extrema
 sunt Asia Africaq;. De extremis autem Euro-
 pa, quod pro comperto referam, non habeo. Ne-
 que enim assentior fluium quendam esse, Eri-
 danum à barbaris uocitatum, qui subijt mare
 ad septentrionem spectans, unde electrū uenire
 narratur. Ne Cassiteridas quidem noui insulas,
 hoc est, stannarias, unde ad nos uenit stannum.
 Quam rem uel ipsum coarguit nomen Erida-
 nus, quod Græcum est, non barbarū, ab aliquo
 poetarum fictum. Sed etsi hoc studiose quasiui,
 à nemine qui ipse uiderit, accipere potui, quo-
 modo se habeat mare ad illā Europa partem.
 Ab extremis itaque ad nos uenit stannum ele-
 ctrūq;. Caterū ad septentrionē Europa quā
 plurimam auri uim esse constat. Sed quomodo
 fiat, ne hoc quidem pro comperto dicere queo.
 Dicuntur tamen id à gryphibus auferre Ari-
 massi, uiri unoculi, quod nec ipsum crediderim,
 ut uiri nascantur unoculi, ceteram naturā ha-
 bentes alijs hominibus parem. Porro extrema
 terrarum concludunt aliā regionem, intusq; co-
 hibent ea, quæ nobis pulcherrima putantur, il-
 lisq; rarissima. Est in Asia planities quadam
 undiq; cincta monte, quinque in locis interci-
 so, quæ aliquando fuit Chorasmiorum cum ipso
 rum finibus, & Hyrcanorum, & Parthorum,

& Sarangyori, & Thomaniorum. Sed post-
 eaque Persa rerum potiti sunt, facta est re-
 gi. Ex hoc circumiecto monte ingens amnis
 profluit, nomine Aces, qui quondam per sin-
 gulas undique intercisiones ductus ac distribu-
 tus, totidem quas dixi gentium regiones irriga-
 bat. Vbi vero in potestatem regis Persa uene-
 runt, hoc ab illo sunt passa, quod anfractibus
 montium ab rege abscissis, & ad eorum singulos
 portus inditum, aqua ab exitu interclusa est, in-
 terfluenteq; introrsum amne planities, qua in-
 tra montes erat, pelagus facta, cum fluat in inte-
 riora, amnis nulla ex parte exitum habens: atq;
 ita ipsa gentes pristino aqua usu fraudati, affi-
 ciuntur permagno detrimento. Nam hyberno
 tempore deus illi quemadmodum alijs homi-
 nibus pluit. Sed aestate cum serant pisum &
 sesamum, aquam desiderant. Igitur cum ni-
 bile eis aqua tribueretur, ad Persas uenerant
 uiri atque mulieres, stantisque pro foribus re-
 gis, cum eiulatu uociferabantur. Tunc rex
 his qui maxime indigebant, portas referari
 iussit, utique eas, qua ad illos ferrent: eas-
 dem cum illorum terra humore hausto satia-
 ta est, rursus obserari: ita deinceps alias, ut
 quique ceterorum populorum maxime aqua
 indigerent: Id faciens, quantum ego auditu
 cognoui, pecunia exigenda gratia prater tri-
 butum: Atque hac quidem ita se habent.

Caterum rex unus è septem uirum, qui aduersus
 suos Magum conspirauerunt, Intaphernem cepit,
 ac capite damnauit ob hanc noxam: Intapher-
 nes statim post oppressos Magos regiam ingres-
 sus, uolebat admitti ad colloquium regis. Etes
 nim hac lege conuentum erat inter Magi op-
 pressores, ut eis ad regem foret aditus sine inter-
 nuntio, nisi cubanti cum uxore. Itaq; non opor-
 tere sibi interuenire nuntium censens Intapher-
 nes, quia foret unus è septem, introire utiq; uo-
 lebat. Sed cum ianitor & qui à responsis erat,
 introire non sinerent, quòd regem dicerent rei
 uxoria dare operam, eos mentiri ratos, educto
 acynace, aures utriq; naresq; præcidit, ac loro
 frangi equini ad ceruices ipsorum alligauit, hor-
 minesq; dimisit. Qui cum sese regi exhibuissent,
 & cur id passi fuerant exposuissent, Darinus si-
 gillatim quinq; Persas accersuit, ueritus ne id
 còmuni sex Persarum consilio factum esset, ex-
 plorauitq; nunquid id quòd actum foret com-
 probarent. Vbi comperit sine horum consensu
 Intaphernē hac fecisse, hominem còprehendit,
 eiuq; liberos atq; omnem familiam, multis de
 causis credens illis cum suis cognatis rebellio-
 nem fuisse molituros: hos comprehensos ad ne-
 cem uinciri iussit. Tunc uxor Intapherni ad
 regias fores accedens, plorabat atq; lamentaba-
 tur. Id assidue faciēdo, ad sui misericordiā Da-
 rium cum adduxisset, misso ad eam nuntio, rex
 inquit:

inquit, Mulier, offert tibi Darius animæ electionem, ex uinctis domesticis tuis quem uelis liberari. Illa postquam secum deliberauit, ita respondit: Si unius omnino animam rex mihi gratificatur, eligo ex omnibus fratrem. Hac audiens rex, miratus huius orationē, misso nuntio, inquit: Percontatur te rex, qua de causa uiro filijsq; prætermisissis, fratrem delegisti ut superesset, qui & remotiori abs te est gradu quàm filij, & minus iucundus quàm maritus. Cui illa respondens, Rex, inquit, maritus mihi alius, si daemon uoluerit, atq; alij liberari, si hos amiserō, esse possunt: alius frater parentibus meis iam uita defunctis, nulla ratione potest esse. Hanc secuta causam, ita locuta est, uisaq; est Dario probè dixisse. Itaq; ea re delectatus rex, et eum quem mulier optauerat missum fecit, & filiorum natu maximum, ceteris omnibus interficijussis. Ita unus ē septem Persis intra initia occubuit. Enimvero illud ferè circa Cābyssis agrotationem contigit. Erat Sardibus præses quidam à Cyro præfectus, nomine Orates, uir Perses, cui nefaria rei cupido incessit: siquidem Polykratē Samium, à quò nullo nec factō nec dicto quantūlocūque laesus esset, quemq; ne uidisset quidem unquam, tamen concupinit capere ad interimendum, ob hanc (ut plerique aiunt) causam. Cū aliquādo pro foribus regis cōsiderēs Orates & alien quidā Perses, nomine

Mitrobates, praefectus gæcis qua est in Dascylis, è verbis ad iurgia peruenierunt. Et cum de uirtute disceptaretur, Mitrobates obijciens Oræti inquit: Tunc in pretio uirorum es, qui insulam Samū tuae provinciae adiacentē, regi non acquisisti, ita facilem captu, ut quidam è popularibus quindecim armatis fretus occuparis, eiusq; tyrā inde potiatur? Hoc iurgiū audienti Oræti adeo doluisse quidā aiunt, ut affectauerit non de ob- iurgante uindictam, sed Polycratē prorsus occidere, propter quem male audisset. Alij, sed pauciores, inquit caduceatorē in Samū ab Oræte missum cuiusdā rei roganda causa: cuius autē, non dicitur: Polycratē tunc fortē in conclavi cubantē fuisse, assistente ei Anacreonte Teio. Idq; siue consulto, quòd res Oræti contemptui haberet, siue forte aliquis huiusmodi factum. Ad quem accedens Oræti caduceator, cum mandata exponeret, Polycratem neque se ad hominem cōuertisse (erat enim ad parietem uersus) neque quicquam respondiisse. Haec bifaria causa mortis Polycratis fuisse memorantur, quarum utrilibet accommodare fidem quis potest. Itaq; Orætes i urbe Magnesia degēs, quae est ad Mæandrū flumen sita, misit Myrsū quendā Lydum, Gygi filium, cum nūtio in Samū ad Polycratē, cuius animum nouerat. Etenim Polycrates primus extitit Gracorum, duntaxat eorū quos nomen, secundū Minoem, & si quis alius isto prior

maris imperio potitus est, qui in animū induxerit ut mari potiretur. Primus inquā extitit ex eo genere, quod humanū vocatur, qui multā cōciperet spem Ionia atq; insulis dominandi. Hoc igitur cum in animo habere certior Orates factus, misit nuncium in hac verba: Orates Polycrati ita inquit: Audio te res excellentes agitare animo, sed proposito rem pecuniariam non suppetere. Quod si ita feceris, ut suadeo, prospexeris & tibi & saluti mea. Nam rex Cambyses, ut mihi pro comperto renunciatur: de me interficiendo cogitat. Nunc igitur me ipsum recipito, atq; pecunias, earum partem tibi habiturus, partem mihi permissurus: & ipsarum pecuniarum beneficio omni Gracia imperaturus. De quibus si mihi fidē non habes, mittito quēpiam tibi fidiissimū, cui ego fidem faciam. Quo audito, Polycrates gavisus est, atq; obsequi volebat. Maiorē enim in modū pecuniam auebat. Mittit itaq; prius ad rem inspiciendā quēdā ē popularibus suis Meādrīū Meādrī filīū, scribam suū, qui non longo pōst hoc tempore ornatum cōclauis Polycratis, spectatu dignum, templo Iunonis omnē dicauit. Hūc Orates cognito speculatorem esse circumspectum, ita sibi agendū putauit. Octo scrinia lapidibus implet, praeter admodum paruam partem circa ipsas oras, ac superficiem lapidum auro inducit, eaq; scrinia alligata in expedito habet. Quae adue-

nient

niens Maandrius cum inspexisset, Polycrati remun-
tiauuit. Eum uero ne illuc sese conferret, ma-
gnopere dehortabatur tum oracula & amici,
tum praecipue somnium hoc, quod eius filia ui-
derat. Videbatur sibi cernere patrem in aëre
sublimem esse, qui à Ioue quidem lauaretur, à
sole autem inungeretur. Hanc uisionem conspi-
cata, instabat omnino dissuadere patri, ne à pa-
tria proficisceretur ad Oratē: quin etiam ad
biremem eunti male ominabatur. Cui cum ille
minitaretur, si sospes rediret, fore ut hac perdis
maneret uirgo: ipsa ut ita contingeret, sibi im-
precata est. Malle enim se diutius uirginem
esse, quam patre orbari. Polycrates omne consi-
lium pro nihilo habens, ad Oratē nauigauit,
cum alios secum ducens, tum uerò Democedem
Calliphontis Crotoniensem medicum, qui eam
artem apud suos praclarissimè omnium exer-
cebat. Vbi Magnesium peruenit Polycrates,
tetra morte est affectus, indignaq; aut sua per-
sona aut suis cogitationibus. Nam neque eorū
qui Syracusis tyranni extiterunt, neq; aliorum
Gracia tyrannorū ullus est magnificentia cum
Polycrate comparāda. Eum Orates, quod in-
dignū relatu est, cruci suffixit. Eorum uerò qui
illum comitati fuerāt, Samios quidem dimisit,
iubens eos gratiam sibi habere, quod liberi es-
sent: hospites autem atq; seruos iure captiuita-
tis sibi uēdicās, retinuit. Polycrates ergo suspē-
sus,

sus, omnem filia uisionem excoluit. Nam ab Ione quidē cum plueret lauabatur: à sole autē, exudante è membris abdomine, ungebatur. Hunc exitum habuerunt tot prospera Polycratis, quē naticinatus ei fuerat Amasis rex Aegypti. Verum non multo pōst tempore, Polycratis ultio Orātem excepit. Quippe pōst Cābrysis obitum occupato à Magis regno, Orates cum esset Sardibus, nihil admodū de Persis, qui è Media imperio fraudati erāt, meritus est: sed in ea perturbatione Mitrobatem à Dascyllo praefectum (qui illū de Polycrate exprobrauerat) interemit: & eius filiū Cranapem, spectatos in Persis uiros: & cum alia quoq; omnisaria flagitia cōmisit, tum quēdā à nūcijs, qui ad ipsum à Dario uenerat, quòd parū iucūda nunciasset, trucidandum curauit, summisis quibusdam, qui redeūtem aggredierentur, quiq; trucidatū cum ipso equo occultarent. Darius ubi principatu potitus est, Orātem ulcisci cum ob alia scelera, tum praecipue ob Mitrobatē, filiumq; cupiebat. Sed aduersus eum è professo mittere copias cōsiliū non erat, utiq; rebus nondū satū fundatis, & imperio recēs parto: cum praesertim audiret Orātem multa ui nixum, cum mille Persarum satellitibus stipatus esset. Nā suae provincia habebat Phrygiam, Lydiam, Ioniā. Itaq; Darius aduersus hac, hanc rationē inuit. Accitis Persarum summis quibusq; proceribus, hic locutus est

est uerbis: Persa qui hoc uestrum mihi repromittat executurus prudentia duntaxat, nulla ui, nullusq; copijs? Vbi enim opus prudentia est, ibi ui agere nihil attinet. Ergo qui uestrum mihi Orætem uel adducat niuum, uel interficiat, qui de Persis nihil omnino meruit, sed multa scelera admisit, uel hac duo unū, quod duos è nobis, Mitrobatem eiusq; filium interemit: alterum, quod à me missos ad se accersendum necandos curat, facinus profectio non tolerandum: ideoq; priusquam maiora in Persas scelera admittat, comprehendendus est ad necem: Hac Darius interrogabat Persas. Eorum triginta extiterunt, qui repromitterent, singuli uolentes ipsi id exequi. Quos inuicem contendentes Darius reprehendens, sortiri iussit. Id cum fecissent, fors Bagæum Artontis filium ex omnibus contigit. Hic sorte delectus, hac ratione usus est: Complures literas uarijs de rebus ubi scripsit, sigilloq; Darij impressit, cum his profectus est Sardus. Eas posteaquam in conspectū Oræti uenit, dedit separatim recitandas regio scriba. Regios autem scribas cuncti praesides habent. Reddebat separatim Bagæus literas, explorandi gratia animos satellitū, nunquid annuerent ad rebellandum ab Oræte. Quos animaduertens magnopere uenari literas, & d. qua in illis dicerentur, etiā uehemētius reddidit aliam epistolā in hac uerba: Persa, Darius rex interdicat uobis, ne apud Orætem

tem fungamini satellitū officio. Hoc illi audio, lanceas deposuerunt. Tunc Bagas cernēs illos obtemperantes epistola, jūmpta fiducia reddidit scriba ultimum libellum, in hac uerba scriptum: Rex Darius mandat Persis, qui in Sardibus sunt, ut Oratē interimās. Id ubi audire doryphori, id est, hastati satellites, eductis arynacibus sine mora Oratē interemerunt. Ita uindicta Polycratis Samij Oratē persecuta est. Traductis, atq; cōportatis Susa bonis Oratis, contigit non diu post, ut in uenatu ferarū Darius rex, dum ab equo desiliret, pedē intorserit, uehementerq; luxauerit. Nam talus ē iunfluris amotus est. Existimans itaq; apud se, ut prius, habere ex Aegyptijs eos qui primi putarentur arte medicina, eorum opera utebatur. At isti retorquendo pedem, ac uolenter trahendo, plus mali faciebāt, adeo quidem, ut septem dies totidēq; noctes Darius pra molestia, qua afficiebatur, transegerit insomnes. Octauo die eidē male habenti, quidem Democedes Crotonensis mentionē facit. Cuius de artificio prius iam in Sardibus audisset, Darius hominē quā celerrime accersi ad se iubet. Ille ut inter capti uos Oratis inuenitus, ubi pro neglecto habebatur, in medium adductus est, sicut erat pannosus, ac compedes trahens. In medio positū Darius interrogauit, nūquid eam nosset artē. Democedes ueritus, ne si se proderet, usquequaque

Gracia

Gracia priuaretur, dissimulare. Sed cum uideretur notitiam artis pra se ferre, Darius iussit eos qui hominem adduxerant, nerbera & tormenta afferre in medium. Tunc ille dissimulatione missa, se plane scire artem illam negauit, sed aliquantulum ob eius consuetudinem, quam cum medico habuisset. Facta q; ei potestate curandi, Gracis medicamentis utens, & leuia, post acria admonēs, Darium compotem somni fecit, & breui tēpore incolumem reddidit, cum iam se posthac ualidum fore ad incedendum desperasset. Ob quam curationem, postea cum eum Darius duobus aurearum compedum paribus donasset, interrogauit Democedes, nūquid ideo se duplici malo remunerandum putaret, quod ab eo sospes ipse foret effectus. Hoc dicto Darius delectatus, ad suas uxores hominem misit. Eunuchi qui eum deduxerunt ad feminas, dicebant hunc esse qui restituisset animam regi. Tunc earum singula auream phiala thecam suffringētes, Democedem donauerunt tam amplo munere, ut excidētes ex percussione phalarum stateres, famulus qui sequebatur, nomine Scito, aduertēs, collegērit non parua auri summa. Hic Democedes hūc i modū ē Crotone profectus, cū Polycrate consuetudinē habuit. Cum a patre sanē iracūdo. Crotone cohiberetur, nec eum tolerare posset, illo relicto abiit in Aegium. Vbi cōmoratus unum annū, primos medis

eos transcendit, etsi imparatus erat, & nihil instrumentorum habens quæ ad artem medicina pertinerent: Ex quo factum est, ut in sequenti anno Aegineta conduxerint cū talēto, Athenienses tertio anno centum minis, Polycrates quarto anno talentis duobus. Ita in Samum profectus est. A quo viro non minimum medici Cretonienses primi numerabantur, secundi Cyrenæi. Quæ etiam tēpestāte Argivi ceteris Græcis præstare musica ferebantur. Tunc itaq; Democedes Dario sanato, Susis maximas ades obtinebat, & cum rege ad mēsam sedebat, omnibus rebus affluens, præter hanc unam, quòd in Graciam redire non poterat. Quinetiam Aegyptios medicos regem curare solitos, cū essent patibulis suffigēds, quòd à Græco medico superati forent, impetrata ab rege uenia, liberauit. Item uaticinum quendam Heleum, qui Polycratem secutus fuerat, & inter captiuos pro neglecto relictus. Deniq; maximi apud regem momenti Democedes erat. Interiecto deinde breui tempore, inter alia contigit, ut Atossa Cyri filia (quæ erat Darij uxor) in mamilla hulus exoriretur, deinde rescisum porrò grassaretur: quod ista quoad fuit exiguū, præ pudore occultans, nemini indicauit. Sed ubi male iā habebat, accersito Democedi rē ostendit. Ille se redditurū sanam affirmās, adiurat eam, ut sibi uicissim ipsa inferuiat in eo quod orauerit. O-

raturum autem nihil, unde dedecus redēdaret. A quo posteaquam curata est edocta, Darius, dum cū eo cubat, his verbis allocuta est: Rex, cum tantum tu habeas copiarum, desides, nullā neq; gentem neq; potētiā Persis acquisens. At qui par est uirum & iuuenem & magnarum opum dominum, aliquid operis edendo se ostēdere, quo etiam Persæ cognoscant sibi uirum præesse. Quod ut facias, duabus de causis interest, ut Persæ & eum qui ipsis præest uirum esse intelligant, & bello atteratur: ne ociū agētes, sibi insidias tendant. Nunc ergo aliquod opus edas, quoad in ætate iuuenilis es. Nam augescēte corpore, ingenium pariter augefcit: & cōsenescente cōsenescit, & ad res omnes elanguescit. Hac Atossa ex admonitu Democedis. Ad quā Darius respondens, Quæ, inquit, uxor ipse facere destinaueram, ea omnia dixisti. Ego enim constitueram Scythiæ bellū inferre, tun-cto mari è nostrā continente in alteram ponte, quod breui tēpore perficeretur. Ad eum Atossa: Animaduerte, inquit nunc, omitte primum bellum Scythiæ inferre, qui quādocunq; uoles tui erūt, aduersus Græciam mihi tu eas in expeditionem. Cōcupisco enim Lacanas, & Argiuas, & Atticas, & Corinthias sando cognitās, mihi fieri ancillas. Et ad hoc habes uirum ex omnibus maxime idoneū ad demonstrādas Græciæ res, atq; exponēdas, hūc qui pedē tuum
sana

fenauit. Cui Darius, Quandoquidem, inquit,
uxor tibi uidetur, nos primum Graciam tenta
re debere, mihi uidetur satius, ante omnia mita
tendos illuc exploratores Persas, unâ cum isto
quem dicis, qui percepta omnia illic & uisa re
uuncient: & mox ego ab illis edoctus, aduersus
Gracos tendâ: Hac locutus Darius, id quod lo-
cutus, re quoq; aggressus est. Nâq; ubi primum
illuxit, accitus quindecim uiris Persarû specta-
tis, praecepit ut sequentes Democedem, omnia
Gracia maritima collustrarent, nèue commit-
teret, ut Democedes ab illis aufugeret, sed rursus
eum omnino reducerent: Hac illis ubi prae-
cepit, secundo loco Democedem ipsum ad se accers-
tum orat, ut exposita atq; demonstrata Persis
omni Gracia, rursus redeat: iubetq; eum dono
ferre patri ac fratribus omnia sua utensilia, af-
firmas se alia multo plura illi inuicem donaturum.
At prater dona, missurum ait, quae unâ iter fa-
ciat, onerariam nauim, omnifarys bonum refectum.
Hac Darius nullo dolofo consilio (ut mea fert opi-
nio) mādauit. Ille tamē ueritus ne se Darius tes-
taret, tanquam fugitiuum, si cuncta sibi oblata ca-
peret: respondit se quidem sua illic uelle relin-
quere, ut ea reuersus sibi haberet: uerū nauim
onerariam, quam Darius promitteret, dono
fratribus accipere. Darius postquam hac De-
mocedi praecepit, homines ad mare dimisit. Isti
enim in Phœnicem descendissent, & ex Phœnicē

in urbem Cidonem, cōsestim duas triremes instruxerunt, & simul ingētem onerariam omni-
 farijs bonis impleuerunt. Comparatūq; omni-
 bus, in Graciam trañciunt. Et adēuntes mari-
 tima eius loca, intuebantur atq; describebant.
 Tum pleraq; ac celeberrima Gracia loca cons-
 templati, in Italiam Tarentum transmiserūt.
 Ibi Aristophilides Tarentinorum rex, & ipse
 Crotoniēsis, gubernacula Medicarum nauium
 resoluit pariter & ipsos Persas detinuit, tan-
 quam certos exploratores. Interea dum isti pa-
 tiuntur hac, Democedes Crotonem abiit ad
 domum suam. Quo abeunte, Aristophilides
 Persas missos fecit, restitutis his quæ de mani-
 bus abstulisset. Illinc Persæ nauigantes, ac De-
 mocedem persequentes, Crotonem perueniunt,
 uactiq; in foro Democedemprehendunt. Eum
 Crotoniensium quidam, rem Persicam reformi-
 dantes, tradere parati erant: quidam iniectis è
 diuerso manibus, Persas fustibus cadebant, his
 uerbis commonefacientes: Viri Crotonienses,
 considerate quid facitis, qui hominem regu fu-
 gitiuū eripitis. An ex usu erit uobis hanc iniu-
 riam regi Dario intulisse, ac uobis bene cedit
 ista fecisse, si uos dimiseritis? Cui enim primum
 quàm huic urbi bellum inferemus, aut quam
 priorem diripere conabimur? Hac dicendo ni-
 hil magis Crotoniensibus persuaserūt. Quinimo
 non modo Democede, sed etiam oneraria uani,
 quam

quam unâ duxerât, priuati sunt, atq; in Asiam reuersi omisso iâ studio discendi ulteriora Gracia, duce fraudati. Quibus tamē in digressu iste mandauerat, ut Dario dicerent, Democedem ducere uxorem Milonis filiam. Erat enim apud regem celebre nomen Milonis luctatoris. Quas nuptias uidetur mihi eo tempore prosperasse magna erogata pecunia, ut ipsum etiam in patria sua spectatum esse Dario appareret. Profecti Crotone Persa ad Iapygiam, in quasdam naues inciderunt. A quibus in seruitutem redactos, Gillus quidam Tarentinus exul redemit, & ad regem Darium reportauit. Ob quod meritum cū rex paratus esset donare ei quicquid uellet, optauit se in patriam reduci, exposita prius sua calamitate, dicens ne omnē Graciam cōturbaret, si classis ingens ipsius causa in Italiam mitteretur, contentum se esse ut per solos Cnidos reduceretur, existimās p̄ amicitia, quæ Cnidis erat cum Tarentinis, se precipue reduclū iri. Id Darius pollicitus, effecit. Nā misso Cnidum nuncio inssit, ut Gillum Tarentum reduce rent. Cnidi Dario obsequentes, id tamen à Tarentinis non impetrauerunt. Nam ad uim inferendam inuvalidi erant. Atque hac hunc in modum administrata sunt. Hiq; Persa primi extitere, qui in Graciam traieclī sunt speculandi gratia, & ob hanc rem. Samū uerò post hac rex Darium, omniū urbū tam Græcarum,

quàm barbararū primam, euerſit, ob hanc cauſam : Dum Cambyſes in expeditione aduerſus Aegyptum ageret, permulti ſe illuc Græcorum conferebant, partim (ut credibile eſt) negotiandi, partim militandi, partim ipſius regionis oculis ſubiicienda gratia. E' quibus fuit Syloſon Acæcis filius, Polycratis germanus, ex totius patria. Huic Syloſonti felicitas huiusmodi contigit : Sumpto hic amiculo rutilo, ac ſibi circumdato, aſud ſurum Memphæos ſpatiabatur. Quem cum uidiſſet Darius Cambyſis ſatelles, nullius admodum conditionis uir, captus amore amiculi, adit hominē, ut merceſtur amiculum. Syloſon animaduertēs Darium magnopere cupere amiculum, diuina quadam fortuna uſus, Ego, inquit, amiculum hoc nulla pecunia mendo, ſed tibi largior, ſi modo tuum perpetuo debet eſſe. Hac approbans Darius, accepit indumentum. Syloſon, qui putaret ſibi illud ſtulte periſſe, interiecto tempore cum Cambyſes deceſſiſſet, & ſeptem illi Magum oppreſſiſſent, & ex ſeptē Darius regnum adeptus eſſet, ubi tertior factus eſt, ad eum uirū perueniſſe regnum, cui ipſe precanti dediſſet in Aegypto neſtimentum, Suſa aſcendit, ſedensq; in neſtibulo regia, ait ſe eū eſſe qui de rege ſit benemeritus. Hac audiens ianitor, regi nuntiauit, ad quem admirandus rex, Et quis eſt, inquit, Græcorum, qui in me beneficiis extiterit, cui ego reuerentiam

rentiam debeam recens regno potitus, necdum
multi aut nulli eorum ad nos ascenderunt: nec
ullo Græcorū quicquam, ut sic dicam, opus ha-
beo: tamē hominem introduce, ut sciam quid
hæc dicendo velit sibi. Vbi à ianitore introdu-
ctus est Syloson, ac statim in medio, interroga-
tur ab interpretibus quisnam esset, aut quo fa-
cto beneficus in regē extitisset. Ipse rem omnem
gestam circa amiculum refert, seseq; illum esse
qui donasset. Ad hæc respondens Darius: O,
inquit, uirorum generosissime, tūc ille es, qui
mihi nullāndum potentiam habenti donasti
ea, quamuis parua, tamen perinde grata, ac
si nunc aliquid magnum acciperem? Qua de
rē immenso te auro argentoq; remunerabor, ut
nunquam pœniteat te liberalem in Darium
Hystaspis extitisse. Cui Syloson, Mihi, inquit,
rex neque aurum neque argentum dederis, sed
patriam meam Samum, ubi eam liberaueris,
quam nunc post necem fratris mei Polycratis ac
Orate interfecti, occupat seruum noster, hæc
mihi donato citra cædem atq; direptionē. Hic
Darius auditus, misit exercitū duce Otane uno
ē septem uiris, iussu, ut qua Syloson rogasset, ea
effecta redderet. Otanes ad mare descendens,
contrahēbat exercitū. At Sami imperium ob-
tinebat Maandrius Maandrii, acceptum à Po-
lycrate, ut illud procuraret, cui iussissima uiro-
rum uolenti esse, nam licuit. Nam ubi de Poly-

cratis interitu allatus est nuntius, ante omnia Ioui liberatori statuit aram, eiq; sanum in circuitu designauit, & quod nunc quoque in suburbanis extat. Deinde ubi hoc perfecit aduocata omnium ciuium concione, ita uerba fecit. Mihi sceptrum atque omnis potentia Polycratis (ut uos etiam nostis) demandata fuit: in meo quoq; arbitrio sitū est uobis dominari: sed quod in uicino reprehendo, id ipse quoad potes- ro non faciam. Nam neq; Polycrates placebat mihi in ueros sibī ipsi pares dominatum habēs, neq; alius quispiam talia faciēs. Et Polycrates quidem fatum suum expleuit: ego autem de- posito in medium dominatu, iuris aequabilitatem suadeo, postulans iure optimo mihi ipsi hoc ho- noris tantummodo, ut ē pecunia Polycratis sex demum talenta peculiariter mihi cedant. Et praterea Iouis liberatoris (cui ego templum ex- truxi) sacerdotiū tam meis in perpetuum libe- rum, quā mihi, qui libertatem uobis restitui. Hæc Maandrius à Samiis postulabat. Tūc eo- rum quidam surgens, Tu uerò, inquit, indignus es, qui nobis imperes, tu qui malus extitisti ac funestus, sed dignus potius, qui pecuniarum, quas interuertisti, rationem reddas: Hac Te- lesearchus, ita enim uocabatur, dixit, quod in- ter ciues erat experta uirtutis. Quæ Maan- drius in animum accipiens, reputansq; fore, ut si dominatum ipse deponeret, alius quispiam in
 cius

eius locum tyrannus constitueretur, non deponendum sibi dominatum statuit: sed in arcem regressus, accitum unumquemque eorum, tanquam rationem pecuniarum redditurus, comprehendit, alligauitque. Post hac, dum hi in uinculis sunt, Maandrius morbo corripitur: quem decessurum credens frater suus, nomine Lycaretus, quod facilius Sami rerum potiretur, omnes uinctos interemit. Neque enim uidebatur uelle liberi esse. Igitur ubi Samum tenuere Persa Sylosontem reducentes, nemo aduersus eos manum leuauit. Atque hi qui contraria Maandrio factionis erat, deditionem se facere uelle dixerunt: quin ipse Maandris ex insula discedere. Approbante hac Otane, atque inito fœdere, eminentissimi quoque Persarum positus sellis è regione arcis sedebant. Erat Maandrio germanus uicordiusculus, nomine Charileus, qui quod delinquere solebat, in subterraneo loco erat alligatus. Hic cum audisset quæ agebatur, et per specum suspiciens uidisset Persas quiete sedentes, nociferando dicebat, uelle se in colloquium uenire Maandrii. Eum audies Maandrius, iussit solutum ad se adduci. Vbi adductus est, confestim comiciando maledicendoque illi suadebat, ut imperium daret in Persas. Hac inquit: Mo tu è deterrime uirorum, qui sum tuus frater, qui nihil uinculis dignum peccaui, in subterraneo carcere allegandum putasti: Persas autem quos cernis te adorientes, atque extorrem

3 8 faciente

facientes, ultum ire non audes, tam faciles tibi ad capiendum? Quos si tu reformidas, praebe mihi auxiliares tuos, ut istos ob suum huc aduentum ulciscar, paratus te ipsum ex insula admittere: Hac Charileus. Quem sermonē Meandrius admisit, quantum ego sentio, non quia eo insipientia uenisset, ut putaret suas vires regis superiores esse: sed quia inuidēs Sylofonti, si ciuitatem & integram & sine labore esset accepturus, maluerit res Samias debilitari Persas irritatis, atq; ita tradi: probe intelligens, Persas prius iniuria lacessitos, sanituros esse in Samios & sibi tutum ex insula excessum esse quandoocumq; uellet. Foderat enim sibi occultum cuniculum, ex arce ferentem ad mare. Itaq; ipse quidem Maadrius ē Samo profectus est. Charileus autem armatis cunctis auxiliarijs, patefactisq; portis, egreditur in Persas nihil tale expectantes, sed omnia pacata existimantes. In hos Persas qui sellas attulerant, & plurimi momenti erant, dato impetu auxiliarij grassabatur. Dum hac isti agunt, caetera Persarū copia auxilio uenit: a quibus repulsi auxiliarij, rursus in arcē se recipiunt. Otanes imperator cernens tantam cladem accepisse Persas, etsi memor erat praepiorum, Darij, dum ipsum mittebat, ne quē Samiorum aut occideret, aut caperet, sed insulam immunem malorum Sylofonti traderet: tamen horum praepiorū oblitus est: insitq; milites, ut queng

queng; Samiū adipiscerentur, occidere, virum
 pariter & puerū. Tunc pars copiarū arcem ob
 sidebat, pars obuiū queng; sine discrimine trun
 cidabat, tam in delubris, quā extra delubra.
 Meandrius ē Samo profugiens, Lacedæmonem
 nauigauit. Eō ubi peruenit, habens quæ in di
 scessu exportauerat, dat negotiū famulū, ut po
 cula argentea et aurea proponant. Dum illi ea
 promunt, interea ipse Cleomenem Anaxandri
 da filium, Sparta regem colloquēdo deducit ad
 ades suas. Cleomenes ubi pocula inspexit, prae
 admiratione attonitus erat. Meandrius enī in
 bere, quacūq; liberet, illinc asportaret. Idq; cum
 etiam atque etiam Meandrius diceret, tamen
 Cleomenes uirorū iustissim⁹ exitit: qui ea quæ
 sibi donabantur, recipiēda non putauit. Sed cū
 sensit eadem nonnullis ciuiū Maandrium elar
 giri, quomodo puniri deberet excogitauit. Adi
 tis enim ephoris, hoc est, tribunis plebis, ait, sa
 tis esse Sparta hospitem Samiū ē Peloponneso
 ablegari, ne quem Spartanorum aut ipsum aut
 alium quempiam persuadeat fieri malum. Illi
 Cleomeni obsequentes, Maandrium ablegarūt.
 Persa ubi diripere Samum, Sylofonti tradide
 runt, uiris desolatam. Interiecto tamen tempo
 re Otanes imperator frequentem incolū efficit,
 uisione per quietem morbo correptus, quō la
 borauit circa pudenda. Dum Samum nauticus
 proficiscitur exercitus, interea Babylonij rebel
 lauer

*lanerūt, rebus probe admodum eōparatis. Nā
 quandū Magnus imperauit, & septē coniurati
 rem aggrediuntur, per hoc omne tempus, & per
 occasionem rerū turbatarum, se ad ferendam
 obsidionem instruxerunt, & in his apparandis
 usq; latuerunt. Verū ubi ē professo descuerunt,
 hac sibi facienda statuerunt. Matres expellūt:
 mulierum unam, quam sibi quisq; uoluit, ē do-
 mesticis delegit, & hanc ad panem sibi facien-
 dum: ceteras in unum contractas strāgulant:
 Hoc idcirco faciētes, ne rem frumentaria ipso-
 rum illa asumerēt. His rebus cognitis, Darius
 aduersus eos contractis omnibus copijs conten-
 dit. Et postquam peruenit, urbem obsidione cin-
 git. Sed illi nihil pendere obsidionē. Nam con-
 scensis propugnaculis, tripudiare, probraq; in-
 gerere Dario atq; exercitui: quorum quidā ita
 inquit: Quid istic desidetis Persa, quin potius
 absceditis, tunc expugnaturūq; cum pepere-
 rint mula? Hoc quidā Babyloniorum dicebat,
 credens nunquam parere mulam. Anno ac se-
 ptem mensibus in obsidione consumptis, iā Da-
 rium atq; uniuersum exercitū tādere, quod Ba-
 bylonios expugnare nō posset: etsi aduersus illos
 omnia machinamenta atq; omnes insidias ex-
 pertum, cum alias, tum illas, quibus eosdē Cyr-
 rus expugnauit. Omnia hac frustra fuerūt, quia
 Babylonij uehementer excubijs incumbēbat.
 Sed cum ne sic quidem capi possent, uicesimo
 quān*

quàm circumvallati sunt mense, Zopyro Megabyfi filio, unus è septem qui Magnum sustulerunt, hoc contigit portentum, ut quadam mularum eius, quæ frumentum subnectabant, pareret. Quod ei renuntiatum cum non crederet, ipse factum inspicere uoluit. Eo uiso, uenit seruos cuiuspiam rem aperire, reputans illius Babylonij uerba, qui inter initia dixisset, postquam mula parerent, fore, ut muri expugnaretur. Ex hac fama Zopyro uisa est expugnabilis Babylon. Diuino enim numine & illum locutum, & suam mulam esse enixam. Igitur ubi uisum est fatale esse iam Babylonem capi, adiēs Darium sciscitatus est, nūquid perquàm magni faceret, expugnare Babylonem? Audiens perquàm magni ab illo fieri, aliud consultat, quo modo ipse foret urbis expugnator, & suum hoc opus (beneficia enim apud Persas permultum ad incrementa honorum consequenda ualent) eoq; nemini expromens, se suffecturum rei faciendæ, si seipsum cum mutilasset, ad hostes transfugeret: sese deformissima mutilatione affectis, prorsus cum id minimi faceret. Quippe nares sibi præcidit auriculasq; comâ deformiter circuntodit, plagas imposuit: atq; ita ad Darium perrexit. Quem ille intuens, uirū scilicet spectatissimum sic truncatum, adeo grauitè tulit, ut exiliens è solio exclamaret, interrogādo, quis eū ob quod facinus mutilasset. Ad eum respondens Zopyrus:

pyrus: Nemo, inquit, rex prater te, cuius tanta potentia est, ita me potuisset afficere. Neq; alienus quispiam hoc mihi fecit, sed ipse ego: quod indigno animo fero, Assyrios Persis illudere. Cui rex, O' uirorum miserrime, inquit, turpissimo facto pulcherrimum nomen imposuisti, inueniens, propter eos qui obsidentur, temetipsum indigne lacerasse. Nunquid o demens te mutilato protinus hostes deditionem faciet? Quid in te ipsum laniando sensus amisisti? Ad eum Zopyrus, Si, inquit, tecum comuicasssem qua eras factururus, tu me non permisisses. Nunc memet ego adhibens in consilium, id feci. Itaq; iam Babylonem capiemus, nisi tu tui parces. Ego enim ita uti sum, ad muros ut transfuga fugia: dicamq; ad illos me hac abs te esse passum: et, ut opinor, ex hoc corporis habitu fidem ei faciens, consequar exercitus praefecturam. At tu decimo die, quam muros fuero ingressus, mille milites ex eo genere, cuius amissione nihil admodum damni fiat, colloca aduersus portam, qua uocatur Semiramidis. Rursus interiectis septem diebus, colloca duo millia ad portas qua dicuntur Nisiorum. Atq; tertio, uiginti diebus interiectis, e regione portarum qua dicuntur Chaldaeorum, alios statue, numero quatuor millia: dum neq; priores, neq; posteriores habeant, quod se defendant, prater gladios: hac tantum sinas eos habere. Post die uicesimum reliquas copias iube

reclā

reſtā muros undique ſubire. Verā ad portas,
 quæ Belides ac Ciſſia vocātur, Perſas mihi ſta-
 tuito. Etenim ut ego ſentio, Babylonij mihi, qui
 magna opera ediderim, committent, cum alia,
 tum uerò portarum clauēs. Illinc mihi atque
 Perſis cura erit operam nauare. Hac ubi man-
 dauit, ad muros perrexit ſubinde reſpectās tan-
 quam uere perſuga. Eo conſpecto, qui in tur-
 ribus ad id diſpoſiti erant, deorſum decurre-
 runt, & alteram portā aliquantulum reclinā-
 tes, ſciſcitabantur quīſnam eſſet, & cuius rei
 indigēs ueniret. Cumq; hic dixiſſet ſe Zopyrum
 eſſe, & ſe ad illos transfugere, eum ad Babylo-
 niorum magiſtratus deduxerunt. Ante quos
 ubi ſtetit Zopyrus, conditionem ſuam miſereba-
 tur, referens a Dario ſe paſſum, quæ à ſemetipſo
 paſſus eſſet, idq; ob eam cauſam, quòd ſuaſiſſet
 illi diſcedere cum exercitu, quoniam nulla nūc
 oſtenditur urbis expugnāda. At nunc, inquit,
 ad nos uenio Babylonij, futurus uobis in maxi-
 mo bono, Dario autem & copijs eius maximo
 malo. Neq; enim quòd ita me mutilauit, feret
 impune, cum habeam exploratos omnes cōſilia-
 rum eius exitus. Hac Zopyrus commemorabat.
 Quē Babylonij utiq; uirum apud Perſas ſpecta-
 tiſſimum cernētes, naribus atq; auribus priua-
 tum, uibicibus ac ſanguine cōſperſum, ſperantes
 omnino uerè loqui, & ad ipſos uenire ſociū, in-
 ducti ſunt ad permittenda ei quacūq; poſtulaſ-
 ſet.

set. Iste postulauit copias militum, quas ut accepit, perfecit ea quæ cum Dario composuerat. Siquidem decimo die eductis Babyloniorum copijs, mille Darianos quos collocari primos. mādarat, circumuētos trucidauit. Eum Babylonij aduertentes consentanea uerbis facta prastare, maiorem in modum latabatur, parats omni iure homini parere. Iste rursus interiectis diebus, de quibus erat conuentum, cum delectis Babyloniorum egressus duo millia Darianorum militum interfecit. Babylonij cernentes hoc alterum opus, nihil aliud quàm Zopyrū in ore habere, cum laudibus tollere. Hic rursus constitutis diebus supersedens, ad prædictum locum copias educit, circumuētaq; quatuor millia occidit. Quo tertio opere edicto, Zopyrus apud Babylonios erat, ut & dux exercitus, & murorū custos declararetur. Vbi uerò è composito Darius copias undiq; muris admunit, ibi Zopyrus omnem dolum patefecit. Nam cum Babylonij cōscensis muris copias Darij adorientes arcerēt, ipse apertis Cissijs ac Belisibus portis, Persas in urbem introduxit. Quod factum qui Babyloniorum uidebāt, hi in puluinar Iouis Beli cōfugerunt. Qui non uidebāt, hi in suo quisq; loco permanserūt, donec & ipsi se proditos intellexerūt: ita Babylon iterū capta est. Qua potitus Darius muros eius circuncidit, et portas omnes amolitus est: quorū neutrum Cyrus fecerat prius
 eadem

eidem à se capta. Babyloniorum quoque procerum tria millia patibulis affixit, data ceteris uenia urbem incolendi. Atque ut iidem uxores haberent, unde succresceret soboles, prouidit. Nam feminas Babylonij (ut superius demonstratum est) rei frumentaria consulentes strangulauerant. Itaque Darius uicinis undique populis negotium dedit, ut feminas Babylone repræsentarent pro iniuncto quisque numero. In summa igitur quinquaginta millia feminarum conuenerunt. Ex quibus qui sunt Babylonij, originem duxerunt. Darij iudicio nemo Persarum Zopyri præstantia facta supergressus est: neque eorum qui prius, neque eorum qui posterius extiterunt, præter unum Cyrum, cui nullus unquam Persarum se dignum qui illi compararetur existimauit. Ferturque Darius hoc dictum sapen-
 mero usurpasse, præoptaturum se Zopyrum nihil esse cladis passum, quam uiginti sibi Babylones ultra illam quam haberet acquiri. Eum tamen egregie remuneratus est, cum dâdo quotannis qua apud Persas sunt honorificentissima, atque alia permulta: tum tradita Babylone immuni, quoad uineret, in peculiarem portionem. Huius Zopyri filius fuit Megabyxus: qui dux exercitus extitit in Aegypto aduersus Athenienses & socios. Atque huius Megabyxi filius Zopyrus ille, qui ad Athenienses transfugit à Persis.

HERODOTI HALI-
CARNASSEI HISTO-
RIARVM LIBER IIII.
QVI INSCRI-
BITVR

MELPHOMENE

OST Babylonis expugnationem
Darius aduersus Scythas fecit ex-
peditionē. Nam cum fioreret ui-
ris Asia, & magno pecunia pros-
uentu, cupidō incescit ei Scythas
ulciscēdi: quippe qui priores iniuriā intulissent
ingressi Mediam, & his qui occurrerant praelio
uictis. Etenim Scythas (quemadmodum superius
à me dictum est) duodeviginti annos superiori
Asia imperitauerunt. Siquidem persequētes gen-
tem Cimmericam, ingressi Asiam, abrogarunt
imperio Medos, qui ante ipsorū aduentū Asiam
obtinuerant. Scythas, cum octo & uiginti an-
nos peregre absuissent, in patriam reuertentes,
excepit nō minor, quam Medicus fuerat, labor.
Offenderūt enim nō exiguū exercitū cōtra ipsos
uenientē. Vxores namq; eorū diuturna uirorum
absentia ad seruos acceperāt visu orbatos. Or-
bant autem Scythas seruos omnes lacris gratta,
quod potant, ita facientes: Sufflatoria ossa
fistulis similia sumuntur, eaq; genitalibus
equar

equarū imposita ore instantur. Hoc alijs faciem
 tibus, alijs equas emulgent. Hoc ideo se facere
 aiunt; quod uenē equarum sufflata impleantur,
 & mamma descendunt. Posteaquam emulxere
 lac, in concana uasa lignea diffundunt. His cir-
 campositis uaci, lac agitat. Cuius quod summum
 est delibatur, pretiosiusq; habetur: uilius autem
 quod subsidit. Huius rei gratia Scythae quē-
 cunq; capiunt, uisu orbant. Non enim agrico-
 latores sunt, sed pastores. Ex his igitur seruis
 ac mulieribus Scytharum, progenita est iuuen-
 tus: quae suorum natalium condicione cognita,
 obuiam perrexit ius qui reuertebantur a Me-
 dis. Et primum regionem intersepsit ducta la-
 ta fossa, quae à Tauricis montibus pertingebat
 ad Mætim paludem omnium maximam. De-
 inde in his consistens, Scythis introire conanti-
 bus repugnabat. Sape commissā pugna, cum ni-
 hil tamen Scythae proficerent, quidam ex eis in-
 quit: Quidnam rei facimus uiri Scythae, cum
 nostris ipsorum seruis dimicantes: qui & cum
 interficimur, ipsi pauciores efficimur: et illos in-
 terficiēdo, paucioribus deinceps imperabimus?
 Mihi uidetur hāstis arcubusq; onusta sumenda
 flagella, quibus equos uerberamus, & ad illos
 propius euadum. Nam quoad uident nos arma
 habentes, arbitrantur se similes nobis, atque ē
 similibus esse: ubi nos pro armis uerba tenen-
 tes uiderint, tunc se nostros seruos esse intelli-

gentes, atq; id agnoscere non perstabunt. Hoc
Scythæ cum audissent, ita sibi faciendum puta-
verunt. Quæ ex re perculsi illi, pugna immemo-
res, fugam cepserunt. Ita Scythæ imperio sunt
Asia potiti: & rursus à Medis ciecti, ad ter-
ram suam hunc in modum reuersi. Hac de cau-
sa Darius ulciscendi cupidus, cōparauit exer-
citum. Scythæ gentem suam omnium nouissimam
esse aiunt, idq; hoc modo extitisse. Virum quen-
dam in hac terra cū deserta esset, primū fuisse,
nominē Targitæm, & eius parentes (quod ta-
men mihi non probatur) Iouem, Borysthenisq;
fluij filiam. Tali genere ortum aiunt Targi-
tæm, cuiusq; tres liberos fuisse, Lipoxain, Ar-
poxain, & nouissimum Colaxain. His regnan-
tibus, demissa cœlitus in Scythicam regionē ex-
auro facta aratrum cum iugo, securim, phialā.
Quæ cum primus omnium inspexisset natu ma-
ximus, accessisse, & itidem animo illa sumendi:
sed eo accedente, aurum arsisse. Hoc digresso, se-
cundum accessisse, & itidem aurū arsisse. Am-
bobus ab ardenti auro summotis, tertio loco cū
minimus natus accederet, aurū fuisse extinctū,
& ab illo deportatum. Ea q; re maiores fratres
animaduersa, totū regnū ad minimū detulisse.
Et à Lipoxai, quidem progenitos esse Scythas,
quorum genus Auchathæ appellantur. Ab
Arpoxai uerò qui medius fuit, eos qui Catias
vi & Traspiæ nominantur. A minimo autem
nati

*nati reges qui Paralata uocantur, & omnibus
 nomen esse Scolotis regis cognomē. Sed Scythas
 Graci appellant. Hunc in modum se extitisse
 Scythas memorant, & ex quo extiterunt à pri-
 mo rege Targitao, usque ad Darij aduersus
 ipsos transitū, annos omnino mille non amplius
 fuisse. Aurum uerò illud sacrum in primis cu-
 stodiri à regibus, placariq; maioribus hostijs,
 & adiri quotannis solenniter: & qui aurū sa-
 crum habet, die festo dormire sub dio, & eum
 nunquam peramare: & ob id dari ipsi tantum
 soli, quantum uno die uectus equo peragrarē
 potest. Et cum regio sit ingens, Colaxain cōsti-
 tuisse trifarium filijs suis regnum. Vnam quidē
 (quā maxima portio est) ubi aurū aseruatur.
 Superiora autem ad uentum aquilonē uergen-
 tia, ultra quam regionem nulli incolere possint,
 neq; prospicere, neq; transire, propter interfus
 sus pēnas. Pennis enim tum terram, tum aërem
 oppletum esse: et has praesepire uisum. Hac Scy-
 tha de seipsis, pariter ac de regione superiore
 narrant. Sed Graci qui Pontum incolunt, ad
 hunc modum: Herculem Geryonis uaccas agen-
 tem, in hanc peruenisse terrā, quā deserta esset,
 quam nunc Scythas incolunt. Geryonem autem
 habitasse extra Pontū in terra quā Graci in-
 sulam Erythriam contra Gades, quae sunt exo-
 tra colūnas Herculis in oceano. Oceanum uerò
 ab ortu solis incipientem, circumfluere terram,*

uerbis quidem affirmant, sed re tamen non demonstrant. Illinc Hercule, cum ad regionē quae nunc Scythica uocatur, uenisset, subtraēta sibi pelle leonis obdormisse. Deprehenderat enim eum uehemens pluuia & gelu: Et dum dormit, interea equas eius à curru pascētes, diuina quadam sorte amotas, non cōparuisse. Eas experrectus cum indagaret, omnē regionem collustrās, tandem in terrā quae dicitur Hylāa deueniſſe: ibiq; in antro quandā inuenisse uirginē ancipitiſ natura, humana ac serpētinā: ſuperne quidē femorum tenuis ſceminam, inferius autē uiperā. Eam conſpicatum Herculem atq; admiratum interrogasse, nūcubi ſuas equas errabundas uidiſſet. Illamq; reſpondiſſe, ſe quidem illas habere: ſed non prius reddituram ei quam cum ipſa cōiſſet: Herculem ſub ea mercede cum ſceminā cōcubiſſe. Sed cum illa diſſerret reddere equas, cupida diuſſime cum Hercule concubendi, & hic cuperet receptis equis abire, ad poſtremū illis redditis mulierē dixiſſe: Haec ego tibi equas, quae huc uenerant, ſeruaui, tu earū ſernatarum pretiū mihi perſoluīſti. Cōcepi enim ex te filios tres: qui ubi adoleuerint, expone, quid facere debeam, nunquid hic habere domiciliū. (nam ipſa huius regionis imperiū teneo) an ad te mitti: Hac percontata reſpondiſſe: Poſteaquam eos in uirilem atatem adoleuiſſe uideris, ſi ita faſcies, non delinques: Quam animaduertaris co-

Tum hanc arcum ita tendentem, & hoc balteo
 ita percinctum, cum tu huius regionis incolam
 effice. Qui autem his operibus qua mando non
 erit par, eū hinc ablegabis. Hac exequendo &
 ipsa lataberis, & praeceptis meis obtemperaue-
 ris. Atq; ita locutum Herculem, tetendisse alte-
 rum arcum (duos enim gestabat) & balteum
 prae monstrasse, atq; utrunq; mulieri tradidisse
 arcum & balteū, qui balteus in cōmisura ha-
 beret auream phialam: & his donatis abiisse.
 Illam pueris natis nomina imposuisse, uni Aga-
 thyrso, sequenti Gelono, nouissimo Scythae. Et
 cum in uirilem aetate adoleuerunt, eandē man-
 datorum memorē illa percipisse: et duos quidem
 filios, Agathyrsum ac Gelonum, qui propo-
 sito certamini non suffecissent, à matre ablega-
 tos è regione excessisse: Scytham uerò, qui rem
 compleisset, ibidē remansisse: et ab hoc rege pro-
 generatos deinceps reges Scytharum: eoq; ab
 illa phiala Scythas ad hanc usq; aetate phialas
 in balteis ferre: & id solum Scythae matrem
 excogitasse. Hac Graeci qui habitant in Ponto,
 referunt. Fertur & alius sermo, ita habens, cui
 ipse praecipue assentior: Scythas pecuarios, qui
 Asiam incolant, cum à Massagetis bello uexa-
 rentur, Araxe transmissi, in Cimmeriā abiisse.
 Nam regio quam nunc Scythae incolunt, ea fer-
 tur olim fuisse Cimmeriorum. Sed inuadētibus
 Scythis Cimmerios, cū deliberarent, ut qui ma-

gno inuaderentur exercitu, in sententia discre-
 passe, hinc reges, inde plebem, utraq; quidē ualida, sed regum meliore. Nam populus sentiebat
 abstinentiū bello, nec oportere cum multis adire
 periculum: reges autem pro regione cum inuasori-
 bus dimicandum. Ita cum neutris alteri obtē-
 perare uellent, & populares censerent sine pra-
 lio demigrandum, tradita inuasoribus regione,
 reges in sua potius patria occubendum, nec unā
 cum plebe fugiendū reputantes, quōd bona ha-
 buissent, et quōd mala euidentia habituri essent
 patria profugi. Hac illis ē diuerso sentientibus
 inter se decertasse, utrosq; numero pares: & o-
 mnes qui mutuis iclibus cōcidissent, fuisse à ple-
 be Cimmericorū sepultos ad flumen Tyrā, quorū
 adhuc sepulcrum extat. His humatis, ceteri ē
 regione migrarunt: quā desertā superuenientes
 Scythā occupauere. Extātq; adhuc in Scythia
 tum muri Cimmerici, tū portoria Cimmeria, tū
 loco cuidam nomen Cimmerico, tum Bosphorus
 qui Cimmericus appellatur. Constat autē Cim-
 merios in Asiam fugisse Scythas, quōd Cherso-
 nesum condiderūt, ubi nūc Sinope Graeca urbs
 sita est. Apparet etiam Scythas in persequen-
 dū Mediam intraße, uia aberrantes. Nā Cim-
 mericū quidem fugientes iter semper secundū ma-
 re tenebant: Scythā autem eos ad dexterā Cau-
 casum habentes insequabantur, ingressi Me-
 diam, itinere in mediterranea conuerso. Alin-
 quoquo

queque fertur cōmunis Gracōrū barbarōrumq;
 narratio : Aristēus quidā Proconnessius, uersificator,
 Castrobij filius, memorat se Phæbo insulis
 Elum uenisse ad Issedonas: & supra hos incole-
 re Arimaßpos, uiros unoculos : & itē supra hos
 esse grypas, qui aurū asseruent: ac super hos esse
 Hyperboreos, id est, superaquilonares ad mare
 pertingentes. Hos autem omnes, prater Hyper-
 boreos, Arimaßpi autoribus assidue finitimis
 bellum inferre, & ab Arimaßpis exterminari
 Issedones, ab Issedonibus Scythas, à Scythis ne-
 xatos Cimmerios, qui ad Australe mare inco-
 lebant, regionem relinquere. Itaq; ne Aristēus
 quidem cum Scythis de ea regione cōsentit : qui
 unde fuerit, qui hac retulit, dictum est à me. Dā-
 cetur item quam de eodē uiro in Proconnesso
 & Cyzico audierim. Aristēum aiunt, qui nū-
 lo sua ciuitatis esset inferior genere, ingressum
 in Proconnesso fullonicam officinam decessisse:
 Fullonemq; occlusa officina, abiisse denuntiatum
 rem propinquis defuncti. Dissipatoq; iam per
 urbem rumore, Aristēum esse uita functum, su-
 peruenisse sermoni de hac re disputantiū quen-
 dam Cyxicenum, ex urbe Artacia profectum,
 qui diceret sese fuisse congressum cum Ari-
 steo apud Cyzicum, atque collocutum. Et
 cum id iste contendendo assueraret, propin-
 quos mortui ad fulloniam præsto fuisse, ha-
 bent ei qua ad efferendos homines expediunt.

Aperta domo, Aristum nec uiuum apparuisse
 se, nec mortuum: septimoque deinde anno,
 cum in Proconneso apparuisset, eos uersus fe-
 cisse, qui nunc à Græcis Arimaspei uocantur:
 quibus conditis, rursus euauisse: Hoc ista ci-
 uitates commemorant: quod scio cōgruisse cum
 Metapontinis, qui sunt in Italia, trecentis &
 quadraginta annis postquam iterum euauit
 Aristus, quemadmodum cōiiciens & in Pro-
 conneso & apud Metapontinos inueni. Meta-
 pontini aiunt, Aristum cum apud ipsos ap-
 paruisset, iussisse aram Apollinis extrui, qua
 cognomen haberet Aristi Proconnessi: &
 iuxta eam erigi statuam, quod diceret Apolli-
 nem ad eos solos ex Italicis in ipsorum terram
 uenisse, illum se asseclante. Et qui nunc Ari-
 stus esset cum deum asseclatur, tum esse coruū:
 Et hæc locutum, è conspectu abiisse. Eoq; aiunt
 Metapontini se Delphos ad deum misisse sci-
 ficatum, quodnam illud hominis esset prolo-
 quium, sibiq; iussisse Pythiam, ut dicto audien-
 tes essent. Melius enim cum ipsis actum iri, si pa-
 verent: & hæc se admittentes perfecisse. Et nunc
 statua extat cognomine Aristi, iuxta aram
 ipsam Apollinis, in foro extructam, circumstan-
 tibus utrinque lauris: Hæc hæcenus de Ari-
 steo. Regionis autem, de qua nos dicere institue-
 ramus, quam sint ulteriora, nemo explora-
 tum habet. Neq; enim id ego ab aliquo audire
 potui,

potui, qui se diceret nosse quod ipse vidisset. Ac ne Aristeus quidem ipse (cuius paulo ante feci mentionem) in his quos fecit versibus, ait se ultra Issedonas processisse: sed ulteriora fando sibi esse cognita, quod Issedones diceret ista commemorare. Verum nos, quoad longissime rem inuestigare potuimus, omnem referemus: Ab emporio Borysthenitarum (hoc enim ex maximis totius Scythia est maxime medium) primi incolunt Callipida, qui sunt Graeco-scythae, id est, è Graecis facti Scythae, super hos aliud genus eorum, qui uocantur Halixones. Horum utriq; cum in ceteris seruat ritum Scythiarum, tum in serendo atq; uescendo cepe, allio, lente, milio. Supra Halixones incolunt Scythia aratores, qui non ad panem conficiendum serunt triticum, sed ad illud torrendum. Supra hos incolunt Neuri: quorum tractus qui ad Aquilonem uergit, quantum nos scimus, natus est. Atq; haec quidem nationes iuxta flumen Hypanim colunt, ad Occidentalem partem Borysthenis. Verum transuerso Borystheni a mari in primis est Hylea. Dehinc habitant Scythia agricolae, quas Graeci qui sub Hypani incolant, Borysthenitae appellant: ipsi uero se Olpiopolitae. Hi igitur agricolatores Scythia colunt cum quidem tractum, qui uergit ad auro-ram, trium dierum itinere pertingentes ad flumen nomine Panticapem. Eum uero qui ad

nentum Aquilonem, undecim dierum nauigatione Borysthenem uersus. Nam tractus qui ultior est, in multum sane spatij desertus est. Ultra quam solitudinem Androphagi habitant, id est, uirorum carne uescentes, separata natio, ac nequaquam Scythica. Et supra hos uastissima proculdubio omnia: nec ulla gens quantum nos scimus. At horum Scytharum qui agricola sunt, plagam qua ad auroram uergit, transmissio flumine Panticape, Nomades, id est, pecuarij Scythia incolunt; neque ferentes quicquam, neque arantes. Nuda arboribus est omnis hac plaga prater Hylaam. Nomades isti incolunt tractum quatuordecim dierum longitudinis, auroram uersus ad Gerrhum usque flumen. Trans Gerrhum autem sunt ea quae uocantur regia, & Scythia optimi pariter & plurimi, & qui suos seruos esse ceteros Scythas arbitrantur: a meridie quidem ad Tauricam regionem pertinentes, aurora uero ad fossam, quam dixerunt illi qui a Graecis geniti fuerant Oryxam, & ad emporium paludis Maotidis, quod uocatur Cremni, id est, praecepta. Quorum pars ad flumen Tanaim porrigitur. Quae superiora sunt ad uentum Aquilonem Scytharum regionis, ea incolunt Melanchlani, alia non Scythica gens. Et supra Melanchlanos paludes sunt, & deserta hominibus regio, quantum nos scimus. Trans flumen autem Tanaim non est regio Scythica, sed prima La-
 acia

aciorum, Sauromatarum, qui à secessu Maotii-
 dos paludis incipientes, incolunt tractum qui
 spectat Aquilonem, itinere dierum quindecim,
 uacuum prorsus arboribus tam agrestibus quàm
 fructiferis. Supra hos habitât (qua secunda por-
 tio est) Budini, terram colêtes, totam arborum
 genere frequentem. Supra Budinos ad Aquilo-
 nē statum excipit solitudo octo dierum itineris.
 Post hanc solitudinem declinando potius ad
 uentum Subsolanum, incolunt Thyrsageta, na-
 tio copiosa & propria, & è uenatu uictitans.
 His contigui, & in eisdem habitantes locis
 hi, quibus nomen inditum est Iyrca, & ipsi è
 uenatione uictitantes, hunc in modum: Cōscen-
 sis arboribus, qua per omnem regionem fre-
 quentes sunt, insidiantur. Singulis adest canis:
 & item equus, in uentrem cubare edoctus hu-
 milis, subsidendi gratia. Vbi quis ab arbore
 feram uiderit, sagittaq; percusserit, conscenso
 equo illam persequitur, comitante cane. Super
 hos quā uergit ad auroram, incolunt alij Scy-
 tha, qui à regijs Scythiis deficientes, ita in hunc
 locum peruenerunt. Ad hos usq; Scythas omnis
 regio Scythica est cāpestis, & spissi soli. Reli-
 qua hinc lapidosa atq; salebrosa. Cuius regio-
 nis magno transmissio spatio, incolunt sub excel-
 sorum montium radicibus, hi homines, qui ab
 ipso natali dicuntur esse calui, mares pariter
 & femina, simis quoque naribus, & ingenti
 mento,

mēto, proprio quodam oris sono, Scythicam ge-
 stantes uestem, ex arboribus uiscitantes, cui ge-
 neri arboris nomen est ponticum, magnitudo fe-
 re eadem quæ fico, fructus fabæ similis, instarq;
 nucleam habēs. Id ubi mite fuerit, uestibus ex-
 primūt, & quod ab eo crassum & nigrum des-
 fluit, nomine aschy, id aut lingunt, aut lacte
 commixtum potant. Et ipsius quoq; crassitudi-
 nis fece massas ad esam componunt. Neq; enim
 multum est ex pecorum, utpote non studiosis rei-
 pecuariae. Sub arbore quisq; cubat, per hyemē
 quidem; ubi arborem pileo albo firmoq; contes-
 xerint, per æstatem uero sine hoc pileo. His ne-
 mo mortalium iniuriam infert. Sacri enim dicū-
 tur esse, nihilq; Martiorum armorū possident.
 Eidem finitimorum controuersias dirimunt. Ad
 quos quisquis confugit, is à nemine leditur. No-
 men eis est Agrippai. Ad hos usq; caluos in-
 gens quoquē uersus prospectus est regionis, &
 gentium, quæ in conspectu sunt ex Borystheni
 atq; ex alijs Pontici emporijs. Scythæ qui ad
 hos commeāt, per septem interpretes totidemq;
 linguas perueniūt. Horum tenuis notitia rerum
 habetur. Quod supra caluos est, nemo pro como-
 perto referre potest. Nā montes editi atq; præ-
 rupti transitum interdiciunt, quos nemo trāscē-
 dit. Isti tamen calui referunt, quæ apud me si-
 dem non habent, incolæ montes ab hominibus
 Capripedibus, quos ubi transferri, esse alios qui
 senos

senos menses consopiantur, quod ego in primis
 non admitto. Sed iracundum illum qui ad auro-
 ram calvus est, ab Isedonibus habitare sine am-
 biguitate compertum est. Ille uero superior, qui
 uergit ad Aquilonem, tam Isedonibus quam
 calvus ignotus est, nisi quatenus isti is si dicunt.
 Isedones talibus moribus uti feruntur: Quoties
 pater alicui decessit, omnes eius propinqui pe-
 cora adducunt, quae ubi mactauerunt conciden-
 tibusq; concidunt & mortuum patrem illius, a quo
 in conuiuium accipiuntur, commixtusq; omni-
 bus carnibus conuiuium exhibent. Caput tum
 defuncti denudatum purgatumq; inaurat, eoq;
 pro simulacro utuntur, agentes illi quotannis
 maiores hostias caeremoniasq;. Haec filius patri
 facit, quemadmodum Graeci natalitia. Dicun-
 tur praeterea & isti iusti esse, & ipsorum uxo-
 res peraq; fortes ac uiri. Hi & ipsi cognoscun-
 tur. Quod supra hoc est, ibi aiunt Isedones esse
 homines unoculos, & grypes auri custodes. Hoc
 ab eis acceperunt Scythae, a Scythiis nos ceteri
 accipientes uerum putamus, ac Scythice appel-
 lamus eos Arimaspas. Nam arima Scythae
 unum uocant, spu uero oculum. Omnis autem
 quam dixi regio, adeo infestatur hyberna saeu-
 ita, ut octo mensibus tolerari non possit, tale
 illic gelu est. Sicubi aquam effundas, modo
 facias ibi lutum: facies autem, si illic ignem ac-
 cenderis. Ibidem quoque mare glaciatur, &
 omnia

omnis Cimmerius Bosphorus, super quam glaciem omnes qui intra fossam incolunt Scythæ, exercitus ducunt, & plaustra agunt trans mare usque ad Indos. Ita uis hyberna octo mensibus perstat, quatuor tamen mensibus reliquis frigora illic sunt. Vbi etiam aliam, quàm cæteris regionibus, conditionem habet hyems. Nam cum tempus pluendi est, nihil ibi quod sit ullius momenti, pluit. Aestate pluere non cessat. Quinetiam tonitrua cum alibi, tum ibi nulla existunt, aestas nubila est. hyeme si fiant tonitrua, pro ostento habetur. Terramotus in Scythia si existat, seu aestate, seu hyeme, tanquam prodigium admirantur. Eam nim hyemis equi perferunt, muli, asiniq; , neque incipientem quidem ferunt, cum tamen alibi stantes in gelido equi labesiant, asini uerò ac muli durèt. Et hac mihi uidetur esse causa, cur omnino cornua bouino generi non succrescant, astis pulante sentetia mea Homeri carmine in Odyssæa, quod ita habet:

Et Libyen, ubi sunt cornuti protinus agni.
Quod recte dicunt, in locis calidis mature cornua existere. Nam in uehementibus frigoribus aut non oriuntur statim pecoribus cornua, aut si oriuntur, uix oriuntur. In Scythia itaq; hoc propter frigora contingit: Quo magis miror (ab initio enim oratio mea indagare instituit), cur in omni Helco agro muli nequeant gigni,
cum

cum neque locus sit frigidus, neque ulla
 alia causa appareat. Aiunt Helienſes ipſi ex
 imprecatione quadam id ſibi contigſſe. Cumq;
 tempus aduentat cōceptus equarum, ſe in loca
 finiſſima illas educere. Ibi poſtquam admiferint
 aſinos, dum qua conceperint, tūc rursus eas re-
 ducere. De pennis autem, quibus aiunt Scythæ
 oppletum eſſe aërem, & idcirco non poſſe pro-
 ſpici longius continentem, nec ulterius tranſiri,
 hac eſt mea ſententia: Quod ultra eam regio-
 nem aſſidue ningit, & (ut credibile eſt) minus
 aſtate quàm hyeme. Nam prout cuilibet emis-
 ſus intuenti cadentem niuem copioſam liquet,
 quod diſco, nix pennis aſſimilis eſt: & propter
 hanc talem hyemem inhabitabilia ſunt eius
 continentis loca, ad Aquilonem ſpectantia.
 Eoq; opinor, pennas niuem eſſe interpretantes,
 Scythas ac circumſectas gentes ita loqui. Ve-
 rum hac qua reperiūtur longiſſime dicta ſunt.
 De Hyperboreis autē hominibus neq; Scythæ
 quippiam, neq; alij ulli illic incolentium memo-
 rant, præter Iſedones, nec ipſi quidem (ut mihi
 uidetur) ſcientes aliquid. Dicerent enim &
 Scythæ de hoc, quemadmodum de nœculis di-
 cunt. Quamquam & ab Heſiodo de Hyper-
 boreis mentio ſit, quinetiam ab Homero in
 Epigonis, ſi tamen Homerus reuera fecit hos
 uerſus. Sed multo plurima de his Delij memo-
 rat, ſacra alligata in triticea ſtipula ex Hyper-

boreis delata uenisse ad Scythas: à Scythi deinceps finitimos accepisse, gradatimq; per singulos ad occasum usq; atq; illinc meridiem uersus dimissa, a primis Græcorum Dodonæis esse accepta, & ab his descendisse ad Meliæsem sinu, peruasissq; in Eubœam, & oppidatim usq; ad Carystum, & illinc reliquisse Andrum, Carystios enim esse, qui in Tenam portarint, Tenios uerò in Delum, atq; ita hæc sacra in Delum aiunt peruenisse. Sed primum Hyperboreis misisse duas puellas, quæ ferrent hæc sacra, quas Delij aiunt Hyperocham & Laodicem, & cum his tutela gratia quinq; è suis popularibus, qui eas deducerent, nunc Periphærees uocatos in Delo, ubi in magno honore habentur. Et cum isti ab Hyperboreis missi rursus non redirēt, indigne ipsos Hyperboreos tulisse, si eos quos assidue mitterent, non reciperent. Ita mississe qui ferrent ad confines suos sacra in stipula tritici ligata, iuberētq; illos consideratè mittere ad aliam nationem. Atq; ita hæc gradatim: missa, aiunt deuenisse in Delum. His ergo sacris simile quiddam fieri animaduertit à se-aninis Thracijs, atq; Pæonijs, quæ in sacrificando regia Diana, non sine stipula triticea id faciūt, atq; ipse uidi eas faciētes. Caterum, his uirginibus Hyperboreis uita functis in Delo, parētant puella Delia ac pueri, tōsis utriq; crinibus, quos puella quidem fuso inuolutos, supra monumens

tum aliarum deponunt: pueri autem ad quamdam herbam applicantes, & ipsi sepulcro imponunt: Est autem monumentum intra Artemisum ad sinistram intrantibus, olea illic superenata. Hoc honore ab incolis Deli afficiuntur hæc uirgines. Aiunt iidem Argin & Opin uirgines ex Hyperboreis, eorundem hominum ætate in Delum uenisse, etiam priores Hyperocha & Laodice: & has quidem uenisse ad reddendum Lucina tributum, pro partu maturando quod instituerat. Argin uero & Opin unâ cum ipsis deis aduenisse, & honoribus alijs ante illas fuisse donatas. Ad eas enim congregari ceterum mulierum quæ hymnū canant ab Olene Lycio conditum, in quo hymno nomina Argis & Opis nuncupantur. Deinde à Delijs edoctos insulanos & Iones, cætus agere instituisse, et nominatim Argin & Opin decantare. Hic Olē Lycia profectus, alios quoque uetustos fecit hymnos, qui cætantur in Delo, dum cinis qui supra sepulcrum est Argis & Opis, dispergitur super infinitam agrotorum turbam, qui ad aram sunt. Est autem sepulcrum earum post Artemisium, ad auroram spectans, proximè Ceiorum cænaculum: Hactenus de Hyperboreis dictum sit. Nam de fabula Abaris, qui fertur esse Hyperboreus, nihil dico: qui sagittam dicitur per uniuersam terram circūtulisse, nihil comedens. Quod si qui sunt Hyperborei, id est, superaquilones, erunt alij & Hyper-

notū, id est, super australes. Nempe video, cum multos uideo iam descripsisse ambitum terrae, nullū habentes in exponendo sensum, qui Oceanum scribunt circūfluere terram, tanquam totum factam esse orbiculatam, & Asiam facientes Europae parem. Nam ego singularum magnitudinem breui patefaciam, & quanta sint singula ad describendum. Vbi Persae incolunt, id ad australe protenditur mare, quod dicitur rubrum. Super hos aduentum aquilonem habitant Medae, super Medos Sapires, super Sapires Colchi ad septentrionale pertingentes mare, in quo insunt flumen Phasis. Haec quatuor nationes a mari ad mare incolunt. Dehinc uesperā uersus, ab ea duae ora terrarū ad mare portenduntur, quas ego exponā. Hinc quā ad aquilonē uergit, ora una a Phasi incipiens, porrigitur ad mare per Pontū & Hellespontū, usque ad Sinum Troicū. Quā uero ad austrū uergit, eadem ora a sinu Mariadico, qui Phoenici adiacet, tenditur secundū mare ad promotoriū usque Triopium. Incolunt autem in ora hac hominū nationes triginta. Talis est in una ora. Altera uero a Persis incipiens, porrigitur ad rubrum mare, quod et Persiū uocatur: deinde gradatim Assyria, atque inde Arabia, desinitque in sinu Arabico: etsi non desineret, nisi ob id, quod Darius à Nilo rhinos in illum sinum induxit. A Persis ad Phoenicem tractus amplius est ac multus. A Phoeni

Phœnice hac ora tendit secundum hoc mare per Cyriam Palestinam & Aegyptum, in qua terminatur: intra quam tres sunt omnino nationes. Atq; hæ sunt quæ à Persis occasum uersus in Asia continentur. Quæ supra Persas sunt, & Medos, & Sapires, & Colchos, auro-ram uersus & solem oriëntem hinc mari rubro abluuntur: aquilonem uersus, à mari Caspio et flumine Araxe quæ contra solem orientem fluit. India tenuis habitat Asia. Illinc iam auro-ram uersus deserta sunt: nec qualia sint, dicere quisquam potest. Et Asia quidem talis & tanta est. Africa autem ab altera ora est, ab Aegypto enim iam excipitur. Hæc ora circa Aegyptum iam angusta est. Nam ab hoc mari ad rubrum, intercapedinis est centum millium ulnarum, quæ mille stadia. Ab his deinceps angustius spatiosa sanè ora excipit, quæ Africana dicitur. Itaq; admiror eos, qui disteminarunt atq; distinxerunt Africam, Asiam, Europam: inter quas non parum est differētia. Siquidē Europa longitudine quidē ceteras æsequitur, latitudine uerò non uidetur mihi cōparari digna. Nam Africa seipsam monstrat circumflua mari esse, excepto duntaxat ubi Asia contermina est. Neco Aegyptiorum rege, eorū quos nouimus primo in hoc demonstrādo. Is post quā destitit à deprimēda fossa, à Nilo ad Arabicū sinū, misit nauibus quosdā Phœnices, præ-

cipiens ut transiret columnas Herculeas pene-
 traret ad septentrionale usque mare, atque ita ad
 Aegyptum remearent. Phoenices igitur e rubro
 mari soluētes, abierunt in mare australe: qui post
 quam autumnus aduenerat, applicitis ad terram
 nauibus sementem faciebant: ut assidue Africa-
 ni legerent, ac messem expectaret. Deinde mes-
 so frumeto nauigabant. Ita biennio consumpto
 ad Herculeas columnas, anno tertio declinan-
 tes in Aegyptum remeant, referentes quae apud
 me fidem non habent, forte apud aliquem
 alium: praeferentes Africam, se habuisse solem
 ad dextram. Atque hunc in modum Africa primum
 est cognita. Secundo loco fuere Carthaginienses,
 qui dixerunt quendam Sataspem, Teaspis filium,
 virum Achamenidem, qui Africam non perna-
 uigauit, cum esset ad hoc ipsum missus: sed cum
 nauigationis longitudine, tum terra solitudine
 deterritus retro rediit, non impleto labore, quem
 ei mater iniunxerat. Etenim uitauerat filiam
 uirginem Zopyri, filij Megabyssi, quem ob hanc
 causam à Xerxe rege suffigendum cruci mater
 sua, quae fuerat Darys soror, liberauit: quod di-
 ceret se magis illi supplicium irrogaturam, quam
 rex pararet. Quippe necesse ei fore, pernauiga-
 re omnem Africam dum perueniret ad Arabicum
 sinum. His annuente Xerxe, Sataspes in Aegy-
 ptum abiit, sumptaque illinc naue ac socijs, nauis
 gavit ad columnas Herculis: quibus transmissis,

circumuectus Africa promontorium, nomine Syloës, in meridiem cursum tenebat. Emēsusq; permultum maris intra complures menses, cum assidue pluri tempore opus esset, conuerso cursu in Aegyptum redijt. Et illinc ad regem Xerxem regressus, aiebat se in prænauigāda remotissima ad quam ierint ora, uidisse homines pueros, Phœnicæa utentes nēte, qui quoties ipsi terra nauim applicarēt, ad montes se fuga proriperent relictis urbibus. Ipsos autem illos ingressos nihil iniuria intulisse, pecora tantū illinc excepisse. Quod autem totam Africam non pernauigassent, hanc causam afferebat, quod nauigium ulterius procedere non posset, sed retineretur. Hunc Xerxes negans locutum uera, quod certamen sibi propositum non exoluisset, in crucē sustulit, irrogata quam destinauerat pœna. Huius Satapsi eunuchus audita domini necē, Samum cum magna pecunia profugit: quam Samius quidam interuertit. Eius nomen cum sciam, tamen uolens obliuiscor. Asia bona pars à Dario inuestigata est. Is cupidus cognoscendi ubinam Indus (qui secundus omnium fluminum crocodilos præstat) mare influat, misit nauibus cum alios quosdam, quos uera renuntiuros confidebat, tum Scylacem quēdam Caryandem. Isti è Cassatiro urbe, & è terra Pæthya soluētes, secundo flumine auroram uersus atq; solem orientem nauigantes in mare: dehinc

per ipsam mare, tricesimo demum mense tenuerunt cum locum, unde rex Aegyptiorum eos Phonices, quos antea dixi, miserat ad Africam pernauigandam. Post horum pernauigationem Darius Indos subegit, & eo mari positus est. Ita Asiam (præter eam qua orientem solem spectat) cōpertum est parem Africa esse. Europa à nemine inuestigata est, neq; quā ad orientem, neq; quā ad aquilonē uergit, an mari claudatur. Longitudine tamen cognoscitur. ad utranq; accedere. Neq; possum coniectura colligere, unde sit, et cum una sit terra, trifaria sint ei nomina indita è mulierum cognominibus: eiusq; fines ponantur Nilus fluvius Aegyptiacus, & Phasis Colchidicus. Alij aiunt esse fines Tanaim & Meotidem, fretumq; Cimmericum: sed negant se audisse nomina eorum, qui hac distinxerūt, & unde nomina imposuerint. Iam enim Libya quidem, id est, Africa, à plebisq; Græcorum fertur sortita nomen à Lybia quadam muliere indigena. Asia uero ab uxore Promethei: quanquam Lydi hoc sibi nomen uendicant, asserentes ab Asio Manei filio Asiam appellatam, non ab uxore Promethei. Unde & Sardibus familiam quandam esse uocandam Asiadem. Europa autem neq; an sit mari circumflua, neq; unde hoc nomen acceperit, neq; quis nominis autor extiterit, ab aliquo mortaliū cōpertū est, nisi quod dicimus ab Europa Tyria

Tyria nomen accepisse regionem: nec antè, sicut ceteras nomen habuisse. Tamen illam ex Asia fuisse constat, neq; in hac cõmeasse terram quã nunc à Gracis vocatur Europa, sed è Phænice sãtum in Cretam, & è Creta in Africam. Hac hætenus de hi dicta sunt. Nam quã sentimus de hi, hæc diximus. Pontus Euxinus, in quem Darius fecit expeditionem, nationes exhibet omniũ imperitissimas, Scythica duntaxat excepta. Nullius enim nationis eorũ quã sunt intra Pontũ, aut aliquid ad sapiẽtiam pertinens proferre possumus, aut aliquẽ virũ pro erudito habitum nouimus, præter Scythicam gẽtem & Anacharsim. In gente Scythica ex omnibus humanis negotijs unum maximum, quantũ nos scimus, excogitatũ est. Nã cetera non admiror. Quod maximũ ab eis excogitatũ, id est, ut neq; quispiam qui ad eos se cõtulerit, aufugere: neq; ipsi capi possint, aut ne inueniri quide, si nolint, atq; deprehendi. Siquidem nullæ sunt ei urbes, nulla mœnia extructa. Domos secũ ferũt singuli: equestresq; sunt sagittarij, non pane uictitantes, sed ex pecoribus: pro domibus plaustra habentes: quidni, imbelles alioqui futuri, & ad dimicandũ inhabiles? Hæc sunt ab eis inuenta cũ opportunitate terra, tum fluminũ beneficio. Nam hæc terra cum sit cãpestis, sua sponte uiliginosa est & humida, tamq; interfluunt flumina: non multo pauciora numero, quàm in Aea.

gypto fossa. Quorum quæ sunt celeberrima, & a mari nauigabilia, ea recensebo. Ister quinque ostia habens, post hunc Tyres, & Hypanis, & Borysthenes, & Panticapes, & Hypacrys, & Gerrhus, & Tanais: Isti horsum fluunt. At Ister, omnium quos nouimus fluuiorum maximus, semper sibi ipsi par, tam æstate quàm hyeme, fuit ab Hesperio, primus omnium qui sunt in Scythia. Ob id omnium maximus, quod alij in eum influant, qui ipsum ingentem reddunt, per Scythiam delapsi numero quinque. Vnus quæ Porata Scythia appellât, Græci Pyretus, alter Tiaratus, tertius Ararus, quartus Napares, quintus Ordissus: Horum primo loco dictus, fluuius magnus est, ad auroram flens, cum Istri aqua cõmunicat. Minor est Tiarantus, ad hesperum magis uergens. Inter quos ceteri fluentes, Ararus, Naparis, & Ordissus, in Istrum infunduntur. Hi sunt uernaculis Scythia amnes, qui illi augent, in quem etiam euoluuntur. Ex Agasthyrsis quidẽ fluens annus, Maris: ex Hami uero iugis tres alij ingentes ad aquilonem uentum, Atlas & Auras, & Tibessis. Per Thraciam uerò & Crobyxos Thraces, Athres, & Noas, & Atarnes. Et ex Paonijs ac monte Rhodope, medium inter scindens Hamum, Cius. Quin ex Illyris in aquilonem tendens Angrus, placentie Triballiam interfluens, Brongum intrat, Brongus idẽ Istrum. Ita utraq; per se magni

Ister

Iſter excipit. Præterea ex Vmblicorum regione
 Carpi, & alius aduentum aquilonem Alpis
 in Iſtrum exeunt. Omnem enim Europam Iſter
 emetitur (ſumpto ex Celtis initio, qui omnium
 in Europa ad ſolis occaſum extremi ſunt poſt
 Cynetas) totamq; permenſus Europam, ex
 tranſverſo ingreditur Scythiam. His qua dixi
 fluminibus, & alijs aquas ferentibus, Iſter ſit
 omnium maximus. Quòd ſi alterius cum alte-
 rius aqua comparetur, proſecto Nilus copia
 aqua antecellit, quòd in eum nullus neq; fluminis
 neq; ſons ingreditur, ad incrementum aqua cõ-
 fert. Quòd autem Iſter ſibi ſemper par fluit,
 tam æſtate quàm hyeme, ob id ſit (ut mihi vi-
 detur) quòd hyeme eſt, quantus eſt, aliquantus
 lo maior quàm ſua natura fert. Nam per hye-
 mem paululum in ea regione pluit, ſed ubique
 ningit. Aëſtate uerò nix, qua ſub hyemem de-
 cidit permulta, undiq; in Iſtrum liquefacta di-
 labitur, eumq; implet, nec ipſa ſolum, ſed cum
 ea imbres multi atq; uehementes. Quippe per
 æſtatem pluit, quò tempore quanto plus aqua
 olad ſe attrahit quàm hyeme, tãto plus aqua
 in Iſtro miſcetur æſtate quàm hyeme. Ita cum
 paria faciat Iſter datis aquis & acceptis, ſit
 ut ſemper uideatur ſibi eſſe ſimilis. Ex flumi-
 nibus ergo qua apud Scythas ſunt, unum eſt
 Iſter. Poſt hunc Cyres, qui ab aquilone means,
 ortum trahit ex ingenti palude, qua Scythicam

terram à Nebride separat. Ad ostium huius
 incolunt Graci, qui Tyrita uocantur. Tertium
 flumen est Hypanis, ex Scythia ueniens, & ex
 magna palude profluens, circum quam pascun-
 tur equi syluestres candidi, reſleq; uocatur hæc
 palus Mater Hypanis. Ex hac igitur ortus Hy-
 panis, fluit ſerè quinque dierũ navigatione, an-
 guſtus, & adhuc dulcis, ſed mox quatuor à ma-
 ri dierũ navigatione ſanè quàm amarus, pro-
 pter amarum, qui in eum fluit, fontè: adeo in-
 quam amarũ, ut cũ ſit exiguus magnitudine, ta-
 men inficiat Hypanim flumẽ, in paucis magnũ.
 Eſt autẽ hic fons in finibus regionis Scytharũ
 aratorum, & Aliſonum, eodẽ nomine quo lo-
 cus unde emanat: Scythica lingua Amaxam-
 peus, id eſt, ſacra uia. Apud Aliſonas contra-
 hũt terminos ſuos Tyres & Hypanis, mox dein-
 de in diuerſum abeuntes, mediam intercapedia-
 nem laxant. Quartus fluuius eſt Boryſthenes,
 ſecundum Iſtrum omnium maximus, & noſtra
 ſententia, non modo Scythicorum fluuiorũ lon-
 ge huberrimus, ſed etiam cateris huberior, præ-
 ter Aegyptiũ Nilum, cum quo non licet alium
 comparare. Caterorũ huberrimus eſt Boryſthe-
 nes, pascua præbens amœniſſima, & accommo-
 datiſſima pecoribus: necnon optimorum ac ſin-
 gularium affatim piſcium, idem ad potandum
 ſuauiſſimus, liquidus inter turbidos fluẽs, iuxta
 quem ſemẽtis optima ſit, & herba non ſatiua,
 etiam

etiam altissima. In cuius quoque ostio ingens vis
 salis sua sponte concrevit. Præbet idem ingen-
 tia cete, ad salisuram spinis carentia, quæ anta-
 ceos appellant. Alia præterea præstat admi-
 ratione digna. Quadraginta dierum naviga-
 tione usque ad locum nomine Gerrhum, cognoscitur
 ad aquilonem fluere. Superiora per quæ fluit,
 nemo hominum eloqui potest. Apparet tamen
 fluere per solitudinem ad Scytharum agricolan-
 tum plagam. Nam hi Scythia decem dierum na-
 vigatione accolunt hoc flumem. Cuius tantum ac
 Nilus fontes, nec ipse possum, nec ullum Græcorum
 reor posse dicere. Idem cum ad mare adue-
 niat, Hypanis cum eo miscetur, eodem in loco
 mare irrumperens. Quod inter hos amnes in con-
 fluentem tendentes intercapedinis est, Hyppo-
 leo promontorium vocitatur, ubi delubrum Ce-
 reris extructum est. Ultra quod delubrum sub
 Hypani incolunt Borysthenem. Hactenus quæ
 ab his fluunt, post hos alius, qui quintus est, no-
 mine Panticapes, & ipse ab aquilone fluens,
 atque palude. Inter quem & Borysthenem in-
 colunt Scythia agricolatores. Idem in Hyleam
 ingreditur, quæ transmissa, Borystheni immis-
 cetur. Sextus est Hypacaris, qui è palude ma-
 nans, mediusque Scythas pecuarios inflans, in
 mare voluitur, iuxta Carcinitem oppidum, ad
 dexteram coercens Hyleam, & cursum, qui di-
 citur Achillis. Septimus est Gerrhus, nomen à
 loco

loco obtinens, qui è Borysthene dirimitur circa ea loca, apud quæ Borysthenes cognoscitur: cui loco nomen est Gerrho, determinatq; regionem Scytharum pecuariorū ac regionū. Et dum in mare fluit, in Hypacarim dilabitur. Octauus est Tanais, qui superius è nascita palude profluēs, in aliam nasciorem diffunditur, nomine Maotim, quæ discludit regios Scythas à Sarmatis. In hunc Tanaim alius influit, nomine Hyrgis. Ita Scythæ celeberrimis amnibus muniti sunt. Gramen quod in Scythia germinat, omnium quæ nos nouimus germinū aridissimū est, quod ita se habere disiectis pecorib⁹ licet discernere. Et ea quidem ut quàm maxima sunt, ita apud eos abundāt. Cetera autē uulgaria sunt. Atq; hunc in modum res sunt eis instituta. Deorum hos solos propiciantur: Vēstam ante omnes, deinde Iouem ac Tellurem, existimātes Tellurem Iouis coniugem esse. Post hos Apollinem, & cælestem Venerem, & Martem, & Herculem. Hos cuncti Scythæ deos arbitrantur. Sed qui regij Scythæ uocantur, etiam Neptuno sacrificant, appellantes Vēstam lingua sua. Tabiti, Iouem Papæum, mea sententia rectissime. Tellurem Apiam, Apollinem Oetofyrum, cælestem Venerem Artimpasam, Neptunum Thaimimasadem. Simulacra & aræ & delubra facienda non putant, præterquam Marti. Idem sacrificium prorsus apud omnia templa fieri, eo.lem

eodem modo est institutum, qui talis est: Victim
 ma ipsa primoribus implicita pedibus sistitur,
 cuius à tergo stans immolator, amota in primis
 insula, pecudem ferit, eaq; concidente deum in-
 vocat, cui illam mactat, deinde circumdat la-
 queum collo, tum iniecto baculo circumducit, ho-
 stiamq; strangulat non incenso igni, non votis
 nunciatis, non sumptis libamentis, sed ubi pe-
 cudem strangulavit, eiq; pellem detraxit, ad co-
 cturam se convertit. Verum cum Scythica regio
 lignorum sit admodum inops, hoc ab illis ad car-
 nem coquendam excogitatum est: Vbi victimam
 pelle denudarunt, denudant quoq; ossa carnibus,
 dehinc illas in lebetes eius gentis, Lesbys cra-
 teribus assimilés, nisi quod sunt multo capacio-
 res, injiciunt. Subiectis atq; succensis ossibus ho-
 stiarum, coquunt. Si autem non adfuerit lebes,
 omnes carnes hostiarum in aluos illarum, &
 cum aqua commiscunt, atq; ossa succedunt. Qua-
 bus pulcherrime ardentibus, & aluis facile ca-
 pientibus carnes ossibus separatas, ita fit, ut hos
 se ipse coquat, & item cetera pecora immola-
 ta, per semetipsum quodq; elixum sit. Coctis car-
 nibus, is qui immolavit, earum atq; intestino-
 rum libamenta antè se porricit. Immolant autem
 cum alia pecora, tum precipue equos. Et alijs
 quidam dijs hunc in modum & alias pecudes im-
 molant. Marti vero sic prisco ritu apud quosq;
 tale extruitur templum: Sarmentorum fasce
 agger

aggeruntur trium in longum latumq; stadio-
rum, minoris tamen sublimitatis, desuper qua-
drata planities efficitur, tria latera praecepta
sunt, quartum acclive, per quod ascendatur.
Eo quotannis comparant centum quinquagin-
ta plaustra sarmentorum. Nam semper propter
caeli tempestatem illa marcescunt. Sub hoc ag-
gestu ferreus acinacis, qui singulis uetustus est,
statuitur. Idq; est Martis simulacrum, cui an-
nuas hostias offerunt cum aliorum pecorum,
tum equorum, & plus huic acinaci quam ce-
teris dijs. Ex captiuis centesimum quemq; im-
molant, non eodem quo pecora modo; sed di-
uerso. Nam ubi eorum capitibus unum libau-
erunt, ipsos ad quoddam uas mactant: dehinc
eisdem in congeriem sarmentorum sublati, aci-
nacem cruore persundunt. Hac quidem supra
conferunt, inferius autem ad templum illa fa-
ciunt. Virorum interceptorum omnes humeros
dextros praeidunt, quos una cum manibus in
aërem iaciunt, quocunq; deciderit manus, ibi
iacet, & seorsum mortuus. Ceteris deinde so-
lennibus confectis, abeunt. Et sacrificia quidem
haec ab eis sunt instituta. Sues pro nihilo pu-
tant, quas nec alere omnino in sua regione uo-
lunt. Quae uero ad bellum attinent, huic in mo-
dum sunt ab eis comparata. Quem primum uir-
um ceperit uir Scythia, eius sanguinem potat:
quoscunque in praelio interemerit, eorum capita
regi

regi offert. Nam capite allato, sit praeda quancunq; ceperit, particeps, alioqui expers. Caput hoc modo pracidit. In orbem illud amputat circa aures, uerticeq; sumpto excutit, deinde pellem detrahit: & ubi sicut bouis coriū manibus molliuit, tāquam mantile possidet, eaq; & habens equi sui appensa gloriatur: qualia mantilia ut quisq; plurima habeat, ita uir iudicatur praestantissimus. Sunt quoq; multi, qui coria haec humana tanquam brutorum consuant, quibus pro amiculis induantur. Multi etiam caesorum hostiū manus dextras cum unguibus excoriant, eūq; opercula pharetrarum integunt. Est autem inter omnia coria humanū ferè & crassum maximè & candore splendidū. Multi totos homines excoriatos, & super ligna extensos, supra equos circumferūt. Haec ab illis in mores sunt recepta. Non tamen de omnium, sed de inimicissimorum capitibus hoc faciunt, ut illud quisq; infra supercilia recisum prorsus excuteret: & crudo tantū bouis corio, si pauper sit: si diues, non modo exterius inducat bouino corio, uerum etiam interius in auret, & sic uterq; pro poculo utatur. Idē agunt de familiaribus, si inter eos extiterint discordia, dum apud regem uictoria sint potiti. Haec capita hospitibus, qui ad eos ueniūt uiri alicuius existimationis, exhibent: referuntq; illos, cum essent domestici, et ad pugnam laceßissent, ab ipsis esse superatos, id

strenuitatis loco ponentes. Semel quotannis singuli regionem principes miscant nimum crateri: de quo Scythæ omnes hostium homicida bibunt, nemo gustat qui nihil præclari operis ediderit, sed sine honore seorsum sedet: quæ res apud eos maxima est ignominia. Qui verò compures cades fecerunt, hi duobus pariter quos habent calicibus potant. Apud eosdem permulti sunt uaticinatores, qui cum pluribus uirgis salignis diuinant, ad hunc modum: Grandes uirgarum fasces cum attulerunt, humi positos dissoluunt, ac separatim ponentes illarum singulas uaticinantur. Ad hæc dicendo, uicuersa uirgasprehendunt, ac rursus sigillatim componunt. Hæc est illis tradita à maioribus diuinationis. Sed Enaries, qui sunt androgyni, aiunt sibi à Venere traditam diuinationem, tiliæ fronde uaticinantes. Tiliam ubi quis trifariam sciderit, digitis suis eam implicando ac resoluendo tractat, atque hunc in modum uaticinantur. Horum tres maximè probatos accersit rex quoties agrotat: cui isti semper ferè dicunt hunc aut illum ciuem (nominant autem hominem de quo loquuntur) peierasse, iurantem per regium solium. Est autem Scythiæ mas plerumque iurandi per regium solium, cum maximum uoluit interponere iusiurandum: protinusque is quem dixerint peierasse, adductus, coarguitur scientia diuinandi, tanquam compertus falso deierasse per regium solium, & ob id regem agrotare. Si ille inficians

inficiam se negat peierasse, atque rem graviter fert, rex duplum naticinorum accersit. Qui in specula dinimandi ratione, si & ipsi hominē per iurij cōvicerint, sine mora caput excidūt: eiusq; facultates inter se partiuntur primi naticini. Sin uerò illi, qui supervenerunt, naticini homines absoluerint, alij atq; alij praesto sunt: quorū si plures absoluerint, decernitur primis illis naticinis esse pereundum, eiq; hunc in modum ne cant: Plaustrum concameratum ubi sarmentis referserūt, bobusq; iunxerūt, naticinos pedibus implicatis, & manibus posse tergum reuinctū, atq; ore obstructo, extendūt in medium sarmentorum: incensisq; sarmentis territando agitant boves. Quorum boum multi cum naticinis concremantur, multi ambuisti utiq; cremato plaustri temone aufugiant. Hoc, quē dixi, modo naticinos comburunt, etiam ob alias causas, appellantque ψωδευάρτιες, id est, falsos naticinos. Sed quos morte rex afficit, eorū ne liberos quidem relinquit, sed universos mares interficit, feminis nihil laesis. Fœdera cum quibuscunq; ineunt Scythæ, hoc modo ineunt: Infuso in grandæ salicem fictilem uino, commiscunt eorum sanguinem qui feriunt fœdus, percutientes cultello aut incidentes gladio aliquantulū corporis. Deo inde in calice tingunt acinacem, sagittas, securim, gladium. Hac ubi fecerunt, sese multis uerbis deuonēt: postea uinum epotant, non modo

ij, qui fœdus fecerunt, sed etiam comites hi, qui
 sunt maxima dignitatis. Regum sepulcra apud
 Gerrhos sunt, ubi Borysthenes iam nauigabi-
 lis est. Ibi cum rex eorum decessit, ingentē scro-
 bem effodiūt forma quadrata. Hoc ubi prapa-
 rarunt, accipiunt mortuum corpore incerato,
 aluo euulsa atq; expurgata, quam silere con-
 tuso & thymiamate, apūq; semine & anisi,
 cum expleuerunt, resuunt rursus, impositumq;
 plastro cadauer, ad aliā gentem ferunt. Quod
 qui excipiunt, eadem agunt quæ regij Scythæ:
 aurem decidunt, crinem circūtondunt, brachia
 circuncidunt, frontem nasumq; consauciant, si-
 nistram manū sagittis traūciunt. Postmodum
 regis cadauer carpento ferunt ad aliam gen-
 tem, cui imperitant, quæ ipsos comitatur ad eos
 unde primum uenerant. Vbi iam mortuum cir-
 cunferentes, lustrauerunt singulas gentes qui-
 bus imperauit, apud eos deponūt, qui in extre-
 mis Gerrhis habitant & in sepulcris. Quem
 postquam super thorum in loculo uiderunt, ha-
 stis hinc atq; hinc defixis, desuper ligna dispo-
 nunt: deinde pallio contegunt. In reliqua loculi
 spatio sitate aliquam eius pellacum strangula-
 tam sepeliūt, & eum qui uina miscebat, & co-
 cum, & equi agasonem, & ministrum, & qui
 erat à nuntiis, necnon equos, & aliarum re-
 rum omnium primitias, quinetiam phialas au-
 reas. Nam argentum aut arcum nihil in usu
 habent

habent. His actis, humum certatim atque aui-
 de iniiciunt, cupientes tumulum, quam maxi-
 mum efficere. Circumacto anno, rursus hoc
 agunt: E famulis regis intimos sumunt. Sunt
 autem famuli regum tugeni Scythæ, & quos
 ipse rex iusserit. Nam nullus uenalitius ei mi-
 nistrat. Horum ministrorum quinquaginta
 cum strangulauerunt, ac totidem præstantissi-
 mos equos, educulis intestinis, expurgatis pa-
 leis implent ac consuunt. Et ubi dimidium for-
 nicis super duo ligna resupinatum statuerint,
 alterumque dimidium super altera duo ligna,
 & item alia multa huiusmodi defixerint,
 tum super ea equos imponunt, crassis tignis in
 longum ad cervicem usq; traiectos, ita ut prior-
 es fornices sustineant armos equorum, postea-
 riores uerò iuxta femora suscipiant uteros,
 utrisque cruribus superne pendentibus. Equos
 infruant, eorumq; habenas ad palos exten-
 sas alligant. Dehinc super eorum singulos sta-
 tuunt, singulos quinquaginta iuuenum stran-
 gulatorum, hunc in modum: Vnicuique eo-
 rum rectum stipitem per spinam ad cervicem
 usque transfigunt: quod inferius stipitis extat
 ultimum, insigunt tigno illi, quo equus trans-
 iectus est. His equitibus sepulcro circumpo-
 sitis abeunt. Hunc in modum reges sepeliunt.
 Alios autem Scythas cum decesserunt, pro-
 ximi quique in planstris collocatos ad ami-

eos circumferunt. Eos singuli amicorum exte-
 pientes, epulum cadaver comitantibus prae-
 bent, tam propinquis quàm ceteris. Ad hunc
 modum quadraginta diebus privati homines
 circumaguntur: dehinc humanantur, tali tamen
 ratione prius purgati: Vbi caput exinaniv-
 runt, ablueruntq; , circa corpus ita agunt:
 Tria ligna statuunt mutuo inclinata, circa haec
 praeferunt lancea pilea, quàm maxime pos-
 sunt constipantes, & in scapham, in medio li-
 gnorum pileorūque positam, lapides conij-
 ciunt ex igne perspicuos. Nascitur autem apud
 eos cannabis lino similima, praterquàm crassi-
 tudine ac magnitudine. Sed quàm nostra est
 multo praestantior, uel sua sponte nascens, uel
 sata: ex qua Thraces uestimenta conficiunt,
 lincis similima: qua nisi quis admodum terat,
 linea sint an cannabacea, non queat dignosce-
 re: & qui non uidcrit cannabem, existimet li-
 neum esse uestimentum. Huius cannabis sum-
 ptum semen Scythae sub pileis occulant, supra
 lapides igne perspicuos: unde fit thymiama,
 tantum reddens uaporem, quantum apud Gra-
 eos nullum thuribulum reddit. Hoc odore stu-
 pentes Scythae, eiulant, quod apud ipsos loco
 lauacri est. Neque enim lauant omnino corpus,
 sed uxores eorum insudentes aquam, corpora
 ad lapidem aliquem scabrum coterunt cypreso
 & cedro & thuris ligno. Deinde perfrictum
 corpus

corpus cum intumuerit, illud faciemq; medicas
 mentis oblinunt. Id eas simul bene olentes fa-
 cit, simul postero die, medicamentis amotis,
 mundas ac splendidas. Externis hi ritibus uti
 magnopere canent, ne mutuo quidem inter se:
 sed Gracorum præcipæ, utiq; posteaquam de-
 prehenderunt Anacharsim, & deinde iterum
 Scylem. Siquidem Anacharsis cum multum
 orbis terrarum contemplatus esset, & multum
 in sapientia profecisset, eam ad mores Scytharum
 pertulit. Is dum in Hellespontum nauigans
 tenuisset Cyzicum, uouit matri deorum
 (offendit enim Cyzicenos eum diem festum ma-
 gnifico sane apparatu celebrantes) si saluus so-
 spesq; domum reuertisset, sacrificaturum se eo-
 dem ritu, quo Cyzicenos sacrificantes uidisset,
 & peruigilium noctis instituturum. Cum abiisset
 in Scythiam, uenit ad locum qui dicitur Hy-
 laea, iuxta Achillis cursum sita, ubique omni-
 rijs arboribus referta. In hanc abstrudens se
 Anacharsis, omnem festi caeremoniam dea per-
 soluit, tympanum tenens, exutiq; simulacris.
 Hac cum agentem quidam Scythæ animaduer-
 tens, iudicium detulit Sancio regi. Rex cum &
 ipse contulisset se eò, & Anacharsim ea facien-
 tem inspexisset, excussa sagitta, necauit. Et nunc
 si quis de Anacharsi interrogat, Scythæ negant
 se nouisse hominē, ob id, quòd in Graciam pere-
 grinatus est, externosq; sit mores seclatus. Li-

cet (ut ego accepi) tutor fuerit Timnis, filij Spargapithis, patrumq; Indathyrsi Scytharū regis, filius Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Itaq; si ex hac familia extitit Anacharsis, cōstat eū a patruale fuisse iterēptū. Indathyrsus enim fuit filius Saulij, Saulius autē fuit qui Anacharsim interemit. Quanquā & aliud quiddā Peloponnēses audiui referentes, Anacharsim ab rege Scytharū missum, Gracia factū esse discipulū, & cū rursus redisset, dixisse ad eū q se miserat, cūctos Gracos esse in omnia sapiētia occupatos, Lacedamonij exceptis, qui soli rationem haberent dandi & accipiendi prudenter. Verū hac narratio aliter ab ipsis Gracis delusa est. Hic igitur uir (quēadmodū antea dictū est) mortē oppetijt, & ipse quidem ita egit propter externos ritus, & Gracorum consuetudinē. Multis autem sane annis postea interiectis, ita passus est Scyles, Aripithis filius. Etenim Aripithes Scytharum rex, cum alios filios multos, tum Scylem sustulit ex uxore Istrina, haudquaquam indigena, quæ filium Gracam linguā literasq; edocuit. Interiecto deinde tempore, Aripithe per dolum occiso à Spargapithe Agathyrforum rege, Scyles regnum suscepit, & uxore patrū, nomine Opæā. Erat autē Opæa hac ciuis, ex qua erat Aripithi filius Oricus. Scyli regnū Scytharum obtinenti, Scythicus tamē uiuendi mos nihil prorsus cordi erat, sed Gracus, in quo fue-

rat

rat imbutus à puero. Ideoque multo magis ad
 hunc exercendum se conuertebat. Vtiq; tum ad
 urbem Borysthenitarum Scythicum ducebat
 exercitum. Borysthenita autem se à Miliesis
 ajunt esse oriundos. Ad hos quoties Scyles ue-
 niebat, relicto in suburbanis exercitu, ipse mu-
 ros ingressus portas obserabat, depositaq; Scy-
 thica stola, Gracum sumebat uestimentum, &
 eo indutus per forum spatiabatur, nullo neque
 satellitum, neq; populi comitatu, appositis qui
 portas custodirent, ne quis Scytharum cerne-
 ret eum gestantem huiusmodi stolam, & cum
 ceteris Gracorum institutis utebatur, tum in
 faciendis deorū sacris. Et cum ibi tempus men-
 struum, aut amplius trauerat, abscedebat, indus-
 ta sibi Scythica stola. Idq; sæpenumero facie-
 bat, extructis sibi adibus illic, & uxore illinc
 accepta. Sed cum foret ei male euenturum, ex
 hac occasione male euenit. Affectanti ei Dio-
 nysium Bacchanalem initiari, ac hostiam ini-
 tiationis iam iam sumpturo in manibus obla-
 tum est ingens ostentum. Erant ei in urbe Bo-
 rysthenitarum circum ades suas, quarum pau-
 lo antè habui mentionem, magnas atque ma-
 gnificas, è lapide candido sphinges & grypes
 stantes. In has ades deus fulmen iaculatus est,
 totaq; deflagrauerunt. Scyles nihilominus ini-
 tiationem peragit. Enimvero Scythæ Gracis
 probro dant bacchanandi consuetudinem, ne-

gantes esse credibile deum inuenisse, quo homines ad dementiam adigantur. Posteaquam Bacchanalibus sacris initiatus est Scyles, quidam Borysthenitarum Scythis indicium detulit, inquit: Vos quidem Scythia nos irrideatis, quod Bacchanalia agamus, quodque nos deus occupet. At nunc demum hic uestrum quoque regem occupauit. Nam Bacchanalia exercet à deo in dementiam actus. Quod si mihi non habetis fidem, sequimini me rem uobis ostensurum. Primores Scytharum hominem secuti sunt, quos Borysthenita ille deductos clauculum in turri collocauit. Vbi affuit Scyles cum thyaso, id est, cum choro illo, bacchabundus, Scythia eo conspecto, rem ingentis calamitatis esse duxerunt, digressiq; ea quæ uiderant, omni exercitui indicarunt. Post hac ubi ad lares suos redijt Scyles, defecerunt ab eo Scythia, delecto fratre eius Oclamasade, ex filia Teru genito. Scyles cognito quid de se fieret, et quam ob causam, profugit in Thraciam. Id cum audisset Oclamasades, cū exercitu aduersus Thraciā cōtendit, cui ad Istrū progresso, Thraces occurrerunt. Et dum consiliuri erant, Sitalces ad Oclamasadem misit caduceatorē, cum his mandatis: Quid opus est inter nos tentare fortunam? Tu quidem sororis meæ es filius, sed habes germanum meum, quem si mihi reddideris, ego uicissim Scylem tradam tibi. Ita neque tu, neque

ego periclitabor exercitu. Erat autem apud Oclamasadem frater Sitalcis ab eo profugus. Hanc à Sitalce oblatam conditionem Oclamasades accepit, redditoq; Sitalci fratre, eodemq; annunculo suo, Scylen recepit fratrem. Et Sitalces quidem recepto fratre reduxit exercitum. Oclamasades autem eodem die caput Scyli dempsit. Adeo sua instituta Scythæ observant: & his qui externos ritus asciscunt, tales irrogant pœnas. Multitudinem Scytharum non potui exacte indagare, cum de eius numero varia referentes audiam, & permultos illos, & rursus paucos esse utiq; Scythas. Quantum autem sub aspectum meum venit, est inter Boryrhenem & Hypanim flumina locus, nomine Exampans, cuius etiam aliquanto antea habuimus mentionem, cum dicebam fontem in eo esse aqua amara, Hypanim, in quem fluit, imo potabilem reddentis. Hoc in loco iacet ahenum sexies tantũ, quàm crater, qui est in ostio Ponti, à Pausania Cleombroti filio dedicatus, quod si quis non inspexit, hunc ei in modum declarabo: Sexcentarum est amphorarũ facile capax, crassitudine digitorum sex. Id aiunt indigenæ ex aculeis sagittarũ esse factũ. Regem enim suum, nomine Ariantem, cum numerum Scytharum inire nellet, insisse singulos Scythas conferre singulos sagittarum aculeos, proposita morte ei qui non ferret. Ita magnam vim collatam esse aculeo

aculeorum: & ex his aliquod confectum opus,
 placuisse ei pro monumēto relinquere, atq; inde
 fecisse id ahenum, & in hoc Exampao dedica-
 se. Hoc de multitudine Scytharum audiebam.
 Hac regio miracula nulla habet, præter flumi-
 na cum multo maxima, tum numero plurima.
 Si quid tamen præter flumina, & magnitudi-
 nem capi exhibetur admiratione dignū, id di-
 cetur. Vestigium Herculis ostendunt, petra
 impressum, virili uestigio simile, bicubitali ma-
 gnitudine, iuxta fluvium Tyrem. Et hoc ita se
 habet. Redeo ad eam quam ab initio institue-
 ram orationem: Dario adversus Scythas exer-
 citum comparati dimissis nuntijs ad imperan-
 dum, alijs ut peditatum, alijs ut classem presta-
 rent, alijs ut Bosphorum Thracium iungerent:
 Artabanus Hystaspis filius, Darij frater, no-
 lebat illum ullo pacto Scythiis inferre bellum,
 commemorans Scytharum inopiam, utilia sua
 dens. Cum tamen non persuaderet illi, destitit à
 dissuadendo. Darius ubi omnia ei in expedito
 fuere, copias eduxit ex urbe Susis. Ibi cum Oeo-
 bazus quidam Persa, cui tres filij erant omnes
 in militiā euntes, obsecrabat, ut unū sibi ex illis
 relinqueret: Cui Darius tāquam amico & mo-
 destā obsecranti, respondit, se omnes eius liberos
 relicturum. Eo responso Oebazus magnopere
 letabatur, sperans liberos suos missionem ha-
 bere militia. At ille prepositos filijs Oebazē
 inssit,

iussit, ut omnes eos interimeret. ita filij Oeoba-
 xi, obtruncati, illic sunt relictī. Darius Susis
 mouens, peruenit ad Bosphorum Chalcedonis,
 ubi pons iungebatur. Illic cōscensa naui, trans-
 misit in insulas nomine Cyaneas, quas Graci
 prius errabundas fuisse aiunt. Ibi sedens in tē-
 plo, subijciebat oculis Pontum, rem spectaculo
 dignā. Nam inter omnia maria est maximè ad-
 mirabile. Cuius longitudo est undecim millium
 ac centum stadiorum: latitudo qua latissimum
 est, trium millium ducetorum. Huius pelagi os
 latitudinis est quatuor stadiorū, longitudo ori,
 quod est collū, qua Bosphorus dicitur, ubi pons
 connectebatur, circiter centum uiginti stadia,
 ad Propontidem usq; pertingens. Propontis au-
 tem quingentorum stadiorum est, mille & qua-
 dringentorum longitudinis, influens in Helle-
 spontum. ipse Hellespontus ubi angustissimus,
 stadij septem quadringētis longus, intrans pe-
 lagi uasitatem, quod Aegaeum uocatur. Hac
 autem ita dimensa sunt. Naui fere meat omni
 no septuaginta millia passuum longo die, nocte
 uerò sexaginta. Itaq; ē faucibus Ponti ad Pha-
 sim, hoc est enim Ponti longissimum, nouem die-
 rum est nauigatio, & octo noctium, quae fiunt
 mille centum ac decem millia passuum, hoc est,
 stadiorum undecim millia ac centum. E' Scy-
 thica autem ad Themiscyrā, quae est super flu-
 men Thermodontem (hic nanq; Ponti latissi-
 mum

mum est) trium dierum, duarumq; noctium est
 nauigatio, qua sunt passuum trecenta ac tres
 millia, stadiorum uerò tria millia & trecenta.
 Hunc igitur in modum Pontus ac Bosphorus
 & Hellespontus à me dimensa sunt, & secun-
 dum ea qua dixi, situm habent. Quin etiam
 Pontus hic paludem habet, influentem in se, non
 multo, quàm ipse est, minorem, qua Maotis ap-
 pellatur, & mater Ponti. Darius ubi pontem
 contemplatus est, renauigauit ad pontem, cuius
 architectus extitit Mandrocles Samius. Con-
 templatus item Bosphorū, duos super eum cip-
 pos erexit è candido lapide, literis incisis, unum
 quidem Assyrijs, alterum uerò Gracis, omnes
 gentes quas secum ducebat. Ducebat autem
 omnes gentes quibus imperabat, continentibus
 numero septingēta millia hominum cum equi-
 tatus, præter classem qua constabat è nauibus
 sexcentis. His postea cippis Byzantijs in urbem
 suam translatis, usi sunt ad aram Diana erecta,
 præter unū lapidē, qui iuxta Bacchi delubrum
 eadem urbe relictus est literis Assyrijs opple-
 tus. Bosphori locus, quem rex Darius ponte cō-
 misit, coniectanti mihi uidetur medius inter
 Byzantium & templum quod supra fances est.
 Post hæc Darius ponte sublicio delectatus au-
 torem eius Mandroclē Samium domauit de-
 cuplo. Ex cuius primitijs Mādrocles pictis ani-
 malibus commissionem Bosphori & regē Da-
 rium

rium Medico folio sedentem, ac suas copias
traducentem, effinxit, eamq; picturam templo
Iunonis dedicauit, cum hac inscriptione:

Qui rate piscosum coniunxit Bosphorū, imple

Darij regis uota iubentis opus,

Iunoni Mādrocles hæc monumenta dicauit,

Esset honor Samijs unde, corona sibi.

Hæc igitur monumenta extiterunt eius, qui pō
tem compegit, quem ubi remuneratus est Dae
rius, transmisit in Europam, iussu Ionibus na
uigare in Pontum rēq; ad Istrum, atq; ubi ed
peruenissent, se illis prætolari, fluuium ponte
iungentes. Ducebant enim classem Iones &
Aeoles & Hellepontij. Hi prateruecti Cya
neas, recta ad Istrum nauigarunt, subuectiq;
duorum dierum itinere à mari ad fances flu
minis, ubi in diuersa scinditur, illud ponte iun
gunt. Darius transmissō per ratem Bosphoro,
faciebat per Thraciam iter, & cum ad fontes
Teari amnis peruentum est, triduo hic habuit
statiua. Tearus fertur ab accolis omniū amniū
esse optimus, cum ad alios morbos, tum ad sca
biem curandam uel hominum uel equorum.
Eius fontes duodequadragenta sunt, ex eadem
petra manantes, partim frigidi, partim calidi.
Ad hos tantundem uia est à Iunonis templo
eius urbis, quæ iuxta Perinthum est, & Apol
lonia, quæ est in Pontu Euxino, duorum dierū
atraq;. Fluit autem Tearus hic in flumē Con
tadesq;

tadesdum, Contadesdus in Agrianem, Agrianes in Hebrum, Hebrus in mare iuxta urbem Aenum. Ad hunc igitur amnem cum peruenisset Darius, castraq; posuisset, oblectatus amne, cippum erexit, his literis inscriptum:
 TEARIAMNIS CAPITA OPTIMAM
 AQVAM ATQVE PVLCHERRIMAM
 CVNCTORVM AMNIVM CONTINENT,
 ET AD EA PERVENIT EXERCITVM
 DVCENS ADVERSVS SCYTHAS,
 VIR OPTIMVS ATQVE PVLCHERRIMVS
 CVNCTORVM HOMINVM DARIVS,
 HYSTASPIS FILIVS, PERSARVM
 CVNCTAEQVE CONTINENTIS REX.
Hec sunt illic inscripta. Darius hinc mouens, uenit ad alium amnem, nomine Artiscum, qui per Odryses fluit, quò ubi peruenit, ita agendum sibi putauit: Ostenso certo loco copijs suis, iussit illic singulos quosq; prateruentes ponere singulos lapides. Id cum omnis exercitus fecisset, grades acerui lapidum effecti sunt, quibus relicto, Darius illinc mouit. Sed priusquam ad Istrum peruenerit, primos subegit Getas, qui immortales agunt. Nam Thraces qui Salmydesum, quiq; supra Apolloniam & Mesambriam urbem incolunt, & qui Cyrmyana & Nissai uocantur, sine pugna sese Dario dediderunt, Geta uerò per imperitiam resisten

resistentes, in seruitutem redacti sunt, cum sint
 fortissimi Thracum, atq; iustissimi. Immortales
 autem agunt hoc modo, quod se mori non
 putant: sed eum qui defunctus est, meare ad
 Zamolxin demonem, quem nonnulli eorum
 opinantur eundem esse Gebeleixem. Ad hunc
 mittunt assidue cum nauis quinque remigum
 nuntium quempiam, ex se ipsis sorte delectum,
 precipientes ea quibus semper indigent, eumq;
 ita mittunt: Quibusdam eorum datur nego-
 tium, ut tria sacula teneant: alijs'ue compre-
 hensis eius qui ad Zamolxin mittitur, mani-
 bus pedibusq;, hominem agitanter in sublime
 iactent ad iacula. Qui si in presentiarum ex-
 tinguitur, propitium sibi deum arbitrantur: sin
 minus, ipsum nuntium insimulant, asseueran-
 tes malum illum esse uirum. Hoc insimulato,
 alium mittunt, dantes adhuc uiuenti madata.
 Idem Thraces, dum tonit fulguratq;, in cœlū
 sagittas excutiunt, deo minitantes, quod nul-
 lum alium prater suum esse arbitrantur. Ve-
 rum (ut ego a Græcis accepi, Hellepontum &
 Pōtum incolentibus) Zamolxis hic homo fuit,
 Samiq; seruitutem seruauit Pythagoræ Mne-
 sarchi filio. Illinc nactus libertatem, cum mula-
 tum pecunia comparasset, in patriam redijt.
 Qui cum animaduertit Thraces male uiuen-
 tes & inscite, ipse edoctus Ionicū uiuendi genus
 & mores, quod Thracū liberaliores, ut qui cō-

uersatus esset cum Græcis, cumq; Pythagora
 non infirmissimo inter Græcos sophista, domici-
 lium extruxit, in quod primos quosq; popula-
 rium in conuiuium accipiebat, & inter conui-
 uandum docebat, ne se neq; suos conuiuas, neq;
 illos qui illic assidue gigneretur, interire: sed in
 eam locum ire, ubi superstites omnium bonorū
 compotes essent. Dum ea quæ commemorata
 sunt, agit atq; dicit, interim subterraneum adi-
 ficium struit. Quo prorsus absoluto, è Thracum
 conspectu se subducit, descendēs in illud subter-
 raneum adificium. Vbi circiter triēnium degit,
 desiderantibus eum Thracibus, ac desistentibus
 tanquam mortuum, quarto anno se eisdem in
 conspectum dedit. Atque ita credibilia sunt
 effecta, quæ illis exposuerat: Hæc ZamoXim-
 aiunt fecisse. Cuius subterraneo adificio neque
 ualde credo, sed malis eum ante Pythagoram
 annis extitisse, qui siue quispiam fuerit homo,
 siue dæmō Getarum indigena, ualeat. Getæ hoc
 ritu utentes, ubi sunt à Persis subacti, ceterum
 sunt exercitum secuti. Darius ubi ad Istrum
 peruenit, & nā pedestres copia, cunctiq; stu-
 men transmiserunt: tunc uerò iussit Iones, post-
 quam ratem soluiscent, sequi se pedestri itinere
 cum nauticis copiis. Qui cum ratem soluturi
 essent, & imperata facturi, Coēs Erxandri fis-
 lius, Mitylenaorū præfectus, ita atq; ad Darium
 uerba facit, sciscitatus antea, nūquid ei gratiū
 foret

foret audire sententiam dicere uolentis: Cū aduersus eam terram rex facias expeditionem, in qua fertur nihil arari, nullas urbes coli, finito tunc pontem hoc loci stare, relictis ad eius tutelam custodibus ijs, qui eum contexerunt: per quem siue ex sententia rem geremus Scythi inuentis, siue illos inuenire nequibimus, tutus nobis sit reditus. Neq; enim uereor, ne praelio commisso, à Scythi uertamur in fugam: sed potius eis non inuentis, aliquid patiamur erratici. At enim credat me quispiam mea ipsius causa hac dicere, ut hīc subsistam: ego uerò quod tuam in rem esto sentio, rex, id in medium profero. Ipso te sequi uolo, neq; hic relinqui. Delectatus admodum eo consilio Darius, ita respondit: Hospes Lesbie, fac omnino cum sospes datum rediero, praesto mihi sis, ut te ob egregium consilium egregijs factis remunerem. Hac locutus, ubi sexaginta modis lorum innodauit, accitū ad colloquium tyrannis Ionibus, ita locutus est: Viri Iones, quam prius habuerā de ponte sententiam, eam missam facio. Vos sumpto loro, hac ita uelim agatis. Quo ex tempore uideritis me raptissime iter intendentem in Scythas, ex eo tempore incipientes, soluite singulis diebus singulos nodos. Intra quod tempus nisi affuero, sed dies nodorum exierit, uela facite in patriam uestram: interea quoniam consilium mutauī, agite custodiā ratū, & omne studium

illis & conseruanda & tuenda adhibentes: quod facientes, maiorem in modum mihi gratificabimur: Hec locutus Darius, promouet exercitum. Thracia tellus in mare intendens, Scythice praeextenditur, qua sinum faciente Scythica excipit: & illic Ister mare subdit ostio inuentum Eurum conuerso. Quod autem ab Istro solis Scythici secundum mare est, id metiendo indicare aggrediar: Ab Istro hac iam uetus Scythia est ad Meridiem, uersus Austrum proposita usq; ad urbem Carcinitidem. eiusdem deinceps quod ad mare fert motosa regionis, & in Pontum porrectum incolit gens Taurica Chersoneso tenus, nomine Thracia, id est, aspera. Hac ad mare pertingit, quod ad uentum Subsolanum uergit. Sunt autem finium Scythicae partes duae, feretes ad maria, una ad Meridianum, altera ad Orientale, quemadmodum Atticae regionis atq; similium, quod sic partem Scythiae Tauri incolunt, ut & Attica iugum Suiacum alia gens non Atheniensis incolet, quod a tribu Thorica usq; ad Anaphlystam magis in Pontum parrit promontorium. Talis est, ut parua cum magnis comparem, Taurica regio. Qui autem non est hanc Attica partem praeuolans, huic alio modo planum faciam. Ut sit Iapygia non Iapyges, sed alia gens imperans, eam diuisa terra a Brundisio usq; Tarentum promontorium incolet. Cum hac duo dico, multa alia

missa

millia dico, quibus Taurica gens est comparanda. A gente Taurica deinceps Scythia supra Tauros, & Oriëntale uersus mare incolunt, quæ Eosphori Cimmerici sunt ad uesteram uergentia, et quæ paludis Maoridos Tanais tenuis, qui insuit in huius paludis secessum. Itaque ab Istro iam quæ superiora sunt ferentia in mediterranea, dicludunt Scythiam ab Agathyrsis, deinde a Neuris, deinde ab Androphagis, postremo a Melanchlenis. Itaque Scythia ueluti forma quadrata duæ partes, quæ ad mare pertinent, altera ad Mediterranea fert, altera maritima, usquequaque sunt pares. Nam ab Istro ad Borysthenem decem dierum est iter, iâ tunc dem à Borysthene ad Maotidem paludem. A mari mediterranea uersus, usque Melanchlenos, uiginti dierum iter. Supputantur autem à me in singulos dies itineris ducena stadia Ita transuersa Scythiæ erunt quatuor nullum stadiorum, recta quæ ad mediterranea ferunt, totidem stadiorum. Tanta est hæc terra magnitudinis. Scythia inter se collocati, cum soli imparēs essent copijs Darij pralio repellendis, nuntios ad finitimos misere. Eorum reges ubi conuenere, consultabant (ut fit) ingenti exercitu inuadente. Erant autem qui conuenerant reges Taurorum, & Agathyrforum, & Neurorum, & Androphagorum, & Melanchlenorum, & Gelonorum, & Budinorū, & Sau-

romatarum. E quibus Tauri huiusmodi moribus utuntur: Virgini nan fragos immolant, & quoscunq; Gracos illuc delatos. Hoc modo postquam preces peregerint, hominis caput clava feriunt, truncum eius quidam aiunt perturbare è rupe. Nam in rupe prærupta templum est eorum situm. Cruci affigunt caput. Quidam decapite suffigendo consentiunt, se. l. truncum è præcipitio deiici negat, sed humo cõtegi dicunt. Dæmonem, cui immolat ipsi Tauri, aiunt esse Iphigeniam, Agamemnonis filiam. In hostes quos ceperint, hoc agunt: Amputatum quisq; caput hostis domum reportat, fusti suffixum admodum sublimè supra tecta statuit, & plerunque supra fumarium. Ideo in sublimi locantes, quod dicant eos totius domus esse custodes. Vivunt autem è rapto, & ex bello. At Agathyrsi excelsissimi viri sunt, & aurum plerunque gestantes, in commune cum mulieribus coeunt, ut inter se germani sint ac domestici omnes, nihil neq; liuori, neq; odij mutuo exercentes, cetera ad Thracum consuetudinem accedentes. Neuri Scythicis utuntur moribus, qui una ante Dary expeditionem à state coacti fuerant solum uerte-re, propter serpentes. Nam serpentum cum magnam ex ipsorum solo est edita, tum maior superne è locis desertis ingruerat, quibus usq; adeo infestati, ut relicto suo solo cum Budinus habitauerint. Idem periculum faciunt, se homines esse

malesti

maleficos, quòd dicuntur à Scythiis, & ab ijs quòs
 in Scythia incolunt Gracis, semel quotannis sin-
 guli ad aliquot dies effici lupi, & rursus in pri-
 stinum habitum redire: quòd tamè dicentes mihi
 non persuadent: Nihilominus ipsi tamen aiunt
 ita esse, ac deierant. Androphagi agrestissi-
 mos omnium hominum mores habent, non iu-
 dicijs, non legibus utentes, pecnariam exercen-
 tes, vestem Scythica similem gestantes, pro-
 priam linguam habentes. Melanchlani omnes
 indumenta nigra gerunt, unde & cognomen
 habent, qui soli ex his humana carne vescun-
 tur, institutis Scythicis utentes. Budini ingens
 natio atque numerosa, vehementer caesis oculis
 omnis ac rufa, quorum urbs nomine Gelonus, è
 materia constructa est, muro alto è materia
 toto, cuius singula latera tricenorum stadiorum
 sunt magnitudinis. Aedes quoque cum privatae,
 tum sacrae, sunt è materia. Nam visuntur ibi
 deorum Gracorum templa, Gracanicè extru-
 cta, simulacris, aris, delubris ligneis. Libero
 trieterica, id est, triennalia agunt, & baccha-
 nalia exercent. Quippe Geloni quondam Gra-
 c fuere, sed summò otio inter Budinos habitave-
 runt, lingua partim Scythica, partim Graca
 utentes. Budini à Geloni & lingua & uictu
 sunt dispares. Nā cum indigenae sint, pecuaria
 operam dant, soli que eius regionis pedunculos
 odunt. Geloni agricultura operam dantes, fru-

mento uiclitant, & hortos possident, nihil illis neq; aspectu, neq; colore simili. Budini à Gracis Geloni uocantur, non rectè uocantibus. Horum regio omnis est arboribus frequēs; & ubiq; plurimum consita, ubi est lacus ingens, & multus, & palus, ac multum circa arundinis. Ex quò laculutra capiuntur, & castores, & alia fera, forma oris quadrata, quorū pelles ad renones faciendos consuuntur, & testiculi ad curanda posteriora sunt: De Sauromatis ita memoratur. Dum Graci praeliati sunt cum Amazonibus, quas Scythæ Aeorpatæ uocant, quod nomen potest trāsferri uiricide (æor enim uirum uocant, patæ autem occidere) feruntur post uictoriam prælii ad Thermodontē facti, abijisse, portantes tribus in nauibus quasq; potnere ex Amazonibus capere: quibus illæ in pelago insidiata cunctos trucidauere. Sed cum naues haberēt incognitas, nec gubernaculo aut uelis, aut remis uti scirent, interfectis uiris, ferebātur secundū tempestatem & uentū. Detataq; sunt ad paludis Maotidis prærupta, quæ Scytharum liberorū telluris sunt. Ibi è nauibus egressæ Amazones ad loca habitata iter habentes, quam primam nacla sunt equorum polyam, diripiunt conscenduntq;: & obequitantes, è Scythæ his prædas agūt. Scythæ quid hoc rei esset, coniicere nequibant, cum neq; uocem, neq; uestem, neque gentem agnoscerent: admirabundè unde uenirent

uenirent, rati cunctos esse viros eiusdem ætatis. Sed cōmissa cum eis pugna potiti cadaveribus illarum, ita demum nouerūt fœminas esse. Itaq; cōsilio habito nīsum est eis, nullo pacto posthac quāpiam illarum esse occidendam: sed ex se qui maxime iuuenes essent, ad eos mittendos, eodē numero quo illas esse coniectabāt, qui sua prope earum castra haberent, & eadem quæ illa facerent. Si inuaderentur, pugnarent, neu subterfugerent: ubi subsisterent illæ, & ipsi proxi-
me accedentes castra ponerent. Hoc Scythæ iccirco decreuerunt, quod prolem ex illis susci-
pere cupiebant. Adolescentes qui missi sunt, mādata peregerunt. Quos ubi Amozones in-
tellexerunt neutiquam ad se ledendas uenisse, ualere sinebant. Quotidie tamen castra castris propius admouebantur. Ne ipsi quidem adoles-
centes aliquid habebant, quemadmodū Ama-
zōnes, præter arma & equos, & eādem uitam quā illæ uiuebant uenando atq; pradado. Circa meridiem Amazones solebant aut singula-
aut bina separatim a reliquis ad uentrem le-
uandum longius uagari. Ea re Scythæ cognita, & ipsi item faciunt. Quorum cuidam una illa-
rum, quæ soliuaga erat, propinquā cum fuisset, non se auertit, sed de colloquendo deliberabat, nec appellare poterat eū quo cum nō esset prius cōgressa, tamen manu significauit, ut ad eundē locum postridie rediret, adducto secū altero, ut

duo essent, se quoq; alteram adducturam. Digressus ab ea adolescens, hac enarrat cateris: posteroq; die socium secum ducens, ad locum praestofuit, ac reperit Amazonē expectantem sociam. Eius rei certiores facti reliqui adolescentes, & ipsi seducunt ceteras. Post hac cōmixtis castris pariter habitant, eam quisq; uxorem, cum qua primum coierat, habentes. Earum uocem cām ipsi discere non possent, ipsorum illa. discebant. Et cū utriq; inter se cōuenissent, uiri ad Amazones ita dixerunt: Nobis parētes sunt, pariter & facultates. Proinde non agamus diutius hāc uitam, sed hinc digressi in hominum frequētia degamus, ubi uos habebimus uxores, nequaquā alias. Ad hac illa responderunt: Nos uerò non possumus uestris cum faminis habitare, quibus non i'dem qui nobis sunt mores. Nos enim arcu tela excutimus, & saculamur, & equitamus, muliebri opera indocta. Vestra femina nihil eorum quae recēsuimus, sed opera muliebria faebitant desidentes in plaustro, non ad uenationem atq; alia huiusmodi prodeuntes. Proinde nō possumus illis esse similes. Quod si uobis cordi est habere nos coniuges, & uiros uideri esse iustissimos, ite ad parentes uestros, & facultatum sortiti partem rursus redite, ita semoti ab illis habitabimus. Id approbātes ita facere adolescentes, acceptaq; facultatum, quae ipsis congingebat, portione, rursus ad Amazones redierunt.

rant. Ad quos illa, Duplex, inquit, metuo
 nos tenet in his locis habitandi: unus, quod nos
 parentibus uestris nos priuamus: alter, quod
 terram uestram magnopere uastauimus. Sed
 quoniam dignamini nos habere uxores, hoc
 una nobiscum agatis. Agedum proficiscamur
 è regione hac, & Tanai transmissò illuc habi-
 temus. Huic quoq; rei obtemperauere adolescen-
 tes. Traiectòq; Tanai & à Tanai trium die-
 rum orientem uersus, totidemq; à Maotide pa-
 lude & aquilone itinere confectò, peruenierunt
 ad eum locum, quem nunc incolunt, ubiq; subse-
 derunt. Ideoq; prisca consuetudine uiuendi fœ-
 mina Sauromatarum utuntur. Venatum unà
 cum uiris, ac sine uiris eunt, equi infidentes,
 atq; adeo in pralium eandem quam uiri stolam
 ferunt. Sauromata putantur lingua Scythica
 solæci. Zare, id est, corrupte uti, quod eam ab in-
 itio non probe didicere Amazones. Quod ad
 coniugia pertinet, ita ab eis est institutũ: Nulla
 uirgo nubis priusquam aliquẽ hostium intere-
 merit. Ideoq; nonnulla earum decedunt iam ue-
 stula, antequam nubant, quod legi satisfacere
 nequeant. Ad harum igitur quas dixi gẽtium
 coactos reges, nuntij Scytharum cum peruenis-
 sent, certiores eos fecerunt, Persam, ubi omnia
 qua sunt in interiore continente, in suam ditio-
 nem redegit, faucibus Bosphori ponte iunctis,
 in ceteriorẽ traieciße, cõtinuãtẽ. Subactũq; illic
 Thracib

Thracibus, flumiñ Iſtrum iunxiſſe, animo hæc omnia in ſuam redigendi poteſtatem. Proinde uos, inquiunt, nolite ullo pacto de medio cedere, ſmētes ad perniciem nos deuenire, ſed idem ſentientes, obuiam eamus inuadenti: Quod niſi facitis, nos in ultimum diſcrimen adducti, aut regionem deferemus, aut manētes deditiōem faciemus. Quid enim cladem ſubeamus, nolentibus uobis auxilio nobis eſſe? quanquā non commodius agetur uobiſcum, aduerſus quos nō minus uenit Perſa, quam aduerſus nos: neque nos ſubegiſſe cōtentus, a uobis abſtinebit. Cuius rei magnum hic accipite documentum, quod ſi uobis ſolis inferret ille bellum, animo ſuperioris ſeruitutis ulciſcendæ, debebat a ceteris hominibus abſtinere, & ſic in noſtrā tendere regionem, oſtendens omnibus ſe aduerſum alios ire. At nunc ubi primum traſecit in hanc continētem, ut quiſque ſibi occurrit, pacat: ceteros, ueluti Thracēs & nobis cōfines Getas, ſuo ſubiectos imperio habet. Hæc cum Scythæ denuntiāſſent, ij qui è nationibus uenerant, reges deliberabant, ſed diſcordes eorum erant ſententiæ. Nam Geloni quidem & Budini, & Sauromata concordī animo receperunt ſe Scythiſ auxiliō futuros. Agathyrsus autem & Nervus & Androphagus, & Taurorum Melanchlanorumq; reges ita Scythiſ reſpōderunt: Si uos iniuria inferenda ac laceſſendo, bello priores

res non fuissetis, rectè uideremini precari quæ precamini: & nos uestris precibus morem gerentes, idem quod uos ageremus. Nunc sine nobis illorum terrâ ingressi, uos imperitastis Persis, quoad deus nobis indulsit: & illi, quandoquidem eos idem deus in uos excitat, uicem uobis reddunt. At nos neq; tunc quicquam intulimus iniuriæ his uiris, neq; nunc quicquam conabimur priores inferre. Quod si hic nostram regionem inuaserit, & prior iniuriam fecerit, uos haudquaquam tolerabimus. Id donec ceruamus, apud nosmetipsos manebimus. Neque enim in nos uenire Persæ uidentur, sed in eos qui fuerant autores iniuriæ. Scythæ ubi hæc relata audire, statuerunt nullam sibi pugnam rectè atque ex aperto conferendam, quando ipsis isti ad societatem non accedebant. Itaq; digressi, clam ac longius progressi, puteos quos ipsi offenderant ac fontes, obstruunt, bifariamq; diuisi herbam è regione atterunt. Et ad unam è partibus, ubi regnabat Scopasis, inbent Sauromatas pergere, qui se subducerent, si eò Persæ declinaret, fugientes rectè ad flumen Tanaim, secundum Maotidem, idem Persam abscedentem inuadendo persequerentur. Hæc erat una pars regni ordinata ad hanc uiam, quemadmodum dictum est. Reliquarum duarum unam, cui imperabat rex Indathyrus, quæ magna est, & tertiam in qua regnabat Taxaci, in unum coeuntes

eoēntes, accedentibus Gelonis atque Budinis,
 iubent hos uno die prægressos exercitum Persa-
 rum seducere, hostem laceßendo, & ea qua de-
 creuissent exequendo, & ante omnia hostem se-
 ducere in agros illorum, qui societatem ipsorū
 habuissent: ut eos si minus uolentes bellum ad-
 uersus Persas susciperent, certè inuitos redde-
 rent istis hostes. Deinde in suam terram defle-
 clere & tentare, si quid ipsis tentandum esse
 uideatur ac libeat. Hac ubi decreuere Scythæ,
 copijs Darij ex occulto occurrebant, præstan-
 tissimis equitū præcursoribus missis. Caros au-
 tem in quibus eorum filij uxoresq; omnes deo-
 gunt, unā cum pecoribus, præter quā ad uis-
 ctum suppetentibus, pramiserant, dato sui mā-
 dato, ut semper aquilonem uersus tenderent.
 Hoc cum præparaßent Scythæ, eorum emissarij,
 posteaquam compererunt Persas ab Istro-
 trium fore dierum & antè se unius diei itinere
 abesse, positis castris, germina terra uaslant.
 Persa ubi Scytharum equitatus in conspectum
 se dedit, eum insequi maturant à uia sese sem-
 per subducentem: & cum ad unam partium
 uentum est, auroram uersus & Tanaim, &
 Scythis tendentibus, & insequentibus Persis,
 Scythæ Tanaim trañciunt. eò & Persæ tra-
 iecto, illos insequuntur, donec peragrata Sa-
 ramatum plaga, perueniunt in Budinorum.
 Quamdiu Persæ fuerunt in Scythica ac San-
 roniæ

romatide regione, nihil ei detrimenti inferre potuerunt, utpote uasta. Vbi uerò Budiniam ingressi sunt, ibi nacti lignea mœnia à Budinis deserta, & omnibus rebus uasua, incenderunt. His actis, ipso itinere ire porro tendunt, dum eam regionem peruagati, in uastam solitudinem deueniunt. Hac solitudo à nemine hominum colitur, posita supra Budinorum regionem, septē dierum itineris magnitudine: ultra quam Thyssageta incolunt, à quibus quatuor ingentes amnes per Maoteos fluunt, & in paludem nomine Maotim se insinuant, quibus hac sunt indita nomina: Lycus, Hoarus, Tanaus, Syrges. Darius ut ad solitudinem peruenit, cursu omisso copias super flumiū Hoarum locauit. Post hac octo urbes, easq; ingentes condidit. pari inter se spatio distantes, sexagenorum ferè studiorum, quarum ad meam usq; memoriam adhuc ruina extabāt. Dum in his Darius occupatur, interim Scythæ, quos ille insequebatur, circumitis locis superioribus, reuerterunt in Scythiam. Quibus è conspectu omnino semotis, nec se amplius exhibentibus, ita Darius urbibus illic relictis, dimidiatis, conuertit iter ad occasum, ratus & hos esse cunctos Scythas, & ad occasum fugere. Proinde cum exercitu maturans ire Scythiam, eò deuenit, ubi in duas Scytharum incidit partes. Hos nactus insequēbatur unius diei spatio, nunquam inter-

mittens

mittens subterfugientes. Subterfugiebant autē de industria in terram eorum, qui societatem ipsorum respuerat, & primum in Melanchlanorum. Quos cum perturbassent, tam Persæ quam Scythæ eorum terram ingressi, Scythæ in loca Androphagorum Persas adducunt. Perturbatis autem Androphagis, hostem in Neuridem ducunt. Neuri quoque consternatis, tendunt subterfugiendo ire ad Agathyrsos. Agathyrsi cernentes fugari finitimos a Scythis ac perturbatos, priusquam à Scythis ager ipsorum inuaderetur, misso caduceatore, Scythi ingressu suorum finium prohibent, pradicentes, si conaretur inuadere agrum suum, cum eis primum se prælium commissuros. Hoc interminati Agathyrsi, in fines procurrunt, animo arcendi ingredi uolentes. At Melanchlani & Androphagi & Neuri inuadentibus Persis unā cum Scythis, neque uirum neque minarum memores, sed timore perculsi, fugam capeſserūt aquilonem uersus ac solitudinem. Scythæ partim ad Agathyrsos iam non recusantes societatem se conferebant, partim è Neuride regione in suas, Persas præbant. Id cum diu factitaretur, neque desisteretur, Darius ad Indathyrsum Scytharum regem misso equite, inquit: Virorū damouie, id est, beate, quid absue fugam facis, cum liceat tibi horum facere alterutrum? Si tibi uideris idoneus ad resistendum negotijs
meis

meis, siste discursum, ac perstans mecū fac pralium: sin agnosci te imparem esse, sic quoq; siste cursum, & hero tuo munera offerens terram atq; aquam, in colloquium ueni. Ad hac Scytharum rex Indathyrus ita respondit: Sic res meae habent, ò Persa, ut neq; ullum mortaliū ego metuens antè fugerim, neq; nunc fugiam te, neq; quicquam faciam diuersum nunc, atque in pace facere consueueram. Quòd autem non protinus tecum in eo praliū, huius rei te certior rem faciam: Nobis neque oppida sunt neque agri culti, quorum uel amittendorum uel uastandorum metu, properemus uobiscum conferre pugnam: ad quam si opus est continuo deuenire, sunt paterna sepulcra: quae aegedum inuenitis, tentate labefactare: & tunc intelligetis, pugnaturi uobiscum simus pro sepulcris, necne: prius autem (nisi nos ratio traxerit) tecum praliū non conferemus. Haec lenus, quod ad pacem pertinet, dictum sit. Quod autem ad cetera, ego solos mihi heros arbitror Iouē progenitorem meum, & soliū Scytharum regium. Tibi autem pro terra et aqua qua dono poscis, mittā quae decet ad te uenire dona, pro eo quòd herum te meum esse dixisti, iubeo te flere. Hoc à Scythis responsum est, quod caduceator reuersus Dario reuuntiauit, Scytharum reges audito nomine seruitutis, indignatione perfuncti, partem illam qua cum Sauromatis ordinata erat,

cui praerat Scopasis, mittunt ad colloquendum
 cum Ionibus, qui Istrum, ponte iunctū asseruas-
 bant. At Persae non amplius sibi uagandum
 esse statuerunt, ut hospitibus, qui ipsorum com-
 ineatum eripiebant, insidias tenderent, distri-
 butis qui aduersus creptores frumētaria rei ius-
 sa exequerentur. Enimvero equitatus Scytharum
 semper in fugam uertebat equitatum Persarum,
 sed fugientes incidēdo in peditatum, ab eo
 defensabantur. Ita Scythae summoto equita-
 tu, hostili tamen metu peditum abscedebant,
 & nihilo minus noctibus quoq; incursiones fac-
 ciebant. Aduersus quos quid Darianis auxi-
 lio fuerit, referam, res in primis admirabilis,
 asinorum uox ac mulorum species. Nam (ut su-
 perius à me demonstratum est) nullus in terra
 Scythica, neque asinus neq; mulus gignitur, ac-
 ne ullus quidem uisitur propter frigora. Itaque
 rudētes asini perturbabant Scytharum equos,
 & cum Scythae saepenumero Persas adoriren-
 tur, eorum equi exaudita asinorum uoce, con-
 sternati auertebantur, arreclis auribus stupe-
 facti, utpote insolentia tum uocis, quam prius
 non audissent, tum forma, quam nunquam in-
 spexissent. Atque hoc quidem paululum quid-
 dam momenti ad bellum afferebat. Caterum
 Scythae ubi animaduertunt Persas tumultuan-
 tes, quo diutius in Scythia illi commorarentur,
 & commorātes ad omnium necessariarum re-

rum inopiam redigerentur, faciendum ita sibi putarunt, ut pecoribus suis unà cum paſtoribus relictis, in alium ipsi abſcederent locum. Perſa illuc ſe conferentes, excipiebant pecora. Quo factò cum ſapius idem tentarent, ad ultimum Darius inopia rerum laboravit. Id reges Scytharum intelligentes, mittunt ad eum muneribus caduceatorem, aue, mure, rana, & quinque ſagittis. Perſa cum qui munera ferebat, percontabantur quid illa ſignificarent. Iſte negare ſibi aliud eſſe mandatum, niſi cum illa tradidiſſet, celerrime rediret. Iubere tamẽ ipſos Perſas, ſi ſolertes forent, interpretari quid ſibi dona uellent. Hoc cum audiſſent Perſa, conſultabant. Et Darij quidem ſententia erat, Scythas ſeipſos ei donare, & terram atque aquam, hac ratione coniectans, quòd mus quidem in terra gignatur, & eodem quo homines uictitet, rana autem in aquis naſcatur, auiſ uerò ſit equo aſſimilis, ſagittis dandis, quòd ſeipſos tradere uideantur. In hanc ſententiam Darius interpretabatur. At Gobryas unus è ſeptem qui Magos ſuſtulerunt, hoc dicere dona coniectabat: O Perſa, niſi effecti ut aue ſubuoletis in cœlum, aut mures ſubeatis terram, aut rana inſiliatis in paludes, non remeabitis unde ueniſtis, hiſ ſagittis conſecti. Et Perſa quidem munera interpretabantur. At una pars Scytharum, cui datum antè erat negotium Maotidis pa-

*ludis custodienda, tunc autem cum Ionibus quibus
 ad Istrum erant colloquendi, ubi ad pontem ve-
 nit, ita uerba fecit: Viri Iones, libertatem uobis
 afferentes uenimus, si modo nos exaudire uolue-
 ritis. Accepimus enim Darium uobis praecepisse,
 ut ad sexaginta duntaxat dies custodiam
 pontis ageretur, & nisi intra id tempus ipse non
 afforet, domum abiretis. Itaque si id feceritis, &
 apud illum & apud nos culpam deuitaueritis.
 Proinde cum ad praestitutam diem permanse-
 ritis, iam licet abscedatis. Hac se facturos reci-
 pientibus Ionibus, Scythae raptim retro abi-
 ere. At ceteri Scythae post missa Dario dona, cum
 peditatu ac equitatu aduersus Persas in acie in-
 structi steterunt, tanquam conficiendi. Cum in-
 terim lepus in medium prosiliit, quem ut quisque
 uidit insequeretur. Perturbatis Scythis ac uo-
 ciferantibus, sciscitabatur Darius, unde hostium
 tumultus existeret, & cum audisset illos leporem
 insecrari, inquit ad eos Persas, cum quibus ca-
 tera colloqui consuevit: Hi uiri uidentur mihi
 magno nos habere contemptui, & nunc Gobryas
 recte dixisse de Scythicis donis, quo magis cum
 mihi quoque ipsi res ita se habere uideantur, bo-
 no consilio est opus, ut tutus nobis eo unde ueni-
 mus, sit receptus. Adhuc Gobryas, Equidem, in-
 quit, o rex, horum ego uiuorum inopiam uides
 bar mihi ferè fama habere cognitam, sed ubi
 adueni, euidentius intellexi, animaduertens eos
 habere*

habere nos ludibrio. Proinde mihi uidetur cum primum nox aduenerit, incensis è more ignibus, & alijs qua consueverunt fieri actis, imbecillissimis quibusque militum ad hostem fallendum relictis, asinisq; omnibus alligatis abeundum, priusquam ad Istrum recta pergant Scythae ad pontem soluendū, aut Ionibus soluere libeat, quod nobis factū facile erit. Hoc Gobryas consilium dabat. Cui assentiēs Darius, ubi nox affuit, reliquit in castris viros languore praeditos, & eos quorum amissio minimi facienda esset, necnon omnes asinos alligatos: asinos quidem, ut nocem ederent: infirmos autem homines hoc titulo, ut dum ipse cum flore copiarum adoriretur hostem, isti interea castra tutarentur. Hac persuadēs his qui relinquebātur, Darius accensis ignibus quam maturrime ad Istrū contendit. Asini, quod multitudine destituti essent, eo magis rudere. Quos audientes Scythae, credere omnino Persas in eisdem permanere castris. Verū ubi illuxit, ij qui relictī erāt, cognito se proditos esse a Dario, manus extendere ad Scythas, & qua contigerant referre. His illi auditis repente retractis duabus Scytharum partibus, & una Sauromatarum cum Budiniq; ac Gelonis, Persas recta ad Istrum uia persequuntur, utpote plerosq; pedites & itinera nescientes, ea praesertim qua diuortia habebant, ipsi equites & cōpendiū uiarum sciēdo.

tes. Sed cum utriq; ab alteris aberrarent, multo priores ad pontem Scythæ pervenire quàm Persæ. Ibi cognito se prævertisse Persas, ita ad Ionas, qui in navibus erant, verba fecerunt: Viri Iones, cum dierum numerus iam pertransierit, iniuriæ estis qui adhuc permanetis, sed quoniam hæcenus timore mansistis, nunc soluite quàm celerrime traiectum, atque abite sospites liberiq; dijs pariter ac Scythijs gratiam habentes. Nam cum, qui antea dominus noster erat, ita tractabimus, ut adversus nullum mortalium sit facturus expeditionem. De hac re consultatibus Ionibus, Miltiadis quidem Atheniensium ducis & Chersonensium, qui sunt in Hellesponto, tyranni sententia erat, Scythijs obtemperandum esse & Ioniam servitute liberandam. At Histiai Milesii diversa, quòd diceret nunc quidem eos sua quæque urbibus tyrānos esse ob Darium. Potentia verò Darij sublata, neque se Milesijs, neque alium quæquam usquam præesse posse. Fore enim, ut singula civitates popularem statum, quàm tyrannis cum mallent. Hanc sententiā cum dixisset Histieus, omnes cōfestim, qui Miltiadi assensu fuerant, in eam transierunt. Fuere autem qui disceptauerunt, duntaxat alicuius apud regem estimationis, Hellespontinorum quidam tyranni, Daphnis Abydenus, & Hippoclus Lampfacenus, & Erophantus Parienus, & Metrodorus

*Prothodorus Proconnesius, & Aristagoras Cixi-
 cenus, & Ariston Byzantius, & isti quidem
 ex Helleffonto. Ab Ionia autem Stratias
 Chius, & Acacides Samius, & Laodamas
 Phocensis, & Histias Milesius, cuius senten-
 tia pralata est sententia Miltiada. Aeolum uero
 unus affuit, qui esset autoritatis, Aristagoras
 Cymaeus. Hi posteaquam Histias probauere
 sententiam, hoc sibi agendum dicendumq; cen-
 suerunt, ut pontem quidem ab ulteriore ripa ea-
 tenus soluerent, ut extra sagitta iactum essent,
 ne nihil facere uiderentur, cum tamen nihil
 facerent, neue Scythae uim asferre tentarent,
 & Istrum ponte transire, sed soluentes illinc
 pontem, quasi omnia ad uotum Scytharum fa-
 cerent. Hoc sententia Histias addendum cum
 decreuissent, ita pro uniuersis ad Scythas Hi-
 stias uerba fecit: Viri Scythae, iucundam nobis
 rem attulistis, & opportune instatis. Atque
 ut uos nobis probe uiam ostendistis, ita nos
 uobis obsequenter obtemperabimus. Ut enim
 cernitis, traiectum rescindimus, adhibituri o-
 mnem diligentiam, cupiditate assequenda li-
 bertatis. Caterum dum nos hac dissoluimus, in-
 terea uos illos inquirere tempus admonet, &
 inuictos tam uestro quam nostro nomine ita ul-
 cisci, ut merentur. Scythae Ionibus iterum fidem
 habentes tanquam uera elocutis, ad inquiren-
 dos Persas reuerterunt, atque ab omni illo-*

rum itinere aberrarunt, ipsi sibi huius rei causa, quod pabula equorum illis in locis corrupe-
rant, fontesq; obstruxerant, quod nisi fecissent,
facile si uoluissent Persas inuenturi: nunc ita
faciendo, nisi sibi sunt optime consuluisse, ob
qua tamen eos res frustrata est. Quippe in sua
regione eam partem consecretantes, in qua ciba-
ria equis atque aqua forent, hostem indaga-
bant: rati illum eadem parte fugam intendisse.
At ille observato quod prius tenuerat itinere,
abierat, atque ita quoque agre traiectus re-
perit locum. Et cum noctu peruenisset, nactus
pontem solutum, animo prorsus concidit, ueris-
tus ne se relicto Iones abissent. Erat apud Da-
rium Aegyptius quidam, omnium hominum
uocalissimus. Hunc Darius supra ripam Istrī
positum iubet inclamare Histiaum Milesium:
Histiaus eum saepius inclamantem, ad pri-
mam tamen inclinationem exaudiens, omnes
naues admouit, & ad trañciendum exercitum
pontem iunxit. Atque hunc in modum Persae
profugerunt, quos indagantes Scythae, ite-
rum aberrauerunt, & ob id Iones tanquam
non liberos, sed pessimos & ignauissimos om-
nium hominum iudicant, deq; eis tanquam
de seruis loquentes, mancipia dominos aman-
tia esse aiunt, & insectatione dignissimos. Hec
in Iones Scythae probra iaciunt. Darius per
Thraciam iter faciens, Sestum Chersonesi per-
uenit,

uenit, atq; illinc Asiam nauibus ipse transiit,
 relicto in Europa exercitus duce Megabyzo,
 viro Persa, cui Darius aliquando hunc hono-
 rem habuit, ut hoc uerbum inter Persas dice-
 ret, cum esset esurus mala punica, simul ac pri-
 mum malum aperuit, interrogatus à fratre
 Artabano, nunquid tantum hominum sibi
 optaret, quantum illic esset acinorum, respo-
 dit, se præoptare tot sibi esse Megabyzos, quàm
 Graciam subditam. His uerbis apud Persas
 hominem honorauit: quem tunc prætorem re-
 liquit cum octoginta millibus militum. Me-
 gabyzus autem hic immortalem sui memoriam
 apud Hellepontios reliquit, hoc dicto, quod
 cum apud Byzantium agens audisset Chalce-
 donios decem & septem annis ante Byzan-
 tios urbem condidisse, inquit Chalcedonios
 eo tempore cacos fuisse, qui cum pulchrior
 adestet locus ad urbem condendam, nequa-
 quam turpiorem elegerint, nisi caci fuissent.
 Hic igitur Megabyzus in Hellepontia pla-
 ga pro prætore relictus, eos qui diuersarum à
 Medis partium erant, subigebat: & iste
 quidem talia agebat. Per idem autem tem-
 pus, alia ingens aduersus Pænos extitit expe-
 ditio, ob eam quam ego commemorabo cau-
 sam, his prius expositis: Argonautarum posteri-
 cum à Pelasgis qui feminas Atheniensium,

& ex Braurone prædati sunt, eßent cieçli à
 Lemno, Lacedamonem nauigauerunt, considẽ-
 tesq; apud Taygetum ignes accenderunt. Quos
 Lacedamonij cum aspexissent, nuntium misere,
 sciscitatum quĩnam & unde eßent. Illi nuntio
 sciscitanti responderunt, se Minyas eße, ab his
 heroibus oriundos, qui in Argo nauigaßent:
 quiq; cum Lemnum appulißent, illic eos pro-
 creaßent. Hanc orationem stirpis Minyarũ cum
 audißent Lacedamonij, misso iterũ nuntio sci-
 scitantur, quid sibi uelit ipsorum aduentus, atq;
 ignis accensio. Illi uerò se respondent à Palaßgis
 cieçlos, redire ad parentes (aquisßimum enim id
 factum eße) orareq; ut sibi liceret unã cum eis
 habitare, tum bonorum, tum agrorũ participes.
 Eos recipere in ea quã ipsi uellent, Lacedamo-
 nijs placuit, cum ob alia ad hoc faciendũ indu-
 ctis, tum præcipue, quòd Tyndarida Caßtor &
 Pollux in Argo nauigauerant. Receptos Mi-
 nyas & agris impertierũt, & in tribus coapta-
 runt. Ibi confestim in alios ablocatis, quas in
 Lemno duxerant, uxoribus, matrimonia cõtra-
 xerunt. Longo deinde interieçto tempore, sta-
 tim elati superbia, cum alia flagitiosa perpe-
 trarunt, tum regnum affectarunt. Quo nomine
 eos Lacedamonij morte mulçtandos cum cen-
 suißent, comprehensos in carcerem coniece-
 runt. Quoscunq; Lacedamonij morte pluçlen-
 dos censent, eos noctu pleçtunt, interdũ pemi-
 nem.

nem. Cum uerò essent in illos animaduersi, exorati sunt ab eorū uxoribus, quæ ciues erāt, & primorum Spartanorum filie, ueniam ingrediendi carcerem, & cum suo cuiusque uirō colloquendi, nullum in illis dolum esse suspicantes. Horum permissu Minyarum uxores ingressæ carcerem, omni ueste quam gestabant uiris tradita, illorum uestē illæ sumpserunt. Ita Minia muliebri ueste amicti, ueluti mulieres, è carcere prodierunt, rursusq; apud Taygetum confederunt. Hac eadem tempestate Theras Antefionis filius, Thisameni nepos, Thersandri pronepos, Polynici abnepos, missus est in coloniam Lacedamonis, genere Cadmeo, auunculus Aristodemi filiorum Eurysthenis & Proclis, quorum cum pupilli essent, tutelam gerebat regni Spartani. Adultis mox pupillis, ac recepto imperio, Theras ita grauer tulit sibi ab alijs imperari, quoniam imperium degustasset, ut negaret se Lacedamone moraturum, sed ad cognatos nauigaturum. Erant autem in insula, quæ nunc Thera, quondam Callista uocabatur, uiri Phœnices à Membliare Pœcilis filio orundi. Cadmus enim Agenoris Europam queritans in insula, quæ nunc Thera uocatur, appulsus cum esset, siue regionis amore captus, siue qua alia uoluntate, reliquit illic cum alios quosdam Phœnices, tum Membliarem consanguineum suum.

Isti

Isti ante aduentum Thera Lacedemone octo
 atatibus hominū insulam (qua Callista, id est;
 pulcherrima uocabatur) incoluerūt. Ad quos,
 Theras cum multitudine tribulium missus est,
 nequaquam ad illos eijciendos, sed ad unā ha-
 bitandum, & ad insulā ualde frequentandam.
 Postea uerò quā Minyas ē carcere elapsos,
 & apud Taygetum confidentes, Lacedemonij
 samen necare statuerant, Theras necem eorum
 deprecabatur, recipiens se illos ex ea regione
 abduclurum. Et huic postulato Lacedemonijs
 assentientibus, cum tribus biremibus ad poste-
 ros Membliaris nauigauit, ducens secum non
 uniuersos Minyas (pleriq; enim ex ipsis ad Pa-
 rorcatas Cauconasq; diuerterunt) sed paucos,
 quos in sex partes distribuerunt, & totidem
 illic oppida condiderunt, Lepreum, Magistum,
 Thrixas, Pyrgum, Epium, Nudiū. Quorum pla-
 na Helei memoria mea deleuerunt. Insula au-
 tem à conditore Thera nomen est inditum. Hic
 filio, quòd negaret se nauigaturum cum eo, Re-
 linquam ergo, inquit, ouem lupis. Ex quo di-
 cto nomen adolescenti impositum est Oilycus,
 id est, oui lupus, & id nomen alteri prauauit.
 Oilyco natus est filius Aegens, à quo uocan-
 tur Aegida, in Sparta ingens tribus. Ex hac
 tribu uiri, cum sibi non permanerent filij ex
 Erinnyum oraculo, delubrum Laio & Oedi-
 poda extruxerunt: quod postea apud eos The-

eos mansit, qui ex his uiri procreati fuere. Ha-
 elenus Lacedaemonij cum Therai consentiunt:
 quod deinceps extitit, soli Therai factum hoc
 modo esse memorant: Grinus Aesani filius
 ab hac Thera oriundus, cum esset Thera insula
 rex, contulit se Delphos, ducens ex urbe solen-
 nes hostias cum alijs eum ciuibus comitanti-
 bus, tum uero Batto, qui erat de genere Po-
 lymnesti, apud Mynias graciosus. Consulenti
 Grino Theraorum regi de alijs rebus, Pythia
 respondit, ut urbem in Africa conderet. Cui
 uicissim iste, Equidem, inquit, ego ò princeps
 senior sum & grauis ad muliendum, tu uero
 quempiam horum iube ista facere: simul hac
 dicens, Battum ostendebat: Hac haelenus.
 Tunc ubi reuersi sunt, pro nihilo habuere res-
 ponsum: neq; ubi terrarum Africa esset gna-
 ri, neque ex incerto oraculo coloniam mittere
 audentes. Septem post hac annos in Thera
 cum non pluisset, & omnes, praeter unam, ar-
 bores exaruisent, consulentibus Therai Py-
 thiam, respondit, mittendam in Africam esse
 coloniam. Illi, quoniam nullum mali remedium
 erat, mittunt in Cretam nuntios inuestigatum,
 si quis aut indigenarum aut aduenarum illic
 esset, qui in Africam nauigassent. Nuntij cum
 Cretam pererrassent, & ad urbem Itanum per-
 uenissent, in ea contraxerunt cum purpurario
 quodam, cui nomen erat Corobio. Is aiebat, se
 uentis

uentis abreptum in Africam applicuisse, & ad Plateam insulam Africa. Hunc nuntij mercede inductum in Theram duxerunt. Verum non multi ad rem explorandam, ex Thera initio profecti sunt, duce ipso Corobio: quo in ea insula relicto cum aliquot mensum cibarijs, ipsi quam celerrime reuerterunt ad ceteris de insula renuntiandum. Quibus ultra praestitutum tempus redire differetibus, omnia Corobio deficiebant. Sed appulsa eè naui Samia, quae ab Aegypto redibat, cuius gubernator erat Co-laus: Samij, omni re gesta a Corobio audita, in annum homini cibaria reliquerunt, Ipsi ex hac insula cum soluisent, Aegyptum optantes uento subsolano abrepti ferebantur, nec intermittente flatu, Herculeas transuecti colusmnas peruenerunt in Tartesum, pompam ferentes ad rem diuinam. Erat ea tempestate idemporium, id est, nundina, intermeratum, adeo, ut inde reuertentes isti ex mercibus quaestum maximum fecerint, inter omnes quos nouimus Gracos, duntaxat post Sostratem Laodamantis, cum quo nemo possit contendere. Ex hoc quaestu Samij decima (id est, sex talentis) selecta, fecerunt ahenum ad exemplum crateris Argolici, grypinis capitibus in circuitu altrinsecus obuersis: & in templo Iunonis collocarunt, sustentibus illud tribus colossis, id est, humanis simulacris, septenarium cubito-

rum,

rum, genu nixis: & hoc primū factō ingēs amicitia Cyrenais Theraisq; cū Samijs cōtracta est. Thera, ubi relicto in insula Corobio, ad Theram reuersi renuntiarunt esse illis insulam è regione Africa sitam, placuit Therais, ut è singulis oppidis qua septem erant, uiri mitterentur fratribus inter se sortitis, quis potius mitteretur, duce eorum rege Batto: Ita duas bis remes in Plataam miserunt. Hæc Thera memorant. Cetera iam Therais cum Cyrenais constant. Nam quod ad Battum pertinet, Cyrenai nequaquam cum Therais consentiunt. Sic enim narrant: Est in Creta oppidum Oaxus, in quo fuit Etearchus rex. Hic amissa uxore, induxit filia nomine Phronima, nouercā, qua domum ingressa ut erat, ita re ipsa se nouercam præstitit, cum ladendo, atque omne genus iniuriarum excogitando, tum ad extremum impudicitiam impingendo: idq; ita rem habere uiro persuasit. Iste ab uxore deceptus, rem de filia nefariam commentus est. Erat in Oaxo negotiator quidā Theraus, nomine Themison: hunc in familiaritatē acceptum Etearchus adiunxerat, ut quam rem oraretur, in ea se ministrum praberet. Vbi hominem iureiurādo adegit, adductam ei tradidit filiam suam: iubens, ut eam abductam in mari demergeret. Themison accipiti animo inter nefas operis & hospitij perfidiam, ita sibi faciendum putauit. Accepta

puella

puella mare ingressus, cum in alto fuit, ut iurjurando Etearchi satisfaceret, reuinctam funibus puellam demisit in pelagus: ea denique retracta, Therae peruenit. Ibi Polymnestus uir inter Theraeos spectatus, in concubinatū Phronimam accepit, ex qua interiecto tēpore natus est ei filius, sono uocis exili, ac balbutienti, cui nomen impositum est Batto, ut Therai & Cyrenai aiūt. Ut autem ego sentio, aliud aliquid: sed eum cognominatum Battum, postquam in Africam abiit, cum propter oraculū apud Delphos sibi redditum, tum propter honorē quem assecutus est. Battum enim Pœni regem appellat, & ob id reor Pythiā lingua Punica, quam nouerat, cum oraculum reddidit, uocasse Battū, quod futurus rex esset in Africa. Hic ubi in uirilem adoleuit aetatem, Delphos adiit, ob linguam uitium. Cui consulenti Pythia respondit:

Batte uenis uocis causa, dux te iubet ire

Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus
Apollo.

Ad hac Battus sic uicissim inquit: O princeps, ego ad te ueni gratia consulendi de uoce, tu de alijs mihi respondes, quæ nequeunt fieri, iubens migrare in Africam, quæ copia, quæ uel manu? Hac loquens non persuasit illi ut alia responderet, sed eadē quæ prius respondente Pythia illinc digressus abiit in Therā. Mox deinde cum & huic ipsi, & ceteris Theraeis male
contin

contingeret, nec mali causa deprehēderetur, ob hac mittunt Delphos sciscitatum. Quibus cum respondisset Pythia, melius cum ipsis actū iri, si Cyrenen in Africa conderent cum Batto, miserunt Therai Battum cum duabus biremiis. Isti Africam profecti (quandoquidem non aliud habebant quod agerent) retro ad Therā se receperunt. Sed eos Therai arcentes accessu terra repellebant, ac rursus reuerti iubebant. Ita necessitate adacli, remensō iterū mari, condiderunt oppidum in insula Africa adiacenti, nomine ut prius dictum est, Plataa, qua fertur par esse Cyrenais magnitudine. Hāc biēnio incolentibus, cum nihilo melius secum ageretur, uno ē suis relicto, ceteri Delphos nauigarūt ad oraculum consulendum. Eò postquam uenerunt sciscitantibus quid ita secum in Africam profectis, nihil tamen melius ageretur, Pythia respondit his uerbis:

Lanigera Libyes scis quā nec adiueris urbē.

Me melius tuum ego ingenium mirabor eūti.
His auditis, ij qui cum Batto erant, rursus redierūt. Neq; enim sinebat eos deus aliō migrare, priusquam in Africam concessissent. Reuersi ad insulam recepto quem reliquerat, incoluerunt locum in Africa; è regione insula, nomine Aziristum, amoenissimis collibus utrinq; conclusum, & utrinq; flumine praterlabente. Hunc locum sex annis cum incoluisset, septimo

E deserens

deserendum putauerunt, admonitu Pænorum, ut in meliorem transirent. Ita illinc eos Pænesperum uersus, & ad locorum speciosissimū abduxerunt, & quidem noctū, ne Græci interdū facientes iter, diurnū spatium metiēdo animaduertērent. Est autem huic loco nomen Irasa. Eos ubi ad fontem qui Apollinis esse fertur, duxerunt, inquiunt: Viri Græci, hīc uobis incolere commodum est, ubi cælum uocaliter sonat. Sub Batto igitur (qui condidit Zoam, & annos quadraginta regnavit, & sub eius filio Arcesilao, qui regnavit annos sexdecim) Cyrenæi habitauerūt tot omnino, quot in coloniam initio missi fuerant. Sub tertio autē Batto, qui felix est appellatus, cunctos Græcos ad navigandum in Africam cum Cyrenæi habitatum induxit Pythia. Nam accersebant eos Cyrenæi ad agri partitionem. Induxit autem hac uerba respondens:

Serior In Libyē quisquis peruenerit almam,
Discernendi agri mox hunc affirmo pigebit.
Cum ergo ingens multitudo Cyrenam se cōtulisset, finitimorum Pænorum agros uastabat, atque inter se particbantur. At illi eorumq; rex nomine Adicran, agris exuti à Cyrenæis, missis in Aegyptum quibusdam, sese dediderunt Aprij Aegyptiorum regi. Iste comparatum grandem Aegyptiorum exercitum, misit aduersus Cyrenas. Cyrenæi instructa apud Irasa lo

sa locum & ad fontem Theftimacie, cum Aegyptijs conflixerunt, eosq; superauerunt, utpote inexpertos antea atq; contemptores Gracorum: adeoq; profligarūt, ut pauci ex eis in Aegyptum redirent. Qua de re Aegyptij succenfentes Aprij, ab eo descinerunt. Huius Battifilius extitit Arcesilaus, qui regnum adeptus, inter initia cum fratribus suis seditiones exercuit, donec illi relicto eo, in alium Africa locum migrauerunt, ubi contracti urbem hanc cōdiderunt, quae ut tūc Barca nunc appellatur. Et inter condendū Pānos sollicitabāt ad deficiēdum à Cyrenēis. Arcesilaus tam suis defecloribus, quam eorum receptoribus bellum intulit, quē reformidātes Pāni, fugam ad orientales Pānos intenderunt. Sed fugientibus Arcesilaus usque inſtitit inſequendo, dum ad Leuconem Africa perueniret, & Pānis uideretur opportunus ad inuadendū. Itaq; congressi eō Pāni, adeo superauere Cyrenaeos, ut ex illis septē millia ceciderint. Post hāc cladem, Arcesilaum egrotantem epoto medicamento frater suus Alarchus strāgulauit. Sed eum dolo uxor Arcesilai interfecit, nomine Eryxo. Arcesilao accessit in regno Battus, pēdibus nō ualēs, sed claudus. Cyrenēis ob acceptā calamitatē, Delphos miserunt, per quosdam interrogatum, quam rationem incuntes praclarissimē habitarent. His Pythia respondens, inſit ex Mantinea Arcadā adduce-

vñt moderatorē. Itaq; petētibus Cyrenais, Man-
 tinei dederunt quendam nomine Demonacem,
 uirum inter populares probatissimum. Hic igi-
 tur uir Cyrenē profectus, ubi singula quaq; edo-
 ctus est, in tres tribus distribuens illos ita diges-
 sit, ut unam quidem partem faceret Theraorū
 atq; cōfinium, alteram autem Peloponnensium.
 atq; Cretensium, tertiam uerò cūctorum insu-
 lanorum. Qui etiam huic Batto regi cum alia
 omnia quæ superiores reges obtinuerant contu-
 lit, tum uerò peculiaria fana ac ceremonias
 in media ciuitate instituit: quæ instituta sub
 hoc quidem Batto syncera permanserunt. Ve-
 rum sub eius filio Arcesilao uehementer sunt
 perturbata, negante Arcesilao Batti illius
 elaudi & Pheretima filio se laturū quæ Man-
 tineus Demonax cōstituisset, ac reposcente ho-
 nores suorum maiorum, hinc seditione orta, eie-
 ctus profugit in Samum, mater eius in Salami-
 nem Cypri. Obtinebat ea tēpestate Salaminis
 imperiū Euelthon, qui Delphis dedicauit thu-
 ribulum spectaculo dignum, quod in thesauro
 Corinthiorū situm est. Ad hūc profecta Phere-
 tima precabatur, ut se filiumq; Cyrenen cum
 exercitu reducerent. Ille omnia potius quàm
 exercitū huic dabat. Pheretima id quod daba-
 tur accipiens, dicere bonum id quidem esse: sed
 melius facturū eum, si quod obsecraretur daret
 exercitum. Cumq; idē idem ad omnia quæ da-
 bantur,

bantur, hoc diceret, tandē misit ad eam Eucl-
thon dono fustum aureum, atq; colum penso cir-
cundatam, dicentiq; qua consueuerat uerba,
Pheretima, inquit, talibus rebus donari fœmi-
nas, non exercitu. Arcesilaus interea Samō
agens, unūquenq; sollicitabat ad spem rei agrar-
iæ: coactōq; ingenti exercitu, missus est Delo-
phos ad cōsulendum de reditu in patriam. Cui
Pythia ita respondit: Ad quatuor Battos ac
totidem Arcesilao octo hominum ætates dat
uobis Apollo Cyrene regnare, ulterius uos co-
nari dehortatur. Tibi uerò suadet, ut ingressus
in domum tuam, quietem agas. Quod si fornacem
inueneris plenam amphorarum, ne eas ex-
coquas, sed ad auram emittas. Sin fornacem
incenderis, ne committas ut circumfluum in-
troëas: alioqui peribis tu pariter & taurus
optime opus faciens: Hac Arcesilao Pythia
respondit. Iste sumptis ijs quos contraxerat, è
Samo, redijt Cirenem: recuperatoq; rerū statū,
immemor oraculi factus, uocatis ad dicendam
causam ijs, qui cōtra ipsum in partibus fuerāt,
obiecit culpā fugæ suæ. At illorū alij exilio so-
lum uertebant, alij ab eo comprehensi, in Cyo-
prum ad necem mittebantur, quos Cnidij ad
suam terram appulsos liberauerunt, ad Theo-
ramq; dimiserunt. Quosdam, qui in grandem
quandam & priuatā Aglomachi turrim refu-
gerāt, circumdata materia Arcesilaus igni cre-

48 HEROD. HALICARNAS.

mauit. Hoc perpetrato, agnoscens id esse oraculum, quò Pythia non sinebat eum inuentas in fornace amphoras excoquere, excessit ultro ex urbe Cyrene, extimejens necem oraculo prædictam, & quòd Cyrenen existimaret esse circumfluam. Contulitq; se ad regem Barcaeorum nomine Alaxerim, cuius filius in matrimonio habebat cognatam suam. Et quidam tunc Barca, tam Cyrenæi exules, cum in foro agentem animaduertissent, obtruncarunt, et insuper eius socerum Alaxerim. Ita Arcesilaus, siue uolens, siue inuitus, oraculo non obsecutus, fatum suum impleuit. Mater eius Pheretima, dum filius suus mali sui sibi autor Barca agit, ipsa interea honoribus filij Cyreneungebatur, ac munera obibat cum alia, tum in jenatu presidendo. Vbi cognouit filium in urbe Barca oppetisse mortem, fuga se proripuit in Aegyptum. Nam Arcesilaus fuerat de Cambyse Cyri benemeritus: quòd is extitisset qui Cyrenen Cambyssi tradiderat, ac tributum instituerat. Hac in Aegyptum cum peruenisset, supplex Aryandi assegit: hortansq; eum ad se ulciscendam, prætendens titulum, quòd ideo filius suus, quia cum Medis sentiret, interemptus esset. Erat hic Aryandes Aegypti prætor à Cambyse constitutus, qui aliquanto post tempore cum amulari Darium uellet, ab eo est interfectus. Siquidem audiens atq; animaduertens Dario cordi esse

esse memoriâ sui reliquere opere, quod à nullo alio regum factum esset, id si imitandum putauit, donec mercedem accepit. Etenim Darius ex auro quam potuit purgatissimo moneta percussit. Idem Aryandes Aegypti prator ex argento fecit. Et nunc quoque extat purissimum argentum Aryandicum. Ea re comperta, Darius insimulatum quasi rebellare uellet, morte affecit. Tunc tamen Aryandes hic misertus Pheretima, omnes ei copias Aegypti tradidit, pedestres simul & nauticas, praeposito quidem pedestribus Amasi uirô Maraphio, nauticis autê Badra generis Pasargadi. Sed priusquâ copias mitteret, caduceatore Barca nullo percontabatur, quisnam percussor Arcesilai extitisset. Barca se omnes extitisse respondet. multa enim se ab illo mala esse perpeßos. His auditis Aryandes ita exercitum una cum Pheretima mittit. Atque hic quidem titulus inferendi belli extitit. Verum (ut mea fert opinio) exercitus mittebatur ad Pœnos subigendos. Pœnorû multa sunt & uariae nationes, quarum pauca regi obtemperabant, pleraq; Darium contemnebant. Colunt autem Aegyptum uersus, ut hinc incipiamus, Pœnorum primi Adyrmachidae, qui eisdem fere, quibus Aegyptij, moribus utuntur. Vestem gestant qualẽ & alij Pœni, uxores eorû in utroq; crure armillam arcâ. Eadem capitis comam alunt, quarum quaq; suos (quos capis)

pedunculos premordet, atq; ita abijcit. Hoc isti ex omnibus Pœnis soli faciunt, soli q; uirgines nupturas regi exhibent, qua illi placita fuerit, eam deuirginat. Pertingunt hi Adyrmachida ab Aegypto ad portum usque nomine Plinium. Hi confines sunt Gygama, locum qui occasum spectat incolentes, Aphrodisiade tenus insula. In huius loci medio est insula Plataa, ubi urbem condidere Cyrenai. Atque in cōtinente est portus Menelai & Aziris, quam Cyrenai incolere. Et dehinc Silphium incipit, ab insula Plataea pertingēs usq; ad fauces Syrtis. Apud hos idem penē ritus, qui apud alios sunt. Gigamas ab occasu contingunt Asbyssa, qui supra Cyrenen incolentes, pertingūt ad mare. Nam maritima Cyrenai colunt. Idem nō postremi, sed precipui Pœnorū sunt, qui quadrigi uehantur, studiosi in Cyrenaeorū moribus maxima ex parte imitandis. Horum sunt occasum uersus confines Aufchisa, qui supra Barcā incolentes ad mare, pertingunt ad Euhesperidas. Circa mediam Aufchisarum plagam habitant Cabales, exigua natio, ad mare pertingētes ad Tauchiram oppidū agri Barcaei, eisdem quibus ij qui supra Cyrenen sunt, moribus utentes. Aufchisarum quod ad occasum uergit, contingunt Nasamones, grandis natio, qui sub aestatem relicti ad mare pecoribus, conscendunt ad locum Aegilem, decerpuri palmulas. Nam palma illic

& permulta sunt & spatiosa, & fructifera omnes. Ex quibus ubi palmulas prematuras decerpserunt, ad solem siccantes maturefaciunt, deinde lacte maceratas sorbillant. Vxores plures singuli è consuetudine habent, & cum his in propatulo coeunt, eodem penè quo Massageta modo prius scipione pratento. Nasamonibus mos est, cum quis primum duxit uxorem, prima nocte ut sponsa singulos conuiuas obeat Veneris gratia, & ut quisq; cum ea concubuit, donum det illi quod secum habet domo allatum. Iure iurando ac diuinatione tali utuntur per eos viros, qui iustissimi atq; optimi apud illos fuisse dicuntur, iurāt illorum sepulcra tangentes. Diuinant ad suorum accedentes monumēta, & illi, ubi preces peregerunt, indormiunt. Vbi quodcunq; per quietem insomnium uiderūt, eo utuntur. Fidei danda consuetudo hac est: De manu alterius uterque sumpto inuicem poculo bibit. Quod si nihil humoris habuerint, sumptum è terra cinerem lingunt. Nasamonibus confines sunt Psylli, qui hunc in modum interciderunt: Auster eis omnia receptacula aquarum arefecerat. Erat autem omnis eorum regio, qua intra Syrtim est, aquarum inops. Ob id isti publico colloquio atque consilio expeditionem fecere aduersus austrum. Qua Pœni memorāt refero. Hos, cū ad arenas uenissent, auster spirans illic obruit. Psylli, extincti, eorum terram Nasamo-

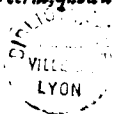
nes obtinent. Super hos austram uersus in loco
feris frequēti, Garamātes habitant, qui omniū
hominum cōmercium aspectumq; refugiūt, ni-
hil bellica armatura habentes, ac ne defendere
quidem sese audentes. Hi supra Nasamones in-
colūt. Circa maritima uero occasum uersus, cō-
fines sunt Maca, qui summum capitis uerticem
radunt, in medio capillos crescere sinentes, hinc
atq; hinc in orbem tondentes. In bellum pelles
subterraneorum struthionum ferunt pro tegu-
mento. Per eos flumen Cinyps ē colle, qui uoca-
tur gratiarum, fluens in mare influit. Hic
collis Gratiarum uemoribus frequens est, cum
cetera (cuius memini) Africa sit arboribus nu-
da, ducētorum ab ea ad mare stadiorum inter-
capidinis. Horum Macarum finitimi sunt Gin-
danes, quorum uxores ferunt fimbrias pelliceas
singule multas, ob hoc (ut memoratur) quod ut
a quoq; uiro uenerē passa est, fimbriā orat, &
ut quae plurimas habet, ita praeclarissima cense-
tur, tanquam a pluribus uiris adamata. Horū
Gindanorum oram in mare porrectam incolūt
Lotophagi, qui ē solo loti fructu uictitāt, qui fru-
ctus est instar fructus lentisci, suauitate aßimi-
lis fructus palmarū. Ex hoc fructu Lotophagi
uinum conficiunt. Lotophagis secundum mare
uicini sunt Machlyes, loto & ipsi uescentes, sed
minus quā superiores. Pertingunt autē usq;
ad ingentem amnem, nomine Tritonem, qui in
grand

grandem paludem Tritonidem influit, in qua est insula, qua dicitur Phla. Hanc insulam aiunt dici a Lacedaemonijs habitari debere. Aiunt autem hunc in modum, Iasonem posteaquã sub Pelio Argo exadificauit, impositis in ea cum alijs solennibus hostijs, tum uerò tripode aereo, circuisse Peloponnesum animo Delphos eundi, eumq; cum teneret cursum circa Maleam, abreptum a uento aquilone, & abductũ in Africam, & priusquam tellurem cerneret, in aspretis paludis Tritonidis astuisse, eiq; hesitanti de egressu apparuisse Tritonem, ac iussisse dari sibi tripodem, quod diceret ostensurũ se illis existum, atq; incolumes remissurum. Assentiente Iasone, ita demum Tritonem ostendisse, qua ratione è breuibz enauigarent, & tripodem ab illis in templo positum esse, in eoq; tripode oraculum reddidisse, & is qui cum Iasone erant, omnem rationem indicasse. Fore enim, ut cum quis tripodẽ accepisset ex omnibus qui in Argo nauigarent, necessario centum Græci ciuitates accolerẽt paludem Tritonidem. Hac cum audissent Pœni, qui mōtem Gratiarum colunt, tripodem occultaſse. Iuxta hos Machlyes habitant Auses, circum Paludem Tritonidem. Ita utriq; habitant, ut medio Tritone dirimantur. Quorum Machlyes quidem occiput crinitum gestant, Auses uerò anteriorem capitis partem. Horũ uirgines anniuersario Minerva festo

festo in honorem ipsius dea, indigne inter se bi-
 fariam diuisa praeliantur lapidibus fustibusq;
 dicentes se more patrum seruare ei, quam Mi-
 neruam nominauimus: & quæ uirgines è uula-
 neribus decedunt, eas falsas uirgines appellant:
 sed priusquam à pugnando desistant, hoc fa-
 ciunt: Quæ uirgo in pugnam optimam operam
 nauauit, eam semper communi consensu cæte-
 ra uirgines exornant cū cætera armatura Gra-
 ca, tum crista Corinthia, & currui impostam
 circa paludem circumferunt. Quibus autem re-
 bus ornabantur olim uirgines antequam acco-
 lerent Graci, non habeo discere. Arbitror or-
 nari suetas armis Aegyptijs, nam ab Aegyp-
 to affirmari & scutum & galeam ad Gra-
 cos esse tradita. Mineruam aiunt Neptani esse
 filiam, ac paludis Tritonidis, eamq; nescio quid
 à patre reprehensam, donasse se ipsam Ioui, &
 Iouem sibi illā asciuisse filiam. Hæc illi aiunt.
 Iidem promiscue cum mulieribus non unā ha-
 bitantes, sed pecudum more concumbunt. Vbi
 apud mulierem puer robustus est factus, apud
 quem uirū habitare sustinet (nam tertio quoq;
 mense uiri conueniunt) eius filius censetur. Isti
 maritimi Pænorū pastoralium, qui Nomades
 dicuntur. Supra hos in mediterraneis Africa
 feris est frequens. Supra hanc partem efferatam
 supercilium soli sabulosum est, porrectū à The-
 bis Aegyptijs ad columnas Herculis. In hoc
 super

*supercilio ferme decem dierum itinere sunt gra-
 mi grandes salis, iucundi in collibus, & singu-
 lorum collum. uertices è medio sale eiactan-
 tur aquam dulcem pariter & gelidam. Circa
 quam homines habitant ultimi, solitudinem
 uersus & supra plagã feris inaccessam, à The-
 bis itinere dierum decem, primi Ammonij,
 habentes templum ad Thebanì Iouis effigiem.
 Etenim Thebis quemadmodum à me memora-
 tum est aspectu arietino, Iouis simulacrum est.
 Apud hos est alia quoque aqua fontana, qua
 sub matutinum quidem tepet, sub horam qua
 forum frequentissimum est, frigescit, sub meri-
 diem multo frigidior est. Eaq; hora hortos irri-
 gant. Declinato iam die remittitur frigus, do-
 nec sol occidit: tunc tepescit, magis ac calescens
 ad mediam usque noctem, quo tempore feruens
 exastuat: praterita nocte media, ad auroram
 usq; refrigescit. Cognominatur autem fons ipse
 solis. Post Ammonios per supercilium sabuli,
 decem rursus dierum itinere est collis salis, &
 aqua illi Ammonia par, hominibus circum
 habitantibus, cui loco nomen est Aegila, ad
 quem locum Nasamones pergunt palmulas de-
 ceptum. Rursus decem dierum spatio ab Ae-
 gileis alius collis est salis, & aqua, & palmus
 larum fructiferarum magna uis: quemadmodum
 apud alios incolentibus illic hominibus, quibus
 nomen est Garamätibus, natione sanè magna,
 qui inducta super salem humo, ita serunt. Ab*

his ad Lotophagos brevissimum iter. A quibus triginta dierum spatium est ad eos, apud quos gignuntur boues prapostere pascentes. Ideo autem prapostere pascentur, quod cornua inflexa anteriùs habent, & ob id cefsum eunt pascentur. Nam offensantibus in terra cornibus, progrediendo pasci nequeunt, alioquin nihil differentes à ceteris bobus prater crassitudinem pellis atq; duritiã. Garamantes hi Troglodytas Aethiopes quadrigis uenantur. Nam Troglodyta Aethiopes, omnium quos fando cognouimus, perniciissimis pedibus sunt, serpentibus, lacertisq; & alijs id genus reptilibus uescentes, lingua nulli alteri simili utentes, sed uespertilionum more stridentes. A Garamantibus decem quoque dierum itinere alius collis est salis, & aqua, accolentibus hominibus, quibus nomen est Atlantibus, solis omnium hominum, quos ipsi nouimus, innominatis. Nam sales quidem apud eos uacantur atlantes, singulis autem eorum nullum nomen imponitur. Hi solem transcendentem execrantur, eique prater ea omnia conuitia ingerunt, quod torridus & ipsos & regionem perdat. Post totidem dierum iter, alius tumulus salis est, cum aqua, & hominibus accolentibus. Cui confinis est mons nomine Atlas, exilis, & undiq; teres: & (ut fertur) adeo celsus, ut eius cacumen nequeat cerni, quod à nubibus nunquam relinq

relinquatur, neque hyeme neque aestate. Columnam cœli illum esse indigenam aiunt. Ab hoc monte cognominantur hi homines, nam Atlantes vocantur: dicunturq; nec ulla animante uesci, nec ulla somnia cernere. Ad hos usque Atlantes possum recensere nomina eorū qui in supercilio Africa habitant, post hos nihil amplius. Porrigitur autem id superciliū ad columnas usque Herculeas, atque ulterius. Intra quod est metallum, id est, effusio salis, decem dierum itinere, & homines incolentes domicilia sua facientes ex micis salis. Isti enim iam tractus Africa uacant imbribus. Nam si plueret illic, non possent manere parietes salis. Supra hoc supercilium, austrum uersus ac mediterranea Africa, deserta etiam plaga est, & sine aqua ferisq; sine pluuia ac lignis, omni prorsus humore uacans. Ita ab Aegypto ad Tritonidem lacum, pastoritj Afri sunt, carne uictitantes ac lacte, nihil uaccinum gustantes, quia nec Aegyptij gustant suam, nec alentes quidē uaccam. Nec Cyrenæa femina ferire sibi fas putant, ob Isidem quæ est in Aegypto, cui etiam ieiunia & dies festos agunt studiose. At mulieres Barcaæ non modo gustu uaccina carnis, sed etiam suilla abstinent. Atque hæc quidē ita habent: Ad occasum uerò Tritonidis lacus iam nō sunt pascuales Pæni, neq; eisdem moribus utentes, neque idem circa infantes (quod
pascual

pascuales solent) facitantes. Nam Pænorū qui
 pastores sunt, an omnes, non queo pro certo
 dicere, sed pleriq; hoc faciunt. Vbi filij ipsorum
 quadrimi effecti sunt, uenas uerticis illorū lana
 succida inurunt, nonnulli uenas temporum, eam
 uidelicet ob causam, ne ullo unquam tempore
 phlegma, id est, pituita defluēs ē capite, officiat,
 eaq; de re se aiunt esse optima ualetudine. Et
 sunt reuera. Pæni inter omnes quos nos noui-
 mus homines saluberrimo corpore, incertū mihi
 an ob hanc causam, certe optima ualetudine
 sunt. Quod si pueris inuendis spasmus existat,
 inuenta est ab eis medicina. Vrina enim hirci
 aspera eos liberant. Ea refero quæ ipsi Afri
 narrant. Apud pastores Afros talia sunt
 sacrificia: Vbi pro primitijs aurē pecudis preci-
 derunt, eam supra domū abijciūt: hoc acto, cer-
 uicem eius auertūt. Solis omnium deorum immo-
 lant Soli & Lune, & his quidē uniuersi Pæni
 sacrificant. At qui circa Tritonidem paludem
 incolūt, etiam Minervæ Tritoniq; ac Neptuno,
 sed Minervæ præcipue. A quibus Afri Græci
 uestem & agidas simulacrorum Minervæ mu-
 tuati sunt, præterquā quod apud Afros pelliceæ
 uestis est, & pendētes ex eius agidibus fimbriae
 non sunt serpētes, sed ē lorū facta. Cetera uerō
 omnia ad idem exemplar effecta sunt, nomine
 quoq; ipso testificante, uenisse ex Africa Palo-
 ladiorum stolam: Quippe Afri mulieres super
 uestem

æstem amiciuntur nudis pellibus caprinis sim-
briatis, ac rubrica delibutis, à quibus agen, id
est, caprinis pellibus, agidas denominauere
Græci. Quinetiam hinc primum mihi uidetur
eiulatus in templis extitisse, quòd eo Africana
mulieres uehementer utuntur, ac belle. Et ab
Afris quadriungos equos iungere Græci didi-
cere. Sepeliunt autem pastores Afri defun-
ctos ut Græci; præter Nasamones, qui illos se-
identes sepeliunt, obseruantes ut dum quis cœpit
agere animam, eum sedentem cōstituant, ne su-
pinus expiret. Domicilia eorum sunt uirgulis
cōpacta, suspensis circa lentiscos, & ea quoquē
uersus uersatilia. Et isti quidem talibus utun-
tur moribus. Contingunt autem hos ab oriēti
parte Tritonis fluminis hi Ausēs, qui sunt ara-
tores: qui uerò Pœni, domos possidere consueue-
runt, hys nomen impositum est Maxyes, qui dex-
tram capitis partem comatā gēstant, sinistram
radunt, corpus minio tingunt, asserentes se à
Troianis esse oriundos. Regio hæc et reliqua ad
occidentem uergens, multo frequentior est feris
syluisq; quàm regio pastoralium. Nam quæ ad
auroram respicit, quā pastores incolunt, Tri-
tone flumine tenuis, & depressior est, & arena-
sa. Hinc deinceps quæ aratorum est, uesperam
spēctans, montana ualde est ac nemorosa ferisq;
frequens. Siquidem apud hos & serpentes sunt,
supra modum grandes ac leones, elephantes

quoque & ursi, et aspidēs, & asini cornibus praediti: & cynocephali, id est, capita canina habentes, & acephali, id est, non habentes capita, sed in pectoribus oculos, ut ab Afris memoratur, necnon uiri feminaeque agrestes, & alia per multa fera haud ementita. Quorum nihil apud pastorales est, sed alia, ueluti pygargi & caprae & bubali & asini, non illi quidem cornua habentes, sed alij impositi, nunquam enim bibunt, & oryes, quibus ulnales palmae pro cornibus sunt. Huius fera magnitudo est ad equiparationem bouis: & bassaria, & hyena, & hystriaces, & arietes agrestes, & dictyles, & thoyes, id est, ex hyena & lupo geniti, & panthera, & boryes, & crocodili tricubitali ad summam magnitudine, terrestres lacertis asimiles, & struthii subterranei, & serpentes pusilli cum singulis cornibus. Haec sunt illic ferae, & ite quae alibi, praeter ceruum & aprum. Cereus enim & aper prorsus in Africa nullus est. Sunt ibidem quoque tria murium genera, quorum alij bipedes uocantur, alij Zegeries Punica lingua, quod in nostra pollet idem quod colles, alij echinēs. Sunt praeterea mustela, quae in Silphio nascuntur, muranis similis. Tot habet feras Pænorum pastoralium regio, quantum nos maxime scrutando longissima inuestigare potuimus. Maxym Pænorum confines sunt Zabecae, ubi femina aurigantur currus in bellum. Hic

finis imi

finitimi sunt Zygantes, ubi magnam uim mellis
 apes conficiunt, sed multo plus opifices uiri fa-
 cere dicuntur. Omnes minio inficiuntur, ac simijs
 uescuntur, quarum affatim gignitur ijs, qui in
 montibus degunt. Iuxta hos aiunt Carthaginie
 ses sitam esse insulam nomine Cyranem, ducen-
 torum stadiorum longitudine, arctam in latum
 in quam pergi è continente potest, oleis refertam
 ac uitibus. Et in ea esse portum, unde uirgines
 indigenarum pennis uolucrum pice illinitis ra-
 menta auri referunt è limo. Hæc an uera sint,
 haud equidem scio: sed quæ narrantur, scribo.
 Fuerit autem totum, ut ipse ego in Zacyntho
 midis, picem è lacu referri. Sunt eo loci complures
 lacus, quorū qui maximus, septuaginta quoquæ
 uersus pedum est, altitudinis duūm passuum, in
 hunc uirgines contum, cuius in summitate myr-
 tus alligata est, demittunt, deinde referūt myr-
 to picem, odorem quidem asphalti habentē, sed
 cetera præstantiorē pice Pieria, eamq; in scro-
 bem quem iuxta lacum foderunt, effundunt, &
 ubi multū illius aggeßerunt, ita è scrobe in ama-
 phoras trāsfundunt. Quicquid autem in lacum
 decidit, id sub terram means redditur in mari,
 quod à lacu quatuor stadijs abest. Ita id quod
 de insula adiacenti Africa dicitur, consenta-
 neum est ueritati. Aiunt præterea Carthagi-
 nienses, locum esse Africa extra columnas Her-
 culis habitatum hominibus: eò quoties ipsi apo-

plicuere se, merces è nauibus exponere, easq; in crepidine terræ deinceps collocare: tum conscensis nauibus fumum excitare: fumo autem conspecto, indigenas ad mare contendere: dehinc auro pro mercibus deposito, rursus illinc abscedere, sed non extra conspectum: tum se illinc è nauibus egressos pretium considerare, & si dignum mercibus uideatur, eo sumpto abire, sin minus, conscensis iterum nauibus conspiciere. Illos uerò accedentes, plus auri ad id quod deposuerunt addere, donec persuadeant. Neutros autem alteris iniuriam inferre: neq; enim aut se contingere merces prius, quàm ipsi sumpserint aurum. Atque hi sunt Pænorum, quos nominare possum, quorum pleriq; neq; tunc de rege Medorum curabant quicquam, neque nunc curant. De qua regione eatenus queo dicere, à quatuor eam nationibus (quàtum nos scimus) non amplius incolitur: quarum duæ sunt indigenæ, totidem non indigenæ. Indigenæ quidem Pæni atq; Aethiopes, quorum alteri ad aquilonem Africa, alteri ad austrum incolunt. Aduena uerò, Phœnices & Graci. Neque uero uidetur mihi bonitas Africana terræ cū bonitate Asia atq; Europa comparanda, præter unam Cinypem, quæ tellus flumio cognominis est. Hæc optima cuique telluri par est prouentu fructus cerealis omnino ceteræ Africa. Etenim pulla & uda fontibus, ac secunda siccitatis aëris, ac ne
imbre,

imbre, qui sit uehementior, leditur. Nam in eo
 tractu Africa pluit ex prouentibus fructuum
 terra, totidem mensura illic quot è Babylonica
 tellure percipiuntur. Bonum solum & illud est,
 quod Euehesperita colant. Nam quoties id exi-
 mie seipsum hubertate superat, centuplum red-
 dit. At illud Cynipum circiter trecenta. Porro
 Cyrenaica regio, qua huius Africa editissima
 est, quam pastorales incolunt, treis in se plagas
 continet admiratione dignas. Primā, qua maris-
 tima est, quod in ea tam fructus maturi metun-
 tur, uindemianturq;: His compositis, in plaga
 qua supra maritimam est, medios fructus legūt,
 quos colles appellant, dum hi fructus adornan-
 tur, ij qui sunt in editissima plaga coquuntur
 atq; maturescunt. Itaq; dum primi fructus bi-
 buntur atq; eduntur, ultimi aduentant. Atque
 hunc in modum ad octo menses praeceptio fru-
 ctuum Cyrenaeos occupat: Hac haecenus de his
 dicta sunt. Persa ad ulciscendam Pheretimam
 ab Aryande missi ex Aegypto, Barcem perue-
 nerunt, oppidum obsederunt, missis ilico qui
 denuntiarent dedi autores necis Arcesilaū. Eos
 oppidani, ut qui cadis omnes participes essent,
 in colloquium non admiserunt. Ita octo menses
 Barcē cum obsidissent Persa, nono mense cuni-
 culos suffoderunt ad murum ferentes, & ualida
 tormenta admonerūt, sed cuniculos quidem fa-
 ber quidā ararius deprehendit arco scuto hunc

in modum: Circūferens illud intra murum, ad-
 monebat paucimento urbis: quod ubicunq; ad-
 monebatur alibi, illinc è solo nihil soni reddeba-
 tur: ad locum autē qui suffodiebatur, as clypei
 resonabat. Vbi è diuerso fodientes Barcaei, Persas
 suffossores interemerunt. Tormenta autem
 Barcaei ipsi repulsabant. Verum cum multum
 temporis contriuisent, & multi uerinq; cade-
 rent, nec pauciores ex Persis, Amasis dux pedis-
 tatus talem rem commentus est: Animaduer-
 tens Barcaos ui non posse superari, sed dolo, la-
 tam fossam per noctem depressit, eiq; fragilia
 superstrauit ligna: et super ea humum induxit,
 reddens solum cetero aquabile. Simul atq; il-
 luxit, Barcaos in colloquium euocat. Illi liben-
 ter obtemperauere, quòd eis cordi erat ad pa-
 ctionem deuenire. Pactionē autem in hanc for-
 mulam ineunt, ferientes fœdus super occultam
 fossam: Quoad humus ea ita haberet, tandiu
 fœdus in ea regione ratum foret. Barcaei quod
 aquum foret se pensuros regi promittentibus,
 & Persis se nihil rerum nouarū aduersus Bar-
 caos esse molituros. Barcaei dehinc fœderibus fœ-
 ti, & ipsi ex urbe prodibāt, & ex hostibus cui-
 cunq; libebat intrandi urbem faciebant pote-
 statem, patefactis omnibus portis. At Persa
 rescisso ponto occulto, in urbem proruperunt.
 Ideo autem pontem quem fecerant resciderunt,
 ut fœdus soluerent, quod cum Barcaei percussen-
 rant,

rant, tandiu ratum fore fœdus, quandiu maneret terra, ut tunc manebat. Refracto enim ponte, non manere fœdus in ea regione amplius. Pheretima traditos sibi à Persis Barcaos, qui faciendæ cadis principes fuerant, sudibus suffixit per ambitum murorum. Fœminarum quoq; decimas mamillas circa muros appendit. Ceteros Barcios Persis ut diriperet imperavit, præter Batiadas, & qui cadis affines non extiterant. His urbem permisit, reliquis in servitutem abreptis Persæ redierunt, qui cum ad urbem Cyrenen redissent, Carenai eos, oraculi cuiusdam servandæ gratia, per urbem deduxerunt. Sed inter transeundum præfectus navalis exercitus Bares illis præcepit, ut urbem diriperent, recusante Amasi peditum duce, se enim aduersus unam Barcen Græcam civitatem esse missos. Verum postquam transierunt, & ad rupem Lycæi Iovis subsederunt, pœnitentia eos subijt, quod Cyrenen non occupassent, eamq; iterum adoriri conati sunt, Cyrenais eos contemptui habentibus. Et licet nemo contra ferret arma, tamen incessit eis metus: illincq; cursu se proripientes, sexaginta circiter stadia confederunt. Vbi statim habentibus, ab Aryande nuntius advenit ad eos renocandos. Cum à Cyrenais comæmentum sibi præberi precarentur, eo accepto, in Aegyptum reuertebantur. Quos deinde Pœni excipientes, vestitus atq; utensilium gratia, ut

quisq; relinquebatur trahebaturq; , interficiebant : donec in Aegyptum peruentum est. Hic Persarum exercitus in Africam longissimè ad Euhesperidas processit. Quos autem Barcaorum cepere , quosq; ex Aegypto eiecere ad regem, q̄s Darius rex ad incolendum dedit vicum Bactrianae regionis , cui uico nomen imposuere Barca , ad meam usq; memoriam etiam incolis frequentem. Verum ne ipsa quidem Pheretima probe uita excessit. Nam posteaquam ultra Barcaos celerrime in Aegyptum redijt , male perijt. Vt enim existunt acres admodum & inuidiosa ultiones deorum in homines, uiuens uermibus computruit. Talis ac tanta Pheretima Batti filia in Barcaos uindicta extitit.

HERODOTI HALI-
CARNASSEI HISTO-
RIARVM LIBER V.
QVI INSCRI-
BITVR

TERPSICHORE.

TERPSAE, qui in Europa sub Megabyzo relicti à Dario erāt. primos ex Hellepontijs Perinthios, Dario subesse recusantes, subegerūt, antea quoq; à Paoni-

bus male affectos. Siquidem Paones qui sunt à Strymone, admoniti diuino responso, ut bellum Perinthijs inferrent: & si quidē à Perinthijs ex aduerso confidentibus prouocarentur, nominatim cōpellantibus, eos inuaderent: sin minus, ab inuadendo abstinerent, ita fecerunt. Enimuero confidentibus Perinthijs è regione Paonum in suburbanis, ibi singulare certamen ex prouocatione cōmissum est, uiri cum uiro, equi cū equo, canis cum cane. Et cum uictores duobus certaminibus Perinthij præ gaudio carmen Paana cantarent, tunc Paones hoc ipsum esse responsum dei coniectantes, inter se dixere: Nunc oraculum dei perfectum est, nunc nostrum est opus. Atq; ita in Perinthios canentes impetum fecere, egregieq; uincentes, ex illis paucos reliquere. Quæ quondam à Paonibus gesta fuerant, hunc in modum gesta sunt. Tunc autem Perinthij pro libertate strennue pugnantes, tamen multitudine à Megabyzo superati sunt. Perintho capta, Megabyzus per Thraciam arma circumferens, omnes eius urbes atq; omnes nationes pacatas regi reddebat. Hoc enim illi à Dario fuerat imperatum, ut omnem Thraciā subigeret. Gens Thracū secundū Indos omnium maxima est, quæ si aut unius imperio regeretur, aut idem sentiret, ut mea fert opinio, inexpugnabilis foret, et omniū gentiū multo ualidissima. Sed quia id arduū illis est, & nulla ratione cōtingere potest,

ideo imbecilles sunt. Habent autē multa nomina singularum regionum singula. Moribus tamen ac opinionibus consimilibus imbuti sunt, præter Getas & Trausos, & qui supra Crestonaeos incolūt. Ex quibus, quod Geta se pro immortalibus gerant, à me commemoratum est. Trausi uerò in ceteris quidē omnibus idē quod Thracæ: uerum circa natalia suorum atq; obitus hoc faciunt: Edito pæro, propinqui eū circumfidentes cum ploratione prosequuntur, recēdentes quascunq; necesse est illi, quod uitam ingressus sit, perpeti humanas calamitates. Hominem fato functum, per lulum atq; letitiā, terra demandant, referentes quot malis liberatus in omni sit felicitate. At qui supra Crestonaeos incolunt, ista agunt: Singuli plures uxores habent, quorum ubi quis decessit, disceptatio magna fit inter uxores, acri amicorum circa hanc rem studio, quā nā dilecta fuerit à marito præcipue. Quæ talis iudicata est, & hunc honorem adepta, ea à uiris ac mulieribus exornata, ad tumultū à suo propinquisimo mactatur, unaq; cum uiro humatur; ceteris uxoribus id sibi pro ingente calamitate ducētibus. Nam id eis summo dedecori datur. Reliquis Thracibus hic mos est: Liberos in mercato uenundant. Virgines nō asseruant, sed quibus libuit, cum uiris concumbere sinunt. Uxores asseruant uehementer, easq; magno ære à parentibus cōemunt. Punctas no-

tis esse frōtes, nobile iudicatur non esse notatas
 punctis, ignobile. Ociosum esse, pro honestissimo
 habetur. Agricultorem uerò, pro consēptissi-
 mo. Et bello atq; rapto uiuere, pulcherrimum.
 Atque hi quidem sunt eorum insignissimi mo-
 res. Deos autem hos solos colunt, Martem, Li-
 beram, Dianā: sed reges præter populares etiā
 Mercurium: eumq; è dijs præcipue, per quē so-
 lum iurant, à quo progenitos quoque se aiunt.
 Optimatibus eorū tales sunt sepultura: Prola-
 to triduum cadauere, mactatūq; omnifarijs ho-
 stijs, conuincuntur. Illudq; defletum prius, dein-
 de combustum sepeliunt, aut aliter humo con-
 tegunt. Aggestoq; desuper tumulo, cum alia
 omni generis certamina proponunt, tum præ-
 cipue certa cum ratione monomachiam, id est,
 singulare certamen. Et sepultura quidē Thra-
 cum huiusmodi sunt. Quod autem huius regio-
 nis ad aquilonem uergit, nemo potest pro com-
 perto referre quānam homines eam incolant,
 sed illam quæ trans Istrum plaga est, constat
 mactam esse atque ignotam, ubi solos audio ha-
 bitare homines, nomine Sigynas, ueste Medi-
 ca utentes, eorumq; equos toto corpore hirsutos
 esse, ad quinque digitos altitudine pilorum, eos-
 demq; pusillos ac simos, inualidosq; ad uiros ge-
 standos, sed curru iunctos, esse perniciosissimos:
 atque his curribus indigenas inuehi. Horum
 fines proximè accedere ad Helenetos, qui sunt in
 Adria.

Adria, eos quoque se colonos Medorum dicere, qui quo pacto coloni Medorum fuerint, eundem non queo dicere: sed fiat quidlibet intra longum tempus. Sigynas Pœni qui supra Massiliam incolunt, inſtitores appellant: Cyprii iacula. Verum ut Thraces aiunt, apes loca Transſiſtrana obtinent, & ob illas ulterius pergi non poſſe: quæ cum dicunt, haud credibilia apud me dicunt, quoniam hoc animal conſtat frigoris intolerans eſſe. Mihi tamen loca quæ ſeptentrionibus ſubſunt, uidentur ob gelu inhabitabilia eſſe. Haſtenus de hac regione: cuius oram maritimam Megabyxus Perſis obedientem reddidit. Darius tranſmiſſo rapidiſſime Hellesponto, poſtquam Sardis uenit, recordatus eſt beneficii in ſe ab Hiſtiazio collati, & conſilij Cois Mitylenæi. Quibus accerſitis Sardis, obtulit electionem. Hiſtiazus ut qui eſſet Mileti tyrannus, nullam ſibi tyrannidem popoſcit, ſed Myrcinum Hedonidem animo urbis in ea condenda. Et iſte quidem hanc elegit. Coës autem ut qui non tyrannus, ſed priuatus eſſet, optauit Mitylenes tyrannidem. Impetrato uterque quod optauerat, eò ſe conſulit. At Dario res huiusmodi oblata eſt, ut illam uidenti inceſſerit cupido iubendi Megabyſo, ut Paonas ex Europa è ſedibus in Aſia tranſportaret. Erant Pigres & Maſtyes uiri Paones, qui poſtquam Darius tranſmiſiſit in Aſiam, &

ipsi Sardis uenere, cupidi tyrānidis apud Pao-
 nas potiunda, ducētes unā sororem procera sta-
 tura atq; speciosam. Hi obseruato tempore dū
 in suburbanis Lydorū Darius praesideret, talem
 rem sibi agendam putarunt: Sororem quam
 optime poterant cum exornassent, ad aquam
 mittunt, uas capite continentem, equumq; è
 brachio trahentem, linumq; nentem. Eam pra-
 tereuntē Darius attente cōsiderabat, quod neq;
 Persica erāt illa quae ageret mulier, neq; Lydis-
 ca, neq; ullarum ex Asia feminarum. Hac con-
 siderans, misit quosdam suorum satellitū, iussos
 obseruare in quam rem uteretur mulier equo.
 Istis obsequentibus, fœmina ubi peruenit ad
 flumen, equo satisfacit, uas aqua implenit. His
 actis, eadem uia regreditur, aquam capite susti-
 nens, equū è brachio trahens, ac fufum uersans.
 Admiratus Darius tum ijs quae ab explorat-
 toribus audisset, tū ijs quae ipse uidisset, adduci
 corā fœminam iubet. Ea adducta, adolescens
 tes fratres qui aderant, non procul rem ipsam
 speculantes, interroganti Dario cuius illa esset,
 aiunt se Paones esse, & illam suam sororem.
 Ad quos Darius, quānam homines essent Pao-
 nes, & ubi locorū habitarent, & cuius rei gra-
 tia illi uenissent Sardis, percōtari. Adlescētes
 se uerò uenisse dicere, ut sese ei donarent, Pao-
 niam aut esse ad flumen Strymonem sitam, quā
 Strymō non procul abesset ab Hellefpōto: Pao-
 nes

nes esse coloniam Teucrorū qui è Troia fuerūt. Hac singulatim illi referebant. Interrogantiq; Dario, nunquid omnes illic fœmina tam laboriosa essent, affirmare prompte id ita habere. Huius enim rei grati. illud fiebat. Ibi Darus literas ad Megabyzum dat, quem in Thracia præfectum reuquerat, iubēs è sedibus suis Paones ad ipsum transferri, cum liberis pariter & uxoribus. Eques cum hoc nuntio confestim ad Hellespötum cucurrit. Hellespontoq; transmissio literas Megabyzo reddidit. Quibus ille lectis, sumpto è Thracia duce, aduersus Paoniam exercitum ducit. Paones cognito Persarum in se aduentu, contractis copijs processere ad mare, rati illac Persas ingressuros ad dimicandum. Et Paones quidem ad arcendū exercitus Megabyzi ingressum parati erant: Persa autē certiores facti, Paonas cōuenisse ad intercludendū ab ora maritima ingressum, sumptis ducibus iter ad superiora cōuertit, hostemq; latentes in eius oppida irrumpunt, & illa, utpote uacua, facile occupāt. Quod ubi rescinere Paones, pròtinus dispersi ad sua quisq; dilabuntur, seq; Persis dedunt. Ita è Paonibus Syropaones & Paople, & qui ad Prasiadō usq; paludē incolunt, è suis sedibus emoti in Asiam sunt abducti. Qui uerò circa Pangæū montē incolunt, Doberasq; & Agrianas & Odomantos, & ipsam Prasiadem paludē, a principia non cepit Megabyzus,

tentavit tamen expugnare eos qui paludem incolunt. Incolunt autem hūc in modū: In media palude compacta erant sublice, tenuem a cōtinentē ingressum uno ponte habētes. Has sublices tabulata sustinentes, olim cōmuniter omnes ciues statuebant. Mox ē lege hunc in modum statuendum censuerunt, ut pro singulis uxoribus quas quisq; duceret (ducunt autem singuli multas uxores) ternas defigeret sublices ē morte sumptas, cui nomē est Orbelus. Hoc habitantes modo, obtinēt singuli super ea tabulata turgurium in quo degunt, & fores inter tabulata compactas, deorsum ad paludem ferentes. Parvulos liberos per pedem recte illigant, metuētes ne illi in aquam deuoluantur. Equis autem & subingabilibus pisces pro pabulo prabent. Porro piscium tanta est copia, ut quoties quis ianuam compactam reclinaverit, demissam suae sportae uacuam, aliquanto post retrahat piscium plenam. Quorum duo sunt genera, unum quod uocant Papraces, alterum Tilones. E' Paonibus ij qui capti fuerē, in Asiam sunt abducti. Paonibus captis, Megabyzus nuntios in Macedoniam septem Persas, qui post eum erant in exercitu spectatissimi, misit ad Amyntā petituros regi Dario terrā & aquā. Est autē ē palude Prusiada brevis admodū in Macedonia uia. Nam in primis paludi confine est metallū, id est, fusa ars. Vnde post ea tēpora

ra Ale

*ra Alexandro in singulos dies singula talenta
 proveniebant. Post metallum, superato monte
 quem vocant Dysorum, Macedonia intratur.
 Eò Persa ubi pervenere, & in conspectū Amyn-
 ta, ad quem mittebātur, regi Dario terram &
 aquam petiere. Amyntas & ea dedit, & ho-
 mines in hospitium vocavit: Instructaq; splen-
 dide cœna, percomiter accepit. Persa postquam
 à cœna ad potum pervenere, Hospes, inquit,
 Macedo, nobis Persis consuetudinis est, quoties
 magnam exhibuimus cœnam, tunc etiam con-
 cubinas & adolescentulas uxores ad assidendū
 introducere. Proinde tu nunc, quoniam libèter
 excepisti nos, & liberali hospitio profectus es,
 regi; Dario & terram das & aquam, sectare
 consuetudinem nostram. Ad hæc Amyntas,
 Nobis, inquit, Persa ista consuetudo non est, sed
 viros à feminis semovendi. Verum quandoqui-
 dem vos exigitis qui domini estis, hoc quoq; vo-
 bis præstabitur: Hactenus locutus Amyntas,
 feminas accersit. Illæ ut iussæ præsto fuerūt, &
 è regione Persarum deinde confederunt. Quas
 Persa conspicati formosas, Amyntam alloquitur,
 negantes omnino id factū esse sapiēter. Sa-
 tius enim futurū fuisse, ab initio non venire fœ-
 minas, quàm postquā venerant nō assidere, sed
 ex adverso sedere in oculorum dolorem. Ita co-
 elus Amyntas, illas assidere iussit. Quæ cū ob-
 temperassent, illico Persa mamillas illarū tra-
 clare,*

Elare, utpote plusculo uino temulenti: nonnulli
 etiam tentare suauari. Hac Amryntas intuens
 etsi iniquo ferebat animo, tamē prae metu Per-
 sici nominis quiescere. Verū eius filius Alexan-
 der cū adesset, atq; hac suspiceret, utpote ado-
 lescens, & malorum inexpertus, nequaquā am-
 plius tolerare posse. Itaque grauiter ferens, ad
 Amryntam inquit, Tu uerō pater cede atati,
 abiq; hinc ad requiescendū, neq; indulgeas ni-
 mium potationi. Ego hic remanens, omnia hosti-
 tibus quæ oportet exhibebo. Amryntas cum rei
 noua aliquid facturū animaduertēs, ad hac re-
 spōdit, Fili, inquires, uerba tua hinc me summo-
 uentis penē intelligo. Ideo enim me dimittis,
 quod aliquid noui agere in animo habes. Qua-
 re nolo te quicquā noui in hos uiros perpetrare,
 futurum in perniciē nostram, sed tolera spectās
 quæ geruntur. Nam quod ad discessum meum
 pertinet, parebo: His responsis, Amryntas abiit.
 Et Alexander ad Persas, Vobis, inquit, hos-
 pites, cum his fœminis uel omnibus, si libet, fa-
 cilime licet cōcumbatis: sed cum qua earū con-
 cūbere libeat, indicate. Nunc enim fere tempus
 cubandi aduentat, & nos bene potos esse temu-
 lētosq; uideo. Proinde has fœminas, si uobis cor-
 di est, sinite ire ad se lauandum, quas cum lotæ
 fuerint, accipiat: Hac locutus Alexander, ap-
 probantibus Persis, egressas fœminas in mulier
 bre remittit cōclauē: ac totidē uiros leues ma-
 las ha

las habētes, muliebribus uestibus exornat: traditūq; pugionibus introducit, admonetq; Persas, inquit: Vos uerò Persa, à nobis in conuiuium estis omni munificētia accepti: quippe quibus & qua habeamus, & qua inuenire potuimus, ea omnia representauim⁹: & quod omnium maximum est, etiā nostras ipsorum matres & sorores liberaliter exhibemus: ut omni honore affecti à nobis, intelligati quibus rebus digni estis: utiq; regi qui nos misit, renūtiētis, à Graeco quodam Macedonum principe nos & mensa & lecto bene acceptos esse: Hac locutus Alexander, singulos Macedonas quos fœminas esse aiebant, aspidere iussit singulis Persis. Qui posteaquā à Persis attreclaxi capere, illos obtruncare: Et hac quidem morte affecti sunt Persa ipsi, pariter & eorū comitatus. Comitabantur enim eos & uehicula & familia, & omnis generis apparatus, qua cuncta cum illis omnibus pariter intercepta sunt. Non multo deinde interiecto tēpore cum magna horum uirorū inter Persas inquisitio fieret, Alexander illos prudēter occupauit, tum multa alijs pecunia, tū sorore sua nomine Gygea Bubari data, uiro Persa, uni ex inquisitoribus interfectorū. Ita horum Persarū cades deprehēsa, sed silētio suppressa est. Esse autē Gracos, qui hac fecere à Perdica progenitos, quemadmodū ipsi aiūt, & ego assentior in ijs, qua postea dicā. Id ita probatur

batur: & ij qui in Olympia certaminibus Gracorum præsunt, consentiunt. Nam cum Alexander certandi gratia ad hoc ipsum descendisset, à concursoribus prohibebatur, quòd negarent barbarorū id esse certamen, sed Gracorum. At ubi palam fecit sese Argium, Gracus esse indicatus est, & stadium currens, proximus primo extitit: Et hæc quidem ita gesta sunt. Megabyzus autem Pæonas ducens, abiit in Hellespontū: & illo trāsmissō, peruenit Sardis. Cum interim Histias Milesius iam muris cingeret locū, quo à se petito donatus à Dario fuerat in precium seruata ratū, qui locus est ad flumen Strymonem nomine Myrcinus. Megabyzus cognito quod fiebat ab Histiao, cum primum uenit Sardis, primum ducens Pæonas, ita est Darium allocutus: Rex, quidnā tu rei fecisti, dato loco ad urbem condendā in Thracia uiro Greco, eidemq; solerti atq; industriō, ubi affatim materia est ad naues edificandas, multūq; remigum atq; pecunia, multis etiam cum barbaris, tum Gracis intolentibus: qui nacli ducem, facient quicquid ille uel die uel nocte praeceperit? Nunc tu uirum hunc ita fauentē inhihe, ne domestico bello afflicteris: Inhihe autē mihi modo acersitum, quem cum acceperis, da operam ne quando in Graciam reuertatur. Hæc locutus Megabyzus, perfacile Dario persuasit, tanquā probe prospiciens quod esset euēturum. Darius

misso in Myrcinum nūcio, ad Histiaum hac in-
 quit: Histiae, rex Darius hac dicit, Mihi re-
 busq; meis melius cōsulentem quā te, inuenio.
 neminem, quod non uerbis, sed factis compertū
 habeo: proinde cum res magnas agere destinē,
 praesto mihi sis, ut ea tibi aperiā. Hīs uerbis fi-
 de habita, Histiaus, & simul magnificēs con-
 siliariū regis fieri, Sardis profectus est. Cui ad-
 ueniēti Darius, Histiae, ego, inquit, ea de causa
 te accersiui, quòd posteaquam à Scythiis redire
 maturauī, & tu ab oculis meis abfuiști, nullius
 rei desiderium tā me tenuit breuis, quā ut tu
 in aspectum & colloquium meum uenires: cum
 scias omnium possessionū preciosissimam esse
 uirum amicū, solertem, bene sentientē: qua tibi
 ambo adesse, ego testimonio esse possū a rebus
 meis. Quare tibi ego, qui fecisti probeq; uenisti,
 hoc gratificandum putauī, ut omīssa Mileto,
 & recens condita in Thracia urbe, me sequa-
 ris Susa, eadē qua ego habitaturus, meusq; cō-
 suictor ac consiliarius futurus. Hac locutus Da-
 rius, unā secum Histiaū ducēs, Susa uersus iter
 intendit, praefecto Sardibus Artasherne, fratre
 suo ex eodem patre. Item praefecto Otane ora-
 maritima: cuius patrem Sisamnem, unum è re-
 gis iudicibus, quòd iniuste ob pecuniā iudicasse-
 set, rex Cābyzes interemerat, interemptoq; de-
 tractum coriū in lora cōdidit, quibus tribunal
 in quo ille sedēs iudicarat intendit: ibidēq; eius
 filium

*filium Otanem sedere iudicem praecepit, atq; in
 memoria habere in quo tribunali iudicaret.
 Hic igitur Otanes in eo tribunali sedēs, tūc Me
 gabyſi ſucceſſor exercitus, Byzantios ac Chalce
 donios cepit. Cepit idem Antandrum qui eſt in
 terra Troade, cepit quoq; Lamponium. Sum
 pta etiam à Leſbijs claſſe, cepit Lemnum &
 Imbrū, à Pelasgis tunc quoq; utranq; habitam.
 Sed Lemnij quoniam praelio contenderant, &
 aliquandiu repugnauerant, mala perpeſſi ſunt:
 quorum qui ſuperſuere, q̄s praefectum Perſa im
 poſuere Lycaretum, Meandri eius, qui Sami
 regnauit, germanū. Hic Lycaretus cum Lem
 no praefet, hac de cauſa mortem oſpetijt, quòd
 omnes in captiuitatem redigebat, atq; euerte
 bat, alios inſimulans deſertores Scythica expe
 ditionis, alios uexatores copiarū Darij à Scy
 this reuertentiū. Hac iſte in ſua praefectura per
 petrabat. Sed nō diu in malis faciēdis delituit,
 & coeperunt iterum è Naxo atq; Mileto cala
 mitates Ionibus fieri. E Naxo quidē, quòd in
 ter inſulas felicitate praestabat: è Mileto autē
 quòd ea tēpeſtate prope ſeiſſam ſuperata ma
 xime florebat: eratq; Ionia praeſtextum, cum la
 borafſet duabus ſuperioribus atatibus morbo
 ſeditionis, donec eā ſeditionē Parij ſedauerint,
 ex omnibus Graecis correctores à Mileſijs dele
 ſti. Hunc autem in modū eos Parij corrigere:
 Cum Miletum ueniſſent uiri inter Parios praef
 ſtanti*

stantissimi, cernerentq; domos uehementer labefactatas, dixerunt uelle se regionē ipsorū peragrarē. Id facientes & omnem agrum Milesium lustrantes, ut quenq; fundum animaduertebant bene cultum fructumq; emittentem, conscribebant domini nomen. Peragrata omni regione, cum paucos huiusmodi fundos comperissent, quā maturrime ad urbem descenderūt. Coactōq; cētū decreuerūt urbem ab ijs esse incolendam, quorum fundos bene cultos inuenissent. Videri enim illos ita curaturos publica, ut sua ipsorum curauissent. Cateros Milesios, qui prius seditiosi fuisset, iusserunt horum dicto audientes esse. Ita Milesios Parj correxerunt. Ex his tunc urbibus hoc modo ceperunt Ionia mala contingere: Ex Naxo quidam locupletes ē plebej in exilium missi, Miletum se contulerunt. Miletum autem procurabat Aristagoras Molpagora, idemq; gener ac consobrinus Histiai Lysagora, quem Darius Susis distinebat. Nam Histiaus Mileti erat tyrannus, & per id tempus Susis degebat, dum Naxj Miletū uenire. Iampridē Histiai hospites, cum Miletum Naxj aduenire, obsecrarunt Aristagoram, ut aliquātulum copiarū ipsis pręstaret ad redendum in patriam. Ille colligens, si per eum isti in patriam redirent, fore ut Naxo imperaret: tamen pratendens Histiai hospitium, ita eos est allocutus: Mea quidem uires ad tantum copias

rum præbendū non suppetunt, ut inuitis his qui Naxū tenent, uos possim reducere: cum audiam octo millia scutatorum Naxijs, ac multum longarum nauū esse: tamē omne studium ad istud efficiendum adhibeo, hoc scilicet in animo uersans: Est mihi amicus Artaphernes Hystaspia filius, Darij regis frater, qui præses est omnium in Asia maritimorum, multo exercitu præditus ac multa classe. Hunc ergo uirum opinor facturum omnia ex animi nostri sententia. His auditis, Naxij instare Aristagora, ut rem quam optime posset, conficeret: utq; munera hominū pollicerentur, dicere, & se exercitui sumptum suppeditaturos, ut ipsi pasciscerentur, magnam uidelicet spem habentes, cum ipsi in Naxo apparuissent. Naxios omnia qua iuberentur esse facturos, atq; adeo ceteros insularum. Nullā dū enim Cycladū insularum sub Dario erat. Profectus Sardis Aristagoras, ait ad Artaphernem, esse insulam Naxum, non spatiosum illam quidem, sed pulchram alioqui & bonam, Ioniamq; uicinam, multū præterea & pecunijs & seruitijs præditā. Proinde tu aduersus hanc regionem ducito exercitum, per causam illuc exules reducendi. Quod facienti tibi magna sunt penes me in expedito pecunia, præter illas qua in exercitum erogabūtur. Has enim æquum est nos præbere, qui aduētus nostri autores sumus, & te insulas regi acquirere ipsam Naxum, &

qua ex hac pendent, Parum & Andrum, ceterasq; qua Cyclades nominantur. Unde proficiscens, haud difficile inuades Eubœam, insulam magnam ac beatam, nec inferiorẽ Cyp̃ro, ac facilem sanè ad capiendum, centum omnino nauibus ad has occupandas suffecturis. Huic respondens Artaphernes, Tu uerò, inquit, qua sunt ex utilitate regia domus exponis, & probe ista suades omnia, praterquam de numero nauium. Nam pro centum nauibus, ducenta tibi ineunte statim uere in promptu erunt. Oportet tamen de his rebus autoritatem quoq; regis accedere. His auditis, Aristagoras latus Miletum redijt. Artaphernes autem misso Susa ad Darium nuntio, per quem de rebus ab Aristagora dictis, eum certiorẽ faceret, ubi ille rem approbavit, ducẽtas naues instruxit, tum Persarum, tum aliorum sociorũ, magna sanè multitudine, prefecto eis dace Megabate, uiro Persa, familia Achemenidarum, suo ac Darij consanguineo: qui (si uera sunt qua post hoc tẽpus gesta) filiam desponderat Pausania Lacedemonio, Cleombroti filio, Gracie tyrannidem affectati. Delecto itaq; duce Megabate, exercitum Artaphernes ad Aristagoram misit è Miletò. Megabates Aristagora sumpto atque Iadum exercitu cum Naxijs profectus est, per simulationem eundi in Hellespontũ. Atq; ubi Chium peruenit, classem continuit apud Caucaſa, ut
illuc

illinc uento Aquilone traiceret in Naxum. Sed quoniā non erat fatale Naxios ea classe deleri, hoc negotij contigit : Megabates in circumueundis nauium excubijs offendit nauem Myndiam à nemine custodiri. Quam rem indigne ferens, iussit satellites inuentum eius nauis principem, nomine Scylacem, uincire traiectum per thalamiam, id est, per foramen per quod remus extat: ita ut caput extaret, corpus intus esset. Aristagoras à quodam factus certior, hospitē suum Myndum è Megabate uinctum afflictiari, Persam adit, hominem excusat, reposcit, cum nihil exoraret, ipse accedens Scylacem soluit. Id ubi rescituit Megabates, grauius admodum ferens, Aristagoram inuasit : cui Aristagoras, Quid tibi, inquit, est cū istis negotijs? Nonne te misit Artaphernes, ut me sequereris, atque eò nauis gares, quocunq; ego iuberem? quid multa agis? His uerbis indignatus Megabates, ubi non adfuit, misit Naxum quosdam cum nauis, ad rem Naxijs quae impenderet exponendam. Naxij, ut qui nihil minus quàm hanc aduersus se classem uenturam expectabant, ubi id audierūt, omnia confestim ex agris in urbem comportare: & se tanquàm obsidendi essent, instruere cibarijs, potu, murorum refectiōe. Et isti quidē tanquàm instante sibi bello, sese apparabant : illi uerò posteaquam è Chio in Naxum traiecerūt, iam praeuuitos aggressi sunt. Cōsumptiūq; quatuor

in obsidione mensibus, absumptaq; quam secum attulerant pecunia ab Aristagora maxima, cum plura desideraret obsidio, ubi mœnia Naaxijs exulibus aedificauerunt, in cōcionem reuerterunt male affecti. Aristagoras (quādo quod Artapherns receperat, præsare non poterat, nec exercitui stipendium exigenti dare, praesertim Megabate insimulante, apud milites male affecto, prater eā ne regno Mileti fraudaretur) his de causis trepidus de defectione cōsultabat. Contigit enim ē Susis ab Histiaeo uenire quendam compuncto notis capite, quibus Histiaeus Aristagoram cōmonestabat, ut ab rege deficeret. Id namq; uolens Histiaeus Aristagoram indicare, quia alia ratione facere non poterat, utpote itineribus custoditis, fidelissimo ē seruis caput erasit, literasq; impressit, & hominem retinens, quoad capilli refrutificarent: ubi illi renati sunt, raptissime dimisit Miletum, nihil aliud mandans, nisi ut cum Miletum peruenisset, iuberet Aristagoram eraso suo capite inspicere: Ea autē stigmata significabat (ut à me superius dictum est) defectionem. Hoc ideo Histiaeus faciebat, quod magnā sibi iacturā ducebat se Susis destineri, etiā atq; etiā sperans fore, ut si ab Aristagora rebellaretur, ad mare proficisceretur. Sine Miletus nil noui molirētur, nullam sibi uiam amplius esse ad eā reuertēdi intelligebat. Eum Histiaeus quidē hac considerās,

nuntium

nuntium mittebat. Aristagoras autem, cum ei hac omnia consentanea per idem tempus contigissent, retulit ad seditiosos, tã de sua sententia, quã de Histiaei mādatis. Cui cū ceteri omnes assensissent, iubentes ut rebellaret, Hecataeus tamen λογοποιός, id est, sermonum autor, initio dissuadere bellum sumi aduersus regem Persarum, enumerans cunctas nationes quibus Darius imperaret, omnemq; illius potentiam. Sed cum hoc persuadere nō posset, secundo loco suadere, ut classe mare occuparet, negans se uidere qua alia ratione id esset euenturum. Scire enim se Milesiorum vires esse imbecillas: si tamen pecunie ē templo, quod est in Brāchidū, tollerentur, quas Cræsus Lydus reposuisset, multū spei recipere mari potiundi, atq; ita pecuniam & ipsos habituros ad utendum, nec hostes spoliatus. Erant autem hæ ingētes pecunie, quemadmodū à me in primo libro demonstratum est. Verum ne hac quidem sententia obtinuit, sed illa, ut omnino rebellaretur: utq; unus eorum Minthem nauigaret ad exercitum, qui ē Naxo reuersus illic agebat, ut conaretur duces classiariorum comprehendere. Misus ad hoc ipsum Iatragoras, dolo cepit Oliatum Ibanolis Mylasensem, & Hyslium Tymnis Terminēsem, & Coēm Erxandri, quem Darius Mitylene donauerat, & Aristagoram Heraclidis Cysmaum, compluresq; alios. Ita ex professo Ari-
stagoras

Hecagoras defecit, omnia in Darium commentus.
 Et primum quidem, uerbo duntaxat tyranni
 dem immutans, statum Reipublicæ Mileti con
 stituit, ut secum libenter Milesij rebellarent.
 Idem dehinc in reliqua Ionia fecit, tyrannorum
 alios eijciens, alios utiq; quos ceperat è nauibus
 ijs, quæ aduersus Naxum unà ierant, ut ciuita
 tibus gratularetur, alium in alia urbe diuens
 dens, ex qua quisq; illorum erat. Quorum Coëm
 Mitylenæi ut acceperunt, sine mora produclum
 lapidibus interemerunt: Cymæi suum dimiserunt.
 Posteaquam & alij complures tyranni fuga
 solum uertere, passim per ciuitates tyrannorum
 abdicatio facta est. Tyrannis summois, Ari
 stagoras Milesius secundo loco iussit in singulis
 ciuitatibus conslitui singulos magistratus:
 moxq; ipse Lacedæmonem triremi pro legato
 missus est. Opus enim erat magnam aliquam
 comparare societatem. Sparta regnum iam nō
 tenebat Anaxandrides, Leontia filius, quia
 non superstes erat, sed eius obitu filius Cleome
 nes regnabat: non ille quidem propter uirtutis
 specimen, sed propter genus. Etenim Anaxan
 drides ducta in matrimonio sororis filia, quæ
 etsi cordi erat, tamen ex ea liberos non suscipie
 bat. Id cum ita esset, Ephori huc eum uerbis in
 cusauerunt: Si tu tibi non prospicis, certe nobis
 hoc non est despiciendum, Euristhai genus la
 besferi. Tu quandoquidem uxorem habes, quæ
 non

non concipit, aliam ducito, gratissimam rem ex hoc Spartiatis facturum. His ille respondens, negat se eorum rerum alterutram esse facturum: sed hos non rectè consulere, qui ipsum hortentur repudiata, quam haberet, uxore innoxia, alteram ducere: eoq; se non esse pariturum. Cui Ephori atq; optimales, consilio inter se habito retulerunt: Quoniam te cernimus amore coniugis quam habes, implicitum, facito quod dicimus, ac noli repugnare, ne quid de te Spartiata grauius consulant. Coniugem quam habes, ut repudies, non postulamus: quaecunque ei praestas nunc, ea omnia praestato: alteram tamen ducito prater hanc uxorem, quae sit fecunda. Hac dicentibus assensus est Anaxandrides, duas dehinc uxores habens. Bini adibus habitabat, haudquaquam Spartiaticè faciens. Non longo interiecto tempore, uxor quae posterius ducta est, parit hunc Cleomenem, quem mater successorè regni Spartiatarum nuncupabat. At uxor prior, quae haecenus sterilis fuerat, & ipsa concepit, hoc fato usa, quae cum re uera praegnans esset, domestici tamen posterioris uxoris id audientes, ac moleste ferentes, dicere, iactari hoc ab illa, animo subiiciendi sibi partum. Itaq; his indigne ferentibus, exacto tempore pariendi, Ephori increduli foemina parturienti custodes, assederunt: quae Dorieum peperit, moxq; Leonidem, & post hunc gradatim Cleombrotum.

Sunt.

Sunt qui dicant Cleombrotum atq; Leonidem fuisse geminos. Qua Cleomenem peperit secundo loco in matrimonium ducta, Perinetade Demarmeni filia, alterum filium amplius non genuit. Et Cleomenes quidem non copos, ut fertur, sed inops mentis: Dorieus autem inter equales omnes primus erat: meritoq; putans se ob uirilitatem regno potiturum. Hic ita opinione presumens, defuncto Anaxandrida, cum Lacedaemonij Cleomenem ex lege, quod maximus natus esset, creassent, indigne tulit id, sibiq; à Cleomene imperari. Igitur petita à Spartiatis plebe, coloniam duxit, neq; Delphico usus oraculo, in quam terram ad urbem condendam tenderet, neq; quippiam consuetorum executus, adeo rem indigne ferebat. In Africam navigans duobus Therai ad Synipem delatus, locum communijt totius Africa pulcherrimum, iuxta flumen. Sed illinc tertio eiectus anno à Macis & Afris & Carthaginiensibus, in Peloponnesum abiijt. Vbi Antichares uir Cleonius ei consilium dedit ex Laij oraculis, ut Heracleam in Sicilia conderet, Affirmans Erycis regionem esse Heraclidarum ipso Heracle, id est, Hercule conditore. Hoc ille audito, Delphos se contulit ad oraculum consulendum, nunquid regione ad quam mittebatur, potiturus esset. Pythia cum potiturum respondit. Sumptaq; Dorieus classe quam & in Africam duxerat, Italiam praeterueh

teruehebatur. Ea tempestate, ut ferunt, Sybarita cum Tely rege suo bellum Crotoniatis erant illaturi. Id metuentes Crotoniata, Dorieum ut sibi opē ferret orauere. Hic precibus inductus, unā cum illis aduersus Sybarin cōtendit, eamq; cepit. Hæc Sybarita Dorieum, & qui cum illo erant, fecisse aiunt. Crotoniata negant quēpiā se peregrinum in bello aduersus Sibaritas ascisse: prater unum Callium Heleum Iamideo- rum uaticinum: & hunc à Tely Sybaritarum tyranno ad ipsos transfugisse, hoc modo, quod sacrificans de eundo aduersus Crotonem non litaret: Hæc isti aiunt: quarū rerum utriq; testimonia hæc adferunt: Sybarita quidem sanum ac tēplum prope Crastin, lapidum maceriam, quod Dorieū capta urbe aiunt extruxisse Minerva, cognomine Crastia. Et hoc ipsius Doriei necis uolunt esse maximum testimonium, quod prater uaticinia agens interēptus est. Si enim nihil nisi id ad quod mittebatur fecisset, nec transgressus esset, Erycinam regionem obtinuisset, & obtentam possedisset, non ipse cum exercitu absumptus esset. At Crotoniata multa mōstrāt peculiariter donata Callia Heleo in agro Crotoniēsi, quæ etiam ad meam usq; memoriā prognati Callia collebant: Dorieo autē et eius posteris nihilominus fuisse donatum. Cui, si in bello Sybaritano fuisset Crotoniatis auxilio, multo plura quā Callia fuisse donanda. Hæc pro

pro se utriq; eorum testimonia referunt: quorū
 neutris accedere ut quisq; mauult, his accedat,
 licet. Nauigarunt autē cū Dorico et alijs duces,
 colonia Spartiatarum deducēda, Theſſalus, et
 Parabates & Celeas, & Euryleon, qui cum
 omni claſſe Siciliam tenuerūt, ſuperati a Phœ-
 nicibus atq; Aegeſtaniſ, in pralio occubuerunt,
 uno tantum ex hac aduerſa pugna ſuperſtite
 Euryleonte. Qui collectis eorum reliquijs occu-
 pauit Minoam Selinufiorum coloniam, Selinu-
 ſioſq; liberauit, monarchia Pythagora. Hunc
 cum ſuſtulſſent, ipſe tyrannidem Selinuntis in-
 uaſit. Sed breni monachus, id eſt, unicus prin-
 cept extitit. Nam Selinufij impetu in eū fa-
 cto, cū ad Iouis forenſis aram confugiſſet, obtrun-
 carunt. Dorico & uita & mortis cōmunis fuit
 Philippus Butacides, uir Crotoniata qui deſpō-
 ſa ſibi filia Telyes Sybarita, Crotone profuge-
 rat, abnegatoq; matrimonio trāſmiſit Cyrenē.
 Ex hac diſcedens, ſeclatus eſt familiarem tri-
 remem, ac familiarium uirorū ſumptum, quōd
 eſſet olympionices, id eſt, uictor certaminis ad
 Olympia, & omnium illinc Gracorum ſpecio-
 ſiſſimus. Ob quam corporis ſpeciem ab Aege-
 ſtaniſ ea qua nemo alius reportauit. Nam ſe-
 pultura eius heroico monumēto extructo, Ae-
 geſtani hoſtias offerunt. Hunc in modum Do-
 ricus uita functus eſt. Qui ſi in animum indu-
 xiſſet ſibi ferendum eſſe Cleomenis regnū, & in
 Sparta.

Sparta permansisset, regno fuisset Lacedæmoniorum potitus. Neq; enim diu Cleomenes imperauit, ac sine liberis decessit, una duntaxat relicta filia, nomine Gorgo. Cleomene igitur imperium tenente, Spartam uenit Aristagoras Mileti tyrannus, Cleomenemq; allocuturus conuenit, habens (ut Lacedæmonij aiunt) arcam tabellam, in qua totius terra ambitus erat incisus, cunctumq; mare, atq; omnia flumina. Huius in colloquium ubi uenit, ita ad eum inquit: Studium meum Cleomenes qui huc aduenirim, ne mireris. Non enim ab re hoc fit. Prolem Ioniam pro libera seruam esse, cum nobis ipsis dedecus dolorq; maximus est, tū uerò uobis, & eo maior, quo magis ceteros in Græcia antecellit. Proinde nunc per deos Græcos eripite Iones à seruitute consanguineos uestros, quod facile est ad præstandū. nā neq; barbari sunt uiri strenui, & uos in summum rei bellicæ per uirtutem euasistis, & genus pugnandi eorum huiusmodi est: Breues arcus, ac breuia spicula, longasque in capitibus cristas, unde faciles capti sunt, gerentes in pugnam eunt. Ad hæc tantum bonorum est his, qui eam incolunt continentem, quantum nō est ceteris uniuersis, tum auri (ut ab hoc incipiamus) tum argenti, tum aris, tum uaria uestis, tum iumentorū, tum mancipiorū: quibus uos si potiri libuerit, potiemini. Sunt quoq; inter se confines, ut ego disserā. His

H Ionibus

Ionibus confines sunt Lydi, qui terram incolunt
 tum aliarum rerum, tum uerò argenti feracissi-
 mam. Hac autem dicebat, ostendens ex ambitu
 terra in tabella quam attulerat descripto. Ly-
 du uero, dicebat Aristagoras, confines sunt hi
 Phryges auroram uersus, pecorū copia & ter-
 ra hubertate, omnium, quos ego noui, longe bea-
 tissimi. Phrygibus confines sunt Cappadoces,
 quos nos Syros appellamus. His confines sunt
 Cilices, huius maris accola, ubi hac Cyprus insu-
 la est sita, qui tributum annuum regi pendunt
 quingenta talenta. His Cilicibus confines sunt ij
 Armenij, & ipsi re pecuaria abundantes. Ar-
 meniorum hanc regionem contingunt Matieni,
 quorū terra Cissia hac cōfinis est. In qua iuxta
 fluuium hunc C hoassem sita sunt hac Susa, ubi
 rex magnus domicilium habet, atq; hic pecu-
 niarū thesauri sunt. Hanc uos urbem si animose-
 ceperitis, iam cum Ioue de diuitijs licet certetis.
 Neq; uerò opera pretium est, uos suscipere prae-
 lia pro terra neq; multa neq; ita feraci, & pro
 exiguis finibus aduersus Messenios uestros con-
 sortes, & Arcades & Argiuos, quibus nihil
 est neq; auri neq; argenti, quarum rerum cupi-
 ditate quis inducitur ad mortē periclitandum.
 Ergo cum offeratur occasio totius Asiae facile
 potius, aliud quippiam praoptabitur? Hac
 Aristagoras dicebat. Cui respondens Cleome-
 nes: Milessie, inquit, hospes, in triduum tibi d.ffero
 responde

respondere. Tunc quidem hæcenus processum est. Vbi uerò dies responsioni præstituta affuit, & ad locum de quo conuenerant, uentum est, interrogauit Aristagoram Cleomenes, quot dierum ab Ionio mari ad regem sit iter. Aristagoras alioque soleri, & ualde illū antecellens prudentia, in hoc tamen lapsus est: qui cum non deberet rem, ut se habebat, illi aperire, uolēs Spartiatas in Asiam educere, dixit trium mensium necesse iter. Cleomenes interpellata huius quam ordini instituerat oratione de itineris spatio, inquit: Hospes Milesie, abscede è Sparta ante solem occidentem. Nihil enim rationis dicis, cum istud facile non sit Lacedæmonijs, qui uis eos trimestri itinere abducere a mari: Hæc locutus Cleomenes, domum abiit. Aristagoras sumpto oleæ ramo, ad domū Cleomenis se cōtulit, eamq; ingressus iubebat precabundus, ad se audiendū mitti illius filiam. Assidebat enim Cleomeni filia cui nomen erat Gorgo, unica proles, eaq; oculo aut nouem annos nata. Cleomene iubente eum dicere quæ uellet, filiola enim gratia nolle prohibere. Tunc Aristagoras incepit polliceri illi undecim talenta, si precibus suis annueret. Abnuente Cleomene, subinde adiiciens eò peruenit, ut quinquaginta talenta polliceretur. Ad quod puella, Puer, inquit, hospes te corrumperet, nisi hinc abis. Cōsilio puella delectatus Cleomenes, in aliud conclauē abiit: & Aristagoras

goras è Sparta prorsus abscēssit, non facta ei amplius potestate indicandi itineris, quod erat usq; ad regem: ea nāq; itineris ratio ita habet: Vbiq; sunt regij stathmi, id est, mansiones, ac diuersoria pulcherrima. Iter omne per loca culta atq; tutum, id nunquam intermissum per Lydiam & Phrygiam viginti mansionum, hoc est uicenorum castrorum est, parasanga nonaginta quatuor & dimidiatus. E Phrygia excipit flumen Halys, cui imminent portae, quas transire omnino necesse, atq; ita fluium transmittere, & praesidium quod supra illum est. Transgresso in Cappadociam, & eam permetienti usq; ad fines Cilices, duodeviginti stathmi sunt, parasanga centum quatuor. In horum montibus positas duplices portas ac totidem praesidia pertransis. Haec tibi transgresso, & per Ciliciā iter facienti, tres stathmi sunt, parasanga quindecim ac dimidiatus. Ciliciam autem ab Armenia determinat flumen quod nauibus trāsitur, nomine Euphrates. In Armenia stathmi sunt diuersiorum quindecim, parasanga quinquaginta sex & dimidiatus, in quibus & praesidium est. Eam fluij, qui nauibus transeuntur, quatuor influunt, quos transmittere prorsus necessarium est. Primus Tigris, secundus dehinc ac tertius eiusdem nominis, etsi non idem fluius, nec ex eodem fluens loco. Nam horū quos enu-
merauī, primus Tigris ex Armenijs fluit, alter

ex Mantienis. Quartus fluvius nominatur
 Gyndes, quem Cyrus aliquando in trecentos ac
 sexaginta diduxit alueos. Ex hac Armenia
 in terram Mantienam tendenti stathmi sunt
 quatuor, unde in regionem Cissiam transeuntis
 sunt undecim stathmi, parasanga vero quadra-
 ginta duo & dimidiatus, ad fluvium Choassem,
 & eum non nisi naubus transmittendum, supra
 quæ urbs Susa est sita. Omnes autem hi stathmi,
 sunt centum undecim. Tet diuersiora stathmo-
 rum sunt ascendenti Sardibus Susa. Quod si
 iter regium recte metiamur parasangis, & pa-
 rasanga valet quantum triginta stadia, ut va-
 let, sunt è Sardibus ad regia, quæ dicitur Me-
 mnonia, tredecim millia stadiorum & quingenta;
 cum sint parasanga quadringenti quinquagin-
 ta. Itaq; peragrandò singulis diebus centena &
 quinquagena stadia, consumuntur, solidi nona-
 ginta dies. Hunc in modum ab Aristagora Mi-
 lesio apud Cleomenem Lacedæmonium dicente tri-
 mensium iter esse, recte dicebatur. Quod si quis
 exploratus ista inquirat, hoc quoq; ego indica-
 bo. Nam iter ab Epheso ad Sardis, hac ratio-
 ne decet computari. A Græco mari ad Susa
 (hac enim urbs Memnonis uocatur) dico esse
 tredecim millia stadiorum et quadraginta. Ex
 Epheso ad Sardis, quingenta & quadraginta
 stadia; atq; ita tribus omnino diebus productio-
 nis iter trimestre. Digressus è sperta Aristar-
 goras,

goras Athenas contendit, tyrānis liberatas hoc modo: postquam Hipparchum Pisistrati filium, Hippiaq; tyranni fratrem, qui in somnis uisionem cladis suae evidentissimam uidisset, interfecere Aristogiton & Harmodius, prisco genere Gephyrai: post hac nihilominus Athenienses, imò magis, quam prius, tyrānidem quadriennio pertulerunt. Visio autem insomnij Hipparchi hac erat: Pridie panathenaeorū uidebatur Hipparchus cernere uirum assistentē sibi, procerū atq; speciosum, hos uersus per anigma dicentem:

Intoleranda leo tolera tolerans animo agro.

Nemo uiris pœnas iniustis iure rependet.

Vbi dies illuxit, confestim prae se ferebat, referre hac uelle ad somniorum coniectores: sed mox spreta uisione misit pompam, ubi mortem optet. Gephyrai è quibus erant percussores Hipparchi, ut ipsi aiunt, fuere a principio ex Erethria oriundi. Verum ut ego interrogando comperio, fuere Phœnices, ex his, qui cum Cadmo in terram qua nunc uocatur Bœotia uenere, atq; eam incoluere, sortiti Tanagricum tractum. Vnde Cadmus primum per Argiuos exactis, iterum per Bœotios hi Gephyrai expulsi, Athenas diuerterunt. Ab Atheniensibus recepti sub conditionibus sunt, ut cines inter eos essent, multis nec memoratu dignis, quas agerent rebus impositis. Phœnices isti qui cum Cadmo aduenerunt, quorum Gephyrai fuere, dum hanc regionem

regionem incolunt, cum alias multas doctrinas in Graciam introduxere, tum uero literas, quae apud Gracos, ut multi uidetur, antea non fuerant. Et prima quidem illa extiterunt, e quibus omnes Phœnices utuntur. Progressu deinde temporis, una cum sono mutauerunt modulum primum. Et cum ea tempestate in plerisque circa locis eorum accola Iones essent, qui literas à Phœnicibus discendo acceperant, eas illi cum suis pauculis collocantes, in usu habuerunt, et in utendo confessi sunt, ut ratio ferebat, uocari Phœnices, quia essent à Phœnicibus in Graciam illata. Priscaq; consuetudine biblos appellant pelles, quod aliquando penuria librorum, hoc est, sirporum, pellibus caprinis ouilliq; utebantur. Adhuc quoque ad meam usque memoriam multi barbarorum talibus in pellibus scribunt. Quin ipse uidi apud Thebas Bœotias in Ismenij Apollinis templo, literas Cadmaeas in tripodibus quibusdam incisas, magna ex parte consimiles Ionicis. Quorum tripodum unus habet hoc epigramma:

Obtulit Amphistryon me gentis Theleboorum.

Hac fuisse circa aetatem Laij, qui fuit filius Labdaci, nepos Polydori, pronepos Cadmi. Alter tripodis hexametro carmine ait:

Scans in assueto pugilam certamine nictor,
Me tibi sacranit speciosum munus Apollo.

Sceus hic Hippocoontis filius fuit, qui tripodem
dedicauit, nisi alius fuit, idem quod hic nomen
habens, circa etatem Oedipodis Laio geniti.

Tertius tripus, & is hexametro carmine ait:

Laodamas ipsum tripodem sua in urbe mo-
narchus,

Hoc insigne decustibi magne dicauit Apollo.
Sub hoc Laodamante Eteoclis filio, qui monar-
chus fuit, id est, solus principatu est potit⁹, electi
sunt Cadmei ab Argiis, & se ad Encheleas
contulerunt. Gephyrei autē postea in suspicio-
nem Bæotiorū cum uenissent, Athenas commi-
grarunt: ubi sunt ab eis tēpla extructa seorsum
a ceteris cum alia quādā, tum Cereris Achææ,
& templū, & orgia. Quod fuerit usum Hip-
parchi in somnis, & unde fuerunt oriundi Ge-
phyræi, ex quibus fuere percussores Hipparchi,
a me commemoratum est. Vnde oportet ad eum
reduere sermonē, quem a principio institueram,
qua ratione sint Athenienses liberati tyrannis.
Hippia tyrannidē obtinente, & infenso eis pro-
pter eadem Hipparchi, Alcmaonida, qui gene-
re sunt Athenienses, profugi patria propter
Pisistratidas, quoniā ipsis una cum ceteris exu-
libus res de redeundo tentata, omni ope frustra-
ta fuit, conatiq; Athenas reuertendo liberare,
uehementer deciderant. Lipsydrium super Pæo-
niam communierunt. Dehinc omnia aduersus
Pisistratidas comminiscendo, mercede conduxerunt

runc ab Amphictyonibus templum Delphi adificandum, id quod est, tunc autem non erat. Enimvero cum bene nūmati essent, ac uiri spectati iam inde a suis maioribus, extruxerunt templum exemplari pulchrius, ac aetera omnia. Nam cum ex lapide Porino conuentum esset ut illud facerēt, tamē anteriora eius Pario lapide effecerunt. Ut igitur Athenienses aiunt, hi uiri Delphis sedentes Pythiam pecunsa persuaserūt, ut & quoties uiri Spartiata uenirent, siue privato, siue publico agmini petentes oraculū, proponeret ipsis liberare Athenas. Lacedamonij autem postquā sibi idem semper diceretur, mittunt Anchimolium Asteris, inter populares eximium, cum exercitu ad expellendos Athenis Pisistratidas, tametsi hospites suos, & in primis amicos. Antiquiora enim duxerunt quæ ad deum, quàm quæ ad homines pertinent. Hos itaq; mari nauibus miserunt, cum quibus Anchimolius ad Phalerū appulsus, copias eduxit. Id præsciscētes Pisistratida, auxilia Theßalia euocauerunt. Societatē enim cum Theßalis effecerant. Quibus rogantibus, communi decreto Theßali miserunt mille equites cum suo rege Cineæ, uiro Coniæo. Hos socios ubi habuere Pisistratida, hoc excogitauere: Planitiem Phalerorum detergūt, eumq; locū equitabilē reddūt, atq; illac equitatū in castra hostium immittūt. Equitatus in Lacedamonios irruens, cum alios

multos, tum uerò Anchimoliū interemit. Ceteros qui superfuere, ad naues repulit: Hunc in modum primus Lacedamoniorū exercitus abscēsit. Extat in Alopecis Attica bustum Anchimoliū, iuxta Herculis templū, quod est in Cynosargi. Post hac Lacedamonij maiores copias contra Athenas miserunt, non mari, sed terra, praefecto illis duce Cleomene, Anaxádride filio: cum quibus oram Atticam inuadentibus congressus primū Thessalorū equitatus, nō diu post in fugam uersus est, fuis supra quadraginta è suis. Qui superfuere, quā quisq; potuit, recta in Thessaliā rediere. Cleomenes ad urbē pergens, unā cum ijs Atheniensibus, qui liberi esse cupiebant, obsedit Tyrānos intra murū Pelasgicum redactos. Neq; tamen omnino Pisistratidas eiecere Lacedamonij, quippe qui de facienda obsidione non cogitauerant, & Pisistratida cibo potuq; bene instructi erant. Itaq; cum aliquot dies Lacedamonij tyrannos obsediſſent, Spartam abiere. Hic tamen casus qui alijs infauſtus, idem alijs fauſtus extitit. Nam filij Pisistratidarum, qui clam extra regionem seponabantur, intercepti sunt. Quo ex facto omnes eorum res perturbatae sunt, & pro redimendis filijs ad uoluntatem Atheniensium tranſegerunt, ut quinque dies ex Attica excederent. Moxq; in Sigeum, quod est supra Scamandrum, conueſſerunt, cum sex & triginta annos regnaſſent.

gnassent, oriundi è Pylo atq; à Nelo, ex eisdem
 prognati, ex quibus ij qui fuerunt cum Codro ac
 Melantho, qui prius aduentitij, tamen Athe-
 nienſium reges euasere. Eaq; de re Hippocrates
 Piſiſtrati pater, repetita memoria Piſiſtrati ſi-
 lij Neſtoris, idem nomen filio ſuo impoſuit: Hoc
 Athenienſes modo tyrannis liberati ſunt. Qui
 recepta libertate, quacunq; aut fecere, aut paſſi
 ſunt memoratu digna, antequam Ionia defece-
 rit à Dario, & Ariſtagoras Mileſius Athenas
 oratum auxilia uenerit, hæc prius ediſſeram:
 Athene cum magna fuiſſent antea, tunc ta-
 men tyrannis liberata, extitere maiores. In
 quibus duo uiri præpollebant. Cliſthenes uir
 Alcmaonides, qui (ut fama fert) Pythiam per-
 ſuaſerat, & Iſagoras Tiſandri, illuſtri quidem
 familia, ſed quàm uetuſta non quæo affirmare:
 eius tamen cognati Ioni Cario immolant. Hi uĩ
 ri per factiones de potentatu contendebant. Cli-
 ſthenes cum uinceretur, populum amplectendo
 ex quatuor tribubus mox decẽ effecit, cognomi-
 nibus Iouis filiorum, Pelcontis & Aegicoris &
 Argadei & Hopletis, in alia commutatis, quæ
 ipſe inuenit, aliorum heroum indigenarũ, præ-
 ter quàm Aiach, quem etſi hoſpitẽ, tamen ad-
 iecit, utpote finitimũ ac ſociũ. Qua in re ui-
 detur mihi Cliſthenes hic auũ ſuum mater-
 num Cliſthenem Sicyonis tyrannũ fuiſſe imita-
 tus. Ille enim, quia cum Argijs bellũ geſiſſet,

ſummo

summonit è Sicyone certamina canentium poemata, ob Hōmeri carmina, in quibus Argos atque Argū tantopere celebrantur. Neque hoc modo summonit, sed etiam optavit monumētum Adraſti calamitōſi, quod erat in ipſo Sicyoniorum foro, quia fuerat Argius, exterminare. Ideoq; Delphos adiit ad oraculum conſulendum, nunquid Adraſtum eijceret. Cui Pithia reſpondens, inquit: Adraſtum quidem Sicyonum regem eſſe, iſſum uerò lapidatorē. Id non concedente ſibi deo, Clīſthenes reuerſus excogitabat quod pacto Adraſtus ipſe demigraret. Quod ubi excogitaſſe ſibi uiſus eſt, miſit ad Bæotias Thebas nūnciatum, uelle ſe afferre Sicyonem Menalippum Aſtaci filium. Eumq; tribuentibus Thebanis, in urbē intulit, atq; ei fanum in ipſa curia designatū exadificauit munitiſſimo iam loco, in quem intulit Menalippū. Quod factum deberet exiſtimari inimiciſſimū Adraſto, quod & Meceſtē fratrem eius, & Tydeum generum Menalippus interfeciſſet. Clīſthenes ubi fanum extruxit, hoſtias & dies feſto Menalippo dedit ab Adraſto ereptos, quibus illum Sicyoniū magno cum honore proſequi conſueuerant. Etenim regio Polybi fuerat, qui cum ſine liberis decederet, imperium Adraſto legauit nepoti ſuo ex ſilia. Cum Sicyoniū cum alijs honoribus proſequeretur, tum uerò tragicis choris, ita ut non Dionyſium, ſed Adraſtum uenerarentur. Clīſthe-

nes choros quidem Libero, ceteras uerò ceremonies Menalippo dicauit: Hac ille in Adrastum egit. Tribus autem Dorienſium, ne forent eadem Sicyonijs quæ Argijs, alia nomina commutauit: ex quibus Sicyonios plurimum ridiculos reddidit. Quippe ſuis & aſini ultima cognomina pro prijs impoſuit, præterquàm tribui ſuæ, cui à ſuo ipſius imperio nomen indidit, id eſt, ab Archæ. Itaque hi tribules Archelai uocabantur. Cæterorum alij Hyulæ, id eſt, ſuales, alij Oneatæ, id eſt, aſinales, alij Chæreatæ, id eſt, porcales. His tribuū nominibus Sicyonijs & Cliftbene imperante, & eo defuncto, ad ſexaginta annos uſi ſunt, quæ poſtea inter ſe reputantes in alia tranſtulerunt, Hyllæas, Pamphylos, Dyamanates: quarta tribui quàm adiecerunt, impoſito cognomine Aegiales, ab Aegialo Adraſti filio: Hæc Sicyonijs Clifthenes & ipſe (ut mihi uidetur) præ contẽptu Ionum, ne forent eadẽ ipſis & Ionibus tribus, Clifthenem ſibi cognominẽ imitatus eſt. Cum enim populus Athenienſis fuiſſet antea exagitatus, poſtea quàm omnium autoritatẽ ad ſuam unius redegit: tum tribuum nomina cẽſuit immutanda, & plures ex paucioribus faciendas, decem pro quatuor, & totidem Phylarchos, id eſt, tribunos à tribuū præſectura. Ita populo in tribus diſtributo atq; cõpoſito, erat multo ſuperior his qui erant cõtrariæ factionis. Superatus in partibus

sibus Isagoras, hoc in uicē excogitauit, ut Cleomenē Lacedæmonium aduocaret, iam inde obfidione Pisistratidarum sibi hospitē factum, qui tamen culpabatur, quod ad uxorem Isagoræ uentitaret. ut misso primum Athenas caduceatore Clisthenem eiecit, & cum eo alios complures Atheniēses, quos piaculi insimulabat, uidelicet admonitu Isagoræ hæc dicens. Nam Isagoras atq; amici eius non erant affines cadis, cuius insimulabantur Alcmaonida & qui erāt enagees: ita nominabantur qui Atheniensium piaculo obstricti erant: Cylon quidam Atheniensis uir Olympionices, affectata tyrannidiæ cōpertus est. Simulato nanq; equaliū sodalitiō arcē occupare conatus. Id cum efficere non potuisset, assedit simulacro dei supplex ipse ac socij. Hos illinc summonerunt quidē magistratus Naucratorū, qui tunc Athenas incolebant, data fide puniēdi eos citra mortem. Sed culpa horū mox interfectōrū fuit penes Alcmaonidas. Hæc ante Pisistrati atq; gestæ sunt. Vbi Cleomenes per nuntium eiecit Clisthenem atq; piaculares, quamuis Clisthenes ipse profugisset, nihilo secus Athenas uenit, non magna cum manu, atq; illinc septingentas familias militares Atheniēsiū, tanquam piaculo contaminatas, relegauit, quæ ei suggerebat Isagoras. Hoc actō conabatur secūdo loco senatū dissoluere, et magistrat⁹ trecētū Isagoræ militibus mādare. Ven-

rum reluctante senatu atque obtemperare nolente, Cleomenes Isagorasque cum sua factionis hominibus arcem occuparunt. Quos ceteri Athenienses cum senatu sentientes, biduo obsederunt. Tertio die quicumque Lacedaemonij ibi erant, accepta fide, regione discesserunt, rato effectu quod Cleomenis dictum est. Nam ei ad occupandam arcem ascensum deti, et ad dei penetrale consulendi gratia eunti, exurgens est sella sacerdos, antequam ille ualvas referret, Lacedaemonie, inquit, hospes, rursus redeas, neue templum introeas. Non enim Doribus hic introire fas est. Cui Cleomenes: Ego, inquit, mulier, Dore non sum, sed Achaeus. Itaque admonitu uti nolens, atque in conatu pergens, tunc quoque iterum a proposito cum Lacedaemonijs decidit. Ceteros ad necem uinxere Athenienses, & in ijs Timesitheum fratrem eius, cuius manualia opera atque strenuitatem in primis referre habeo. Atque hi quidem in uincula coniecti, mortem oppetiere. Athenienses autem post hac reuocatis cum Clisthene septingentis militum familijs, quos Cleomenes exagitauerat, Sardis mittunt ad contrahendam cum Persis societatem: Intelligebant enim sibi cum Cleomene atque Lacedaemonijs esse bellandum. Ut Sardis uenire nuntij, mandataque exposuere, percontatus est eos Artaphernes Hytaspis filius, Sardi prator, quinam homines essent Athenienses: & ubi terrarum incolentes, qui socij

Persa

Persarum fieri orarent, Vbi id ex nuncijs au-
 duit, ita eis ingenue respondit: Si regi Dario
 terram darent & aquam, se cōtracturum cum
 eis societatem: sin minus, illos abscedere praece-
 pit. Nuntij in se collocuti, quòd societatem face-
 re cuperent, daturos se esse dixerunt. Quo nomi-
 ne ubi reuersi sunt domum, uehemēter accusa-
 ti sunt. Cleomenes intelligens ab Atheniensibus
 se & uerbis & factis laedi, ex omni Pelopon-
 nesio, copias coëgit, dissimulans quem ad finē,
 cum haberet in animo tum populum Athe-
 niensem ulcisci, tum Isagoram constituere ty-
 rannū, qui unā cum eo ex arce decesserat. Com-
 parato exercitu ingenti, ipse Eleusina inuasit,
 & ex composito Bæotij Oenoēm occuparunt:
 & Hysies ultimos Attica populos, & ab al-
 tera parte Chalcidēses ora Attica loca popu-
 labantur. Athenienses etsi ancipiti bello distri-
 cti, Bæotiorū & Chalcidēsium ultione dilata,
 arma contra Peloponnenses in Euleusine agen-
 tes, ferūt. Dumq; ambo exercitus cōferturi prae-
 lium essent, Corinthij primi omnium secum re-
 putantes iniuste à se agi, auerterunt se, atq; ab-
 scesserunt. Secundum hos idem fecit Demara-
 tus Aristonis filius, qui & ipse erat rex Spar-
 tiatarū, & è Lacedamone copias contraxerat,
 nec à Cleomene superiori tēpore discesserat. Ob
 quam regū dissensionem lex apud Spartā lata
 est, nō licere utriq; regi cū exercitu prodire. Nā
 prima

prius prodibāt, & his seiunctis, alterum quoq;
 ē Tyndaribus relinqui. Quin & isti antehac
 ab eis euocati, exercitum ambo comitabantur.
 Tunc ceteri scōj qui erant in Eleusine, cernen-
 tes non convenire inter reges, & Corinthios
 aciem deseruisse, & ipsi dilapsi abierūt. Quar-
 to nunc Dōres in Atticam profecti sunt, bis ad
 belladum ingressi, bis ob Atheniensium multitu-
 tudinis commodum: Primo, quia Megaram co-
 loniam deduxerant, quæ expeditio recte vo-
 cetur sub Codro Atheniensium rege. Iterum ac
 tertio, dū ad expellendos Pisistratidas ex Spar-
 ta ventum est. Quarto, dum Cleomenes Pello-
 ponneses ducens, Eleusine inuasit. Ita quarto
 tunc Dōres aduersus Athenas expeditionē sum-
 pserunt. Dilapsa igitur indecore hoc exercitu,
 ibi Atheniēses nolentes uliū ire iniurias, pri-
 mam expeditionem fecerunt aduersus Chalcidē-
 ses, quibus Bæotij ad Euripum iere suppe-
 tias. His conspectis, Atheniēses putarunt sibi
 cum eis prius quam cum Chalcidensibus pugna
 conferendam. Itaq; congressi cum illis, egregie
 superant; permulsiq; eorum casis, septingentos
 capiunt. Eodem die transgressi Euboiā, cum
 Chalcidensibus confixere quibus etiam uictis,
 quatuor millia colonorum in prædijs equitum
 reliquerunt. Equites autem apud Chalcidēses
 vocabantur locupletes. Horum quoscunq; cepe-
 runt, una cum Bæotiorum captiuos uinctos in

carcerem coniecerunt, quos aliquanto post, bi-
 nis multatos minis soluerunt, eorumq; quibus
 alligati fuerant, uincula in arce suspenderunt,
 quae ad meam usq; memoria extabant, penden-
 tia è muris, à Medo ambustis, è regione coe-
 naculi ad occasum spectantis. Decimam quoq;
 redemptionis consecrarunt, facta area quadris-
 ga, quae ad sinistram manum intrantium stas-
 tim in propylaea arcis stabat, cum hac inscrip-
 ptione:

Attica perdomitū acri sub Marte iuuentus

Bæotum populis Chalcidicāq; manu,

Damna rependerūt uinclis & carcere ceco,

Quorū hæc de decima stāt tibi Pallas equa.

Et Athenienses quidem augeſcebant, iuris au-
 tem æquabilitatem eſſe rem bonam, non ex uno
 tantum, ſed undiq; datur intelligi. Siquidem
 Athenienſes quandiu tyrannis ſubiectione fue-
 runt, nullis finitimorum in bello præſtantes
 erant. Liberati uero tyrannis, multo omnium
 primi extitere. Vnde liquet, eos dū tyrannis pa-
 rebant, de induſtria peccaſſe, tanquam domino
 laborantes: at libertate pariti, ſibi ipſi quiſq;
 rem gerere properabat: Athenienſes ita age-
 bant. Thebani autem poſt hæc ulciſcendi illos
 cupidi, ſciſcitatum ad deum miſerunt. Quibus
 reſpondens Pythias, negabat per ſeſe eos poſſe
 illos ulciſci, iubebatq; ut ad fama celebritatem
 referentes rogarent ſibi proximos. Reuerſis qui
 miſſi

missi ad oraculum erāt, ac responsum exponen-
 tibus, Thebani illud nihili facientes, quod reser-
 rebatur ut rogarent proximos, dicebant: Nun-
 quid non proximè nos incolunt Tanagrai Coro-
 naiq; & Thespienses, qui nostri assidue cōmis-
 litones, alacri atq; concordī in partes animo
 bella nobiscum tolerant? Quid hos rogari oportet?
 nunquid potius hoc non habendum pro ora-
 culo? Hac illis ratiocinantibus, quidam re au-
 dita, inquit: Ego quid sibi velit oraculum, ui-
 deor mihi intelligere. Asopi dua filia fuisse
 traduntur, Thebe & Aegina, quæ quoniam
 sorores sunt, opinor deum respondere nobis, ut
 Aeginetas rogemus, qui vicem nostrā ulciscen-
 tur. Thebani, quoniam nulla quam hac visa est
 dicti potior sententia, protinus misere ad Aeo-
 ginetas orandos auxilia, tanquam proximos ex
 dei oraculo. Illi petētibus his auxilia, dixere se
 mittere cum eis Aeacidæ. Scietate Aeacida-
 rum freti Thebani, cum laceßissent Athenien-
 ses, accepta offensione adversa pugna, iterū au-
 xilia virorū remissis Aeacidis oraverūt. Quo-
 rū prece moti Aegineta, tum magnitudine opū
 inflati, tum pristina inimicitia, quā gessere cum
 Atheniensibus memores, bellum illis haud in-
 dictum intulerunt. Nam cum Athenienses Bæo-
 tjs incumberent, ipsi longis navibus in Atti-
 cam trañcientes, cum aliis multis populos in
 cætera ora maritima, tum Phalerū diripuerūt,

magnam ex hac re calamitatem Atheniensibus afferentes. Inimicitia autem, quam Aegineta aduersus Athenienses habebant, ex hoc initio extitit: Epidaurij, cum sua ipsis terra nihil redderet, de hac calamitate Delphicum consuluere oraculum. Quibus Pythia iussit, ut Danae & Auxesia simulacra erigerent, & postquam erexissent, melius secum actum iri. Sciscitantibusq; Epidaurijs, utrum ex aere facerent illa, an ex lapide, respondit se e neutro fieri. sinere, sed e ligno oleagino, olea tamen, non oleastri. Rogabant igitur Epidaurij Athenienses, sibi permitterent olea incidere, qui scilicet oleas illas sacrificatissimas esse existimarent. Fertur etiam nusquam getium nisi Athenis, illa tempestate oleas fuisse: Athenienses se uero dixerunt concessuros, hac duntaxat lege, si quotannis illi sacra Minerva urbanae & Erechtheo afferrent. Accepta condicione Epidaurij quae rogabant impetraverunt, & simulacra ex his oleis fabricata statuerunt: terraq; sua fructum eis ferente, quod conuenerat, Atheniensibus persoluebat. Eo tempore atq; superiori, Aeginetae Epidaurijs parebant tum in alijs, tum uero in litibus, quas Aegineta inter se uel a flores, uel rei illuc se conferentes agebant. Vearum ex eo tempore fabricati nauibus, nullo consilio usi, ab Epidaurijs descinerunt. Faeliq; homines, ac muri positi, cum alias clades inferebat, tum simul

simulacra Damia & Aexesia surripuerunt:
eaq; asportata, in regionis suae mediterraneo lo-
co statuerunt, cui nomen est Ocea, viginti ferme
procul ab urbe stadijs. Hoc in loco illis erectis,
supplicabant sacrificijs atq; iocundis choris
mulierum, denis uiris utriq; demonum assigna-
tis, qui choris praesent. Nam chori neminem
uiru nuncupabant, sed indigenas saeminas: quae
ceremonia apud ipsos quoque Epidaurios fue-
rant. Surreptis statuis, Epidaurij quod fuerant
pacti Atheniensibus, non soluebant, cuius rei
cum a nuntijs Atheniensium admonerentur,
reddere rationem cur iniurijs non essent. Se enim
quandiu apud se statuas habuissent, quod con-
uentum erat exoluisset, eisdem iam uiduatos non
debere exoluere, sed Aeginetas, qui illas ha-
berent, a quibus id exigi iubebant. Ad eas re-
petendas Aeginam Aethenienses misere. Aes-
gineta negare quicquam negotij esse cum Athe-
niensibus. Post repetita simulacra, Athenienses
aiunt triremem missam publice cum ciuibus qui-
busdam: qui Aeginam cum uenerunt, simulacra,
tanquam e iuis lignis facta, conatos esse suis sedi-
bus emoliri ut asportaret. Cumq; eo pacto pen-
nequiret, circumdati finibus trahere tentasse.
Sed dum trahunt, contruui, et cum contruuo ter-
ramotum extitisse, eaq; de re illos remiges, qui
traherat simulacra, ab his in auentia esse con-
uersos: & hoc morbo sese tamquam hostes mutuo

trucidasse, donec unus ex omnibus relictus est, qui ad Phalerū se recepit. Athenienses ita rem gesta esse memorant. Aegineta negant illos unā cum naui uenisse. Facile enim se unam nauim, atq; a deo cōpluscūlas, etiā si sibi nulla fuissent naues, fuisse propulsaturos: sed cum cōpluribus in ipsorum terram inuasisse, se uerò cessisse, nec pugna nauali contendere uoluisse: qui tamē plānum facere nequeūt, an quia impares se esse ad pugnandum agnoscerent, ceaserint: an uolentes permiserint illos facere quod secerunt. Athenienses quoq; , quoniā nulli propugnatores obstarent, egressos ē nauibus ad simulacra se conuertisse: & cū ea ē suis uestigijs amoliri nequissent, ita circumdatis reſtibus trahere conatos, donec illic ambo simulacra contrahuntur, seceſſe rem apud me fide carentem, alicui alteri credibilem. Aiunt enim illa procubuisse sibi in genua, atque ex eo tempore semper genu nixa permansisse: Et hac quidem Athenienses fecisse. Se uerò, quòd audirēt sibi bellū ab Atheniensibus illatum iri, praparaſſe Argios, ut sibi aduersus Athenienses in Aeginam descendentes adestent auxilio. Eosq; cum latuissent hostē in traiciendo ex Epidauro in insulam, Atheniēſes, qui nihil praescissent, à nauibus disclusos irruisse: et interea tonitruum ipsis terramotūq; extitiſſe: Hac ab Argis Aeginetisq; commemorantur. Atheniēſes quoq; cōſiſcētur, unū omnino ē suū

è suis incolumem in Atticam reuertisse, quæ ta-
 men Argj auna superstitem fuisse ex Attico
 exercitu, quæ ipsi profigaßent. Eundem Athre-
 nienses demonio incolumem nihilo secius perijisse
 referunt hunc in modum: Cum Athenas se re-
 cepisset, clademq; renūtiasset, uxores eorum qui
 aduersus Aeginam profecti fuerant, indigne
 ferētes unum ex omnibus esse reducem, circum-
 fusas hominem prehendiße, ac fibulis uestimē-
 torum pupugisse, percōtantes singulas, uoi suus
 uir esset, atq; hoc modo hunc fuisse confectam.
 Idq; factum mulierum, usum esse Atheniensiu-
 bus ipsa clade tristius. In quas cum alia ratio-
 ne animaduertere non possent, uestem illarum
 in eadē mutauerunt. Nam antea Doridem ue-
 stem gerebant Attica fœmina, similem Co-
 rinthia. Itaq; mutauerunt in lineam, ne fibulis
 uterentur, quāquam reuera si ratione utamur,
 non Ias olim uestis fuit, sed Caira, quoniam o-
 mnis prisca uestis fœminarum Græcarum eadē
 erat quæ nūc, quā Doridem appellamus. Præ-
 terea Argj & Aegineta idē adhuc faciunt,
 apud quorum utrosque mos est fibulas facienti
 sescuplus quā tunc mensura cōsueuerat: quas
 precipua fœmina eorum templis dearum conse-
 crare solent, neq; aliud quicquā Atticum illic
 offerre, ne urceum quidem, sed ex ollis gētilibus
 in posterum ibidem potare. Eoq; contentioni
 processere Argia atq; Aegineta mulieres cum

Atticis, ut ad mea usque aetatem fibulas gestas
 uerint, quam antea gradiores. Odiorum prin-
 cipium Aeginetarum in Athenienses hoc, quem
 admodum commemoratum est, extitit. Cuius
 rei circa statuas gesta, memoriam retinentes
 Aegineta, libenter Thebanorum rogatu auxi-
 lium tulere Boeotjs. Qui cum maritima Atti-
 ca uastarent, Atheniensesque aduersus Aegis
 nam expeditionem inirent, aduenit e Delphiis
 oraculum, ut ab Aeginetis ladendis triginta
 annos abstinerent, tricesimo anno cum sanum
 Aeaco dicaissent, bellum cum Aeginetis in-
 choarent, ad uotum eius re successura. Sin bellum
 continuo inferrent, fore ut interea multa detri-
 menta acciperent & inferrent, sed ad extres-
 mum illos subigeret. Hoc oraculum ad se Athe-
 nenses allatum ubi audire, eatenus ei obtem-
 perandum censuerunt, ut Aeaco sanum dica-
 rent, quod nunc in foro extructum uisitur: sed
 triginta annis non esse abstinentium, quod uide-
 licet audissent esse fatale, multa se passuros in-
 digna ab Aeginetis, si bello abstinerent. His
 tamen ad ulciscendum se parantibus, Laceda-
 monium factum extitit impedimento. Siquidem
 Lacedaemonij, audito comento Alcmaonidarum
 erga Pythiam, & quae egisset Pythia in ipsos
 atque Pisiſtratis, duplicem se iacturam fecisse
 animaduvertebant: quod & suos hospites in pa-
 triam eiecissent, & nulla sibi ex hoc facto gratia

ab Atheniensibus haberetur. Pitierea oraculus urgebatur, denuntiantibus multa ipsis et indigna ex Atheniensibus futura, quorum antea hac securi fuisset, praesertim ex eo, quod a Cleomene Spartam reuerso didicerat. Etenim Cleomenes potitus est ex arce Atheniensium oraculis, quae à Pisistratidis prius possessa, cum expellerentur, relictæ fuerant in templo. Ea Lacedaemonij ubi per Cleomenem accepere & animaduvertebant Athenienses augejcentes, nec ad ipsis obtemperandum ullo modo esse animatus: praeterea genus Atticum quod sub tyranni fuisset infirmum, & ad parendum præptum, nunc parua libertate ipsis par existeret. Hac omnia considerantes, accersierunt Hippia Pisistratida à Siagea Hellesponti, quò Pisistratida confugerant. Postquam Hippias accersitus adfuit, accitis etiam aliorum sociorum nuntiis, ita Spartiata apud eos uerba fecere: Agnoscimus uiri socij nos haud rectè egisse, qui e mentitis oraculis inducti, uiros qui erant nostri in primis hospites, quiq; in animum inducebat præbere nobis Atlernas obnoxias, è patria eiecimus. Et cum hac fecerimus, tamen ingratam populo urbem tradidimus: qui posteaquam per nos liberatus, despectit nos pariter ac regem nostrum per dedecus detrimentumq; eiecit: inflatusq; superbe, famam auget: praecipue quidem, Bæorios suos finitimos atq; Chalcidenses didicisse qui ipsi sint: sed fore

I 5 fortass

fortassis, ut alius quis si peccauerit, idem discat. Quare, quoniam in illis agendis peccauimus, nunc demus operam, ut illuc unà nobiscum euntes supplicium de illis sumamus. Hac enim de causa Hippiam & uos è sua quosq; urbe accersimus, ut publico consensu & cōmuni exercitu reducētes hunc Athenas, reddamus ei quæ abstulimus: Hac Spartiata. Quæ cum alij socij nō probarent, cumq; silentium agerēt. Corinthius Socrates ita locutus est: Eo tēpore cælum sub terra, ac terra superior cælo erit, hominesq; domicilium in mari habebunt, quò tempore uos Lacedæmonij rebus publicis euerfis, tyrannides in urbes introducere conabimini: nihil est in rebus humanis neq; iniustus, neq; magis mortiferum. Quod si bonū uobis uidetur ciuitates subesse tyrannidi, ipsi uobis principes tyrannū constituite: atq; ita, ut alii constituatis, operam date. Nunc ipsi tyrannorum expertes, & ne id in Sparta contingat uehementissimè cauētes, hoc in socios studetis efficere, qui si essetis ut nos sumus experti, meliorem, quàm nunc facitis, de hac re diceretis sententiam. Nam ista res apud Corinthios ciuitatis perturbatio fuit, cum esset apud eos paucorū regimen, & hi qui Bacchiade uocantur, urbē incolet, ultro citroq; inter eos matrimonia contrahebantur. Horum uni nomine Amphioni nata est filia clauda, cui nomen erat Labda: quam quoniam nemo Bacchiad

chiadarū ducere uolebat, duxit Eetion Echocratis, è Petra quidam tribu, sed oriundus à Lapithe ac Canide. Qui cum neq; ex hac muliere, neq; ex alia tolleret liberos, missus est Delphos, ad consulendū de prole. Eum introeuntem statim Pythia his uersibus compellauit:

Eetion te nemo (licet sis tantus) honorat.

Conceptum pariet saxum graue Labda, monarchos.

Qui cadet in ciues, emendabitq; Corinthiū. Hoc oraculum quod Eetioni redditum est, eodem tendebat quò alterum antea Bacchiadis redditum, haud prius intellectum, quàm hoc renuntiatum est, in hac uerba:

Concipit in Petrus aquila enixura leonem
Robustū, sauiū, genua & qui multa resoluet.

Hac bene nūc animis uersate Corinthia ples,

Qui colis pulchrā Pallenē, altāq; Corinthiū.

Id oraculum cum ad eam diem fuisset indeprehensum, simul atq; ex hoc Eetionis patuit, eodem utrunq; pertinere, silētio suppressere, animo futurum Eetionis filium extinguendi. Et ut primum mulier enixa est, miserūt è suo numero decem uiros ad tribū, in qua habitabat Eetion, qui puerum extinguerent. Isti postquam ad Petram peruenere, & ad Eetionis atrium accessere, puerum petūt. Labda car uenissent ignara, paternāq; beneuolentia causa uenisse eos rata, offert filium, & in unius eorū manum porrigit.

Erast

Erat autem inter uiam constitutum, ut qui primus eorum puerum cepisset, is humi illum allideret. Verum diuina quadam fortuna, puer ei uiro cui à Labda traditus erat, arrisit. Quam rem illi consideranti miseratio subiit pueri occidendi. Sic misertus alteri tradidit, & ille tertio, atq; ita deinceps per manu traditus infans, per omnes decem transiit, ac nemine interimere uolente, rursus matri est redditus. Illi egressi, atq; ante ianuam stantes, alius aliū incusabant, castigabantq; sed primū præcipue, qui ex cōuento non fecisset, donec interiecto tēporis spatio placitū est, ut rursus introgressi, omnes fierent participes cædi. Sed necesse erat ex Eetionis stirpe germinari Corintho perniciē. Nā Labda stans pro foribus, hæc omnia exaudiebat. Eoq; metuens, ne illi immutata uoluntate acceptū rursus puerū interimeret, asportauit, et in mēsuræ frumētaria occultuit, qui loc⁹ uisus est minime inuestigabilis, cū sciret illos, si redirent ad inuestigandū puerū, omnia scrutaturos, ut & contigit. Nam introgressi & scrutantibus, ubi nō apparuit, uisum est eis abeundū, atq; ijs à quibus missi essent dicendum, se cuncta quæ illi mandassent ppetrasse, atq; ita reuersi dixerūt. Post hæc Eetionii filio crescēti impositum est nomen Cypselo, ob periculum hoc quod deuita uerat in Cypsela, id est, mēsuræ frumentaria. Vbi in uirilem adoleuit ætatem, consulenti oraculū Delphis

phis, anceps est redditū, quo fretus, Corinthum
aggressus occupauit. Oraculum autē hoc erat.

Vir locuples nostras hic qui descendit ad aedes
Cypselus Eetides, clara rex esto Corinthi

Ipsē, & cognati, sed nulli diinde nepotes.

Et oraculū quidem hoc erat. Cypselus uerò ty-
rannide positus, talis extitit, ut Corinthiorum
multos insecutus sit, multos pecunia, longe plu-
rimos anima priuauerit. Cui cum triginta re-
gnasset annos, bene uita defuncto successit in ty-
rannidem filius Periander, qui inter initia mis-
tius agebat quā pater, sed ubi per nuntios cō-
suetudinem habuit cum Thrasibulo, Mileti ty-
ranno, multo magis quā pater. cruentus effe-
ctus est. Misso enim pracone, Thrasibulum in-
terrogauit, qua ratione ipse rebus tutius cōsti-
tutis, ciuitatem pulcherrime gubernaret. Thra-
sybulus, eo qui a Periandro missus erat, extra
oppidum educto, ingressus est rus quoddam sa-
tum: & unā cum nuntio segetē interambulans,
sciscitabatur hominem de suo aduentu ē. Corin-
tho, detruncās atq; abijciens, ut quanq; uide-
bat spicam inter alias extantem, donec segetem
formosissimam atq; densissimā hunc in modum
corripit, prædiūq; illud peruagatus, nullo uerbo
reddito præconē remisit. Reuersus Corinthum
praco, audio præceptionis audiēda Periandro,
negauit sibi quippiā respondiſſe Thrasibulum,
mirari quod se ad uirum uesānum Periander
missus

misisset, & sua ipsius destruentem, exponitq;
 quæ ex Thrasibulo uidiſſet. Periander id quod
 à Thraſybulo actum erat intelligēs, atq; inter-
 pretans ſibi ab illo præceptum, ut eminentiſſi-
 mos quoſq; popularium interimeret. tunc uerò
 omnem in ciues ſauitiam exercuit, interficiendo
 ac perſequendo, conſummans id quod à Cypſe-
 lo fuerat omiſſum: adeo quidē, ut uno die uni-
 uerſas mulieres Corinthias exuerit, propter
 Meliſſam uxorē ſuā. Nā cū ad Theſſprotos, qui
 ſunt ad flumen Acherontem, miſiſſent nuntios,
 ſciſcitatum mortuorū oraculum de hoſpitiſ de-
 poſito, Meliſſa apparēs negauit ſe indicaturam
 aut dicturam, ubinam depoſitum eſſet colloca-
 tum, quoniā ipſa algeret, quia nuda eſſet. Nihił
 enim ſibi prodeſſe ueſtes cū quibus ſepulta fuiſ-
 ſet, utpote non concrematas. Cuius rei, quod ue-
 ra loqueretur, teſtimonio foret, quòd Perian-
 der in frigidum furnum panes ingeſſiſſet. Hac
 Perianandro renuntiata, ob illud argumētū fidē
 fecere, quòd ipſe cū Meliſſa quamuis defuncta
 coierat. Itaq; ſtatim poſt eum nuncium per Præ-
 æonem edixit, ut oēs Corinthiæ mulieres ad lu-
 nonis templum prodirent. Eò tāquam ad diem
 feſtū, quā ornatiſſime poterant cū iſſent mu-
 lieres iſtæ, diſpoſitu clām ſatellitibus, eas omnes
 ſine discrimine exiit, ingenuas pariter & an-
 cillas, atq; eas ueſtes ad foueam comportatas
 Meliſſam præcando cremauit. Hac ubi fecit, &
 nuntios

nuntios iterū eosdem misit, tunc ei Meliſſa idolum, hoc eſt, inanis imago, expoſuit, ubi nam de-
poſitum hoſpitis collocaret. Huiusmodi eſt ty-
rannis, Lacedæmoniꝝ, nobis & talium operum.
Eoꝛꝫ nos Corinthios cum magna admiratio ce-
pit, ſimulatq; uidimus uos accerſiſſe Hippia-
m, tum uerò maior nūc dū iſta dicitis. Propterea
duos Græcorū innocātes teſtamur apud uos, ne
uelitis tyrānides in ciuitatibus cōſtituere, quas
nō extinguitis, ſed excitatis præter æquitatem,
dum Hippiaſm reducitis, in quo ſcitote Corin-
thios nobis non aſſenſuros: Hac Soſicles Corin-
thiorum legatus. Quem excipiens Hippiaſ, eoſ-
dem quos ille deos innocādo dixit, cum ceteros,
tū præcipue Corinthios deſideraturos Piſiſtra-
tidas, dum ueniſſent dies quibus expiare ſe ab
Athenienſibus nequirent. Hæc tunc reſpondit
Hippiaſ, quoniam oracula illa ipſe præ ceteris
nota haberet. Ceteri ſocij, qui antea ſilentium
tenuerunt, audito Soſicle, liberius pro ſe quiſq;
in uocem erumpentes, accedere ſentētiæ Corin-
thiorum, obteſtariq; Lacedæmonios, ne quid
agerent noui aduerſus Græcam ciuitatem. Ita
ab ea re ceſſatum eſt. Hippiaſ illinc proſectus
offerente ſibi Amynta Macedone Anthemnu-
tem, & Theſſaliſ Iolcon, neutrum accipere uo-
luit, ſed ruruſ ad Sigeum conceſſit, quod ar-
mis Piſiſtratus à Mitylenaiſ eripuerat. Eoꝛꝫ
capto, tyrannum ibi cōſtituit Hægeſiſtratum
filium

filium nothum ex muliere Argia, qui tamen
 quæ a Pisistrato acceperat, non tenuit sine præ-
 ho. Nam dum inter Mitylenæos ac Athenien-
 ses pugnatum est, hos ex oppido Achilles, illos
 & Sigeo prodeuntes, hos repetētes regionem, illos
 refellentes hac ratione, quod dicerēt nihil ma-
 gi iuris esse Aeolibus in agrū Iliensem, quam
 sibi ac ceteris Græcis, qui Menelao in raptu
 Helenes operam nauassent. His assidue bellan-
 tibus, cum alia in præliis gesta sunt, tum illud,
 quod Alcaeus poëta in prælio, quod collatis si-
 gnis gerebatur, uincētibz Atheniensibus,
 ipse quidem fuga se mandans euasit: sed armis
 eius potiti sunt Athenienses, quæ apud tem-
 plum Minervæ in Sigeo suspenderunt. Hanc
 rem Alcaeus carmini mandans, in Mitylenen
 reposuit, indicans Menalippo sodali suam cala-
 mitatem. Mitylenæos tamen atq; Athenienses
 reduxit in gratiam Periander Cypseli, qui des-
 lectus arbiter, ita eos reconciliauit, ut utriq; ea
 colerent quæ haberēt. Atq; hoc modo Sigeum
 factum est Atheniense. Hippias posteaquam
 Lacedæmone in Asiam abiit, cuncta agitabat
 insimulando Athenienses apud Artasthernem,
 atq; omnem operā dando, ut Athenæ in illius
 ac Darij uenirent potestatem. Quæ agitantem
 Hippiam cū accepissent Athenienses, mittunt
 Sardis nuntios, ad dissuadendum Persis fidem
 habere exulibus Atheniensibus. Sed Artas-
 phernes

phernes iubere, Athenienses (si salui esse uellent) rursus Hippiam reciperent. Athenienses eam conditionē recusare, & malle professi esse Persarum hostes. Dum ita apud Persas insimulantur, atq; ita animati sunt Athenienses eam conditionem recusare, hoc interim tempore Milesius Aristagoras à Cleomene Lacedæmonio reiectus è Sparta, Athenas uenit. Nam ea ciuitas inter ceteras præpollebat. Ad quam ciuitatem ubi uenit Aristagoras, eadem qua in Sparta cōmemorauit de cōmodis qua essent in Asia, deq; Persico bello, quod neq; scutum neq; lanceam in usu haberent, facilesq; essent ad capiendum: Hæc ille referens, ea quoq; addebat. Milesios esse Atheniensium colonos, quos æquum esset ab eis liberari qui multum policerent. Deniq; nihil non pollicebatur, omnibus precibus obsecrans quod tantopere cupiebat, donec eos induxit. Facilius enim ei usum est multos decipere quam unum. Qui si Cleomenem solum fallere non potuit, id tamen in triginta millibus Atheniensium effecit. Itaque Athenienses persuasi, decreuere uiginti naues Ionibus auxilio mittendas, Melanthio illis præfecto, uiro inter populares omni in re spectato. Hæc classis initium malorum extitit Græcis pariter et barbaris. Ante cuius egressum Aristagoras reuectus Miletum, excogitauit cōsiliū, quod in nullam Ionū utilitatē erat redūdaturum, quanquā ne

ille quidē hac ratione faciebat, sed ut regi Dario molestiam afferret. Etenim misit quendā in Phrygiam ad Pæones, qui à flumine Strymone erant in captiuitatem abducti à Megabyzo, locum atq; uicum per sese incolentes: Ad quos ut peruenit nuncius, ita uerba fecit: Viri Paones, misit me Aristagoras Mileti tyrannus, ad ostendendam uobis (si obtemperare uelitis) salutem. Nunc enim cuncta Ionia ab rege defecit, eademq; uobis præstat facultatē salutis parādā ad patriam nostrā: per uos quidē usq; ad mare, deinceps nobis iam cura erit. His auditis, Pæones magnam sine uoluptatē acceperunt: sumptisq; liberis atq; uxoribus, ad mare fuga se proripuerunt: nonnullis eorum præ metu illinc remeantibus. Vbi ad mare peruenere, illinc in Chium transmisere. Quò postquam applicuere, eorū uestigia insecutus adsuit ingens equitatus Persarum: & quia eos asequi non potuit, misit in Chium ad illos, ut eòdem redirent. Cuius oratione repudiata, à Chijs sunt in Lesbum transportati, mox à Lesbjs in Doriscum, undē terrestri itinere se in Paoniam receperunt. Post hæc ad Aristagoram Athenienses uiginti cum nauibus uenere, ducentes annā quinque triremes Erethriorum: qui non Atheniensium gratia commilitium præstabant, sed debitam ipsis Milesijs gratiam reddebant. Nam Milesii aliquando pro Erethrijs in bello Chalcidensi præstiterant.

cum Samij cōtra Erethrios atq; Milesios Chalcidensibus opē tulissent. Aristagoras ubi isti atque alij focij adfuere, expeditionē fecit aduersus Sardis, non tamen ipse proficiscens, sed Milesi remanens, præfēctis alijs ducibus Milesiorū fratre suo Charopino, caterorū ciuiū Hermophanto. Hac classe Iones ubi peruenere Ephesum, relictis nauibus apud Coresum, quod est agri Ephesii, ipsi cum ingenti manu sumptis uia ducibus Ephesijs, ad superiora tendebant, secundum flumen Caystrum tenentes iter. Illinc superato Tmolo Sardis adueniunt, easq; occurrente nemine capiunt, omniaq; eius urbis loca, præter arcem, quam Artaphernes ipse tutabatur, habens non exiguas uirorū copias: quæ res fuit impedimento, quo minus qui ingressi erāt urbem, diriperēt. Erant Sardibus domus pleraq; arundinaceæ, sed quæ lateritiæ, tamen ex arundinibus lacunaria habebant. Harum unā quidam militibus cum incendisset, repente ignis è domo in domum elapsus, totā urbē absumpsit. Arden- te urbe, & uasstante iam extrema incendio, nec habente regressum, Lydi & Persarū quicunq; in urbe erant, undiq; circumuēti, ex urbe in forum confluunt: & ad amnē Pactolum, qui medium forū interfluens, aramenta auri è Tmolo illis defert, deinde flumini Hermo immiscetur, & ille mari. Ad hunc amnem, & hoc forū conglobati Lydi pariter & Persæ, sese defendere

adigebantur Iones uidentes hostium alios sese
 tutantes, alios magna multitudine se obuiā fe-
 rētes, metu perculsi, ad montē qui dicitur Tmo-
 lus, sese recipiūt: atq; illinc noctu ad naues. Cre-
 matis Sardibus, deflagrauit unā templū Cybe-
 les indigena deae: Cuius prae-textu postea Persae,
 templa quae in Gracia erant, cremauerunt. Hoc
 ubi Persae, qui intra Halym domicilia habebāt,
 rescuerunt, tunc uerō ad ferendam Lydis opem
 cōuenerūt: nec adepti Sardibus Iones iam illinc
 profectos, eadē uia insecuti, comperiunt Ephesi:
 congressi q; cum illis ex aduerso instructis, in fu-
 gam eos uertunt, multos q; occidunt, & in his
 cum alios illustres uiros, tum Eualcidem Ere-
 thriorū ducem, qui donatus laurea in certami-
 nibus fuerat, & a Symonide Ceio maiorem in
 modum celebratus. Ex ea pugna qui euasere,
 per urbes fuere dissipati. Et tunc quidē ita di-
 micatum est. Athenienses autē post hac desertis
 prorsus Ionibus, etsi per nuntios Aristagora
 magnopere rogabantur, negauerunt se auxilio
 futuros. Quorū societate fraudati Iones, tamen
 quoniam ista aduersus Darium egerant, nihil
 segnius bellum aduersus regem parabant: Hel-
 lespontum q; inuecti, Byzantiū ac ceteras circa
 urbes in suam potestatem redegerunt. Inde euecti
 magnam Cariae partem in belli societatem ascie-
 runt. Nam Caunus, qui prius societatem facere
 recusauerat, ubi Sardis conflagrarunt & ipsa
 Ionibus

Ionibus accessit. Præterea Cyprii omnes ultro exceptis Amathusiis. Defecerunt autem Cyprii à Medis in hunc modum: Erat Onesilus quidam Gorgi Salaminiorum regis frater, natu minor, Chersis filius, Siromi nepos, Euelthontis pronepos. hic uir, cum sæpenumero antea Gorgum sollicitasset ad rebellandum ab rege, tunc audiens Ionas rebellasse, uehementius urgere hominem institit. In quo quia nihil proficiebat obseruato tempore, dum Gorgus oppidum egrederetur, unà cum suis militibus eum portis exclusit. Gorgus oppido exutus, ad Medos transfugit. Eo positus Onesilus, omnibus Cypriis ut rebellarent suadebat: persuasis cæteris, Amathusios rebellare obnuentes obsidione circumdedit. Dum hic Amathuntem obsidet, Darius, ut ei nuntiatum est Sardis captas incensasq; ab Atheniensibus atque Ionibus, & huius comparanda classis atq; rei contexenda fuisse autorem Aristagoram Milesum, fertur cum primum hac audiuit, dixisse, Iones nihil fecisse: probe sciens, non fuisse illos præ contemptu sui rebellaturos: deinde interrogasse quinquam essent Athenienses. Id cum audisset, tum arcum poposcisse, eoq; sumpto sagittam quam imposuerat in cælum excussisse: & ea in aërem excussa dixisse, ô Iupiter, cõtino gat mihi ut Athenienses ulciscar. Atque hæc locutus, cuidam famulorum præcepisse, ut sibi semper apposita cæna, ter diceret: Here, mea

mento Atheniensium: Et cum hoc praecepisset, accito ad suum conspectum Histiaeo Milesio, quem ipse diu distinuerat, ita eum fuisse allocutus: Audio Histiae procuratorem tuum, cui tu Miletum demandasti, nouas aduersum me res esse demolitum. Viros enim ex altera continēte persuasit, ut Iones sequerentur, qui mihi commissorum poenas dabunt, eosque induxit ad me Sardibus priuandum. Num igitur uidentur haccine tibi bene habere? Quorum quidnam sine tuis consilijs actum est? Proinde uide ne rursus teipsum in culpam induas. Ad haec Histiaus: Quodnam, inquit, rex protulisti uerbum? Mene consulere rem, qua tibi sit quippiam siue multum siue parum modestiae allatura? Quid mihi quarens ista facerem? aut cuius rei indigens, cui omnia adsunt qua tibi, quem tu omnium consiliarum tuorum communione dignaris? Quod si istud quod ais, egit procurator meus, sic habeto id cum fecisse suo consilio. Principio rationem istam non admitto, Milesias ac meum procuratorem quippiam rerum nouarum fecisse aduersus statum tuum. Si quid tamen huiusmodi faciunt, & tu id quod est audisti, rex, intellige quid rei egeris, quod me a mari ablegandum putasti. Nam Iones id agere aggressi sunt, postquam ego ex ipsorum conspectu sum amotus, cuius aggrediendi iam pridem libidine tenebantur. Quod si ego in Ionia fuissem, nulla profecto se ciuitas commouisset. Proinde

inde nunc propere dimitte me, ut in Ioniam contendam, illic omnia negotia tibi in integrum restitutus: & hunc Mileti procuratorem, harum rerum machinatorem in tuam potestatem redactus. Hac cum ex animi tui sententia cōfecero, iuro per deos regios me non prius exiitum hanc uellem, qua indulus in Ioniam descendam, quàm Sardiniam insulam maximam tibi tributariam reddam. Hac Histiaus fallendi gratia dicebat. Quibus persuasus Darius, hominem dimisit, precipiens, ut posteaquam ea qua sponderat præsstitisset, ad se Susa reuerteretur. Dum nuntius de Sardibus ad regē uenit, Dariusq; illam rem arcuscecit, & Histiaum est allocutus, Histiausq; ab eo dimissus, ad mare se contulit, hoc interea omni tempore hac gesta sunt: Onesilo Salaminio Amathusios obsidenti nuntius affertur, Artybium uirum inter Persas eximium cum magna ui Persarum cursum tenere in Cyprum. Quo accepto, Onesilus legatos passim in Ioniam dimittit ad Iones euocandos: qui non diu in deliberando cunctati, cum magna classe ad eum se contulerunt. Et cum Cyprum tenuissent, Persa eodem è Cilicia traiecerunt, terrestriq; itinere Salaminem contenderunt, Phœnicibus classe circumeuntibus promontorium, qua claues Cypri uocantur. His ea facientibus, Cyprii tyranni conuocatis Ionum duobus dixere: Viri Iones, uobis nos Cy-

prij optionem damus cum utris dimicare ueli-
 tis, cum Persis, an cū Phœnicibus. Si terra ma-
 uultis cum Persis acie configere, iam tempus est
 è nauibus egrediendi, et in acie standi, ut nos ue-
 stras ingressi naues, cū Phœnicibus dimicemus:
 Sin cū Phœnicibus fortunam tentare mauultis,
 facite: quoniam alterutrum opus est eligatis, ut
 quantum in nobis situm est, Ionia atque Cyprus
 in libertatem uindicerentur. Ad hac Iones, Com-
 mune, inquit, Ionia concilium nos misit ad
 mare tutandum, non ad naues tradendas, quo
 ipsi cum Persis in terra configeremus. Itaque
 quidem ubicunq; collocabimur, ut operam na-
 uemus enitemur. Vos uerò debetis, qualia ab
 imperantibus Medis passi estis reminiscetes,
 uiros egregios uos ostendere. Hac Iones respon-
 derūt. Post hæc Persis in campum Salaminium
 tendentibus, Cyprij reges aduersus alios hostes
 constituerunt alios Cyprios, aduersus Persas
 optimum quenq; Salaminiorum, ac Soliensium:
 aduersus Artybium Persarum ducem Onesil-
 lus ultro constitit. Insidebat Artybius equo,
 in armatum erigere se docto. Quod audiens
 Onesilus, ad satellitem suum (erat enim ei satel-
 les sane quàm peritus rei bellica, & alioqui so-
 lertia plenus) Audio, inquit, Artybij equum
 edoctum se erigere, & pedibus simul atque ore
 eum in quē agitur perficere, proinde tu prope-
 re inita ratione dicito, utrum malis obseruare,
 equum

equumne tibi ferendum, an ipsum Artybium. Ad quem seruus suus; Ego uerò, inquit, rex paratus sum & utrunque & alterutrum & omnino quicquid imperaueris, facere. Promam tamen quod rebus tuis esse conducibilis sentiam, regem ac ducem oportere cum rege ac duce certare. Siue enim talem occidas, decori tibi fore: siue à tali, quod absit, occidaris, quod secundum est, dimidium mali esse: Hos uerò famulos cum famulis hostium debere confligere. Nam quod ad equum attinet, non est causa cur eius artificium extimescas. Recipio enim tibi eum posthac aduersus neminem se erecturum. Hac illo locuto, mox exercitus confligere, terrestres navalesq;. Et classe quidam Iones eo die strenue pugnantes superauere Phœnices. Samiorum tamen præcipua uirtus extitit. In terra ubi cōcursum est, dum acies dimicant, circa imperatores hoc actum est: Vbi Artybius equo cui insidebat, in Onesilum inuectus est, Onesilus, uti conuenerat cum satellite, ipse inuadentem Artybium ferit, eius satellites equi sublatis pedes in Onesili scutum iactantis falce percutiens abscidit. Quo ictu Artybius Persarum imperator illic unà cum equo corruit. Cateris pugnando occupatis, Stefenor Curij tyrannus, non parum circa se compiarum habens, prodidit socios Curientes. Hi Argiorum coloni dicuntur esse. Post horum

proditionem, statim Salaminij, qui curribus uehebantur, idem fecere. Quo ex facto Persæ Cyprijs superiores extitere. Horum acie in fugam uersa, cum alij multi occubuerent, cum uerò Onesilus Chersis, qui Cyprios ad defectionem induxerat, & Soliorum rex Aristocyprius Philocypri, eius inquam Philocypri, quem Solon Atheniensis Cyprum profectus inter tyrannos maximè uersibus celebrauit. Onesili caput Amathusij, quoniam ipsos obsederat, excisum in oppidum retulerunt, ac supra portas suspenderunt. Quod suspensum cum iam exinanitum esset, ingressum apum examen fauo referfit. Ea de re oraculum Amathusis (nam oraculum consulere) redditum est, ut depositum caput humarent, Onesiloque quotannis tanquam heroi sacrificarent: Hoc facientibus, melius cum eis actum iri. Quod Amathusij ad meam usque memoriam faciebant. Iones & alij, qui ad Cyprum pugna nauali dimicauerant, ubi didicere res Onesili perditas, & ceteras Cyprij urbes obsessas, præter Salaminem, eam autem Gorgo pristino regi Salaminios restituisse, in Ioniam redire maturauerunt. Ciuitatum Cypriorum diutissime obsidionem Soli pertulit, sed eam Persæ quinto mense quàm obsidere coeperunt, circum suffoso muro expugnauerunt. Ita Cyprij cum annum liberi fuissent, denuo

in seruâ

in servitutem sunt redacti. Ac Daurises, quæ
 filiam Darij in matrimonium habebat, Hy-
 meesque & Otanes, atque alij Persarum
 duces, & ipsi filias Darij in matrimonio ha-
 bentes, persecuti eos Iones, qui aduersus Sardis
 expeditionem fecerant, postquam in naues re-
 pulerunt pralio victos, dehinc inter se partiti
 sunt urbes quas expugnarent. Daurises quidem
 conuersus ad urbes in Hellesponto sitas, cepit
 Dardanum, cepit Abydum & Percotem,
 Lampsacum & Pason, singulis diebus singu-
 lis. Cui à Paso ad urbem Parion contendenti
 nuntius adfertur, Cares cum Ionibus sentien-
 tes, à Persis defecisse. Igitur conuerso itinere
 ex Hellesponto, aduersus Cariam copias duxit.
 Sed antequam perveniret, de eius aduentu cer-
 tiores facti Carij, ad columnas (quæ alba di-
 cuntur) conveniunt, atque ad amnem Mar-
 syam, qui ex Hydriada regione defluit in
 Maandrum. Ibi coactis Carijs, multa sunt
 à multis dicta sententia: sed optima omnium
 meo iudicio à Pixodora Mausoli, viro Cene-
 dyensi, qui Syennesis Cilicum regis filiam in
 matrimonio habebat. Ad hoc sententia dice-
 batur, ut transmissis Maandro Cares flumen à
 tergo habentes, ita demum cum hoste congre-
 derentur, ut sublata spe retro fugiendi, atque
 ibidem manere coacti, redderentur meliores
 quam natura essent. Verum hac sententia

non peruenit, sed illa, ut Persis potius à tergo Maander esset, ut si Persa fugam facientes euaderent, tamen in flumē incidentes abire non possent. Post hac cum adessent Persa, ac Maandrum transissent, ibi super amnem Marsyam Cares praelium conseruere cum Persis acre atq; diuturnum. Ad postremum multitudine hostium terga uertunt. Quo in praelio Persarum cecidere duo millia, Carum decem millia. Ex quibus qui effugerunt ad Labrandem, in Iouis militaris templum se receperunt, in magnum atq; sacrum lucum platanorum. Sic autem ex his (quos nouimus) Cares sunt, qui Ioui militari hostias offerant. Huc Cares cū se recepissent, de salute consultabant, utrum sese Persis dedere, an Asiam penitus relinquere satius esset. De hac re consultantibus, subsidio uenere Milesij cum socijs. Ibi Cares immutata priori uoluntate, rursus ad bellum instaurandum animantur, & cum inuadentibus Persis concurrunt: & cum diutius quàm prius dimicandum esset, fugantur multis cesis, Milesiorum precipue. Post acceptam calamitatem hanc Cares copijs reparatis repugnauerunt. Audientes enim urbes suas inuasum iri à Persis, insidias illis in uia qua in Mylasa fert collocauerunt, autore Heraclide Ibanoleo uiro Mylasensi. In eas insidias Persa noctu incidentes, obtrūcati sunt cū ducibus suis Daurise & Amorge & Sismace,

mace, necnon Myrse Gygis filio. Hunc in modum interiere hi Persæ. Hymeas autem, qui & ipse erat ex insequentibus Ionas, qui aduersus Sardis militauerant, ad Propontidem conuersus cepit Cion ac Mysiam. Hac expugnata, audiens Daurisen relicto Helleffonto tēdere aduersus Cariam, omiſſa Propontide, in Helleſpontum ducit exercitum, cepitq; Aeoles omnes qui oram Iliadem incolunt. Cepit item Gergithas, qui à priscis Teucris relicti fuerant. Has gētes cū cepisset Hymeas, morbo decessit Troade, & hic quidem ita mortem obiit. Artaphernes autem Sardium præfectus, & Otanes tertius dux, aduersus Ioniam confinemq; Aeolidē delecti imperatores, cepere ex Ionia quidem Claxomenas, ex Aeolia uerò Cumā. Quibus oppidis captis, Aristagoras Milesius ubi hoc accepit, non erat compos mentis, ut qui perturbasset Ioniam, & magna negotia cōfudisset. Itaq; cernens hac, ubi constitit ei rem effici non posse, nec Darium regem superari, de fugiendo deliberabat, conuocatisq; suæ factionis hominibus, consulebat satius fore eis, si Mileto expellerentur, in septentrionalia loca aliqua profugere, ducentes coloniam uel in Sardiniam uel in Myrcinum Hedonum, quam Histiaus à Dario donatus mœnibus struxerat: Hac Aristagoras percontabatur. Verum Hecataeus Hegesandri, uir logopæos, negabat coloniam alter-

utro

astro deducendam, sed si Mileto eijcerentur, moenia in Lero insula edificanda, atque illic quiescendum. Deinde illinc Miletum esse remeandum: Hoc consulebat Hecataeus. Sed Aristagoras, cuius sententia precipue erat abeundi in Myrcinum, demandata Mileto Pythagora viro inter populares probato, procuratore Mileti, ipse sumptis secum omnibus voluntarijs in Thraciam nauigauit, regionemq; obtinuit ad quam concesserat. Ex ea profectus cum urbem obsidet, tam ipse quam eius exercitus à Thracibus, tametsi illic accepta fide excedere nolentibus, interemptus est: Et Aristagoras quidem, qui Ioniā ad defectionem induxerat, ita oppetijt.

HERODOTI HALI-
CARNASSEI HISTO-
RIARVM LIBER VL
QVI INSCRI-
BITVR

ERATO.

ARISTAGORAS quidē Ioni-
ca rebellionis autor, ita oppes-
tijt: Histiaus autē Mileti tyran-
nus, à Dario cōmeatū adeptus,
Sardis uenit. Eò cū uenisset è Su-
sis, interrogatus ab Artapherne Sardiu præfe-
cto,

Éto, quidnā ei uideretur, Iones ad rebellādū induxisset. Et cū negaret se id scire, quinimō mirari quod actum esset, tanquam eius rei prorsus ignarus, Artaphernes qui eum fuisse artificem comperisset, id ipsum intuens, inquit: Histiae, sic res hac se habet. Hunc calceum tu quidem consueisti, Aristagoras autem sibi induit. Hoc Artaphernes ad rebellionem pertinens dixit: Quem Histiaeus tanquam rei gnarum ueritus, prima statim nocte fuga se ad mare proripuit, regem Dariū frustratus, cui Sardiniam insulam maximam in illius potestatem redacturum se pollicitus, subiit primas partes Ionis belli aduersus Dariū gerendū. Is cum in Chium transmisisset, à Chyis in uincula coniectus est, exploratum habentibus cum à Dario illuc isse ad res nouas moliendas. Sed ubi omnē cognouere rationem, quod regi hostis esset, hominem soluerūt. Ibi interrogatus Histiaeus ab Ionibus, cur ita prompte ut à rege deficeret Aristagorae delegasset, & tanta clade Iones affecisset, non dixit causam penes illos merito fuisse, sed regem Dariū constituisse, Phœnices à sedibus suis amotos in Ioniam transferre, & Ionas in Phœnicem, & hac causa literas se misisset. Cum nihil omnino rex constituisset, ipse Ionas terrefaciebat. Post hac ad Persas qui Sardibus erant, literas dat, tanquam secum antea de rebellionē collocutos, quas literas fecit
per

per nuntium quendam Hermippum Artaniseum. Eas Hermippus non ijs ad quos dabatur reddidit, sed Artapherni. Ille omnibus quæ agebantur, cognitis, iubet Hermippum & eas reddere quibus Histiaeus mittebat, & quæ uicissim à Persis ad Histiaem responderentur, sibi dare. Ita rebus palam factis, Artaphernes de multis Persarum supplicium sumpsit, & Sardibus quidem tumultus exitit. Histiaeus autem hac spe lapsus, exoratis Chys Miletum reductus est, sed Milesij libenter etiam Aristagora liberati, nullo pacto animum inducebant ad alium tyrannum illuc recipiendum, utpote gustata libertate. Histiaeus sub noctem conatus introire Miletum, à quodam Milesio in femore uulneratus est. Ita reiectus à patria sua, rursus se recepit in Chium, atque illinc quoniam Chios ad tradendas sibi naues inducere non poterat, traiecit Mitylenen: Lesbysque ut sibi traderent naues persuasis, octo illorum triremibus armatis Byzantium remigauit. Ibique subsidens, nauigia quæ è Ponto prodibant intercipiebat, præter eorum qui se paratos obsequi sibi assentiebantur. Histiaeus & Mitylenensis hac agentibus, aduersus ipsam Miletum ingens exercitus hostium, classiarius pariter & terrestris in expedito erat. Duces enim Persarum coactis in unum copijs cuncti in eam cõtendebant, minoris cetera oppida facientes. Inter classiarios
 promp

promptissimi erant Phœnices, cum quibus militabat & Cyprii recens subacti, & Cilices, & Aegyptij. Hos aduersus Miletum & cateram Ioniam uenturos cum acceperant Iones, miserunt suos quique primores ad commune Græcia concilium. Quibus in eum locum coactis, atque deliberantibus, uisum nullas debere terrestres copias aduersus Persas contrahi, sed Milesios mœnia per seipsos futuri tutari, ceteros classem instruere nulla naus pratermissa. Instructaque classe, primo quoque tempore contractos apud Ladam ante Miletum pugna navali decernere. Lada autem parua quædam est insula, urbi Milesiorum obiacens. Post hæc impletis ijdem nauibus ad locum præsto fuerunt, comitantibus Aeolibus, qui incolunt Lesbum: Atque ita aciem instruxerunt: Cornu quod erat auro-ram uersus, ipsi Milesij cum octoginta nauibus tenebant. His contigui Prienienses erant duodecim cum nauibus: Miusij cum tribus nauibus. His contigui Theij decem & septem nauibus, Chij cum centum. Ultra hos locati erant Erythraei & Phocenses. Erythraei quidem cum octo nauibus, Phocenses uero cum tribus. Phocensibus adhærebant Lesbij cum nauibus septuaginta. Ultimo in loco erant Samij cum sexaginta nauibus, tenentes cornu occisum uersus. In summa omnium numerus, trecenta sexaginta tres triremes: Tot fuere Ionica naues. Bar-

bara uerò numero sexcenta. Qua ubi et ipsa in
 agrum Milesium uenere, omnisq; ei peditatus
 affuit, tum uerò duces Persarum audita multi-
 tudine nauium, tamdum extimuerunt ne illos
 superare, néue Miletum nisi mari potiti essent,
 capere nō possent, & ob id apud Dariū adirēt
 periculum pœna subeunda. Hac reputātes, con-
 tractis Ionia tyrannus, qui ab Aristagora Mi-
 lesio deiecti principatu, ad Medos perfugerant,
 & tunc aduersus Miletū militabant, horum
 quicunq; aderant conuocatis, ita uerba fece-
 runt. Viri Iones, qui uestrum de domo regia be-
 ne meritus est, nunc appareat. Suos enim po-
 pulares quisque uestrum conetur adducere, ab
 reliquis socijs eliciendo illos hac promissione,
 nihil eos quod rebellarint molestie sensuros, nul-
 las eorum uel sacras uel priuatas ades incen-
 sum iri, nihil uolentius quā antea passuros:
 Sin minus ista facere, sed omnino decernere
 pralio uoluerint, hæc eis damna dicite euentu-
 ra, quæ certè euenient. Ipsos pralio uictos in
 seruitutem rapiendos, liberos eorum à nobis
 castrandos, uirgines in Baëtra asportandas,
 terram alijs tradendam. Hac locutus Persarum
 ducibus, Ionum tyranni sub noctem ad suos
 quisq; populares denunciatum miserunt. Iones
 ad quos ij nuntij peruenerunt, contemnere hæc,
 nec animum ad proditionem faciendam indu-
 cere, sibi quisq; soli illa à Persis denūtiari exi-
 stimant

stimantes. Hoc simul atq; Miletum Persa applicuere, gestum est. Mox cum ad Ladam Iones coacti essent, conciliaq; haberentur, & alia ab alijs sententia dicerentur, Dionysius Phocensis dux ita locutus est: Quoniam in summo ancipiti res nostra sunt uiri Iones, ut aut liberi simus, aut serui, & quidem tãquam fugitiui: si uultis deuitare calamitates, subeundus est nobis in praesentiarum labor: ita superatis hostibus liberi esse poteritis: sin autem ignaui fueritis, & ab ordine receßeritis, nullam uestri spem habeo, quo minus poenas regi rebellionis detis. Sed assentiimini mihi, & uos ipsos mihi permittite, & ego dijs & equo iuuantibus, recipio uobis aut non concursuros hostes, aut si occurrent, multo inferiores futuros. His auditis, Iones sese Dionysio permisere: Ille classem assidue in cornua producens, ut remiges exerceret, subinde loca inter nauigandum uariare cogitabat, quin etiam propugnatores armatos esse, & reliquum diei naues in ancoris stare, quotidie labore Ionibus exhibens ad septimum usq; diem, obtemperantibus, atq; imperata facientibus. Post eum diem Iones, utpote talium laborum insueti, tum defatigatione, tum sole afflicti, inter se dixere: Quo nos deorum offenso ista patimur, qui desipientes ac mente capti, uiro Phocensi superbo treis naues habenti, omnino nos permisimus, eumq; toleramus?

Quos ille sumptos perdit intolerabilibus erum-
nis, quorum multi in morbum inciderunt, multi
idem passuri videtur, quibus satius est quidvis
aliud quam hac mala pati, atque adeo servitus-
tem, si qua futura est, expectare, quam presen-
ti affligi. Agite deinceps huic ne obtempe-
remus. Hac inter se locutus, mox deinde nemo
illi parere uelle, sed tentorijs more militari in
insula defixis, frui umbraculis, ac nolle naues
ingredi, neque ad munia sua redire. Id animad-
uertentes Samiorum duces, & magnam Ionũ
confusionem, putauerunt sibi admittendam
orationem Persarum, quam per nuntium ape-
ruerat Aeaces Sylofontis, rogans ut à socijs des-
ficerent, cum praesertim non fieri posse uideretur,
ut regis potentiam superarent, ac probe-
scirent, si praesentem Darij classem superassent,
aliam quincuplo maiorem affuturam. Nacli
igitur occasionem, ubi primum uiderunt Ionas
negantes se in officio futuros, lucrifaciendam
putauerunt suorum sacrorum atque priuatorũ
conservationem. Aeaces autem, cuius oratio-
nem admisere Samij, filius Sylofontis Aeas-
cis, fuit Sami tyrannus, ab Aristagora Mile-
sio exutus principatu, quemadmodum alij Io-
nia tyranni. Itaque posteaquam Phœnices na-
uigare aduersus Ionas coeperunt, Ionesque &
ipsi naues in cornua digestas producere, ac pro-
prie uentum est, praeliumque confectum, tunc
quis

quānam Iones ignavi, quāue egregij fuerint, haud queo pro comperto scribere, quia alius in alium reijcit culpam. Dicuntur tamen Samij, quemadmodum cum Aeace composuerant, sublatis uelis ex acie excessisse, Samumq; abisse, prater decem naues, qua trierarchi perma-
nserunt, dimicaruntq;, nolentes dicto audientes esse suis ducibus. Quo ex facto com-
mune Samiorum concilium eis donauit, ut in p-
psorum nomina a maioribus repetita, tāquam
egregiorum uirorum, in lapide scriberetur, ex-
tatq; is lapis adhuc in foro. Lesbij uidentes Sa-
mios, qui iuxta erant, fugam capeßere, idem
fecere quod Samij. Cum id plerique Ionum fa-
cerent, eorum qui pugnando perßitere, Chij
pracipue circumuenti sunt, & quia nolebant
perßide agere, edita egregia opera oppressi.
Qui (ut superius dictum est) centum naues
cum attulissent, singulas cum quadragenis
propugnatoribus delectorum ciuium, etsi cer-
nerent permultos sociorum esse proditores, ta-
men inique se facturos censuerunt, ut illorum
similes essent. Sed relictis cum paucis discurs-
sando dimicauerunt, donec compluribus captis
hostium nauibus, pluribus suarum amissis, cum
ceteris in terram suam perfugerunt. Quorum
uerò naues inualida, quia lacerata erant, ij.
Chij insequente hoste ad Mycalem fugien-
tes, impactis terra nauibus ac relictis, per

continentem pedēstre iter fecerunt. Et cum in agrum Ephesium ingressi eſſent, ſub noctem ad urbem contēdebant, cū illic à mulieribus ſacra legifera Careris fierent, quos armatos Ephesū ingreſſos agrum ſuum uidentes, cum de eis nihil audiſſent, ſuſpicati fures eſſe, et ad mulieres tēdere, uniuerſi ad uim arcendam procurrerunt, Chiosq; interemerunt: Et hi quidem hoc caſu occiderunt. Dionyſius autem Phocenſis poſtea- quam res Ionum abſciſas intelligit, captis tribus hoſtium nauibus, abiit non iam in agrum Phocenſem, probe ſciens eum in cetera Ionia di- reptum iri, ſed ut erat, recta contendit in Phœ- nicem. Vbi nauibus onerarijs ſpoliatis, raptaq; ingenti pecunia, in Siciliam nauigauit, atque illinc prodeundo, latrocinia agitauit, in nullum quidem Græcorum, ſed in Carthaginienſes ac Tyrrenos. At Perſa uictis pugna nauali Io- niis, Miletum à terra atq; mari obſederunt, ſuffoſusq; muris & omni genere tormentorum admoto, eam ab arce acceperunt ſexto quàm rebellauerat Ariſtāgoras anno, atq; diripue- runt, ut defuncta ſit ea calamitate quam ora- culum pradiſerat. Siquidē Argijs apud Delo- phos de ciuitatis ſuæ ſalute conſulentibus, ora- culum promiſcuum redditum eſt, quod in ipſos quidem Argios tendebat, ſed ex adiectione ad Milesios. Quod quatenus ad Argios pertinet, cum ad eum locum uenerimus, referemus: qua-
tenus

tenuis autem ad Milesios, ita habet:

*Tūc quoq; cōmentrix operū Milete malorū,
Per multis cœna & præstantia munera fies,
Crinitūq; pedes tua pluribus abluet uxor,
Noſtri erit aſt alijs delubri cura gemellis.*

*Hæc tunc Mileſijs contigerunt, cum ex ijs ple-
riq; uiri à Perſis, qui criniti erāt, ſunt caſi, uxo-
res ac liberi in prædam ceſſerunt, templūq;
quod erat in geminis, & delubrum atq; oracu-
lum deſlagrarūt. Nam pecuniarum qua in hoc
templo erant, ſæpe alibi mentionem fecimus.
Mileſij conſeruati è cade, dehinc Suſa perducti
ſunt. Quos rex Darius nulla alia pœna affi-
ciens, collocauit in urbe Ampa ad mare (quod
rubrum uocatur) ſita, ubi fluuius Tigris eam
præterfluens exit in mare. Agrum Mileſium ur-
bi circuniecſum, atque planitiem ipſi Perſæ ob-
tinuere, montana Caribus Pedafenſibus poſſi-
denda ceſſerunt. Hæc Mileſijs à gente Perſarū
paſſis, non reddiderūt uicem Sybarita, qui uro-
be exuti, Laon & Scidron incolebant. Nam Sy-
bari à Crotoniatis direpta, uniuerſi Mileſij,
qui puberes erant, capita deaſerunt, & ingen-
tem luctum adiecerunt. Ex omnibus enim ciui-
tatibus (quas nouimus) hæ præcipua mutuo ho-
ſpitio iungebantur. At non item Athenienſes,
ſed Mileti expugnationem ſe permoleſte tu-
liſſe cum alijs multis rebus declararent, tum
merò hæc, quod Phrynico docente actum, quem*

de Mileto direpta fecerat, theatrum illacryma-
 uit, & Athenienses eum, quòd domestica mala
 reftricuisset, mille drachmis multauerunt, adies-
 esto interdicto, ne quis postea eo actu uteretur.
 Et Miletus quidem Milesiis desolata est. Sa-
 mijs autem ijs qui aliquid habebant, adeo non
 id quod sui duces erga Medos fecerant, proba-
 tur: ut inuito secundum pugnam naualem confi-
 lio, uisum sit prius quàm eò tyrannus Aeaces ue-
 niret, in coloniam proficisci, ne manentes &
 Medis seruirent & Aeaci, Etenim per hoc
 idem tempus Zanclei (qui sunt Sicilienses)
 missis in Ioniam nuntiis, sollicitabant Iones ad
 pulchrum litus, cupientes illic urbem Ionum
 condere. Hoc autem litus quod pulcherrimum
 dicitur, Siculorum quidem est, sed ad Tyrrhe-
 num Sicilia uergit. His ergo sollicitantibus, soli
 ex Ionibus Samij cum ijs, qui effugere, Milesiis
 eò concesserunt. Quibus in Siciliam ten-
 dentibus, iamq; appulsis Locros, qui sunt in
 Zephyris, hoc rei contigit, ut interea Zanclei
 unà cum suo rege (cui nomen erat Scythes) ob-
 siderent urbem Siculorum, ut eam expugna-
 rent. Idq; cum audisset Anaxileus tyrannus
 Rheginus, quòd erat Zancleorum hostis, a-
 diens Samios, suasisse ut pulchrum li-
 tus, ad quod nauigarent, ualere sinerent, &
 Zanciam occuparent uiri desertam. Samij
 persuasi, Zanciam occupauerunt. Id Zanc-
 leas

clai cum audiſſent, urbi ſua ſuppeticas ferunt, aduocato Hippocrate Gela tyrāno. Erat enim is eorum ſocius. Qui poſteaquam ad illos iu- uandos cum exercitu uenit, Scythæ Zancleorū monarcho, tanquam urbis deſertori, & fratri eius Pythogeni, uincula indidit, eoſq; in oppi- dum Inyciū relegauit, ac ceteros Zancleos Sa- mijs (cum quibus publice locutus fuerat) dato & accepto iureiurando, prodidit, pacta mercede ut dimidium omnis præda urbica atq; capti- uorum ipſe haberet: item omnia quæ in agris eſſent, quanquam pleroſq; Zancleorum titulo captiuorum in uinculis habebat, quorum ſum- mos quoſque trecentos Samijs occidendos tra- didit, quod tamen illi facere noluerunt. Cate- rùm Scythæ Zancleorum monarchus, ex Iny- co profugit in Himeram, atq; illinc tranſmiſit in Aſiam, aſcenditq; ad Dariū regem, quem Darius iuſtiſſimum uirorum omnium cenſuit, qui è Græcia ad ſe aſcendiſſet. Nam cum exo- rato rege in Siciliam abiſſet, rurfus è Sicilia ad regem rediit, donec natu grandior ac bea- tus apud Perſas exceſſit è uita. Samij itaq; Me- diſ liberati, Zanclem urbem pulcherrimā nullo negotio adepti ſunt. Poſt nauale prælium pro Mileto geſtum, Phœnices iubentibus Perſis Aeacem Syloſontis tanquam de ipſis bene me- ritum, & qui egregiam operam nauaſſet, Sa- miam reducerunt. Quæ ciuitas ſola ex omnibus

qua à Dario rebellauerunt, ea fuit, cuius neque urbs, neq; templa incenderentur, quòd in pugna nauali à socijs defecisset. Statim expugnata Mileto, Persa Cariam cepere, ciuitatibus partim se ultro dedentibus, partim ui adactis: Et hac quidem ita gesta sunt. Histiao autem Milesio, dum circa Byzantium agit, & Ionum onerarias naues, quae e Ponto cursum tenebāt, intercipit, affertur nuntius de rebus ad Miletum gestis. Itaq; negotijs ad Hellespontum pertinentibus, Bisalta Apollophean Abydeno delegatis, ipse habens Lesbios Chium nauigat, & apud locum quendam agri Chij, ubi uocāt concava regione, quòd ab eius praesidio non reciperetur congressus, permultos interficit, tam eorum quàm caterorum Chiorum: & ex oppido quodam progrediens cum Lesbijs, Chios utpote ex pugna nauali male affectos, subegit. Sed uidelicet quoties ingentes sunt euentura calamitates uel ciuitati uel nationi, solēt signis praenuntiari: Etenim Chijs ante hanc cladem ingentia signa contigerant: Vnum, quòd ex choro centum iuuenum, quos miserant Delphos, duo omnino rediere, nonaginta oēto pestilentia absumptis: Alterum, quòd sub idem tempus, paulò ante naualem pugnam, templum supra pueros literas discantes corruit, ita ut ex centum uiginti, ueris unus omnino euaserit: Hac enī signa deus prae monstrauit. Post hac excepit pugna
naualis

navalis, qua civitatem in genna deiecit. Accessit ad cladem pugna Histiaus cum Lesbys, qui Chios iam exhaustos facile ad excidium deduxit. Histiaus illinc cum multa Ionum & Aeolum copia adversus Thasum contendit. Cui Thasum obsideti, cum esset nunciatum Phoenices à Miletò in reliquam Ioniam profectos esse, Thasum inexpugnata reliquit, atq; in Lesbum traiecit cum omnibus copiis: & illinc quod copias suas formidabat, traiecit in provinciam Atarnis, tanquam frumentandi gratia, tam illinc quàm ex agro Caico, qui erat Mysorum. Erat in ijs locis forte Harpagus, vir Persa, non parvi exercitus dux: qui cum Histiao egresso in terram, certamine commisso, & ipsum Histiaum vivum cepit, & maiorem exercitus eius partem occidit. Hunc autem in modum captus est Histiaus: Dum Graci cum Persis pugnaret apud Malenam regionis Atarnitidis, ac diu praestarent, mox equitatus emissus, in Gracos impetum dedit. Quo ex facto versis in fugam Grecis, Histiaus hand credens ob presentem noxam se interfectum iri ab rege, ob quandam vita cupiditatem captus est: qui ut fugiens capiebatur à quodam Persa, utq; ab eodem erat transfodiendus, sese Milesium Histiaum esse, lingua Persica utens indicavit. Quem, opinor, si servatus ad regem Dariū perductus fuisset, nihil tale fuisse passurum, remissa ei à Dario culpa. Nunc
ne id

ne id contingeret, nèue fuga elapsus apud regē magnus existeret, Artaphernes Sardium prætor, & Harpagus qui ceperat eum, Sardis perductum in crucem sustulerunt tamen truncum. Nam caput sale conditum, Susa ad regem Darium detulerunt. Ea re audita, Darius obiurgatis qui id fecerant, quòd hominem uiuum in conspectum suum non attulissent, iussit Histiai caput eos clotum atq; obuolutum sepelire, tanquam de ipso uiri ac de Persis benemeriti: Ita res Histiai habent. Persarum nautica copia circa Miletum l'ybernantes, altero a profectio-
ne anno haud difficulter insulas continenti adiacentes ceperunt, Chium, Lesbum, Tenedum: quarum insularum ut quanq; capiebant, euer-
riculabant. Euerriculant autem hunc in mo-
dum: Viri manum mutuo tangentes, à mari aquilonari ad australe petranscunt. Post hac omnem insulam peragrant, uenando homines. Ceperunt quoq; in continente urbes Iades eadē ratione, præterquā quòd non euerriculabāt ho-
mines. Neq; enim poterant, ut nō falsò ceßerint ea qua duces Persarū minati sunt Ionibus, cū ex aduerso castra haberent. Nam posteaquam potiti sunt urbibus, formosissimos quosq; puero-
rum seligentes castrauerunt, exectis testibus fa-
cientes eunuchos. Virginesq; speciosas ad regem trāsportarūt, & super hac, urbes cum ipsis tem-
plis cremauerūt. Ita tertio Iones sunt in serua-
tutem

tutē redacti, primū à Lydis, bis deinceps à Persis. Profectus ab Ionia navalis exercitus, omnia quæ ad lauā sunt in Helleſpōtū nauigantibus, subegit. Nam quæ sunt ad dexteram, iam subacta erant à Persis per continentem. Helleſponti autem hæc in Europa sunt, Chersonesus, in qua frequentes sunt urbes, & Perinthus, & super Thraciam muri, & Selymbria, & Byzantiū. Quorum Byzantiū, & qui ulteriori in littore sunt Chalcedoniū, nec expectauerūt quidē aduentum Phœnicia classis: sed relictis suis urbibus, in interiora Euxini pōti receſſerunt, ibiq; urbē Mesambriā condiderūt. His urbibus, quas cōmemorauī incensis, Phœnices ad Præconnesum & Artacē conuertuntur. Quibus & ipsis igni traditis, rursus in Chersonesum reuehantur, euerſuri ceteras urbes, quas superiore accessu non euerterant. Nam Cyzicum ab initio ne acceſſerant. quidem, quòd ipsi Cyziceni iam ante aduētum hunc classis Phœnicum sub rege erant: cum se Oebari filio Megabyzi, qui Dascyliū præses erat, dedissent. Ceteras Chersonesi urbes, præter Cardiam, Phœnices subegerunt: quarum ad id tempus tyrannus fuerat Miltiades, filius Cimonis, nepos Stesagora: cuius imperij autor fuerat Miltiades Cypseli filius, ad hunc modū: Dolonci Thraces, qui Chersonesum hanc tenebant, cum ab Absinthijs bello uexasrentur, reges suos ut de bello consulerent, Del-

phos

phos miserunt. Quibus Pythia respondit, ut coloniam in suam terram deducenda cum autorem asciscerent, qui primus eo templo abeuntes hospitio inuitasset. Doloci sacram viam ingressi, per Phocenses atque Boeotios iter fecerunt. A quorum nemine inuitati, Athenas diuertunt. Ea tempestate Athenis omne quidem imperium tenebat Pisistratus: dominabatur tamen & Miltiades Cypseli, è familia Thetrippotrophi, ab Aeaco & Aegyna oriundus, nuper familia facta Atheniensi, cuius autor extitit Philaeus Aeaci filius. Miltiades hic, ut sedebat in domus suae vestibulo, cernens Doloncos praterentes, non illius loci uestem gerentes neque tela, homines inclamauit: accedentibusque obtulit domicilium & hospitium congiarium. Illi in domum excepti, & hospitaliter accepti, aperuerunt ei oraculum, precesque addiderunt ut deo obsequeretur. Miltiades ea oratione audita, confestim persuasus est, ut qui perasus imperium Pisistrati, cuperet illinc emigrare: protinusque Delphos se contulit oraculum consulturus, nunquid faceret quod à Doloneis rogaretur. Iubente Pythia, ita Miltiades Cypseli, qui quadrigario curriculo prius Olympiacam palmam reportauerat, una cum Doloneis nauigauit, sumptis Atheniensium voluntariis quibusque ad expeditionem ineundam: & ubi locum tenuit, ab iis qui se deduxerant, tyrannus creatus est. Is ante omnia

Cherso

Chersonesi Isthmum, id est, breuē inter duo ma-
ria intercapedinē, ab urbe Cardia ad Pachyā
muro praesepit, ne ab Absinthijs regionē incur-
santibus infestari posset. Est autē Isthmus hic
sex ac triginta stadiorū. Ab Isthmo introrsus,
omnis Chersonesus quadrigentorū uiginti sta-
diorū est lōgitudinis. Interceptis igitur faucib⁹
Chersonesi Miltiades atq; hoc modo Absinthijs
cohibitis, primis caterorum Lampfacenis intus
lit bellū. Illi dispositis insidijs eū uiuū excepere.
Ea re Cræsus Lydus audita (erat autē Cræso
Miltiades charus) per nūtiōs Lampfacenis prae-
cepit, ut hominē missum facerent: alioqui se il-
los in morem pini extriturum comminatus est.
Hac oratione nutātibus Lampfacenis quid sibi
uellet, quod Cræsus minabatur se illos in more
pini extriturum, uix tandem quidam ē maiori
bus natu intelligens, quid illud esset, exposuit,
iniciens, pinū ex omnibus arboribus solam es-
se quæ excisa nullam sobolē remittat, sed pror-
sus emoriatur. Eapropter ueriti Cræsum Lam-
pfaceni, solutum Miltiadem remiserunt. Ita
Miltiades ob Cræsum euasit: qui postea sine li-
beris moriens, imperium atq; opes tradidit Sto-
sagora, Cimonis sui ē matre germani filio. Eū
defuncto, Chersonita (ut mos est) conditori ur-
bis sacrificāt, certamenq; equestre ac gymniciū
st atuto tempore celebrāt, in quo nulli Lampsa-
cenorū certare permittitur. Durante cā Lama-
pfacenis

psacenis bello, contigit ut Stesagoras quoque liberis orbis decederet, apud curiam percussus securi in capite à quodam, qui se transfugam uerbis simulabat, sed re ipsa quam hostis erat atrocior. Stesagora hunc in modum defuncto, tum Pisistratida Miltiadem Cimonis filium fratrem defuncti, cum trireme ad suscipiendas in Chersoneso res dimiserunt: in quem etiam Athenis beneficia contulerant, tanquam non sane consocij mortis Cimonis patris eius: de qua morte alio in libro qualis fuerit commemorabo. Miltiades ut uenit in Chersonesum, domi sese continebat, in honorem uidelicet Stesagora fratris. Quod audiētes Chersonita, undique ex omnibus ciuitatibus principes contraxerunt ad legendam eum Miltiade fratris necem. Hi postquam uenerunt illuc, in uincula coacti sunt: & Miltiades Chersonesum obtinuit conductis auxiliarijs: filiamque Olori regis Thraciae Hegesipylam duxit uxorem. Quem etsi nuper illuc profectum, tamen non mediocria, sed graua sanè negotia exceperunt. Nam tertio quam hac gesta sunt anno, è Chersoneso profugit, non ausus expectare uenientes Scythas Nomades: qui ab rege Dario iritati, coactis copijs ad hanc usque Chersonesum procefferunt. Illis digressis, eum rursus Dolonci reducere, tribus annis antequam alijs curis implicaretur. Tunc Phoenices apud Tenedum esse cum audisset, quinque cum triremibus (quas praesentib

sentibus facultatibus implicauerat) Athenas
nauigauit, soluēs ex urbe Cardia. Qui dum per
sinum nigrum transmissa Chersoneso cursum te
net, & Phœnicum classe circumuētus, ipse qui
dem cum quatuor triremibus ad Imbrū euasit:
quintam tamen Phœnices insecuti ceperunt: cui
præerat Miltiadis filius, natu maximus Metio-
chus, non ex filia Olori Thracum regis, sex ex
alia muliere. Eum Phœnices cum Miltiadis fi-
lium esse cognouissent, ad regem perduxerunt,
rati se magnam apud eum gratiā inituros: quo-
niam Miltiades in dicenda apud Iones senten-
tia suasisset, ut Scythiis rogantibus Iones soluta
rate, domum abire obtemperarent. Oblato tas-
mē sibi Metiocho, Darius tantum abest ut quic-
quam mali fecerit, ut permultis eum bonis affe-
cerit. Donauit enim domo, facultatibus, uxore
etiam Perside: ex qua liberi geniti sunt qui in-
ter Persas censentur. Miltiades autem ex Im-
bro Athenas peruenit: neq; hoc anno quicquam
est à Persis amplius in Ionas seuitum, sed benis-
gne sanē cum eis actum. Hoc anno Artapher-
nes Sardium præses, accitis hostium nuntiis, ade-
git Iones ad pactiones inter se faciendas, de tra-
dendis mutuo iis, qui iniurias intulissent: neque
quid inuicem ferrent, aut agerent. Ad hoc ada-
ctis Ionibus, per parasangas (ita enim Persæ
sricena stadia appellant) regiones diuisit: regio
natimq; uel ligal instituit, quod regi penderent:

M quod

quod negligat ab Artapherne institutum, ad meam usq; aetatem qui illic fuere perenderunt, eadem penè qua prius conditione institutum: Et hæc quidem illi pacata erant. Ceterum in-
eunte statim vere, alijs ducibus ab rege abdicatis, Mardonius Gobrys filius, adhuc adolescens & recens, in matrimonium accepta Dari filia Artozostre, ad mare descendit, permagnas ducens peditum classiariorumq; copias. Quo cum exercitu postquam in Siciliam peruenit, ipse conscensa navi cum classe abiit; alijs ducibus se-
destres copias in Hellespontum ducentibus: ubi prateruectus Asiam, in Ioniã peruenit Mardonius. Miram hęc rem ego referam ijs Græcis, qui non assentiuntur Otanem inter septem Persas suasisse portio-
riorem esse Persis statum popularem, abdicatis tyrannis. Mardonius statum popularem in ciuitatibus constituit. His actis, in Hellespontum ire contendit: ubi coacta ingenti n-
narium ac peditatus, eas copias traiecit Hellespontum, perq; Europam iter Eretriam uersus atque Athenas faciebat. Hæ igitur ciuitates pretextu Dario erant belli inferendi: sed in animo habebat quàm plurimas posset Græcarum ciuitatum subigere. Nam & classe Thasios, nec manum ex aduerso leuantes subegit: & peditatus Macedonas, ultra eos qui iam seruebant, in seruitutem redegit. Etenim quæ intra Macedonas sunt nationes, iam subacta erant. Hæc classe
à Thasio

è Thasio transmittens, ac terrā legens ad Acanthum usque processit: & ex Acantho soluens, dum Athon circumuertit, uentus aquilo uelhe mens, atq; admodū atrox & intolerandus dicitur in eam ingruisse: nanumq; plerasq; in Athō propulsas, ad trecentas affixisse, ut supra uiginti millia hominum interierint: partim quòd a feris rapti, partim quòd natare nescirent, partim quòd petris allisi (nam sanctissimum circa Athon est mare) partim gelu absumpti. Et cum nautico quidem exercitu ita actum est. Mardonium autem cum pedestribus copijs in Macedonia statina habentem, Thraces Brygi sub noctem inuasere: & cum alios multos ex eis occiderunt, tum ipsum Mardonium uulnerauerunt. Sed non ideo seruitutē Persarū deuitare potuerunt. Nam Mardonius non prius ex ijs locis decessit, quam illos in suam redegit potestatem. His subactis rursus reduxit exercitum, tum ob acceptam apud Brygos calamitatē in exercitu terrestri, tum ob maiorem in classe ad Athon. Ita hic exercitus pugna turpiter gesta rediit in Asiam. Insequenti anno Darius ante omnia Thasios a uicinis insimulatos tanquā defectionem molientes, misso nūtio iussit diruere muros, & naues in Abdera recipere. Nam Thasijs, ut qui ab Histieo Milesio fuerant obfessi, & prouentus magnos habebant, pecunia multa utebatur cum in cōpingendis nauibus longis, tum

validioribus muris urbi circūdandis. Erat autem eis prouentus ex continenti atq; ex metallis. Ex fossitiis quidem metallorū aureorum materia, septuaginta talentorū: ex Thasiis autē metallis minus: sed tamē frequēter ita, ut si Thasi forent immunes tributorū, fuerint eis in summā prouentura quotānis ex continenti atq; ex metallis ducēta talenta, & quādo plurimū trecenta. Quae metalla ipse quoq; inspexi, & tamen longe admirabiliora fuere, quae Phœnices ū, qui cō Thaso eam insulā condiderūt, inuenere: quae insula ab hoc Thaso Phœnice nomen obtinuit. Haec autem Thasi Phœnicea metalla sunt, inter locum qui uocatur Aenyrorum & Cænyrorum sita: atq; è regione Samothracia ingens mons indagando euersus est: Et hoc quidē huiuscemodi est. Thasi autem iubente Dario, & muros suos diruerunt, & naues omnes in Abdera receperunt. post hac Darius, quid in animo Graeci haberent, pugnarene secum: an sese dedere, tentandum ratus, legatos per Graciam dimittit, alios aliō iussos petere terram & aquā: Hos in Graciam, alios item ad tributarias sibi maritimas ciuitates mittit, imperās longas naues fieri, & hippophoras, id est, naues quibus equi feruntur. Dum hac isti cōparant, legatis per Graciam eūtibis, & quae Perses praeceperat petentibus, terrā multi in continente populi dederūt. Insulani quoq;, cum alij omnes, ad quos eadem
petituri

petituri legati accedere, tam uerò Aegineta.
 Quae de re continuo Athenienses irritati sunt.
 quòd putarent hostili in ipsos animo dedisse ter-
 ram & aquam Aeginetas, ut unà cum Persa
 aduersus Athenas militarent. Itaq; libenter oc-
 casionem contra Aeginetas amplexi, Spartam
 profecti illos insimulauerunt, quòd ex eo quod
 fecerant, Graciam prodidissent. Ad hanc dela-
 sionem Cleòmenes Anaxandrida Spartiatarū
 rex, Aeginam transmisit, animo praeipuos eius
 rei autores comprehendendi. Conanti illos com-
 prehendere, cū alij Aegineta incescere, tum prae-
 cipue Qrius Policriti, negans eū gauisurū, si quē
 abduceret Aeginetarū. Nam id eum facere sine
 communi consilio Spartiatarum, sed ab Athe-
 niensibus pecunia corruptum. Alioqui cum alte-
 ro rege uenturū fuisse ad se cōprehendendos. Hoc
 autē dicebat ex epistola Demarati. Eum Cleo-
 menes ab Aegina discedens interrogauit, quod
 ei nomō esset. Ille respondit quod eras, Crios, id
 est, aries. Cui Cleomenes, Crie, inquit, iam nunc
 praeferrato cornua, tanquam occursurus magno
 malo Sparta. Per id tempus Demaratus Cleo-
 menem insinualabat; & ipse rex Spartiatarum,
 nullā re alia nisi familia inferior Cleòmene (ab
 eodem enim oriundi) sed familia Eurysthenis,
 qui primigenius fuerat, nonnihil honoratior
 erat. Etenim Lacedamonij nulli poetarū assen-
 sientes, negant se in eam quam nunc possident

regionem deductos à filijs Aristodemi: sed ab ipso Aristodemo regnante, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodas, qui fuit Hilli filius. Nec multo post Aristodemi uxorem nomine Aeginam, quam dicunt fuisse filiam Autepsonis, qui fuit Tisameni, qui fuit Thersandri, qui fuit Polynicis filius, peperisse geminos, eiq; natis Aristodemum morbo decessisse. Lacedamonos autem quicum erant, inito consilio creasse regem è pueris cum, qui esset primigenius, ut lex iubeat. Sed nescientes utrū puerorū eligerēt, cum essent similes ac pares: id cum nequireret ipsi decernere, prius fuisse percontatos genitricem: eaq; negāte se dignoscere: sed dissimulare, quod uidelicet (ut credibile est) magnopere cuperet ambos effici reges: ita hæc sitibundos Lacedamonios Delphos sciscitatū, quid in ea re agerent: & ijs Pythiam respondisse, ut utrunq; puerorū ducerent ad regem, sed primi ingenium magis honorarent. Hoc responso à Pythia educto, Lacedamonios nihilominus incertos quo pacto primigenium reperirēt, admonitos fuisse à quodā Messenio nomine Panite, ut observarent, utrū puerorum mater priorem lauaret, cibaretq;: quam si deprehenderent eodē semper modo faciliare, habituros id omne quod quærerent, & inuenturos quod uellent: sin illa alternando erraret, partem fore ne ipsam quidē quippiam magis nosse, & isti aliam rationem inuenirent. Ibiq; Spartia.

Ita ex admonitu Meſſenij obſervantes matrem
puerorum, ignaram cur obſervaretur: animad-
vertentq; illam praferentem alteri primige-
nium, tum cibando, tum lauando accepiffe pue-
rum qui magis honorabatur à matre, tanquam
primogenium, publiceq; alendum curaſſe, impo-
ſito ei nomine Euryſthene, iuniori Procle. Hos
autem fratres, ubi adoleuerunt, per omne vita
ſempus inter ſe diſſenſiſſe, & itidē eorum poſte-
ros perſeuerafſe: Hac ſoli Gracorum Lacedae-
monij aiunt. Nam qua commemoratur à Gra-
cis, ego ſcribo: hos Doriensium reges uſq; ad Per-
ſeum Danaë à deo genitum, recenseri recte à
Gracis, & oſtendi Gracos eſſe. Iam tum enim
iſti inter Gracos cenſebantur. Ideo autem dixi,
uſq; ad Perſeum, nec altius repetij, quòd nullum
Perſeo cognomentū fuit mortalis patris, quē ad-
modum Herculi Amphitryon. Itaque à me re-
ſtauratio ſequente, dictum recte eſt, uſque
ad Perſeum. A Danaë uero Acrifij filia, retror-
ſum patres eorum recensendo, conſtabit prin-
cipes Doriensium ex Aegypto oriundos. Hac
generis recensio ex commemoratione Gracorum
facta eſt. Ut autem à Perſis ſortur, Perſeus ipſe
cum eſſet Aſſyrius, factus eſt Gracus, non tamē
progenitores eius. Nam progenitores Acrifij
recensere, ad progeniem Perſei nihil attinet:
eoſq; (quemadmodum Graci aiunt) Aegyptios
 fuiſſe: Hac de his haecenus. Quod autem re-

gnum Dorum, cum Aegyptij essent, sibi traditum acceperint, hoc (quonia ab alijs dictum est) omittemus. Qua uero alij non attigerint, eorum faciemus mentionem. Has dignationes regibus Spartiata tribuerunt: duo sacerdotia, Iouis Lacedamonij, & Iouis celestis, et ius belli in quacunque libuerit regionem inferendi, ut id nulli Spartiatarum prohibere fas sit, alioqui piaculari crimine teneatur: ut in expeditionibus ad eundis primi eant reges, in abeundo postremi sint. Centum delecti uiri eis in militia custodes adsint. In egressibus utatur quotcumque pecoribus libuerit: quorum immolatorum pelles omnes ac terga accipiant: Bellica hac. Alia sunt quae pueris tempore eis tribuuntur: Quoties aliqua publica euisceratio fit, primi in caena reges discubant: & ijs primis distribui incipiat utrique eorum duplum omnium, quam ceteris conuiui: libaminaque immolatorum & coria, eorum sint. Singulis quoque calendis instantis mensis, singula pecora utrique: è publico dentur Apollini immolanda: & farina medimnum, id est, sex modia: & uini Latonicus quartarius: & in spectaculis singulorum certaminum certis locis praesideant. Liceatque quibuscumque libeat ciuibz inniti, & utrique binos eligere Pythios. Sunt autem Pythij, qui Delphos ad consulenda oracula mittuntur, qui publice cum regibus pascuntur. Regibus ad cenam non euntibus, mittantur bina

chæni

chaenices, id est, semodia farina, & uini singula cotyla, id est, sextarij: presentibus dupla dentur omnia. Eadem ratione a priuatis quoq; inuitati ad cœnam, honorentur: Vaticinia, quæ de uirgine pupilla utri danda sit, eîne cui mater, an cui pater desponderat: necnō de uijis publicis: & si quis adoptiuū filium facere uelit inuitis regibus. Liceat quoq; eis pro suo arbitrio aspidere in senatu, qui constat ex duodetriginta senibus: Si eò non accesserint, eorum maxime propinqui duo senatores, ius regū obtineant duos calculos ponendi, tertium pro seipsis. Vinentibus hæc rebus a republica Spartiatarū tribuuntur, illis defunctis. Equites per uniuersam Laconicam obitum regis enuntiant: scemina per urbem circumeuntes, ollas pulsant. Cumq; hoc sit, necesse est ex singulis domibus duos ingenuos, marem ac feminam, luctu fœdari, magnis pœnis (nisi hoc faxint) impositis. Eadē circa funus regum consuetudo Lacedamonij est, quæ barbaris Asianis. Nam pleriq; barbarorum eodem ritu in mortibus regum utuntur. Siquidem posteaquā mortem obijt Lacedemoniorū rex, oportet eius exequijs adesse ex omni Lacedæmonie regione necessarios quosq; Spartiatarū, qui sunt numero ilcinorum. Quorum & item seruorum atq; ipsorum Spartiatarū posteaquam multa millia in unum concta sunt, promiscue cū mulieribus frontes suas intrepide pungunt, & alalatu im-

M 5 mense

mensio utantur, ultimum queng; regum dicentes
 semper fuisse optimum. Qui uero regum in bello
 perijt, eius simulacrū cum expresserūt, in foro
 bene strato efferunt. Cuius tumulatione decem
 dies iustitiū est, nullusq; magistratū confessus,
 sed lucus continens. In hoc quoque cum Persis
 illi conueniunt, quod defuncto rege alter qui
 succedit, liberat ere alieno, quicunq; Spartiata
 aliquid aut regi aut reipublica debebat. Apud
 Persas qui rex creatus est, omnibus ciuitatibus
 tributum quod debebant, remittit. Cum Aegy-
 ptijs etiam Lacedamonijs in hoc congruunt,
 quod eorum pracones & tibicines & coqui, in
 paterna artificia succedunt: & coquus à coquo,
 & tibicen ex tibicine, & praco ex pracone gi-
 gnitur. Neq; ulli propter uocalitatem alijs insis-
 diantes seipsos ingerunt, sed in paterno opere
 perseuerant: atq; hac quidem ita fiunt. Cleo-
 menem tunc, cum apud Aeginam esset, commu-
 ni Gracia bono operā dantem infimulabat De-
 maratus, non tam Aeginetis studens, quā in-
 uidia & odio ductus. Quem Cleomenes ab Ae-
 gina reuersus consultabat, ut regno summoue-
 ret, ob hanc rem intendens in eum actionem;
 Ariston Sparta regnum obtinens, cum è dua-
 bus uxoribus liberos non susciperet (neq; enim
 in se culpam eius rei esse agnosceret) tertiā dux-
 it uxorem, & duxit hunc in modum: Erat ei
 amicus quidā Spartiata, cuius opera ex omni-
 bus

bus civibus maximè utebatur. Cui viro erat
uxor speciosissima, ex turpissima talis facta. Si
quidem hanc mala forma pradiã esse cernens
nutrix sua, idq; parentes eius, utpote locupletes
agere ferre, hoc excogitavit, ut puellam singulis
diebus bainlaret ad Heluta templum, quod est
in loco, qui dicitur Therapne, super sanũ Phœ-
bi. Eo quoties nutrix intulerat puellam, stans
ante simulacrum, deam precabatur, ut alius-
minam deformitate liberaret. Cui aliquando
exeunti de templo, mulier quadam apparuisse
fertur, atq; interrogasse illam quidnã in ulnis
gestaret: & cum nutrix se infantem gestare re-
spõdisset, insisse sibi ostendi. Cumq; negaret nu-
trix se id facturã, quod infantem parentes sui
vetuissent ostendi cuipiã, institisse iubere pro-
prie ut sibi ostenderetur: magni enim facturam
illam, si à se infans conficeretur. Ita nutrice
puellam ostendente, demulcentem caput puel-
la dixisse futuram eam omnium Spartanorum
formosissimam. Atque ab eo pristinam spe-
ciem decidisse: quam cum ad nubilem perven-
nit aetatem, duxit uxorem Agetus Alcides fi-
lius, ille avunculus Ariston. Eius mulieris amo-
re titillatus cum esset Ariston, hanc rem com-
mentus est: Ageto sodali suo, cuius illa erat
uxor, recepit se donu daturum unam è suis re-
bus quamcumq; ille optaret: atque inuicẽ insit
illũ simile munus sibi dare. Agetus nihil de re
uxoria

uxoriam suspicatus, cum uideret Aristonem quoque
 uxorem esse, accepit conditionem: & in eam rem
 iurandum interposuit. Cui mox Aristonem
 suis rebus preciosis donauit quam ille elegit.
 Ipse uicissim, cum eius partes petendi muneri
 ab illo fuerunt, ibi optauit uxorem eius adferri.
 Agetus dicere, se prater unum cetera annuisse:
 iureiurando tamen adactus ac dolo seductus,
 ad eam ducendam abiit. Ita tertiam hanc Aris-
 tonem, repudiata secunda, duxit uxorem, quae circa
 legitimum pariendi tempus, nondum exactis
 decem mensibus, hunc ei genuit Demaratum.
 Aristonem, cum ei sedenti in basilica cum Epho-
 ris quidam famulus nuntium natum filij attulisset,
 sciens quo tempore duxisset uxorem, deductis
 in digitos mensibus, dixit iureiurando, hic non
 est filius meus. Quod audientes Ephori, haud
 magni fecere in praesentiarum. Sed postea quā
 puer adoleuit, poenituit Aristonem dicti, opo-
 nantem utique filium suum esse Demaratum: cui
 ideo nomen impositum est Demaratus, id est, a
 populo notus petitus: quod ante eum natus omnis
 populus nota fecit, ut Aristoni omnium ante id
 tempus regum probatissimo filius gigneretur: et
 de re id nomen impositum est. Interfecto deinde
 tempore Aristone uita functo, Demaratus ob-
 tinuit regnum: sed uidelicet necesse erat, ut id
 quod auditum fuerat, hominem regno priuaret.
 Eapropter à Cleomene neheret in infamia lab-
 tur:

tar: cum antea quòd ab Eleusine abduxisset,
 exercitum, tum eo tempore, cum aduersus Aeg-
 inetas cum Medo sentientes traiecit Cleome-
 nes. Ergo ingressus eū urgere Cleomenes, com-
 ponit cum Leutychide Menaris filio, Argis
 nepote ex eadem qua erat Demaratus fami-
 lia, ea pactione, ut si eum regem in locum De-
 marati constituisset, se aduersus Aeginetas co-
 mitaretur. Erat autem Leutychides Demara-
 to inimicus, ob hanc precipue causam, quòd cum
 Percala filia Chilonis filij Demarrieni ei des-
 sposata esset. Demaratus insidiosè hominē con-
 iugio priuauit, praecipua & praecepta ux-
 ore, ac retenta. Ob hanc causam Leutychidi ini-
 micitia cum Demarato extitere. Is tunc Cleo-
 mene sollicitante contra Demaratū iurauit, ne-
 gans eū rite Spartanorū esse regem, quòd Ari-
 stonis filius non esset: deinde quod iurauerat in-
 stitit confirmare, quod Ariston aliquando dixis-
 set, cum ei nuntiasset famulus suus, filiū ei. na-
 tum, & n.enses cōferens, iurē iurādo, negasset ali-
 lum esse filiū suum. Huic uerbo insistenti Leuty-
 chides, pronuntiabat. Demaratū neq; Ariston-
 is filium esse, neq; rite Sparta regnare: eisdem
 Ephoris adhibitis testibus, qui Aristoni assia-
 dentes tunc hac ab illo audierant. Tandē re in
 contentionē deducta, usum est Spartiatis ora-
 culū, quod Delphis est, consulendū, an foret De-
 maratus Aristonis filius necne. Ibi Cleomenes,

cum

cum ex ipsius erga Pithiā providentia nihil suspitionis esset, subornat Cobonē quēdam Aristophanti, maxima apud Delphos autoritate, ut persuadeat Periallam mulierum uaticinantiū antistitē, dicere ea quæ Cleomenes uolebat dici. Ita Pythia sciscitantibus ijs, qui ad oraculum erant missi, negavit Aristonū filium esse Demaratū. Quæ tamen res sequenti tempore palam facta est, & Cobonē Delphus profugit, & Perialla honore abdicata: Hæclensūq; ad deponendū regno Demaratū acta sunt. Is ē Sparta ad Medos profugit, ob hanc contumeliā, quod cum eiectus regno gereret magistratum, adessetq; spectaculo gymno pædiarū, id est, nudorū puerorum palestra, misit ad eum Lontychides, in locū Demarati rex factus, denidē insultādīq; causa, ministrū, qui interrogaret qualis esset præfectura post regnū. Eam interrogationē agrē ferens Demaratus, respondit, satirūq; expertum, illum uerō non. & eam interrogationem Lacedæmonijs futurā initium plerimæ aut calamitatis aut felicitatis. Hac locutus, uoluto capite ē theatro domum abiit, cōfestimq; preparatū Ioui bonē immolauit, quo immolato, matrem accersit, quæ cum aduenisset, positus in eius manus extis, mulierem hīs uerbis obsecrauit: Per ego te mater cū alios deos, tum Iouē hunc domesticū quem tāgo precor, promas mihi ueritatem, quisnam re uera mem est pater?

der? Nam Leutychides inter conuitia obijcit, te
e priore uro grauidam, ita ad Aristonem uen-
nisse. Alij etiam dementius referentes, aiunt, te
ad domesticum asinarium uenitasse, illiusq; me
filium esse: Qua de re ego te audiens obsecro, ut
uerum dicas. Siquid enim eorum qua dicuntur
fecisti, non sola fecisti, sed quod multa. Et mul-
tus de hac re Sparta sermo est, negatium Aria-
stoni fuisse geniturum ad filios procreandos. Nam
si fuisset, priores uxores fuisse concepturas: Hæc
Demaratus. Cui mater ita respondens, Fili, in-
quit, quoniam precibus mecum agis ut dicā ue-
ritatem, omne tibi uerum exponetur: Ut me do-
num Ariston duxit, tertia quam me duxerat
nocte, simulacrum tanquam Aristonis ad me
uenit, quod posteaquam mecum concubuit, co-
rona quā gestabat, me circumdedit atq; abiit.
Dehinc Ariston aduenit, qui cernens me coro-
nas habentem, sciscitabatur quisnam me illis
donasset. Ego ipsum respondi, eoq; id abnuente,
iurans asserens, non bene illū facere q̄ negaret.
Quippe qui paulo antè ingressus, ubi mecum con-
isset, coronis me donasset. Ariston cernēs me iu-
ratem, intellexit eam rem diuinā fuisse. Cōper-
tumq; est illas coronas fuisse sumptas ex heroico
conditorio, quod est iuxta ianuam aula extru-
ctum, quod uocant Astrobaci: Et uates id esse
hunc eundem heroem responderunt. Habes igitur
fili, ita ut uolebas audire. Aut enim ex hoc
heroe:

benè genitus es, paterq; tibi est Actrobachus heras, aut ex Aristone. Nam ea te nocte concepit. Verum hoc tibi præcipue exprobrant inimici, quòd Ariston, cum ei te ortum nunciatum est, multis audientibus negavit te suum esse, quia tempus decem mensium non exisses, per inscitiam talium rerum illic hoc verbum excidit. Nam mulieres etiam novem mensium ac septem mensium partum edunt, non omnes decimum mensem explentes. Ego te fili septimestrem genui. Ipse quoque Ariston, non diu post agnovit se per imprudentiam id verbum extulisse. Itaque aliis orationes de tua genitura noli admittere. Omnia enim verissime audisti. Nam quod ad asinarios attinet, ipsi Leutichidi, & ijs qui talia loquuntur, suæ uxores de asinarijs pariant filios: Hæc illa dixit. Demaratus auditis quæ volebat, sumpto uaticinio per speciem eundi Delphos ad oraculum consulendū, Helim contēdit. Eum suspicati Lacedæmonij fugā capeßiturū, insecuti sunt. Sed Demaratus iam ex Heli Zacynthū traiecerat, quem illuc transgressi Lacedæmonij prehenderunt, eiusq; famulos: sed Zacynthijs eū dedere abnuentibus, Demaratus illinc in Asiam ad regem Darium traiecit: à quo magnifice exceptus est, territorioq; ac urbibus donatus: Ita in Asiā Demaratus abiit, ac talis fortuna usus est, uir cum alijs in multis factis dilectisq; apud Lacedæmonios illustris, tum quòd illis

illis olympiadē palmam quadriūgo certamine
reportauerat, rem eius solius ad ea tempora re
gum Spartatarum. Leutychidi Menaris, quē
in regnū amati Demarati successerat, natus est
filius Zeuxidemus, quē nonnulli Spartatarum
Cyniscon, id est, catulum uocabant. Is Sparta
non regnauit, ante Leutychidē defunctus, reli
cto filio Archidemo. Leutychides orbatu filio,
alteram duxit uxorem Eurydanē, Menij soror
rem, Diaetoris filiā, ex qua nullam prolem ui
rilem suscepit, sed filiā nomine Lampito: quam
Archidemus Zeuxidemi in matrimonium ac
cepit, ab ipso Leutychide datam. At ne Leo
tychides quidem ipse Sparta: consensuit, sed has
pœnas Demaratus rependit: In expeditione
Pharsalica dux cū omnia faciēdi ius haberet,
multum pecunia per corruptelā dono accepit:
ipseq; in re deprehēsus cū sederet in castris, utra
que manu pecuniā tenēs, in iudicium delatus ē
Sparta profugit, domusq; eius excisa. Et Te
gea in quam profugerat, mortem obiit. Sed hac
in sequenti tempore acta sunt. Tunc autē Cleo
menes, cum sibi res in Demaratū bene cessisset,
desumpto protinus Leutychide, cōtendit aduer
sus Aeginetas, maiorē in modum illis propter
ignominia infensus. Ita Aegineta utriusq; re
gis contra se aduentu, non repugnandū iam sibi
esse putauerunt. Ex quibus reges adduxere de
cem, quos delegere, diuitijs ac genere emunctissi

mos, cum alios, tñ Crium Polycriti, & Casam-
 bum Aristocratis, qui plurimum habebāt po-
 tētie. Eos in Atticam adductos, penes inimicif-
 simos Aeginetis Athenienses deposuerunt. Post
 hac Cleomenes, cum eum subiisset metus Spar-
 tiatarum, iam manifestus maleficij in Demara-
 tum excogitatis, in Thesſaliam subterfugit atq;
 illinc in Arcadiam præfectus, res novas molie-
 batur, sollicitans Arcadas aduersus Spartam:
 adigensq; eos iureiurando ad sequendum, quo-
 cunq; ipsos educeret. Quinetiā in animo habes-
 bat, primores illorū ad urbē Nonacrim ductos
 adigere ad iusiurandum, per aquam Stygis. In
 hac autē urbe ab Arcadibus fertur esse Sty-
 gis aqua: & est uidelicet talis ea aqua: E' pe-
 tra emanat aquula, distillans in uas quoddā, in
 gyrum maceria præseptum. Nonacris autē ubi
 fons hic uisitur, urbs Arcadiæ est, ante Phe-
 neon urbem. Talia molientem Cleomenem La-
 cedæmonij cum animaduertissent, timentes si-
 biſſis, Spartam reuocarūt ad pristinam dig-
 nitatem. Sed eum reuersum statim morbus insa-
 nia cepit, & iam antea subinsanum. Nam ut
 cuique Spartiatarum obuius erat, in eius fa-
 ciem infligebat sceptrum. Hac illum facientem
 ac desipiscentem, propinqui soleis ligneis illi-
 gauerunt. Qui custodem, digressis alijs, solum
 remansisse cernens, petijt ab eo gladium. Cu-
 stode abnuente dare, ab initio comminabatur,

que mox ei faceret, donec minis conterritus custos (erat enim seruus quidā) gladiū tradidit. Eo accepto, Cleomenes a suris incipiens sese detrahebat. In longum namq; descendēs carnes, ē tibijs ad femora processit, ē femoribus ad coxarū uertebra atq; ilia, quousq; peruenit ad uterum, in quo rescindēdo sic expirauit. Ut pleriq; Gracorum memorant, quia Pythiam corruperat ad ea dicenda, quæ circa Demaratiū acta sunt. Ut soli Athenienses, quod adortus Eleusinam, sanum deorum fuerat dopopulatus. Ut Argij, quia eos qui ē pugna fugerant, Argios ex Argij templo ipsorum abduētos obtruncarat. & ipsum lucū quē in Argia occupasset, incenderat. Etenim Cleomeni Delphis oraculū poscenti, responsum fuerat, eum Argos esse capturū. Qui posteaquā ad flumē Erasiniū copias Spartiatarum duxit: quod flumen ē lucu Stymphalio manare fertur. Hunc enim lucū in uoraginem condi, & Argiū fasteu exorietem, apparere, illincq; iam eam aquā uocari Erasinum. Ad hoc igitur flumen posteaquā peruenit, ei hostias immolauit. & cū laca nō essent ex ea de flumine transmittendo, ait delectari se quidem Erasino, nolle prouere ciues suos, nou tamē ideo Argios gauisuros. Moxq; illinc motis castris ad Thyream uenit, et mari taurū cum macellasset, nauibus copias ad regionē Tyynthiam ac Naupliā duxit. Id audientes Argij, ad eos ar-

cendos obuiam tēdunt ad mare. Et cum aduen-
tarent Tirynthum, in loco cui nomen inditum
est Sepia, relicta non magna inter duas acies
intercapedine, confederunt è regione Lacedae-
moniorum. Neque uerò illic pugnam ex aperto
reformidabant, sed ne dolo exciperentur. Nam
ad hanc rem attinebat oraculum, quod Pythia
ediderat communiter eis atque Milesijs, in hac
uerba:

Verū quādo marē prauertes femina uictrix,
Inter & Argiuos referet pralustris honorē,
Tunc Argiuarum reddet plerasq; gementes:
Vt uenturorum aiat quis quādoq; uirorum,
Telo sauis obit sinuosa corpore serpens.

Hac omnia Argijs cum contigissent, metum
incutiebant. Ideoq; eis uisum est, pracone ho-
stium esse utendum. Atq; ita esse faciendum,
quoties praco Spartiata quippiam Lacedae-
monijs denuntiaret, idem facerent ipsi. Cleomenes
animaduertens Argios faciētes quicquid apud
Lacedaemones praco denuntiasset, praecepit sin-
at cum praco denuntiaret prandendum, tunc
raptis armis tenderent in Argios. Hoc execu-
ti Lacedaemonij, in Argios è uoce praconis
prandentes impetum faciunt, earumq; cum mul-
tos occiderunt, tum plures in lucum Argi fugam
elapsos circumsederunt. Qui dum asseruantur,
Cleomenes hoc sibi faciendum putauit: Sciscio
tatu quosdam, quos secum habebat, per fugas,
misi

misit praconem ad euocandum nominatim eos Argios, qui in luco praclusi erant ad se redimendos. Est autem apud Lacedamonios redemptio in singulos uiros bina mna. Ita Argiorum quinquaginta, ut quisq; euocatus fuerat, Cleomenes interemit: quod faciens, latebat ceteros qui in fano erant, utpote denso luco interiecto, non cernentes quid illi extrinsecus agerent: nisi postquam quidam conscensa arbore, quod fiebat inspexit. Vnde non amplius qui euocabantur prodire. Ibi Cleomenes iussit unumquemq; seruorum lucum materia circumdare: atq; illis ubi temperantibus, lucum incendit. Eoq; iam ardente, percontatus est quendam perfugarum, cuiusnam deorū esset ille lucus. Perfuga Argi esse respondit. Quo audito, Cleomenes uehementer ingemiscens, O Apollon, inquit, uates quam opere me frustratus es, dicens me Argos esse capturum, conijcio iam exitum habuisse oraculum. Post hac maiore copiarum parte Spartam redire permissa, ipse cū mille delectis perrexit ad templum Iunoni, illic sacrificaturus. Sed sacrificare super aram uolens, cum à sacerdote uetaretur, negāte fas esse externo illic sacra facere, iussit seruos ab ductum uerberare. Ac posteaquam immolauit, Spartam abiit. Reuersum inimici ad Ephoros citauerunt, crimini dantes, quod pecunia corruptus, Argos cū facile posset non cepisset. Quibus respondit Cleomenes (incer

tum mihi uere an falso) se posteaquā templum Argi cepisset , putasse dei expletum esse oraculum, & proinde non prius tentandam urbem, quā sacris operatus sciret an sibi deus illam traditurus esset, an impedimento futurus. Sibi autē apud Iunonis templū litanti effluxisse flammam ē pectoribus simulacri: atq; ita ipsos intelligere , proculdubio eum non esse Argos expugnaturum. Si enim ē capite simulacri flamma extitisset , fore ut urbem ab arce caperet. Cum uerō ē pectoribus fulgur extiterit, id omne fuisse confectum quod deus confici uoluisset. Hac dicens, credibilia ac probabilia Spartiatis dicere uisus est , multoq; maiore parte sententiarum absolutus. Caterum Argos ita uiris desolatum est, ut serui eorū res omnes susciperint , atq; magistratus administrarint , dum filij casorum ad puberē adoleuerē etatem: Qui sese in suum ius asserentes, ac reuerſi Argos , mancipiū eiecere. Serui eiectioni, praelio Tirynthem obtinuerē, eates uis quidem, dum fuit in eis mutua beneuolentia, & donec ad eos uenit uates quidā Cleāder genere Phrygasens ab Arcadia. Is persuasit seruis, ut dominos adorirētur. Vnde bellū inter eos diuturnum extitit, donec Argū agre euasere uictores. Ob hoc igitur aiunt Argi Cleomenem ad insaniam redactum, male perisse. Ipsi autem Spartiata negant ab ullo demonio Cleomenē ad insaniam redactū, sed conuersione

Scys

Scytharum, intemperatam meri esse factum, & idcirco furiosum. Scythas enim Nomades, post illatum sibi à Dario bellum, ad illum ulciscendum perstitisse missisq; Spartam nuntijs ad societatem faciendam, ita pepigisse, tanquam ex utrorumq; utilitate foret, ut ipsi quidē Scythæ iuxta flumen Phasim conarētur Medicam regionem invadere: Spartiata uerò ab Epheso ascendere, & ad certum locum utriq; occurrerent. Cum ijs Scythis qui ad hoc missi sunt, consuetudinem habuisse Cleomenem aiunt, atq; ex eo nimiam didicisse potandi intemperantiam: atq; ob id insinasse se arbitrari. Unde quoties intemperatius bibere uolunt, aiunt, Scythiſato, id est, agē Scytam. Ita de Cleomere referunt Spartiata. Mihi uerò uidetur ille has pœnas Demarato pependisse. Eum defunctum ubi audire Aeginetæ; Spartam nuntios misere, uociferatam cōtra Lentychidem de obsidibus, quæ Athenis tenerētur. His Lacedamonij, consilio inito, multū iniuria ab Lentychide illatum esse censuerunt, hominēq; dedendum, quem illi Aeginetam deportarent pro ijs qui Athenis tenerentur. Hunc cum essent ducturi Aeginetæ, tūc ad eos Theasides Leoprepis, uir Spartæ probatus: Quid, inquit, uiri Aeginetæ, facere uultis, regē Spartiatarum deditum a suis ciuibus abducere? Si nunc pro inuidia Spartiata ita detineant, cave ne quod exitiale malum in

nostram regionē (si hoc feceritis) inferant. His
 auditis, Aegineta ab illo adducendo supersede-
 runt, hac tamen conditione, ut secum profectus
 Athenas Leutychides, redderet sibi viros, qui
 illuc depositi essent. Vbi Athenas uenit Leutys-
 chides, ac depositum repoposcit, Athenienses
 (ut qui reddere nollent) tergiversari: quòd di-
 cerent duos in deponēdo reges fuisse, ideoq; ini-
 quum esse id alteri sine altero reddi. Quibus ne-
 gantibus se reddituros, Leutychides, Facite, in-
 quit, Athenienses utrum ipsi uultis: si reddetis,
 sancte facturi: è contrario, si non redditis. Qua-
 lis autem res circa depositum contigit Sparta
 uolo referre: Dicimus nos Spartiata fuisse ter-
 tia abhinc etate quendam Glaucum Epicydio-
 dis filium, qui cum alijs summis laudibus excel-
 lebat, tū iustitia inter omnes optime audiebat,
 qui per id tempus Lacedamonē incollebant. Et
 huic procedente tempore contigisse, ut uir qui-
 dam Milesius Spartam uenerit, hominis con-
 ueniendi gratia, atq; ita sit allocutus: Ego sum
 uir Milesius, qui ad tuam Glance fruedam in-
 iustitiam uenio. Nam cum esset tua fama celebris,
 cum per omnem aliam Graciam, tum uerò per
 Ioniam, apud memetipsum ratiocinatus sum: Io-
 nia quidem semper obnoxia periculis est, Pelo-
 ponesus autē tuto fundata, Et ob id uidere licet
 eosdem homines nihil habere pecuniarum. Hoc
 reputanti mihi atq; consultanti, uisum est diui-
 dium

dium mei jensus in pecuniam redactū deponere penes te, quòd probe intelligo hac penes te deposita mihi incolumia fore. Tu uerò has pecunias accipe, & hanc notam, quam una custodi: quam notam quisquis habens reposcet pecuniā, ei reddito: Hac hospes qui Mileto uenerat, dimittit: atq; ea conditione depositum Glaucus accipit. Multo deinde tempore interiecto, filij eius qui pecuniam deposuerat, Spartam ueniunt, Glaucum cōueniunt: exhibitaq; nota pecuniam reposcūt. Ille enim uero repellere homines, atq; his uerbis è contrario respondere: Neq; istius rei quicquam reminiscor, neq; ad me pertinet scire quæ dicitis. Volo tamen reminiscens quicquid iustum fuerit facere, & si accepi, iure optimo reddere: sin à principio non accepi, Græcorū legibus in uos uti, Ad quod confirmandum, præstituo uobis tempus hinc ad quatuor mēses: Ita Milesij facta iactura, tanquam fraudati pecunia, discessere: & Glaucus Delphos se contulit ad oraculum consultādum. Cui consultantis an-
 ōpni, id est, iureiurando, pecuniam prædaretur, Pythia respondit his uersibus:

Glauce Epicydides equidem expedit ad bres
 ne tempus,

Sic orco uicisse, interuertisseq; nummos:

Deiera et tuorcū, quoniam manet exitus idē:

Ast antī natus, qui nomine, qui manibus, qui

Nallus est pedihus, rapide aduenit, usque a-

lagna

N s deo,

deo dum

Cōuoluēs omnem perdat prolemq; domūq;
 Cum sobole euorci melius sed postea agetur.
 His auditis, Glaucus ueniam sibi eorū qua dixisset ut daret, Deū obsecrabat. Cui Pythia inquit, idem pollere, tentare deum & facere. Tūc Glaucus accitū Milesijs hospitibus pecuniam reddidit. Cur autē hac oratio apud nos instituta est, dicetur: Glanci nunc nulla superest neq; soboles neque domus, quæ illius censeatur: sed ex Sparta radicitus extrusa est. Ita bonū est, nihil aliud de deposito cogitare, quā ut repetētib; reddatur. Leuthychides hac locutus, cū nihilo magis ab Atheniensibus audiretur, disce s̄sit. At Aegineta priusquam superiorum iniuriarum, quas Atheniensibus intulerant, gratificantes Thebanis dārēt p̄nas, hac feceret. Cum Atheniensibus succenserent, quod sibi ab illis iniuriam fieri arbitrarentur, se aduiscēdum apparabāt. Erat enim Atheniensium in Sinio biremis quedam, quā Delum iam inde à Theseo quotannus mittebant. Hanc Aegineta locatis insidijs intercepte, plenam primoribus Atheniensium, uirosq; allegauere. Ea clade ab Aeginetis accepta, Athenienses non amplius differendū putauerunt, quin omnia in illos excogitarent. Etenim erat quidam Nicodromus Cniathi appellatus, uir in Aegina spectatus. Hic suam ipsius priorem abiectionem Aeginetis impat

impetās, quarebatur, qui prius sua de missione cum traiegiſſet, cognito Athenienſes eſſe animatos ad nocendū Aeginetis, quibus ipſe inſenſus eſſet, cōpoſuit cum illis de prodenda Aegina ad certā diem, quo eſſet rem aggreſſurus ipſe, & illos oporteret uenire ſubſidio. At ita ex cōpoſito urbem (qua netus uocatur) occupat. Sed Athenienſes ad diem nō affuerunt, quia claſſis eorum par Aeginetane nōdum erat comparata. Qui dum à Corinthijs commodari ſibi naues rogant, interea res corrupta eſt. Corinthij per id tempus Athenienſibus amiçiſſimi, dedere rogantibus naues nīginti, ſed dantes uendiderūt ſingulas quinis drachmis: quoniā eas dono dare uetabatur lege. His acceptis Athenienſes, & ſuis inſtructis in ſummā ſeptuaginta numero, in Aeginam nauigauerūt, perueneruntq; poſtridie eius diei qui erat deſtinatus. Qui cum ad liem non adeſſent, conſenſo nauigio Nicodromus ex Aegina profugit, alijs nonnullis Aeginetarum eum comitantibus, quibus Athenienſes Sunium incolendum dederūt: Vnde iſti procedentes, eos qui in inſula erant Aeginetas, & ferebant & agebant. Sed hac poſterius acta ſunt. Proceres Aeginetarum ſuperata plebe, qua unā cum Nicodromo tumultū fecerat, mor eos quos ceperant, ad necem exegerunt. Vnde piaculum admifere, quod nullo ſtudio expiare potuerūt, præoccupatiq; prius ex inſula ſunt deieci

deiecti, quàm deum sibi propitiarent. Nam cū septingentos è plebe, quos uiuos ceperāt, ad necem educerēt, unus eorū è uinculis elapsus, fugit ad Cereris legisera uestibulū, eiusq; cardinibus prehensus adhaerebat, quem illi cum auellere nō possent, abscissis uiri manibus ita deduxerūt, quæ manus cardinibus conferta manserūt. Hac cum apud se fecissent Aegineta, classe septuaginta nauium cū Atheniensibus qui superuenere congressi, superantur. Victi nauali pralio, eosdem quos prius Argios in auxilium uocauerūt, sed illi noluerè eis amplius auxilio esse, causati quòd & naues Aegineta necessario sumptæ à Cleomene oram Argolidem tenuisset, & ipsi cū Lacedæmonijs in terrā descendissent, ut nonnulli quoq; è Sicyonibus nauius descenderent in eadē contra ipsos expeditione. Quo nomine utrisq; multa ab Argijs iniūcta est mille talentorū, quorū quingena uterq; populus solueret. Et cum Sicyoni suam culpam agnoscentes, cētum talentis cum Argijs decidissent, Aegineta ne agnoscere quidem culpam uolueret. Erant enim superbiores. Eapropter rogatibus eis, nemo amplius Argiorum publice auxilium tulit: sed uoluntariorū circiter mille, duce quodam, cui nomen erat Eurybates, quinq; palmarum uiro. Quorum pleriq; non remeauerè, sed in Aegina sub Atheniēsis occubere. Et ipse dux Eurybates singulari certamine ter uictor.

quarto

quarto sub Sophane Decelis oppetijt. Verum Aegineta sua classe adorti incompósitos, Athenienses superauere, eorumq; naues quatuor cum ipsis pugnatoribus cepere. Et Athenienses quidem bellum cū Aeginetis contraxerunt. Persa autem qua ipsius partes erant exequebatur, cū famulo assidue in memoriam redigente, ut reminisceretur Atheniensium, tum Pisistratidis assidentibus, Atheniensesq; criminantibus, tum cupiditate per hunc pretextū, quod natus erat subigendi Græcos, quicumq; sibi terram & aquā denegassent. Itaq; Mardonium, qui male rem nauale gesserat, præfectura amouit, aliosq; designatos duces aduersus Eretriam & Athenas mittit, Datim genere Mediū, Artaphernem Artaphernis fratris sui filium, datis mandatis, ut Athenas atq; Eretriā diriperent, captiuosq; in conspectum afferrent. Postquam hi duces declarati ab rege digressi ad planitiem Cilicia maritimam deuenere cum ingenti ac bene instructo exercitu, & ibi castra posuere, adueniunt nautica copia omnes, ut singuli erant imperata. Ad hæc hippagoga naues, quas superiore Darius anno mandauerat tributarijs suis præparandis. In has inductis equis, atq; terrestri peditatu, sexcentis cum tremibus in Ioniam contenderunt. Hic non recto cursu secundo dum continentem in Hellespōtum, etiam Thraciam uersus nauigabant, sed è Samo unde soluerant

uerat, præter Icarium, interq; insulas, præcipue
 (ut ego sentio) metu circumueñdi Athon, quem
 superiori anno circumnauigantes, magnam iu-
 ramentum fecerant. Præsertim coacti propter Na-
 xon, quam antea non cepissent: ad quã postea-
 quam ex Icario pelago appulsi sunt (in hanc
 enim ut primum copia ducerentur, Persæ urge-
 bant) Naxij memores priorum fuga se in mon-
 tes concitauerunt non ausi resistere. Eorũ quos
 adepti sunt Persæ in seruitutem raptis, delubra
 atq; urbem incenderunt. His actis, ad ceteras
 insulas redeunt. Hac dum isti agunt, Delij reli-
 cti & ipsi Delo, fuga in Thenum abeunt. Eo
 tendentes naues præcedens Datis, non sinebat
 ad Delum habere stationem, sed trans Delum
 apud Rheneam. Et simul cognito ubi Delij
 essent, missa caduceatore his eos uerbis affatus
 est: Viri sacri, quid fuga abistis, non pro merito
 de me male opinantes? Ego enim & ipse mea
 sponte animatus sum, & ab rege iussus, quo in
 loco duo dij geniti sunt, ne quid aut eum locũ,
 aut eius incolæ ledam. Redite igitur ad uestra
 spforum, & incolite insulam. Hac Delijs per ca-
 duceatorem dixit. Mox trecentas thuris libras
 super aram gestas adoleuit. His actis aduersus
 Eretriam primũ nauigauit, simul omnem clasa-
 sem, simul Iones, pariter atque Aeoles agens,
 statimq; ab illius digressu Delos tremuit (ut
 Delij aiunt) ad meam usq; etatẽ tunc & pri-
 mum

mun & postremum commota, deo mala uentura hominibus portendente. Nam sub Darjo Hystaspis, & Xerxe Darj, & Artaxerxe Xerxi filio, tribus his deinceps etatibus plus malorum passa est Gracia, quam uiginti alijs ante Dariu etatibus: partim à Persis, partim ab ipsis primoribus de principatu bellantibus: ut non ab re Delos commota sit, prius immobilis: de qua in oraculis ita scriptum erat:

Et Delon, quāuis sit adhuc imota, monebo. Et sane in nostraliqua pollent haec nomina: Darus, quod coërcitor: Xerxes, quod bellator: Artaxerxes, quod magnus bellator. Barbari postquam à Dela ad alias insulas profecti sunt, sumebant illinc tum copias, tum liberos insularum obsides. Ut uero insulas praternauigantes Carystum appulerunt, Carystijq; negarēt se uel obsides daturus uel militaturos aduersus uicinas ciuitates, uidelicet Athenas & Eretriam significātes, Carystij tam diu obessē sunt, eorumq; ager uastatus, donec in deditionē Persarum uenerunt. Eretrienſes audito Persarum exercitu aduersum se uenire, auxilia ab Atheniensibus implorauere. Quibus non deneganda auxilia rati Athenienses, miserunt subsidio illis ea quatuor millia hominum, qui Chalcidensium equitum obtinuerāt pradia. Sed Eretrienſium haudquaquam syncerum erat consilium, qui tametsi accersebant Athenienses, tamen

tamen ancipiti sententia vacillabant: quibusdā eorum censentibus urbem deferendam, & in cacumina Eubæe eundem: quibusdam qui propria lucra à Persis expectarent, prodicionem molientibus. Horū utrorumq; animos animadvertens Aeschines Nothonis filius, Eretriensis primarius, patefecit Atheniensibus omnē presentium rerum statum, orauitq; ut domum abirent, ne unā cum illis occumberent. Hac consulti Aeschini obtemperantes Athenienses, illinc in Oropum transgressi, salutē sibi pepererunt. At Persæ eò aduecti, naves ora Eretrica ad fanum & Chæreas & Aegilia applicuerunt: potitiq; his locis, cōtinuo equos exposuere, & tanquā cum hostibus consistendi se instruxere, aduersus quos non decreuerant Eretrienes sibi esse prodeundum. Sed quandoqui dē sententia de urbe non deferenda euicerat, merito dabant operam ut mœnia custodirent. Adorientibus ea Persis, acri pugna per sex dies certatū est: multisq; utrinq; cadentibus, septimo die Euphorbus Alcimachi, & Philagrus Cynei, inter populares suos uiri spectati, urbē hostibus prodidere: Quam ingressi Persæ, postquā tēpla spoliauere, incenderūt, in ultionem eorum templorum quæ Sardibus deflagrauerant, hominibus iussu Darij in seruitutē captis. Potiti Eretria, aliquot illic dies morati, in Atticam nauigauerunt; tuncq; magnam partem uastauerunt

runt

runt, rati idem facturos Athenienses quod Eretrienses fecissent. Etenim erat locus Attica Marathon, proximè Eretriam, ad equitandum opportunissimus, quò illos Hippias Pisistratò filius deducebat. Eòdem Athenienses & ipsi re audita, ad uim arcendam processerunt, decem prefectis sibi ducibus, quorù decimus erat Miltiades, cuius patrem Cimonem Stesagora fugere ex Athenis Pisistratum Hippocratis contigerat: & dum fugit, obtinere Olympiadem qua dryugo certamine: quam uictorià muneris gratia transtulit in Miltiadem ex matre germanum: proximaq; Olympiadè eisdem equabus alià Olympiadem cum uicisset, à filijs Pisistrati interfectus est, non iam uiuo Pisistrato. Interfectus est autè ad Pritaneum, noctu summissis percussoribus: sepultusq; ante urbem trans uia, qua uocatur Diacæle: et è regione sepulta sunt equa illa, que tres Olympicas uictorias reportarant. Idem quod ista, iam alia equa fecerunt, que fuerunt Euagora Lagonis. Alia præterea nulla. Per idem tempus maior natus filiorù Cimonis Stesagoras, apud Miltiadem patrum in Chersoneso educabatur. Minor autè apud ipsū Cimonem Athenis erat, nomen habens à Miltiade Chersonesi conditore. Hic igitur Miltiades è Chersoneso tunc profectus, dux Atheniensium erat, è duplici eadè elapsus: semel, cum eum Phœnices usq; ad Imbrum persecuti sunt,

o magni

magni facientes capere hominem ut ad regem
 perducerent: iterum, cum ab ijs elapsus, domū
 suam reuersum, ac se reducere esse existimantem,
 inimici sui exceperunt: & ad iudicium deduxe-
 runt, accusantes occupata in Chersoneso tyran-
 nidis. Hoc reatu liberatus, suffragiū populi dux
 declaratus est. Duces cū adhuc in urbe essent,
 ante omnia legatū Spartam mittunt Phidippi-
 dem, illū quidē Atheniensem, sed tabellariam
 operam facilitatem. Huic Phidippidi, ut ipse re-
 fert, & Atheniensibus renuntiavit, circa Para-
 thenium montem, qui supra Tegeam est, obuius
 fuit Pan: compellatōq; nominatim Phidippide,
 iussit nuntiari Atheniensibus, quid ita Athe-
 nenses nullam gererent. curā sui, qui bene ipsis
 uellet, quiq; iam saepenumero de eis benemeritus
 fuisset, atq; etiam futurus esset. Hū uerbis fide
 habita Athenienses, quod eorū iam status erat
 bene cōstitutus, extruxerunt sub arce templum
 Panos: illiq; annuis hostijs, ex quo nuntium ac-
 cepere, sacrificant, & ardenti candelabro sup-
 plicant. Phidippides autem hic, qui sibi iam
 dixit apparuisse tunc tam a ducibus missus est,
 iterum Athonis egressus, Spartam peruenit,
 adiensq; magistratus: Lacedaemonij, inquit,
 orant uos Athenienses, ut sibi opem feratis, nec
 ciuitatem inter Gracos uetistissima contemna-
 ta in discrimen adductam, ne Barbaris uiris
 seruiat. Etenim Exetria direpta est, insigniq;
 ciuitate

ciuitate Gracia imbecillior reddita. His mandatis à Phidippide expositis, placebat quidem Lacedamonij's opem ferre Atheniensibus, sed id sibi impossibile confestim facere uidebatur, nolentibus legem rumpere. Nam erat nonus dies instantis mensis quo die negabant se progressuros, nec nisi orbe lunari impleto. Et isti quidem plenilunium expectabant, Hippia autem Pistrati filio, qui Barbaros in Marathonem perducebat, usum hoc in somnis superiore nocte oblatum est: Videbatur sibi Hippias cum matre concumbere. Quo ex somnio coniectabat fore, ut reuersus Athenas, ac recepto dominatu senex domi sua obiret: Hunc in modum interpretabatur usum suum ei. Tum (dum pradam Eretriensem, quam deposuerat in insula Styreorum nomine Aegileâ reportat, dumq; naues ad Marathonem appulsas in stationibus locat, ac Barbaros in terram egressos disponit) talia administranti contigit sternutatio, tususq; solito uehementior. Vnde concussus eis, utpote senis, plerisq; dentibus, unus illorum ex uolentia tusiendi excussus est, & in arenâ delapsus: qui magna adhibita ad inueniendû diligentia, cum tamen nō appareret, suspirans Hippias, ad eos qui aderant, ait: Hac terra nō est nostra, nec eâ poterimus nobis subiectam efficere: sed tantummodo partem, quantū spatij dens, qui mihi aderat, obtinet: Huc Hippias suam uisionē interpretaba

pretabatur euasisse. Atheniensibus apud Herculis fanum instructis superuenere auxilio Plataenses, omni cum populo, qui sese Atheniensibus dederant, & pro quibus frequentes iam labores susceperant Athenienses. Dederant autem sese hoc modo: Cum à Thebanis premerentur Plataenses, primum Cleomeni Anaxandrida, qui interuenerat, atq; Lacedamonij sese dederunt: à quibus tamē recepti non sunt, hac oratione utentibus: A nobis, qui procul habitamus, frigidum quoddā fuerit nobis auxiliū. Nam priusquā nostrum quisquā audiat, possitis occupati ab hostibus saepe expugnari. Suademus autem ut uos ipsos Atheniensibus dedatis, uicinis pariter & ad tutandum non inualidis. Hoc Lacedamonij non tam consulebant Plataensibus, quod eis bene uellent, quā quod optarent Athenienses defatigari Bæotia bello. Id suadentibus Lacedamonij non aduersati Plataenses, aditis Atheniensibus dum rem diuinā duodecim dijs faciunt, eis ad aram suppliciter sedentes sese dederunt. Aduersus quos Thebani re audita exercitum duxerunt, in eorumq; auxilium Athenienses uenerunt. Sed dum conserturi prælium essent, Corinthij haud contemnendam sibi rem putantes, ad eos reconciliandos interuenere: atque utrorumq; permissu regionem hunc in modū terminarunt, ut Thebani eos Bæotios, qui nolent inter Bæotios cēseri, sinerent

finerent facere quod uellent. Hoc ubi decreuere Corinthij, abscessere. Abscedentes quoque Athenienses aggressi Thebani sunt, comissaq; pugna repulsi. Vnde Athenienses transgressi quos Corinthij flatuerunt terminos, Asopum fecerunt limitem Thebanis. Ergo Plataenses Atheniensibus sese cum dedidissent, ad Marathonem tunc auxilio uenerunt. Erant autem in Atheniensium duobus ancipites sententia, alijs uetantibus fieri praelium, pauciores enim se esse, quam ut cum Medis conflingerent: alijs, quorum erat Miltiades, ad pugnandum hortantibus. Itaque cum esset bifaria sententia, & deterior uinceret, ibi Miltiades Callimachum Aphidneum adiit, tunc forte polemarchum, id est, belli principem: qui magistratus per suffragia electus in danda faba, hoc est, in declaranda sententia, undecimus est. Nam quondam Athenienses in dicenda sententia parem duobus faciebant polemarchum. Adhuc Miltiades, in te, inquit, nunc Callimache situm est, utrum in seruitutem Athena redigantur, an tu eas liberando memoriam tui in omne auum relinquas, qualem ne Harmodius quidem atq; Aristogiton reliquerunt. Nam Athenienses nunc in maximum omnium (ex quo nati sunt) uenire discrimen: qui si Medis succumbant, palam est qua passuri sint traditi Hippiae: Sin autem superent, poterit hac ciuitas urbium Gracia effici prima. Quo autem pacto hac fieri

possint, et quomodo ad te harū rerū arbitrium redeat, nūc exponam: Nostra, qui duces sumus, bifaria sunt sententia de pralio comittendo: alijs id suadentibus, alijs dissuadentibus. Qui nisi pralium committimus, vereor ne magna existat seditio, quae mentes eorum sollicitet ad sentiendū cum Medis. Si pugnamus antequam aliud vitij in nonnullis subeat, possumus dijs aquis cum uictoria discedere. Hac omnia ad te tendunt, & abs te dependent, qui, si mea sententia acceperis, erit & tibi patria libera, & ciuitas omnium Gracarū princeps: Sin acceperis sententia dissuadentiū pugnam, eorū quae recensui bonorum tibi contraria existant. Hac dicens Miltiades, Callimachum induxit. Ita accedente sententia polemarchi, obtentum est ut conflingeretur. Post hac ij duces quorum sententia de cōfligendo fuerat, ut cuiusq; dies imperitanti uenerat, uicem suam Miltiada dabant: quā ille accipiēs, nō tamē prius decertandū putauit, quā dies imperij sui aduenit. Itaq; ubi uices eius fuere, tunc Athenienses hūc in modū instructi sunt ad confligendū: Dextro cornu praerat Callimachus polemarchus. Ita enim lex apud Athenienses tunc postulabat, ut polemarchus dextrū cornu teneret. Hoc duce sequebantur deinceps cetera tribus, ut quaq; ordine erat. Nouissimi sunt collocati Plataenses: ij dem sinistrum cornu tenentes. Quo factum est, ut ab huius pugnae tempore,

tempore, quoties Athenienses ferunt hostias apud panegyrias, id est, publicos conuentus, quæ quinto quoq; anno fiunt, Atheniensis praco conceptis uerbis prætetur bona Atheniensibus pariter & Plataensibus. Igitur Atheniensium acies tunc apud Marathonem instructa idcirco sic erat, quod aciem Medicam imitabatur: sed in medio paucis conferta ordinibus, ideoq; illic debilior: utroq; autem in cornu confertior, quæ posteaquam ita instructa est, ac sacrificium litatum esse Athenienses audirent, tunc cursum in Barbaros tendunt. Erat autem inter utranq; aciem non minus octo stadiorum intercapedinis. Quos cursu ferri in se uidentes Persæ, aptabant se tanquam illos exceptari: insania dantes id, quod cernerent cursu cedere, cum pauci essent, non equitatu, non sagittis fretos: Hoc ita Barbari interpretabantur. Athenienses, posteaquam conferti conflixere cum Barbaris, pugnam memoratu dignam edebant. Quippe primi omnium Græcorum (quos ipsi nouimus) cursu in hostem uisi sunt: primi sustinuerunt cernere Medica uelle indutos: cum antehac uel audire nomen Medorum Græci terror fuisset. In Marathonem cum diu pugnatum esset, Barbari circa mediam aciem uicerunt, ubi Persæ stabant & Saca: eamq; perumpentes hostem in mediterranea persequabantur. At in utroq; cornu uicere Athenienses Plataensesq;: ac Barbaris,

qui terga dederāt, fugere permissis, contrahunt cornua, & cum ijs qui mediā ipsorū aciem perfrugerant, dimicātes superant, fugientes Persas urgent, caduntq; , donec ad mare pervenientes, petito igne naues corripuere. Quo in certamine Callimachus polemarchus interficitur, egregia nauata opera. Occubuit quoq; è ducib. Stefileus Trasylis. & Cynagrus Euphorionis, dum summam puppim apprehendit, abscissa bipenni manu cecidit: Necnon alij Athenienses multi & clari. Septē quidē naues obtinuerūt Athenienses hoc modo: Cateris Barbaris retractis, receptaq; prada Eretriensi ex insula, ubi reliquerant, circūuecti Sunio, animo prauertēdi Athenienses euestigio abeuntes. Caterum Alcmaonida ab Atheniensibus infirmulati sunt, quōd uidelicet ex composito Persis adhuc apud insulā agentibus scutū ostenderint. Dum illi Sunium circūuehantur, Athenienses euestigio abeuntes celerrime ad ferendam urbi opem properarūt, Barbarosq; eōdem tendētes peruerterunt, progressiq; ex Herculis tēplo, quod est in Marathonē, in aliud Herculis fanum, quod est in Cynosargi, castra posuerūt. Barbari superata classe in Phalero (hic enim Atheniensium naualis tunc erant) super eum locū aliquandiu propter tempestatem morati, rursus in Asiam abierunt. Quorum in hac pugna apud Marathonem gesta, occubere circiter sex millia trecenta: Atheniensium

nienſium uerò centum nonagintaduo : Tot ex utriſq; cecidere. In qua pugna hac res mira contigit, ut Athenienſis quidam Epiſzelus Cuphaſgora, dum ſtâte acie pugnat ſtrenue, luminibus caperetur, neq; ſaucius ulla parte corporis neq; iclus, atq; ita cecus in reliquum uitæ tēpus permansit. Quē audiui dicere ſolitū de ſua clade, uiſum ſibi eſſe ante ſe ſtare uirū quendā armatum procero corpore, cuius mentū omnē clypeū inumbraret : & hanc laruā ipſum pratergreſſam, ſed ſe illum qui ſibi aſſiſteret occidiſſe. Hac Epiſzelum ſolitū cōmemorare audiui. Datis in Aſiam cum claſſe rediens, ubi Myconē tenuit, uidit in ſomnis uiſum. Id tamē quod fuerit, non traditur. Vbi primū dies illuxit, naues rimatus eſt: cōpertoq; in nauis Phœnicea ſimulacro Apollonis inaurato, ſciſcitatus eſt quo è tēplo ſublatus eſſet. Et ubi audiuit ex quo tēplo, nauigans ſua nauis in Delum (ſā enim Delij in inſulā redierāt) ubi ſimulacrum in templo depoſuit, præcepitq; Delijs, ut illud in Deliū Thebanorū refferrent, quod eſt ſupra mare è regione Chalcidis: Hoc ubi præcepit Datis, uela illinc fecit. Delij tamē hanc ſtatua nō reportauerūt, ſed uiceſimo poſt anno, eā Thebani ex oraculo in Deliū cōtulerūt. Datis & Artaphernes, poſteaquā in Aſiam nauigauere, captiuos Eretrienſes Suſa perduxere. Quos Darius rex, etſi in eos ante captiuitatē nullū cōtraxerat acerbitalis, quod ſe

o 5 priores

priores iniuria laceſſiſſent, tamen ut in conſpectum ſuū adductos uidit ac ſibi ſubiectos, nullo alio malo affectit, ſed in ſuo Ciſſia regionis ſtathmo collocauit, cui nomē eſt Anderica, ducentis ac decem ſtadiis procul à Suſis, quadraginta à puteo, qui exhibet trifarias rerū ſpecies. Nam ex eo aſphaltū (id eſt, bitumē) & ſalē & oleū hauriūt, ad hūc modū: Hauritur quidē celoneo (id eſt, inſtrumēto ciconiā) proſitula autē dimidia to utre ad ciconiā alligato, quo in puteū decuſſo, quicquid hauritur, mox in cifternā diffunditur, atq; hinc aliō effuſum, triplici uarietate concreſcit. In aſphaltum quidem & ſalem, protēnus. Hoc autem oleum Perſæ Rhadinacem appellant, atrum ac grauiter olens. Hoc loci rex Darius locauit Eretriēſes: quem ad meam uſq; memoriam tenere, ſeruātes priſtinā linguam. Quod ad Eretriēſes attinet, ita habet. Poſt plenilunium duo millia Lacedæmoniorum Athēnas uenerunt, tanta feſtinatione adſiſcendi hoſtem, ut triduo quā ex Sparta diſceſſere, in Atticam peruenerint: & licet ſerius ad pugnā ueniſſent, tamen intuēdi Medos cupidi, ad illos intuendos in Marathonem perrexerūt. Quibus uiſis, laudatūq; Athenienſibus ob præclarū facinus, ruruſ redierūt. Tenet admiratio me, nec rationem inire poſſum, Alcmaonidas unquam Perſis ex cōpoſito oſtentāſſe parmam, quod uellent Athenienſes Barbaris atq; Hippia ſubeſſe: quippe

quippe quos constat in habendis odio tyrannis,
uehementiores quàm similiores fuisse Callia
Phanippi, quifuit pater Hipponici. Nam Cal-
lias cum alia omnia in Pisistratum inimicissi-
me commentus est, tum ue.ò solus Athenien-
sium omnium illius Athenis eiecti, cum publice
sub pracone uenderentur, bona emere ausus est.
Huius Callia mentionem crebro pleriq; omnes
habere debent, cum ob ea quæ dicta sunt, ut ui-
ri summopre patriam liberantis, tum ob hæc
quæ in Olympia fecit. Nam & in equorū cursu
palmam obtinuit, & in quadrigario fuit secun-
dus, & in ludis Pythiis cum primas obtinuisset,
& in uniuersos Gracos sumptuosissimus extin-
xit: tum ob id qualem se in filias suas, quæ tres
fuerunt, exhibuit. Nam posteaquam nobiles ex-
titeret, hoc eis magnificentissimū munus est gra-
tificatus: ut quem sibi unaquaq; uellet ex omni-
bus Atheniensibus, eum deligeret: atq; ita eam
illi nuptum dedit. At Alcmaonida aut per-
inde, aut nihil minus quàm. Callias perosi ty-
rannos fuere: Quo maior me admiratio subit,
minusq; admitto criminationē, eos parua Per-
sis ostētafse: qui per omne tēpus tyrannos effuge-
rūt, & quorū astutia Pisistratida tyrānidē re-
liquerunt. Atque ita multo magis Athenarum
liberatores extiterunt meo iudicio quàm Har-
modius & Aristogiton. Illi enim Hipparcho
interempto, non tam ceteros Pisistratidas ab
affect

affeclanda tyrannide repreſerunt, quam ad illam iritauerunt. Alcmaonida autem proculo dubio Athenas liberauerunt: & modo ipſi fue-
re, qui Pythiã perſuaſere ad Lacedamonios cõ-
monefaciendos, ut Athenas liberarent, quemad-
modum ſuperius à me cõmemoratũ eſt. At enim
aliqui forſitan ſuccenſentes, quòd Athenienſi in
populo patriam prodiderunt. Imò nulli erant
eis inter Athenienſes uiri illuſtiores, neque quĩ
magis eſſent honorati. Neq; uerò ſermo obti-
nuir, clypeum ab his eſſe oſtentatum, ſed tan-
tummodo fuiſſe oſtentatum: Quod nihil eſt,
quàm ſi id demum diceretur, oſtenſus quidẽ eſt,
ſed à quo oſtenſus, incertum. Quanquàm Alc-
maonida iam pridem extiterant Athenis clari
ſane uſq; ab Alcmaone, atque etiam Megacle.
Etenim Alcmaon Megacli filius, uſq; Lydis, qui
Sardibus à Cæſo Delphos ad oraculũ ierant,
adminiſtrum ſe præbuit, eoſq; comiter accepit.
Cuius beneficentiam Cræſus à Lydis quos ad
oraculũ miſerat cum audiſſet, hominẽ accerſiit,
& ubi aduenit, eum donauit tanto auro, quãto
ſemel corpore ſuo ferre poſſet. Ad iſtã doni cõ-
ditionem Alcmaon hanc aſtutiam attulit: Per-
grandẽ tunicam amiſtus, ingenti in ea ſinu re-
liſto cothurnuſq; (quos laxiſſimos reperit) cal-
ceatus, ad theſaurum perrexir, ad quẽ ducebatur.
Ibi in aceruũ ramentorũ procubens, primũ
cothurnos quibus erat inductus, auro, quantum
fereb

ferebant referret. Deinde omnem sinum suum, atq; etiā crines ramenti subigens, & parte in os desumpta, è thesauro processit, egre trahens cothurnos, cuius alteri rei quā homini similis: cuius os cum turgidū esset, & omnia onusta, id cernēs Cræsus, in cachinnumq; erumpens, ea omnia illi donavit; nec minora his alia dona dedit. Ita domus hac vehementer locupletata est. Et Alcmaeon quadrijugos equos alens, uincit Olympia. Sed eam deinde secūda etate, Clisthenes Sicyonis tyrānus sustulit: ut multo magis quā prius inter Græcos celeberrime extiterit. Erat enim Clistheni Aristonymi, filio Myronis nepoti, Andrei pronepoti, filia nomine Agarista: quā pater destinabat nuptiū dare ei, quem præstātissimū Græcorū omnium comperisset. Cū igitur ludis Olympici celebraretur, et ex eis Clisthenes curriculo quadrigali uictor extitisset, nūtiari iussit uoce præconis, ut quisque sese dignum putaret qui Clisthenis gener esset, is ad sexagesimum diē aut prius Sicyone præstaret: quoniā Clisthenes intra annū à sexagesimo diē incepturus exequi nuptias destinasset. Itaq; omnes Græci, aut sua ipsorū, aut familia claritate sibi confidētes, eō proci contenderunt: quibus Clisthenes & curriculum, & palæstrā ad certādū præparauerat. Ex Italia illuc se cōsulit Smyndrides Hippocratis Sybarita (florebat autē maximē Sybaris ea tempestate) qui

natus uir in plurimum deliciarum processerat: & Siritanus Damas Samyris, filius eius qui sapiens appellabatur: Et hi quidem ab Italia uenerunt. Ab Ionio autem sinu Amphimnestus Epistropi Epidamnus. Aetolus uero Males, germanus Titormi illius, qui Gracos robore fuerat supergressus, & in extrema Aetolia homines fugerat. E' Peloponneso Leocides. Phidoni, Argiorum tyrani filius, eius inquam Phidoni, qui spatia Peloponnesibus statuit, longe omnium Gracorum insolentissimus: qui summotheis Heliesium agonothetis, id est, munerariis, ipse agonotheta extitit in Olympia, id est, certamen premiumque proposuit: Necnon Amiantus Lycurgi. Arcas, ex Trapexunte: & Laphanes Axenus, ex urbe Pao, filius Euphorionis eius, qui (ut in Arcadia fertur fama) in domum suam excepit Castorem & Pollucem, & ob id in omnes homines hospitalis: & Helens Agai, uir praclarus. Isti ex ipsa Peloponneso uenerunt. Ex Atheniensibus autem Megacles Alemaonis eius filius, qui ad Crasum se contulerat: & alter Hippocledes Tisandri, diuitis ac forma inter Athenienses praecipuum. Ex Eretria, quae per id tempus florebat, Lysanias: solus hic ab Euboea. E' Thesalia & Scapadeis Diaforides Granonius. Ex Molossis Adro: For praeci fuerit. Qui cum ad deum praestituta adfuisset, Cleisthenes ante omnia patriam singulorum familiamque percontatur, Deinde

inde eos annum apud se detinens, explorauit
 uniuscuiusq; & uirilitem & iracundiam, &
 eruditionem, & mores: nunc cum singulis, nunc
 cum uniuersis congressus, & iuniores in gym-
 nasia educens, præcipue tamen in conuiuijs ex-
 periebatur. Quandiu enim eos apud se tenuit,
 hoc facere, ac magnifice accipere. Sed ei inter
 procos præcipue cordi erant Athenienses: &
 illorum magis Hippoclidem Tisandri strenuū
 esse iudicabat, cum præsertim eius maiores, Cy-
 pselis Corinthijs propinqui fuissent. Cum autē
 destinatus nuptijs dies illuxit, quo ipse Clis-
 thenes edixerat indicaturum se, quem ex omnibus
 deligeret, mactatis centū bobus, in conuiuium
 tum ipsos procos, tum omnes Sicyonios accepit.
 Postea uerò quā cœnatū est, proci certamen
 de musica habere cœperunt, pariter & de ora-
 tione habenda in medium. Procedēte potatio-
 ne, Hippoclidēs cū longe alios antecederet, in-
 sit tibicinē sibi canere *ὑμῶν*, id est, sedatū
 quoddam saltationis genus. Tibicine obsequen-
 te saltauit, sibi quidem placens, sed Clis-
 thenes omnem rem cernens desimulabat. Post hac ali-
 quantulū interquiescens Hippoclidēs, iussit ali-
 quā sibi inferri mensam. Qua illata, primū su-
 per eam Laconicos saltauit modulos, mox alios
 Atticos, tertio super mensam capite statuto, cru-
 ribus ueluti brachijs. modulabatur. Ad cuius
 primam ac secundam saltationē, etsi stomachus
 batur

batur Clisthenes tam impudētem sibi generum fieri, tamen sese cōtinebat, nolens in eum erumpere. At ubi uidit cruribus ueluti manibus gesticulantem, iam se ultra continere non sustinens, inquit: Fili Tisandri, desaltasti matrimonium. Cui excipiens ille ait: Non est istud cura Hippoclida. Vnde prouerbiū factum est, Non est istud cura Hippoclida. Tunc Clisthenes silentio imposito, in medium hac protulit: Viri proci mea filia, uos equidem omnes laudo, uobisq; omnibus si fieri posset gratificarer, neque unum ē nobis praeipuum probans, neq; ceteros improbens. Verum fieri non potest, ut de unica uirgine deliberans, omnium uoto satisfaciam. Itaque singulis nēstrum, qui compotes huius matrimōij non estis, tanquam dignis mea filia nuptijs, quodq; domo peregre absuistis, singula argenti talenta dono do: Megacli autem Alcmaeonis filio, meam filiam Agaristiam despondeo ritu Atheniensium. Annuente conditioni Megacle, nuptia apud Clisthenem celebrata sunt: Haecenus quae indicandis procis gesta sunt. Atq; hunc in modum Alcmaeonida per Graciā celebrari cōeperūt. Porro ex horū cōiugio, cū Clisthenes auo materno cognominis procreatur, qui Atheniēsium tribus populariumq; statū institueret, tum Hippocrates, ex Hippocrate uerò alius Megacles & alia Agaristia ab Agaristia Clisthenis nomē habens, quae nup-
pta

pta Xanthippo Ariphronis cum pragnās esset, uisa est sibi in somnis parere leonē, paucosq; post dñs peperit Xanthippo Periclem. Miltiades cum antea probatus apud Athenienses, tum uerò post rem bene gestam in Marathone, maioribus incrementis auctus, petit ab Atheniensibus septuaginta naues cum propugnatoribus & pecunia, non promens eis cui regioni bellum esset illaturus, sed tantummodo se illos locupletaturū, si se sequerētur. Ad eam enim regionem se illos dūcturum, unde affatim aurum nullo negotio reportarent. His uerbis Athenienses, erectis animis, naues (ut petierat) tradiderūt. Quibus Miltiades acceptis, in Parum nauigat, per speciem ulciscenda iniurie quam intulerant Parij, quod triremi in Marathone unā cum Persis uenissent. Hoc colore orationis utebatur. Cum autem infensus esset Parijs ob Lysagoram Tisei filiū, genere Pariū, qui ipsum apud Hydarnem Persam accusauerat, eò postquam peruenit Miltiades, Parios intra mœnia coactos obsedit, missoq; caduceatore poposcit centū talēta, negans si ea sibi non darent, se nō prius illinc abduclurū copias, quàm eos enertisset. Parij nō ut quicquā pecunie Miltiadi dēt, cogitāt, ut custodiant urbē excogitāt, cum alia loca inter septētes, tum maxime unde ea oppugnari poterat, adeo, ut noctu laborātes, murum duplo q̄ olim fuerat excitarent. Haften⁹ Græci de hac re cō

memoranda consentiunt. Deinceps gesta ipsi Parij referunt hunc in modum: Miltiades cum inops consilij esset, adisse atq; allocutum fuisse mulierem captiuam, genere Pariam: nomine Timum, qua esset indigenarum deorum administra: Hanc cum in conspectum uenisset, consilium ei dedisse, si magnificeret, Parum capere, exqueretur qua a se preciperentur. Eius deinde praeceptis auditus, Miltiadem accessisse ad maceriam quandam ante urbem, qua in maccria seipitur templum Cereris legifera: eamq; quia fores aperire non poterat, transiisse: & illam transgressum, solarium ascendisse ad aliquid intus faciendum, siue ad mouendum aliquid quod moueri nefas est, siue ad aliquid quodcumq; sit agendum. Et cum pro foribus esset, subeunte horrore praoccupatum, eadem uia reuertisse: deq; maccria desilientem femur conuulisse: alij in genua procidisse aiunt. Ita Miltiades male habes, domum remeauit, neq; pecuniam Atheniensibus portas, neq; Paro porta: urbe tantum per sex & uinginti dies obsessa, et agro populato. Parij, cognito quod ministra deorum Timq Miltiadem admonuisset, uolentes ob id de ea supplicium sumere, postquam obsideri desierint, Delphos miserunt sciscitatum, nunquid ministram deorum condemnaret, qua rationem capiēda patriae hostibus detexisset: quaq; Miltiadi exposuisset sacra, qua ad uirilem sexum efferrinefas esset. Id Pythia fieri non

non permisit, negans Timum earum rerum esse autorem: sed quia Miltiada non bene obendum esset, ideo ei ducem malorum apparuisse: Hac Parys Pythia respondit. Miltiadē ē Para reuersum cum alijs Athenienses in ore habebant, tum precipue Xanthippus Ariphronis: qui eum apud populum accusauit, quod Athenienses circumscripsisset. Cui accusationi Miltiades non per se ipse respondit (neq; enim poterat, quippe qui putrescente femore iaceret in lecto) sed pro eo amici sui: allegantes cū alia multa & Lemnum expugnatam, quam ultus Pelasgos Atheniensibus tradidisset, tum uerā pugnam in Marathone gestam. Interuentu tamen populi ne capitis dānaretur, quinquaginta talentis culpa mulctata est. Post hac Miltiades dissoluto atq; marcescente femore decessit. Quinquaginta autē talenta Cimō filius exoluit. Porro Lemnū Miltiades hūc in modū obtinuerat. Pelasgi posteaquam ex Attica ab Atheniensibus exacti sunt, siue iure, siue iniuria: nā de hoc nihil habeo prater relata: quia Hecataeus Egesandri in sermonibus ait, iniuria: Athenienses enim cū uiderēt regionē quæ erat sub Hymetto, quam illis habitandā dederant, mercede uarij circa arcē procedēdi bene excultam, quæ prius mala fuisset, & à nemine accipi digna, liuore captos fuisse, et libidine terra potiunde: & ita illinc exegisse illos, nulla alia re in excusa-

tionem allata. Vt autem Athenienses aiunt, iure eiecti: quippe cum essent sub Hymetto habitantes, illinc prodire solitos hanc iniuriā intulisse: Quoties filia ac filij Atheniensium ad Nouem fontes aquatum pergerent (nulla dum enim aut eis aut ullis Gracis per id tēpus mancipia erant) Pelasgos eis per contumeliam & contemptum vim attulisse: neq; hoc fecisse contentos, ad extremum manifestō deprehensos de inuadendis Atheniensibus consilia agitasse: Se uerò adeo meliores quā illi fuerant uiros fuisse, ut cum haberent facultatem interimēdi eos, quos sibi insidiatos deprehendissent, tamen noluerint: sed eis praeceperint, ut e regione excederent: atq; ita illos solum uertētes, tum alia loca, tum uerò Lemnum obtinuisse: Illa Hecataeus, hac Athenienses aiunt. At Pelasgi hanc Atheniensium iniuriam ulciscendi anidi, ij qui Lemnum incolebant, gnari quando dies festi Atheniensium celebraretur, biremibus instructis, insidias manipulatim collocarūt uxoribus Atheniensium, diem festū Diana apud Brauronem agētibus: permultisq; illarū illinc raptis abierunt, & in Lemnū delatas pro concubinis habuerūt. Haec femina posteaquā filijs abīdauere, lingua eos Attica ac moribus Atheniensium imbuerūt. Et illi consuetudinem cum Pelasgidū filijs habere abnuebant: & si quis e suis ab illorū ullo uapularet, cūcti auxilia aderant,

rant, & mutuo sese tutabantur: ac dignos se
qui alijs pueris dominarentur, existimabant,
atq; adeo longe praeualebant. Quare animadu-
uersa Pelasgi inter se collocuti sunt, cōsidera-
tesq; rem esse indignam, atq; inter se dicebant:
Si nunc, dū pueri sunt, dignoscunt sibi opitulari
aduersus filios uxorū legitimarum, quas uir-
gines duximus, & eis cōtinuo praeesse conantur,
quidnā facient in uirilem adulti aetatem? Itaq;
cum id eis altius infedisset, placitū est, ut eos fi-
lios è matribus Attici susceptos necarent. His
necatis, addunt & cades matrū. Ex hoc faci-
nore & illo superiore feminarū, qua uiros suos
unā cum Thoante interemerunt, usu receptum
est per Graciam, ut teterrima quaq; facinora
Lemnia appellentur. Pelasgi cū eis post necem
liberorum atq; uxorū neq; tellus fructum red-
dere, neq; uxores, neq; pecua ut prius gignerēt,
pariter fame & liberorū orbitate vexati, Del-
phos miserūt petitum aliquod laxamentū pra-
sentium malorum. Iussi à Pythia pœnas Athe-
niensibus quas illi uellent pendere, Athenas
iere: pollicitiq; sunt daturos se pœnas illis
omnis iniuriæ. Athenienses stratis in curia tor-
ris quā poterant splendidiſſime, appositaq;
mensa omnium bonorum refertiſſima, iusserūt
Pelasgos ita se habentem regionem sibi trade-
rent. Tunc Pelasgi excipientes dicere: Si natis
uēto aquilone atq; uno die nos è uestra regione

in nostram peruehet, ita demum nris quod petiti trademus. Hoc dixere, quod scirent fieri non posse. Nam Attica multo magis ad austrum uerigit quam Lemnus: Hac haecenus. Tunc compluribus deinde interiectis annis, ubi Chersonesus (qua est in Hellesponto) Atheniensem ditionis fuit, Miltiades Cimonis, uentis etesys perflantibus, ex Eleunte (qua in Chersoneso) soluens in Lemnum delatus est, praecipitq; Pelasgis, ut ex insula excederent: redigens eu in memoriam oraculum, quod nunquam illi expletum iri sperassent. Quorum Hephaesties quidem obtemperauerunt: Myrinae autem non agnoscetes Chersonesum esse Atticam, tam diu obsessi sunt, donec in ditione uenerunt: Ita Leno potiti sunt Athenienses atq; Miltiades.

HERODOTI HALI-
CARNASSEI HISTO-
RIARVM LIBER VII.

QVI INSCRI-
BITVR

POLYMNIA.

POSTEA uero quam nuntius pugna ad regē Dariū Hystaspis filium allatus est, ad Marathonem gesta, cū antea uehemēter insensus esset ille Atheniēsis, quod Sardis innassēt, lōgē insensior factus est, ac propens

penſior ad bellū Gracia inferēdū miſſiſq; cōti-
nuō nūtijs ad ciuitates, edixit ut ſingula multo
quā antea maiores copias, nec nō naues, nauī-
gia, equos, rem frumētariā cōpararent. His nū-
tijs Aſia triennium exagitata eſt. Vbi cum de-
lectus agitur optimi cuiuſq; aduerſus Graciam
militaturi, & apparatus opera datur, quarto
anno Aegyptij (qui fuerant à Cābyſe ſubacli)
defecere a Perſis: quo magis aduerſus utroſque
Darius expeditionē ſumere properabat, Ae-
gyptios atq; Athenienſes. Dum hac comparat,
interea ingens inter eius liberos de principatu
exorta diſſentio eſt: quoniam ex inſtituto Per-
ſarum, oportebat ita demum ire in expeditionem,
cum regni ſucceſſorem declararet. Erant
autem Dario iam antè quā regnaret liberi
tres, è priore uxore Gobrys filia ſuſcepti, et poſt
partum regnum alij quatuor, ex Atopſa Cyri
filia. Superiorum maximus natu erat Artabazanes,
poſteriorum Xerxes. Qui cum ex eadem matre non eſſent,
diſceptabant. Artabazanes quidem quòd omnis
paterna ſobolis ipſe maximus natu foret, cum apud
uniuerſos homines ſit inſtitutum, ut maximus natu
liberorum obtineat principatum: Xerxes uero quòd
ipſe Atopſa genitus eſſet, filia Cyri, qui Perſis liber-
tatem acquiſiſſet. Dario nondum ſerente ſentē-
tiam, aderat fortè Demaratus Ariſtoni, qui
per id tēpus altercationis Spartano regno exu-

batur. Clisthenes tam impudētem sibi generum fieri, tamen sese cōtinebat, nolens in eum erumpere. At ubi uidit cruribus ueluti manibus gesticulantem, iam se ultra continere non sustinens, inquit: Fili Tisandri, desaltasti matrimonium. Cui excipiens ille ait: Non est istud cura Hippoclida. Vnde prouerbiū factum est, Non est istud cura Hippoclida. Tunc Clisthenes silentio imposito, in medium hæc protulit: Viri proci mea filia, uos equidem omnes laudo, uobisq; omnibus si fieri posset gratificarer, neque unum ē nobis præcipuum probans, neq; ceteros improbens. Verum fieri non potest, ut de unica uirgine deliberans, omnium uoto satisfaciam. Itaque singulis nēstrum, qui compotes huius matrimonij non estis, tanquam dignis mea filia nuptijs, quodq; domo peregre abfuistis, singula argenti talenta dono do: Megacli autem Alcmaonis filio, meam filiam Agaristiam despondeo ritu Atheniensium. Annuente conditioni Megacle, nuptia apud Clisthenem celebrata sunt: Hactenus quæ iudicandis procis gesta sunt. Atq; hunc in modum Alcmaeonida per Graciā celebrari cœperūt. Porro ex horū cōiugio, cū Clisthenes auo. materno cognominis procreatur, qui Atheniēsium tribus populariumq; statū institueret, tum Hippocrates, ex Hippocrate uerò alius Megacles & alia Agaristia ab Agaristia Clisthenis nomē habens, quæ nup-
pta

pta Xanthippo Aripbronis cum pragnās esset, uisa est sibi in somnis parere leonē, paucosq; post dies peperit Xanthippo Periclem. Miltiades cum antea probatus apud Athenienses, tum uerò post rem bene gestam in Marathone, maioribus incrementis auctus, petit ab Atheniensibus septuaginta naues cum propugnatoribus & pecunia, non promens eis cui regioni bellum esset illaturus, sed tantummodo se illos locupletaturū, si se sequeretur. Ad eam enim regionem se illos ducturum, unde affatim aurum nullo negotio reportarent. His uerbis Athenienses, erectis animis, naues (ut petierat) tradiderūt. Quibus Miltiades acceptis, in Parum nauigat, per speciem ulciscenda iniuriæ quam intulerant Parij, quòd triremi in Marathone unā cum Persis uenissent. Hoc colore orationis utebatur. Cum autem insensus esset Parijs ob Lysagoram Tisei filiū, genere Pariū, qui ipsum apud Hydarnem Persam accusauerat, eò postquam peruenit Miltiades, Parios intra mœnia coactos obsedit, missoq; caduceatore poposcit centū talēta, negans si ea sibi non darent, se nō prius illinc abducturū copias, quàm eos euertisset. Parij nō ut quicquā pecuniæ Miltiadi dēt, cogitāt, ut custodiant urbē excogitāt, cum alia loca inter septētes, tum maxime unde ea oppugnari poterat, adeo, ut noctu laborātes, murum duplo q̄ olim fuerat excitarint. Hacten⁹ Graci de hac re cō

memoranda consentiunt. Deinceps gesta ipsi Parij referunt hunc in modum: Miltiades cum inops consilij esset, adisse atq; allocutum fuisse mulierem captivam, genere Pariam: nomine Timum, quae esset indigenarum deorum ministra. Hanc cum in conspectum venisset, consilium ei dedisse, si magnificeret, Parum capere, exqueretur quae a se praeceperentur. Eius deinde praeceptis auditus, Miltiadem accessisse ad maceriam quandam ante urbem, quae in maceria seipitur templum Cereris legifera: eamq; quia fores aperire non poterat, transiisse: & illam transgressum, solarium ascendisse ad aliquid intus faciendum, siue ad movendum aliquid quod moveri nefas est, siue ad aliquid quodcumq; sit agendum. Et cum pro foribus esset, subente horrore praecipitatum, eadem via revertisse: deq; maceria desilientem semur convulisse: alij in genua procidisse aiunt. Ita Miltiades male habes, domum remeavit, neq; pecuniam Atheniensibus portas, neq; Paro parta: urbe tantum per sex & viginti dies obsessa, et agro populato. Parij, cognito quod ministra deorum Timon Miltiadem admonuisset, volentes ob id de ea supplicium sumere, postquam obsideri desierint, Delphos miserunt sciscitatum, nunquid ministram deorum condemnaret, quae rationem capiendam patriae hostibus detexisset: quaq; Miltiadi exposuisset sacra, quae ad virilem sexum efferrinefas esset. Id Pythia fieri non

non permisit, negans Timum earum rerum esse autorem: sed quia Miltiada non bene obendum esset, ideo ei ducem malorum apparuisse: Hac Parus Pythia respondit. Miltiadē ē Para reuersum cum alijs Athenienses in ore habebant, tum precipue Xanthippus Ariphronis: qui eum apud populum accusauit, quod Athenienses circumscripsisset. Cui accusationi Miltiades non per se ipse respondit (neq; enim poterat, quippe qui putrescente femore iaceret in lecto) sed pro eo amici sui; allegātes cū alia multa & Lemnum expugnatam, quam ultus Pelasgos Atheniensibus tradidisset, tum uerò pugnam in Marathone gestam, Interuentu tamen populi ne capitis dānaretur, quinquaginta talentis culpa mulctata est. Post hac Miltiades dissoluto atq; marcescente femore decessit. Quinquaginta autē talenta Cimō filius exoluit. Porro Lemnū Miltiades hūc in modū obtinuerat. Pelasgi posteaquam ex Attica ab Atheniensibus exacti sunt, siue iure, siue iniuria: nā de hoc nihil habeo prater relata: quia Hecataus Egesandri in sermonibus ait, iniuria: Athenienses enim cū uiderēt regionē quæ erat sub Hymetto, quam illis habitandā dederant, mercede nuxi circa arcē procedēdi bene exultam, quæ prius mala fuisset, & à nemine accipi digna, liuore captos fuisse, et libidine terra potiunde: & ita illinc exegisse illos, nulla alia re in excusa-

tionem allata. Vt autem Athenienses aiunt, iure eiekti: quippe cum essent sub Hymesso habitantes, illinc prodire solitos hanc iniuriã intulisse: Quoties filia ac filij Atheniensium ad Nauem fontes aquatum pergerent (nulla dum enim aut eis aut ullis Gracis per id tẽpus mancipia erant) Pelasgos eis per contumeliam & contemptum uim attulisse: neq; hoc fecisse contentos, ad extremum manifestò deprehensos de inuadendis Atheniensibus consilia agitasse: Se uerò adeo meliores quàm illi fuerant uiros fuisse, ut cum haberent facultatem interimendi eos, quos sibi insidiatos deprehendissent, tamen noluerint: sed eis praeceperint, ut è regione excederent: atq; ita illos solum uertetes, tum alia loca, tum uerò Lemnum obtinuisse: Illa Hecataeus, hac Athenienses aiunt. At Pelasgi hanc Atheniensium iniuriam ulciscendi anidi, q̃ qui Lemnum incolbant, gnari quando dies festi Atheniensium celebraretur, biremibus instructis, insidias manipulatim collocarunt uxoribus Atheniensium, diem festũ Diana apud Brauronem agẽtib; permultrisq; illarũ illinc raptis abierunt, & in Lemnũ delatas pro concubinis habuerunt. Haec femina posteaquàm filijs abũdauere, lingua eos Attica ac moribus Atheniensium imbuerunt. Et illi consuetudinem cum Pelasgidũ filijs habere abnuebant: & si quis è suis ab illorũ ullo uapularet, cuncti auxilio aderant,

rant, & mutuo sese tutabantur: ac dignos se
qui alijs pueris dominarentur, existimabant,
atq; adeo longe praualebant. Quare animadu-
uersa Pelasgi inter se collocti sunt, cōsiderau-
tesq; rem esse indignam, atq; inter se dicebant:
Si nunc, dii pueri sunt, dignoscunt sibi opitulari
aduersus filios uxorū legitimarum, quas uir-
gines duximus, & eis cōtinuo praeesse conantur,
quidnā facient in uirilem adulti aetatem? Itaq;
cum id eis altius insedisset, placitū est, ut eos fi-
lios è matribus Attici susceptos necarent. His
necatis, addunt & cades matrū. Ex hoc faci-
nore & illo superiore feminarū, quae uiros suos
unā cum Thoante interemerunt, usu receptum
est per Graciam, ut teterrima quaq; facinorae
Lemnia appellentur. Pelasgi cū eis post necem
liberorū atq; uxorū neq; tellus fructum red-
dere, neq; uxores, neq; pecua ut prius gignerēt,
pariter fame & liberorū orbitate uexati, Del-
phos miserūt petitum aliquod laxamentū praes-
sentium malorum. Iussi à Pythia pœnas Athe-
niensibus quas illi uellent pendere, Athenas
iere: pollicitiq; sunt daturōs se pœnas illis
omni iniuria. Athenienses stratis in curia tor-
ris quā poterant splendidissime, appositāq;
mensa omnium bonorum refertissima, iusserūt
Pelasgos ita se habentem regionem sibi trade-
rent. Tunc Pelasgi excipientes dicere: Si nūvis
uēto aquilone atq; uno die nos è uestra regione

in nostram peruehet, ita demum nris quod petitis trademus. Hoc dixere, quod scirent fieri non posse. Nam Attica multo magis ad austrum uergit quam Lënnus: Hac hæcenus. Tunc compluribus deinde interiectis annis, ubi Chersonesus (qua est in Hellesponto) Atheniësum ditioris fuit, Miltiades Cimonis, uentis etesijs perflantibus, ex Eleunte (qua in Chersoneso) soluens in Lemnum delatus est, præcepitq; Pelasgis, ut ex insula excederent: redigens eum in memoriam oraculum, quod nunquam illi expletum iri sperassent. Quorum Hephestiëses quidem obtemperauerunt: Myrinaei autem non agnoscētes Chersonesum esse Atticam, tam diu obsesti sunt, donec in deditionē uenerūt: Ita Lëno potiti sunt Athenienses atq; Miltiades.

HERODOTI HALI-
CARNASSEI HISTO-
RIARVM LIBER VII.
QVI INSCRI-
BITVR
POLYMNIA.

OSTEA uerò quam nūtiis pugna ad regē Dariū Hystaspis filiū allatus est, ad Marathonem gesta, cū antea uehemēter insensus esset ille Atheniësis, quòd Sardis inuassēt, lōgè insensior fact⁹ est, ac propens⁹

pensior ad bellū Gracia inferēdū: missūq; cōt-
 nuō nūtijs ad ciuitates, edixit ut singula multo
 quā antea maiores copias, nec nō naues, nauī-
 gia, equos, rem frumētariā cōpararent. His nū-
 tijs Asia triennium exagitata est. Vbi cum de-
 lectus agitur optimi cuiusq; aduersus Graciam
 militaturi, & apparatus operum datur, quarto
 anno Aegyptij (qui fuerant à Cābyse subacti)
 defecere a Persis: quo magis aduersus utrosque
 Darius expeditionē sumere properabat, Ae-
 gyptios atq; Athenienses. Dum hæc comparat,
 interea ingens inter eius liberos de principatu
 exorta dissensio est: quoniam ex instituto Per-
 sarum, oportebat ita demum ire in expeditio-
 nem, cum regni successorem declarasset. Erant
 autem Dario iam antè quā regnaret liberi
 tres, è priore uxore Gobrys filia suscepti, et post
 partum regnum alij quatuor, ex Atossa Cyri
 filia. Superiorum maximus natus erat Artab-
 azanes, posteriorum Xerxes. Qui cum ex ea-
 dem matre non essent, disceptabant. Artabas-
 azanes quidem quòd omnis paternæ sōbolis ipse
 maximus natus foret, cum apud uniuersos homi-
 nes sit institutum, ut maximus natus liberorum
 obtineat principatum: Xerxes uero quòd ipse
 Atossa genitus esset, filia Cyri, qui Persis liber-
 tatem acquisisset. Dario nondum ferente sentē-
 tiam, aderat fortè Demaratus Aristonius qui
 per id tēpus altercationis Spartano regno exu-

tus, ac Lacedamone profugus, Susa ascende-
 rat. Hic vir audita liberorum Darij controuer-
 sia, adiit (ut fama fertur) Xerxem, admonuitq;
 ut ad cetera quae pro se dicebat, hoc adderet: se
 quidem genitum è Dario iam rege, & Persarū
 imperium obtinente: Artabazanē uerò è Da-
 rio cum erat primatus: proinde neq; aquū, neq;
 iustum esse alium quempiam potius quàm se
 illam dignationem adipisci. Quoniam Sparta
 quoq; sic usurparetur, ut si cui antequā regnet
 filiū nascantur, deinde regi iam alius nascatur,
 huius postea nati successio regni sit. Hac à De-
 marato subiecta ratione utentem Xerxem, tan-
 quam iuste dicentem, Darius regem declarauit:
 quanquam etiam citra praeceptum Demarati
 Xerxes (ut mea fert opinio) regnauisset: quippe
 cum omnis potentia penes Atoßam esset. De-
 clarato Darius Xerxe rege cum conaretur re-
 bus apparatis, exire in expeditionem, altero ab
 defectione Aegyptiorū anno supremum diem
 obiit, sex & triginta annis regni expletis, haud
 compos uoti, ut Aegyptios & Athenienses ul-
 cisceretur. Eius morte regnum ad Xerxem filiū
 deuenit, qui ab initio nequaquā animatus erat
 ad bellum Gracia inferendū, sed Aegypto. Cae-
 terum Mardonius consobrinus suus, Gobrys et
 sororis Darij filius, cum adiens his uerbis est
 allocutus: Domine, haud decorum est Athe-
 nienses tā male iam de Persis meritos, non dare
 penas

pœnas eorū qua perpetraverūt. Tu uerò quod
 in manibus habes perfice, tamen ubi Aegy-
 ptum, qua dignitati tua iniuriam fecit, domue-
 ris, sume aduersus Athenas expeditionem: ut
 & bene de te loquantur homines, & posthac
 abstineat alius à bello tibi inferendo. Et hac
 quidem erat ratio ultionis exigenda. Illa autē
 rationis accessio, Europam esse regionē admo-
 dum speciosam, omniaq; genera feliciū arbo-
 rum ferentem, ac summa bonitatis, & dignam
 qua à solo inter mortales rege possideatur. Hec
 Mardonius dicebat, ut iuuenis ac nouarum re-
 rum cupidus, imperijq; Gracia pro rege admis-
 nistrandi, quod etiam regi persuasit, cōditione
 temporum adiutus. Nam alia, ut rex ad hoc fa-
 ciendum induceretur, adiūmēto fuere. Primum
 ē Theſſalia nuntij ab Alebadis, ad regem inuo-
 candum aduersus Graciam, se enim omne ob-
 sequium p̄stituros. Alebada autem isti erant
 Theſſaliae reges. Deinde ij Pisistratida, qui Su-
 ſa ascenderant, qui cum eadem uerba habue-
 runt, quæ Alebada, tum uerò prætendebant
 Onomacritum quendam Atheniensem, quem
 secum habebant, sortilegum, & Musæi sortium
 edisertatorem. Ascenderant autem cum eo re-
 uersi in Graciam. Nam Onomacritus ab Hipo-
 parcho Pisistrati Athenis fuerat eieclus: quod
 per Lasum Hermio: manifestò deprehensus
 fuisset, inter Musæi sortes hæc etiam inseruisse,

fore ut insula Lemno adiacentes, mari submerseretur. Ob id Hipparchus hominem eiecerat, cum familiarissime illo antea uteretur: & tunc cum eodem, ut in conspectu regis ueniret, ascenderat: deq; eo honorifice cum alijs Pisisstratidis loquebatur. Onomacritus, si quæ sortis cladem Barbaro nuntiabant, earum nullam recitauit. Itaq; accedente hoc sortilego, & Pisisstratarum & Alebadarum suasionibus, Xerxes ad inferendum Græciæ bellum inductus. Sed altero à morte Darij anno primam expeditionem fecit aduersus Aegyptios, qui rebellauerant: quos subactos, & in arctiorem quàm sub Dario fuerant seruitutem redactos, tradidit gubernandos Achameni fratri suo Darij filio, quem præsidem Aegypti interiecto deinde tempore interemit Inarus Psammetichi, uir Pænus. Xerxes recepta Aegypto producturus aduersus Athenas exercitum, præstantissimos quosq; Persarum in concilium uocauit, ut & illorum sententias audiret, & ipse diceret quæ liberet. Quibus coactis, ita locutus est: Viri Persæ, equidem ego nō ero huius instituti autor, sed ab alijs traditi imitator. Non quæadmodum à maioribus natum accipio, ex quo imperium hoc à Medi eripuimus, Astyage per Cyrum amoto, nunquam conquieuius, sed ita deus agit, & multa nobis sibi obsequentibus in melius confert: atque ea quidem quæ Cyrus Cambysesq; ac pater meus fecere,

quas

quas gentes imperio addidere, nō attinet referre apud probe scientes. Ego posteaquam hanc sedem accepi, dedi operam, ne ab ijs qui hoc honore sunt functi degenerarem, neue minus potentia Persis acquirerē. Quod animo uersans, inuenio nobis accessuram gloriā pariter ac honorem, & regionem neq; inferiorem neq; deterriorem ea, quā recuperauimus, sed feraciorem, unā cum ultione iniuriæ atque uindicta. Ideoq; nunc ego uos contraxi, ut id quod agere constitui, uobis exponerem. Constituo iuncto Hellesponto copias per Europam traducere in Græciam, ut Atheniensium ulciscar iniurias, quas cum Persis aliis, tum patri meo intulere. Noratis autem & Darium aduersus hos uiros bellum mouere destinaſſe: uerum ei morte præuēto non contigit ut illos ulcisceretur. Ego uerd eius uicem aliorumq; Persarum ulciscens, non prius desinam, quā expugnauero incenderoq; Athenas: cuius ciues & me patrē meum priores iniuria affecerunt. Semel cum Sardis unā cum Aristagora Milesio seruo nostro uenientes cremauerunt lucosq; ac delubra. Iterum in nos quid fecerunt terram suam ingressos, cum Datis & Artaphernes duces fuere, omnes scitis. Harum gratia rerum iritor ad inferendū eis bellum: quos atq; ipsorum finitimos, regionē Pelopis Phrygis incolentes, si in potestatem redegerimus, tot bona futura esse ratiocinando

comp

batur Clisthenes tam impudētem sibi generum fieri, tamen sese cōtinebat, nolens in eum erumpere. At ubi uidit cruribus ueluti manibus gesticulantem, iam se ultra continere non sustinens, inquit: Fili Tisandri, desaltasti matrimonium. Cui excipiens ille ait: Non est istud cura Hippoclida. Vnde prouerbiū factum est, Non est istud cura Hippoclida. Tunc Clisthenes silentio imposito, in medium hac protulit: Viri proci mea filia, uos equidem omnes laudo, uobisq; omnibus si fieri posset gratificarer, neque unum ē nobis praeipuum probans, neq; ceteros improbens. Verum fieri non potest, ut de unica uirgine deliberans, omnium uoto satisfaciam. Itaque singulis nēstrum, qui compotes huius matrimōij non estis, tanquam dignis mea filia nuptijs, quodq; domo peregre absuistis, singula argenti talenta dono do: Megacli autem Alcmaonis filio, meam filiam Agaristiam despondeo ritu Atheniensium. Annuente conditioni Megacle, nuptia apud Clisthenem celebrata sunt: Haec lenus quae indicandis procis gesta sunt. Atq; hunc in modum Alcmaonida per Graciā celebrari cōeperūt. Porro ex horū cōiugio, cū Clisthenes auo. materno cognominis procreatur, qui Atheniēsium tribus populariumq; statū institueret, tum Hippocrates, ex Hippocrate uerò alius Megacles & alia Agaristia ab Agaristia Clisthenis nomē habens, quae nu-

pta Xanthippo Aripbronis cum pragnās esset, uisa est sibi in somnis parere leonē, paucosq; post diēs peperit Xanthippo Periclem. Miltiades cum antea probatus apud Athenienses, tum uerò post rem bene gestam in Marathone, maioribus incrementis auctus, petit ab Atheniensibus septuaginta naues cum propugnatoribus & pecunia, non promens eis cui regioni bellum esset illaturus, sed tantummodo se illos locupletaturū, si se sequerētur. Ad eam enim regionem se illōs ducturum, unde affatim aurum nullo negotio reportarent. His uerbis Athenienses, erectis animis, naues (ut petierat) tradiderūt. Quibus Miltiades acceptis, in Parum nauigat, per speciem ultiscenda iniuria quam intulerant Parū, quòd triremi in Marathone unā cum Persis uenissent. Hoc colore orationis utebatur. Cum autem insensus esset Parūs ob Lysagoram Tisei filiū, genere Pariū, qui ipsum apud Hydarnem Persam accusauerat, eò postquam peruenit Miltiades, Parios intra mœnia coactos obsedit, missoq; caduceatore poposcit centū talēta, negans si ea sibi non darent, se nō prius illinc abducturū copias, quàm eos euertisset. Parū nō ut quicquā pecuniae Miltiadi dēt, cogitat, ut custodiant urbē excogitat, cum alia loca inter septētes, tum maxime unde ea oppugnari poterat, adeò, ut noctu laborātes, murum duplo q̄ olim fuerat excitarint. Hacten⁹ Graci de hac re cō

memoranda consentiunt. Deinceps gesta ipsi Parij referunt hunc in modum: Miltiades cum inops consilij esset, adisse atq; allocutum fuisse mulierem captivam, genere Pariam: nomine Timum, qua esset indigenarum deorum administra: Hanc cum in conspectum uenisset, consilium ei dedisse, si magnifaceret, Parum capere, exqueretur qua a se praeberentur. Eius deinde praeceptis auditus, Miltiadem accessisse ad maceriam quandam ante urbem, qua in maceria sepitur templum Cereris legisera: eamq; quia fores aperire non poterat, transiisse: Et illam transgressum, solarium ascendisse ad aliquid intus faciendum, siue ad mouendum aliquid quod moueri nefas est, siue ad aliquid quodcumq; sit agendum. Et cum pro foribus esset, subente horrore praoccupatum, eadem uia reuertisse: deq; maceria desilientem femur conuulsiisse: alij in genua procidisse aiunt. Ita Miltiades male habes, domum remeavit, neq; pecuniam Atheniensibus portas, neq; Paro parata: urbe tantum per sex et uinginti dies obsesta, et agro populato. Parij, cognito quod ministra deorum Timi Miltiadem admonuisset, uolentes ob id de ea supplicium sumere, postquam obsideri desierint, Delphos miserunt sciscitatum, nunquid ministram deorum condemnaret, qua rationem capiēda patriae hostibus detexisset: quamq; Miltiadi exposuisset sacra, qua ad uirilem sexum efferrinefas esset. Id Pythia fieri non

non permisit, negans Timum earum rerum esse autorem: sed quia Miltiada non bene obeundum esset, ideo ei ducem malorum apparuisse: Hac Parijs Pythia respondit. Miltiadē ē Paro reversum cum alijs Athenienses in ore habebant, tum præcipue Xanthippus Aripbronis: qui eum apud populum accusavit, quòd Athenienses circumscripsisset. Cui accusationi Miltiades non per se ipse respondit (neq; enim poterat, quippe qui putrescente femore iaceret in lecto) sed pro eo amici sui: allegātes cū alia multa & Lemnum expugnatam, quam ultus Pelasgos Atheniensibus tradidisset, tum uerā pugnam in Marathone gestam. Interuentu tamen populi ne capitis dānaretur, quinquaginta talentis culpa mulctata est. Post hac Miltiades dissoluto atq; marcescente femore decessit. Quinquaginta autē talenta Cimō filius exoluit. Porro Lemnū Miltiades hūc in modū obtinuerat. Pelasgi posteaquam ex Attica ab Atheniensibus exacti sunt, sine iure, sine iniuria: nā de hoc nihil habeo præter relata: quia Hecataus Egesandri in sermonibus ait, iniuria: Athenienses enim cū uiderēt regionē quæ erat sub Hymetto, quam illis habitandā dederant, mercede nūri circa arcē procedēdi bene excultam, quæ prius mala fuisset, & à nemine accipi digna, liuore captos fuisse, et libidine terra potiundo: & ita illinc exegisse illos, nulla alia re in excusa-

tionem allata. Vt autem Athenienses aiunt, iure eiecti: quippe cum essent sub Hymesso habitantes, illinc prodire solitos hanc iniuriã intulisse: Quoties filia ac filij Atheniensium ad Nauem fontes aquatum pergerent (nulla dum enim aut eis aut ullis Græcis per id tẽpus mancipia erant) Pelasgos eis per contumeliam & contemptum nim attulisse: neq; hoc fecisse contentos, ad extremum manifestò deprehensos de inuadendis Atheniensibus consilia agitaſſe: Se uerò adeo meliores quàm illi fuerant uiros fuisse, ut cum haberent facultatem interimendi eos, quos sibi insidiatos deprehendiſſent, tamen noluerint: sed eis praeceperint, ut e regione excederent: atq; ita illos solum uertetes, tum alia loca, tum uerò Lemnum obtinuisse: Illa Hæcæteus, hæc Athenienses aiunt. At Pelasgi hanc Atheniensium iniuriam ulciscendi anidi, ij qui Lemnum incolebant, gnari quando dies festi Atheniensium celebraretur, biremibus instructis, insidias manipulatim collocarunt uxoribus Atheniensium, diem festũ Diana apud Brauronem agẽtib; permultrũq; illarũ illinc raptis abierunt, & in Lemnũ delatas pro concubinis habuerunt. Hæc femina posteaquàm filijs abũdauere, lingua eos Attica ac moribus Atheniensium imbuerunt. Et illi consuetudinem cum Pelasgidũ filijs habere abnuebant: & si quis e suis ab illorũ nullo uapularet, cuncti auxilio aderant,

rant, & mutuo sese tutabantur: ac dignos se
qui alijs pueris dominarentur, existimabant,
atq; adeo longe praualebant. Quare animadu-
uersa Pelasgi inter se collocti sunt, cōsidera-
tesq; rem esse indignam, atq; inter se dicebant:
Si nunc, dū pueri sunt, dignoscunt sibi opitulari
aduersus filios uxorū legitimarum, quas uir-
gines duximus, & eis cōtinuo praeße conantur,
quidnā facient in uirilem adulti aetatem? Itaq;
cum id eis altius insedisset, placitū est, ut eos fi-
lios è matribus Atticis susceptos necarent. His
necatis, addunt & cades matrū. Ex hoc faci-
nore & illo superiore feminarū, quae uiros suos
unā cum Thoante interemerunt, usu receptum
est per Graciam, ut teterrima quaeq; facinora
Lemnia appellentur. Pelasgi cū eis post necem
liberorum atq; uxorū neq; tellus fructum red-
dere, neq; uxores, neq; pecua ut prius gignerēt,
pariter fame & liberorū orbitate uexati, Del-
phos miserūt petitum aliquod laxamentū praes-
sentium malorum. Iussi à Pythia pœnas Athe-
niensibus quas illi uellent pendere, Athenas
iere: pollicitiq; sunt daturōs se pœnas illis
omni iniuriæ. Athenienses stratis in curia ro-
ris quā poterant splendidissime, appositaq;
mensa omnium bonorum refertissima, iusserūt
Pelasgos ita se habentem regionem sibi trade-
rent. Tunc Pelasgi excipientes dicere: Si nautis
uēto aquilone atq; uno die nos è uestra regione

in nostram peruehet, ita demum nris quod petitis trademus. Hoc dixere, quod scirent fieri non posse. Nam Attica multo magis ad austrum uergit quam Lemnus: Hac hactenus. Tunc compluribus deinde interiectis annis, ubi Chersonesus (qua est in Hellesponto) Atheniesium ditionis fuit, Miltiades Cimonis, uentis etesys perflantibus, ex Eleunte (qua in Chersoneso) soluens in Lemnum delatus est, praecipitq; Pelasgis, ut ex insula excederent: redigens eum in memoriam oraculum, quod nunquam illi expletum iri sperassent. Quorum Hephaestieses quidem obtemperauerunt: Myrinae autem non agnoscetes Chersonesum esse Atticam, tam diu obsessi sunt, donec in deditione uenerunt: Ita Lenopotiti sunt Athenienses atq; Miltiades.

HERODOTI HALI-
CARNASSEI HISTO-
RIARVM LIBER VII.
QVI INSCRI-
BITVR
POLYMNIA.

POSTEA uero quam nūtiis pugna ad regē Dariū Hystaspis filiū allatus est, ad Marathonem gesta, cū antea uehemēter insensus esset ille Atheniesibus, quod Sardis innassisset, longē insensior factus est, ac propens

pensior ad bellū Gracia inferēdū: missisq; cōt-
 nuō nūtijs ad ciuitates, edixit ut singula multo
 quā antea maiores copias, nec nō naues, nauī-
 gia, equos, rem frumētariā cōpararent. His nū-
 tijs Asia triennium exagitata est. Vbi cum de-
 lectus agitur optimi cuiusq; aduersus Graciam
 militaturi, & apparatus opera datur, quarto
 anno Aegyptij (qui fuerant à Cābyse subacti)
 defecere a Persis: quo magis aduersus utrosque
 Darius expeditionē sumere properabat, Ae-
 gyptios atq; Athenienses. Dum hac comparat,
 interea ingens inter eius liberos de principatu
 exorta dissensio est: quoniam ex instituto Per-
 sarum, oportebat ita demum ire in expeditio-
 nem, cum regni successorem declarasset. Erant
 autem Dario iam antē quā regnaret liberi
 tres, ē priore uxore Gobrys filia suscepti, et post
 partum regnum alij quatuor, ex Atossa Cyri
 filia. Superiorum maximus natu erat Artas-
 bazanes, posteriorum Xerxes. Qui cum ex ea-
 dem matre non essent, disceptabant. Artabas-
 zanes quidem quod omnis paterna sobolis ipse
 maximus natu foret, cum apud uniuersos homi-
 nes sit institutum, ut maximus natu liberorum
 obtineat principatum: Xerxes uero quod ipse
 Atossa genitus esset, filia Cyri, qui Persis liber-
 tatem acquisisset. Dario nondum sciente sentē-
 tiam, aderat fortē Demaratus Aristonis qui
 per id tēpus altercationis Spartano regno exu-

tus, ac Lacedamone profugus, Susa ascende-
 rat. Hic uir audita liberorum Darj controuer-
 sia, adiit (ut fama fertur) Xerxem, admonuitq;
 ut ad cetera quae pro se dicebat, hoc adderet: se
 quidem genitum è Dario iam rege, & Persarū
 imperium obtinente: Artabazanē uerò è Da-
 rio cum erat priuatus: proinde neq; aquū, neq;
 iustum esse alium quempiam potius quàm se
 illam dignationem adipisci. Quoniam Sparta
 quoq; sic usurparetur, ut si cui antequā regnet
 filij nascantur, deinde regi iam alius nascatur,
 huius postea nati successio regni sit. Hac à De-
 marato subiecta ratione utentem Xerxem, tam
 quam iuste dicentem, Darius regem declarauit:
 quanquam etiam citra praeceptum Demarati
 Xerxes (ut mea fert opinio) regnauisset: quippe
 cum omnis potentia penes Atoßam esset. De-
 clarato Darius Xerxe rege cum conaretur re-
 bus apparatis, exire in expeditionem, altero ab
 defectione Aegyptiorū anno supremum diem
 obiit, sex & triginta annis regni expletis, haud
 compos uoti, ut Aegyptios & Athenienses ul-
 cisceretur. Eius morte regnum ad Xerxem filiū
 deuenit, qui ab initio nequaquā animatus erat
 ad bellum Graeciae inferendū, sed Aegypto. Cae-
 terū Mardonius consobrinus suus, Gobrys et
 sororis Darj filius, eum adiens his uerbis est
 allocutus: Domine, haud decorum est Athe-
 nienses tā male iam de Persis meritos, non dare
 penas

poenas eorū qua perpetraverūt. Tu uerò quod
 in manibus habes perfice, tamen ubi Aegy-
 ptum, qua dignitati tua iniuriam fecit, domue-
 ris, sume aduersus Athenas expeditionem: ut
 & bene de te loquantur homines, & posthac
 absteineat alius à bello tibi inferendo. Et hac
 quidem erat ratio ultionis exigenda. Illa autē
 rationis accessio, Europam esse regionē admo-
 dum speciosam, omniaq; genera felicitum arbo-
 rum ferentem, ac summa bonitatis, & dignam
 qua à solo inter mortales rege possideatur. Hec
 Mardonius dicebat, ut iuuenis ac nouarum re-
 rum cupidus, imperijq; Gracia pro rege admi-
 nistrandi, quod etiam regi persuasit, cōditione
 temporum adiutus. Nam alia, ut rex ad hoc fa-
 ciendum induceretur, adiumento fuere. Primum
 è Theßalia nuntij ab Alebadis, ad regem inuo-
 candum aduersus Graciam, se enim omne ob-
 sequium præstituros. Alebada autem isti erant
 Theßalia reges. Deinde ij Pisistratida, qui Su-
 sa ascenderant, qui cum eadem uerba habue-
 runt, quæ Alebada, tum uerò prætendebant
 Onomacritum quendam Atheniensem, quem
 secum habebant, sortilegum, & Musæi sortium
 edisertatorem. Ascenderant autem cum eo re-
 uersi in Graciam. Nam Onomacritus ab Hipo-
 parcho Pisistrati Athenis fuerat eiectus: quod
 per Lasum Hermio: manifestò deprehensus
 fuisset, inter Musæi sortes hæc etiam inseruisse,

fore ut insula Lemno adiacentes, mari submerseretur. Ob id Hipparchus hominem eiecerat, cum familiarissime illo antea ueretur: & tunc cum eodem, ut in conspectu regis ueniret, ascenderat: deq; eo honorifice cum alijs Pisisstratidis loquebatur. Onomacritus, si quæ sortis cladem Barbaro nuntiabant, earum nullam recitauit. Itaq; accedente hoc sortilego, & Pisisstratarum & Alebadarum suasionibus, Xerxes ad inferendum Græcia bellum inductus. Sed altero à morte Darij anno primam expeditionem fecit aduersus Aegyptios, qui rebellauerant: quos subactos, & in arctiorem quàm sub Dario fuerant seruitutem redactos, tradidit gubernados Achameni fratri suo Darij filio, quem præsidem Aegypti interiecto deinde tempore interemit Inarus Psammetichi, uir Pænus. Xerxes recepta Aegypto produclurus aduersus Athenas exercitum, præstâtissimos quosq; Persarum in concilium uocauit, ut & illorum sententias audiret, & ipse diceret quæ liberet. Quibus coactis, ita locutus est: Viri Persæ, equidem ego nō ero huius instituti autor, sed ab alijs traditi imitator. Non quæadmodum à maioribus natum accipio, ex quo imperium hoc à Medi eripuimus, Astyage per Cyrum amoto, nunquam conqueuimus, sed ita deus agit, & multa nobis sibi obsequentibus in melius confert: atque ea quidem quæ Cyrus Cambysesq; ac pater meus fecere,

quas

quas gentes imperio addidere, nō attinet referre apud probe scientes. Ego posteaquam hanc sedem accepi, dedi operam, ne ab ijs qui hoc honore sunt functi degenerarem, neue minus potentia Persis acquirerē. Quod animo uersans, inuenio nobis accessuram gloriā pariter ac honorem, & regionem neq; inferiorem neq; deterioremea, quā recuperauimus, sed feraciorem, unā cum ultione iniuria atque uindicta. Ideoq; nunc ego uos contraxi, ut id quod agere constitui, uobis exponerem: Constituo iuncto Hellesponto copias per Europam traducere in Græciam, ut Atheniensium ulciscar iniurias, quas cum Persis aliis, tum patri meo intulere. Noratis autem & Darium aduersus hos uiros belum mouere destinaſſe: uerum ei morte præuēto non contigit ut illos ulcisceretur. Ego uerd eius uicem aliorumq; Persarum ulciscens, non prius desinam, quā expugnauiero incenderoq; Athenas: cuius ciues & me patrē meum priores iniuria affecerunt. Semel cum Sardis unā cum Aristagora Milesio seruo nostro uenientes cremauerunt lucosq; ac delubra. Iterum in nos quid fecerunt terram suam ingressos, cum Datis & Artaphernes duces fuere, omnes scitis. Harum gratia rerum iritor ad inferendū eis bellum: quos atq; ipsorum finitimos, regione Pelopis Phrygis incolentes, si in potestatem redegerimus, tot bona futura esse ratiocinando comp

comperio, terram Persidem atheri Iouis conterminam reddemus. Nullam enim regionem spectabit sol finitimam nostra, sed ego omnem permensus Europam, unâ uobiscum cunctas regiones in unam redigam. Nam ita rem habere audio, nullam reliquam esse hominum neque ciuitatem, neque gentem, quae nobiscum dimicare possit. Ita subactis his quos dixi, & qui nos lacerauerunt, iugum seruale sustinebunt. In quo si mihi uos gratificari uolueritis, ubi tempus uobis indicauero, quo nos praesto esse oportet, tunc unusquisque debet impigre adesse. Quorum qui ornatissimis cum copijs aderit, eum donabo his quae in nostra domo pretiosissima habentur: Et haec quidem ita agenda sunt. Sed ne solus uidear in concilio sententiam dicere, rem pono in medio, iubens unicuique quamlibet sententiam dicere: His dictis loquendi finem fecit. Post quem Mardonius, Domine, inquit, tu uerò non modo superioribus Persis, sed etiam uenturis es praestantioribus Persis, sed etiam uenturis es praestantioribus qui cum alia & optima & uerissima commemoras, tum uerò quòd Iones qui Europam incolunt, non sinis habere ludibrio nos, minusque ipsis sunt ludibrio dignos. Etenim res indigna est, si Sacas & Indos & Aethiopes & Assyrios, aliasque multas ac grandes nationes, quae nihil Persas laesere, tamè potentia prolatanda gratia in prouincias redeimus: Gracos, qui nos lacerare iniuria inceperunt, non ulciscemur? Quid nam metuent

metuentes, quas illorum copias, quam pecuniarum vim? Eorum pugnam nouimus, eorum nouimus uires esse imbecilles, eorum quos subegimus liberos penes nos habemus: hos qui domi nostra habitantes, Iones & Aeoles & Dares appellantur. Quos ipse quoque expertus sum, dum eis iussu patris tui intuli bellum, dumque in Macedonia usque processissem, & penè usque ad ipsas Athenas nemo mihi pugnaturus occurrit: & sane consueuere Graci (ut audio) inconsultissime inire bella, propter imperitiā ac sinisteritatem. Nam cum bellum inter eos indictum est, in locum quē pulcherrimum planissimumque inuenire descendentes, ibi praelia faciunt, ita ut magno cum suo malo uictores inde discedant. Denique (ne longius repetam) ad internecionē deueniunt. Quos oportebat, cum sint eiusdem linguae, interpositis caduceatoribus ac nuntiis tollere controuersias, & omnia alia potius agere quàm pugnare: aut si necesse habent inter se omnino pugnare, locum aliquē inuenire utrisque difficilimum, & ibi fortunā belli tentare. Hoc itaque ritu haud probo utentes Graci, nunquam mecum uerbis egerunt de dimicādo, cum Macedonia tenuis promouissent. Tibi autem rex, quis obuiam uenturus est bellandi causa, copias Asiae atque omnem classem agentis? Non eò audacia procedent (ut reor) Gracorum res. Quod si me fallit opinio, & illi uerordia elati ad pugnand

gnandum nobis enim uenient, discant nos esse in
 re bellica praestantissimos hominum. Nihil igitur
 sit quod non experiamur. Nam sua sponte
 nihil fit, sed omnia ab experimento hominibus
 fieri consueverunt. His Mardonius sententiae Xer-
 xis assentatus, loqui cessauit. Tum silentibus alijs
 Persis, nec diuersam ei quae dicta esset sententiam
 dicere audentibus, Artabanus Hystaspis fi-
 lius Xerxis, patrum, uir circumspectus ita inquit:
 Rex, nisi diuersa inter se sententiae dicatur, non
 potest quis eligere meliorem, sed necesse habet
 ea quae dicta est, uti. At cum plures dicta sunt,
 licet tamquam aurum purum deligere, quod per
 se discerni cum nequeat, comparatum cum al-
 tero discerni potest. Ego patri tuo Dario, eidemque
 fratri meo suadebam, ne sumeret aduersus Scy-
 thas expeditionem, uiros nulla usquam oppida
 incolentes. Sed ille sperans Scythas Nomades
 se subacturum, mihi non est assensus. Itaque sum-
 pta expeditione, multis et egregijs uiris de exer-
 citu amissis abcessit. Tu uero rex bellum infer-
 re destinans uiris multo quam Scythae sunt pra-
 stantioribus, quiq; & mari & terra optimi
 esse dicuntur, quibus in rebus quid durum sit,
 hoc me tibi iustum est promere. Iuncto portibus
 Hellesponto, an te copias per Europam in Gra-
 ciam deducendum, atque eos conuenit aut in
 terra aut in mari aut utroque abs te superari.
 Siquidem feruntur uiri esse fortes, cuius rei licet
 hinc

hinc argumentū capi. Si tot copias ductus Datis & Artaphernis Atticam regionem ingressas, soli Athenienses profligauerunt, ergo non utraque in parte successit. Quod si ydem consensu nautibus pugna nauali uictores ad Hellepontum nauigent, ac deinde pontem soluant, hoc durum fuerit rex. Neque uero hoc ex mea unius priuata prudentia coniecto, sed eo casu, quo aliquando parum absuit quin opprimemur, cum pater tuus iuncto Bosphoro Thracio, ac flumine Istro pontibus commisso, traiecit ad Scythas. Eum traiectum, Scythæ omnino insistere precari Iones, quibus custodia pontium delegata erat, ut interscinderent. Quo tempore si Histias Miletī tyrannus aliorum sententiæ accessisset, ac non contradixisset, actum erat de rebus Persarum, res dictū quoque horribilis, omnem regis statum in uno uisro positum fuisse. Quare noli tu ullum tale adire discrimen, nulla subsistente necessitate, sed mihi potius obtempera. Hūc cætum in præsens missum facito, iterumq; dum tibi uidetur, te apud teipsum considerata, edicito quod optimum esse arbitraberis. Bene enim consultare, comperio maximum esse lucrum. Nam etiam si quid cōtrario euenturum est, nihilo tamē minus bene consultum est, superauitq; fortuna consilium. At qui turpiter consultauit, si ei fortuna obsecundauit, ille est quidem uoti compos, nihilo
tamen

tamē minus male consilium cepit. Vides ut præ
 grandia animalia fulmine deus ferit, nec finit
 inolescere, parua uerò nihil ladit. Vides ut ma
 gna semper adificia magnasq; arbores, huius
 modi fulminum tela percutiunt. Gaudet enim
 deus eminentissima quaq; deprimere. Vnde ex
 ingens exercitus ab exiguo profligatur, quoties
 deus his quibus inuidet, aut metum incutit, aut
 tonitruum. Propterea quidā secus ac dignitas
 sua postulabat, in calamitatem inciderūt, quia
 deus neminē alium quàm seipsum finit magni
 fice de se sentire. Omnis res properādo parit er
 rores, unde magna detrimēta fieri adsolent. In
 cunctando autem bona insunt: si non talia que
 statim uideantur esse bona, certe qua suo tem
 pore bona quis esse comperiat. Et hoc quidem
 tibi rex suadeo. Tu uerò Gobrys fili Mardonii,
 desine loqui stulta de Gracis, haud dignis qui
 male audiant. Nam Gracis detrahendo, ipsum
 regem uis excitare ad bellum illis inferendū: ad
 quod tu omni auditate contendis (quod absit)
 ut fiat detractio. Nāq; importunissima res est,
 in qua duo sunt qui iniuriam faciunt: Vnus cui
 iniuria fit. Qui enim detrahit, iniurius est, quod
 non præsentem accusat. Item qui huic credit, in
 iurius est, quod prius credit quàm rem comper
 tam habeat. Et illi cui absenti detrahitur, ob
 id fit iniuria, quod ab altero insimulatur ut
 malus, ab altero talis putatur. Quod si omnino
 bellum

bellum his viris inferre oportet, agedū rex ipse
 permaneat domi apud Persas, nostrū amborū
 liberi deponātur, tu in expeditionē ito, delectis
 (quos uelis) uiris ac quātisq; copijs, & si ex
 sententia tua res succedet regi, interimantur li-
 beri mei, et insuper ego: sin succedet, ut ego dico,
 interimātur tui, & insuper tu, si redieris. Quod
 si hanc subire cōditionē recusas, cupiq; in Gra-
 ciam prorsus deducere exercitum, affirmo fore,
 ut aliqui eorū qui hīc relinquētur, audiat Mar-
 donium post allatam Persis magnā aliquā ca-
 lamitatem, à canibus uolucribusq; discerpi, aut
 in Atheniensium solo, aut in Lacedamoniorum,
 nisi forte antea inter uia tunc agniturū, aduer-
 sus quales uiros suades regi ut moueat bellum.
 Hac Artabano locuto, Xerxes ira percitus, hie
 uerbis excepit: Artabane, quod patri mei fra-
 ter es, hoc te subleuat, ne dignā stulta oratione
 mercedē recipias. Hac tamē te notabo ignomi-
 nia, quia instrenuus es & ignauus, ne comes sis
 meæ in Graciam expeditionis, sed hīc unā cum
 foeminis maneat. Ego etiā sine te (quæ dixi) cō-
 ficiam. Neq; enim fuerim Darij, qui fuit Hyſta-
 spis, qui fuit Arsamnis, qui fuit Ariaramnis,
 qui fuit Toispei, qui Cyri, qui fuit Cābyſis, qui
 fuit Achæmenis filius: nisi Athenienses ultus
 fuero, probe intelligens, si nos qui uenerimus, non
 quieturos illos, sed nostram terrā cum exercitu
 inuasuros, prout colligere licet ex ijs, quæ illi

Q. facere

facere cœperunt, qui & Sardis incenderunt, & Asiam incurſarunt. Itaq; neutriſ ſatis eſt ſeceſſiſſe, utriſque propoſitum eſt certamē & agendi & pariendi, ut aut hac omnia ſub Gracijs, aut illa omnia ſub Perſis ſint. Mediū enim inimicitiarū nullum eſt. Quare honeſtum erit nos iam iniuria laceſſitos exigere ultionē, ut quam calamitatē paſſurus ſum, intelligam: profectus aduerſus eos uiros, quos etiam Palops Phryx noſtrorum maiorum ſeruus ita ſubegit, ut ad hoc uſq; tempus & ipſi homines, & eorum regio ab illius (qui ſubegit): cognomine appellentur: Hac haſtenus locutus eſt. Deinde ſub ueſperam cum fuiſſet ſtomachatus Artabani ſententia, per noctem apud ſe conſultans, comperit prouſus non eſſe ſibi opus inferre Gracijs bellum, immata- taq; rursus ſententia cum obdormiſſet, uiſus eſt in ſomnis (ut fertur à Perſis) uidere quendam corpore ingenti atq; ſpecioſo, qui ſibi aſtās diceret: Reuocaſſine ſententiam Perſa de inferendo Gracijs bello, cum pradiſeris Perſis te cōparaturum eſſe exercitum, neq; ſi reuocaueris eam, bene facis, neq; qui tibi aſſendatur; adeſt. Quare perge ire eam uiam, quā interdum ſuo deſtinaueris. Hac locutus ille, uiſus eſt Xerxi ab aſpectu euaniſſe. Vbi dies illuxit, huius inſomnij nulla ratione habita, coactis eorundē Perſarum quos pridie cōgerat concilio, Xerxes ita uerba facit: Vix Perſa, ueniam mihi date dicenti con-

trariam superiori sententiâ. Nam & ego non-
 dum ad summum, quò perueniendum est mihi,
 prudentia perueni: & qui ut illud faciam sua-
 dent, nulla unquam à me tempore abscedunt:
 Eoq; mihi Artabani sententiam audiens, cona-
 festum inuentus efferbuit, ut uerba in uirum gran-
 dem natu effunderem petulâtiora quàm debui.
 Nunc itaq; agnosces erratum meum, utar illius
 sententiâ: & quoniam renocaui expeditionis su-
 menda sententiâ, uos quieti estote. Hac ubi au-
 diere Persa, letitia affecti regem adorauere. In
 sequenti nocte idē rursus insomnium quiescenti
 Xerxi assistens, inquit: Fili Darî, uideris expe-
 ditionem apud Persas renocasse, uerbis meis pro
 nihilo habitis, quasi illa à nemine audisses. Hoc
 igitur nunc bene intellige, nisi ex tempore iniis ex-
 peditionem, hoc tibi ex ea re continget: Quema-
 admodum breui magnus & amplius effectus es,
 ita breui rursus humilis eris. Hoc uiso perter-
 refactus, è cubili exiit pariter, & nuntium
 misit ad accersendum Artabanum. Qui ubi ad-
 uenit, ita ad eum inquit: Artabane, ego sta-
 tim cum in te bene consulente mihi stultis uer-
 bis inuectus sum, non fui compœmentus. Sed uoa-
 multo post penitēs, cognoui id mihi esse facien-
 dum, quod tu precipiebas. Tamen id uolens exe-
 qui non possum. Nam mihi iam anima inmuta-
 ta, & prioris sententiâ penitents apparuit
 in somnis uiso, dissuadēs omnino hoc quod po-

sterius facere constitueram : quin etiam nunc in-
 terpositis minis abscesit. Quod si deus est qui
 insomnium misit, eiq; prorsus est cordi expedis-
 tionem sumi aduersus Graciam, continget hoc
 tibi, id quod mihi insomnium itidem, ut mihi
 precipiens. Quod ita fore comesto, si omnem
 meum ornatum sumas, eoque indutus in sella
 mea confideas, & deinde in cubili meo capias
 somnum : Hac locuto Xerxi, Artabazus initio
 nolle obsequi, atq; negare se dignum qui regia
 in solio sederet : tandem cum cogeretur, fecit ma-
 perata, hoc pralocutus : Apud me rex tantun-
 dem ualet bene sentire per se, & alteri bonam
 dicenti sententiam accedere, quae ambo tibi cum
 absint, malorum tamen hominum colloquia te
 deprauant : quemadmodum mare, quod est ho-
 minibus omnium utilissimum, ferunt ab ingruē-
 tibus uētorum flatibus non sine natura sua uti.
 Ego uero cum ex te male audiui, non tam meam
 dolui uicē quam tuam : qui cum proposita essent
 duae sententiae Persis, una quae detrimentum au-
 geret, altera quae tolleret, dicens perniciosum
 esse imbui animum usu plura semper expoten-
 di : his propositis sententijs, tu elegisti eam quae
 & tibi ipsi & Persis est periculosior. Nunc au-
 tem cum ad te mutato in melius consilio, de su-
 menda aduersus Gracos expeditione an acces-
 sisse insomnium, alicuius dei nutu, quod te uget
 dimittere exercitum, hoc non res diuina est fili.
 Insomn

Inſormia enim iſta ſunt, quæ aduentia homi-
 nes frãſtrantur, quemadmodum ego te docebo
 multis quàm tu annis natus grandior. Conſue-
 runt ipſa ſomniorum viſa plerunque frãſtrari
 ob ea quæ quis per diem mente agitauit. Nos
 nudius tertius expeditionem hanc inter manus,
 & quidem uehementer habuimus. Quòd ſi hoc
 non eſt cuiuſmodi ego dico, ſed aliquid diuini
 habens, tu ipſe omnia in ſumma dixiſti. Ap-
 parebit enim, ut tibi, ita & mihi eadem ia-
 bens. Verum nihilo magis apparere mihi debe-
 bit tuum amiſtum gerenti, quàm non geren-
 ti, ſed meum: neque magis quieſcenti in tuo to-
 ro quàm non, ſed in meo: ſi etiam alias uult ſe
 exhibere. Neq; eò ueſania peruenit illud, quic-
 quid eſt quod ſeſe obtulit in ſomniis, ut me cer-
 nens putet eſſe te, ducto è ueſtibꝯ argumen-
 to. Id ſi me contemnitui habebit, proſectò nec
 aſpectu ſuo dignabitur, ſiue mea gerentem ueſ-
 ſimenta, ſiue tua, ſed te adibit, quod iam ani-
 maduertendũ eſt. Nam ſi frequentius acceſſerit,
 ipſe quoq; fatebor diuinam eſſe. Caterum ſi ita
 tibi agendum uidetur, neq; id reuocari poteſt,
 en ad cubandum in tuo cubili pergo. Age, mihi
 quoque, cum iſta perfecero, appareat. Hac tan-
 tum conditione tua ſenten'ia acquieſcam. Hac
 locutus Artabanus, quòd ſperaret ea à Xerxe
 ſine ullis uerbis admiſſum iri, iuſſa executus
 eſt: Et cum induta ſibi Xerxis ueſte, regali ſo-

lio resedisset, moxq; recubisset, idē in somnium dormientem adiit, quod Xerxem adierat, eiq; superassidens, ita inquit: Tūne ille es, qui festinātem ire in Graciam Xerxem distines, tanquam eius curator? Tu neq; in futurum neque in præsens consideras, qui dissuades id quod est fatale contingere? Quid autem Xerxem pati necesse est, nisi dicto audiens fuerit, ei ipsi demonstratum est. His verbis Artabano uisus est ille uir in somnis minitari, cadentibusq; feramentis conari oculos ipsi eruere. Qua de re uehementer exclamans Artabanus exiliit, adiitq; Xerxi obseruatum sibi in somnis uisionem exposuit, secundoq; loco hac inquit: Equidem rex, ego ueluti homo quod multa iam uideram, & magna negotia sub Hestonibus contigisse, non sinebam te omni aetati indulgere, gnarus rem esse malam multa concupiscere, memoria tenens quomodo cum exercitu Cyri cōtra Massagetas actum est, quomodo cum exercitu Cambysis contra Aethiopes, qui etiam cum Dario militauit aduersus Scythas. Hac sciens ego, sentiebam te, si quiesceres, omnium hominum beatissimum. Sed quoniam demonius quidam insinctus est, & Gracos clades quadam (ut uidetur) missa diuinitus manet, ego quoq; cedo, ac sententiam muto. Tu uerò quae diuinitus missa sunt, indicato Persis, iubetoq; ijs quae ad apparatus pertinentia antè praeceperas, operam dent.

dent. Hoc agito, ne quid tuorum deo tribuente
desit. Hic dictis, & sublati visione animi, ubi
dies extitit, ibi confestim Xerxes hac Persis
exponit: Artabano quem constabat prius so-
lum omnium id fuisse dehortatum, tunc exhor-
tante. Post hac ineunti expeditionem Xerxi tera-
tium in somnis visum oblatum est: quod Ma-
gi auditum, conieclarunt ad uniuersam terram
pertinere; portendereq; omnes homines Xerxi
seruituros. Visum autem tale erat: Videbatur
sibi Xerxes furculo oleagino coronatus esse, cu-
ius olea ramis uniuersa tellus occuparetur, &
mox corona capiti circundata, euanesce-
re. Hac Magi interpretatis sue mora Persa, qua in cō-
cilio fuerant, ad suam quisque praefecturam dis-
gressi, omni studio incubuerunt ad exequenda
iussa, cupidi dona qua proposita fuerant obti-
nendi. Xerxes ita copias suas contraxit, ut o-
mnem continentis locum scrutaretur. Siquidem
à debellata Aegypto per totum quadriennium
cōparauit exercitū: atq; eius apparatus quinto
anno ineunte mouit cum ingenti copiarum ma-
na. Nam omnium quos nouimus exercituum,
hic multo maximus extitit: adeo ut ad eum ni-
bil fuisse uideatur aut ille Darianus, qui ad-
uersus Scythas ductus est, aut ille Scythicus,
qui Cimmericos insequens Medicam regionem
innasit, ac penè amnia superiora Asia subegit
ac tenuit: quo nomine Darius postea Scythas

iuit ultum, aut ille (ut fama fert) Atrida ad-
 uersus Ilium, aut ille ante Troicum bellum
 Mysorum Teucrorumq; , qui per Bosphorum in
 Europam transgressus, omnes Thraces in di-
 visionem suam redegit, ad Ioniumq; pontum de-
 scendens, ad Peneum usq; amnem, qui ad Me-
 ridiem uergit, processit. Neq; illi omnes exerci-
 tus, neq; alij ijs adieci, cum uno hoc comparari
 merentur. Quis enim non attulit ad Xerxem
 ex Asia copias? qua aqua prater ingentes
 amnes potando non defecit? Alij nanque naues
 prestabant, alijs ut peditatum, alijs ut equita-
 tum, alijs ut nauigia ad uectandos equos eorum
 qui una militabant, alijs ut naues longas in
 usum pontium prestarent, iniunctum erat, alijs
 ut frumentum, & naues qua triennio superiore
 preparatae erant; praecipue propter Athon, ut
 in quo superior classis dum circumuehitur as-
 fluctata est. Ad Eleuntē enim Chersonesi classis
 habebat stationē, illincq; omnes copia sub uer-
 beribus caeperunt Athon effodere per uices alijs
 succedentibus, adiuantibus etiā in effodiendo
 accolis, praepositis operi Bubare Megabyri, &
 Artao Artachai filio, uiris Persis. Est autem
 Arthos mons ingens ac nobilis, ad mare pertin-
 gens. Ab hac parte hominibus cultus. Ad con-
 uinentem desinens in speciem Chersonesi, id est,
 peninsula cum Istmo duodecim stadiorū. Hac
 planities atq; tumuli ē mari Acanthiorum ad
 mare

mare quod est cōtra Toronem, non sunt magni. In hoc iſthmo ubi Athos finitur, ſita eſt urbs Græca, nomine Sana. Quæ autem extra Sanā & intra Athon ſita ſunt urbes, eas tunc Perſes è continenti inſulanas facere aggreſſus eſt, quæ hæ ſunt: Dion, Olophyxus, Acrotlioō, Thyſus, Cleona: iſtæ ſunt urbes quæ apud Athon incoluntur. Hunc in modum Barbari locū nationatim effodiebāt, recto limite iuxta Sanam. Poſteaquā depreſſa erat foſſa ab ijs qui in imo fodiebant, alij humum effoſſam aſſidue tradebant alijs ſuper ſcalas ſtantibus, & iſti excipientes, tradebant deinceps alijs, dum ad ſummos perneniebatur, qui illam efferebant atque abijciebant. Quæ in re tumuli effoſſi duplicem laborem illis præterquam Phœnicibus præbebant. Nam cum eadē facerent foſſa meſuram ſuperius in ore, quā inferius in fundo, id neceſſe fuit contingere. At Phœnices cum alijs in rebus, tum uerò in illo prudentiam ſuā declarauerunt: qui partem quæ ſibi contigerat, ita excavauerunt, ut os foſſæ duplum eſſet, quàm ipſam foſſam eſſe oportebat, procedenteq; opere aſſidue illam coarctantē: & cū ad imum deuētum eſſet, foſſa caterorū partibus adequaretur. Eſt autem hoc loco pratum quoddā, ubi illorū erat & mercatus, & prætorium, quò multum etiam ex Aſia frumenti moliti comportabatur. Hanc foſſam Xerxes (ut ego cōiectura colligo) iactan-

tia gratia deprimi iussit, potentia ostentanda cupidus, ac memoria relinquenda. Nam cum lio-
ceret nullo negotio naues per Isthmum trans-
portare, iussit Isthmum intercidi, ad mare re-
cipiendum in fossam, tanta latitudinis, ut dux
triemes paritor illac agitari possent. Eisdem im-
peratum est, ut fossam facerent, quibus fuerat ut
flumen Strymona pontibus iungerent. Ista Xer-
xes hunc in modum fecit. Comparauit item ad
pontem armaturam sirpi atque albi lini copiam,
dato hoc Phœnicibus atque Aegyptijs negotio,
ut cōmeatum exercitui comportarent: ne homi-
nes, neue iumenta, quæ ducebantur in Graciam,
absumerentur. Sed admonitus iussit illum in lo-
ca, quæ cuique opportunissima essent, alius alia
uia comportaret undique ex Asia nauibus one-
rarijs & uecturis. Verum plurimi cōportarunt
in oram quæ dicitur Album littus, ut quibusque
præceptum erat: Alij in Tyrodiam Perinthio-
rum oram, alij in Doriscum, alij in Eiona, quæ
est super Strymonem: alij in Macedoniam. Dum
isti in imperato sibi traiectu occupantur, inter
ea Xerxes, coactis omnibus pedestribus copijs,
iter ingressus est Sardis uersus, mouens ex Cri-
tallis Cappadocia. Illic enim edictum erat, ut cum
Ela copie cogerentur, quæ per continētem erant
cum Xerxe itura. In quibus quisnam præfelo-
rum agmen pulcherrime instructum ducens, ab
rege donatus est proposito pramio, affirmare
non

non passum, quia nec à principio, cum res in iudicium deducta est, cognoni. Posteaquam transmissio flumine Haly, attigerunt Phrygiam, itinere per eam facto, peruenierunt Celenas, ubi fontes Maandri existunt: & alterius amnis nō minoris Maandro, nomine Cataracta, qui ex ipso foro Celenarum exoritur influit in Maandrum. In qua urbe, & in quo foro uisitur suspensa Sileni Marfyæ pelvis in utrē formata: quam à Phrygibus fertur Apollo illi detractam suspendisse. In hac urbe residens Pythius Atys filius, uir Lydus, omnem regis exercitum, atque ipsum Xerxem magnificentissimo hospitio excepit: sponditq; se pecuniam ei in bellum suppeditaturum. Ob quam sponsonē, Xerxes eos qui aderant Persas interrogauit, quisnam esset Pythius: & quantum possidens, qui hoc polliceretur. Illi, Rex, inquit, hic ille est, qui Darium patrem tuum aurea platano ac uite donauit: quiq; nunc omnium hominum diuitijs princeps est secundum te. Hac ultima uerba Xerxes admiratus, secundo loco percontatus est ipse Pythium, quātum ei pecuniarum esset. Cui ille: Neq; te, inquit, celabo rex, neq; dissimulabo me scire meas ipsius facultates, sed sciēs perinde exacte recensēbo. Etenim posteaquam accepi celerrime te ad mare Gracum esse descenditurum, uolēs tibi ad bellum pecuniam donare, subducta ratione cōperi mihi esse argenti

quidem

eundem duo millia talentorum, auri uerò quo-
 dragies centena millia nummum Daricorum,
 septem millibus minus: qua tibi dono do. Nam
 mihi ipsi uictus è mancipijs atque ex agricolis
 appetit: Hac Pythius. Quibus uerbis delecta-
 tus Xerxes, Hospes Lyde, inquit, ego ex quo
 eisdem regionē egressus sum, neminem adhuc
 uictus sum, qui in exercitū meū hospitalit. atē
 exercere uoluerit: aut qui in cōspectum meū ue-
 niens, sua sponte pecuniā mihi ad bellum cōfer-
 ret, prater te qui & exercitū meum egregia ho-
 pitalitate profectus es, & ingentem pecu-
 niam polliceris: ob qua uicissim ego te ijs remu-
 nerādum duco: Hospitē meum te facio, & ista
 quadragies centena millia nummū meo ipsius
 explebo, datis septem millibus: ne quadringen-
 ta myriades, id est quadragies centena millia,
 sint imperfecta, sed addito è meo supplemento
 summa sit solida: quāq; possideas, ipse possideo
 te, ac scito semper talem agere. Nā ita agētem
 te, neq; in praesens neq; in posterum pauebit.
 Hac locutus, et qua dixerat executus, perrexit
 assidue porro ire: pratergressusq; urbē Phrygiā
 nomine Anaua, & stagnū ex quo cōficitur sal,
 peruenit Colossas Phrygia oppidum, ubi Lycus
 amnis hiatum terra subiens occultitur, deinde
 fere quinque post stadia emergens, elabitur &
 ipse in Maandram. Monens è Colossis exerci-
 tum, uenit ad oppidum Cydra, quod est in fini-
 bus

bus Phrygum ac Lydorum: ubi cippus depactus
atq; erectus à Cræso est, indicās literis eos fines.
Vbi è Phrygia in Lydiam, uentum est ad di-
uortia uiarum, quarū sinistra in Cariam fert,
dextra Sardis: quam tenētibus necesse est pror-
sus Maandrum transire, urbemq; Callatibum
praterire, in qua sunt opifices mellis è myrica
& tritico conficiendi. Hanc uiam tenens Xero-
xes, comperit plataneum, quam ob pulchritudi-
nem aureo monili donauit, eamq; tuendam ui-
ro immortalis delegauit. Et ad urbem Lydorū
altero die peruenit. Postquam Sardis aduenit,
principia caduceatores dimisit in Graciam:
petitum terram & aquā: edictumq; ut cœnas
regi instruerent ad omnes ciuitates, prater
Athenas & Lacedamonem. Eorum autem
causa mittebat petitum terram & aquam, qui
hac antè Dario potenti non miserant. Hos tūc
perterritos omnino arbitrabatur. Id igitur uo-
lens explorare, caduceatores dimisit. Secundum
hac sese apparabat tanquam Abydum pro-
fecturus, cum interea ij quibus negotium hoc
datum erat, Hellepontum ex Asia in Euro-
pam coniunxerant. Est autem Chersanesi in
Helleponto, Sestum inter & Madytum urbes,
ora salebrofa, qua in mare procurrat Abydo
tenus regione. Vbi non longo post tempore sub
Xantippo Ariphronis filio Atheniensium duo-
ce, Artayctem uirum Persam Sestis prae-
fectum

flum cepere uiuū, stipitiq; suffixerūt: qui etiam
 in templum Proteſilai, quod eſt in Eleunte, ad-
 duclis ſæminis nefanda perpetrabat. Ad hanc
 oram ex Abydo iungere pontem inchoauere
 ij, quibus hoc munus erat delegatum: hinc Phœ-
 nices albo lino, illinc Aegyptij ſirpo. Eſt au-
 tem ex Abydo ad ulteriorem continentem
 ſeptem ſtadiorum traiectus: quem pontibus
 iunctum, ingens adorta tempeſtus ea omnia
 dirupit atq; diſſoluit. Quod cum audiſſet Xer-
 xes, indigne ferēs, iuſſit trecenta Hellespōto ner-
 bera inſigi, & in eius pelagus par compedum
 demitti. Iam audiui, miſiſſe quoque cum his
 etiam qui ſtigmata Hellesponto inurerent, cer-
 te mandauit, ut colaphos Hellesponto incute-
 rent, dicētes barbarā uerba ac uſana: O aqua
 amara, dominus hanc tibi irrogat pœnā, quod
 eum laſiſti, qui de te nihil male meritus erat.
 Te tamen rex Xerxes, uelis noliſue, transmi-
 ſet: meritoq; nemo hominum tibi ſacrificat, ut
 doſoſo pariter & amaro flumini. Hac pœna
 mare Xerxes pleclī iuſſit: atque eis qui præpo-
 ſiti operi erant caput præcidit. Et illos quidem
 pōtes fecerūt ij, quibus hac ingrata merces præ-
 poſita erat. At alij architecti qui alios fecerūt,
 hoc modo iunxerunt: Biremes triremesq; tre-
 centas ſexaginta Euxinum uerſus Pontū como-
 poſuere. Item ab altero latere trecentas qua-
 tuordecim, Ponto. quidem tranſuerſas, Helles-
 ponto

Ponto autem secundum defluxum, ut stabiliret funes armamentorum, prægrandes quoque anchoras quas composuerant dimiserunt, partim ab hoc latere contra Pontum, ventorum causa qui extrinsecus spirant: partim ab altero contra uesperum & Aegeum euri & austri causa: relictis ad auroram tribus in locis inter biremes transitu: ut qui uellet, in Pontum minutis nauibus & extra Pontum nauigare posset. Hinc acti, contenderunt à terra armamenta, contorquentes machinamenti ligneis, non iam separatim utraque, sed bina ex albo lino hinc, quaternaria è sirpo illinc. Quorum quidem retinaculorum crassitudo hac erat & species, sed portione qua è lino robustiora erant, cuius cubitus talento appendebantur. Iunctis pontibus traiectu codices lignorum discissos, & ad latitudinem ratis adequatos aptè instrauerunt super armamenta iniecta. Hos ubi gradatim disposuerunt, tum uerò rursus desuper innexuerunt. Quòd posteaquam fecere, materiam attulerunt concinnamque imposuerunt, deinde super materiam aggerè comportarunt: quo iniecto, semper hinc atque hinc, ne maris aspectu iumentis & equi terrerentur, prætenderunt. Perfectis hiis qua ad pontes pertinent, & item circa Athon aggeribus ad fauces fossa propter aestuaria maris, ne ipsa fauces aluei obstruerentur, Xerxes muniatum sibi prorsus alueo absolute Sardibus, ubi

ubi hybernauerat, ineunte uere instructo cum exercitu profectus est Abydum uersus, cui mouenti sol suam in caelo sedem relinquēs, apparere desijt: cum nulla nubes, uerum serenissimus aër esset: & pro die nox extitit. Id animado uertenti cum cura incessit percontandi Magos, quid ostentum id uellet partepdere, illi respondēt, deum significare Gracis ciuitatum defectionem: quod dicerent solem Graecorum, lunam ipsorum esse praesidem. Ea re audita, Xerxes maiorem in modum latatus, ire pergebat. Quem procedentem adiens Pythius Lydus caelesti ostento perterritus, elato animo propter munera his uerbis allocutus est: Domine, indulgebisne quiddam quod impetrare cupio, tibi leue concessu, sed mihi pro magno futurum? Xerxes nihil non potius illum quam petebat petiturum ratus, se indulturum respondit, & ut peteret proloqui inssit. Pythius ubi hoc audiuit, sumpta fiducia, Domine, inquit, quinque mihi liberi sunt, quos omnes cōtingit in militiam tecum ire aduersus Graciam: harum uni tu quæso rex misertus mei, qui huc processit atatis, indulge militia uacationem ei, qui natus est maximus: ut & mei ipsius & census curam gerat, quatuor tecum una ducas: ita confectis qua in animo habes, rursus reuertaris. Rex quod id admodum indignatus, his uerbis respondit: Homo improbè, tunc cum ego ipse in expeditionem

tionem eam aduersus Graciam, filiosq; meos
 & fratres domesticos, & amicos ducam, au-
 sus es mentionem filij tui facere, qui meus es
 seruus, quem oportebat cum omni familia
 uxore me comitari? Probe nunc discito hoc, ani-
 mum in hominum habitare auribus. Qui be-
 ne audit, eius corp⁹ uoluptate perfunditur: qui
 uerò male, is exacerbatur. Tu itaq; cum bene
 fecisti, & alia eiusdem generis promissisti, nota
 gloriari te supergressum esse regem munificen-
 tia. Postea uerò quam ad imprudentiora con-
 uersus es, non tu quidem pro merito, sed mino-
 ra quam pro merito accipies. Nam te & qua-
 tuor liberos liberant tua munera. Vnus autem
 quem precipue complecteris, damno multabe-
 re: Hec cum respondisset, subito imperauit his,
 quibus delegatum est ista exequi, ut maximum
 natu filiorum Pythij inuentu discinderent me-
 dium: eiusq; discissi dimidium ad dexteram
 uia, & dimidium ad sinistram disponent, &
 illac transiret exercitus. Hoc illi ubi executi,
 illac exercitus pertransiuit: in quo pracedes-
 bant ij, qui sarcinas portabant & impedimen-
 ta. Post hos omnigenarum gentium non dis-
 tincta, sed promiscua copia, numero ultra
 dimidium exercitus. Post has intercedebat
 interuallum (neque enim cum rege miscebantur)
 quarum principes erant. mille equites, &
 Persis omnibus delecti. Secundum hos totidem

R. hasta

*hastati, & ij delecti ex omnibus, uersis deorsum in terrâ spiculi. Post hos equi decem quamo pulcherrime ornati, qui Nisai dicuntur, ideo sic dicti, quod est ingens Medica regionis campus nomine Nisaeus, qui grades fert equos. Hos decem equos sequebatur sacer Iouis currus, quem octo equi albi trahebant, ponè auriga comitante, qui pedibus ingrediens habenas tenebat. Hanc enim sellam nemo mortalium inscendit. Post quem ipse Xerxes uehebatur curru equorum Nisaeorum, precedente auriga, cui nomen erat Patiramphi, Otanis filio uiri Persa. Hunc quidem in modum Sardibus processit Xerxes: sed è curru, quoties ratio exigebat, in esedum transcendebat. Eum sequebantur hastati Persarum optimi ac nobilissimi mille, è more pila gestâtes. Post hos alius delectus equitatus mille Persarum: Dehinc è ceteris Persis decem milia peditum delecta, quorum mille in lanceis pro coronis gestabant mala punica argentea: gerebât item aurea, & ij qui in terram uersus spectantia spicula habebant, etiam mala ij, qui Xerxem proximè sequebâtur. Hac decem milia ordine subsequebatur equitatus decem milibus Persarum, relicta post hos duorum stadiorum intercapedine, mox ibat cetera multitudo promiscua: Ita exercitus è Lydia perrexit ad flumen Caicum & regionem Mysiam: à Caico autem à lana habens montem Canam, per
Atar*

Atarnem ad urbem Carinam. Ab hac per
 campum Thebanum ad urbem Atramyttium
 & Antandrum Pe'asgidem pratergrediens,
 & Idam ad sinistram manum stringens, ad
 terram Iliensem peruenit: cui primum sub Ida
 noctem agenti, tonitrua & fulgura ingruerunt,
 & complures ex eo exercitu exinanierunt.
 Deinde ad Scamandrum est uentum, qui
 fluuiorum omnium primus, ex quo iter è Sardis
 fieri ceptum est. Hunc profluentem sua
 aqua destituit, nec hominibus iumentiq; po-
 tantibus suffecit. Eò Xerxes postquam perue-
 nit, Priami Pergamum ascendit, loci uisendi
 cupidus. Quod ubi contemplatus est, & singu-
 la quaq; eorum audiuit, Minerva Iliadi mille
 boues immolauit: quarum libamine Magi he-
 roibus parentauerunt. His actis, terror per nos
 Elem exercitum inuasit, simul atq; illuxit illinc
 mouerunt, à leua stringentes Rhation urbem,
 & Ophryneon, & Dardanum, qua Abydo con-
 termina est: à dextra, Gergitas et Teucros. Vbi
 Abydon uenerunt, Xerxi incescit cupido omnē
 exercitum oculis subiiciendi. Itaq; in pratorio
 quodam, quod ei Abydeni prius ab illo iussi,
 è candido lapide in tumulo regio pro dignita-
 te extruxerant, esidens prospiciebat litus, &
 illic terrestres copias atq; classem: Quam dum
 intuetur, subijt eum cupiditas spectandi illius
 certamen. Id certamen postquam commissum

est; in quo Sidonij uicere, uoluptatem Xerxes cepit, cum certaminis, tum copiarum spectaculo. Et cum intueretur omnem Helleſpōtum nauibus obductum, omnia littora atq; Abydenorum plana hominibus referta, ubi se beatū esse iactauit; & post hæc lacrymas fudit. Quod animaduertens Artabanus eius patruus, qui libere sentiens dissuaserat bellum Græcia inferendum, his uerbis interrogauit: Quam diuersa rex inter se nunc facis & dudum dixisti? qui te beatum esse dixeras, nunc lacrymas fundis. Et ille; Reputantem me; inquit; quàm breuis est omnis humana uita, subiit horum miseratio: quorum, cum tot sint, nemo ad centesimum annum supererit. Excipiens Artabanus, Atqui, inquit, alia, quàm istud est, uiuendo miserabilia patimur: Ita tam breui uita nullus hominum adeo felix extitit, neq; horum neque aliorum, cui non crebro, nedum semel, subeat animo moriendi uoluntas potius quàm uiuendi. Nam incidentes calamitates & morbi; uitam perturbant: efficiuntq; ut cum breuis sit, tamen per longa uideatur. Ita mors optatissimū est per fugium arumnosa uite; quam deus dulci gustu aspergens, ob id inuidius fecisse deprehenditur. Cui Xerxes, Artabane, inquit, quoniam humana uita conditio talis est, qualem tu exponis, eam cōmemorare supersedeamus: neq; tristitiam faciamus mentionem, cum incunda in
manib

manibus habeamus. Hoc mihi potius ediscere:
 Nisi tibi ita euidentis in somni uisio fuisset obla-
 ta, perstaresne adhuc in priore sententia, dis-
 suadens mihi aduersus Graciam bellum, an in
 ea peristeres? agedum aperte hoc mihi dicito.
 Et respondens Artabanus, Visio, inquit, rex,
 quæ in somnis obiecta est, ad uotum succedat am-
 borum. Ego tamē adhuc metuo, & adeo metus
 percussus sum, ut non sim apud me. Nam mecum
 reputans cum alia multa, tum uerò duo, & ea
 omnium maxima, uideo tibi esse hostilissima. Ad
 hæc Xerxes, Dæmone uirorum, inquit, quæ
 ista ais mihi hostilissima esse? Vtrum horum tibi
 improbandum uideatur, tanquam non satis copio-
 sum, terrestrisne exercitus; quasi multo nume-
 sior ille Græcus futurus esse uideatur: an clas-
 sis, tanquam illorum classe inferior: an hæc ambo?
 Nam si ob hoc imbecilliores tibi uidentur no-
 stra res, celerrime alterum quis exercitum com-
 pararet. Respondit Artabanus: Neque hunc,
 rex, exercitum improbauerit quisquam, qui sit
 mentis compos, neque hanc nauium multitu-
 dinem, etiamsi plures cogeris. Quæ autem
 duo dico esse tibi multo hostiliora, ea uerò hæc
 sunt, terra & mare. Neque enim usquam maris
 portus est eiusmodi, ut ego coniecto, qui surgen-
 te tempestate sit capax huius tue classis, ido-
 neusq; ad eam tutandam: neque uerò unum
 tibi portum esse oportet, sed uniuersam con-

tinentē esse portum, quò se recipiāt naues. Itaq;
 cum portus tibi opportuni desint, intellige ho-
 mines in arbitrio fortuitorum, non fortuita in
 arbitrio hominū. E' duobus uno exposito, per-
 gam dicere alterum. Terra cum ob alia tibi ho-
 stiliū est, tum eo hostilior, si nihil obstitit quò
 longius proceſſeris, assidue ulteriora surripiēs.
 Nulla est hominibus rei bene gerenda satietas.
 Vnde etiā ut nemo tibi occurrat, dico regionem
 maiori in tempore maiorem famem esse allatu-
 ram. At uir ita demū facit optimus, si in de-
 liberando quidem omnem rem, quācunq; pati
 posset, reputans extimescit, in re autem agenda
 est audax. Cui Xerxes, Artabane, inquit, me-
 rito tu quidem horum singula commemorasti:
 tamen nō est ut omnia reformides, omniaq; per-
 aque consideres. Nam si uelis in rei cōsultatione
 semper omnia perinde considerare, nunquam
 aliquid efficias. Satius omnia alacriter aggre-
 diētē dimidium arumnarū pati, quā omni
 in re praesumpto metu nihil omnino pati. Quod
 si repugnādo omnibus quae dicuntur, non uis cō-
 mittere, ut quod firmum est infirmetur, perinde
 peccas atque is qui contraria istius dicat. Et hoc
 aequaliter se habet. Scire uerò aliquem (cum sit
 homo) qua ratione quid firmum esse oporteat,
 nequaquā arbitror. At ūs, qui facere quid no-
 luit, consuevit plerūq; succedere emolumentū:
 raro autē ūs qui pensant omnia, & quod agere
 piget

piget. Cernis quò res Persica potentia processit:
 quò nunquā progressam uideres, si ij, qui ante
 me extiterereges, istiusmodi consiliis quibus tu,
 usi fuissent: aut utentes istis sententiis, nō alios
 suosores tales habuissent; nunc pericula con-
 temnētes, tantopere statum suum prouexissent.
 Magna enim negotia, magnis cum periculis
 suscipi nolunt. Quare nos illarum facta amu-
 lantes, optimo anni tempore ingredimur: sub-
 actaq; omni Europa, rursus reuertemur, nullā
 usquam neque famem neq; rem tristē passi.
 Nam & commeatus affatim ipsi nobiscum pon-
 tamus: & ad quamcunque uel regio em uel
 gentem ueniamus, eius re frumētaria potiemur.
 Nam aratoribus uirū, non pastoribus infere-
 mus bellum. Post hac Artabanus: Quando-
 quidem, inquit, non finis ullam rem formidari,
 & tamen meum admittis consilium, necesse est
 enim de multis negotijs in longis extrahi ora-
 tionem: Cyrus Cambyse genitus, omnem, præter
 Athenas, Ioniam Persis tributariam reddidit.
 Quare suadeo, ne quo pacto hos uiros, aduersus
 patres suos ducas. Nam sine Ionibus satim
 superq; sufficimus hostem superare quos necesse
 est aut iniustissimos esse, si metropolim suam in
 seruitutem redigant: aut iustissimos, si illius li-
 bertatem adiuuent. Si iniustissimi erunt, nullo
 modo certe nobis magno usui futuri: Si iustissi-
 mi, magnam poterunt suo exercitu afferre per-

niciem. Itaq; hoc uetus dictū tanquā probum,
 rex in mente habere non statim ab initio existū
 omnem esse manifestum. Ad hac excipiens
 Xerxes, Artabane, inquit, sententiarum (quas
 dixisti) in hac precipue falleris, qui Iones me-
 tuis ne immutentur, quorum maximum habe-
 mus cōmilitum: quorum & tu testis es, & alij,
 qui sub Dario aduersus Scythas militauerunt:
 cum in eorum esset potestate situm, uniuersas
 Persarum copias & perdere & seruare, fidem
 tam iustitiamq; praestitisse, nec quicquam nos
 laesisse. Præterea cum liberos suos atq; uxores in
 nostra terra reliquerint, non est causa cur eos
 aliquid rerū nouarum moliri suspicemur. Qua-
 re ne hoc quidem extimescas: sed bonum ha-
 bens animum, tutare meam domum atq; tyran-
 nidem. Tibi enim soli ego sceptrum meum permitto.
 Hæc locutus Xerxes, Artabanum Susa di-
 misit, iterumq; illustrissimos quosq; Persarum
 accersit: qui posteaquam præsto fuere, his eos
 uerbū allocutus est: Persæ, ego uos, quorum ope
 mihi opus est, contraxi, ut uiri præstantes
 existatis, neue res hæc lenius gestas à Persis ma-
 gnas præclarasq; dedecoretis: sed cum singuli,
 tum uniuersi exhibeamus nos alacres: cōmune
 enim hoc hominibus bonū est, strenuos esse. Ea q;
 de re nos censui præmonēdos, ad bellū constan-
 ter tolerandum. Nam (ut ego audio) aduersus
 viros egregios tendimus, quos si superauerimus,
 nullus

nullus unquam nobis alius exercitus obstat.
 Nunc igitur deos praesides terra Perfidis pre-
 cati, transeamus. Ac eodem quidem die sese ad
 transeundum parauerunt. Postero autem tan-
 tisper morati sunt, dum solem exoriens cerne-
 rent, omnifarios odores in pontibus congeren-
 tes, ac myrto iter consternentes. Vbi sol exortus
 est, ex aurea phiala Xerxes libans in mare, a-
 pud solem vota concepit, ne quid sibi aduersi co-
 tingeret, quò prius desisteret Europam subige-
 re, quàm ad illius terminos pervenisset. Hac
 precatus, phialam in Hellespontum abiicit, au-
 reamq; craterem, ac gladium Persicum, quem
 acinacem vocant. Hoc pro comperto diiudicare
 non possum, utrum soli dedicans gladium dimi-
 serit in pelagus: an Hellespontum, quòd eum fla-
 gellasse poeniteret, in cõpensationem gladio do-
 nauerit. His actis, per alterum pòtium, qui uer-
 gebat in Pontum, peditatus omnis equitatusq;
 transiit, per alterũ, qui uergebat in Argeum,
 iumenta atq; seruitia, praecedentibus decẽ mil-
 libus Persarum, coronatis omnibus, quos pro-
 miscuus omnium nationum sequebatur exerci-
 tus. Et hi quidem eo die: insequenti autem prio-
 ri transire equites, quiq; spicula deorsum uer-
 sa gestabant, & ij etiam coronati, dehinc equi
 sacri, ac sacer currus, tum ipse Xerxes. Post ha-
 stati & mille equites, & praeterea alius exer-
 citus. Quinetiam naues pariter ad ulteriora

littora agebantur: quanquā hic audui, postremum omnium pertrāsisse regem. Xerxes posteaquam in Europam traiecit, cōspicabatur exercitum sub verberibus transeuntem. Trafsiuit autem eius exercitus septem per dies totidemq; noctes, nullo tempore intermisso. ibi iam transgresso Hellespontum Xerxe, fertur quidam uir Hellespontius dixisse: O Iuppiter, quidnam tu sub specie uiri Persa, & accepto Xerxis pro Ionis nomine, Graciam ē sedibus suis exigere uis, omnes homines ducens, cum etiam citra hoc tibi liceret facere id? Transgressi omnibus & iter ingredientibus, ingens prodigium oblatum est, quod Xerxes nihili fecit, etsi coniectura discutiendum. Siquidem equa leporem enixa est, quod facile erat ad coniectandum: Fore enim ut Xerxes exercitum aduersus Graciam cum maximo strepitu & ambitiosissime duceret, rursusq; pro seipso sollicitus, ad eundem locum fugam recurreret. Alteram quoque ei prodigium, dum Sardibus foret, exhibitum est. Mula enim mulum edidit, ancipitia genitalia habentem, maris & fœmina, sed maris superiora. Quorum prodigiorum utrumq; pro nihilo habens, ire pergebat, comitantibus eum terrestribus copiis, nauticis extra Hellespontum navigantibus, ac terram legentibus, & ē diuerso atq; terrestres agentibus. Nam ipsi quidem uesperum uersus ad promontorium Sarpedonis nauigabāt: quod

cum

tum peruenissent, iussi erant permanere. Illi uero ad auroram & solis exortum, iter faciebant per Chersonesum, dextrorsum habentes sepulcrum Helles filia Athamantis, sinistrorsum Cardiam urbem per medium oppidi, cui nomen est Agora, id est forum. Illinc descedentibus ad sinum nomine Melana, hoc est, nigrum, fluvius cui idem est nomen, non suffecit, sed aluvium suum deseruit. Hoc fluvio transmissis à quò finis hic cognominatur, ad uesperam uersus contenderunt, Aenon urbem Aeolidem & lacum Stentoridem praterentes, dum ad Doriscum peruentum est. Est autem Doriscus Thracia littus pariter & campus ingens, quem grande flumē Hebrus interfuit, ubi extructus est murus, qui Doriscus appellabatur, cui impositum est Persarum praesidium à Dario, iam inde cum Scythis inferebat bellum. Cum igitur locus digerendis recenscendisque copiis idoneus sibi uideretur, Xerxes ita sibi faciendum putauit: Eius iussu nanarchi, cum eo appulissent, omnes naues ad littus Dorisco contiguum receperunt, ubi Sala urbs, Samothracia et Zona sita sunt: cuius ultimum promontorium Serrium nominatur, qui locus quondam fuerat Ciconum. In hoc littus appulsa classe ac subducta, qui in ea subducenda laborauerant, respirauere. Per hoc tempus apud Doriscum Xerxes lustrabat exercitum; equidem quantum singuli attulerint copiarum

piarum, pro certo affirmare non possum : quoniam à nullis. proijus hominibus id refertur. Constat autem terrestrium topiarum numerum fuisse centum septuaginta myriades, id est, decies septies centena millia. Quorum numerum hoc modo inierunt: Contraxerunt unum in locum multitudinem, quæ sunt decem millia hominum: quæ coarctata quam maxime poterant, circulum extrinsecus descripserunt loco circumscripto: emissâq; illinc myriade, septem circumdederunt, eatenus excitantes, ut umbilico tenus pertingeret. Eam ubi fecere, aliâ subinde atq; aliam myriadem introduxerunt: donec omnes connumerauerunt, connumeratos autem nationim digesserunt. Ex quibus qui militabant hi erant Persæ, hunc in modum ornati: Circa capita gestabant pilea, quas vocant tiaras, impenetrabilia: circa corpus tunicas, varijs squamis è ferro consertas in similitudinem piscium. Femoralia circa crura pro clypeis, gerra, id est cetra, pharetris subter pendentibus: Hastas breues, arcus grandes, sagittas arundineas. Ad dextrum femur pugiones è balteo suspensos. Hi ducem habebant Otanem patrè Amastris, quæ erat uxor Xerxis. Vocabantur autem quondam Persæ à Græcis Cephænes: à se uerò ipsis atque ab accolis, Artai. Verùm postea, quam Persæ Danaës & Iouis filius ad Cephæum Beli filium commeanit, & Andromedam

dām eius filiam duxit uxorem, tulit ex ea filium, quem Perseu appellauit. eumq; illic reliquit a quo (nam Cepheus carebat virili prole) cognomen sortiti sunt Persæ, Medi eodem ornatu instructi militabant. Nam hæc armatura Medica est, non Persica. Habebant autem ducem Tigranem Achemenidem. Ii quondam ab omnibus uocabantur Arj: sed ubi ad eos concessit ex Athenis Medea Colchis, immutauerunt & ipsi nomen: ita de seipsis Medi cōmemorant. Cissj in militia cetero ornatu ut Persæ sunt armati, sed pro pileis mitras ferunt. Eū duxerat Anaphanes Otania filius, Hyrcani quoque Persica armatura ornati, ducem habebant Moxapanum, qui postea Babylonis procurator fuit: Assyri qui militabant; hunc habebāt ornatum: Ferreas in capitibus galeas, barbarico quodam modo confectas, non facile penetrabiles: clypeos, hastas, pugiones Aegyptiacis adsimiles: & præterea ligneas clauas ferro inductas, ac lineis thoraces: Isti Græcis Syri uocabantur: sed a barbaris Assyri sunt uocati, inter quos Chaldæi sunt. Is præerat Hotaspes Artachai filius. Baëtrj capitis ornatu in acie similimo illi Medici muniti erant, sed more gentis; arundineis arcibus & hastis breuibus. Saccæ qui Scythæ sunt, cristatas in capitibus cassides gestabant; in acutum erectas atq; compactiles, induti femoralibus: nec non
arcus

arcus gentiles atq; pugiones, ad hoc dolabras
 ac bipennes. Hos, cum sint Scythia Amyrgij,
 Sacas appellant, quod cunctas Scythas Persae
 Sacas appellant. Baclrijs & Sacis praerat
 Hystaspes Darij filius & Atossa Cyri filia.
 Inde uenisti erant amictu e lignis confecto: ar-
 cus arundineos gestabant, itemq; arundineus
 sagittas ferro praefixas, ita instructi Indi, erant
 sub duce Pharnazatre Artabatis filio. Arij
 Medicis arcubus muniti erant, ceteris, quem-
 admodu Baclrij, is praerat Sisamnes Hydar-
 nis filius. Parthi, & Chorasmij, & Sogdi, &
 Gandarij, & Dadica, eandem acie qua Baclrij
 armaturam gestabant. Quorum Parthis &
 Chorasmijs praerat Artabazus Pharnacis,
 Sogdis Azanes Artas, Gandarijs & Dadicis
 Artyphius Artabani filius. Caspij sisyri, quod
 est genus penulae, induti, arcus gentili more ar-
 dineos gestabant & acinaces, ducem sui agmi-
 nis habentes Ariomardum, Artyphij germa-
 num. Saranga indumenta gestantes uersicolo-
 ria decori erant, caligasq; genuum tenuis exo-
 tentas, arma habebant arcus lanceasq; Medis-
 cas, duce Pherendate Megabazis filio. Pactyes
 & ipsi sisyrae sauebant, & uernaculos arcus
 atque pugiones: quorum dux erat Atrayntes
 Itramitis filius. Vtj & Myci, & Paricanij
 eodem quo Pactyes armati erant. Sub his du-
 cibus, Vtj quidem & Myci sub Arsamene
 Darij

Dtrij, Paricanij uerò sub Siromitre OebaZi filio. Arabes succincti erant Ziras amicali genus, arcuq; recuruos habilesq; gestabant. Aethiopes pardorū pellibus leonumq; amicti, arcus è palmarum spathis factos gerebant, quatuor non minus cubitis longos: & item pralongo ex arundine sagittas, pro ferro praefixas ed lapide acuminato quo sigilla sculpūt: praeterea hastas caprea cornu praefixas, in modum spiculi acuminato, & clanas praeferratas. Ii cum eunt in pugnam, dimidiatum corpus gypso, dimidiatum minio illinunt. Arabum Aethiopumque qui trans Aegyptum incolunt, dux erat Arsames Darij filius & Artystona Cyri filia: quam Darius ex uxoribus maxime adamans, cum talari ex auro tunica effinxit: Arsames quidem Aethiopibus, qui sunt trans Aegyptum, atq; Arabibus praerat. Eiantem Aethiopes qui sunt ab ortu solis (nam bisariam militabant) censebatur cum Indis, specie nihil admodum à ceteris differentes, sed sono uocis duntaxat atq; capillatura. Nam Aethiopes qui ab ortu solis sunt, promissos crines: qui ex Africa, crispissimos inter omnes homines habent. Aethiopes qui ex Asia sunt, pleraq; arma qua Indis gestabant, pellesq; frontium equinarum, cum auribus atq; iubis in capitibus, ut ipsa iuba pro cristis essent, & hirta aureae equinae rigerent. In locum chypcorum pelles gruum praetend

prætendebāt. Pœnicorio armati iere, ac iaculis
 præuſti, duce Meſange Aorixi filio. Paphla-
 gones capſibus gerebant compactiles caſſides,
 ſcuta exigua, haſtas haud longas; præterea ia-
 cula, pugionesq; pedibus caligas more gētis ad
 media crura ſubtētas. Eandem quam Paphla-
 gones armaturam geſtabant, Lygies & Ma-
 tieni & Mariandini, & Syri. Iſti Syri à Per-
 ſis Cappadoces uocantur. Paphlagonū & Ma-
 tienorum dux erat Dotus Megafidi filius: Ma-
 riandinarū & Lygum & Syrorum, Gobryes
 Darij filius & Artystana. Phryges proximam
 Paphlagonice armaturam gerunt, paulum dif-
 ferentes: qui (ut Macedones aiunt) tam diu
 uocati ſunt Bryges, quàm diu Europei fuerunt
 Macedonum accolæ: tranſgreſſiq; in Aſiam
 unà cum loco nomen immutauere in Phryges.
 Armenij horum cultu armati erant, utique
 Phrygum coloni. His utriſq; præerat Artoch-
 mes, qui Darij filiam in matrimonio habebat.
 Lydi proxime ad Græcorum armaturam ac-
 cedebant, olīm Meones uocati: priſtinoq; no-
 mine ſublato, ab Lydo Atyis cognomen acce-
 perunt. Myſi ſuper capita gentiles galeas fere-
 bant, ſcutula quoque ac præuſta iacula. Sunt
 autem Lydorum coloni, à monte Olympo Olym-
 pieni nominati. Horum utriſq; præerat Artas-
 phernis filius, qui collega Date apud Maras-
 thonem cōfixit. Thraces è pelle uulpina caſſi-
 des

des gestabant, tunicis induti, & insuper circum-
 dati uarijs sagulis, pedibus ac tibijs indutis cali-
 ga è pellibus hinnulorum: ferentes præterea iac-
 cula & peltas & pugnuuculos. Isti transgressi
 in Asiam, uocati sunt Bitlyni, prius appellati
 (ut ipsi aiunt) Strymonij, quod Strymonem ac-
 celerent: a suisq; sedibus exacti. Teucris & My-
 sis Thracibus qui Asiam incolunt, præerat Ba-
 gasaces Artabani filius, gestantibus breuia è
 corio scuta, & bina singulis ueruta ad lupos
 consiciendos apta, in capitibus arcas cassides,
 & super cassides ex ære factas aures bouis &
 cornua, impositis etiam cristis, cruribus panno
 Phæniceo indutis. Martis oraculum apud hos
 uiros est. Cabelces Maones, qui Lasinij uocatur,
 eundem cultum gestabant quem Cilices: quem
 ego, dum ordine ad Cilices ueniā, indicabo. My-
 siæ lanceolas gerebant, & uestes fibulis substri-
 ctas, & eorum nonnulli Lycios arcus, in capiti-
 bus galeas è pellibus factas. Horum omniū præ-
 fectus erat Badres Hystanis filius. Moschi lineas
 circa capita cassides gerebant, scutaq; ac hasti-
 lia breuia, sed longa in hastilibus spicula. Eo-
 dem quo Moschi ornatu militabant Tibareni,
 & Macrones, & Mosynæci, quos hi regebant:
 Moschos & Tibarenos Ariomardus Darij fi-
 lius & Parmyis filia Smerdis filij Cyri. Ma-
 cronos & Mosynæcos Art. cyclus Chorasmus fi-
 lius, qui Sesti in Hellesponto præses erat. Ma-

res in capitibus ligneas galeas gerebant, scutis
 laq; è crudo bouis tergore, atq; lanceolas, præ-
 terea macheras, quibus atque Colchis præerat
 Pherendates The.isspi filius. Alarodij & Sa-
 spires eodem quo Colchi ornatu militabant, du-
 ce Masistio Sirometris. Insulane gentes, quæ ru-
 bro è mari secuta sunt ex ijs insulis, ad quas
 transportare rex solet quos è suis locis summo-
 uet, gerebant proxima Medis & uestimenta &
 arma, quibus præerat Mardontes Bagei, qui
 apud Mycalè dux altero anno in pugna oppen-
 tit. Hæ erant nationes quæ per continentè ibant,
 ex quibus constabat pedester exercitus, quibus
 ij præerant, qui cõmemoruti sunt, quiq; ordina-
 rant milites cõnumerarantq;, & chiliarchas,
 id est, tribunos qui mille, et myriarchas, qui de-
 cem millibus præsunt, delegerunt. Nam myriar-
 cha centuriones decanosq; creauerant. Erant
 & alij agminum & gētium prætores: uerum ij
 qui nominati sunt, duces. Horum tamen et totius
 exercitus imperatores Mardonius Gobryis fi-
 lius, & Trjntatachmes filius Artabani, qui
 disu.iserat bellum Gracia inferendū, & Smer-
 dones Otanij filius, ambo hi fratrum Danij filij,
 Xerxis patrueles, & Masistes Dario & Atossa
 genitus, & Gerges Artagi, & Megabyzus
 Zopyri filius. Hæ erant imperatores omniū co-
 piarum, præter delecta Persarum decem millia,
 quibus præerat Hydarnes Hydarnis filius, quæ
 uocabat

vocabantur immortales, ob hoc, quòd si quis eorum aut nece aut morbo numerũ immutaret, alius sufficiebatur: nec unquã plures erant paucioresve decem millibus, præcipuo inter omnes cultu decori, & ijdem præstantissimi omnium, ut dictum est, & præterea immenso auro conspicui, ducentes unã carrucas cum pallacibus ac familiaria permulta, eaq; belle ornata: necnon camelos ac iumenta, præter ceteros milites, qui comœsum supportabant. Equitant autem hæ nationes, sed non omnes habebant equos, nerũ hæ sola: Persæ qui eadem erant quæ peditatus armatura ornati, nisi quòd quidam singulares in capitibus opera ex ære ferroq; ductilia. Sunt quidam Nomades homines, qui Sagartij appellantur, & gẽte & uoce Penjæ: sed cultu inter Persicum & Pælycum, qui attulere equitatu octo millium equitum, armaturam neque aheneam neq; ferream aßueti ferre, præter pugiones, utensiles recte è loris cõserta, quæ freti in præliũ eunt. Est autem prælium eorum uirorum huiusmodi: Vbi cum hoste cognosci sunt, iniiciunt eas res in summum, laqueos habentes, qui laqueus cum aut equũ aut hominem adeptus est, cum ad se trahunt: ita illi illaqueati, conficiuntur. Talis horum pugna est, ijdemq; inter Persas censentur. Medi eandem equites quam pedites armaturam gerunt: & item Cissij. Indi quoq; eãdem quàm peditatus suis gẽstãt armaturã. Ceterũ

equos desultores agebāt & currus, quibus curribus suberāt & equi & asini agrestes. Bactry. eodem ornatu instructi erant equites quo pedites, & item Cassij. Pæni & ipsi eandem quā pedites armaturam gerebāt : currum quoq; cū aliis agitatores. Itidem & Cassij & Paricani atq; sui peditatus instructi erant. Necnon Arabes eo quo pedites ornati cultu agitabant camelos, nihilo inferiores equis pernicitate. Ha sola gentes erant equestres. Fuitq; numerus equitum octo millia myriadū, id est, octoginta milium, præter camelos & currus. Et alij quidem equites in ordinē redacti erant. Arabes autem in ultimo locati, ob id postremi, ne equitatus cōsternaretur equis camelos non tolerantibus. Equitatus præfecti erant Harmamithes & Thiothaus filij Datis. Tertius horum collega Pharnuches, Sardibus erat relictus egrotus. Nam cum Sardibus proficisceretur, in calamitatem incidit insciens. Equitante enim eo, canis sub pedes equi intercurrit: quo equus improuiso deteritus, atq; erectum sese attollens, Pharnuthē exansit. Hic collapsus sanguinem euomit: nasciturq; morbus, qui in phthisim, id est, tabem, euasit. Equo autem à casu statim domini, fecerunt famuli ut ille iusserat: Abducto namq; in eum locū ubi dominū strauerat, crura cum genibus absciderūt. Itaq; Pharnuches à præfectura summoctus est. Triremes iusto numero fuisse mille ducenta

ducenta & octo: quas hi attulere: Phœnices cū
 Syris qui Palaſtinam incolunt, trecentas, hunc
 in modum ornati: Circa capita galeas Gracani
 cū proximas gerunt, induti thoracibus lineis cū
 ſcutis umbone carētibus, cumq; iaculis. Hi Phœ
 nices (ut ipſi memorant) quondā mare rubrum
 accolebāt: illinc tranſgreſſi, maritima Syria ha
 bitant. Is tractus Syria, & quicquid Aegypto
 tenus eſt, Palaſtina uocitatur. Hi circa capita
 caſſides forcipiculas gerūt, conuexa ſcuta ma
 gnis umbonibus prædita, ac grandia pila nau
 tica, & grandes bipēnes. Eorū turba thoraces
 gerebat, ac magnas machæras. Hūc in modum
 illi armati erant: Cyprj centum quinquaginta
 naues, hoc modo armati: Reges eorū mitris redi
 miti erant. Reliqui tunicas geſtabant, cætera ut
 Graci. Quorum gentes ſunt partim à Salamine
 & Athenienſibus, partim ab Arcadia, par
 tim à Cythno, partim à Phœnice, partim ab
 Aethiopia oriundi, ut ipſi Cyprj aiunt. Cilices
 centum naues. Hi circa capita ferebāt gentiles
 galeas, pro ſcutis parmulas è crudo bouis corio
 factas, laneis ueſtibus induti: bina ſinguli iacu
 lu geſtantes, enſem machæra Aegyptiaca perſia
 milem, quondam Hypachai appellati: ſed à Ci
 lice Phœnice Agenoris filio ita cognominati.
 Pamphylij triginta naues Gracanicis armis or
 nati, ab illis originē ducentes, qui cum Amphi
 dorho & Calchātē Troia deſecti fuerant. Ly

cū praeberēt naues quinquaginta, thoracibus
 ocreisq; armati, arcubus quoq; è cornu factis,
 & arundineis sagittis sine pennis, atq; iaculis,
 gerētes ex humeris suspēsas caprarum pelles, &
 in capitibus pilea pinnis coronata, quinetiam
 pugiones & falces: è Creta oriūdi quondā Ter-
 mula nominati, sed à Lyco uiro Atheniensī
 Pandionis filio, Lycij cognominati. Dores qui
 sunt ex Asia, naues triginta. li Græci gerebant
 arma, uti è Peloponneso ppagati. Cares septuaginta
 naues, cetera Græco more ornati: sed &
 falces & pugiones gerebāt: quos prius appella-
 tos fuisse hæcines, in superioribus libris dictum
 est. Iones centū naues, armati Græco ritu: q quā
 diu in Pelopōneso regionē qua uocatur Achaia,
 incoluerunt, & ante aduentum Danaī & Xu-
 thij in Pelopōnesum (ut Græci aiūt) uocabātur
 Pelasgi Aegialees, id est, littorales: sed ab Ione
 Xuthi filio, Iones sunt appellati. Insulani naues
 decē & septem, armati ut Græci, & ipsi Pelas-
 gica gens: sed mox Ionica, ob eādem causam ob
 quā & duodecim oppida sunt Ionica ab Athē-
 nienfibus appellata. Aeoles sexaginta naues,
 ritu Græco armati, olim Pelasgi (ut apud Gra-
 cos fertur) uocati. Hellepontij centum naues
 præter Abydenos: quibus mandatū erat ab re-
 ge, ut circa locum manerēt ad pontes custodiē-
 dos. Ceteri è Ponto erant, Græco more armati,
 Ionum ac Dorū coloni. In omnibus autem nauib;

bus epibata erant Persa, & Medi, & Sacae. Quarum uelocissimas attulere Phœnices, & inter Phœnices optimas Sidonij. Harum singulis, et item pedestribus eorum copijs præfecti erant uernaculi duces: quorum ego (quia ratio historiarum non exigit necessario) non faciam mentionem. Neque enim singularum nationum duces, digni memoria fuere, quarum quot urbes, tot duces extitere: sed non ut ductores, uerum ut serui, quemadmodum alij qui ducebantur in militiam, uenere: quoniam duces penes quos summa imperij erat, ut singularum gentium principes, quinam eorum Persa fuerint, a me commemoratum est. Nauticis hi præfuerunt: Ariabignes Darij, & Praxaspes Aspathinis, & Megabazus Megabatis, & Achæmenes Darij filius. Iadica quidem classi & Caria Ariabignes, ex Dario & filia Gobryis genitus: Aegyptiaca autem Achæmenes, Xerxis ex utroque pariter germanus: reliquæ autem classi reliqui duo. Porro biremes lembos. quinquaginta aut triginta remorum, & æluaria nauigia, et alia minuta cum hippagogis, quæ equos uehūt, contracta constat ad trium millium peruolisse. Eorum qui in classe erant, secundum duces illustrissimæ fuere Sidonius Tetramnestus Allestus filius, & Tyrius Mapen, Sironi, & Aridius Nervalus Arbali, & Cilix Cyrenesis Horomodontis, & Lycius Cyberniscus Sica. Cyprij autem Gortus Chersius, & Timonax Timagora: Cariorum

viorum vero Histias Tynnus, & Pygres Seldomi, & Damasithymus Candauli filius. Aliorum nunc praefectorum mentionem facere super se deo, tanquam non necesse habens. Verum Artemisia praecipua me tenet admiratio mulieris, expeditionem adversus Graciam secuta: quae defuncto viro, ac pupilli filij tyrannidem obtinens, nulla adacta necessitate, sed praestantia animi atque virilitate in militiam concessit. Nomen ei erat Artemisia Lygdami filia, paternum genus ex Halicarnasso, maternum ex Creta. Imperas hae Halicarnassensium, & Cois, et Nisyrus, & Calydones, quinq; cum navibus venit omni copia instructa. Ita post Sidonias haec naues fuerunt illustrissimae. Eadem apud regem optimas inter omnes socios sententias dixit. Quas civitates recensui sub illius imperio fuisse, earum universam gentem annuo Doricam esse, Halicarnassensium quidem Trazeniam, ceterorum autem Epidauriam: Haec Elenus de nautico exercitu. Xerxes, inito copiarum numero, militibus instructis, concupivit illos lustrando oculis obire, quemadmodum & fecit. Itaque in scenso curru singulas nationes lustrans, quam essent percotabatur: quarum professionem scriba excipiebant, donec ad extremos equitum peditumque peruentum est. Hoc perfectum, & navibus in mare deductis, Xerxes ex curru in navim Sidoniam transcendit: residensque sub aureo tabernaculo, praeteruehensque navium pro-

tas, sciscitabatur de singulis itidem ut terrestri exercitu fecerat, describiq; iubebat. Enimvero nanarchi productas à littore quatuor fere iugerū spatio, naues stabilierāt, cōuersis à terra prorsus, & in unam frontem digestis, epibatis quoq; , id est propugnatoribus tanquā ad bellū armatis, quos Xerxes inter proras & littus nauigans, conspiciabatur. Vbi autē & classem lustrauit, egressus naui accersit Demaratum Aristonis, comitem aduersus Graciā expeditionis, siq; accersito ita inquit: Demarate, inuat nunc me qua cupio abs te interrogare, qui et Gracæ es, et non ex minima ciuitate, ut audio tam ex te quā ex alijs Gracæ, qui me alloquendi gratia adueniunt. Nunc igitur hoc mihi expone, nunquid Graci sustinebūt manus contra me leuare? Nam (ut ego opinor) ne omnes quidē Gracæ ac ceteri mortales, qui ad Hesperum incolunt, si cōgregētur, pares essent nostris armis, nec me inuadentē expectarēt: cum hoc sint inter se concordēs, libet tamen mihi abs te audire, quid de hoc dicas: His uerbis interrogauit. Demaratus excipiens, Vtra, inquit, apud te rex utar, ueritatē an incūditate? Ille ut ueritate uteretur, iubere. Neq; enim sibi ob id eum minus incundū fore, quā antea fuisset. Hoc ubi Demaratus audiuit, Quoniam, inquit, me iubes rex omnino ueritatē proloqui, ea dicā qua nemo nisi mētēs apud te postea carpet: Gracia semper alumna

fuit paupertatis, hostes virtutis, quam à sapientia acciuit, & à severa disciplina, quam usurpans Gracia, & paupertatē tuetur, & dominatū. Ita laudo quidē omnes Gracos, qui Dorica illa loca vel circā incolūt, sed non de cunctis tui verba faciam, verum de Lacedamonijis solis. Iam primū nego fieri posse, ut tuā orationē admittant, afferentem Gracie servitutem. Deinde annuo venturos tibi obviam ad pugnandū, etiā si ceteri Graci omnes sentiant tecum. Neq; verò de numero eorum quaras, quot illi sunt qui hoc facere possint. Nam si in exercitu eorū mille fuerint, ij tecum cōgredientur: & item siue pauciores siue plures. Hac cū audisset Xerxes, sublato cachinno inquit: Demarate, quōdnam extulisti verbum, mille omnino viros cum tanto exercitu congressuros? Agedum dic mihi, nōne te ipsum ais istorū virorū fuisse regem? Visne igitur sine mora tu cum decē viris dimicare? Quod si uestri populares omnes tales sunt, quales tu praedicas, profecto secundū uestra instituta debes tu, qui illorum es rex, duplū prestare, quā singuli eorum: qui si denis ē meo exercitu pares sint, iure abs te posco ut viginti sis par: ita verba qua dixisti, comprobabuntur. Atq; si tales sunt illi, ac tāta statura, qualis quātusq; tu ac ceteri Graci qui in colloquiū meū venerūt, videte ne cum tantopere gloriamini, frustra id insolenterq; faciatis. Nam age intelligam, quocūq; argumēto,

ande

unde fieri queat, ut mille aut decem millia, atque
 quinquaginta millia hominum, qui praesertim
 sunt omnes liberi, nec minus imperio subiecti, tā-
 to exercitui obsisterēt, cū simus nō plures quā
 milleni ad singulos eorū, si fuerint quinque mil-
 lia. Nam sub uno (quemadmodū apud nos fit)
 imperatore milites, illius metu, etiā contra suā
 ipsorū naturam, meliores efficiuntur, ad aēliq;
 verberibus vel pauciores aduersus plures eunt,
 ejdem remisso libero sibi arbitrio, neutrum horū
 facerent. Adeo opinor Gracos etiam pares nu-
 mero Persis, agre cum eis solis certaturos: quin-
 imo istud apud nos solos est quod ais, verū non
 ita multum, sed rarum. Sunt enim ē Persis mei-
 fasellitibus, qui uelint cū ternis Gracis pariter
 dimicare, quorum tu expertus multa blateras.
 Ad hac Demaratus: Intelligebam, inquit, rex
 ab initio, me uera dicentem non incundum tibi
 futurum. Sed quia tu dicere me uerissima coē-
 gisti, dixi quae erāt ē dignitate Spartanorum.
 Quāquā ipse optime intelligis, quantopere
 nunc illos ego amem, qui me honore & digna-
 tione paterna exutum, extorrem, profugumq;
 fecerunt: quem pater tuus exceptum, uictū ac
 domicilio donauit. Quare non est credibile, ui-
 rum prudentem respuere beneuolentiam ex-
 ploratam, sed maximē obseruare. Ego enim
 neque cum decem promittam me posse dimica-
 re, neque cum duobus, ac ne singulari quidem
 certamē

certamine uolens certauerint. At si neceſſe fue-
 rit, aut uehemens diſcrimen inſtiterit, libentiſſi-
 ſime cum uno quolibet iſtorum omnium dimi-
 carem, qui ſe ſingulos aiunt idoneos ad certan-
 dum cum ternis Græcorum. Etenim Lacedæmo-
 ni pugnando cum ſingulis, non ſunt illi quidem
 cæteris deteriores uiri: at conferti, cunctorum
 uirorum ſunt excellentiſſimi. Nam licet ſint li-
 beri, non tamen ſunt uſquequaq; liberi, quippe
 quibus præſt domina lex, quam multo magis
 metuunt, quam tui te. Faciunt ergo quacūq; illa
 cogit. Cogit autem idem ſemper, uetans ſemper eos
 ex acie fugere quantamuis hominum multitu-
 dinem: ſed iubēs ut ordinem non deferentes, aut
 uincant aut occumbant. Hac ego loquēs, ſi tibi
 blaterare uideor, uolo poſthac in cæteris ſilen-
 tiū agere. Haſtenus loqui coactus, tibi uerò ex
 ſententia contingat rex. Hac locuto Demara-
 to, Xerxes ad riſum uerſus, nulla indignatione
 permotus eſt, ſed comiter hominem remiſit. Poſt
 Demarati colloquiū, ubi Doriſco præfecit præ-
 torem Maſcamen Megadoſtiſ filium, amoto eo
 quē Darius præfecerat, ire cum exercitu aduer-
 ſus Græciam pergit. Huic Maſcami, quem illic
 reliquit Xerxes, uni tāquam omniū prætorum
 præſtantiſſimo, quos aut ipſe aut Darius conſti-
 tuiſſet, dona quotānis miſit: & itē eius poſteris
 Artaxerxes filius Xerxi. Etenim ante hanc
 expeditionē, in Thracia & ubiq; in Helleſpōto
 præto

praetores fuerant, qui omnes post eandem expediti-
 onem à Gracis eiecti sunt, & è Thracia &
 ex Hellesponto, praeterquam è Dorisco. Vnde
 Mascamen Graci permulta conati, tamē eijce-
 re nequiverūt. Ob id huic ab eo qui in Persis re-
 gnat, semper dona mittuntur. Eorum uerò qui à
 Gracis expulsi sunt, neminē rex Xerxes uirum
 egregium esse dixit, praeter unum Bogē ex Eio-
 ne, quem laudare non desinebat, eiusq; (qui su-
 perfuere) liberos maximo inter Persas honore
 prosequeretur. Siquidē magnis ferri laudibus
 Boges meruit: qui cum ab Atheniensibus &
 Cimone Miltiadi filio obsideretur, liceretq; eā
 accepta fide egredi, & in Asiam remeare, ta-
 men abnuī, ne regi praemetu superfuisse uide-
 retur, sed ad extremū usq; perstitit, atq; ubi ni-
 hil in manibus commeatus reliquū fuit, accēso
 ingenti rogo, interemit liberos, coniugem, con-
 cubinas, familiam, eosq; in rogam deiecit. De-
 hinc omne aurum urbis atq; argentum è muris
 dispersit in Strymonem. His actis, semetipse con-
 iecit in rogam. Ita hic merito à Persis ad hoc
 usq; tempus praenio celebratur. Xerxes è Do-
 risco in Graciam tendēs, ut quosq; populos adie-
 bat, secum militare cogeat. Erat autem (ut su-
 perius à me expositum est) omnis ad Thesaliā
 usq; tractus in ditionem redactus, & regi tri-
 butarius effectus à Megabazo, & mox à Mar-
 donio. Digressus à Dorisco, praeterijt primum
 Samot

Samothraces muros, quorū ultimum oppidum ad uesperam situm est nomine Mesambria, cui vicinum est oppidum Thasiorum Stryma: qua oppida interfuit amnis Lissus, cuius aqua tunc non suffecit copijs Xerxi, sed defecit. Hac olim regio uocabatur Galaica, nunc autem Brianti ea: qua tamen optimo iure Ciconum est Transmisso profluente Lissi arefacto, Xerxes has Gracas urbes pratergressus est: Maroneā, Diceam, Abdera, eas inquam praterijt, & hos qui iuxta eas sunt, famosissimos lacus: Ismaridem qui Maroneam Strymamq; interiacet: Bistonidem Dicaa cōtiguam, in quem duo flumina ingrediuntur, Trauus, & Compſatus, qui iuxta Abderem sint. Nullum nobilem lacum praterijt Xerxes, sed fluuiū Nestum mare subeuntem. Post has regiones perrexit mediterraneas uersus urbes. In quarum una est lacus triginta ferme stadiorum in circuitu, piscosus & admodum salsus: quem soba iumēta cum aqua uerentur, exiccare. Huic urbi nomen est Pissyrus. Has urbes & maritimas & Gracas, sinistrorsum relinquens praterijt Xerxes. Per quas autem gentes Thracia prouincia iter fecit, ha sunt: Pati, Cicones, Bistones, Sapei, Dersai, Hedoni, Satra. Quorum qui maritimi erant, nautibus secuti sunt: q̄ uerò mediterranei, à me sunt cōmemorati, prater Satras. Cateri omnes terrestri itinere sequi coacti sunt. Satra nulli olim homi

hominum, quantum nos scimus, fuisse subiecti:
 sed soli è Thracibus ad meam memoriam libe-
 ri semper persistere. Editos enim montes incol-
 unt, omnigenis arboribus ac niuib. obsito:
 viri in re bellica eximij: apud quos oraculum
 est Dionysij, idq; in editissimis montibus. Eo-
 rum quæ in illo templo prophetant, id est, nati-
 cinantur, sunt Bessi. Antistes uerò qui reddit
 responsa, quemadmodum Delphis, & nihilo
 magis uarie. Peragrata quam dixi regione,
 Xerxes secundo loco transijt muros Pierum,
 quorum uni nomen est Niphrage, alteri Perga-
 mo. Hac iter præter eos montes faciebat, à ma-
 nu dextera relinquens montem Pangæum, ma-
 gnum atq; excelsum, in quo aurea sunt & ar-
 gentea metalla: quem cum Pieres & Hodo-
 manti, tum præcipue Satra. exercent. Super
 Pangæum ad aquilonem habitantes Paones,
 Doberes, & Paoples prætergressus Xerxes, ad
 uesperam uersus contendit, donec ad flumen
 Strymonem peruenit, & urbem Eionem, cuius
 prætor Boges (de quo paulò antè fecimus men-
 tionem) adhuc uiuebat. Regio Pangæo monti
 circunieccta, nominatur Phyllis. Hinc uesperum
 uersus, porrecta ad flumē Angitem, quod Stry-
 monem subit. Hinc meridiem uersus ad ipsum
 Strymonē, ad quem Magi maculatis equis can-
 didis litauerunt. His & alijs compluribus me-
 dicamentis in flumē factis, per Nouem uias Hes-
 donor

donorum iere: iuxta quas Strymonem pōtibz
iunctum inuenere. Audientes autem eum lo-
cum Nouem uis Hedonorum appellari, toti-
dem illic pueros ac uirgines puellarum indige-
narum filios uiuos defoderunt. Persicum enim,
defodere uiuentes. Nam & Amestrim Xerxis
uxorē, iam prouecta etatis, audio bis septem il-
lustrium Persarū liberos defodisse, ad referēdā
pro se gratia deo, qui sub terra esse fertur. Vbi
à Strymonē progressus est exercitus, illic ad so-
lis occasum uersus est littus, in quo sitā urbem
Gracā nomine Argilum praterūt. Hec & que
super eam est regio, uocatur Bisaltia. Illic sinū
Neptuni tēplū à leua manu habēs, perrexit ad
cāpū nomine Sylcū, prateriens Stagirū Gra-
cam urbem, peruenitq; Acanthum, ducens unā
singulas harum gentiū, & item accolae montis
Pangæi, & earum quas superius commemorā-
ui: ijs qui maritimi erāt, classe: qui procul à ma-
ri aberāt, terrestri itinere sequētibz. Hanc uia
qua Xerxes duxit exercitū, Thraces neq; con-
fundunt neq; serunt, sed ad mea usq; tempora
magnopere uenerantur. Posteaquā Acanthum
peruenit Xerxes, praecepit Acanthijs ut hospi-
talitatem exhiberent, eosq; Medica ueste do-
nauit: ludansq; quod alacres cerneret esse ad
bellū, quodq; audiret fossam esse absolutā. Xer-
xe apud Acanthum agente, contigit ut Artach-
aes, qui fossa faciūde praefuerat, morbo dece-
deret,

deret, vir Xerxi spectatus, genere Achaemenides, statura inter Persas procerissima. Quippe cui quatuor omnino digiti deerat, a longitudine quinque regionum cubitorum. Xerxes magno damno ducens maximum hominum fatus functum, apparatissime eum funeravit, exhibito etiam epulo, eiusque tumulum omnis exercitus extruxit: cui tanquam heroi ex oraculo Acanthii sacrificant, nomine eum nuncupantes. Et rex quidem Xerxes amisso Artachae, iacturam se fecisse existimabat. Atque illi Graeci qui exercitum excipiebant, cum Xerxi cenam praberet, in omnem miseriam devenire, adeo quidem, ut suis laribus efficerentur extorres. Dum Thasii pro suis, quae in continente sunt urbes, Xerxianas accipiunt copias, Antipater Orgis filius, elatus animo vir inter populares illustris, erogavit in cena quadringenta argenti perfecti talenta. Eam rem ubi accepere qui praerant alijs circa urbibus (tale enim convivium iam pridem inductum fuerat, & diu celebratum) hoc ubi accepere, praesertim praconibus passim praedicantibus, tunc vero oppidani frumentum, quod in urbibus erat, inter se distributum molebant, farinamque triticam hordeaceamque in complures menses faciebant. Ad haec excogitare ob pretium optima quoque pecora saginare, & alites aves habere, terrestres palustresque in cortibus & in niuarijs ad accipiendum exercitum. Quinetiam aurea, argenteaque

*pocula & erateres faciebant, & cetera qua
 mensa imponuntur. Hæc omnia ipsi regi, & ijs
 qui cum illo neſcebantur, fiebant: cætero autem
 exercitui, qua ad eſum duntaxat præcepta erāt.
 Sub aduentum exercitus, tabernaculum ubi
 exercitus maneret, ſtatuebatur, reliqui ſub dio
 agebant. Vbi tempus cœna aderat, tunc conui-
 uatores laborem ſuſtinebant. Iſti cum expleti
 noctem illic exegerant, poſtero die reuulſo ten-
 torio, & omni apparatu ſumpto ita abſceder-
 bāt, nihil relinquētes, omnibus aſportatis. Vnde
 Megacreontis uiri Abderitæ elegans dictum
 extitit, qui ſuaſit Abderitis, ut uniuerſi, mares
 pariter ac fœmina, ſua delubra adirent: ſuppli-
 citerq; dijs aſſidētes precarentur, ut poſthac di-
 midium futurorum malorum à ſe propulſare-
 tur. Nam de præteritis magnā ſe gratiam illis
 habere, quod rex Xerxes non bis quotidie ci-
 bum capere conſueſſet. Fore enim ut Abderi-
 ta, ſi iuberētur ut etiā prandiū ſimile cœna in-
 ſtruerent, aut non præſtolarentur Xerxē adue-
 nientem: aut præſtolati, peſſime inter omnes ho-
 mines affligerētur. Et iſti quidē quanquā gra-
 mate, tamē qđ ſibi imponebatur, exequēbatur.
 Xerxes uero ex Acantho duces claſſis à ſe di-
 miſit, inſoſ ad Thermā cum claſſe ſe opperiri.
 Eſt autē Therma in Thermaeo ſinu ſita, à qua
 ipſe ſinus habet cognomen. Hæc enim cōpendia-
 riā magis uiam eſſe audiebat. Nā è Dorifco ad*

Acan

Acanthū usq; ita instructus exercitus iter fecerat, tripartito diuisus omnis inſu Xerxis: ut una pars ſecundū mare iret pariter cum claſſe, cui parti praeſtant Mardonius & Maſiſtes: altera per mediterranea, cui praeſtāt Tritatachmes & Sergi: tertia inter has media, cū qua Xerxes ipſe incedebat ducibus Smerdone & Megabyſo. Nauticus exercitus ubi à Xerxe diſceſſit, ſoſſam enauigauit in Atho depreſſam ac perductā ad ſinum, in quo Aſſa & Pidorus, & Singus, et Sarga urbes ſitae ſunt. Ex quibus ſumpto cōmilitio, pergit ire ad ſinū Thermaū, circūuectusq; Ampelon promontoriū Toronāū pernauigauit has Gracas urbes, unde et naues & cōmilitium ſumpſit, Toronam, Galipſum, Sermylā, Mecybernā, Olynthū, qua regio nunc Sitonia nominatur. Ab eo promontorio Ampeli præcides mare usq; ad promontoriū Canaſtraum, totam fere Pallenem præteruectus eſt. Illinc quoq; & naues & cōmilitium ſumpſit ex Potidea, ex Aphistiæ, Noua urbe, ex Aegæa, ex Therābo, ex Sciona, ex Menda, ex Sanna. Hæ ſunt urbes ſitæ i Pallenæ, Phlegra prius appellata. Pernaugata hac regione, ad præſtitutum locum peruenit, ſumptis etiam militibus è vicinis Pallenæ urbibus, ac Thermaeo ſinui cōterminis, quibus hæc nomina ſunt, Lipaxus, Cōbrea, Liſſæ, Gigonus, Camſa, Smila, Aenea, quarum regio adhuc Craſſæa nominatur. Ab

Aenea, in qua finis enumerādarū urbium mihi factus est, iam ad ipsum Thermaum sinū cursus. classis exiit, & ad terram Mygdoniam, donec ad Thermam, quod praeceptum erat peruenit, tum est ad urbem Sindum, & ad Calestram: super Axiū sitam flumen, quod Mygdoniam terram dirimit à Bottiaide: cuius terra Bottiaidis arctum ad mare locum obtinent urbes Ichna & Pella. Hic nauales copiae circa flumē Axiū & urbem Thermam, & alias in media horum urbes statim habuere, regem opperientes. Huc peruenire uolens Xerxes, Acamtho profectus cum terrestribus copijs mediterranea praecidebat, peragrans Pæonium agrum atq; Crestonicum, super amnem Chidorum: qui à Crestonaeis initio sumpto, per terram Mygdoniam fluens, in paludem (qua est supra Axiū) euoluitur. Hæc iter faciente Xerxe, leones impetum dederunt in camelos, qui commeatum portabant. Sub noctem enim relicti locis consuetis eò descenderunt: nulloq; alio neq; iumento neq; homine tacto in camelos grassati sunt. Cuius rei causam admiror, quod leones, quoties aliunde eis est quo indigent, abstinent ab inuadendis camelis, quod animal nunquam antea nec experti fuerant illic, nec uiderant. Sunt autem per ea loca leones multi, & boves agrestes praegrandibus cornibus, qui ad Graecos ueniunt. Leonum terminus est. Abderon.

Acherorum flumen Nestus, & Achelous, qui per
 Acarnaniam fluit. Nam nemo aut ad auro-
 ram trans Nestum usquam gentium miserit leo-
 nem in Europa, aut trans Acheloum ad Hes-
 perum in reliqua continente: sed in horum flu-
 uiorum medio leones gignuntur. Postquam Thers-
 mam uenit Xerxes, ibi substitit, tantum mariti-
 mi statij occupantibus castris, quantum est ab
 urbe Therma & Mygdonia, usque ad confluen-
 tem Lydei & Haliacmonis: ubi agrum Bottia-
 dem, Macedonicumque disternunt. In his locis
 statua habuere Barbari: quibus potantibus so-
 lus ex ijs (qui commemorati sunt) amnibus, Chi-
 dorius è Crestonaei fluens non suppetijt, sed de-
 fecit. Xerxes è Therma prospiciens Thesalicos
 montes, Olymum & Ossa, praecelsa magni-
 tudinis, audiensque in medio eorum anfractum an-
 gustum esse, per quem fluit Peneus, & illicuiam
 esse quae in Thesaliam fert, cupidine captus est
 nauigandi ad ostium Penei inspicendum: quia
 superiorem uiam tenenti erat eundum per Ma-
 cedones superne habitantes ad Porabos, praeter
 Gonnum urbem. Nam hac tutissimum iter esse
 audiebat. Atque ut concupiuit, ita & fecit. Itaque
 conscensa nauis Sidonia, quam semper conscen-
 debat, quoties ei tale aliquid facere libebat,
 extulit signum cateris nauibus proficiscendi, reli-
 ctis illic terrestribus copijs. Eo postquam per-
 uenit, ostia Penei contemplantem ingens uoluit

ratio cum subiret, accitos uia duces interro-
gavit, nunquid fiumē posset auerti, ut alibi ma-
re ingrederetur. Narratur autē Theßalia quō-
dam lacus fuisse, utpote conclusa undiq; præal-
tis montibus. Nam quod Theßalia ad aurorā
spectat, id Pelion & Ossa iunctis inter se radi-
cibus præcludunt: quod ad uentum aquilonem,
id Olympus: quod ad Hesperū, id Pindus: quod
ad meridiem & uentum austrum, id Othrys:
quod inter hos mōtes medium, id Theßalia est,
ita denexa, ut cum alij frequētes amnes in eam
defluant, tum ij quinq; præcipuē, Peneus, Api-
danus, Onochonus, Enipeus, Pamisus: qui ē
montibus Theßaliam ingentibus in eam plani-
tiem confluentes, per unum anfractum & cum
arctum in mare euadunt, in unā aquā omnes
redacti: qui simul ac cōfluentem fecerūt, Peneus
retēto suo nomine ceteros innominatos reddit.
Fertur quondam, cum nondum esset hic anfra-
ctus, per quem flumina mearent, hos fluuios, &
præterea lacū Bæbeidem, non fuisse nominatos
quemadmodū nunc, & tamen nō minus quā
nūc fluxisse, sed suis fluētis omnē Theßaliā effe-
uisse pelagus. Ipsi quidem Theßali memorant
Neptunū fecisse cōuallem, per quam meat Pe-
neus, haud absurde sentientes. Qui enim arbi-
tratur Neptunum terrā quaterere, & qua terra
motu discussa sunt, huius dei esse opera, ei carnē
ei hunc locū uidetur Neptunus id fecisse. Nanq;
diduct

diductio illa mōtium (ut mihi uidetur) terras
 motus est opus. Xerxi interrogāti, nūquid ali-
 bi essent in mare ostia Penes, productores sui
 rem compertam habentes, Rex, inquit, nullū
 sunt huic flumini alibi in mare cēdentes exitus
 quāvis iste hōc. Cuncta enim undique montibus
 redimita Theſſalia est. Ad hoc Xerxes dixisse
 fertur: Solertes sunt uiri Theſſali, qui sua sibi
 imbecillitatis conscij, iam pridem cum alia pra-
 uiderunt, tum uerē hoc, quod regionem habeāt
 facilem occupatu, & mature expugnabilē. So-
 lum enim hoc esse negotium, flumen obstructo
 anfractu, auersoq; alueo per quem meat, in eo-
 rum terram inducatur: a quo omnis Theſſalia
 prater mōtes aquis obduceretur. Hac ita se ha-
 bere Xerxes apud filios Alei dixit, quoniam
 Theſſali ē Gracii principes regi sese tradide-
 rant, ratus id illos per totam nationem diuulo-
 gaturos. Hoc locutus, & locum contemplantus,
 Thermam renauigauit. Vbi cōplures dies circa
 Pieriam est cōmoratus (nam montem Macedo-
 nicum, ut illac in Perabos omnis transiret exer-
 citus, tertia eius pars repugnabat) eōdem legatū
 qui dimissi in Graciam fuerant ad terram pe-
 sēdam, regressi sunt partim inanes, partim tero-
 ram & aquam afferentes. Quam qui dederūt,
 eorum hi fuere; Theſſali, Dolopei, Emienses,
 Perabij, Locri, Magnetes, Melienses, Achai,
 Phthiotae, & Thebani, ceteriq; Boeotj: prater

Tespienses & Plataenses: cum quibus ij Graeci Perabij percusserāt fœdus, qui bellum aduersus Barbarum sumpserant. Fœdus autē ita habebat: Quicūq; Graeci sese dedidissent Persa, nō adacti necessitate, eorum decimum quenq; , rebus bene constitutis, se deo qui Delphus est deuoturos: Ita apud Græcos insurandum habebat. Xerxes neq; Athenas neq; Spartam legatos terram petitem miserat: ob id, quod quosantē Darius ad hoc ipsum misisset, eorum alios isti in barathrum, alios in puteum deiecerant, iubentes eos illuc terram & aquam ferre ad regem. Hac de causa Xerxes nullos illuc ad petendum misit. Et Atheniensibus quidem quod ita legatos tractarint, quid triste cōtigerit, non queo dicere, nisi quod eorum solum cū urbe uas statum est: quod tamen ipsum nō ea causa suspicor contigisse. Lacedæmonij's uerō ira Thalthybij, qui fuit Agamemnonis praco, incubuit. Est autem Sparta Thalthybij templum, cum eius posteris, qui Thalthybiada nominātur, quibus honos legationis Spartanorum semper tribuitur. Itaque post eam rem Spartiata cum lata exa eis non essent, idq; diu cōtingeret, pertas huius calamitatis Lacedæmoniorum, cœtu frequenter coacti hoc edictum proposuere: Si quis Lacedæmoniorum uelit pro Sparta occumbere. Tunc Sperthius Aneristi, & Bulus Nicolai filius, uiri Spartiata, & natalibus & opibus inter

inter primos, ultro se obtulerunt ad satisfaciendum suam poenam Xerxi Darij filio, ob legatos apud Spartam interemptos. Ita hos Spartiata tanquam mortem obituros, miserunt ad Medos. Digna admiratione cum audacia horum uirorum, tum uerba ab eis habita. Nam Susa tendentes, ad Hydarnem Persam Asiana ora maritima praefectum uenerunt: qui eos hospitaliter munificeq; acceptos, his uerbis interrogauit: Viri Lacedaemonij, quid ita respuitis effici amici regis? Cernite enim ex me & meo statu, quam scit honore prosequi rex uiros egregios, uos itidem honoratur^a, si uos ipsi ei dedideritis. Videamini modo apud eum esse uiri egregij: quoniam singuli uestrum, rege donante, principatum Gracia obtinebunt. Ad hac illi respondentes: Hydarnes, inquit, non ex aequo consilium tuum ad nos spectat atq; ad te, qui conditionis quam suades expertus es, nostra inexpertus. Nam quidem ea nostri: libertatem autem nondum expertus es, utrum sit dulcis an non. Qua si tibi experta foret, non ut hastis, sed ut securibus pro ea dimicaretur, nobis suaderes: Hac Hydarni responderunt. Dehinc ut ascenderunt Susa, & in conspectum regis uenerunt, principio iubentibus satellitibus, ac uim asferentibus, ut procumbentes regem adorarent, & per capita eos ad id agendum impingentibus, negauerunt se unquam id esse facturos: neq; enim sibi esse consuetudinem.

hominē adorandi, neq; se ad id uenisse. Post eas
quam in hoc repugnauerant, secundo loco hac
illis & his similia dixerunt: Rex Medorum nos
miserūt Lacedamonij ad luēd: pœnam pro ijs
legatis qui Sparta interiere. Hac istis dicenti-
bus, Xerxes prae magnanimitate negauit se fore
Lacedamonij similem. Illos enim interimendis
legatis, ius omnium hominū confudisse: se uerò,
quod illis exprobraret id nō esse facturum: neq;
eos occidendo, Lacedamonios culpa solaturum.
Hac re per Spartiatis gesta, in praesens ira
Thalthis cessauit: etsi Spartā reuersis Sper-
thio & Bule, longo deinde tempore interiecto,
excitatum est inter Peloponnesos & Athe-
nienses bellū, ut Lacedamonij aiunt: quod mihi
diuinitus maxime uidetur esse gestum: quia ira
Thalthis nuntios corripuerit, nec prius quies-
uerit. Quod autem ira inciderit in eorū, qui ad
regem ascenderunt, filios Nicolaum Bulis, &
Aneristum Sperthij filiū: qui piscatores Tiryn-
thios in uani oneraria plena uiris nauigantes
cepit, manifestum est apud me diuinitus id fa-
ctum esse, ex ira dei, quod nuntij qui in Asiam
à Lacedamonij mittebātur, proditi à Sitalce
Tyrei Thracum rege, et à Nymphodoro Pythēi
uiro Abderita, excepti sunt iuxta Bisanthem,
quae est in Hellesponto: & adducti in Atticam
ab Atheniensibus necati sunt: cumq; ijs Ari-
stas Adimanti Corinthius. Verum haec multis
posse

post regis expeditionem annis gesta sunt. Quae
 expeditio, ut ad superiorē orationem redeam,
 nomine quidem tendebat contra Athenas, re
 tamen uera contra cunctam Graciam. Ea die
 antè Graci cum audissent, non perinde omnes
 affecti sunt. Nam ij qui terram & aquam de-
 derant Persæ, fiduciam animo præsumebant,
 tanquā nihil ingratum passuri à barbaro: quò
 non dederāt, magno in metu uersabātur: Quip-
 pe cum nulla tanta classis esset in Gracia, qua
 posset excipere inuadentem, præsertim plerisq;
 bellum detrectantibus, & libentur ad partes
 Medorum inclinantibus. Hoc ego loco necesse
 habeo ferre sententiā apud multos quidem ho-
 mines inuidiosam, non tamen quod mihi uideo-
 tur uerum dissimulabo, an Athenienses formi-
 dantes periculum quod impendebat, patriam
 deseruissent, an non deserentes, sed permanētes
 sese dedidissent Xerxi, nihil omnino aduersus
 regem in mari facere conati: an nemo mari se
 opposuisset Xerxi, atq; hac incontinenti gesta
 essent: an etiam multa lorica essent muris indu-
 cta à Peloponnensibus per isthmum, an proditi
 à socijs Lacedamonij: q̄sq; non uoluntarijs, sed
 per urbes à classe barbara occupatis ac desertis
 fuissent, desertiq; et magna opera aggressi gene-
 rose occubuisent: an hæc passi essent: an prius-
 quam uiderent alios Gracos cum Medis sen-
 dientes, cū Xerxe depacti essent: atq; ita utriq;
 sub

sub Persis Gracia fuisset. Nam murorum apud isthmum loricatorum, quæ nam utilitas fuisset rege mari potiente, à nemine quiui audire. Nunc autem si quis Athenienses Gracia liberatores extitisse dicat, profecto non aberrauerit à uero. Nam utrò se illi applicassent, i. e. partes erant præpoderaturæ. Cum uero prætulissent Graciæ præstare liberam, nimirum ipsi suere, qui quicquid Graciæ reliquum erat cum Medis non sentientes, erexerunt, quiq; secundum deos regem repulerunt: ne oraculis quidem horrendis ac terribilibus, quæ è Delphis ueniebant inducti ad Graciæ deferendam: sed persistentes constituerunt excipere hostem sua inuadentem. Si quidem consultoribus Delphos missis, uti oraculo uolebant: nuntij factis apud templum quæritus postulabat, ad eum ingressi confederunt. Quibus Pythia, cui nomen erat Aristomuci, ita respondit:

Quid miserande sedes populus? fuge ad extrema terra,

Aedibus & globida desertis collibus urbis:

Nā caput et corp⁹ minime syncera manebūt:

Extremiue pedes poterūt superesse manasue,

Aut mediū, sed ea ignis edax deformia reddet

Et Mars acer equis urgens Asiagena currus.

Atq; alias plerasq; tuas non solius arces:

Permultasq; deum seuis dabit ignibus ades,

Quas ego praua diuina nunc sudore madentes:

Atq;

Atq; metu tremere, & de laquearibus altis
Nigrantem cogente malo manare cruorem:

Itē sed ex adyto atq; malis effundite mentē.

Hīs auditis Atheniensium consultores maximo
sunt mœrore affecti. Quibus inter sese agitan-
tibus tam triste responsum, Timon Androboli,
uir apud Delphos illustris, suasisit hac ferē, ut
sumptis olea ramis de integro reuenteretur ad
consulendū suppliciter oraculum. Obtemperan-
tes ei Athenienses dixerunt: O princeps, redde no-
bis oraculum melius de patria in honorem ho-
rum palmitum, quos gestantes ad te uenimus.
Alioqui hinc abs te non abituri, sed in hoc ady-
to ad obitum usq; permansuri. Hac dicētibz,
antistes iterum hoc modo respondit:

Pallas olympia cum multis hortatibus usa,
Et precibus blandita Iouē placare nequiuit:
Hoc tibi fabor item responsum Adamanti
propinquans:

Nam captis reliquis qua limes Cecropis ora
Intus habet, quodcunq; sacra penetrale Cēs
tharon;

Iuppiter ē ligno muris Tritonida donat:

Qui soli inuicti tibi sint natisq; saluti.

Tu uerō aduentū peditūq; equitūq; quietus,

Terrestresq; acies ne præstolare: sed hosti

Terga dato, uel si tibi fors erit obuius usquā,

Diuina d' Salamis mulierū pignora perdes,

Usquā uel Cerere sparsa, coēute uel usquam.

Locati ut erant ita arbitrati prioribus mi-

tiora postquam cōscripserūt, Athenas rediere: reuersiq; ad populū recitauere: & cū alia multa sentētia essent oraculū interpretantiū, et ea plurimū perplexa: quidā ē maioribus natu dixere, uideri sibi deū respondere saluā fore arcē. Olim enim Atheniensīū arcem praeseptā uallo fuisse. Et ij quidē interpretabantur uallum esse hunc ligneum murū. Alij uerō dicebant deum significare naues: easq; ceteris omisis adificari iubebant. Verum hos, qui aiebant naues esse ligneum murū, fallebat, uel Cerere sparsa coēunte uel usquā. Circa hos uersus cōfundeatur eorū sentētia, qui classem uolebāt esse ligneū murum. Nam oraculū qui interpretabātur, in eam sentētiā accipiebāt, fore ut ipsi instructa classe ad Salaminē pugna nauali succumberēt. Erat autē inter Athenienses quidā, qui in primores recens peruenerat, nomine Themistocles Neoclis filius: qui negabat interpretes omnes recta coniectare: quōd diceret, si clades quae pradicatur, ad Athenienses spectaret ullo modo, nō ita placide nobis deū fuisse responsurū: sed sic, ò Salamis misera, pro eò quod dixit, ò diuina Salamis, si circa eam sui incole foret appetituri: Sed rectē coniectantibus sentiendum à deo contra hostes editū esse oraculum, non contra Athenienses. Itaq; suadebat ut sese instruerent tanquam praelio nauali certaturi, & tanquam hic esset ligneus murus. Haec Themistoclis sententiam

tiam Athenienses potiore esse censuerunt, quam illorum, qui interpretantes oraculum, dissuadebant apparatus pugnae navalis: sed hanc esse in summa sententiam dicebant, non leuandam in hostem manum, sed ex Attica regione demigrandum, & aliam incolendam. Exitit & alia, antè hanc Themistoclis, sententia ad tempus egregia. Cum magna uis pecunia è prouentu metallorū, quae sunt è Laurio, esset in arario Atheniensium, aequè diuisunda uiritim denis in singulos puberes drachmis: tunc Themistocles hanc dissuasit Atheniensibus distributionem, sed ex pecunia classem ducentarum nauium compararent ad Aegineticū bellum. Hoc enim bellum cōstatum Gracia salutem attulit, cogēs Athenienses nauticos fieri. Et quanquam haec classis in eum usum in quem cōparata fuerat, non uenit, tamen in utilitatē Gracia cessit. Ipsa iā preparata cum praesto esset, & alterā exaedificari oporteret, placuit Atheniensibus, inito post oraculum consilio, barbarū Graciā inuadentē cum nauibus opperiri uniuersos deo obsequentes unā cum Graecorū uoluntarijs. Et haec quidem oracula Atheniensibus sunt reddita. Coactis autem in eundem locū Graeci, qui per Graciā melius sentiebant: interq; se colloquutis interposita fide ibi consilio habito, uisum est ante omnia missas faciendum pecunias debitas & inimicitias & hostilitates. Erant au-

tem

zem cum alia aliorū bella, tum uerò maximum
 inter Athenienses & Aegyptas. Posteaquam
 Xerxem cum exercitu Sardibus esse audiere,
 Athenienses decreuere cum aliquot in Asiam
 mittendos ad res regis explorandas: tum nun-
 tios partim Argos ad contrahendam aduersus
 Persam belli societatem, partim in Siciliam ad
 Gelonem Dinomenis, partim in Corcyram, par-
 tim in Cretam iubentes opem Graciæ ferri, ed
 animo, ut si fieri posset, omnis uis Græca unum
 esset: & ad idem agendum omnes incumberent,
 tanquam calamitate cunctis Gracis impeden-
 te. Ferebantur autem res Gelonis magnæ esse:
 nec multo minores quàm Græcorum. Vbi hæc
 eis placuere, & in Graciã inter se redlere: prin-
 cipio speculatores in Asiam tris uiros misere.
 Qui cum Sardis uenissent: in speculando regis
 exercitu deprehēsi sunt: & à ducibus pedestriū
 copiarum torti deducebantur tanquā perituri,
 lata in eos mortis sententia. Id ubi Xerxes au-
 dīt, reprehensa ducū sententia mittit quosdam
 è satellitibus, iubens ut si uiuos adipiscerentur
 speculatores, ad sese deducerent. Eos adhuc su-
 perstites adepti satellites, prehensos in regis con-
 spectū adduxerunt. Siscitatus rex, qui de causa
 uenissent, præcepit satellitibus, ut homines cir-
 cunducerent peditatē omnem equitatumq; ostē-
 tantes: & eos ubi contēplando illa expleti fuissē
 sent, sine mora dimitterent quocunq; locorum
 ire

vel libuisset. Hos Xerxes ea ratione imperauit,
 quod cogitabat fore, ut si speculatores necati
 fuissent: neq; Graci præsciscerēt potentiam suam
 esse fama maiorem, neq; quippiam ipse laderet.
 hostes tribus uiris interemptis, sed iisdē in Gra-
 ciam regressu, Graci, ut se opinari dicebat, au-
 ditis rebus suis antequā exercitum cōpararent,
 propriam libertatē traderēt: atq; ita non oport-
 teret suscipere molestiam de exercitu in eos du-
 cendo. Hac sententia Xerxis cum altera quadā
 congruit. Nam cū Abydi ageret Xerxes, uidit
 naues cursu tenentes per Hellespontum qua-
 frumentum ē Ponto in Aeginiam Peloponne-
 sumq; portabāt. Quas ubi audire eius accesso-
 res esse hostium, sese ad eas corripiedas accinge-
 bant, intuentes in regem, quādo id agi præcipe-
 ret. Xerxes eos interrogauit quoniam illa tendeo-
 rēt: qui cū respōdissent, Ad hostes tuos domine;
 & frumento onusta. Tunc Xerxes excipiens,
 inquit, Nōne eodem quō isli, & nos nauigas-
 mus tum rebus alijs, tum uerō frumento instru-
 ti? Quid igitur hi officiunt nobis, quibus roma-
 neatū portant? Ita speculatores rebus inspectis
 dimissi in Europā rediere. Post quorū reditum
 Graci, qui contra Perjam coniurarunt, nuntios
 iterum Argos miserunt. Quibus Argij respon-
 derunt res suas ita habere, audisse se iam inde
 ab initio Barbarū excitasse aduersus Graciam
 bellum: et cum accepissent intellexissentq; Gra-

eos se se colligere tēturos Persa obsistere, principes fuisse mittendi Delphos, qui deū consulerent, quid sibi optime facientibus esset eventurum (nuper enim sex millia suorū fuisse interempta à Lacedamonij & Cleomene Anaxandrida). Ea q; de causā se mittere, & ijs qui missi fuerāt interrogantibus, sic Pythiam respōdisset:

Finitimis inuise deis, dilecte beatis,

Interius tutamen habens impune maneto,

Et tutare caput, nam mēbra tuebitur illud.

Hac illis Pythia prius respōdebat. Postea uerò quā nuntij Argos uenerunt, senatūq; ingressi mandata retulerunt, Argij responderunt ad ea quæ dicebantur, se promptos esse in triginta annos pacificare cū Lacedamonij, percusso fœdere: sed ea conditione imperij, ut dimidium imperij penes se esset, quamquam ius imperandi ipsorum sit, tamen dimidio imperij se esse contentos. Hoc aiebat suū senatū respondere, quā uis dissuadente oraculo societatem contrahere cum Græcis: quod etsi formidarent, tamē prope rare ut fœdus triginta annorū feriretur. Intra quos annos liberi sui in uirilem ætatem adoleuerēt: hac uidelicet ratione, ne si qua calamitas ad superiore accederet in bello Persico, nisi fœdera forent, in posterum subiecti Lacedamonij essent. His dictis Argiorum à senatu, quidam à nuntijs Spartanorum ita respondit: Quod ad fœdera quidem attineret, se ad eos qui plures
essent.

essent relegare : quod autem ad imperium , id uerò sibi demandatum esse , ut responderent , diceretq; Spartanis duos esse reges , Argys unam , ideo non posse fieri , ut alterutro Sparta regi ab rogetur imperium : & nihil obflare quo minus cum ijs duobus rex Argius parem dignitatem obtineat. Ibi Argys negare se perperuros insolentiam , sed præoptare à Barbaro imperari sibi , quàm Lacedamonius cedere. At ita edixerunt nuntius , ut priusquam occideret sol , ex agro Argio excederent , alioqui hostium loco futuros. Hoc ipsi Argys sic se habere memorant. Aliter tamen per Graciam narratur , Xerxem antequam bellum Gracie inferret , misisse Argos per caduceatorem qui cum peruenit , ita fertur uerba fecisse : Viri Argys , Xerxes rex hæc uobis inquit : Nos arbitramur Persen , ex quo nos progeniti sumus , fuisse filium Persei Danaës filij ex Andromeda genitum : quæ fuit Cephæi filia : ita ex uobis oriundi sumus. Quod cum ita sit , nefas est & nos propagatoribus nostris inferre bellum , & nos alij opem ferendo nobis aduersarios fieri : sed potius domi uestra uos confidentes otium tenere. Nam si mihi ex sententia succedit , nullos pluris quàm uos faciam . Hæc Argys cum audissent , rem confecisse dicuntur , & à principio dissimulantes , quod actum esset , nihil poposcisse Gracos : sed cum ab illis reprehenderetur , tunc partem imperij poposcisse , gnari

id Lacedamonios non concessuros, ut hoc prætextu otium agerent: cui rei competit, quod quidam Græcorum multis postea annis gestum fuisse memorant: Cum Suis Memmonijs alterius negotij gratia essent Atheniensium nuntij Callias Hipponici, & collega qui pariter ascenderant, contigit ut Argij & ipsi per id tempus Susa mitterent nuntios, qui Artaxerxem filium Xerxis interrogarent, an amicitiam quam cū Xerxe contraxissent, putaret adhuc durare, an ab illo pro hostibus haberentur. Quibus Artaxerxes, inio uerò maxime perdurare respondit: nullamq; sibi ciuitatem amiciorum putare, quàm Argos. Verum an caduceatorem Xerxes Argos miserit ad ea dicenda, & an Argiorum nuntij qui Susa ascenderunt, Artaxerxem de amicitia interrogauerint, pro comperto dicere non possum: nec ullam de his aliam proferre sententiam, nisi quam Argij proferunt. Id demum scio, si omnes homines qui domestica mala in medium contulissent, cum uicinis mutare uolentes, mala uicinorum intuiti fuissent, libenter reportaturos rursus singulos ea quæ ipsi attulissent. Ita non turpissime ab Argijs actum est. Ego uerò quæ dicuntur dicere debeo, attamen non omnino omnibus credere: quod in uniuersum à me dictum sit: quoniam et hoc narratur, Argios extitisse, qui Persam in Græciam auerserunt, posteaquā cum Lacedamonijs male pugna

pugnassent, pro dolore praesenti quidvis praesentantes: & de Argivis quidem dictum est. In Siciliam autem ad agendum cum Gelone, tum alij nuntij à socijs iere, tum verò a Lacedaemonijs Syagrus. Huius Gelonis progenitor fuit Oecetor: qui in Gela erat ex insula Telo, quae Epitropiis obiacet: qui dum Gela cederetur à Lyndijs, qui sunt è Rhodo & Antiophemo, assumptus non est. Interiecto tamen tempore, posterius eius deorum inferorum sacerdotes illuc persequerantur, oriundi à Teline uno ex ea familia, qui eos illic collocavit hunc in modum: Quidam viri Geloni per seditionem eiectioni, in Maclorium urbem (quae sita est super Gelam) profugerunt. Hos Telines Gelam deduxit nullis virorum copijs adiutus, sed horum deorum sacris, quae unde acceperit, an ipse possederit, id verò dicere non possum. His sacris fretus, eò deduxit illos, ubi posterius deorum sacrificuli essent. Quae res mihi admirationis fuit praeter ea quae audio, tantum opus Telinem effecisse: qualia opera non à quocumque viro effici consueverunt, sed ab eo qui sit casti ingenij, robustaq; praestantia. Quamquam ut fertur ab incolis Siciliae, fuisse natura effeminatum ac viro molliorem. Hunc in modum ille dignitatem hanc adeptus est, Cleandro Patareo, qui septem annos Gela tyrannide positus est, una functo: à Sabyllo autem viro Gelo fuit interfectus. Ibi frater eius Hippocrates

suscepit imperium. Quo tyrannidem obtinente,
 erat illic Gelon prognatus Telines uatū cum
 alijs multis, quorum unus erat Aenesidemus Pa-
 tisci, frater Hippocratis. Hic dū post, ob uir-
 tutē declaratus est totius equitatus praefectus.
 Nam quibus in bellis Hippocrates obfedit Cal-
 lipolitanos, Naucos, & Zancleas, & Leonti-
 nos, pugnavitq; cum Syracusanis & permultis
 Barbarorum, in ijs bellis Gelon extitit uir pre-
 clarissimus adeo, ut nulla omnium (quae retuli)
 ciuitatum effugerit Hippocratis dominationē,
 praeter Syracusanos. Quos pugna ad flumen
 Elorum superatos, Corinthij Corcyraiq; libera-
 verunt: sub hac tamen conditione, ut Syracu-
 sani Camarinam, qua ipsorum quondam fuis-
 set, Hippocrati traderent. Hippocrates cum
 totidē annos quot frater Cleander tyrannidem
 obtinisset, illato Siculis bello, ante urbem Hy-
 blam perijt. Ita Gelon per causam tuendi libe-
 ros Hippocratis, Euclidem & Cleandrum, ubi
 ciues, quod abnuerent dicto amplius audientes
 esse, praelio uicit, ipse Geloorum imperium ade-
 ptus est, liberis Hippocratis dominatu franda-
 tis. Post hoc commentum, quosdā Syracusanos,
 qui Gamori uocabantur, à plebe suisq; seruis,
 qui Cyllyrij nominabantur, eiektos in patriam
 ex urbe Casmena reducendo, potitus etiam est
 ipsis Syracusis. Nam ei uenienti plebs Syracu-
 sana & urbem & seipsam dedit. Quam Gey-
 lon

-don ubi accipit, Gelum quam tenebat minoris
 faciens, Hieroni fratri demandavit, sibiq; Syra-
 cusas habuit, & quidem pro omnibus urbibus.
 Ideoq; ea ciuitas confestim excucurrit, atque
 propagata est. Nam deductis eò Camarinis
 Gelon ciuitatem dedit, Camarina euersa, di-
 midio & eo amplius Gelonorum itidem ut Ca-
 marinam fecit. Necnon Megarensium qui sunt
 in Sicilia, cum obsessi ad deditionem uenissent,
 locupletissimos quosque qui bellum ei intule-
 rant, & ob id se interfectum iri putarent, Sy-
 racusas tradidit, ac ciuitate donauit. Nam
 plebem Megarensium qua belli mouendi fuerat
 experti, quæq; nihil mali se passuram specta-
 bat, Syracusas adductam uenundedit, ex Sici-
 lia abspportandam. Idem hoc fecit Euboijs qui
 sunt in Sicilia, procures à plebe distinguens.
 Hoc eodem de utrisque fecit, quod arbitraretur
 contubernium plebi rem esse molestissimam.
 Ea ratione magna tyrannus effectus est Ge-
 lon. Ad quem legati Græcorum posteaquam
 Syracusas eorumq; uenerunt, ita locuti sunt:
 -Lacedæmonijs pariter & Atheniensis; eo-
 rumq; socij nos misere ad te in societatem
 assumendum aduersus Barbarum, quem au-
 disti prorsus bellum Græcia inferre, inæsto
 pontibus Helleffonto aurum Persam secum o-
 mnes Boas ex Asia copias ducentem, per si-
 mulatianem belli Athenis inferendi nos inuoca-
 dentem

dantem, cum in animo habeat omnem Græ-
 ciam redigere in suam potestatem. Tu igitur
 cui magna potentia adest, nec minima Græcia
 portio, Sicilia princeps, ferto opem ijs qui Græ-
 ciam a servitute vindicant, eamq; una cum illis
 liberato. Coacta enim cuncta Græcia, erimus
 magna manus, pugnaque pares invadentibus
 nos. Quod si è nobis alij proditores fuerint, alij
 ociosi sedcant, id sincerum quod supererit Græ-
 cia exiguum erit: unde periculum est ne omnis
 Græcia pessum eat. Neq; enim speraveris Per-
 sam si vos pralio superaverit, ad te nō esse ven-
 turum: quomodo hoc antè caueris nobis nanque
 opem ferendo temetipsum tutari. Rei consilio
 gesta latus plerunq; est exitus: Hac legati di-
 xere. Quibus respondens Gelon, multus in hac
 oratione fuit: Viri Græci, inquit, insolentem ha-
 betis orationem, qui ausi estis me adire hortan-
 tes ad ineundam adversus Barbarum societate-
 tem: cum ipsi me orantem prius adversus exer-
 citum Barbaricum recusaveritis socium. Nam
 dum mihi erat cum Carthaginiensibus certamen,
 incumbens ad ultionem necis Doris Ana-
 xandridæ de Aegestanis exigendam, offerre-
 bamq; me adiutorem ad liberanda emporia,
 unde nobis magna emolumenta atque volupta-
 tes provenerant, vos venire nolistis, neq; mei
 adjuvandi gratia, neque ultionis de necè Do-
 riana exigenda. Itaque quantum in vobis est,
 omnia

omnia hæc à barbaris possidentur. Verum non
 in hac in melius reciderant. Nunc quoniam cir-
 cumuenit nos atque attigit bellum, ita demum
 Gelonis memoria facta est. Sed contemptus à
 nobis, non ero uestri similis: sed paratus ad opem
 ferendam ducetarius triremium, & viginti milio-
 rum armatorum, ac duum millium equitum, to-
 tidemque ferentariorum, totidemque levis arma-
 tura, totidem sagittariorum, totidem fundito-
 rum, ac rei frumentaria cunctis Græciæ copiis
 suppeditatura, donec fuerit debellatum. Hæc
 me præstiturum recipio, sed ea lege polliceor,
 ut ego sim aduersus Barbarum Græcorum im-
 perator. Aliter neque ipse venirem, neque alios
 mitterem. Ea Syagrus audiens non tulit: sed à
 quam ciularet, inquit, Pelopides Agamemnon,
 si audiret Spartiata imperium subdidisse Ge-
 loni atque Syracusanis. Tu uero ne feceris huius
 rei mentionem amplius. Sed si tibi animus
 est opem ferendi Græciæ, esto sub imperio La-
 cedæmoniorum. Si dedignaris subesse, non habes
 animum opem ferendi. Ad hæc Gelon ubi ui-
 dit uerba Syagri aduersa, hæc ad extremum pro-
 tulit orationem: Hospes Spartiata, contumelia
 homini facta solent irritare indignationem. Ve-
 rum tu contumeliosus in me uerbis inuehes, non
 tamen induxisti me ad uicem contumeliose red-
 dendam. Sed quando nos ita imperium ample-
 ctimur, multo me magis quam uos deest illud
 v s amplecti,

amplecti, qui multo maiorum copiarum ac plurimum navium imperator sum. Ceterum, quoniam ista oratio vestra in contrarium nititur, nos aliquantum a superiore nostra oratione decedemus. Sin uos terrestribus copiis praeueritis, ego nauticis praero. Sin uos mari imperitare iuuat, ego terrestribus copiis imperitare uolo. Ex quo oportet uos aut alterutra harum rerum esse contentos, aut his socijs destitutos abscedere. Hanc Gelon conditionem offerebat. Cui uicinus Atheniensis Lacedaemonios anteuertens, ita respondit: Rex Syracusanorum, Gracia nos ad se misit non imperatorum indiga, sed exercitus. Tu uero praeter te fers non missurum te exercitum, nisi sis Gracia imperator: uidelicet ut illi imperes affectas. Itaque quantum ad eam partem pertinet, quod cumulo Graecorum exercitui praeesse postulas, suffecerit, uobis Atheniensibus silentium agere, intelligentibus Laconem fore idoneum ad reddendam pro utrisque rationem. Quantum ad illud attinet, quod poscis, ut uniuersa classi praesit, ita habeto: nos, etiam ut Laco permittat, non esse permissuros praeesse te classi: nostrum munus hoc est; nisi Lacedaemonij id uelint: quibus praeesse classi uolentibus, non contradiceremus, alteri uero concedere mus nemini. Nam aliqui frustra plus nauium quam ceteri Graci possideremus. Si Syracusani imperium cederemus, qui sumus Athenien

Athenienses, & antiquissima originis, soliꝑ: Graecorum qui nunquam solum uertimus, & quibus uirum instruendo ornandoꝑ: exercitu aptissimum Homerus uersificator ait Ilium esse, ut non sit dedecus nobis ista commemorare. His Gelon ista respondit: Hospes Atheniensis, apud nos qui praesint habetis, qui subsint nō habetis. Quocirca cum nihil cedere, sed totum obtinere uelitis, quā celerrime hinc retro abscedatis, renūtiaturi. Gracia, uel ex anno illi exaruisca. Cuius dicti sensus hic est: Cum cōset probatissimam anni partē esse uer, talem esse suū exercitum innuebat, quo Gracia priuaretur, quasi quodam uere: quod illi exaresceret, nō inita seꝑ cū societate. Hoc respōso Gelonis accepto, nūꝑꝑ Gracorum profecti sunt. Post hac Gelon, timēs quidē ille Gracia, ne impares Barbaro essent, tamē indignum atq; insolerandum sibi ratus, ut profectus in Poloponnesum subesset. Lacedaemonijs, q̄ Sicilia tyrānus esset, omīssa hac uia, aliam inuit. Nam ubi primum audiꝑ Persarū transuississe Hellespontum, misit cum tribus hi remibus Cadmum Scythaei Caum, multa cum pecunia ac placidis uerbis, ad obseruandā quo casura esset pugna: ut si Barbarus uinceret, ei pecuniam traderet, terramq; & aquam eorum locorum, quibus Gelon imperaret: sin uinceret Graci, rursus pecuniam reportaret. Hic Cadmum, ante id tempus cum tyrannidem Ceorum à patre

à patre accepisset satis validam, nullo aduerso casu, sed ob iustitiam sua sponte eam in media ciuitate deposuit, atq; in Sicilia abiit. Vbi una cum Samijs urbem Zanclem, cuius nomen in Messanam mutatum est, tenuit atq; incoluit. Hunc Cadmum, atq; hunc in modum eò profectum, Gelon ob iustitiam quam illi ex alijs rebus adesse nouerat, Delphos misit: cuius hominis inter alia quae edidit opera iusta, hoc non in postremis reponitur, quòd tantum pecunia à Gelone commissum interuvertere tum posset, noluit: sed posteaquam Graci pugna navali superiores extitere, Xerxesq; cum exercitu abiit, & ipse in Sicilia rediit cum omni pecunia. Peritur autem & hoc ab ijs qui Siciliam incolunt, Gelonem inducto ad obtemperandam Lacedaemonijs animo, fuisse laturum Gracis auxilia, nisi Terillus Crimopi eiectus ex Himera, ubi erat tyrannus, à Therone Aenesidemi Agraganti-
 norum monarcho, accessissent per id tempus Phoenicum, & Pænorum, & Iberorum & Lygiorum, & Elifycorum, & Sardonum, & Cyreniorum trecenta millia, duce eorum Hamilcare Hannonis Carthaginensium rege: quos Terillus abduxerat cum persuasos hospitij necessitudine, tum precipue prompta animi voluntate Anaxilei Critenei Rhegini tyranni, qui filios suos Hamilcari obsides dedit, ulciscendi soceri causa. Habebat enim Anaxileus i matrimonio

Teril

Terilli filiam nomine Cydippam: Ita Gelonem, cum nequiret auxilia Gracis ferre, Delphos misisse pecuniam. Præterea aiunt quidem contigisse, ut eodem die Gelon & Thero Hamilcarem Carthaginiensem in Sicilia superarint, quo Graci in Salamine Persam. Quinetiâ Hamilcarē, qui à patre quidē Carthaginiensis, à matre verò Syracusanus erat, & ob virtutē Carthaginiensium rex cū cōfluxisset prælio, victum ē conspectu fuisse ablatum audio, nec usquam gentium aut vivum aut mortuum cōparuisse. Omnia enim Gelonem indagando collustrasse. Apud ipsos autem Carthaginienses illius imaginē colentes, hæc fama est: Dum Barbari cum Gracis in Sicilia ab aurora ad crepusculū sine intermissione pugnarent (tandiu enim extraortum fuisse prælium) interea Hamilcarē in castris permanentē sacrificasse, atq; litasse, solida corpora aggerentem in ingentem pyram: sed conspectis suis in fugā versis, ut erat in faciēdis sacris occupatus, sese in ignē misisse, atq; ita combustum ē cōspectu sublatum. Cui siue hoc modo ut Phœnices, siue alio ut Carthaginienses & Syracusani memorant, ex oculis ablato, nūc Carthaginienses sacrificant, extructis monumētis, cum aliis in omnibus suis colonijs, tū præcipue in ipsa Carthagine. Hactenus quæ ad Siciliam attinent. Corcyrai aliud nuntijs responderunt, aliud fecerunt. Nam cum eos quidē nuntij qui

in Si

in Sicilia ierāt, adissent, & eisdem quibus Gelonē verbis allocuti fuissent, polliciti sunt confestim se auxilia missuros, ac presidio futuros, negātes; sibi Graciam neglectui habēdam salutē periclitatē. Quasi collaberetur, nihil aliud sibi superesse, quā ut primo quoq; diē seruirent. Ideoq; sibi quoad possent, illam esse adiuvandam: Hac illi aspectu speciosa responderunt. At ubi ferre opem oportuit, aliud habentes in animo, sexaginta naues instruxere: agrēq; digressi, Peloponnejō applicauere, ac circa Pylōn ac Tanaron ora Lacedamoniorum naues in statione statuere: observātes & ipsi bellum quod eaderet, desperantes fore ut Graci superarent, sed opinantes Xerxem multum superiorem uicta Gracia imperaturum. Itaque curare ut hac uerba apud Persam facerent: Adhortantibus nos Graci ad hoc bellum rex, quod non minimum & copiarum & nauium, sed plurimum secundum Athenienses habemus, tamen aduersum te ire nolimus, aut quippiā tibi molestia facere. Hac dicendo sperauerunt se plus aliquid quā ceteros allaturos, quod etiā (ut mihi uidetur) contigisset. Ad Gracos autē excusationē parare, qua etiam usi sunt. Accusantibus enim Graci quod opē non attulissent, dixerē sexaginta se triremes armauisse, sed peruentos etesias superare Maleā nequisse. Atque ita ad Salaminē se non cōtulere, nec ullius cladi p

in pugna navalis participes suere. Et isti quidam ita Græcos à se summonerunt. Cretes postquam adisi sunt ab ijs Græcis, quibus hoc negotium datum erat, hoc sibi faciendum putarunt, ut certos homines publicitus Delphos mitterent deum consulturos, nunquid sibi satius foret Græciā defendere. Quibus Pythia respondit: O stulti, imputate vobis quasiq; lacrymas ob defensionem Menelai vobis Minos gemitibus immisit. Quoniam illi quidem nō sunt ultī eadem Minois in Camico factam. Vos autem ultī estis illi mulierem è Sparta à viro Barbaro raptam. Hac Cretes allata ubi audire, ab auxilio ferēdo supersedere. Siquidē fertur Minōem, cum Dadalū uestigans in Sicaniā, quā nunc Sicilia dicitur, peruenisset, ui eius uita allata occubuisse. Interiecto deinde tēpore omnes Cretes præter Polichnitanos & Prasios diuitius instructos, cum magna classe in Sicaniā traiecisse, & quinquēnio obsedisse Camicū, quā (ut mea fert opinio) Acragantini incolunt. Ad extremum cum neq; illā expugnare possent, neque permanere fame eneclī, ea relicta abijisse: & dum circa Iapigiā cursum tenerent, ingenti eos tempestate adorta, in terram fuisse eiectos: laceratūq; nauibus, cū nullus in Cretā receptus ostēderetur, illic subsidentes urbē Hyriam condidisse: & mutato nomine pro Cretibus Iapyges Messapios esse effectos, & pro in-
sula

*sulanis cōtinēticos: & ab urbe Hyria alias incoluisse. Quas diu pōst Tarentini evertentes, magnam in ruinam deuenere, ut hac maxima cades omniū, quas nouimus, extiterit, tum ipsorum Tarentinorum, tum Rheginorum: qui à Micyntho Chæri ad tria millia ciuium adaclia opem ferre Tarētiniū, interiere. Ita ipsorū Tarentinorum qui cāsi sunt, numerus non est iniustus. Micynthus qui Anaxilei famulus erat, & procurator Rhegiū relictus, ubi ex ea urbe excidit, Tegeam Arcadum incoluit: compluresq; statuas in Olympia consecrauit. Sed mihi Rheginorum & Tarentinorum excessus ab oratione factus. In Cretā igitur desolatā Præsij aiūt cum alios homines, tum præcipue Græcos immigrasse: tertiāq; ab excessu Minois ætate, res Troianas fuisse, in quibus non deterrimos extitisse Cretenses Menelai defensores: & ob id eos Troia reuersos unā cum suis ouibus fame pestilentiaq; correptos, iterumq; desolatam Cretā cum reliquis, nūc à tertijs Cretēsibus habitari. Harum rerū memoriā reficādo, Pythia illos ad ferenda Græcis auxilia animatos cohibuit. At Thessali necessitate subacti, circa initia Medorū partes fouerunt, cum expectarent non placere illis quæ Alenada excogitassent. Nam cū primū audire Persam traicere in Europā, nuntios ad isthmū mittunt: ubi prouisores Græci delecti ē ciuitatibus, coacti erant ad rebus
Græcia*

Gracia proſficiendum. Ad quos poſtquam uenere nuntij Theſſalorum, ita uerba fecere: Vini Graci, Olympiacum ingreſſum cuſtodiri expedet, ut Theſſalia pariter atq; omni Gracia ſit belli tutamen. Nos equidem ad cuſtodendum præparati ſumus, ſed nos quoq; debetis multum illic mittere copiarum: quas niſi mittatis, ſciote nos paſſionem inuturos eſſe cum Perſa. Neq; enim decet nos adeo ante cateram Graciam poſitos, pro uobis ſolos occumbere. Quibus ferre opem ſi recuſatis, nullam poteſtis iniungere neceſſitatem: Nulla nanq; fortior neceſſitas eſt quam imbecillitas. Itaque per nos met aliqua ratione ſalutē uobis cōparare conabimur: Hac Theſſali. Ob qua Graci illuc mittendum decreuere exercitum pedeſtrem, ad maris ingreſſum cuſtodiedum. Exercitus ubi coactus eſt, per Euripum nauigauit. Qui poſtquam ad Algas Achaia peruenit, egreſſus illic reliſtis nauibus, in Theſſaliam contendit, & ad Tempe peruenit, ad ingreſſum qui ab inferiore Macedonia Theſſaliam fert, iuxta amnem Peneum, inter Olympū & Oſſam montes. Ibi caſtra poſuere Graci, ad decem millia armatorū coacti, quibus aderat Theſſalorum equitatus, ducibus ē Lacedæmonijs quidē. Eueneto Carini delecto ex polenrarchis, quanquam non eſſet e regio genere: ex Athenienſibus autem, Themistocle Neoclis filio. Verum paucos illic dies

immorati sunt. Aduenerunt enim ab Alexandro Amynta viro Macedone nuntij, suatum eis, ut illinc decederent, ne in ingressu perstantes, ab exercitu irrumperente proculcarentur, uidebatur licet multitudinem terrestrem nauticamque indicando. Horum consilio Græci (nam & bene sibi consuli, & bono erga ipsos animo Macedo esse uidebatur) obtemperauerunt. Quanquam multi uidetur metu quoque id suasisse, quod audierant alium etiam esse in Thesaliam ingressum per Perabos, in superiori Macedonia, iuxta urbem Gonnon, quam & transiit exercitus Xerxis. Ita Græci ad naves regressi, rursus ad isthmum se receperunt. Hac fuit in Thesaliam sumpta expeditio, dum rex in Europam ex Asia transiturus erat, sed Abydiam agebat. Thesaliæ socij deserti, iam nihil ambigentes, ita prompti ad Medos transire, ut in rebus gerendis sese regi præsiterint utilissimos. Græci ad isthmum reuersi, ob ea quæ ab Alexandro dicta erant, consultabant, & qua ratione bellum gerendum statuerent, & quibus in locis. Euicique hac sententia, ut præsidio aditum Thermopylarum custodirent; quippe qui uidebatur & angustior quam ille Thesaliæ, & solus ipsorum terra propinquior. Nam semitam qua Græci intercepti postea fuere apud Thermopylas, haud nouerant prius, quam ducibus Trichinijs ad Thermopylas hostis peruenit. Hunc igitur aditum ut tuerentur

rantur decrevere, ne Barbarus trāsiret in Graciam, utq; classis perueheretur Histiaosidem oram super Arthemisium. Hac enim loca inter se vicina sunt, ut audiri utrinq; possint quae apud alteros gerantur: quae loca ita se habent. Artemisium quidem à pelago Thracio, ex laxitate in arctum cogitur traieclū, qui est inter insulam Sciathum & continentem Magnesia. Ab angustijs autem Euboeae, iam Artemisium excipit littus, in quo est Artemidis, id est, Dianae, templum. Ingressus uero in Graciā per Trichinum, ubi arctissimus, dimidiū iugeri est, quanquam ad dexteram regionem non est hic locus arctissimus, sed ante postq; Thermopylas. Iuxta Alpenos à tergo sitos, tantummodo ad agendum uehiculum patet: antequam iuxta flumen Phœnicem, prope urbem Anthelam, solum agendo uehiculo sufficit. Thermopylarum quod montis ad hesperum uergit, inaccessum est, & praalti praecipitijs protentum usque ad Oetam. Quod autem uia uergit ad auroram, id à mari excipitur ac uadosis. In hoc ingressu sunt θυμὸν ἄσπερον, id est, calida liuacra, quae χύτρος, id est, ollae, indigenae uocant: & desuper ara Herculi extructa. Ad hos ingressus murus est edificatus, super quem olim πόρται, id est portae, orant. Eum autem adificauerāt Phocenses metropolis Thessalorū, ex qua illi ex Thesprotis terram Aepolidem iure habitatum, quam nunc possident.

dent. Et quia Theſſali conabantur eos ſubigere, praſidio impoſito tatabantur: aquamq; caldā ingreſſui induxere, ut eſſet lacunofus locus: omnia excogitātes, ne in ſuam terram Theſſali incurſarent. Hic tamē murus quondam extructus, maiori ex parte iā uetūſtate erat colliſus: quo rurfus excitato, uifum eſt illis faciendum, ut illic Barbarum arcerent a Gracia. Eſt autem proximē uiam uicius nomine Alpeni, unde frumentari Graci ſtatuerāt. Et hac quidē loca uifi ſunt Graci opportuna. Cuncta enim ratiocinati atque ratiocinati, ut ubi Barbari neq; multitudine neq; equitatu uti poſſent, ibi illos Graciam inuadentes exciperent. Poſtea uerō quā Persam in Pieria eſſe audiere, ex Iſthmo digreſſi ſunt: peditatus ad Thermopylas inſidendas, ceteri mare ad Artemiſium. Dum Graci (ut cuiq; praeceptum erat) propere ad ſuccurrēdum tendunt, interea Delphi deum conſulāre, de ſe ipſis pariter & de Gracia ſolliciti. His reſponſum eſt, ut uētos precarētur: illos enim maximos fore Gracia auxiliatores. Delphi quod acceperē oraculum, cum iſ primū Gracis communicauere, quibus libertas cordi erat: quo nuntia illos, quod Barbarum magnopere timerent, immortalī beneficio demeruerē. Deinde ſtatuta uenti ara in Thyia, ubi ſanctum Thyia Cephiſi filia, a qua & locus hic habet nomen, hoſtias illi immolauere: propter quod.

quod oraculū etiā nunc Delphi uentos propi-
 ciant. Nauticus Xerxi exercitus ex urbe Ther-
 ma mouens, decem ex omnibus nauibus uelocis-
 simas recta admisit in Sciathum, ubi erāt tres
 praesidiaria naues Graecorum, Træzenia, Ae-
 ginetica, Attica: quæ prauis Barbarorū navi-
 bus, in fugam se proripuerūt. Sed ex ijs Træze-
 niam, cui praeerat Praxinus, insecuti Barbari,
 cōtinuò excipiunt. Deinde strenuissimū quēq;
 propugnatorum eius ad portā adductum, dein-
 ceptis mactant. Eorum qui capti mactatiq; sunt,
 & primo & strenuissimo nomen erat Leoni,
 quo nomine nonnihil fortasse gloriabatur. Ae-
 ginetica uerò, cuius trierarchus erat. Asoni-
 des, nonnihil tumultus hostibus praestuit, quòd
 eius epibata erat Pythius Ischenoi, uir eo die
 praestantissimus: qui capta naui tamen consue-
 pugnando restitit, donec totus dilaniatus est:
 quem collapsum non mortuum, sed spirantem
 Persa qui nauim ceperant, admiratione uirtu-
 tis, magnam operapretium putauerunt ut ser-
 uarent, uulnera smyrna medentes, sindonēque
 byssina & fascijs obligātes: ac rursus in castra
 sua reuersi, hominem uniuerso exercitui osten-
 tabant admirabundi, ac probe obseruātes: cum
 alios quos in eadem iam naui ceperant, tanquā
 mancipia adseruarent. Duabus nauibus inter-
 ceptis, tertia, cui praeerat Phirmus uir Athe-
 niensis, dū fugit ad ostia Penei, impacta est: qua

sine viris barbari potiti sunt. Nam Athenienses simulatq; nauem impegerunt, ab ea defilientes, iter Thesbaliā intenderunt, seq; Athenas receperunt. Huius rei per ignes è Sciatho editos, facti certiores Græci qui ad Artemisium castra habebāt, et ob id perterriti, illinc Chalcidem concesserunt ad Euripum tutandum, relicti per edicta Euboia loca diurnis speculatoribus: è decem Barbarorum navibus tres ad Herma, quod est inter Sciathum & Magnesiam nomine Myrmeca, prouecta sunt. Quæ locum ubi tenere Barbari, lapideum illic titulum imposuere. Qui ex Therma soluerunt, ubi litus oculos effugit, cum omni classe navigabat undecim diebus, ex quo rex à Therma discesserat, inter se dissipati: sed eos Herma ducebat, quod erat in traiectu ferè Scyris Pammorum. Hinc totum diem nauigātes Barbari, orā Magnesiā tenuerāt super Sepiadē, et litus quod est inter urbē Casthanzā & orā Sepiadā. Ad hunc usq; locū atq; Thermopylas, exors malorū Xerxis exercitus fuit & adhuc clasis, quemadmodū ego supputanda inuenio, mille ducēt arā septē ex Asia nauium. In quibus à principio è singulis nationibus erāt millia ducēta & quadraginta unū ac quadringenti, ducenos supputādo viros in singulis, & præter indigenas propugnatores, addēdo Persarū Medorūq; ac Satorū tricenos epibatas. Reliquis autē hac exerci-

tus constabat ex triginta sex millibus; ducenti-
 usque ac decem. Adiciam huic & superiori num-
 mero eos qui sunt ex biremibus: in quarum sin-
 gulis plures fecerim octoginta potius quam pau-
 ciore viros. Quarum navium summa, ut superius
 dictum est, trium millium fuit. Ita in eis fuerunt
 virorum vigintiquatuor myriades, id est, ducenti
 et quadraginta millia. Hac igitur erat clas-
 sis ex Asia, unius & quinquaginta myriadum
 virorum in uniuersum: & praterea septem mil-
 lia sexcenti decem. Peditatus fuit decies septies-
 centena millia: Equitatus octoginta millia: quibus
 addo Arabes, qui camelos: & Puenos, qui
 citius agitant, quae facio viginti millia. Quae
 copia classaria & terrestres in summam reda-
 dit, sunt ter & uicies centena, & praterea decem
 & septem millia, sexcenti & decem. Haec
 copia ex ipsa Asia fuisse contractus dictum est,
 prater seruitia quae sequebantur, & eos qui in
 frumentarijs necebat. Huic omni enumerato
 exercitui adiciendus est ille ductus ex Europa,
 de quo ex opinione dicere oportet. Ille Graeci qui
 sunt e Thracia, ex insulis Thraciae obiacentibus
 attulerunt naues centumviginti, quarum viri
 sunt trigintaquatuor millia. Terrestris copias
 attulerunt Thraces, & Paeones, & Heordi, &
 Bottiae, & genus Chalcidum, & Brygi, &
 Pieres, & Macedones, & Perabi, & Emenses,
 & Dolopes, & Magnetes, & Achaei, & qui

maritima Thracia habitabant. Harum natio-
 num reor trecenta millia hominum fuisse, quæ
 myriades illis Asiaticis adiectæ, sunt in sum-
 mam virorum pugnantium ducenta sexaginta
 quatuor, & præterea mille sexcenti ac decem.
 Hoc tanto pugnatorum numero non pauciora,
 sed plura fuisse arbitror quæ hos comitabatur
 servitia, et eos qui frumentarijs in navigijs erant,
 & in alijs navibus unâ cum militaribus viris
 ahebantur: quos neq; plures neq; pauciores fa-
 cio, sed totidem. Ita æquati numero pugnatorum,
 explebunt totidem myriadas: fientq; quingentæ
 & viginti octo myriades, & tria milia ducetæ
 & viginti viri, quos Xerxes Darij duxit ad Se-
 piadem, & usq; ad Thermopylas: Hic univer-
 sus copiarum Xerxis numerus. Nam mulierum
 pincentium & pallacum & eunuchorum nume-
 rum, nemo pro comperto queat dicere: at ne im-
 pedimentorum quidem aliorumq; iumentorum
 sarcinariorum, neq; canum Indicorum exercitum
 comitantium, præ multitudine quisquam inire
 numerum possit. Quò minus miror, proditum
 esse, fluenta quadam non suppeditauisse: magis
 miror unde tot myriadib⁹ cibaria suppetierint.
 Nam subducta ratione cõperio, si singuli quo-
 tidie singulas frumenti chænicas, id est semodias,
 non amplius accepissent, absumpta fuisse singu-
 lis diebus centum millia medimnorum & trecen-
 tes ac quadraginta medimnos, qui singuli com-
 stant

stant è senis modis, haud annumerando mulieres eunuchosq; & iumenta, atq; canes. In quod exercitu cum tot uirorū milia essent, nemo aut specie aut magnitudine corporis erat, qui cum Xerxe ipso posset contendere, tanquam dignior qui illud imperium obtineret. Nauales copiae postquam è statione soluerūt, prouecta q; oram terra Magnesia tenuerunt, quae est inter urbem Castaneam & oram Sepiadem, prima quaeq; naues ad terram habuere stationem, alia dein ceps in anchoris steterè, ad uelauum usq; ordinè intra mare procedentes, utpote angustiore litore quàm ut classem caperet: atq; ita per noctem steterè. Sub ipsum uerò diluculum, ex sereno caelo & tràquillo, cum mare effervesceret, incidit in eam atrox tēpestas, ac uehemens uentus sub solanus, quem Helespontiam nuncupāt quò circa illa loca habitabant. Eum uentū qui eunq; angescere animaduertierūt, & quibus per conditionē stationis licuit, nō tēpestatem praeuenerunt, reuulsisq; nauibus sese atq; illas incolumes praestiterunt. At quas naues uentus exte-
riores nauis est, earū alias ad loca quae discuntur inuoi, id est furni, quae sunt in Pelio, extulit, alias in litt^o, alias in ipsam Sepiadē illisit, alias in urbem Castaneam, alias in Melibœam expulit: erat enim intoleranda uis eius. Enim uero feruntur Athenienses Boreā inuocasse ex oraculo aliq, quod ei redditum est, ut generū suum

ad sibi opitulandum innocarent. Habet autem
 (ut apud Græcos fertur) Boreas in matrimonio
 Oritryam Atticam Erichthei filiam. Ex hoc
 coniugio, ut fama est, Athenienses inducti sunt
 ad coniectandum Boream sibi generum esse: Et
 dum in Chalcide pro Europa excubarent, cum
 intelligerent auctum iri tēpestatem, innocuere
 Boream, cui prius sacrificauerāt, et Oritryam,
 ut sibi auxilio essent, & Barbarorum naues
 corrumpere, quēadmodum prius fecerāt circa
 Athō. Num ob id Boreas ingruerit in Barbaros
 apud stationē agentes, nō queo dicere: Ceterū
 re Athenienses aiunt & ante fuisse sibi auxi-
 lio Boreā, & tunc illud effecisse. Atq; digressū
 illinc, delubrū Boreæ extruxere ad amnē Ilisa-
 sum. In hac qui paucissimas naues, q̄ non pau-
 ciores quadringentis perisse aiunt, viros quoq;
 innumerabiles, ac nim pecuniarum immensum.
 Ut Aminocli Cratimeo viro Magneti maiorem
 in modum fuerit fructuosum hoc naufragiū: quū
 aliquanto post, dum circa Sepiadē hamū fodis
 multa pocula aurea, multa argētea per-
 cepit, thesaurosq; Persarum inuenit, affatimq;
 aliarū ex auro rerū lucratus est: & tū alioquin
 non esset fortunatus, ē rebus repertijs mirifico
 est ditatus. Nam fuit ei utilitas quādā ingrata,
 ac doloris causa, quōd erat filijs orbarus. Naviū
 autem onerariarū, aliorumq; navigiorū quæ pe-
 rierunt, numerus inter nō potest. Vnde, prefec-
 tis

clasis ueniti, ne sibi post acceptam calamitatem
 Theſſali incurſarent, excelsum ſibi uallū ē nau-
 fragijs tīrēunde derunt. Triduo enim tempeſtas
 perſiſtit. Quarto tandē die Magi incifiones ſa-
 ciendo, & ueneficijs incantando uentū, ad hae
 Theti ac Nereidibus ſacrificando, tempeſtatem
 cōpeſcherūt, ſiue aliter tēpeſtas ipſa ſua ſponte
 reſſauit. Theti autem ideo Magi ſacrificauero,
 quōd ab Ionēbīs acceperant Thetim ex eo loco
 raptā fuiſſe à Peleo, omnēq; eam orā Sepiadem
 illius eſſe, aliarūq; Nereidum. Et nētus quidem
 quarto die conquieuit. Atq; Gracis diurni ſui
 ſpeculatores, ex Euboeici uerricibus deturreētes,
 altero ab exorta tēpeſtate die inditarūt omnia
 qua circa naufragium contigerāt. Qua iſti ubi
 audiere, ſuſis prius liberatori Neptuno libamē-
 tis, celeberrime rursus ad Artemiſium reuehun-
 tur, ſperantes ſibi paucas aliquas naves fore cō-
 trarias. Ita ad Artemiſium prouecli, iterum
 ſtationem habuere ad tēplum Neptuni cognō-
 mine Liberatoris: quod nomē ab illis inditum,
 ad hoc uſq; tēpus perdurat. Barbari poſtea quā
 uentus conquieuit, & fluctus conſtrati ſunt, res
 nuliſis nauibus ad continemē enauigaliūt, cir-
 camuehentesq; promontoriū Magnēſia, rectum
 enſum in ſinum, qui ad Pegaea fert, tenebāt.
 In hoc Magnēſia ſinu locus quidam eſt, in quo
 fertur Hercules, cum ē nauis Argo aquatum
 miſſus eſſet, derelictus fuiſſe ab Iaſone, atq; à ſe-
 cūis

ejs, dum in terram Colchidem ad uellus nauigarent. Illinc enim aquati in pelagus erant abitururi, eaq; de re nomen loco fertur esse Apheta, id est, dimissa. Hoc in loco Xerxiana naues stationem habuerunt; quarum quindecim, quae longe ultima appellabantur, prospectis Gracorum ad Artemisium nauibus, rata suas esse, in medium earum & ad hostes delatae sunt, quarum dux erat Sandoces Thaumasy, Cumae Aetolidis praefectus: quem ante Darius ob hanc causam captum cruce affecerat, quod cum e regis iudiciis esset, iniquam sententiam ob pecuniam tulerat. Sed eius in cruce suspensi Darius repertas plura peccata esse beneficia in domum regiam collata, hoc reperiens, agnoscensq; properantius se quam prudentius egisse, hominem soluit. Ita regem Darium elapsus ac uita restitutus, tunc in Gracos delatus, non iterum erat elapsurus. Hos ad se cursum tenentes Graci ubi uidere, cognito hominum terrore, aggressi repente cepere. In quarum nauium una captus est Aridolis, Alabandensium, qui sunt in Caria, tyrannus: in altera Penthyllus Demonoi, dux Raphius, qui est Papho xlii. naues cum duxisset, amisit earum undecim tempestate, quae ad Sepiadem extiterat, cum una qua superabat, tendens ad Artemisium, captus est. Hos Graci quae uolebant de Xerxis exercitu sciscitanti, uinctos ad Corinthiorum aethnum dimiserunt. Cetera Barbarorum classis praeter

præter quindecim naues, quibus præfuisse San-
 docem dixi, ad Aphetas peruenit, Xerxes cum
 terrestribus copiis per Thessaliam & Achaia
 iter faciens triduo, euasit in Melienses: cum in
 Thessalia certamen curule fecisset; suas equas
 experiendi gratia, quod illic optimas Gracarum
 equas esse audiebat, in eo certamine multo in-
 feriores Græcæ. Elumorum qui sunt in Thessalia,
 solus Onochonns potanti exercitui non suffecit.
 Xerxi ad litoralia Achaia tendenti, per duo
 flores sui cuncta referre cupientes, enarrabant
 id, quod de templo Iouis Aphlisy ab indige-
 nis enarratur: Athamantem Aeoli filium, ini-
 to cum Ino consilio necē Phryxo machinatum:
 Deinde Achaos ex oraculo tale certamē illius
 posteris proposuisse, ut qui eo genere maximus
 natus esset, huius aditu curia, id est prytaneis (quā
 lectum Achai uocant) interdiceretur: si sis excu-
 bias agentibus, si quis adisset, non prius adire
 posset, quam maculatus esset. Ita multos, cū iam
 maculandi essent eo metu in ultimam profugisse re-
 gionem. Interiecto deinde tempore, cum reuersi
 essent, & in prytaneū ingressi, si essent deprehē-
 si, toto corpore coronis cooperto, & cum pompa
 eductos mactari cōsueſſe. Hoc posteros Cytisso-
 ri Phryxo geniti ab id patre, quod cū Achai ex-
 piationē loci facientes, ex oraculo Athaman-
 tem Aeoli essent immolaturi, Cytissorus iste ē
 terra Colchide ueniēs, illū liberauit: eoq; facto
 poster

posterius eius iram dei fuisse iniectam. Hac cum
 audisset Xerxes, ubi ad lucū adfuit, & ipsa ab
 eo abstinuit, & idem suis copijs imperavit; do-
 mumq; item propugnatorum, Athamantis ac
 fanum veneratus est. Hac in Thesſalia Acha-
 iaq; à quibus locis processit Xerxes in Melidā
 iuxta maris sinum, ubi totum diem aëlus atq;
 reciprocatio fluctuum sit. Huic sinui circumiectus
 est locus campester, alibi spatiosus, alibi arctua
 admodum. Et ipsi cūpo circumiecti viōtes editi
 atq; inaccessi, omnē Meliadem cingentes regio-
 nem, quæ petreæ Trechinia nominatur. Prima in
 sinu urbs ab Achaia cunctibus est Anticyra,
 quam amnis Sperchius præterlabens, ex Enien
 subus in mare defluit. A quò alter amnis xx
 ferme stadys abest, cui nomē inditum est Dyra;
 quem fama est emerſisse ad ferendam Herculi
 opem. Ab hoc totidem stadiorum intercapedine
 alius amnis est, qui vocatur Melas, id est, niger.
 Unde urbs Trechin v. stadia abest, sita in am-
 plissimo regionis spatio, à mōtibus ad mare, ut
 pote duobus et uiginti millibus iugerū planitie
 montis, qui terram Trechiniam circundat. Ad
 Trechin meridie anfractus est, per quē As-
 ſopus circa radices montis defluit: ad cuius meri-
 diem alius non magnus amnis est, nomine Plæ-
 nix, ex his mōtibus in Asopum defluens. Iuxta
 Phænicem angustissimum uia est. Quippe qua
 muri et arctata modo, planstrum agi potest. A
 flumine

*flumine Phœnice ad Thermopylas quindecim
 stadiorū est intervallū, in quo vicus est nomine
 Anthela: quem præterfluēs Asopus, in mare in-
 voluitur: & ei locus spatiosus est circumiectus,
 ubi templū Cereris Amphichyonidis extructum
 misitur, & sedilia Amphichyonibus, & ipsius
 Amphichyonis delubrum. Rex Xerxes quidem in
 Trechinia Melidi castra habebat: Græci uerò
 in transitu, qui locus à plerisq; Græcorū voca-
 tur Thermopyla: ab indigenis autem atq; acco-
 lis Pyla. Hæc erant utrorunq; castrorum loca.
 Xerxe omnibus quæ ad uentum boream spectant
 usq; ad Trechinēposito: Græcis quæ per hanc
 continentē ad austrum & meridiem ferunt te-
 nentibus. Qui hoc in loco Persarū Græci appes-
 ribantur, hi fuere, Spatanorū trecenti armati,
 Tegaitarum & Mantienorum mille, totidem
 ex utrisq;. Ex Orchomeno Arcadia centum ui-
 ginti, ex reliqua Arcadia mille: Tot quidem ex
 Arcadia. A Corintho autem quadringenti. A
 Phlyunte ducati, & Mycenæorū octoginta: Hi
 Peloponneso adcrant à Boeotjs: Thespenses
 septingenti, Thebani quadringenti. Præter hos
 euocati erāt Locrenses Opuntj cū omni copia,
 & Phocensium mille. Ipsi enim Græci eos euoca-
 uerant, missis nuntijs, qui dicerēt se quidē præ-
 cursores aliorum uenisse, ceteras autem socios
 propediem expectari: tutelam uerò maris esse in
 Atheniensium præsidio Aeginetarumq;, &
 eorum*

eorū quibus res naualis iniuncta esset: Nec sibi quippiam esse formidolosum. Nō enim deū esse qui bellum Gracia inferret, sed hominem: nec mortale quēpiā aut esse aut fore, qui ex quo natus est, mali exors sit, & ut quisq; maximus est, ita ei debere maxima. Itaq; cum mortalis sit qui bellū inferat, ab opinione esse casurū. Hac illi audientes, in Trechinē auxilio ire. Erant his cum alijs duces sua quisq; ciuitatis, tum uerō penes quē summa imperij erat, quē maxime admirabantur, Lacedamonius Leonides Anaxandrida, qui Leontis, qui Eurycratida, qui Anaxandri, qui Eurycratis, qui Polydori, qui Alcamenis, qui Telecli, qui Archelai, qui Egesilai, qui Doriagi, qui Lobotis, qui Echestrati, qui Hegesis, qui Eurysthēnis, qui Aristodemi, qui Aristomachi, qui Cleonides, qui Hilli, qui Herculis filius fuit, adeptus ex inopinato regnū. Nam cum duo foret ei frātres natu maiores, Cleomenes & Dorieus, aberat a cura regionis adipiscenda. Verū Cleomene sine uirili sobole defuncto, & Dorieo iam non superstitē, sed & ipso in Sicilia uita functo, ita regnū ad Leonidē peruenit, qui Cleombroto maior natus erat. Is enim nouissimus fuit: Anaxandrida liberorum, habebatq; in matrimonio Cleomenis filiam. Qui dū se ad Thermopylas cōtulit, delegerat trecentos ē primoribus uiros, & quibus plij erant: Assumpseratq; eos Thebanos, quorū de

de numero feci mentionē, quorū dux erat Leon-
 tiades Eurymachi. Hac de causa Leonides de-
 dit operam ut Gracos sumeret solos, quod eos
 maxime insimulabat, quia cum Medis sentiret.
 Evocabat igitur eos ad bellum, sciendi cupidus,
 an unā mitterent auxilia, an ex professo adime-
 rent Gracia societatem. Sed illi aliud sentiens
 tes, tamen auxilia miserunt. Eorū qui cum Leo-
 nide fuere, primos miserunt Spartiata: ut his
 inspectis, alij socij in militiam proficiscerentur,
 nēne cum Medis sentirent, si eos superari audi-
 rent. Ipsi autem celebratis Carnijs (hac enim
 sacramorabantur eos) relicto Sparta custodi-
 bus, erant cum omni copia illuc celerrime iturū
 auxilio. Reliqui etiā socij ad id agēdum itidem
 animati (nam tempus Olympiadis in hac nego-
 tia inciderat) haud suspicati tā cito apud Ther-
 mopylus bello decernendum, præcursores mise-
 rant: Ita isti sibi faciendum statuerant. At ij
 Graci, qui apud Thermopylas erant, ubi ad in-
 gressum Persa aduentabat, metu perculsi, de
 cedendo consultabant. Cæteri Peloponnēses cē-
 sebant faciendum, ut reuoxi in Peloponnesum,
 isthmi custodiam agerent. Huic sentētia cum
 infensi essent Phocenses & Locrij, Leonides sua
 debat illic perstandum, & nuntios ad accersen-
 das subsidio ciuitates dimittendos, tanquam se
 paucioribus quā ut Medorum exercitum ar-
 cerent. Hac istis cōsultatibus, Xerxes equidem
 x quendam

quēdam ad speculandū, quot illi essent, & quid agerent, mittit. Audierat enim iam tum cum in Theſſalia eſſet, eò loci contractam eſſe exiguam copiam, eiꝛq; duces eſſe Lacedamonios, atq; Leonidem, è genere Herculis. Eques ubi ad ſtationem Græcorum ſucceſſit, contemplatur, aſpicitq; non ille quidē omnes milites (nam eos qui intra murum, quem excitauerant, excubabant, intueri nequibat) ſed eos qui extra murū agebant. Erant autem eo tempore, exterius manendi in Lacedamoniorum ſtatione uices. Eos animaduertit partim ſe ludo gymnāſtico exercentes, partim comam peſclētes. Hæc cum admiratione intuitus, eorū numero, ac cæteris omnibus plane cognitis, per ociū ſeſe recipit. Nemo enim illorum inſequebatur, ſed hominē magno contemptui habebant. Regreſſus ad Xerxem, cuncta quæ inſpexerat refert. Quæ Xerxes audiens, non poterat conieclare quidnam molirētur, tanquam quoad poſſent perituri pariter, & hoſtem perdituri. Sed cum ridiculam rem ſibi facere uiderentur, accerſit ad ſe Demaratꝛ Aſtoni, qui in exercitu erat: quē, ut uenit, interrogauit horum ſingula, cupiens noſſe quid ab Lacedamonijſ ageretur. Et ille: Audiſti, inquit, antea me, dum aduerſus Græciam proſciſceremur, de hiſ uiris. Et cum audiſſēs loquētem hac quæ euentura prouidebam, deriſui hæc huiſi. Quāquam mihi ſummū diſcrimē eſt aduerſus

uersus te rex ueritatē tuenti, audias tamē nū-
 quoq; ueritatem: Hi uiri ad nobiscum pugnan-
 dum de ingressu uenere, atq; hoc apparant. Nā
 ita sese apud eos habet consuetudo: Quoties adi-
 re anima periculū debent, tunc capita comunt:
 quod scies, si hos, & qui Sparta manserūt, sub-
 ageris: nulla hominū gens alia est quæ contra te
 rex audeat tollere manus. Etenim nunc aduersus
 regnū inter Græca pulcherrimū, atq; uiros
 præstantissimos tendis. Xerxe, quod hac ei ad-
 modum incredibilia uiderentur, interrogante;
 quo pacto tū illa copia cū suis pugnatura esset,
 rursus, inquit, pro uano me ducas, nisi hoc tibi
 ut ego annuo, usu uenerit. Hac dicēs, tamē Xero-
 xi nō persuasit. Itaq; quatriduū Xerxes super-
 sedit, ratus eos illinc fugā esse facturos. Quinto
 die cū putaret impudentiā illorū atq; temerita-
 tē esse inpermanendo, ira percitus, Medos in
 eos ac Gissios mittit, imperans ut illos caperent
 uiuos, & in conspectum suum abducerent. Me-
 di, ubi facto impetu in Græcos impressionē fece-
 runt, multi cadebant, alijsq; superuenientibus
 nihil tamen promonebant, etsi uehementer in-
 gruebant: palām facientes cum alijs omnibus,
 tum uerò ipsi regi, se quidem multos homines
 esse, at paucos uiros. Fuit autem hic pugna con-
 gressus inter diu. Pōst ubi Medi se agere tutabā-
 tur, cum uerò ipsi se subduxere. Persæq; subuen-
 tes excepere: ij, quos immortales rex appel-
 labat,

labat, quorum dux erat Hydarnes, tanquā facile hostem profligaturi. Vbi & hi cum Gracis congressi, nihilo minus quā Medis proficiebāt, sed eodem modo pugnabāt, utpote longioribus hastis quā Graci utentes, & in locis angustis, ubi nullus multitudinis erat usus. Ibi Lacedamonij dignam memoratū pugnam edebant, cum alijs in rebus ostentantes se perire inter impios pugnare, tum vero quod quoties terga uertebant, conferti fugiebant. Quos Barbari, dum fugientes cernerent, cum uociferatione & crepitu ingruiebant. At Graci rursus se conuercentes, aduersis pectoribus eos excipiebant: & quāuis innumera multitudine prosternebāt, aliquot tamen illic ex ipsis Spartiatis occubuerunt. Persa, posteaquā & cateruatim & uniuersis copijs iter occupare conati, nihil tamen promouebant, iterum sese receperunt. Fertur Xerxes cum ad spectaculum adesset, in ipso congressu pugnādi ter e solio resiliisse, quod uidelicet exercitui suo timeret. Posterō die nihilo melius Barbari praliati sunt. Nam sperantes fore ut illi, qui pauci essent & sauci, nequirent manus leuare ad pugnandū, cum conflixisset, eos Graci excepere, instructis ordinibus, & in suo quisque loco ac per nationes digesti, prater Phocenses, qui in monte ad iter obsidendum locati erant. Persa ubi nihil aliud quā pridie agendum uident, abscedunt. Ibi regē ancipitē, quod nā in re presenti

praesenti consilium capeſſeret, Epialtes Euride-
 moi allocuturus adiit, tanquã magna aliqua re
 ab illo remunerandus, indicauit ei tramitem,
 qui per montem ad Thermopylas ferebat: quo
 faciliorem eorum Gracorum qui illic erãt, euer-
 tit. Is poſtea Lacedamoniorum metu in Theſſa-
 liam profugit: cuius profugi Pylagora Amphi-
 ethyones apud Pylaam congregati, caput pecu-
 nia licitati ſunt: qui interiecto deinde tempore,
 ab Athenade viro Trechiniſio, Anticyra (nam
 illuc redierat) interceptus eſt. Quem etſi ob aliã
 cauſam, quam ego in ſequentibus reddã, Athe-
 nades hic interemit, nibilo tamen facilius ab
 Lacedamonijſis premio affectus eſt: Hunc in
 modũ Epialtes poſtea interiit. Eſt & alia qua
 fertur fama, Oneten Phanagora, virum Carõ-
 ſtium, & Corydalũ Anticyreſem, fuiſſe qui ea
 dixerint regi, & circum montem Perſas deduxiſſe:
 quod apud me prorsus fide caret. Nã hinc
 licet coniectemus, primum, quòd Gracorum Py-
 lagora, non Oneta & Corydali, ſed Epialta
 Trechini caput pecunia licitati ſunt, quòd ſcilicet
 eum cõpertiffimum haberent: Deinde quòd
 Epialtem ob hanc cauſam ſcimus ſe fuga prorsus
 fuiſſe: Poſtremo, quòd Onetes qui non erat Me-
 liſſis, ita demũ tramitẽ illum noniſſet, ſi in ea
 regiõne permultũ diuerſatus fuiſſet: ideoq; Epial-
 ta culpam aſcribo, quòd Perſas per montẽ cir-
 canduxit, & ad tramitem perduxit. Xerxes ea
 3 qua

qua Epialtes se cōfecturū spondebat probant,
 maiorem in modum latus, sine mora Hydarnē
 cum ijs, quibus praeerat, copijs misit. Ille circa
 lucernarum incensionem, id est, sub crepuscu-
 lum, ē castris profectus est, & tramitem ingres-
 sus, & quem tramitem indigena Melienses ue-
 stigauerunt: eoq; inuestigato Thessalos deduxer-
 re aduersus Phocenses eo tempore, quo Phocena-
 ses intersepto muris transitu, ad arcendum bel-
 lam in praesidio erant. Extrinsecus nihil admo-
 dum praeseptus transitus erat, cū nihil esset uti-
 lis Meliensibus. Etenim sic sese habet ille callis.
 Ab Asopo fluuius, qui per montis meat anfra-
 ctum, incipit, cui monti ac uia idē nomen est in-
 ditum Anopaea. Hac Anopaea per dorsum mon-
 tis extenta, desinit iuxta Alpenum urbem, qua
 prima est ex Locridibus, Melienses uersus, ac iux-
 ta lapidem nomine Melampygon, id est, nig-
 rum fontem, ac iuxta ἡρώων ἱερὸν, hoc est,
 malitiosorum sedes: ubi angustissimus callis est.
 Hac uia atq; ita se habente, Persae Asopū trans-
 mittentes, iter tota nocte fecerūt, à dextra Oe-
 taos montes, ad sinistram terram Trechinio-
 rum habentes: ac sub exortum aurora in cacu-
 men montis euaserunt: quo in loco (sicut super-
 rius ostēsum est) mille Phocensium armatarum
 praesidium excubabat, tum ad suam terrā, tum
 ad uiam tutandam. Nam transitus inferior, à
 quibus dictum est, custodiebatur, quod eam per

montem niam ultro ab Leonide acceptam obsequi
debāt, qui hoc modo Persas ascendisse animad-
uerterunt: Cum eos illi toto monte conscēdendo
propter frequentiam quercuū latuissent, tamē
edito multo strepitu (ut res postulat) frondium
subter pedes cōstratarū (erat enim cœli tran-
quillitas) Phocenses recurrerūt: & dū sibi ar-
ma induunt, cōfestim Barbari adfuere: qui com-
spicati uiros arma sibi circundantes, obstupue-
re: Quippe qui (ut in exercitu asseruatum fue-
rat) neminē sibi sperabāt occursurū. Ibi Hydar-
nes perterritus, ne Phocenses Lacedæmonij fo-
rent, Epialtē percontatus est, quisnam ille esset
exercitus. Mox certior rei factua, Persas tan-
quā in aciē instruxit. Quorū missilibus multis
crebrisq; Phocenses cū ferirētur, fugam fecerūt
in uerticē montis, gnari aduersum se ab initio
illos uenisse, & se praparabant tanquā perdi-
ti: Ita isti sentiebant. Verū eis spretis, ij qui cir-
ca Epialtem & Hydarnem erāt Persæ, rapidi
de mōte descēdūt. At ijs Gracis, qui apud Ther-
mopylas erāt, primum uates Megistias extis in-
spectis, indicauit mortē illis pariter & sibi im-
pendere. Deinde transfuga notum fecere, Persas
montē circuire: sed hi adhuc per noctis tempus.
Tertio loco significauere speculatores diurni,
quia uerticibus montis decurrerūt iam die illu-
cescēte. Hic inter se cōsultantes Graci, sententijs
discrepabant. Alij enim stationē non deferendā

suadebant, alij id dissuadentes cōtendebāt. Ita dissidentium partim abscedunt, dilapsiq; in suam quisq; urbem se recipiunt: partim, qui cū Leonide erant, ad illic perstandum se accingunt. Peritur autē ipse Leonides eos qui abscessere dimississe, de illorum vita sollicitus. Se uerō & Spartiatas, qui adestent, non facturos ē sua dignitate, si stationem deferrent, ad quam tutandam ab initio uenissent. Ceterum ego magis illi opinioni accedo, Leonidem posteaquā animaduertit socios ignauos, & inuitos esse ad periculum subeundum, ueniam eis abeundi dedisse, sibi uerō decedere inhonestum putasse: permanenti autem illic, ingentem gloriam futuram, & Spartam nunquam defuturam felicitatem sperasse. Si quidem iam inde ab initio moti belli Spartiasis à Pythia redditum erat oraculum, fore, ut aut Sparta euerteretur à Barbaris, aut rex eius occumberet: Quod oraculū hexametris illa uersibus reddidit, in hac uerba:

Vobis, amplinaga. colitis qui mania Sparta,
Aut urbs clara dabit Persa uictore ruinam,
Aut si non erit hoc, oriundus ab Hercule
quidam,

Flebitur extinctus rex in Lacedamonis ora.
Nam neq; tantorum, neq; uinferet ille leonum:

Sed Ionis, et cui⁹ reor haud tolerabile robur,
Alterutrū donec passim discerpseris horum.

Hac

Haereputantem Leonidem, cupidumq; gloria
 cōparanda, crediderim solum ex Spartiatis re-
 misisse socios potius, quàm illos qui abierunt in
 sententijs dissidentes tā deformiter abisse. Cui
 rei non minimo id mihi testimonio est, natem
 Megistiam huius expeditionis comitē, qui fere
 batur Acarnas esse, & à Melampode oriun-
 dus, pralocutum ex extis ea, quae erant euentus
 ra: eundēq; cum propalam à Leonide dimittere
 tur, ne secum periret, tamen abscedere noluisse,
 filium modo, qui ei unicus erat, unā militantem
 missum fecisse. Ita socij quos Leonides remitte-
 bat, ei obtemperantes abiere. Thespenses tan-
 tum atq; Thebani perstitere cū Lacedamonijis.
 Thebani quidē inuiti ac nolentes, quippe quos
 Leonides loco obsidum distinebat: Thespenses
 nerò libentissimi, qui negauerunt se Leonidi, es
 qui cū eo erat desertu, abscessuros: Permanen-
 tesq; unā cum illo occubuerūt, quorū dux erat
 Demophilus Diadromei. Xerxes sub exortum
 solis libaminibus faclis, tantisper moratus, dū
 tempus esset, quo forum solet maximè frequens
 esse hominibus, è castris monuit. Etenim ita ab
 Epialta erat mandatū. Nam descensu à mon-
 te cōpendiarins magis, ac breuioris multo spa-
 tij, quàm circuitus montis atq; ascensu. Bar-
 bari qui circa Xerxē erant, ad Leonidē & ad
 Gracos, qui cum eo erant, accessere: & illi tan-
 quam ad necēiam multo magis, quàm à prin-
 cipio

cipio fecerant, progressi sunt ad fauces introitus laxiores. Nam munitiones muri eos tuebantur. Et cum superioribus diebus in loca ardua prodeuntes dimicassent, tunc extra angustias facto concursu permulti Barbarorum cadebant. Nam duces à tergo sui quisque agminibus, verberibus, quae gestabant, unumquemque cadebant, assidue ad procedendum adhortantes. Multi eorum in mare decidentes, absumebantur, multo plures invicem iniui proculcabantur, cum nulla praeferentis ratio haberetur. Cumque scirent impendere sibi necesse ab iis qui montem circumvent, quod roboris habebant, id omne in Barbaros ostendebant, ingruentes ac sese intrudentes. Quorum plerisque, cum iam lancea diffracta essent, nonnulli gladiis Persas obtruncarent, tunc Leonides in hoc labore cecidit, navata strenuissima opera, & cum eo alij insignes Spartani: quorum ego tanquam strenuorum virorum nomina audiui, & quidem trecentorum omnium. Persarum quoque illic cum multi alij tam celebres ceciderunt, quam incelebres: tum vero duo Darij filij, Abrocomes & Hyperanthes: quos Darinus ex Phrataguna Atarnis filia tulerat. Atarnes autem Darij regis frater, Hystaspisque Arsamai filius: qui dum Dario filiam nuptum dedit, omnem insuper ei domum tradidit, ut qui esset unica pater. Hi duo Xerxis fratres super cadaver Leonida pugnantes occubuerunt, adeo vehementi Persarum

farum Lacedamoniorumq; conflictu, ut Graci
 ter hostibus in fugam uersis, cadauer Leonida
 uirtute subtraxerint : & consq; perstiterint,
 dum ij qui cum Epialte erant., adfuere : quos
 ubi audiere Graci, tum uerò pugnandi ardor
 immutatus est. Nam ad angustias uia sese rece
 pere : & introgressi murum, tumultu quendam
 occupantes, addensati insedere cuncti, præter
 Thebanos. Est autem tumultus ingressu, ubi nunc
 super Leonidem stat. lapideus leo. Hoc in loco
 defensantibus sese gladijs, qui adhuc eis supere
 rant, Barbari circumfunduntur, & manibus
 & uocibus incessentes. Alij ex aduerso urgen
 tes, & munitionem muri subruentes, alij undiq;
 que circumnuentes circumstantes. Lacedamo
 niorum atq; Thespiesium, cum tales extiterint,
 præstantissimus tamen extitisse fertur Diene
 ces Spartanus : quem antequam cum Medi con
 fligeretur, hoc dixisse aiunt, cum à quodā Tri
 chinio audisset Barbaros præ multitudine sa
 gittarum quas emitterent, solem obducere, tantam
 eorum esse copiam, adeo non expauesactus est,
 ut parui faciens Medorum turbam, responderit :
 Omnia sibi bona Trichinium hospitem nuncia
 re : si Medi solē obducerēt, se sub umbra cum il
 lis, non in sole pugnatuuros. Hæc & alia huiusmo
 di dicta memoratu digna, aiunt Dienece La
 cedamonium reliquisse. Secundum hunc è Lace
 damonijs duo fratres præstantissimi feruntur fuisse
 se,

se, Alphens & Maron, Orsiphanto geniti. E'
Theffpiensibus Dithyrambus Harmatidei. His
eò loci ubi ceciderunt sepultis, & q̃s qui prius,
quàm socij à Leonide remissi sunt, occubuerāt,
epigrammata his verbis inscripta sunt,

Terdecies centū hic certarunt millibus olim

E' Peloponneso bi modo mille viri.

Hac uniuersis superscripta sunt, illa peculiari-
ter Spartiatū:

' Nos Lacedamonj's refer hīc peregrine iacētes,
Exhibito illorum uocibus obsequio.

Hoc epigramma inscriptum est Lacedamonj's,
illud nati:

Nobilis hoc bustum est (Medi occidere) Me-
gista,

Sperchion ad flumiū, non sed inultus obit.

Qui uates obitū quamuis praesciret adeste,

Sparta haud sustinuit deseruisse ducet.

Qui hos epigramatis & cippi exornatū Am-
phictyones fuere, prater epigramma natis Me-
gista, quod Simonides Leoprepis filius, propter
hominis familiaritatē inscripsit. Ex hīs trecen-
tis duo, Eurytus & Aristodemus, feruntur ob
extremā lippitudinē è castris ab Leonida remis-
si, & in Alphenis decubuisse: & cōicato inter se
cōsilio, cū liceret aut salutē sibi parare Spartā
uersus, aut si reuerti recusarēt, unā cū alijs occū-
bere, in neutro horū qua licebat eis facere, inter
se cōuenisse: sed cū sentētijs discreparēt, Aristode-
mus

demus quidem pra ignavia remāſiſſe, Eurytus
 uerò audita Perſarū circuitione, petiſſe arma:
 ſeq; ei indutū iuſſiſſe ſeruum, ut ad pugnantes
 deduceret. Iſte ubi deduxit, fuga ſe mādanſiſſe:
 ſic dato in agmen impetu, occubuiſſe. Quòd ſi
 uel Ariſtodemus ſolus redire Spartam negle-
 xiſſet, aut ſi ambo reduces fuiſſent, uidetur mi-
 hi Spartiata nullam ijs pānā irrogaturi fuiſſe.
 Nunc altero corū extincto, in hunc, qui habens
 eandem occumbendi occaſionem, tamen occum-
 bere noluerit, neceſſario debuiſſe magnopere
 irāſci. Quidā hunc in modum, & ob hanc cau-
 ſam Ariſtodemum ſoſpitem rediſſe Spartam
 aiunt; Alij enim cum ab exercitu pro nuntio
 mitteretur, & poſſet pugna qua fiebat adeſſe,
 tamē reuſaſſe, ſed moratū in uia, fuiſſe ſuper-
 ſtitem: ſociumq; eius qui unā mittebatur, in pu-
 gnā ſpectum oppetiſſe. Ariſtodemus Lace-
 demonem regreſſus, probro & ignominia no-
 tatus eſt: probro, quòd cum nemo neq; igni, neq;
 alloquio impertinuit: ignominia, quòd Ariſtode-
 mus fugax appellatus eſt. Verū hic omnem ſibi
 obiectā culpā, in pugna apud Plataas geſta de-
 lenit. Fertur item alius ex eiſdē trecentis ſuper-
 fuiſſe, in Theſſaliā pro nuntio miſſus, cui nomē
 erat Pantita: ſed Spartā reuerſus, cū opprobriū
 eſſet, ſeſe ſtrangulaſſe. Thebani, quorum dux
 erat Leontides, ui retenti aduerſus regis copias,
 tamen à partibus Græcorum è quibus erāt, di-
 mica

micauerunt. At ubi res Persarum superiores
 esse animaduertunt, ibi à Grecis qui cū fue-
 rant, ad tumultum ire properantibus se disso-
 ciantes, manus ad Barbaros protenderunt; ad
 eosq; propius accesserūt, referētes (quod uerissi-
 mum erat) sese cum Medis sensisse, terramq; &
 aquam regi inter primos dedisse, ac ui coactos
 ad Thermopylas uenisse, & à culpa cladis illa-
 ta abesse. Hæc regi allegantes, quorum etiam
 Thebalos testes habebant, seruatæ sunt: non ta-
 men usq; quaq; fortunati. Nā barbari qui eos
 œpere, aliquot ut accedebant obtruncauerunt:
 pluribus iussu Xerxis regias notas inusserūt, à
 duce Leontida exorsi. Cuius filium Eurima-
 chum postea Plataenses quadringentorū The-
 banorum ducem, quod urbē ipsorum occupas-
 set, interemere: Hunc quidem in modum Greci
 ad Thermopylas dimicauerunt. Xerxes autem
 accitum Demaratum interrogauit, hinc orsus:
 Demarate, uirum te bonum esse iudicio uerita-
 tis experior. Qua enim dixisti, ea omnia perin-
 de euenere. Nunc hoc mihi pandito, quót nam
 sunt Lacedæmonij, quótue eorū tales in re bel-
 lica, an & uniuersi? Cui Demaratus: Mul-
 titudo rex, inquit, Lacedæmoniorum omnium
 magna est, & ciuitates multe. Quòd autē dis-
 cert aïs, à me scies: Est in Lacedæmone urbs
 Sparta octo millium ferme uirorum, qui omnes
 hi qui hic pugnauerunt similes: cæteri Lan-
 ceda

oedemonij non illi quidē similes, sed tamen uiri
 sunt strenui. Ad hunc Xerxes, Demarate, in-
 quit, agendum expone quo pacto hos uiros mi-
 nima cum difficultate subigamus. Tu nāq; cal-
 les quò tendant eorum consilia, utpote quorum
 rex fuisti. Cui Demaratus, Tum cum, inquit, me
 rex libēter cōsulas, equū est me tibi quod opti-
 mum sit expromere. Id quod uñ hoc pacto fiet, si
 trecētas naves cum suis propugnatoribus in orā
 Lacedaemonicam mittas. Adiacet autem illi
 insula nomine Cythera: quā obrui mari, quā
 extare, cōducibilis esse Lacedaemonius Chilon
 aiebat, uir apud nos sapiētissimus: uidelicet ex-
 pectans semper ab ea aliquid tale futurū, qua-
 le nunc ego expono: non ille quidē tuam classem
 prauidens, sed quāmcunq; similiter extimescēs.
 Ex hac igitur insula proficiscentes tui, Lace-
 daemonios territent. Ita illi domestico occupati
 bello, neq; tibi erunt infesti, neq; cetera Gracia,
 cum a tuis pedestribus copijs expugnabitur, au-
 xilia ferent. Subacta reliqua Gracia, Laconici
 per se reddentur inuvalidi. Quod nisi feceris, hoc
 fore expecta: Est Pelopōnēsi artus isthmus: quo
 in loco Pelopōnēsis omnibus coactis, alia tibi
 praelia superioribus atrociora futura prospicio.
 At si illud feceris, & isthmus hic citra praeliū,
 & cetera cinitates ultro tibi se dedit. Post
 hunc Ahamenes Xerxis frater, classis prae-
 fectus, cū ei colloquio interesset, ueritus ne Xerxes
 ad id

ad id agendum induceretur: Animaduerto, inquit, te rex uerba admittere niri, qui tibi prospere agenti inuidet, aut etiam res tuas prodit. His enim moribus uti Graci gaudet, ut & fortunato inuideant, & meliores oderint. Quod si è presenti conditione, cum naues quadringenta naufragiū fecerint, trecetas alias e cetera classe miseris ad obeundā Peloponnesum, profecto fiet nobis aduersarij pares ad decertandum. At si coniuncta classis fuerit, inoppugnabilis reddetur, & ante omnia nobis illi impares erunt: simulq; omnis exercitus nauticus terrestri, et inuicem terrestri una iter facies, nautico erit auxilio. Quos si distraxeris, neq; tu illis usui eris, neq; illi tibi. Tu uero tua ipsius bene constitueris, si aduersariorum res apud te nō agitaues. Hic illi bellū sistent, hac agēt, tot numero sunt. Illi enim per sese ad sibīp̄sis prospiciendum sufficiunt, & nos itidem ad prospiciendum nobis. Quod si Lacedamonij aduersus Persas in pugnam ibūt, impendētem sibi cladem handquam deuītābunt. Ad hac subiiciens Xerxes, Recte, inquit, Achamenes mihi uideris dicere, quod & faciam. Demoratus quod optimū ille quidē mihi sperat esse, id suadet: eius tamē sententia à tua superatur. Neq; uerò illud admitto, eum nolle rebus meis bene consultū, ut ex ijs quae antea ab hoc dicta sunt, & ex ipsa re cōfecto. Quoniam cuius quidem cuius secundū rebus pradi

prædito invidet, eumq; male odit: cum tamē patrio solo nihil eodem consultāte, quod optimum sibi videtur, suadet: nisi procul abfuerit à virtute, quales pauci sunt. Hospes autē hospiti prospera fortuna utēti, omnium est benevolentissimus, eiq; consultantī optime consulit. Quapropter ab insectatione, qua in Demaratū uteris hospitē meum, posthac abstinere te iubeo. Hac Xerxes locutus, inter casos trāsijt, ubi erat Leonides: quē cum audisset Lacedæmoniorum regem eundemq; ducem esse, iussit abscisso capite in crucē tolli: ut mihi cum alijs multis indicijs, tum hoc præcipue manifestum sit, regem Xerxem maxime omnium excāvisse in Leonidam viventem. Nam alioqui nūquam in defunctum hoc genere deliquisset: cū ex omnibus (quos ego novi) hominibus Persæ soleant viros in re militari præstantiores, honore afficere. Illi quibus imperatum erat, id executi sunt. Redeo ad eā narrationem, unde mihi discessum est. Lacedæmonij primi regem aduersus Græciā tendere acceperunt, atq; ita Delphos ad oraculum miserunt. Vbi responsū est id redditū, cuius paulo antē memini. Acceperūt autem mirū in modum. Demaratus enim Aristonias, qui profugit ad Medos, nō ille quidē Lacedæmonijs benevolus, ut et ego arbitror, et ratio dicat, tamē hoc fecit, siue in hoc bene illis consultū vellet, ut cōiēctare licet, siue quod insultaret. Nā posteaquā

Xerxes statuit aduersus Graciã sumere expeditionẽ, id Demaratus qui Susis erat, cũ accepisset, censuit Graci esse indicandũ, sed cũ aliter nequiret, quippe periculosum erat, ne deprehenderetur, hanc rem cõmentus est: Sumptis duarũ tabellarũ pugillaribus, ceram illinc eradit. Deinde in eorũ ligno cõsiliũ regis exarat. Quod literis exaratu, rursus cera inducit, ne quid negotij apud uiarum custodes exhiberẽt pugillares cui ferretur. Qui ubi Lacedamonem allati sunt, non poterãt eos Lacedamonij interpretari, antequã (ut ego accipio) Cleomenis filia, eademq; Leonida uxor Gorgo, illos admonuit, ipsam rẽ interpretata, iubens cerã effringi. Fore enim ut literas in ligno reperirẽt. Ia ei auscultantes Lacedamonij, literas repertas relegerũt, easq; deinde ad Gracos dimiserunt.

HERODOTI HALI-
CARNASSEI HISTO-
RIARVM LIBER VIIIL
QVI INSCRI-
BITVR
VRANIA.

ATQVE hac quidẽ ita gesta dñ-
cũtur esse. Graci autẽ, quib⁹ res
classiaria delegata erat, hi fue-
re Atheniẽses, qui naues centũ
viginti septẽ prabuere, in cõlis sibi
Plataen

Plataensibus: qui etsi rei nautica inexperti, tamen strenuè alacriterq; pro se illorū naues armauerāt: Corinthij, qui attulere naues quadraginta: Megarēses, qui uiginti: Chalcidēses totis de sibi ab Atheniēsis prabitas armauerunt: Aegineta undeuiginti: Sicyonij duodecim: Laedamonij decem: Epidaurij octo: Eretrienses septem: Træxenij quinq; Styreensēs duas: Chytotidem: cum totidem penteconteris, id est, nauibus quinquagenū remorū, quibus auxiliares erant Locri: Opuntij cum septem pēteconteris. Ha naues ad Artemisiū in statione erant: quarum quot quiq; attulerunt, mihi dictū est. Vniuersarum uerò prater penteconteros, ad Artemisium coactarum numerus fuit ducentarum septuaginta unius. His ducem, penes quē summa imperij esset, Spartiata prabuerunt Eurybiadem Euryclida. Nam socij negauerunt se, nisi Lacon esset imperator, secuturos esse Athenienses ductores, sed exercitum, qui futurus erat, soluturos. Etenim iam inde ab initio, antequam in Siciliam ad societatem ineundam mitteretur, agitatū sermonibus erat, tanquam expediret rem nauticam Atheniensibus permittere. Caterū recusantibus socijs, cessere Athenienses, quod magnificarent Graciam superesse, quam intelligebant esse perituram, si de principatu contenderent, rectè sentientes. Nam intestina seditio tanto deterior est bello, quod

concorditer geritur, quanto bellum deterius est pace. Hoc itaq; ipsum intelligentes, non repugnandum putauerunt, sed tantisper concedendū, quoad magnopere illis indigebāt, quemadmodum constituerant. Siquidem posteaquam expulso Persa iam de illius terra diiudicabāt, superbiam Pausaniae causati, Lacedemonios ducatu abdicauerunt. Verum hac posterius gesta sunt. Tunc autem ij Graci qui ad Artemisium se contulerant, ubi uiderūt & multum nauium ad Aphetas esse cōtractum, & omnia plena exercitu hostili, percussī metu, quōd praeter opinionem suam expectationēq; res Barbarorum succederent, consultabant de faciēda fuga ex Artemisio interiorē in Graciam. Quorum consultatione cognita, Euboi obsecrabant Eurybiadem ut aliquantulum temporis presteret, usquedū ipsi liberos atq; domesticos subducerent. Vbi non persuadent, ad ducē Aetheniensem Themistoclem transgressi, paciscuntur cum eo triginta talentis, ut tādū ante Euboeam perstaret, donec pugna navali decerneretur. Themistocles hac ratione Gracos retinuit. Eurybiadē ex hac, tanquam ex sua ipsius pecunia, quinq; talentis impertit. Hoc persuaso, Adimantum Oxyti Corinthiorum ducem, qui solus reuertebatur, negans se permansurum, sed ab Artemisio profecturum, ita allocutus est iurciuādo interposito: Tu uerò haudquaquam

nos deferret, quem ego maioribus donabo munere
 ribus, quam quarex Medorum tibi mitteret
 socios deferenti. Hac locutus, statim ad navem
 Adimanti tria misit argenti talenta. Isti pec-
 unia corrupti, cum Eubæis gratificatus est
 Themistocles, tum reliquum pecunia quam ac-
 ceperat laresfecit, quam eum interuertisse ideo
 latuit qui acceperant, quod putabant eum ab
 Atheniensibus ad hoc ipsum profectum esse.
 Ita in Eubæa perstitere, ac praliū fecere, quod
 ita gestum est: Barbari cum ad Aphetas circa
 diluculum uenissent, cumq; id quod etiam antè
 audierant cernerent, paucas Græcorum naves
 ad Artensium stationē habere, libidine tene-
 bātur aggrediēdi, si forte eos interciperēt. Ca-
 terū ex aduerso innadēdū non uidebatur, ne se
 conspectū obuiā tendentibus Græci fugā capes-
 serent, noxq; fugientes exciperet. Sed euenire
 oportebat, ut hi effugerent, & illorum insidian-
 tium ne sacrificulus quidē euaderet. Igitur ad
 hanc rem transigendū hoc sunt machinati: Du-
 cētas ex omnibus nauibus delectas extra Scia-
 thum circumagunt, iuxta Capharea & Gere-
 stum ad Enripum, ne circumuehētes Eubæam
 ab hoste cernerentur, sed eum circumuenirent:
 ducentis quidem nauibus qua hac irent, uiam
 qua retro ferebat, obsepientibus, reliqua uerò
 classe ex aduerso ingruente. Hoc capto con-
 silio quas constituerant naves miserunt, non

non habētes in animo ipsi eo die Gracos adoriri: nec prius quā́m signum quod cōuenerat cam ijs qui circumuehebātur, ab illis ederetur iam de suo aduentu. His circummissis nauibus, reliquarum apud Aphetas numerum inibant. In quibus recensendis dum occupati sunt, Scyllias quidam Scionaus, qui ijsdem in castris erat, omnium ea tempestate hominum optimus uisitor: qui etiam in naufragio ad Pelium factō, multam pecuniā Persis seruauit, multa & sibi lucratus est. Hic Scyllias iampridem in animo habuerat ad Gracos transire: sed cum ad eam diem non fuisset naclius occasione: tunc ad Gracos trās fugit, sed incertum quonam modo illinc transierit. Demiror tamē, si uerum est quod refertur. Refertur enim cum ex Aphetis mare subisset, non prius emerfisse, quā́m ad Artemisium peruenit, octoginta ferme maris stadia emensus. De hoc uiro et alia memorantur, partim mēdacys similia, partim uera: de quo mihi ea probatur opinio, eum nauigio ad Artemisium peruenisse. Is ubi eō peruenit, Gracos certiores fecit & naufragij facti, & naniū ad circumueiendam Eubæam dimissarū. Hoc illi audito inter se collocuti sunt: & cum multa essent sententia dicta, illa euicit, ut eum diem illic maueretur, & in statione perstaretur: dehinc media nocte soluentes profiscerentur, & classi hostium quæ circumageretur, occurrerent. Post hac

hac ubi nemo se ex aduerso fert, observato diei
 crepusculo, ipsi feruntur in Barbaros, animo exa-
 periunda fortuna cum in pugnâdo, tum in pera-
 rumpendo. Quos Xerxiani milites ducésq; pau-
 ci cum navibus venientes in se conspicati, ma-
 gna hoc illis demētia dantes, & ipsi naues edu-
 cunt, sperantes, facile se illos ire interceptum.
 Merito sanè sperantes, quòd viderent paucas
 esse Gracorum naues, suas verò multo plures atq;
 velociore. Itaque prae contemptu illos in media
 concludunt. Ex Ionibus tamen, qui cum Gracis
 bene volebant, inuiti militabant: magna cala-
 mitatis loco ducentes, quòd viderent circumue-
 niri illos, quorum neminem animadverterent
 esse rediturum. Adeo enim infirma res Graca-
 rum esse videbatur. At ij Iones quibus id quod
 fiebat voluptati erat, pro se quisq; admitteba-
 tur, ut ipse primus aliqua navi Atheniensium ca-
 pta, donum ab rege acciperet. Nam apud exer-
 citum plurimus erat per hos de Atheniensibus
 sermo atq; respectus. Graci, ubi eis signum da-
 tum est, primum conuersis in Barbaros propria
 puppès in medium coegerunt. Deinde secunda
 signo dato opus capeſſunt: quanquam in exigua
 spatio deprehensi: & à fronte mox triginta
 Barbarorum naues excipiunt, in quibus & Phi-
 laonem Chersis filium Gorgi Salaminiorum re-
 gis germanum, & in eo exercitu virum eximium.
 Gracorum autem primus nauem hostium cepit

vir Atheniensis Lycomedes Aeschrei, idemque
 palmā rei bene gesta retulit. In hac pugna cum
 inuicem nunc hi, nunc illi superiores essent, in-
 teruentu noctis dirempti sunt: & Graci qui-
 dem ad Artemisium reuerti. Barbari uero ad
 Aphetas, multo maius opinione sua certamen
 experti. In hoc praelio solus ē Gracus qui cū rege
 erant, Antidorus Lemnius ad Gracos trans-
 fugit: quem Athenienses ob eam rem tractu so-
 li in Salamine donarunt. Vbi nox affuit (erat
 autem anni tempus media aestas) immensa uis
 aquarum extitit per totam noctem, & dira to-
 nitrua à Pelio. Cadavera quoque ac naufragia
 ad Aphetas efferebantur, & circa nauis pro-
 ras excipiebantur, & remorum palmulas per-
 turbabant. Hec audientes qui illic erant milia-
 tes, metu consternebātur, credentes se esse utiq;
 perituros, ut qui in tantū malorū deuenissent.
 Quippe quos antequam respiraſſent ē naufraga-
 gio & tempestate, quae ad Pelion extiterat, ex-
 cepisset atrox pugna nautalis, ex pugna nautali
 vehemens imber et ualidi aquarum in mare di-
 scursus, ac dira tonitrua. Et istis quidem huius-
 modi nox contigit. At q̄i quibus negotium da-
 tum erat ut Eubaeam circumirent, quanquam
 eadem nox, tamen multo etiam atrocior erat:
 tanto quidem, quanto maius est, quod eos dum
 in pelago ferrētur inuasit, & tristis exitus fuit.
 Ut enim eos cursum tenentes tempestas ac plu-
 uia

nia adorta est, cum essent ad concava Eubœa, ac flatu ferrentur, ignari quò efferebantur, ad petras impingebantur. Et id omne à deo fiebat, quò Græci classi par redderetur id naniū quod supererat, nec multo plus foret. Atq; hi quidem circa Eubœa cōcava periere. Barbari uerò quò apud Aphetas erant, ubi ipsi libentibus dies illuxit, naues suas stabilierunt, satū habentes, cum malè rem gessissent, quietem agere in præstis. At Græci auxilio tres & quinquaginta naues Attica supervenere: quæ suo aduentu illis tum animum addiderunt, tum nantium attulerunt, eos Barbaros qui Eubœam circumuehebantur tempestate illa qua extiterat, cunctos interficere. Itaq; Græci eadem qua pridie observata hora, profecti, naues Cilicum innasere. Quas ubi corrumpere, & nox aduenit, iterum se ad Artemisium receperunt. Tertio die Barbarorum duces tum indigne ferentes à tantula se classe nexari, tum à Xerxe supplicium timen-tes: non expectandum sibi amplius censuerunt, ut Græci priores pugnam capeßerēt, sed instruitas naues circa meridiem eduxerunt. Contigit autem, ut per hos eosdem dies & hac navalia prælia, & illa in Thermopylis terrestria gererentur. Erat autem omne certamen his in mari de Euripo, quemadmodum illis qui cum Leonide erant de transitu arcendo. Græci quidem sese adhortabantur, ne Barbaros intrare Græ-

ciam sinerent: Barbari uerò, ut Græcorum co-
 pûs profligati, transitu potirentur. Procedente
 Xerxianorû classe in aciem ordinata, dū Gra-
 ci se apud Artemisium immotos tenerent: tunc
 eos Barbari ut comprehenderent lunata classe
 circumdabant. Ibi Græci ex aduerso produn-
 tes conflixere. • Qua in pugna pari Marte pu-
 gnatum est. Nam Xerxiana classis præ magni-
 tudine & copia sua in se incidebat, perturbatis
 nanibus & mutuo incurfantibus resistebat: ta-
 men neq; cedebat. Indigna enim res uidebatur,
 à paucis nanibus infugam conuersti. Itaq; mul-
 ta Græcorum naues interibant, multi etiam ui-
 ri, sed multo plures Barbarorum & naues &
 uiri: atq; ita dimicantes, utriq; ab alteris ab-
 fceßere. Hoc in pralio Xerxianos inter milites
 optimam Aegyptij nauauerunt operam, cum
 alijs magnis editis operibus, tū hoc quod quin-
 que Græcas naues cum ipsis propugnatoribus
 cepere. E' Græcis eo die præstantissimi exstiterè
 Athenienses, & inter Athenienses Clinias Al-
 cibiadi filius: qui domestico sumptu ac pro-
 pria navi, cum ducentis uiris militabat. Vbi
 utriq; libenter in diuersum abiere, ad suas sta-
 tiones sese recepere. Græci dirempto pralio re-
 uecti, etsi casorum corporibus ac naufragijs po-
 siti erant, tamen quòd male affecti essent, præ-
 cipueq; Athenienses, quorum dimidium na-
 uiam uulneratum erat, defugiendo in alteriora
 Græc

Gracia deliberabant. Themistocles, reputans se ab amicitia Barbari Iones & Cares abduceret, fieri posse ut reliquos superarent: dum Eubœi pecori ad mare propellunt, illuc duces contraxit: eiq; dixit se astutiam quandam habere, qua speraret, optimos quosq; sociorum ab rege abductum iri. Hactenus rem enudauit, addiditq; ad eam transigendam hoc ab illis agendum esse, ut Eubœicorū pecorū quantum uelles quisq; macclaret. Satius enim esse suorum copijs illos potiri quàm hostem. Ac monuit, ut suis quisq; popularibus praeceperet ignem accendere: sibi autem de discessu sub tempus opportunum cura fore, ut sine noxa abirent. Hoc illis probatum cum esset, accensis ignibus ad pecora est itum. Nam Eubœi contempto Bacidis oraculo tanquam nihil dicente, neq; exportauerāt quicquam, neq; importauerāt, uelut impēdente eis bello, res sibi quoq; ipsis obscuras effecerant. Ita enim habebat de his oraculum Bacidis:

Dum iuga Barbaricus canabacea iaculat in
aquor,

Eubœa capra mugientes fac procul absint.
His uersibus cum nihil illi niterentur, tametsi mala tum aderant, tum impendebāt, fiebat, ut in plerisq; aduersa fortuna uteretur. Dum hac illi agebant, aduenit ex Trechine speculator. Nam ut erat apud Artemisium speculator Polyas, genere Anticyrensis, cui datam erat ne-
gotium

gotium cum expedito nauigio aëliario, ut re-
 nunciaret his qui apud Thermopylas erant, an
 classis discessisset. At Abromychus Lyficus A-
 theniensis, apud Leonidā, paratus cum lembo
 ad nuntiandum ijs, qui ad Artemisium age-
 bāt, si quid noui pedestribus copijs contigisset.
 Hic igitur Abromychus adueniens indicauit
 ea, quæ circa Leonidam et eius exercitum gesta
 erant. Quæ isti re audita, non iam sibi differen-
 dum habitum putauerunt: sed ut quique locati
 erant, abscesserunt: primi Corinthij, postremo
 Athenienses. Quorum Atheniensium uelocissi-
 mis nauibus delectis, Themistocles ad aquas
 potabiles conferens, in lapidibus literas incide-
 bat: quas postero die Iones ad Artemisium ue-
 nientes legerunt in hæc uerba: Veri Iones, hæc
 in te facitis, militantes aduersus patres, &
 Graciam redigentes in seruitutē. Sed quod pra-
 cipuum fuerit, state à nobis. Sin hoc facere non
 potestis, saltem nunc sitis in medio: quod &
 ipsi facite, & Cares nunc faciant obsecrate.
 Quòd si horum neutrum agere licet, & maio-
 ri necessitate estis obstricti, quàm ut possitis
 desciscere, in re gerenda, dum pugnam conseris-
 mus, sponte agatis instrenue, memores à nobis
 nos esse oriundos, & inimicitiarum nobis cum
 Barbaro principiū à nobis extitisse: Hæc The-
 mistocles (ut arbitror) ancipiti concilio scri-
 psit: ut si litera regem laterent, Iones induce-
 ret

res ab rege ad se deficiendum: sin ad eum deferrentur, darenturq; crimini, infidos eidem redderet Iones, ut à pralijs naualibus summo-nerentur. Postquam hac Themistocles inscripsit, extemplo uir quidā Histiaeus nauigio aduectus, Barbaris nuntium attulit, Gracos ab Artemiso profugisse. Illi homine quod fidem non haberent, seruari iussu, naues ueloces ad rem explorandam miserunt. Quae per istos renuntiata, ita simul atq; refulsit sol, omnis clas- addensata ad Artemisium contendit. Vbi ad meridiem usque immorata, mox ad Histiaeum processit. Eo appulsi, urbe Histiaeorum petiti sunt, & optimam portionem agri Histiaei. Ma-ritimosq; uicos omnes perculsauerunt. Dum isti hoc in loco agunt, Xerxes preparatis quae ad casus pertinebāt, praconem ad classiarios mit-tit. Hac autem preparauerat: Quicumq; è suo exercitu apud Thermopylas caesi (erant autem uiginti milia) eorum mille ferme relictis, ca-teros depressa fossa humanit: & ne à clas-sia exercitus cerni possent, eam humum exagita-uit, folijsq; cōstrauit. Præco ubi ad Histiaeā per-uenit, facto totius exercitus certu hac dixit: Vie-ri socij, rex Xerxes dat ueniam cuiusq; libet, relictis ordinibus ire usum, quemadmodum pro-gnatus cum auentibus hominibus, qui se supe-raturos sperauerant copias regis. Hac denun-tiante pracone, mox nihil infrequentius quàm nauig.

naugia fuit, ita multi misere cupiebant. Prose-
cti eo, non omnes Lacedamonios esse ac The-
spientes credebant, qui strati iacebant, cum
etiam seruos cernerent. Itaq; re eos qui trans-
misere non latuit. Hoc Xerxes circa suorum
cadauera fecit, rem profecto ridiculam, ut mille
iacentes extarent, ceteri uerò conferti eundem
in locum quater milleni comportati sitiq; es-
sent. Atque hunc quidem diem in spectaculo
consumpserunt. Postero autem Classiarū Hi-
stiaam ad classem remeauerunt. Reliqui qui
cum Xerxe erant, iter ingressi sunt, ad quos
pauci quidam ab Arcadia perfuga uenerunt,
uictus inopes, & operam suam prestare cu-
pientes: qui in conspectu regis adducti, inter-
rogatiq; cum ab alijs Persis, tum uerò à quo-
dam precipue de Græcis, quidnam illi agerent,
responderunt eos agere Olympia, & spectare
certamen gymnicum atq; equestre. Rursus eo-
dem percontante, quodnam illis præmium esset
propositum, propter quod certarent, Oleaginā
coronam inquirunt esse qua donarentur. Ibi Ti-
granes Artabani filius, generosissimam dixit
sententiam, quæ apud regem protimida est ha-
bita. Audiens enim præmium illis coronam
esse, non pecuniam, silentium tenere non potuit,
quin coram omnibus diceret, Pater Mardani,
in quos uiros induxisti nos ad pugnandum: qui
non pecuniarum certamē agitent, sed uirtutis?

Hoc

Hoc ille dixit. Eo interim tempore post acceptam apud Thermopylas calamitatem, confestim Theſſali caduceatores ad Phocenses mittunt, utpote ijs infensi, cum semper antea, tum precipue post nouissimam cladem. Et enim non multu ante hanc regis expeditionem annis, cum ipsi Theſſali & eorū socij omni cum copia bellum Phocensibus intulissent, à Phocensibus fugati sunt ac male mulctati. Nam cum ad Paronasum usq; processissent Phocenses, secum habentes Telliam uaticinum illum Helaum, ibi Tellias hic huiusmodi rem eis commentus est: Sexcentos viros e Phocensibus praestantissimos gypso, tam ipsos quàm arma illinit: eosq; sub noctem in Theſſalos dimisit, dato praecepto, ut quemcunq; albicantem non cernerent, eum obtruncarent. Hos primum Theſſalorum excubitores, aliud quoddā prodigium esse arbitrati: deinde ipse exercitus adeo exhorruerunt, ut tribus millibus caſorum atque scutorum Phocenses positi sint: quorum scutorum dimidium apud Abas, alterum dimidium apud Delphos dedicauerunt: & ex decima pecuniarum huius pagna facta sunt statuae grandes, quae circa tripodem e regione delubri Delphis uisuntur: & altera eiusmodi, in Abis reposita. Hoc Phocenses in peditatum Theſſalorum, à quibus obsidebantur, egerunt. Equitatum quoq; eorundem, qui in suum agrum incurſauerat

uerat, in sanabili clade afflixit. Ad ingressum enim qui est iuxta urbem Hyampolim, depressa ingenti fossa amphoras illie inanes deposuerunt, humumq; desuper iniecerunt, eamq; reliquo solo exaequauerunt: ubi cum Thesalos expectarent incursumos, in eos Thesali impetu dato, tanquam rapturi in amphoras inciderunt, ibiq; equorum crura cōfracta sunt. Ob hac ambo Phocensibus infensi Thesali, misso caduceatore ita dixerunt: Nūquid dissimulatis amplius Phocenses agnoscere non esse uos nobis pares, qui & antehac inter Gracos, quandiu partes illorum nobis placuerint, semper uobis antecellimus, & nunc apud Barbarum adeo pollemus, ut penes nos sit & agro uos exuere, et in seruitutem redigere? Quam facultatem etsi obtinemus, tamen iniuriarum non sumus memores, nisi ut eo nomine quinquaginta talenta rependantur: & nos uobis recipimus, omnia uos ab agro uestro damna auersuros. Hac Thesali Phocensibus denunciabant, quod soli Phocenses inter eius loci homines cum Medis non sentiebant: idq; nulla alia causa, ut ego coniectura comperio, quam Thesalorum odio, partes Medorum, ut mihi uideatur, secuturi, si Thesali partes Gracorum fouissent. Hac deferentibus Thesalix, negarunt se Phocenses pecuniam daturus: & sibi itidem ut Thesalix facultatem esse sentiendi cum Medis, si aliter sentire uellent: sed nequaquam fore,

re, ut sponte essent proditores Græcia. His uero
 his renuntiatis, adeo Theßali sunt in Phocenses
 indignatione perciti, ut Barbaro duces itineris
 extiterint, & ex Trechina Doridem regionem
 incurſauerint. Nam eius regionis podion angu-
 ſtus illic, octoginta non amplius ſtadia in latum
 protenditur. Inter Melidem ac Phocensem re-
 giones ſitus urbis olim Dryopia erat. Hac au-
 tem regio, Dorum, qui ſunt in Peloponneſo, me-
 tropolis eſt. Hanc igitur Doridem, regionem in-
 greſſi Barbari, nihil admodũ laſerũt: cum Me-
 dus enim, eſſi Theßalis non uidebatur, ſentien-
 bant. Poſteaquam è Doride in, Phocidem in-
 greſſi ſunt Barbari, ipſos quidem Phocẽſes non
 ſunt adepti, quorũ nonnulli cacumina Parnaſſi
 conſcenderant (qui uertex eſt iuxta urbẽ Neo-
 nem illic ſitam, nomine Tiſhorea) eoq; ſe rece-
 perunt: ſed plures ad Locros Oxolas in urbem
 Amphiffam, qua ſupra Criſæum ſita eſt cam-
 pum: omnem tamẽ agrum Phocensem incurſa-
 uerant: Sic enim ducebantur à Theßalis. Et om-
 nia qua naſti ſunt, igni ferroq; uasťarũt. Vr-
 bes etiam ingreſſi, ignes in ſacras ades iniece-
 runt. Nam peragrantes eam iuxta Cephiffum
 amnem cũcta populati ſunt, & hinc urbẽ Dry-
 mon incenderunt, illinc Charadram, & Ero-
 chum, & Tethronium, & Amphicæam, &
 Neonem, & Perdieas, & Triteas, & Eliteam,
 & Hyampolim, & Parapotameos, id eſt, flu-
 minis

minis accolas, & Abas, ubi delubrum Apollinis erat locuples, & thesauris donarijsq; compluribus exornatū: in quo ut tunc, ita nunc redduntur oracula. Hoc delubrum posteaquam diripere, incenderunt. Phocensium etiā quosdam per montana insecuti ceperunt, & mulieres aliquot, quas pra multitudine suprantium extinxerūt. Pratergressi quoq; fluminis accolas, peruenire ad Panopeas. Vnde bisariam copia iam diuisa fuerunt: quorū plurima pars ac ualidissima, cum ipso Xerxe Athenas uersus tendens in Bæotios, in agrum Orchomeniorum ingressa est. Bæotij cum Medis uniuersi sentiebant: quorum urbes uiri Macedones in eis collocati, qui ab Alexandro missi fuerant, seruauerunt, uolentes planum facere Xerxi, Bæotios sentire cum Medis. Et hi quidem Barbari hac iter intenderunt: Cateri uero cum suis ducibus Paruasum a dextra prastringentes, ad templum quod est Delphis processerunt, quicquid agri Phocensis nanciscebantur, id omne fœdantes. Nam & Panopeorum oppidum deflagauerunt, & Dauliorum, & Aeolidensium. Ideo autem hæc ab alijs seiuncti pergebant, ut direptio, quod Delphis est, templo, pecunias representarent Xerxi regi: qui omnia quæ in eo templo erant memoratu digna, melius norat (ut ego audio) quàm quæ in aedibus suis reliquerat, per amulsi assidue referentibus cum alijs, tum præcipue

eipue Cræsi Haliattis filij donaria. Hoc Delphi cum audissent, in extremam prorsus deuenere firmidinem. Qua attoniti, deum de sacra pecunia consultarunt, nunquid ea humi defoderent, an alium in locum transportarent. Eas deus illis interdixit ne amouerent: se enim sufficere esse ad res suas tutandas. His auditis, Delphi de semetipsis curandum putauerunt, liberis uxoribusq; in Achaiam traieclis. Plerique vertices Parnassi superauerunt, & ad Corycium antrum, quidam ad Amphissam Locridem se subduxerunt: Deniq; omnes Delphi urbem deseruerunt, præter sexaginta uiros, ac prophetam, id est, uatitimum. Postea uerò quàm Barbari subeuntes appropinquabant, templumq; cernebant, interim propheta, cui nomen erat Acerasros, inspicit ante delubrum sacra arma prolata è cœclauis, quæ intus proposita fuerat, quæ nefas erat cuiquam mortali contingere: quod ostentūq; Delphi qui aderant perrexit nuntiatū. Vbi Barbari properantes peruenere ad fauam Minervæ quod est ante templū, tum uerò etiā maiora quàm superius prodigia representata sunt: res profecto hæc ualde miranda. Nam arma Martia, sua sponte extra delubrum proposita apparuerunt. Quod tamen secundo loco actum est, ex omnibus miraculis, maxima est admiratione dignum. Cum enim Barbari ad sacellum Minervæ, quod est ante templum, accederent,

interea è cælo fulmina in eos deciderunt : & à Parnasso duo abscissi uertices , magno cum fragore sunt deuoluti, permultosq; eorū interceperunt. Atque ex ipso sacello Minerua uociferatio inubilatioq; extiterunt. Quibus omnibus pariter ingruentibus, terror incussus est Barbaris, ut fuga se mandarent. Ea re cognita, Delphi descendentes magnam eorum stragem edidere. Qui supersuere, reuera ad Bæotios effugerunt : & cum redissent, referebāt (ut ego accipio) alia se præter ea quàm dixi miracula, uidisse, duos armatos humana natura augustiores instituisse, sibi eadem facientes atq; insequentes : Hos duos Delphi aiunt indigenas heroes esse , Phylacon & Autonoum, quorum fama usuntur. Phylaci quidem, secundum ipsam niam super adem Minerue : Autonoi uerò prope Castaliam sub Hyampeo uertice. Saxa quæ à Parnasso deciderunt adhuc ad nostram usq; memoriam integra extant in fano Minerue pro templariis locata, ad quod per Barbaros deuoluta peruenere. Atque hic receptus à templo horum uirorum fuit. Graecorum classis ab Artemisio profecta, rogatu Atheniensium ad Salaminem substitit. Quod ut facerent, ideo rogauerant Athenienses, tum ut liberos atq; uxores ex Attica subducerent, tū ut consultarent quid sibi agendū esset. Nam in rebus quæ contigerant consilium capiendum habebant, tanquam opinione frustrata: quippe qui

qui putassent inuenturos se Pelopönenses, ad excipendum Barbarū in Eubœa subsidentes: horum nihil inuenerāt, sed audiebant illos isthmū iuro sepire: hoc plurimi facientes, ut ipsi superessent, & terram suam obtinentes tutarentur, omisit ceteris. Hæc Athenienses cum audissent, ita socios obsecraruunt, ut ad Salaminem sisterent classem: Quò alijs appulsis, Athenienses in terram suā profecti proposuere edictum, ut qua quisq; Atheniensium ratione posset, seruaret liberos atq; domesticos suos. Ibi plurimū eorum suos in Træzenem miserunt, quidam in Aeginam, nonnulli in Salaminem, pro se quisq; properantes sua pignora exportare, quò dūellet oraculo obsequi: & ante omnia, quod Athenienses aiunt, ingentem anguem arcis custodem in templo fuisse obseruatum. Et tanquā re uera essent qua dicunt, serpentimēstrua nō cessant libamina proponere, qua sint è melle confectæ: qua cum semper superioribus depascerentur, tunc illibata manserunt. Id cum ipsa templi antistes indicasset, eo magis Athenienses eoq; promptius deseruere arcem, tanquam à deo etiam destitutam. Exportatis itaq; rebus omnibus, ad eadētra nauigauerunt. Posteaquam eos qui ab Artemisia soluerant, ad Salaminem substitisse audierāt, reliqui classiarij qui ad Træzeniam erant, eodem confluxere. Nam ut in Pogonena Træzeniorum portum coiretur, erat edictum,

Pluresq; multo contractæ sunt naues, quàm ad Artemisium decertauerant: & à pluribus ciuitatibus eodem, quò ad Artemisium duce Eurybiade Emyclidæ, uiro Spartiata, non tamen è genere regio: quarum multo plurimas ac maximè ueloces obtinebant Athenienses: qua classis ex his constabat: Ex Peloponneso Lacedæmonij sedecim naues præstabant: Corinthij totidem quot ad Artemisium præstiterant: Sicyonij quindecim: Epidaurij decem: Træzenij quinq;: Hermionenses tres. Hi Dorici generis ac Macedonia gentis, Hermionensibus exceptis, ex Eriæno & Pindo & Driopide nouissimè profecti. Nam Hermionenses Dryopes sunt, ab Hercule & Meliensibus è regione qua Doris nunc uocatur, abducti: Hæ copię Peloponnesiũ erant. Eorum quĩ sunt in exteriorẽ continente, Athenienses suprà quàm ceteri naues præstabant soli centum octoginta: Quippe quibz non affuerunt in pugna ad Salaminem gesta. Plateenses, ob hæc causam, quòd cum Graci ab Artemisio dilapsi sunt, Plateenses, ubi iuxta Chalcidem impulsĩ fuere descendentes in Pieriã ora Bæotia, ad recipiendos domesticos suos se conuerterant. Ita dum in suis conseruandis occupantur, relictĩ fuere Athenienses sub Pelasgis, eam, qua nunc Gracia nuncupatur, tenentibus. Pelasgi erant Cranai nominati: sub rege uerò Cecrope, Cecropida cognominati. Erechtheo ana
tem

tem adepto imperium, immutato nomine Athenienses appellati: deinde Iones, ab Ione Zuthi filio, qui dux extitit Atheniensis exercitus. Megarenses tantundem copiarum, quantum ad Artemisium attulerunt. Ambracii septem cum navibus auxilio venerunt: Leucadii cum tribus, Derica gens, & à Corintho oriunda. Ex insulariis Aegineta triginta naues exhibuerunt, quibus alia quoque erant naues instructae, sed ipsarum suam tutabantur. Verum cum triginta omnino navibus precipua uelocitatis, ad Salaminem dimicauerunt. Sunt autem Aeginetae Dorae, ab Epidauro. Cui insulae nomen antea fuerat Oenone. Post Aeginetas easdem, quas ad Artemisium, uiginti naues Chalcidenses, & septem Eretrienes: Hi Iones sunt. Dehinc Cluii easdem attulere, gens ab Atheniensibus Ionica. Naxii naues attulere quatuor, quemadmodum & ceteri insulani, à popularibus ad Medos dimissi: sed illorum iussa assernati, transiire ad Gracos, discessu Democriti, uiri inter cines illustris, & tunc trierarchi. Naxii Iones sunt ab Atheniensibus ducentes originem. Styreenses quoque easdem quas in Artemisio naues praeuere. Cynthii unam omnino, & unum penteconterum. Horum utrique Dryopes sunt. Seriphii etiam & Siphnii & Melii fuisse in partibus. Hi enim soli ex insulariis terram Barbaro & aquam negauerunt. Intra Thespro-

is isti omnes, & omnem Acherontem inco-
 unt. Siquidem Thesproti cum sint contermini
 Amphraciotis ac Leucadijs, ex ultimis regio-
 nibus in militiam venerunt. Eorum qui extra
 hos habitant, soli fuere Crotoniata, qui Gracia
 vericlitanti auxilium una navi tulere: cui prae-
 erat Phayllus, vir trispythionicus. Sunt autem
 Crotoniata genere Achai: Et ceteri quidem ex
 hac classe triremes attulerunt. Melij autem &
 Siphnij & Scriphij penteconteros, id est, bire-
 mes: Melij duas, Siphnij Scriphijq; penteconte-
 ros, id est, biremes singuli. Melij ab Lacedaemo-
 ne genus ducentes: Siphnij et Scriphij ab Ache-
 nsiensibus Iones. Summa navium, praeter bire-
 mes, fuit trecenta quinquaginta octo. Qua postea
 equam ex ijs quas dixi urbibus ad Salaminem
 conveniunt, inter earum duces consultabatur,
 Eurybiade rogante, ut qui vellent, sententiam
 diceret, ubinam ex ijs locis quibus ipse
 potirentur, commodissimum foret pugna navali
 decernere. Iam enim Attica pro derelicta
 erat: Itaque de ceteris deliberabatur. Pleraque
 illorum sententia in hoc congruebant, ut profecto
 et ad isthmum, ante Peloponnesum decerta-
 rent, hac videlicet ratione: quod si male pug-
 nassent, ad Salaminem quidem sibi in insula
 obsessu nullum subsidium ostendebatur: ad isth-
 mum vero, dabatur ad suos effugium. Hac ra-
 tio cum a ducibus Peloponnesium reddere-

tur, aduenit quidam Atheniensis, nuntiatum iam Atticam Barbarum esse ingressum, eamque omnem igne vastare. Nam copia quæ cum Xerxe erant Bæotiam peragrantes, incensa tum Thespiensium qui in Peloponnesum abscesserunt, tum Plataensium urbe, Athenas peruenierant, & omnia illa peruastabant. Ideo autem Thespiam & Plataam incenderunt, quod à Thebanis acceperant illas ciuitates consensit cum Mediis. A traiectu Hellesponti, ex quo iter ingredi cœpere Barbari, unum mensem triuere transeundo in Europam, tres alios dum in Atticam peruenere, Calliade summum Athenis magistratum gerente: urbemque desertam cepere, paucis quibusdam Atheniensibus in templo repertis, necnon quæstoribus ararijs, & hominibus egenis, qui præcepta foribus atque lignis arce subeuntes arcebant, qui non exirent illinc ad Salaminem, simul præ inopia uictus, simul opinione oraculi solvendi, quod reddiderat sibi Pythia, murum ligneum inexpugnabilem fore: id interpretantes ex oraculo effugium esse, non naues. Hos Persæ, castris ex aduerso arcis positis in prominenti colle, quem Areium pagum Athenienses uocant, hunc in modum obsederunt: Sagittas stipula circumdatas ubi intenderant, mittebant in illorum uellum. Athenienses, quanquam obsessi, & ad ultimum malorum deducti, etiam con-

a a s scensō

scenso nullo tamen resistebant: ac ne uerba quidam Pisistratidarum conditionē deditionis offerentiū, admittebant: & cum alia ad repugnandum excogitarunt, tum uerò hoc, quòd in Barbaros portis subeuntes deuoluebant saxa molaria: adeo, ut Xerxes per diu inops consilij fuerit, quòd eos expugnare non posset. Tandem ex difficultatibus, accessus quidā apparuit Barbaris. Neceesse enim erat secundum oraculum, omnem Atticam, quæ in continente est, subijci Persis. Igitur à fronte arcis, à tergo autem portarū & ascensus, qua parte nemo excubabat, quaq; nemo credebatur quempiam hominum ascensurum, hac parte (etsi loco prærupto) quidam conscenderunt iuxta templum Aglauriz filia Cecropis: quos ubi in arcem ascendisse uiderūt Athenienses, partim è muro sese precipitauerunt, atq; extincti sunt, partim in adem refugerunt. At Persæ qui ascenderunt, primum ad portas contendunt, eiq; patefactis supplices trucidant. Atque ubi omnium stragem fecerunt, direpto templo arcem incendunt. Athenis omnino Xerxes potitus, equitem quendam Susæ ad Artabanum mittit, nuntiatum res bene gestas, ac præsentem statum. Postero die quàm nuntium miserat, conuocatis Atheniensium exulibus expeditionis suæ comitibus, iussit, ut conscensa arce, hostias suo ritu immolarēt: siue aliqua in somnijs uiso, siue sua sponte facti penitēs, quòd tem-
plum

plam cōcremasset. Exules Athenienses id quod iussi erant, executi sunt. Cuius rei cur mentionē fecerim, exponam. Est in arce hac Erechtheios (qui fertur fuisse terrigena) tēplū, in quo olea est & mare, ut apud Athenienses pradicatur, Neptuno & Minerva in tēstimonium posita, quōd de regione decertaissent. Hanc igitur oleā, cum cetero tēplo cōtigit ut Barbari exuerent, quā Athenienses qui ab rege iussi erāt rem divinā facere, altero ab incensione die cum in templum ascēdiscent, aspexerunt fruticasse, edito ā stipite nurgulto, cubiti inſtar. Et hac quidē illi narrauerunt. At Graci qui apud Salaminem erāt, ubi nuntiatum est, uti res circa Atheniensium arcē haberent, cō perturbatio- nis deuenerē, ut nonnulli ē ducibus nō expecta- rent, dum propositum negotiū cōstitueretur, sed in naves irruerēt, ac vela tollerēt tanquā profe- cturi. Ceteriq; qui relinquebātur, statuerēt sibi ante isthmum praelio nauali decernendum. Et cum nox adfuiſſet, digreſſi ē concilio, naves con- scenderunt. Ibi Themistoclem pergentē ad na- uem ſciſcitatur Mneſiphilus, un Atheniensis, quidnam ab ipsis decretum eſſet, & cum ab eo audiſſet decretum eſſe, ut ad isthmum proficiſce- rentur, & ante Pelopōneſum dimicaret: Si isti, inquit, ē Salamine proficiſcantur, iam tu pro- nulla amplius patria dimicabis. Ad ſuam enim quiſq; patriam remeabunt: nec Euribiades,

nec alius hominum quispiam cohibere possit, quominus copia dilabantur: Graciaq; peribis consilij inopia. Quare si quid comminisci potest, perge: & quod decretum est, conare irritū reddere, & Eurybiadem à sententia renocare, ut hic perstet. Themistocles, cum hac admonita sibi admodū probarentur, nullo reddito respōso, ad Eurybiadis nauem perrexit. Vbi hominem conuenit, ait uelle se de negotio communi cum eo colloqui. Hunc ille in nauem ingressum iubet loqui qua uellet. Cui Themistocles assidens, quaecunq; à Mnesiphilo acceperat, tamquam à semetipso refert, & alia adiicit multa, donec Eurybiadem à sententia renocauit: persuasitq; ut è naui prodiret, & duces ad consiliū contraheret. Ii posteaquā cōgregati sunt, priusquam ad eos Eurybiades referret id, cuius gratia ipsos cōegerat, Themistocles multū agebat uerbū, prout magnopere expediebat. Quem interfectus Corinthiorum dux Adimantus Ocyetū Themistocles, inquit, in certaminibus, qui ante alios urget, colaphis caduntur. Eum refellens Themistocles: Atqui, inquit, reliqui non coronantur. Comiter Corinthio cum respōdisset, ad Eurybiadem cōuersus, nihil eorum dicebat qua dixerat prius: illos posteaquā à Salamine profecti fuissent, dilapsuros. Presentibus enim focis, non putabat sibi decorum quempiam accusare: sed aliunde oratione sumpta, Ite te nunc, inquit,

inquit, situm est seruare Graciam, si mihi accedens, nauale hic praelium facias, & non horum quibusdam credens, classem ad isthmum adducas: utrunq; cum audieris, inter se comparato. Si ante isthmum cōstiges, in patenti pelago dimicabis, ubi nobis minimū expedit, naues habentibus & grauiores & numero inferiores. Ex quo etiam si in alijs feliciter nobiscum agatur, tamen amittes Salaminem & Megara & Aeginam. Nam illos una comitabitur suus pedester exercitus. Atq; ita tu eos in Peloponnesum ages, omnemq; Graciam in discrimen adduces. Sin autem id feceris quod suadeo, hac in ea reperies commoda: Primum si in arcto cōstixerimus nos pauca naues cum multis, profecto si aqua belli contingent, multo superiores erimus: quoniam in arcto oppugnare, pro nobis est in spatio, p̄ illis. Præterea Salamis seruetur, ubi nostri nūc liberi collocati sūt et uxores. Est & alia hic causa, propter quā itē debes præcipue hic manere, quòd pro Pelopōneso & isthmo pugnabis: quòd caue (si sapias) ne istos ducas. Si id quod spero contingeret, ut classe uincamus, Barbari neq; ad isthmū nobis adorant, neq; usquā longius ab Attica procedent, sed nullo ordine abibunt: unde nobis tactis faciemus quæ seruauerimus Megara, Aeginamq; , atq; Salaminem, apud quam credibile est nos hostibus fore superiores. Credibilia enim suadentibus hominibus
fere

fere prospere cedit. Secus facientibus, ne deus quidem uult adesse, & humana sententia indulgere. Hac dicentem Themistoclem, rursus interfellans Adimantus, iubebat filere eum, cui patria non esset: quin etiam Eurybiadem non sinere uirum extorrem sententiam dicere: & ita demum id sinere, cum urbem Themistocles habuisset: uidelicet exprobrans, quod Athenae captae essent, tenerenturq; ab hoste. Tunc Themistocles, & ille Corinthijs multa ingerens probra, ratione ostendit, sibi esse & solum, & urbem multo maiorem quam illis, unde naues ferme ducenta essent armatae, quas nulli Graecorum inuadentes possent propellere. Hunc cum ratione significasset, ad Eurybiadem transiens, maiori cum acrimonia loquebatur, inquit: Tu uero si hic manes, uir eris egrotius: sin mihi, Graecia euersor, totum enim belli momentum nobis naues sustinent: Sed mihi crede, nisi hoc feceris, non securi sumus, ubi domesticos receperimus, in Sirinqua in Italia, profecturos, qua olim iam nostra est: quanquam (ut oracula aiunt) à nobis condici oportet. Vos autem talibus socijs destituti, meorum uerborum reminiscimini. Hac dicente Themistocle, Eurybiades edocebatur: & ob id edocebatur, ut mihi uideatur, quod maxime formidabat, ne si ad istam classem reduxisset, ab Atheniensibus desereretur, quibus deserentibus iam reliqui non essent.

in p.m.

in pugnando hostibus pares. Ita sententiā eam probauit, ut illic permanentes, pugna nauali decernerent. Quod ubi Eurybiadi placuit, qui altercationibus uelutati fuerant circa Salaminem, cum illic sese appararent tanquam praelium nauale facturi, dies illuxit: & simul oriente sole, extitit terra motus & maris: propter quod uisum est faciendum, ut Aeacidae in auxilium innocarent. Id ubi fecerunt, & omnibus qui illinc è Salamine sunt dijs nota fecerūt, & Aiace Telamonis filiū innocauerunt: nauemq; ad Aeacum & ad alios Aeacidas innocādos, Aeginam miserunt. Narrabat autem Dicaeus Theocydēs, uir Atheniensis, atque idē exul, & apud Medos factus illustris, per id tempus quo Attica regio Atheniēsis desolata, a pedestri Xerxis exercitu uisabatur, se forte fuisse una cū Demarato Lacedaemonio apud campū Thriassium, uidiſſeq; puluerem triginta ferme milliū uirorum capacem ab Eleusine: & cum demiraretur, quorū nam hominū eſſet ille puluis, statim se audiſſe uocē, quae uox ipſi uidebatur Iacchi mysticus: & Demaratum, ut qui eſſet ſacrocrū quā fierēt in Eleusine ignari, interrogaſſe quidnam eſſet quod ita ſonaret: ſeq; dixiſſe: Demarato, non aberit quin grandis aliquid clades contingat regis copijs. Hoc autē paulum eſt, cum Attica ſit deſolata, numen ab Eleusine reſonans, uenire auxilio Atheniēſibus

et ſc

ac socijs. Quod si in Peloponnesum incumbat, periculum regi erit, eiusq; copijs quæ sunt in cōtinentē: Sin ad classem quæ ad Salaminem est cōuertetur, periculum adibit rex, ne nauticum amittat exercitum. Hac solennia Athenienses quotannis celebrant Cereri atq; Proserpina: & his sacris, quicunq; uult & Atheniensium, & aliorum Græcorum, initiatur: & nox quæ audis, est in hoc festo Bacchantium: Et ad hæc dixisse Demaratum: Sile: nēne alteri cuiquam hoc uerbū dixeris. Quod si ad regem referatur, capite pleclaris, ut nec ego te, nec alius quispiā hominum queat eripere. Quamobrem tene sis lentium de hac expeditione: dū cura erit; Hoc Demaratum admonuisse aiebat. Ex illo autem puluere ac uoce factam esse nubem: eamq; in sublime elatam, Salaminē uersus ad Græcorū exercitū fuisse delatā. Ita se didicisse, nauticas Xerxis copias esse perituras. Hac dicens Theoclydis filius referebat, Demaratū atq; alios testes citās. Classiaria autē Xerxis copia, ubi comspecta strage Laconicorū, ex Trechinia in Histiaam traiecerunt, triduum illic morata, per Euripū navigabant, totidemq; diebus ad Phalerum præsto fuērunt. Nec enim miuori, ut mihi uidetur, numero, uel pedestres copia uel nauticae Athenas promotæ sunt, quam ad Sepiadem atq; Thermopylas. Nam in supplementum eorum, qui aut tempestate ad Thermopylas, aut im

ant in nauilibus ad Artemisium praelijs inter-
 ierunt, eos substitutam, qui nōdum regem asse-
 cuti fuerat, Melienses, Dorienses, Locros, Bœo-
 tios: qui cum omni copia aduenerunt, exceptis
 Thespiensibus & Plataensibus: necnon Cary-
 stios, Andrios, Tenios, ac ceteros omnes insu-
 lanos, præter quinque ciuitates, quorū nominum
 superius habui mentionem. Nam quo magis pe-
 netrabat in Græciam Perses, eo plures cum na-
 tiones sequebantur. Qui omnes, exceptis Parijs,
 postquam Athenas uenere, ad Phalerum (Pa-
 rii autem in Cythra relictæ, quod bellū caderet
 spectabāt) ibi Xerxes ipse ad Classē descen-
 dit, animo cæcū classiantes in faciēdi & eorū
 audiendi sententias. Eo profectus ibi præ-
 sedit, assidentibus, qui accitū eiū aderant, sue
 quoque gentis tyrannus, ac nauium præfectis, ut
 cuique rex honorem dederat, quorū primus erat
 Sidonius rex, sive Tyrinus, deinceps alij grada-
 tim: misit ad eos Mardonium tensandi gratia,
 sciscitatum singulos, prælium nauale faceret,
 necne. Posteaquā Mardonius à Sidonio exor-
 sus, singulos circūiens, interrogauit, ceteri qui-
 dem eandem dixere sententiam, iubentes fieri
 prælium: Artemisia uerò, Hæc, inquit, Mardonii
 quæ dico regi referas, me neque in praelijs ad Ege-
 ÷æam gestu ignauissimam extitisse, neque mini-
 ma contulisse in te domine. Ideo cum talis sit,
 æquū esse, ea quæ in re tuā maximè esse sentio,

demonstrare. Itaq; hoc tibi suadeo, ut nauibus parcas, nec pralium nauale facias cum ijs uiris, qui tanto sunt tuis in mari praestatiores, quanto feminu uiri. Quid enim necesse habes omnino uenire in discrimen pugnae naualis? Nonne Athenas habes, quorum gratia expeditionem sumpstisti, nonne reliquam Graciam? Nemo tibi obstat. Qui tibi obsistebant, ita summoti sunt, ut eos decebat. Quod autē ego recasuras hostium res arbitror, id exponam: Si non instabis pugnae nauali committenda, sed classem perges hic continere ad terram, ac tendere ipse in Peloponnesum, tunc tibi domine succedent ea quarū gratia uenisti. Neq; enim diu tibi resistere Graci possunt, sed dilabētur, & abs te ad suas quisq; urbes defugient. Quoniam neq; comineatus est eis in hac insula, ut ego audio, neq; esse credibile est: neq; si tu in Peloponnesum pedestres copias duces, hic eos perstituros qui illinc huc aduenerunt, neq; de pugna pro Atheniensibus faciēda curaturos. Quod si pugnam naualem gerere appropinabis, uereor ne copia nautica male re gesta, pedestribus sint exitio. Praeterea hoc etiam rex in animum dimitte usu uenire, ut bonis quidem hominibus mali serui sint, malis autem boni. Ideoq; tibi, qui uirorum es optimus, serui sunt mali, qui numero sociorum censeantur: Aegyptij, Cyprj, Cilices, Pamphyli, ē quibus nulla utilitas est. Hæc loquente Artemisia, quiscunq;

tanquam ei bene uolebant, noxiam illi rebantur
 suam orationem, tanquam aliud mali passura
 ab rege, quem uetaret pugnam facere naualem.
 Atque quidem qui male consultum uolebant, in-
 uidebantque, utpote cui inter primos sociorum
 omnium honos haberetur, gaudebat eius, quam
 dixerat, sententia, tanquam peritura. Xerxes,
 postquam ad eum sunt relata sententia, magno-
 pere delectatus Artemisia sententia: & cum
 iam antea officiosam esse sensisset, tunc multo
 impensius collaudauit. Nihilominus ut pluribus
 sciretur, iussit, ratus ad Eubæam suos sponte
 male pugnassee, quod uidelicet ipse abfuisset.
 Itaque constituit spectaculo pugnae naualis inter-
 esse. Classiarum, ubi nuntiatum est illinc esse sol-
 uendum, classem Salaminem uersus ducunt, &
 per oceanum in aciem sunt digesti. Sed cum eos dies
 defecisset, quo minus praelium committerent
 (uox enim interuenit) in posterum diem sese in-
 struebant: cum interim Græcos metus formi-
 doque cepit, cum alios, tum uero Peloponnesios:
 quod ipsi desidentes in Salamine, pro Athe-
 niensium terra essent certaturi. Qui si super-
 rentur, in insula deprehensi forent obsidendi, sua
 terra sine presidio relicta. Per eandem noctem
 pedester exercitus Barbarorum contendebat in
 Peloponnesum: quanquam cuncta quæ poterat,
 excogitata erant, ne Barbari per continentem
 ingrederetur. Nam ubi Leonida cum suis apud

Thermopylas occubuisse accepere Poloponneses, celerrime ex urbibus cōcursu facto, isthmum infederunt, duce Cleombrato Anaxandrida filio, Leonida fratre. Ibi confidentes, primū tuam Scironidem obstruxerunt, deinde confilia in isto isthmū muro inædificabāt, opusq; perficiebant: quippe nemine (cum tot millia virōrum essent) cessante. Nam & lapides, & lateres, & ligna, & cistis sabulo plenae afferebant, nullo temporis momento opus intermittentes, neq; diurno neq; nocturno. Qui ē Gracis ad isthmum auxilio cum omni copia uenerunt, hi fuere Lacedæmonij, & Arcades, & Helei, & Corinthij, & Sicyonij, & Epidaurij, & Philiassij, & Træxenij, & Hermionenses. Hi fuerūt qui auxilio uenerūt metuētes periclitanti Gracis. Cateris enim Peloponnesiis id nihil admodum curæ erat, & Olympia iam & Carnia præterierāt. Incolunt autem Peloponnesum gentes septem: quarum duæ indigenæ, eundem quem habitauerunt olim locum nunc habitant, Arcades & Cynurij. Una Achaica, quæ nūquam illa quicquid ē Peloponneso excessit, sed pristino loco egressa alienum incolit. Reliquæ quatuor ē septem aduētitiæ sunt, Dorienses, Aetoli, Dryopes, Lemnij. Doriensium multæ sunt & insignes ciuitates: Aetolorum sola Helis. Dryopū Hermiona & Asina, quæ ante Cardamylam Læconicam sita est. Lemniorū omnes parareitant.

Cynus

Cynurij, cum sint indigena, soli putantur Iones esse, sed effectus sunt Diores, ipsa die sub imperio Argiorum impositi, cum essent Orneata & Periaci. Harum igitur septem gentium, cetera praeter eas quas recensui, e medio ceſſerunt. Et, si ingenuae loqui fas est, in medio sedentes cum Medis sentiebant. Apud isthmum quidem in talis labore isti occupati erant, utpote pro omni iunctura cursu, quod nulla spes e classe effulgeret, currentes. Qua audientes illi qui in Salamine erant, formidine afficiebantur, non tam pro seipsis quam pro Peloponneso solliciti: adeo, ut alium alium adies summissa uoce admiraretur in Eurybyade consilij inopiam. Tandem res erupit in medium, conciliumque contractum est, & multa de hoc ipso dicebantur, ab his quidem oportere in Peloponnesum nauigare, & pro illa adire periculum, non autem pro regione captiua manentes pugna navali decernere. Ab Atheniensibus uero & Aeginetis & Megarensibus, satius esse illic manentes dimicare. Ibi Themistocles postquam sententia Peloponnesium euicit, clanculum e concilio egressus, misit ad classem Medorum nauigiũ, cum quodam iussu dicere quae oporteret, cui nomen erat Sicino, cõubernali suo, atque eodem pedagogo liberorum suorum: quem post has res gestas ipse Thespiensem fecit (ubi Thespienses in ciuitatem sunt recepti) atque locupletem. Is tunc nauigio ad duces Barbarorum profectus,

Elus hac inquit: Dux Atheniensium, quod par-
 tibus regis fauet, praoptatq; res uestras quam
 Gracorum esse superiores, misit me iam clari
 aliis Gracis indicatum uobis, illos metu per-
 cussos fugam facere uelle, & nunc offerri uo-
 bis occasionem exequendi rem omnium praecla-
 rissimam, nisi per negligentiam eos dilabi sinas-
 tu. Nam neque inter se consentiunt, neq; uobis
 amplius obsistent, quum cernatis inter se dimi-
 cantes eos qui nobiscum, & eos qui contra nos
 sentiunt: Hac re Sicinus indicata, ab illis ab-
 secessit. Cui fidem habentes Barbari, tum in in-
 sulam parua nomine Psyttaleam, qua inter
 Salaminem & continentem sita est, multos
 Persarum traiciunt: tum mediam circa nocte
 cornu quod ad uesperam spectabat, producunt
 Salaminem uersus, eam circumituri. Produ-
 cunt item qui circa Ceon & Cynosuram instru-
 ti erant occupantes omne fretum Munychia-
 icum. Ideo autem & naues producebant, ne qua
 Gracis liceret effugere: sed circumnenti uicena
 redderent praeliorum ad Artemisium gestorum.
 Ad insulam Psyttaleam traiciebant aliquot
 Persas, ut commisso nautali certamine, cum pluri-
 mum & uirorum & naufragiorum eo efferreretur.
 (erat enim insula in traiectu pugna sita) ut Per-
 sa suos seruarent, alienos interimerent. Hoc na-
 hostis sentiret, clanculum egere, nulla noctis pa-
 re concessa somno. In has ego res intuens, non
 habee

habeo aduersari oraculis tanquam non ueris,
nolens euidenter loquentia conari refellere:

Auricoma postquā Diana littora iungent,
Nauales ponas cum littoribus Cynosura,
Spe solida fortes, quod Athenæ Marte sub-
egit,

Cōpescet iuuenē meritissima pœna superbū,
Instinctū furys, sibi cedere cuncta putātem:
Nā miscbitur as ari, Mars sanguine pontū
Insiciet: Græys tunc libera tempora reddet
Saturno genitus, simul & uictoria pollens.

Cū ita euidenter in his a Bacide dicatur, pro
fecto neq; ipse de fide oraculis deroganda au-
sim dicere, neq; ab alijs dici sustineā. Inter dua-
ces qui in Salamine erant, ingens conflatus est
tumultus nondum scientes à Barbarorū nauis
bus se circumueniri. Vbi autē orto sole inspe-
xerunt hostem instructum, censuerunt ibidem sibi
manendum. Quibus congregatis, applicuit ex
Aegina Aristides Lysimachi, Atheniensis qui-
dem, sed in exilium à populo eiecctus, quem e-
go (ut eius mores accepi) uirum optimū Athen-
nis atq; iustissimum censui. Hic uir concilio as-
sistens, Themistoclem euocauit, non amicū sibi,
sed in primis inimicum. Verum præ magnitudi-
ne presentium malorū oblitus simultatum, eu-
cauit hominem colloquendi gratia. præsenferat
enim Peloponenses maturare ad isthmū classē
reducere. Qui cum prodisset Themistocles, ad

eum inquit: Nos & alio tempore, & hoc ipso
 cōtendere debemus inter nos hac de re, uter nō
 ſtrum de patria præclarior mereatur. Te uerō
 certiorē facio, peraquē eſſe Peloponnēſibus
 multa uerba facere, ac pauca de abducendis
 hinc nauibus. Ego tibi quod ipſemet uidī, reſe-
 ro: nunc, ne ſi uelint quidem, Corinthios atque
 ipſum Eurybiadem enauigare poſſe, quoniam
 circumdati ab hoſtibus undique ſumus. Quare
 ingreſſus ad eos, hoc indicato. Cui reſpondens
 Themistoꝅcles, Iucunda ſane, inquit, iubes bonū
 aſſerens nuntium. Nam quod ego precabar ut
 fieret, id ipſe tu conſpicatus fieri, ueniſti nuntia-
 tum. Ut enim ſcias, quæ ſunt à Medi, propter
 me ſunt: quoniam opus factio fuit, ut Græci qui
 uolebant ſua ſpōte ad pugna deſcendere, deſcē-
 derent inuſti. Tu uerō, quandoquidem iucunda
 nuntiatum ueniſti, per teipſum nuntiato. Quæ
 ſi ego retulero, uidebor rem cōmētitiam dicere,
 nec ipſis perſuadebo, tanquam non hoc agentibus
 Barbaris. Itaq; tute ingreſſus, uti res habet,
 ipſe reſeras. Quod ubi feceris, ſi tibi fidem ha-
 bebunt, optime habet: ſin minus, perinde nobis
 erit. Neq; enim ſi undiq; circumdati ſumus, ut tu
 ais, amplius iſti deſugient. Ariſtides conciliū
 introgreſſus, eadem retulit, dicens ſe ex Aegina
 ueniſſe, & agre elapſum, quod latuerit ſtationē
 hoſtium. Omnē enim claſſem Græcorū, à Xero-
 nis claſſe circumuentam. Ideoq; hortari ſe, ut
 deſen

defensione sui, illi sese prepararent: Hac locutus
 Aristides, retro abiit. Rursus inter duces al-
 tercatio orta, plerisque eorum fidem nuntio nō
 habentibus: quibus nō credentibus, aduenit tri-
 remis transfuga uirorum Teniorū, cui praeerat
 Panetius Sosimenis, quae omnem ueritatem at-
 tulit. Cuius facti nomine, Tenij in tripode, qui
 Delphis dedicatus est, inter eos qui Barbarum
 debellarunt, scripti fuere. Ex hac naui quae ad
 Salaminem, & altera quae ad Artemisium
 transfugit, expleta est Graecorum classis trecent-
 torum & octoginta nauium. Duae namq; prius
 ad explendum numerum defuerant naues. Gra-
 ei, ubi eis uerba Teniorum fecerunt fidem, sese
 apparauerunt tanquam dimicaturi. Et sub di-
 luculum cum propugnatorum cœtum fecissent,
 Themistocles ex omnibus quae expedirent, pra-
 ciebat: cuius orationis summa erat, meliorū
 cum peioribus cōparatio, quaecunq; in hominis
 natura atq; industria existunt, exhortatus ut
 meliora eligerent. Vbi perorauit, iussit illos in-
 gredi naues. Quibus ingressis, rediit ab Aegi-
 na triremis, quae profecta ad Aeacidas erat.
 Moxq; omnes naues Graeci soluerunt. In quos
 mouentes, continuo Barbari sunt inuecti. Ibi ca-
 teri quidem Graeci cum inhiherent remos, ces-
 smq; irent, Aminias Palleneus uir Athenien-
 sis, euectus naui in hostilem incurrit: cui impli-
 citus cū haberet, nec abstrahi posset, ita ceteri
 ueniunt

Phonices. Nā ū cornu tenebant, quod ad Eleu-
finam hesperumq; uergebat. Aduersus Latte
demonios instructi erant Iones. Hi cornu tene-
bant, quod ad auroram spectabat & Pinæa:
quorum pauci admonitu Themistoclis, de indu-
stria ignauiter agebant, pleriq; minime. Enim-
vero cōplurium trierarchorum nomina comme-
morare possē, qui Gracas naues expugnauero,
sed neminem nominabo prater Theomestorem
Androdamanti, & Phylacon Histiai, ambos
Samios. Quorum duntaxat ideo mentionem fa-
cio, quod Theomestor ob hāc nauatam operam
à Persis tyrannus Sami creatus: Phylacus, in-
ter bene de rege meritos ascriptus est, & multa
eo tractu soli donatus. Benemeriti autem de re-
ge, Persica lingua Orofanga uocantur: De his
quidem ita res habet. Multitudo autem re-
giarum nauium ad Salaminem expugnaba-
tur, partim ab Atheniēsis corrupta, partim
ab Aeginetis, utpote Gracis seruato ordinē
et loco certantibus, Barbaris & incompōsitis

& inconsulte agentibus: ut non ab re fuerit ta-
 lem en rem contingere, qualis contigit: quan-
 quam eo die fuerunt atque extiterunt longe se-
 ipsis praestantiores, & quam ad Eubaeam ex-
 titerant, pro se quisque adnitentes, ac Xerxem
 refomidantes, quòd ab eo se singuli conspici ar-
 bitrabantur. Et de alijs quidem vel Barbaro-
 rum vel Graecorum singulatim, quomodo dimi-
 cauerint, non possum pro comperto referre: Cir-
 ca Artemisiam uerò hoc rei gestum: Ex quo
 impensius illa regi commēdata est (nam post-
 eaquam regia res in multum tumultuationis
 deuenerant, hoc interim tempore Artemisia
 cum nauem suam Attica insequeretur, nullum
 habent effugium, quia ante ipsam naues ami-
 corum, sua uerò proxima hosti erat) hoc sibi
 putauit faciendū, quod & fecisse profuit. Nam
 ut fugiebat Atticam nauem, in nauem sociam,
 qua erat uirarū Calyndensium, impegit, quaq̃
 rex Calyndensium Damasithymus uehebatur.
 Cum quo etsi huic iam inde dum essent in Hel-
 lesponto, contentio intercessit, tamen incertum,
 an cōsilio id fecerit, an fortuito nauis Calyn-
 densiū oblata fuerit: Eam Artemisia ubi incur-
 rit, pariter demersit, prospero casu usa, & duo-
 plex hinc sibi bonum adeptā. Nam trierarchus
 Attica nauis eam conspiciatus, incurrisse Bar-
 barorum uirorum nauem, existimās, hanc aut
 Graecam esse nauē, aut è Barbaris profugisse.

& à Grecis pugnare, ab hac ad alias se cōuer-
 tit. Ita ex hoc factō contigit Artemisia tum ut
 pestem euitaret, tum ut ē malo opere præcipue
 se probatam apud Xerxem redderet. Siquidem
 fertur, cum rex spectans animaduertisset hanc
 nauem alteri incurrisse, quendā eorum qui ade-
 rant dixisse: Cernis Artemisiam domine; ut
 bene praliatur, utq; nauem hostilem depresso-
 rit. Et regem interrogasse, nunquid vere id opus
 Artemisia esset? & illos qui plane noscent insi-
 gne nauis Artemisiana, ita rem habere adfir-
 masse, ratos eam nauem quæ corrupta esset, ho-
 stilem fuisse. Nā præter cætera quæ mulieri (ut
 dictum) prospere ceßerunt, hoc quoq; accessit,
 quod ē nauis Calyndensi nemo seruatus est, quod
 existeret accusator. Vnde Xerxem ferunt ad
 ea quæ narrabantur, dixisse: Viri quidem extia-
 terunt mihi fœmina, fœmina autem uiri: Hæc
 aiunt dixisse Xerxem. In eo pralio cū alij mul-
 ti, & illustres uiri, tam Persarum Medorumq;,
 quàm aliorum sociorū occubuerunt, tū uerò dux
 Ariabignes Darii filius Xerxiq; frater, ē Gre-
 cis pauci. Quippe qui gnari natandi, cum sue-
 naues corrupta essent, nec pugna perissent, ad
 Salaminem enatabant: cuius rei quia imperiti
 erant Barbarorū pleriq;, in mari periere. Post
 eam eorū prima naues in fugā uerse sunt,
 tum uerò plurimæ corrumpebantur. Nam quæ
 posterioribus locata erant, dum earum propu-
 gnas

gnatores conantur præterire, ut et ipsi aliquam operam regi nauarent, undiq; in suorum naues incidebant. Quo in tumultu etiam hoc adlūest, ut quidā Phœnices quorū naues corrupta fuerant, regem adcūtes, insimulauerint Iones tanquā proditores, quod propter eos amissa naues essent. Vnde id contingit, non ut Ionū duces interficeretur, sed ut ij Phœnices qui illos insimulabant, eam acciperent mercedem. Etenim illic adhuc ea loquētibz, Samothracia nauis Attica impaēta, eā demersit: et in hanc Aeginetica impulsā, ipsam depreßit. Verū Samothraces, ut qui iaculatores essent, epibatas nauis quæ suam depreßerat, iaculorū ictibus extulerūt: eorūq; cōscensa nauis positi sunt: quod factū Iones liberavit. Nā Xerxes ubi id egregiū facinus Ionū aspexit, conuersus ad Phœnices, ut erat supra modū mæstus, et omnes arguens, iussit eorū capita præcidi, ne cū ipsi imbelles essent, meliores criminarentur. Quoties autē suarum quæmpis aliquod opus edentem cernebat, de eo homine percontabatur, sedens sub monte qui est è regione Salaminis, nomine Aegaleo, et scribæ trierarchum illum à familia ex urbe scripto annotabant. Et clade Phœnicum qui aderant, additus est Ariaramnes uir Persa, quanquā amicus regis. Et isti quidē in Phœnices conuertebantur. Barbaris autem in fugam uersis, et ad Phalerū elabentibus, Aegineta in freto subsistens

stantes, operam memoratu dignam ediderunt.
 Nam Athenienses quidem in tumultuatione
 naues sibi obsistentes fugientesq; expugnabant,
 Aegineta vero eas qua elabebantur: Quoties
 aliqua effugiebat Athenienses, eo ipso cursu
 in Aeginetas incidebat. Cum interm conflict-
 xerunt naues dua, una Themistocli insequens
 aliam, altera Polycriti Crio geniti, viri Aegi-
 neta, dum nauim Sidoniam inuadit, illam ui-
 delicet, qua speculatoriam in Sciato Aegineti-
 cam ceperat, qua uehebatur Pytheas Ischeni:
 quem Persa seminecem plagis, tamen admir-
 ratione uirtutis seruatum in naui habebant: Si-
 donia qua hunc circumferebat naus, una cum
 Persis est intercepta, ut Pytheas ita sospes rediret
 in Aeginetam. Polycritus ubi inspexit At-
 ticam nauem, agnito signo naus imperatoria,
 inclamans Themistocle, iocatus est, exprobrans
 Aeginetis quod cum Medis sentirent. Hoc Po-
 lycritus sua naui incurrens, in Themistocle iac-
 culatus est. Barbari, quorum naues supererant,
 fuga se proripuerunt in Phalerum pedestres ad
 copias. In hac pugna nauali è Græcis optime
 audierunt Aegineta, secunda loco Athenien-
 ses è uiris Polycritus Aegineta, Atheniensesq;
 Eumenes Anagyrasius, & Ammias Palle-
 nus, qui & Artemisiam est infecutus, non prius
 desiturus, quam aut illam cepisset, aut ipse captus
 esset, si Artemisiam ex naui ubi animadu-
 erat,

bet. Quippe trierarchis Atheniensium praecursum erat, ut eam caperent: propositumq; premium decem millium drachmarum ei, qui uinā cepisset, indigne enim ferebant mulierē aduersus Athenas militare. At illa (ut antea dictum est) aufugit. Fuerunt & alij, quorum naues incolomes in Phalerum euaserunt. Adimantum Corinthiorum ducē, Athenienses ferunt statim inter initia cōkursus nauium expauescētum, atq; perterritum sublatū uelū fuga se dedisse: Corinthiosq; inspecta fuga nauis imperatoriae, itidem abiisse. Et cum fugiendo uenissent ad templum Minervae Sciradis, quae est in Salamine, occurrisset ei celocē diuina cum pōpa: quem quisnam misisset cum non constaret, scirentq; neminem suae classis ad ipsos misisset, eos ob id coniectasse rem diuinā esse: & illos qui in celoce erant, ubi propiores fuerūt, ita locutos fuisse: Adimante, tu quidem conuersis in fugam nauibus abscedere uis Græcorum proditor: at illi quantum uotis conceperunt, uictores hostium euadent. Et cum his uerbis fidem non haberet Adimantus, hac iterum dixisse: ipsos posse pro obsidibus duēlos mortem obire, nisi constaret, Græcos esse uictores: Ita conuersa nani, Adimantum cum ceteris ad classem suorum, re iam ab alijs nauata, uenisse. Hic de illis apud Atheniēses rumor extitit, quod ipsi Corinthij negāt, seq; inter primos pugnatōres extitisse affirmāt, p quibus testimoniū dicit

dicat reliqua Gracia. Aristides Lysimachi uir Atheniensis, cuius paulo antè ut uiri optimi mentionem feci, per eum tumultu, qui circa Salaminè fiebat, hoc rei gessit: Per multis eorū qui ad litus Salaminis locati erant sumptis, genere Atheniensibus, & in Psytaleā insulam ductis, omnes Persas qui in ea insula erant, interemit. Defuncti nauali pugna Graci, reductis in Salaminem nauibus, petiti sunt naufragijs, quæ illic supererant: parati ad aliam dimicationem, quod speraret regem ijs, & quæ sibi reliqua erant, nauibus usurum. Porro naufragiorum pleraq; uentus Zephyrus ex Attica molens, asportauit in oram nomine Coliadem: ut impletum sit oraculum, cum de ceteris quæ ad pugnam naualem pertinet, faciens mentionem, tum uerò de naufragijs illuc euectis, à Bacido & Musæo multis annis antea predictū, ac redditum Lysistrato Atheniensi, uirō sortilego, quod omnes Gracos latuerat:

Horrebunt remis mulieres Coliadenfes.

Hoc futurum erat profecto rege. Cognita sua clade Xerxes ueritus, ne quis Ionum à Gracis subornatus, aut sua sponte ad soluendos pontes in Hellepontum nauigaret, unde ipse in Europa deprehensus salute periclitaretur, defugendo consultabat: nolens tamen neque à Gracis, neq; à suis detegi, aggerem in Salamine tentabat educere, navesq; Phœnicum onerarias, ut

pro

pro rate ac muro essent, inuellebat: & se tanquam aliam pugnam naualem facturum, ad bellum instruebat. Quae agentem uidentes ceteri, pro certo habebant eum manendi animo atque bellandi illa apparare: sed nihil eorum Mardonium latebat, ut probe gnarum ingenij illius. Xerxes & hac fecit, & simul in Persidem misit qui praesentem cladem nuntiarent. His nuntijs nihil perniciosius transcurrit in rebus humanis, quod negotium hunc in modum est à Persis excogitatum: Quot ex diebus tota uia constet, totidem equos ac uiros ferunt esse distinctos ad singulorum dierum iter faciendum, quos neq; uis nimium, neq; imber, neq; aestus, neq; nox distinet, quin propositum sibi cursum celerrime conficiant. Quorum cursorum primus mandata tradit secundo, secundus item tertio: & ita deinceps illa mandata in alium atq; alium pertranscunt, quemadmodum apud Gracos fux, quam Vulcano per uices ferre cursores perseuerant. Hanc equorum cursitationem Persae augareion appellant. Et primus quidem nuntius Susa perlatum, Xerxem Aethenis positum esse, tanta Persas, qui relictis erant, noluptate affectit, ut omnes uias myrto constrauerint, & per eas odores incendunt, & ipsi in sacrificijs ac gaudijs uersarentur. Secundus autem ita eos consternauit, ut uniuersi uestes dilaniarent, nociferationeq; & ciuilatu irrequieto uerentur, culpam in Mardo-

nium refundentes, non tam de classe quam de ipso Xerxe solliciti: idque tandem, dum Xerxes illos ita affectos redeundo sedavit. Mardonius cum videret Xerxem magnam esse pugnam navalem iacturam fecisse, suspicans agitare fugam ex Athenis, pro seipso anxius erat, tanquam penas daturus, qui regi persuasisset inferre Græcia bellum: putabatque sibi conducibilis esse periclitari, aut subigere Græciam, aut magna opera aggressum honeste vita defungi: quanquam opinio eius de subigenda Græcia propensior erat. Hoc cum secum agitasset, regem hac oratione est allocutus. Domine, noti meærorem ob hanc rem gestam capere, aut pro ita magna hoc iactura ducere. Non enim certamen, quo omnia nostra constant, in lignis est, sed in viris & equis. Itaque nemo tibi aut horum, qui tibi videtur omnia confecisse, egressus est navibus, conabitur obviam se ferre, aut ex hac continente: unde qui se obvios tulere, penas dedere. Quod si tibi videtur faciendam, ut Peloponnesum tentemus, continuo tentemus: si videtur supersedendum, supersedeamus licet, nec animo consterneris. Neque enim ulla possunt ratione subterfugere Græci, quo minus rationem dent eorum, quæ & nunc & antea perpetrarunt, tuique finis ferui. Et hoc quidem præcipue tibi agendum puta. Quod si tibi constitutum est, ut ipse cum exercitu revertaris, aliud quoque habes ex hac re consilium: Rex, ne cum

cōmittas tu, ut Persæ Græcis laudibrio sūt. Nam
 enim res Persarū afflictæ sunt: neq; tu ubinā ui-
 ri fuerimus, ignauū dicere potes: quales si Phœ-
 nices & Aegyptij & Cyprij & Cilices fuere,
 nihil ista ad Persas attinet culpa. Quare, quo-
 niam Persæ huius rei insones sunt, iam mihi
 credito. Si tibi non uidebitur permanēdum, re-
 mea ipse ad solum natale cum pleraq; parte co-
 piarum. Ego cum delectis de exercitu triginta
 myriadiū militum, debeo Græciam in tuam
 redigere seruitutem. His auditu Xerxes, ut ex-
 malus, gaudisus est, uoluptatemq; cepit, & ad
 Mardonium inquit, se ubi ad concilium reu-
 lisset, responsurum, utrum eorum esset facturū.
 Et cum in conciliū uocasset delectos Persarum
 procures, placuit ei Artemisiam quoq; ad con-
 sultandū accersiri: quam solam constabat an-
 tea quæ faciēda essent intellexisse. Quæ ubi ad-
 uenit, eam Xerxes summotis alijs Persarum con-
 siliarijs atque satellitibus, hunc in modum allo-
 cutus est: lubet me Mardonius hic permanere
 ad tentandam Peloponnesum, negans ullā cul-
 pam huius damni esse penes Persas atq; pedea-
 stres copias, sed eis uolentibus hoc tentari debere.
 Itaq; aut hoc me facere hortatur, aut sibi
 tradere triginta myriadas delectorū militum,
 ad subigendam mihi Græciam: me uero ad pa-
 trias sedes cum reliquo exercitu reuerti. Tu igi-
 tur, quæ de pugna nauali non gerenda probe

consultuisti, utrum mihi suades horum, quod eligendo bene mihi consulueris. Hac Xerxi consultantem respondens Artemisia, Arduum, inquit, rex me dicentem tibi optima, prosperum consilium dare: tamen è statu rerum presentium mihi uidetur esse faciendum, ut tu ipse domum remeas: Mardonium uerò hic relinquant cum ijs quos uult, si modo uelit ille, atque recipiat se ista facturum. Nam siue ea qua ait se uelle, subegerit, & hac ei ex animi sententia succedant, tua res domine agitur, quia id tui serui effecerint: siue Mardonio contra opinionem suam contingat, non magna sane calamitas erit, saluo & te & rerum domesticarum statu. Etenim si incolomis es & domus tua, profecto Græci sæpenumero pro seipsum multa certamina cursitabunt. At si quid contingat Mardonio cladis, id nullius erit momenti, Græciq; uincendo non uicerint, seruo tuo interempto. Tu uerò Athenis incensis (cuius rei gratia expeditionem sumpsisti) reuerteris. Delectatus eo consilio Xerxes, quod idem illa suasisset quod ipse haberet in animo: quippe qui (ut ego opinor) non remasisset, si uel cum aliis atque cuncta id ei suasisset, adeo perterritus erat: Artemisiam laudatam dimisit, ducentem secum liberos regios Ephesum. Nam aliquot eum filii nothi comitabantur, cum quibus ad eorum custodiam misit Hermotimum, genere quidem Pedasensem, sed apud regem inter eunuchos nulli

secund

secundū. Incolunt autem Pedasenses super Ha-
 licarnassum: apud quos hoc rei fertur continge-
 re, ut quoties Amphictyensibus (qui circa eam
 urbem habitant) aliquid aduersi certum intra
 tempus est euenturū, tunc antistiti, quæ illic Mi-
 nerua est, grandis barba nascatur: quæ res bis
 apud eos accidit. Ex his Pedasensibus Hermo-
 timus erat, cui maxima ex omnibus (quos qui-
 dem ipsi nouimus) ultio contigit accepta iniu-
 ria. Siquidem eum captum ab hostibus ac uen-
 nalem mercatus est Panionius uir Chius, ex hoc
 impurissimo questu, quem facitabat, ut amdu-
 cēs. Nam quos pueros forma præditos cōmerat,
 eos castrabat: ductosq; aut Sardis aut Ephe-
 sum, magna pecunia uenundabat. Apud Bar-
 baros enim pretiosiores eunuchi sunt quàm qui
 non sunt castrati in omni genere fidei gratia.
 Atque ut alios permultos, ita hunc quoque Pa-
 nionius exercuit, ut qui ex hac re uitam tolera-
 ret. Sed non usquequaque infelix Hermotimus
 è Sardibus ad regem cum alijs muneribus de-
 ductus est, progressūq; temporis ex omnibus eu-
 nuchis maximo in honore apud regem Xerxem
 est habitus. Cum autem rex aduersus Athenas
 moueret è Sardibus, per id tempus Hermoti-
 mus cuiusdā negotij gratia descendit in agrum
 Misium, qui à Chys incolitur, sed Atarnens
 uocitatur. Ibi inuentum Panionium atq; agni-
 tum allocutus est, & multis & cōmunibus uer-
 bis

bis primum recensens ei, quod per illum esset
 assecutus bona, deinde pollicens, quam gratiam
 illius meriti foret relaturus, si homo cum suis do-
 mesticis illuc commigrasset. Ea oratione libens-
 ter audita, Panionius contulit se illuc cum uxore
 & liberis. Quem posteaquam cum omni re fa-
 miliari adeptus est Hermotimus, his verbis as-
 fatus est. Omnium post homines natos scelestis-
 simum, qui ex nefandissima negotiatione qua-
 stum facis: quid aut ipse ego, aut meorum quis-
 piam, vel tuorum cuiquam mali fecit, quod ex
 viro neutrum me reddidisti? putabas fore, ut
 qua tunc machinabaris, laterent deos, qui iusta
 lege utētes, te infandorum opificem tradiderūt
 in manus meas, ut de pœna à me tibi irroganda
 queri non possis. Hac ubi exprobrauit homini,
 filijs in conspectum eius adductis, qui quatuor
 erant, coëgit patrem illorum genitalia recide-
 re: quod cum coactus fecisset, filij sui adacti sunt
 eius virilia abscindere: Ita supplicium ab Here-
 motimo in Panionium rediit. Xerxes filiorum
 Ephesum deducendorum negotio Artemisia de-
 mandato, accitum Mardonium iussit & copiis
 quas liberet eligere, ut consentanea verbis facta
 exequi experiretur: Hac lenus eo die est actum.
 Noctu autem, regis iussu præfecti classis è Pha-
 lero soluentes, retro Hellespontum versus abie-
 runt, pro se quisq; accelerantes ad custodiendas
 rates, quibus rex pertransiret. Qui cum ad Zo-
 sterem

fierem aduentares, minata quedam cōtinentis
 protenta promontoria Barbari suspicati navi-
 gia esse per diu illinc aufugerunt. Tempore de-
 inde edocti non navigia esse, sed promontoria,
 in agmen sese receperunt. Ut dies illuxit, Græci
 tēnētes ibidem pedestres copias hostium per-
 flare, rati classem quoq; circa Phalcrum esse, ac
 pugnam naualem cōmittendam, se ad resisten-
 dum apparabāt. Sed cognito illam uela fecisse,
 confestim insequendam sibi censebant: itaque
 eam infecati Andro tenus, cernere cum nequi-
 fessent, ad Andram profecti consultabant. Quo-
 bus Themistocles suadebat, ut insulas uersus
 profecti, classem hostium insequentes, recta ad
 Hellepontum nauigarēt, soluturi pontes. Huc
 contrariam Eurybiades opponebat sententiam,
 quòd diceret fore, ut si dissoluerent rates, maxi-
 ma ob id calamitate afficerent Graciam. Persa
 enim si deprehēsus in Gracia manere cogere-
 tur, non quieturus, quòd sibi oclū quidem agēti
 nec ulla res posset procedere, nec ulli retro osten-
 deretur receptus, & exercitus suus fame consi-
 ceretur procedenti: Nec uerò & rebus gerendis
 operam danti omnia possent per Europā succē-
 dere, tum in urbibus, tum in nationibus, quæ uel
 capta fuissent, uel antea sese dedidissent, quin-
 etiam rem frumentariam habiturum ex annuis
 semper fructibus Gracorum: Nunc autē uideri,
 illum utpote uictum nauali pralio, non perstis-

surum in Europa: ideoq; permittendum fugere, dum in terram suam fugiendo perueniat, de qua terra deinde certamen iam fieri iubebat. Huic sententia aliorum Peloponnensium duces assensere. Themistocles postquam animaduertit se non posse plerisque persuadere, ut ad Hellespontum nauigarent, adiit Athenienses, qui precipue indignabantur hostem effugere: animatiq; erant ad nauigandum in Hellespontum, etiam per seipsos, si ceteri recusassent. Eosq; ita est allocutus: Et ipse multis iam huiusmodi casibus interfui, & de multo pluribus audiui talia contigisse, viros ad necessitatem redactos praelium instaurare, & superiorem quam acceperissent calamitatem emendasse. Itaq; nos, quoniam inuenimus quo pacto & nosipsos & Graciam tueremur, repulsa tanta hominum nube, non insequamur eos fugientes. Neq; enim nos istud efficimus, sed dum pariter & heroes, qui inuiderunt unam esse viros & Asia regem & Europa, qui sit impiissimus atq; sceleratus: qui sacra perinde atq; prophana habens, utraq; incendit, deorumq; simulacra subuertit: qui & mare cecidit flagellum: & compedes in illud deiecit. Sed bene nobiscum in praesens tempus agitur. Ideoq; nunc quidem, ut & nostri ipsorum, & nostrorum domesticorum curam geramus, & ut spatium quis ad reficiendas ades, faciendamq; penitentem habeat, in Graciam maneamus, Barbaro prorsus eieceto. Cum autem uer appetet, tunc in Helle

in Hellespontum & Ioniam nauigemus. Hac dicebat Themistocles, animo sibi apud Persam subsidium comparandi: ut si quid apud Athenienses accideret aduersi, sibi haberet quod se conuerteret, prout & contigit. Hac discenti Themistocli Athenienses, cum tamen ab eo deciperentur, assensi sunt. Nam cum antea prudens habitus fuisset, postea uero prudens ac bona consuleus compertus esset, prorsus ad ei assensendum prompti fuere. Ille, ubi Athenienses ipsius sententiam probauere, misit euestigio viros quosdam cum nauigio, ad exponenda regi mandata, iussos tacere, et si in omne tormentum deuenirent: quorum unus erat Sicinnus eius contubernalis. Hi posteaquam ad Atticam peruenere, ceteris apud nauigium remanentibus, ipse ad regem ascendit, atque ita eum allocutus est: Themistocles Neoclis filius, dux quidem Atheniensium, sed inter omnes socios uir optimus ac sapientissimus, misit me tibi denuntiatum: Gratia tibi inseruendi, se retinuisse Gracos, classem tuam insequendi cupidos, pontesque qui sunt in Hellesponto soluendi. Itaque nunc magno cum silentio te illuc recipias. Hac re nuntiata, isti abiire. Graci posteaquam decreuerunt, neque persequendam sibi ulterius Barbarorum classem, neque nauigandum in Hellespontum ad soluendum traiectum, Andrum obsederunt, animo illam delendi. Nam primi ex insulari Andrum

duceatorem. Is adhuc in Theſſalia naſtus exercitum, ubi in conſpectum Xerxis uenit, ita uerba fecit: Rex Medorum, Lacedamonij te & Heraclida (qui è Sparta ſunt) pœnas cadis re-poſcūt, quorum regem ipſorum interemiſti, dum Graciam protegit. Ad ea Xerxes cachinnos tola-
lit: ac diu reſponſo non reddito, Hic, inquit, mō-
ſtrato Mardonio, ut ei aſſiſtebat Mardonius, pœnas tales dabit, quales illos decet. Caducea-
tor hoc reſponſo accepto, diſceſſit. Xerxes Mar-
donio in Theſſalia relicto, ipſe ad Helleſpon-
tum ire maturabat: intraq; quinq; & quadra-
ginta dies ad traiectum peruenit, nullam prope
modum partem copiarum ducens: qua quocunq;
ueniebant, & ad quoscunq; homines, eorum di-
reptis fructibus uſcebat̃ur. Vbi nihil fructuum
reperiebant, ipſa herba ut è ſolo germinabat,
nonnulli delibatis corticibus, et ſtriſtis frōdis
arborum, tam agreſtium quàm manſuetarum,
nihil omnino relinquentes, hoc praefame facere
coacti. Quos deinde peſtilentia excipiens ac dys-
ſenteria, id eſt tormina, inter uia extinguebant̃ur.
Eorū non multos Xerxes agrotos reliquit,
iniungens ciuitatibus, ut in quanq; ueniebat, uti
illos curarent & paſcerent: quosdam etiam in
Theſſalia, & aliquot in Siri Pæonia, et in Ma-
cedonia: ubi ſacru Ioui currum, quem in Grae-
ciam tendens reliquerat, reuerſus non offendit.
Eum Paones Thracibus cum dediſſent, tamen
repoſc

repositi Xerxi dixere, una cum equis inter pascendum fuisse abactum a Thracibus, qui superiora Strymonis circa fontes incoheret. Quo in loco rex Bisalteorum ac terra Crestonica Thracum facinus eximium fecit. Hic & se duntaxat uolentem negauit Xerxi seruiturum: eoq; in edita montis Rhodope abiit: & filijs uetuit, ne aduersus Graciam militarent. Illi patre contemptui habito, siue alioqui belli libidine inspicundi, militauere cum Xerxe. Qui postquam incolu mes reuerterunt, omnibus pater (erant autem sex) ob eam causam oculos effodit. Et isti quidem hanc mercedem acceperunt. Persa autem, ubi citato itinere ad traiectionem peruenere, Hellespontum nauibus traiecere ad Abydum. Non enim intetas iam rates inuenere, sed tempestate dissolutas. Ibi copiosiore quam in itinere comeatum adepti, nulla modestia sese reficientes, ac mutatis aquis, permulti interibant ex ijs, qui de exercitu superfuerant. Cateri cum Xerxe Sardin peruenere. Narratur autem & aliter hac res: Xerxem, posteaquam Athenis profectus est ad oram super Strymonem, illinc non amplius iter fecisse: sed exercitum Elydarni permisso, quem ad Hellespontum deduceret, ipsum nauis Phoenissa conscendisse, ut in Asiam se reciperet: & dum cursum tenet a Strymonia, ingens uento fuisse exceptum: & eo uehementius tempestate vexatum, quod nauis referta uelloribus erat, adeo

adeo quidem, ut super contabulationes essent
 frequentes Persæ, qui cum Xerxe uehebantur.
 Ibi metu perculsum regem cum clamore inter-
 rugasse gubernatorem, num quæ salus eis esset?
 Et cum ille respondisset: Hæc, nulla admodum est,
 nisi horum uectorum aliqua abitio: tunc Xerxem
 eo audito ita locutum: Viri Persæ, nunc aliquis
 uestrum declaret se curam habere regis. In uo-
 bis enim uidetur sita esse salus mea. Hæc ubi di-
 xit Xerxes, illos eo adorato desiluisse in mare:
 atque ita leuata nauis, Xerxem incolumem in
 Asiam peruenisse. Et ubi primum in terram
 egressus est, hoc egisse: gubernatorem, quod res
 regis quidem animam seruasset, aurea corona do-
 nasse: quod aut multos Persarum perdidisset, de-
 collasse. Hic alter modus qui narratur reuer-
 sionis Xerxis, haudquaquam fidem apud me ha-
 bet, cum propter alia, tum propter obitum Persa-
 rum. Nam si id regi à gubernatore dictum est, ta-
 men ex infinitis rationibus, uel ob hanc unam, cui
 repugnari non potest, negarim hoc regem fuisse
 facturum: quin potius Persas iussurum è tabula-
 tis in uentrem nauis descendere, utique primores
 Persarum: & remiges Phænices, nequaquam Persa-
 sis numero pares, in mare deiectionum. Scilicet cum
 (ut dictum est superius) itinere pedestri cum re-
 liquo exercitu in Asiam reuertisset. Cuius rei
 id quoque magno est testimonio, quod constat
 Xerxem cum rursus in Asiam reciperet se,

Abdera peruenisse, adhibuisseque conuiuio Abderitas, & acmace aureo eos, ac tiaru auro intertexta donasse: & ut ipsi oppidani aiunt, illum postquam ex Athenis retro fugit (quod apud me fide caret) illic primum xunam resoluisse: adeo fuerat terrore correptus. Sunt autem sita Abdera ad Hellespontum, uel potius ad Strymonē, atque ad littas, ex quo nautam ille conuoluisse fertur. Graci posteaquam Andrum expugnare nequeunt, conuersi in Carystū, natus stato eorum agro, rediere Salaminem. Ibi ante omnia dijs primitias selegerunt cum aliarum rerum, tum Phoenissarum triemium tres: quarum una reponeretur apud istimum, qua ad meam usque memoriā extabat, altera apud Sunium, tertia Aiaci illic apud Salaminem. Secundo loco pradam inter se dispartiere, ex quibus primitias Delphos misere. Vnde statua efficta est longitudine cubitorum decem, truncam nauis partē manu sustinens eodem in loco stas, ubi Alexander Macedo aureus. Missis Delphos primitijs, Graci publice deum percontati sunt, nunquid perfectas et acceptas primitias accepissent. Quibus ille respondit, habere se quidem à Gracis alijs, uerū non ab Aegmetis: sed reuoscere donū optimè nuata ad Salaminē ofera in pugna nauali. Id cum audissent Aegmetas, aureas stellas triū dedicauerunt: quæ iuxta malū nauis arcis stant apud angulū, proximè

Crassi

Cræsi craterem. Post dispartitā prædam, Græci ad isthmum nauigauerunt, daturi præcipuū premiū Græcorū meritissimo, qui in hoc bello clarissime rem gessisset. Eò ubi peruentum est, duces Græci in æram Neptuni suam quisq; sententiam scriptam detulere, quēnam ex omnibus primum, & quem secundum iudicaret. In ea autem suum quisq; nomen inscripsit, se illum qui præstantissimus extitisset, existimans: sed in secundis partibus Themistocli adiudicādis, pleriq; congruerunt. Ita cum singuli in primo loco singulos calculos haberent, in secundo Themistocles multo superior extitit. Et licet hanc rem Græci liuore quodā super federint indicare, in suam quisq; patriam reuecti, tamen Themistocles & habitus est & celebratus per uniuersam Græciam omnium Græcorū longe prudentissimus. Ipse, quia nō fuisset honore affectus ab ijs, qui ad Salaminē dimicassent, ut honore afficeretur, Lacedæmonem se contulit. Eum Lacedæmonij & splēdide exceperunt, & magnifice honorauerunt. Et primas quidē partes rei bene gesta Eurybiada, solertia uerò ac dexteritatibus Themistocli dederunt, & utriq; oleaginam coronam donarunt. Præterea hunc biga (qua apud Spartā erat) præstantissima, laudatūq; uerbis amplissimis, trecēti ex primoribus Spartiatarum, qui equites uocantur, discedentē ad Tegeaticos usq; fines comitati sunt. Hunc solum

lū ex omnibus, quos nouimus, hominibus Spartiata abeuntem deduxerunt. Eidem, postquam ex Lacedamone Athenas uenit, ibi Timodemus, unus ex inimicis eius, aliaqui non è claris uiris, luore insaniens, crimini dabat itionem in Spartam: dicens illum Athenarum respectu, non sui, ab Lacedamonijis honores assecutū. Et cum non faceret finem talia dicendi, inquit ei Themistocles: O' homo, ita res habet, neq; ego, si Belbinitanus forem, sic à Spartanis honoratus fuisset: neque tu, etsi Atheniensis. Atq; hac hæcenus. Artabazus Pharnacis uir inter Persas cum antea illustris, tum ex rebus Plataensibus factus illustrior, regem deducebat ijs sexaginta millibus, quæ sibi Mardonius delegerat: quem ubi traiectu tenuis comitatus est, & iam esse in Asia scijt, regressus circa Pallenen agebat, uspoce Mardonio per Thessaliam Macedoniâq; hibernante, nec aliaa copias obire curante. Nec è sua dignitate existimabat non diripere rebelles Potidaatas, in quos casu incidisset. Etenim Potidaata, postqua rex praterijt: et classis Persica à Salamine fugiēs abijt è conspectu, à Barbaris defecerant. Mox alij quoq; qui Pallenē incolebāt rebellatibus, tunc uero Artabazus Potidaā obsedit: suspicatus etiam Olynthios ab rege defecturos & ipsos obsedit. Eam autē urbē tenebāt Bothis, qui è sinu Thermao nerant à Macedonibus eiecti. Hos Artabazus

d. d. postq

postquam obsidione cepit, in paludem delictos trucidauit. Urbemq; administradam Critobulo Toronao tradidit à genere Chalcidensi. Ite Chalcidenses Olynthum obtinuerunt. Expugnata Olyntho Artabazus Potideæ obsidenda impensius incubebat. Hoc faciens cum Timoxeno Scionæorū magistratu de facienda proditione transiit, incertum mihi, quoniam modo ab initio. Neq; enim traditur. Ad extremū ita actum est. Quoties exaratum libellum aut Timoxenus ad Artabazum, aut Artabazus ad Timoxenum mittere uolebat, eum sagitta postremo inuoluebat: adaptatūq; desuper pennis ad locū, de quo conueuerat, sagittam emittebat. Sed Timoxenus qui Potideā prodibat, proditionis coher tus est. Nam Artabazus ad conueniunt locū sagittā dirigens, frustrate uictu humerū cuiusdā Potideæ percuisset. Ad quem sauciū turba (ut assolet in bello fieri) cum cucurisset, subito reuulsa sagitta, animaduertēs libellum detulit ad magistratus. Aderat autē & ceterorū Pal lenensium commilitium. Perlecto libello magistratus & cognito proditionis autore, nō tamē censuerunt Timoxenū esse plectendū, Scionæi ciuitatis gratia: ne in posterum semper Scionæi pro proditoribus haberentur. Atq; hunc quidem in modum Timoxenus proditionis manifestus fuit: Artabazum uerò triū iam mēses obsidentem ingens aestus maris excepsit, & u diu

tius. Unde Barbari uidentes locum factum lacu-
 cinosum, in Pallenen concesserunt. Quorum cum
 duæ partes permeassent elunæ, tres alia super-
 erant, quas ubi pertrassissent, oportebat intra-
 re Pallenen. Sed eas tanta maris aestuatio in-
 uasit, quanta nunquam extiterat, ut indigenæ
 æuent, cū ea frequenter illic accidit. Eorum qui
 nandi erāt ignari, interiere. Qui erāt gari, eos
 Potidaea nauigius adorti trucidauere. Huius
 æstus ac restagnationis & cladis Persarum fe-
 runt Potidaea hinc causam extitisse: quod isti
 è Persis qui sunt à mari oppressi, in templū Ne-
 ptuni & eius simulacrū, quod situm est in sub-
 urbanis, impie gesserāt. Hanc fuisse causam illi
 uidentur uere dicere, Eos qui superauere Ar-
 tabazus in Thessaliā ad Mardonium duxit: Et
 cum ijs qui regē reduxerūt ita est actum. Clau-
 dius autē Rexis exercitus qui superfuera, ubi a
 Salamine fugiens attingit Asiam, rege
 cum alijs copijs è Chersoneso Abydum tradu-
 cto, hyemauit apud Cumam. Idē primo statim
 uere Samū cōuenit, ubi nōnullæ naues hyema-
 uerāt. Eius classis pleriq; epibata erāt ex Per-
 sis & Medis, ducesq; superuenerant Mardon-
 tes Bazai. & Artayntes Artachai: cuius pa-
 truelis Amitres ab eodem asitus erat istorum
 collega. Hi utpote magnopere percussi non an-
 debant occasum uersus producere, ne unus qui-
 dem: sed apud Samum subsidentes Ioniam

bis primum recensens ei, quòd per illum esset
 assecutus bona, deinde pollicens, quam gratiam
 illius meriti foret relaturus, si homo cū suis do-
 mesticis illuc commigrasset. Ea oratione libens-
 ter audita, Panionius contulit se illuc cū uxore
 & liberis. Quem posteaquam cum omni re fa-
 miliari adeptus est Hermotimus, his verbis as-
 fatus est. Omnium post homines natos scelestis-
 simum, qui ex nefandissima negotiatione qua-
 stum facis: quid aut ipse ego, aut meorum quis-
 piam, vel tuorum cupiam mali fecit, quòd ex
 viro neutrum me reddidisti? putabas fore, ut
 quæ tunc machinabaris, laterent deos, qui iusta
 lege utētes, te infandorum opificem tradiderūt
 in manus meas, ut de pœna à me tibi irroganda
 queri non possis. Hac ubi exprobrauit homini,
 filijs in conspectum eius adductis, qui quatuor
 erant, coegit patrem illorum genitalia recide-
 re: quod cum coactus fecisset, filij sui adacti sunt
 eius virilia abscindere: Ita supplicium ab Here-
 motimo in Panionium rediit. Xerxes filiorum
 Ephesum deducendorum negotio Artemisia de-
 mandato, accitum Mardonium iussit e copijs
 quas liberet eligere, ut consentanea verbis facta
 exequi experiretur: Hac lenius eo die est actum.
 Noctu autem, regis iussu præfecti classis è Pha-
 lero soluentes, retro Hellespontum uersus abie-
 runt, pro se quisq; accelerantes ad custodiendas
 rates, quibus rex pertransiret. Qui cum ad Zo-
 sterem

*perem aduentaret, minata quædam cōtinentis
 protenta promontoria Barbari suspicati navi-
 gia esse per diu illinc aufugerunt. Tempore de-
 inde edocti non navigia esse, sed promontoria,
 in agmen sese receperunt. Ut dies illuxit, Græci
 cernentes ibidem pedestres copias hostium per-
 flare, rati classem quoq; circa Phalærum esse, ac
 pugnam naualem cōmittendam, se ad resisten-
 dum apparabāt. Sed cognito illam uela fecisse,
 confestim insequendam sibi censebant: itaque
 eam insecuti Andro tenus, cernere cum nequis-
 sent, ad Andrum profecti consultabant. Quo-
 bus Themistocles suadebat, ut insulas uersus
 profecti, classem hostium insequentes, recta ad
 Hellepontum nauigarēt, soluturi pontes. Hunc
 contrariam Euribiades opponebat sententiam,
 quòd diceret fore, ut si dissoluerent rates, maxi-
 ma ob id calamitate afficerent Graciam. Persa
 enim si deprehensus in Gracia manere cogere-
 tur, non quieturus, quòd sibi oclū quidem agēti
 nec ulla res posset procedere, nec ulli retro osten-
 deretur receptus, & exercitus suus fame consi-
 ceretur procedenti: Nec uerò & rebus gerendis
 operanti danti omnia posset per Europā succe-
 dere, tum in urbibus, tū in nationibus, quæ uel
 capta fuissent, uel antea sese dedidissent, quin-
 etiam rem frumentariam habiturum ex annuis
 semper fructibus Græcorum. Nunc autē uideri,
 illum utpote uictum nauali prælio, non perstis-*

surum in Europa: ideoq; permittendum fugere, dum in terram suam fugiendo perveniat, de qua terra deinde certamen iam fieri iubebat. Huic sententia aliorū Peloponnēsiū duces assensere. Themistocles postquā animadvertit se non posse plerisq; persuadere, ut ad Hellespontum navigarent, adiit Athenienses, qui precipue indignabantur hostem effugere: animatiq; erant ad navigandum in Hellespontū, etiam per seipsos, si ceteri recusassent. Eosq; ita est allocutus: Es ipse multis iam huiusmodi casibus interfui, & de multo pluribus audiui talia contigisse, viros ad necessitatē redactos praelium instaurare, & superiorem quā acceperissent calamitatē emendasse. Itaq; nos, quoniam invenimus quo pacto & nosipsos & Graciam tueremur, repulsa tanta hominū nube, non insequamur eos fugientes. Neq; enim nos istud efficimus, sed dū pariter & heroēs, qui inuiderūt unam esse viroem & Asia regem & Europa, qui sit impijssimus atq; sceleratus: qui sacra perinde atq; prophana habens, utraq; incendit, deorumq; simulacra subvertit: qui & mare cecidit flagellū: & compedes in illud deiecit. Sed bene nobiscū in praesens tempus agitur. Ideoq; nunc quidē, ut & nostri ipsorum, & nostrorum domesticorū curam geramus, & ut spatiū quis ad reficiendas ades, faciendamq; penientem habeat, in Graciam maneamus, Barbaro prorsus eiecto. Cum autē uter appetet, tunc in Helle

in Hellespontum & Ioniam nauigemus. Hac dicebat Themistocles, animo sibi apud Persam subsidium comparandi: ut si quid apud Athenienses accideret aduersi, sibi haberet quò se conuerteret, prout & contigit. Hac dicenti Themistocli Athenienses, cum tamen ab eo deciperentur, assensu sunt. Nam cum antea prudens habitus fuisset, postea uero prudens ac bona consulens compertus esset, prorsus ad ei assentiendum prompti fuere. Ille, ubi Athenienses ipsius sententiam probauere, misit cuestigio uiros quosdam cum nauigio, ad exponenda regi mandata, iussos tacere, et si in omne tormentum deuenirent: quorum unus erat Sicinus eius contubernalis. Hi posteaquam ad Atticam peruenere, ceteris apud nauigium remanentibus, ipse ad regem ascendit, atq; ita eum allocutus est: Themistocles Neoclis filius, dux quidem Atheniensium, sed inter omnes socios uir optimus ac sapientissimus, misit me tibi denuntiatum: Gratia tibi inferuendi, se retinuisse Gracos, classem tuam insequendi cupidos, pontesq; qui sunt in Hellesponto soluendi. Itaq; nunc magno cum silentio te illuc recipias. Hac re nuntiata, isti abire. Graci posteaquam decreuerunt, neq; persequendam sibi ulterius Barbarorum classem, neque nauigandum in Hellespontum ad soluendum traieclum, Andrum obsederunt, animo illam delendi. Nam primi ex insulani Andræ

pecunias poscenti Themistocli denegauerant, eiq; alleganti Athenienses illuc ire duobus magnis numinibus fretos, Suadela, & Necessitate, & ita sibi dandas utiq; esse pecunias, responderant Athenas proportionem magnas esse atque felices, & dijs propitijs bene processisse. Nam se ad maximam soli tenuitatem redactos, Andriumq; insulam totidem propitia numina nunquam derelinquere, sed semper incolere Inopiam & Impossibilitatem: quibus dijs obnoxios Andrios pecuniam non daturus. Nunquam enim Andriorum impossibilitate ualidiorē fore Atheniensium potētiam: Hac illi cum respondissent, nec pecuniam dedissent, obsidebantur. Themistocles uerò (neq; enim unquam acquirēdo cessabat) ad ceteras insulas minacia uerba mittēs, pecuniam flagitabat, eisdem nuntijs, eisdemq; uerbis utens, quibus apud Andrios fuerat usus, nisi pecuniā darent quam poscerentur, exercitū se Gracorum illuc adducturū, & eam insulā obsessam deleturū. Hac dicendo ingētem pecuniā uim coegit à Carystijs atq; à Parijs: qui audito, tum Andrum obsideri, quod cum Medis sensissent, tum Themistoclem maximo in honore inter duces esse, hoc metu pecuniam misere. Aliarum autem insularū aliqua pecuniam dederit necne, affirmare nequeo. Reor tamen alias quoque dedisse, non has solum. Quanquā Carystijs ne hac quidē re contigit effugere cladem ut Parijs,

rijs, qui Themistocle pecunia delinito, hostem deuictarunt: Ita Themistacles ex Andro profectus, clam ceteris ducibus exegit pecunias ab insularis. At copie Xerxis illic aliquot post pugnam dies immoratae, mouerunt in Boeotios, eadem qua uenerant uia. Quippe Mardonio uisum est simul regem pramittere: intempestiuum enim propter anni tempus belligerari, simul in Thesalia satius esse hybernare, et deinde inuente uere, tentare Peloponnesum. Is ubi in Thesaliam peruenit, ibi ante omnia decem millia Persarum (qui immortales uocantur) elegit, excepto eorum duce Hydarne, qui negauit se regem esse relicturum. Item de alijs Persis torquatos, & mille equites: Ad hac Medorum, Sacarum, Indorum peditatum equitatumque. Has nationes sibi totas desumpsit: ex alijs autem socijs paucas, quorum duntaxat aut speciem animaduvertebat, aut aliquid egregium facinus cognouerat. Sed plurimos ex una gente Persarum delegit torquatos & armillatos. Secundo loco Medos, qui non numero Persis inferiores erant, sed robore ita, ut uniuersi, triginta myrlades una cum equitibus esset. Hoc interim tempore, quo Mardonius habet delectum copiarum, & Xerxes circa Thesaliam agit, oraculum à Delphis ad Lacedaemonios venit, ut Xerxem pœnas necis Leonida reposcerent, & quod daretur ex eo reciperent. Mittunt igitur quam citissime Spartiatae ca-
ducea

duceatorem. Is adhuc in Theſſalia naſtus exercitum, ubi in conſpectum Xerxis uenit, ita uerba fecit: Rex Medorum, Lacedaemonij te & Heraclida (qui è Sparta ſunt) pœnas cadis re-poſcūt, quorum regem ipſorum interemiſti, dum Graciam protegit. Ad ea Xerxes cachinnos tola-
lit: ac diu reſponſo non reddito, Hic, inquit, mō-
ſtrato Mardonio, ut ei aſſiſtebat Mardonius, pœnas tales dabit, quales illos decet. Caduceas-
tor hoc reſponſo accepto, diſceſſit. Xerxes Mar-
donio in Theſſalia relicto, ipſe ad Helleſpon-
tum ire maturabat: intraq; quinq; & quadra-
ginta dies ad traiectum peruenit, nullam prope
modum partem copiarum ducens: qua quocunq;
ueniebant, & ad quoscunq; homines, eorum di-
reptis fructibus uſcebat̃ur. Vbi nihil fructuum
reperiebant, ipſa herba ut è ſolo germinabat,
nonnulli delibatis corticibus, et ſtriſtis frōdibus
arborum, tam agreſtium quàm manſuetarum,
nihil omnino relinquentes, hoc praefame facere
coacti. Quos deinde peſtilentia excipiens ac dys-
ſenteria, id eſt tormina, inter uia extinguēban-
tur. Eorū non multos Xerxes agrotos reliquit,
iniungens ciuitatibus, ut in quanq; ueniebat, uti
illos curarent & paſcerent: quosdam etiam in
Theſſalia, & aliquot in Siri Pæonia, et in Ma-
cedonia: ubi ſacrus Iouis currum, quem in Gra-
ciam tendens reliquerat, reuerſus non offendit.
Eum Pæones Thracibus cum dediſſent, tamen
repoſc

repositi Xerxi dixere, una cum equis inter pascendum fuisse abactum a Thracibus, qui superiora Strymonis circa fontes incoheret. Quo in loco rex Bisalteorum ac terra Crestonica Thracum facinus eximium fecit. Hic & se duntaxat uolentem negauit Xerxi seruiturum: eoq; in edita montis Rhodope abiit: & filijs uetuit, ne aduersus Graciam militarent. Illi patre contemptus habito, siue alioqui belli libidine inspiciundi, militauere cum Xerxe. Qui postquam incolu mes reuerterunt, omnibus pater (erant autem sex) ob eam causam oculos effodit. Et isti quidem hanc mercedem acceperunt. Persa autem, ubi citato itinere ad traiectionem peruenire, Hellespontum nauibus traiecere ad Abydum. Non enim intetas iam rates inuenere, sed tempestate dissolutas. Ibi copiosiore quam in itinere comeatum adepti, nulla modestia sese reficientes, ac mutatis aquis, permulti interibant ex ijs, qui de exercitu superfuerant. Cateri cum Xerxe Sardis peruenire. Narratur autem & aliter hac res: Xerxem, posteaquam Athenis profectus est ad oram super Strymonem, illinc non amplius iter fecisse: sed exercitu Elydarni permisso, quem ad Hellespontum deduceret, ipsum nauis Phoenissa conscendisse, ut in Asiam se reciperet: & dum cursum tenet a Strymonia, ingens uento fuisse exceptum: & eo uehementius tempestate vexatum, quod nauis referta uelloribus erat,
adeo

adeo quidem, ut super contabulationes essent
 frequentes Persæ, qui cum Xerxe uehebantur.
 Ibi metu perculsum regem cum clamore inter-
 rogasse gubernatorem, num qua salus eis esset?
 Et cum ille respondisset: Nere, nulla admodum est,
 nisi horum uectorum aliqua abitio: tunc Xerxem
 eo audito ita locutum: Viri Persæ, nunc aliquis
 uestrum declaret se curam habere regni. In uo-
 bis enim uidetur sita esse salus mea. Hæc ubi di-
 xit Xerxes, illos eo adorato destitisse in mare:
 atque ita leuata nauis, Xerxem incolumem in
 Asiam peruenisse. Et ubi primum in terram
 egressus est, hoc egisse gubernatorem, quod res
 regi quidem animam seruasset, aurea corona da-
 nasse: quod aut multos Persarum perdidisset, de-
 collasse. Hic alter modus qui narratur reuer-
 sionis Xerxi, haudquaquam fidem apud me ha-
 bet, cum propter alia, tum propter obitum Persa-
 rum. Nam si id regi à gubernatore dictum est, ta-
 men ex infinitis rationibus, uel ob hanc unam, cui
 repugnari non potest, negarim hoc regem fuisse
 facturum: quin potius Persas iussurum e tabula-
 tis in uentrem nauis descendere, utique primores
 Persarum: & remiges Phœnices, nequaquam Persa-
 sis numero pares, in mare deieciurum. Sed eum
 (ut dictum est superius) itinere pedestri cum re-
 liquo exercitu in Asiam reuertisse. Cuius rei
 id quoque magno est testimonio, quod constat
 Xerxem cum rursus in Asiam reciperet se,

Abdera peruenisse, adhibuisseque conuiuio Abderitas, & acinace aureo eos, ac tiara auro intertexta donasse: & ut ipsi oppidani aiunt, illud postquam ex Athenis retro fugit (quod apud me fide caret) illic primum conuiuio resoluisset: adeo fuerat terrore correptus. Sunt autem sita Abdera ad Hellespontum, vel potius ad Strymonē, atque ad litus, ex quo nauis ille conuēdisse fertur. Graci posteaquam Andrum expugnare nequeunt, conuersi in Carystū, natus stato eorum agro, rediere Salaminem. Ibi ante omnia dijs primitias selegerunt cum aliarum rerum, tum Phoenissarum tria enim tres: quarum una reponeretur apud istimum, quae ad meam usque memoriā extubat, altera apud Sunium, tertia Atac illuc apud Salaminem. Secundo loco pradam inter se dispartiere, ex quibus primitias Delphos misere. Vnde statua effecta est longitudine cubitorum decem, truncam nauis partem manu sustinens eodem in loco stas, ubi Alexander Macedo aureus. Missis Delphos primitiis, Graci publice deum percontati sunt, nunquid perfectas et acceptas primitias accepissent. Quibus ille respondit, habere se quidem à Gracis alijs, uerū non ab Aegmetis: sed reuocare donū optimè minata ad Salaminē opera in pugna nauali. Id cum audissent Aegmetæ, aureas stellas tria didicauerunt: quæ super malū manū arcū stant apud angulū, proximè

Crass

Cræsi craterem. Post dispartitā prædam, Græci ad isthmum nauigauerunt, daturi præcipuū præmiū Græcorū meritisimo, qui in hoc bello clarissime rem gessisset. Eò ubi peruentum est, duces Græci in aram Neptuni suam quisq; sententiam scriptam detulere, quēnam ex omnibus primum, & quem secundum iudicaret. In ea autem suum quisq; nomen inscripsit, se illum qui præstantissimus extitisset, existimans: sed in secundis partibus Themistocli adiudicādi, pleriq; congruerunt. Ita cum singuli in primo loco singulos calculos haberent, in secundo Themistocles multo superior extitit. Et licet hanc rem Græci liuore quodā super sederint indicare, in suam quisq; patriam reuecti, tamen Themistocles & habitus est & celebratus per uniuersam Græciam omnium Græcorū longe prudentissimus. Ipse, quia nō fuisset honore affectus ab ijs, qui ad Salaminē dimicassent, ut honore afficeretur, Lacedæmonem se contulit. Eum Lacedæmonij & splendide exceperunt, & magnifice honorauerunt. Et primas quidē partes rei bene geste Eurybiada, solertia uerò ac dexteritatibus Themistocli dederunt, & utriq; oleaginam coronam donarunt. Præterea hunc biga (qua apud Spartā erat) præstantissima, laudatūq; uerbis amplissimis, trecēti ex primoribus Spartatarum, qui equites uocantur, discedentē ad Tegeaticos usq; fines comitati sunt. Hunc solum

lū ex omnibus, quos nouimus, hominibus Spar-
 tiata abeuntem deduxerunt. Eidem, postquam
 ex Lacedamone Athenas uenit, ibi Timodē-
 mus, unus ex inimicis eius, aliqui non è claris
 uiris, luore infaniens, crimini dabat itionem in
 Spartam: dicens illum Athenarum respectu,
 non sui, ab Lacedamonij's honores assecutū. Et
 cum non faceret finem talia dicendi, inquit ei
 Themistocles: O homo, ita res habet, neq; ego,
 si Belbinitanus forem, sic à Spartanis honora-
 tus fuissē: neque tu, etsi Atheniensis. Atq; hac
 haclenus. Artabaxus Pharnacis uir inter Per-
 sas cum antea illustrus, tum ex rebus Plataensi-
 bus factus illustrior, regem deducebat ijs sexa-
 ginta millibus, quæ sibi Mardonius delegerat:
 quem ubi traiectu tenuis comitatus est, & iam
 esse in Asia scijt, regressus circa Pallenen age-
 bat, utpote Mardonio per Thessaliam Macedo-
 niāq; hibernante, nec alias copias obire cu-
 rante. Nec è sua dignitate existimabat non di-
 riperere rebelles Potidaetas, in quos casu incidis-
 set. Etenim Potidaea, postqua rex praterijt: et
 classis Persica à Salamine fugiēs abiit è conspe-
 ctu, à Barbaris defecerant. Mox alij quoq; qui
 Pallenē incolebāt rebellatibus, tunc uero Artax-
 abaxus Potidaā obsedit: suspicatus etiam Olyn-
 thios ab rege defecturos & ipsos obsedit. Eam
 autē urbē tenebāt Bostinae, qui è sinu Thermaeo
 merant à Macedonibus ciecti. Hos Artabaxus
 d d postq

postquam obsidione cepit, in salutem delub-
 eos trucidavit. Urbemq; administradam Crito-
 bulo Toroneo tradidit à genere Chalcidēsi. Ita
 Chalcidenses Olynthum obtinuerē. Expugna-
 ta Olyntho Artabazus Potidea obsidēda im-
 pensius incubebat. Hoc faciens cum Timoxeno
 Scioneorū magistratu de facienda proditiōne
 transiit, incertum mihi, quoniam modo ab ini-
 tio. Neq; enim traditur. Ad extremū ita actum
 est. Quoties exaratum libellum aut Timoxenus
 ad Artabazum, aut Artabazus ad Timoxe-
 num mittere uolebat, eum sagitta postremo in-
 uoluebat: adaptatūq; desuper pennis ad locū de
 quo cōueuerat, sagittam mittebat. Sed Timoxe-
 nus qui Potideā prodibat, proditiōnis, cōper-
 tus est. Nam Artabazus ad cōueniētiū locū sa-
 gittā dirigens, frustrate iactu humerū cuiusdā
 Potideata percussit. Ad quem sauciū turba
 (ut aīsolet in bello fieri) cum cucurisset, subito
 reuulsa sagitta, animaduertēs libellum detulit
 ad magistratus. Aderat autē & ceterorū Pal-
 lenensium comilitium. Perlecto libello magi-
 stratus & cognito proditiōnis autore, nō tamē
 censuerunt Timoxenū esse plectendū, Scionaa
 ciuitatis gratia: ne in posterum semper Scionai
 pro proditoribus haberentur. Atq; hunc qui-
 dem in modum Timoxenus proditiōni manife-
 stus fuit: Artabazum uerò tri iam mēses ob-
 sidentem ingens aīsu maris excepit, & u diu²

tius. Unde Barbari uidentes locum factum la-
cuiosum, in Pallenen concesserunt. Quorum cum
duæ partes permeassent elumi, tres alia super-
erant, quas ubi pertrassissent, oportebat intra-
re Pallenen. Sed eas tanta maris aestuatio in-
uasisit, quanta nunquam extiterat, ut indigenæ
erant, cum ea frequenter illic accidit. Eorum qui
mandi erant ignari, interiere. Qui erant gnari, eos
Potidaæta nauigius adorti trucidauere. Huius
æstus ac restagnationis & cladis Persarum fe-
runt Potidaæta hinc causam extitisse: quod isti
è Persis qui sunt à mari oppressi, in templum Ne-
ptuni & eius simulacrū, quod situm est in sub-
urbanis, impie gesserāt. Hanc fuisse causam illi
uisidentur uere dicere. Eos qui superauere Ar-
tabazus in Thessaliā ad Mardonium duxit: Et
cum is qui regem reduxerunt ita est actum. Classi-
sarius autem Xerxis exercitus qui supersuerat,
ubi a Salamine fugiens attigit Asiam, rege
cum aliis copijs è Chersouneso Abydum tradus-
to, hyemauit apud Cumam. Idē primo statim
uere Samū cōuenit, ubi nonnullæ naues hyema-
uerāt. Eius classiis plerique epibata erāt ex Per-
sis & Medis, ducesque superuenerant Mardon-
tes Bazai, & Artayntes Artachai: cuius pa-
truelis Amitres ab eodem ascitus erat istorum
collega. Hi utpote magnopere percussi non an-
debant occasum uersus producere, ne unus qui-
dem: sed apud Samum subsidentes Iouiam

à rebellando prohibebant, trecentas naues cum
 Iadibus habètes. Neq; expectàtes fore ut Græci
 in Ionia irent: sed ut sua tutari contenti eſſent,
 ducta ex hoc coniectura, quòd ipſos e Salamina
 ne fugientes nō fuſſent in, ecuti, ſed libèter ab-
 ſceſſiſſent. Atq; ut ſe uictos mari, ita longe ſu-
 periozem terra Mardonium futurum arbitra-
 bantur. Qui dum apud Samum erant, ſimul
 cōſultabāt, ſi quid mali poſſent facere hoſtibus,
 ſimul ſubauſcultabāt quòna res Mardonij ſpeo-
 cūrēt. At Græcos excitabat tum ueris aduen-
 tus, tum Mardonius in Theſſalia agens. Et eo-
 rum quidem exercitus pedēſtris nondum coge-
 batur: naues autem in Aeginam abierant nu-
 mero centū ac decem, præfecto atq; nauarcho
 Leutychildi, qui fuit Menaris, qui fuit Geſiles,
 qui fuit Hippocratida, qui fuit Leutychilda, qui
 fuit Anaxiles, qui fuit Archidemi, qui fuit
 Anaxandrida, qui fuit Theopompi, qui fuit
 Nicandri, qui fuit Charili, qui fuit Eunomi,
 qui fuit Polydectis, qui fuit Prytannus, qui fuit
 Euryphōtis, qui fuit Proclus, qui fuit Ariſtode-
 mi, qui fuit Ariſtomachi, qui fuit Cleodas, qui
 fuit Hylis, qui fuit Herculis filius, ex altera ab
 regia familia. Horū omnes qui prius cōmemo-
 rat ſunt, præter duos poſt Leutychildem, reges
 Sparte fuerunt, Athenenſium autem duce
 Xantippo Ariphronis filio, hac omni claſſe
 Aeginam profecta, adueniunt eo nuntij la-

num ijdem, qui nuper ierant ad orandos Lacedemonios ut Ioniam liberarent, quorum unus fuit Herodotus Basilidis filius, septem ab initio qui coniuratione inter se facta de trucidando Stratte Chiorum tyrāno, postea conspiratione patefacta per unum eorum qui rem detulerat. Cateri qui sex erant, è Chio subdixerūt, Spartamq; se contulerunt, & tunc Aeginam oraturi Gracos, ut in Ioniam nauigarent: agreq; exoratos Delon usq; perduxere. Nam ulteriora omnia Gracis formidolosa erant, cum locorum ignavis, tum plena hostium esse credentibus, & tantundem abesse Samum, quantum Herculis columnas. Contigitq; id rei ut neq; Barbari supra Samum Hesperum uersus nauigare auderent, metu perterriti: neq; Graci Chiorum rogatu auroram uersus ultra Delon. Ita timor medium eorum tuebatur. Dum Graci nauigare in Delum, Mardonius qui in hybernis apud Theßaliam erat, inde mouens misit ad oraculum quendam genere Europeanum, nomine Murem, iubens ut quantumcunq; sibi liceret, persuaderet ad oraculum consultandum: edocuitq; quid uellet ab oraculis scire. Quod autem fuerit, haud compertum habeo, non enim memoretur. Opinor nihil aliud, quam de rebus presentibus fuisse. Constat hunc Murem in Telebadiam uenisse: & mercede corrupto quodam indigena Trophonium descendisse, & ad Abas

Phocensium, & illinc ad oraculum, quinetiam prius Thebas adisse. Ibiq; tum Apollinē Ismenium consuluisse, quod illic quemadmodum in Olympia fas est in templis sciscitari oracula. Tum quodam non Thebano, sed hospite pecunia corrupto in delubro Amphiarai obdormisse. Ideo autem nemini Thebano licet eo in loco uaticinium esse, quod cum Amphiarai optionē eis dedisset, utrum mallerent uate uti se, an auxiliatore, Thebani sibi auxiliatorē cum maluerunt. Eapropter nefas est ulli Thebano illis obdormiscere. Tunc autem maximum existisse miraculum, ut a Thebanis mihi narratur: Marcem European peruestigatis omnibus oraculis, isse etiam ad fanum Apollinis Ptoi. uocatur autem id fanum ita: sed ipsorum Thebanorum est, situm supra paludem Copaidem, ante montem, proximē urbem Acrasiam. Ad hoc templum postquam peruenit is qui Marcus appellaretur, secutos eum triū uiros publice delectos ad describenda ea, quae homini responderetur. Et statim antistitē Barbarā linguā usum: & quos subsequerantur stupuisse audientes Barbarā linguā pro Gracā. Cumq; nescirent quid in praesenti negotio agerēt, Marcem European pugillares ab eis quos ferebant abstulisse, & illis ea, quae dicerentur a propheta exarsasse: eumq; ut dicebant lingua Caria: & ubi illi scripsisset, digressum in Thessaliā abiisse.

Ea Mardonius intelligens quid dicerent, nun-
 tiū dehinc Athenas mittit Alexandrum Ma-
 cedonem Amynta filium: tum quia in eum pro-
 pensus erat Persa (quippe cuius sororem Cy-
 gnam Amynta filiam in matrimonio habebat
 Bubares uir Perses, ex qua genuit Amintam
 in Asia, cui materni ferētem nomē, cui ab rege
 Phrygia data est incolenda urbs Alabanda).
 tum quia audiebat hospitalem atq; munificum
 esse uirum, Mardonius mittendum duxit. Hac
 praecepte ratione arbitratus se cōciliaturū sibi
 Athenienses, populum et multum & strenuum
 esse audens, & qui cladis Persica in mari acce-
 pta praeceptum auctor existisset. Quibus sibi con-
 siliatis, spem concipiebat facile potiundis maris,
 prout etiam cōtigisset. Nam terrestribus copia
 longe sibi superior esse uidebatur. Ita colligebat
 suas res forte superiores rebus Gracorum. Cui
 fortassis oracula illa reddita suadebant, ut
 Atheniensem sibi socium ascisceret. His obtem-
 perans, Alexandrum hunc mittebat septimum
 & Perdicca: qui Macedonum tyrannidem obti-
 nuit hunc in modum: Tres fratres à Temeno
 oriundi, Gauanes, Aeropus, Perdicas ex Argo
 in Illyricos profugerunt: & ex Illyris trans-
 gressi superiorem Macedoniam, peruenērunt
 ad urbem Lebaam. Vbi se ad mercenariam
 operam regi locauerunt, unus quidem equis,
 alter uerò bobus, minimus autem natu minutis
 dd 4 pecar

pecoribus pascēdis. Erant autem priscorum hominum tyrannides in re nummaria exiles, non solum populares facultates, adeo ut ipsi regi sua uxor coquebat cibaria. Hæc cū animaduertisset panē pueri Perdicca mercenarij dū coqueretur, effici duplū quā erat, idq; semper cōtingere, indicauit marito. Ille re audita ilico ingressus est, ut ostentū cerneret, quōnam modo quid maius excresceret. Moxq; accitis mercenarijs, ut à sua domo discederēt, imperauit. Et cū isti dicerent, ita demum se abscedere instū esse, ubi mercedem accepissent. Tunc rex mercedem nominari audiēs, Hæc, inquit, solem ostendens, indeum contumeliosus, dignam uobis mercedem reddo. Immeabat autem in ades per fumarium sol. Hoc audientes maiores natu Gauanes & Aëropus, steterē attoniti. At adolestens, accipimus rex quæ das, prælocutus, gladioq; (hanc gladium gerebat) circumscripsit in paucissimo domus solem: circūscriptumq; cum ter in sinum suum hausisset, abiit cum cæteris. Quale autem esset id quod faciebat puer, & quod data cum illorum assensu accipiebat minimus natu, renuntiauit quidam assessorum regi. Hoc audito rex ira percitus equites ad eos interimēdos misit. Est autem in ea regione amnis, cui tanquam liberatori immolant postēri illorum, quib; ab Argo erant. Hic amnis posteaquam eum Temewida transferant, ita uehemēs effectus est, ut ab

ut ab equitibus trāsire nequirit. Temenida in
 aliam Macedonia plagam transgressi, habita-
 runt prope hortos qui ferebantur esse Mida
 Gordio geniti. Quibus in hortis sua sponte na-
 scentur rose sexagenū foliorum fragrantiori
 odore quā cetera: & in quibus (ut fertur à
 Macedonibus) Silenus fuit exceptus. Super eos
 situs est mons nomine Bermius, per hyemem in-
 accessus. Hinc egressi postquā eam plagam ob-
 sinuerunt Temenida, ceterā Macedoniam sub-
 egerunt. Ab hoc Perdicca hunc in modum Ale-
 xander oriundus est: Amynta filius fuit Alexan-
 der, Amyntas Alceta: pater Alceta fuit Aëro-
 pus, Aëropi Philippi Argæus, huius Perdiccas,
 qui parauit imperium. Ita Amynta fuit Alex-
 ander filius, qui ubi Athenas uenit à Mar-
 donio missus, ita uerba fecit: Viri Athenien-
 ses, Mardonius hac inquit: Nuntius mihi ab
 rege uenit in hac uerba: Atheniensibus iniu-
 rias (quas mihi intulerunt) omnes remitto.
 Nunc autē Mardonio ita facito: Suam eius re-
 gionē reddito: praterea aliā pro suo arbitratu
 eligant, suāq; libertate potiantur. Quinetiam
 eorum templa, si mecum fœdus inire nolent, o-
 mnia quæ ego incendi, restituito. Hic nūtiū cū
 mihi allatus sit, necesse habeo ista exequi, nisi
 per uos steterit. Ego uerò hac uobis duco dicen-
 da: quid insanitis bellum regi inferentes, cui nec
 unquam prestare, nec semper obstare poteritis?

Nostis enim Xerxis & copias, & facta audita quoque nunc de exercitu qui mecum est, quem si superaueritis, atque uiceritis, nulla uobis (si sapitis) spes erit, cum alius multo maior exercitus sit affuturus. Nolite igitur equiparando uos regi, priuari solo uestro, & pro uobis ipsis assidue discurrere. Imò potius his molestiis uos explicare, cum adsit uobis pulcherrima explicandi facultas, quod ab rege provocati ut societatem belli nobiscum ineatis, citra dolum et fraudem liberati eritis: Hac me iussit Athenienses apud nos Mardonius dicere. Ego uerò de mea in uos beniuolentia nihil commemorabo. Neque enim nunc primum eam cognouistis. Obsecro tamen ut Mardonio morem geratis, quos animaduerto non semper ualidos iure ad gerendum cum Xerxe bellum: quales si animaduernerem esse, nequaquam huc cum his mandatis uenissem. Quippe regis uires supra hominum sunt, & manus praelonga. Quod nisi prospere assentiimini magna pollicentibus, quippe ex aquo fœdus facere uolentibus, tunc meo uestram uicem, qui ex omnibus socijs & maxime in uia habitatis, & soli semper prae cipuam cladem accipitis, possidentes terram inter diuersas acies positam. Itaque inducite in hoc animum quod magnopere est e uestra dignitate, cum rex magnus uobis Græcorum solis iniurias remittens, cupiat effici amicus:

Hac

Hac Alexander. Quem Athenas euntem
 ad inducendos in Barbari societatem Athe-
 nenses, cū audissent Lacedæmoniū, id ne fieret
 uehementer extimuerant, reminscentes oracu-
 lorum, fatale esse ut ipsi cum ceteris Dorien-
 sibus à Peloponneso eijcerentur à Medi pariter
 & Atheniensibus. Ideoq; sine mora mitten-
 dos illuc censuere legatos. Et sanè contigit,
 ut concioni adessent Lacedæmoniū. Extraxe-
 rant enim Athenienses tempus, probe scien-
 tes fore, ut Lacedæmoniū audirent uenien-
 tem à Barbaro nuntium ad societatem contra-
 hendam. Quare de industria id fecere ad de-
 clarandam Lacedæmonijs sententiam suam.
 Vbi dicendi finem fecit Alexander, excipien-
 tes nuntij Spartanorum ita locuti sunt: Nos ne
 rō misere Lacedæmoniū oratum uos, ne quid
 nōdum Graciā agatur; neq; uerba quæ afferun-
 tur à Barbaro admittatur, quod neq; iustum sit
 ullo modo, neq; decorum cum alijs Gracis, tum
 præcipue uobis, idq; multis de causis. Vos enim
 hoc bellum excitastis etiam nobis inuitis, &
 propter imperiū uestrum est decertatum, quod
 certamen nunc in uniuersam Graciam emana-
 uit: cuius totius uos præcipui autores fuistis, &
 Gracis causa seruitutis, res nullo pacto toleran-
 da: Cum præsertim constet Athenienses sem-
 per & iam inde a prisca tēporibus iudicasse
 permultos homines in libertatem: & tristē
 quidem

quidem conditionem uestram dolemus, quòd iam bis prouentu frugum fraudati estis, & iam domibus quæ diruta sunt caretis. Quò nomine Lacedæmonij uobis ac ceteri socij spondent se uxores uestras, & omnia ad bellum inutilia proxime domesticos suos, quoad bellum hoc steterit, alituros. Neq; uerò uos Alexander Macedo seducat, commendans Mardonij orationem. Facit quod sibi faciendum est. Quippe qui tyrannus tyranno operam præstat. Sed non idem uestra facere interest, si recte sapitis, qui scitis nihil Barbaris esse neq; fidum neq; uerum. Hæc cum nuntij dixissent, Athenienses Alexandro ita responderunt: Et ipsi cognitum habemus hoc, uires Medorum etiam atq; etiam maiores esse quàm nostras, ut id nihil intersit exprobrare nobis. Attamen in tutanda libertate eatenus resistemus, quatenus ualebimus. Vt autem societatem cum Barbaro contrahamus, neq; tu persuadere tentes, neq; nos: si tu tentaueris, persuadebimur. Tu uerò renuntia Mardonio, Athenienses dicere, quoad sol eodem itinere meabit quò nunc meat, eousq; se nunquam cum Xerxe societatem inituros, sed se protegēdo propulsaturos eum, fretos ope deorum atq; heroum, quorum ille nihil pensi habens, & templa & simulacra incendit. Tu quoque posthac cum istiusmodi oratione ne cōmittas ut Athenis uidearis, nèue per speciem emolumentorum infanda nos facere

facere suadeas. Nolumus enim te ingratiū quipiam ab Atheniensibus pati, quibus & hospes & amicus es: Hæc Alexandro responderunt; nuntijs autem Spartiatarū illa: Lacedæmonios uereri ne fœdus ineamus cum Barbaro, sanè humanum est, neq; hoc uerentes eos turpe est uenisse, quibus mens. Atheniensium inexplorataq; esset: quoniam neq; tantū auri usquam gentiū est, neq; religio ulla specie et bonitate præstans, quam nos accipientes, ut cū Medis sentiremus, ad tradendam seruituti Graciam induceremur. Quod ne faciamus, etsi uelimus, multa & magna nos adhortatur. Primum atq; idem maximum, quòd deorum ades effigiesq; incensa, pariter et obruta sunt, quas nos in primis ultū ire necesse est potius, quam cū ijs fœderari qui ista fecerunt. Deinde, quòd sumus Graci eiusdem et sanguinis & lingue, quorum & fana & sacrificia communia sunt, & mores asimiles, eorū proditores fieri Athenienses, non bene haberet. Ex quo si antea nesciebat, nunc ita accipiat, dum uel unus Atheniensium supercrit, nunquam nos conuenturos esse cum Xerxe. Vestram autem erga nos providentiam, quòd consulere nobis damno carentibus, ita ut domesticos nostros alere uelitis, gratam habemus: & licet beneficium nostrū cumulatum sit, nos tamē ita illud tolerabimus, ut nihil nobis molestia affe-
ramus. Quod cum ita sit, copias primo quoque
temp

*tempore emittendas curate. Nam ut nos coniec-
 Elamus, non diu differet Barbarus ingredi re-
 gionem nostram: sed simulatq; acceperit nunt-
 ium, nos nihil eorum esse facturos quæ orauit,
 aderit. Qui antequam adsit in Attica; tempus
 est nos in Boeotiam auxilio ire.*

HERODOTI HALI-
 CARNASSEI HISTO-
 RIARVM LIBER IX.

QVI INSCRI-
 BITVR

CALLIOPE.

*Hoc ab Atheniensibus reddito
 responso, Lacedæmonij Sparta
 reuenerunt. Mardonius postea
 quam regressus ad cū Alexand-
 der Atheniesiū responsa intulit,
 mouens è Theßalia citato agmine Athenas
 ire cōtendit, quacumq; iter faciebat, illinc viros
 ad bellū sumēs, Theßali ducibus. Quos adeo nō
 pœnitebat eorū quæ hactenus egerat, ut etiam
 multo studiosius Persam inducerent. Et quibus
 Thorax Larissæus & Xerxem effugientē dedu-
 xerat, & tunc Mardonium propalam dedu-
 cebat in Græciam. Mardonium, ubi cum exer-
 citu Theßas paruenit, Thebani exceperunt:
 suadendo non sinebant progredi longius, quod
 negar*

negarent illum locum ponendis castris oportu-
 tiorem esse, quam illum ubi subsidens conseque-
 retur, ut omnem Graciã sine pralio subigeret.
 Arduum enim esse etiam uniuersis homini-
 bus, ut subigere Gracos inter se convenientes:
 quod & antea cognouissent. Si uerò feceris (di-
 cebant) quod nos suademus, occupabis nullo ne-
 gotio ualidissima quaq; illorum consilia. Mit-
 te pecuniam ad eos qui prepotentes sunt in ci-
 uitatibus. Missa pecunia Graciam ad factione-
 nem rediges. Hinc eos qui tecum non sentient,
 ad motu copijs facile expugnabis. Hęc Theba-
 ni suadebat: quibus ille obtemperandum non
 putauit, partim animi fastu, partim acri
 quadam libidine Athenas iterum occupandi,
 praesertim sperans incensis per insulas ignibus
 declaraturum se regi Sardibus agenti, Athe-
 nas ab ipso teneri. Igitur in Atticam contem-
 dens, cum illic Athenienses ne tunc quidẽ inue-
 nisset, sed plerosq; corũ in classe ad Salaminem
 esse audiret, urbẽ cepit desertam decimo mōse
 quã fuerat iterũ ab rege capta. Eo postquam
 uenit, mittit ad Salaminẽ. Muriichidem queno-
 dam Helospontium, cum eisdem mandatis qua
 Alexander Macedo pertulisset. Mittebat au-
 tem eadem mandata, gnarus ille quidem non
 beneuolo erga ipsum animo esse Athenienses: sed
 sperans contumaciã deposituros, tanquam sub-
 acta omni Attica regione, & sub ipsius impe-
 rio

rioposita. Hac de causa Murichidem misit in Salaminem. Is ubi in jenatum uenit, Mardonij mandata exposuit. E. jenatoribus Lycidas sententiam dixit. Satius uideri sibi esse, ut ea quæ Murichides apud senatū diceret, ipsi admittentes ad populum referrent. Hac ille dicebat, sine quod pecuniam à Mardonio accepisset, sine quod id sibi probaretur. Quod simulatq; audire Athenienses tā ū, qui ex consilio, quàm qui extra consilium erant, indigne ferentes Licidam circumsteterunt, lapidibusq; interemerunt, Hellespontium uerò Murichidem dimiserunt illasum. Excitato de Lycida apud Salaminem rumore, & cognito quod gestum erat, Atheniensem uxores alia aliam exhortantes, atque prehendentes ultro domum Lycida adiungere hominibusq; uxorem ac liberos lapidauerunt. Hunc in modum Athenienses in Salaminem transierunt. Quàm diu ipsi copias è Peloponneso uenturas sibi auxilio expectabant, tam diu hostes in Attica habuere statua. At ubi & socij tardius segiuq; agunt, & Mardonius aduentans iam esse in Bæotia audiebatur. Ita suppositis omnibus rebus, & ipsi in Salaminē traiecerunt, nuntiosq; in Lacedæmonem miserunt conquestum de Lacedæmonijs, qui neglectui haberent Barbarū esse Atticam ingressum, neq; cū ipsis ei in Bæotiam occurrissent, tum admonitū eorum quæ sibi, si ad eum deficere uellent, Mar-

donius

donius spondisset: tum prædictū, nisi præsidio
 ipsis essent, se aliquod per semet remediū inueni-
 turos. Agebant autem per id tempus Lacedæ-
 monij solennia quæ uocantur Hyacinthia, quæ
 festa dei celebrare plurimi faciebant. Ad hæc,
 murū sibi in isthmo extruebant, qui iam pinnae
 acceperat. Ad hos posteaquam nuntij Athes-
 nienſium Lacedæmonem uenerunt, ducentes se-
 cum Megarensium ac Plataensium legatos,
 Ephorus aditis, ita locuti sunt: Athenienses ad
 hæc nos referenda miserūt: Regē Medorum cum
 nostram nobis regionē reddere uelle, tum socie-
 tatem nobiscum æquis conditionibus inire citra
 fraudem & dolum, tum aliam regionem nostræ
 addere, quam ipsi nostro arbitrio optauerimus.
 Nos tamen pudore Graci nominis, & pro ma-
 gno flagitio ducentes prædere Græciam, annue-
 re nolle, sed recusare, quamuis iniuria affectos
 à Græcis ac proditos. Qui, etsi non ignoremus
 conducibilius esse nobis societate inire cum Per-
 sa, quam bellum gerere: tamen sponte nostra so-
 cietatem non inibimus. Et hæc quidem nostra
 sunt (quæ in Græcos præstamus) officia. At uos
 qui tunc in omnem metum deueneratis ne pacti
 sceremur cum Persa, posteaquam compertā ha-
 buistis sententiā nostram, nequaquā prodens
 di Græciam, & murum quem in isthmo inædi-
 ficabatis absolulistis, nullam habetis Athenien-
 sium rationē. Et cum conueneritis nobiscum de

occurrento Persa ad Bæotiam, desertores existis, pro nihilo ducentes Barbarum Atticam esse ingressum. Itaque vobis Athenienses in præsens usque succensent, quod non estis officio sancti. Quod superest, ut primo quoque tempore nobiscum copias mittatis, iubent: quo Barbarum in Attica, quoniam in Bæotia defecimus, excipiamus nostra in terra: ubi campus Thriasius appositissimus erit ad dimicandum. Hac ubi acceperunt Ephori, responsum in diem posterum distulerunt. Postero die in alterum, idque in decem dies fecerunt, diē de die extrahētes: intra quod tempus universi Peloponenses magno studio incumbentes, isthmum muro interclusere, ad finemque perduxere. Non ausim dicere hanc fuisse causam, cur isti tanto ere solliciti fuerint: cum Alexander Macedo Athenas pergebat, ne Athenienses Medorum partes sequeretur. Nunc autem nihil aliud curarent, quam ut sibi isthmus in-
 edificaretur, putantes non amplius quicquam Atheniensibus indigere. At sub adventum Alexandri in Atticam muro (quem extruebant) nondum perfecto, Persas vehementer extimescebant. Tandem & responsum & exitus fuit huiusmodi: Pridie quam iam ultimam concilium fieret, vir Tegeata nomine Clinem, apud Lacedæmonios maxima inter hospites potētia, cum audisset ab Ephoris omnia qua Athenienses dixissent, his verbis eos allocutus est: Ita se habet
 ura

niri Ephori, si Athenienses non sentiunt nobiscum, sed cum Barbaro, quamvis ualido muro sit isthmus inaedificatus, tamen magna fores patefacta sunt Barbaro in Peloponnesum. Quare prius eos audiat, quam aliquid decernat quod cladem Gracie adferat. Hoc Chileus consilium dedit. Quod in animum admittentes Ephori, cōfestim nihil collocuti cum vniuersis, qui a ciuitatibus uenerant, quinque millia Spartatarum cum adhuc nox esset, dimiserunt, praposito eis Pausania Embroti filio. Quae praefectura erat quidem Plutarchi Leonida geniti. Sed cum ipuer esset, Pausanias praefectus est qui eius patruelus erat & idē tutor. Nam Cleōbrotus Alexandrida, pater Pausaniae iam non supererat, nō diu post, quam copiamque murū extruebant, in isthmo reduxerat, uita functus. Reduxerat autē ab isthmo copiam Cleōbrotus ob eā causam, quod sibi inter sacrificandum aduersus Persam, sol in caelo obscuratus esset. Elegit autē Pausanias sibi collegam Euryanactem Doris filium, suum gentilem. His copiis ē Sparta cum Pausania profectis nūtijs de illarum profectioe ignari, ubi dies illuxit, Ephoros adunt, habentes in animo abire in suam quique ciuitatem. Vbi adierunt, ita uerba fecere: Vos quidem Lacedaemonij desidentes hic Hyacinthida agitis, ac luditis socijs proditis. Athenienses uero ut a uobis lesi ob penuriā sociorum, ita uti poterunt cum Persa

transigēt. Soluta autem societate uobiscum, palam est nos, si regis fuerimus socij, militia comites futuros, in quamcunq; regionem nos illi educent. Inde uos discetis quāduam uobis ex ea re sit enēturum. Hac locutis nuntijs, Ephori iurando interposito dixere suas se copias putare in Orestio esse, tendentes aduersum peregrinos. Peregrinos enim Barbaros appellabant. Hoc illi nō intelligētes, quid diceretur, sciscitabātur. Sciscitati, & rem omnem edocti atq; stupefacti, quā celerrime abire ad illos insequēdos, & cū ijs quinq; millia finitimorum Lacedaemoniorum delecta. His isthmum uersus ire maturantibus, Argij, ubi primum audire copias ē Sparta cum Pansania profectas, praconem quem optimū ē diurnis curi foribus inuenerunt, in Atticam mittunt ad Mardonium: qui uidelicet antea receperant se futuros impedimento, quo minus Spartiata egrederetur. Præco ubi Athenas peruenit, Mardonius, inquit, miserunt me Argij nuntiatum tibi, iuuentutem ē Lacedaemone esse progressam, seq; ne illa progrediretur præstare nequisse. Ad hac tu bonum consilium adhibe. Hoc ille locutus, retro abscessit. Quo audito, Mardonius iam non fidebat amplius perstare in Attica: ubi ideo hæcenus immoratus fuerat, quod audire cuperēt ac scire, ab Atheniensibus quid ageretur, neque populans neque ladens Atticum agrum, assidue sperans fore

fore ut secum illi paciscerentur. Quod ubi des-
 speravit re cōperta, priusquam Pausanias cum
 copijs isthmum egrederetur, subduxit exerci-
 tum incensis Athenis, si quid aut murorum
 aut adium privatarum sacrarumq; extabat,
 eo omni diruto, atque obruto. Ideo autem ex-
 cedendum sibi putavit, quod neque adequita-
 bilis esset Attica regio: neque, si ipse male pu-
 gnasset, evadere poterat, nisi per angustias, ubi de
 paucis transitu prohiberi posset. Statuit igitur
 recedere illinc Thebas tum civitatem ami-
 cam, tum regionē equitibus opportunam. Proa-
 fecto illinc Mardonio & iam iter facienti, per-
 fertur nuntius properans, alium exercitum
 mille Lacedemoniorum Megara iter habere.
 Eo audito, consultabat si quo pacto hos pri-
 mum posset excipere. Itaque conuersum exer-
 citum ducebat Megara, pramisso equitatu,
 qui omnem oram Megaridem incurfaret. Huc-
 usque Europa ad solem occidentem uersus lon-
 gissime processit hac Persica expeditio. Post
 hac nuntius ad Mardonium uenit, Græcos in
 isthmo coactos esse, ita retrocessisse per Dece-
 leam. Magistratus enim Thebani accolæ
 Asopiorum accersierant, qui Mardonium in
 Sphendaleas, & illinc in Tanagram duces
 itineris deduxerunt. In Tanagra noctem mo-
 ratus Mardonius, postero die in agris Theba-
 ni Scolon transversis tramitibus peruenit. Ibi

Thebanorum rura tametsi Medicas partes
 fouentium uastauit : non illorum odio , sed in-
 genti necessitate adactus , quod uellet cum cas-
 tra communire , tum si sibi in acie non cederet ,
 ex sententia effugium compararet. Exporre-
 xit autem castra sua ab Erythraeis secundum
 Hysias Plataensi tenuis agro , iuxta flumen
 Asopum uiro communiens : sed non pro ma-
 gnitudine castrorum , uerum per singulas fron-
 tes dena stadia habenti. Hoc in opere Barba-
 ris occupatis , Attaginus Phrynonis filius. uir
 Thebanus , conuiuio magnifice apparato , Mar-
 donium ipsum & Persarum honoratissimos
 quinquaginta inuitauit. Fiebat autem caena
 Thebis. Inuitati illi hominem sunt secuti. Cetera
 qua referam , ex Thersandro accepi , uiro qui-
 dem Orchomenio , sed Orchomeni inter primos
 honesto : qui se quoque atebat ad hanc caenam
 ab Attagino inuitatum cum quinquaginta The-
 banis : nec utrosque seorsum discubuisse , sed in sin-
 gulis lectis alternos , Persam & Thebanum. Se-
 cundum caenam cum potioni daretur opera , Per-
 sam qui eodem toro recumbebat , Grace ipsum
 interrogasse cuius esset : se uero respondisse Orcho-
 menium esse : tum illum dixisse : Quoniam tu mihi
 mense consors & libaminum effectus es , uolo tibi
 relinquere sententia mea monumentum , ut
 ipse quoque praescius huius rei , quae tibi con-
 sulere. Cernis hos Persas in conuiuium acce-
 ptos,

ptos, & copias quæ ad flumen in castris relictae sunt. Horum omnium paruo post tempore pauculos cernes superstites. Et inter dicendum multas lacrymas Persam effudisse: admiratumque se ea oratione, ad illū dixisse: Nonne hac Mardonio expedit dicere, & his Persis qui secundum eum in honore sunt? Et illum subiecisse, Hostes, quicquid ex deo fieri oportet, id homini inenitabile est. Nam ne credibili quidem dicentibus credere quisquam uult. Hoc permulti Persarum cum sciamus, tamen Mardonium sequimur illigati necessitate. Est enim hoc in hominibus acerbissimum, eum qui multum sapit, minime potentem esse. Hæc ego ex Orchomenio. Therfandro audiebam, & ideo ipsum hæc statim alijs enarrasse prius, quam prælum ad Plataas factum est. Mardonio in Bæotia statua habenti, attulerunt copias ceteri circa Græci, qui cum Medis sentiebant, & ad Athenas congregati sunt, præter Phocenses. Nam & isti uehementer partibus Medorum studebant, non tamen uoluntarij, sed coacti. Idem non multis post diebus quam Thebas itum est, & ipsi aduenere mille armati, duce Harmocyde inter populares spectatissimo. Eos Mardonius ubi Thebas peruenire, missis equitibus iussit seorsum in campo subsidere: quod cum fecissent, protinus affuit uniuersa equitatus. Vnde postea rumor

exercitum Græcorū, qui cum Medi erant, persuasit Phocenses ab equitatu iaculis confodi, quinētia per ipsos Phocenses idem divulgatum est, quod tunc dux suus Harmocydes his uerbis adhortabatur: O Phocenses, palam est hos homines certa nos neci destinasse, accusatos (ut opinor) a Theſſa'is. Quare unūquēq; ueſtrum oportet egregiū uirum eſſe potius quam dedentes nos ſœdiſſima morte trucidari. Ipsi quoque intelligant ſe Barbaros eſſe inter Græcos, quibus mortē intulerūt. His ſacis Harmocydes hortabatur. Quos ubi conſuſere equites, inhehebatur tanquam ad eos occidendos, telis intentis ueluti emiſſuri nonnulliq; emiſerunt. Phocenses ex aduerſo ſtantes factō orbe quoquō uerſus cū leſe opponerent, ibi equites digreſſi retro abiire, incertum an ad hos interficiēdos rogatu Theſſalorum ierint equites: & poſteaquam animaduertunt, eos ad defendendū ſe conuertere, ueriti ne ipſi uulnerarentur, ita retrō abſceſſerunt, tanquā à Mardonio iuſſi an experiri uoluerint nunquid iſti præſtantia haberent. Poſt abſceſſum equitatus miſſo ad eos præcone, Mardonius ita inquit: Bono eſtote Phocenses animo: uiros enim uos eſſe dediſtis ſpecimen, non tales quales ego audieram. Quo magis alacri animo tolerate hoc bellum. Non enim aut me beneficijs aut regū uincetis: Haſtenuſ qua circa Phocenses ſunt geſta. Lacedæmoni ubi ad iſthmum uenere,

uenere, illuc castra communire. Quod audientes ceteri Peloponneses utiq; ij, quibus meliora cordi erant, cerneretq; Spartiatis egredi uolentes, indignum se putauerunt à Lacedamonijis se in exeundo superari. Itaq; cum pulchre litatum esset, cuncti ex isthmo profecti sunt, & in Eleusinem peruenierunt. Vbi cum pulchra etiam fuissent exta, ire perrexerunt. Quibus Athenienses è Salamine transmittentes, in Eleusine admixti sunt. Isti posteaquã ad Erythras Bæotia uenere, cognito Barbaros ad Asopũ castra habere: inito de hac re concilio, è regione tetenderunt sub Citharonis radicibus. In quos Mar donius quod in campum nõ descenderent, omnẽ immittit equitatum, cui praerat Masistius, à Gracis Macisius dictus, uir apud Persas inclutus, Nysao equo insidens, aureo frano & alijs insignibus eximie ornato. Equites ubi promouere ad Gracos, per turmas egressi, multũ detrimenti inferebãt, fœminas eos cõpellando. Erant forte Megarenses ea parte collocati, qua parte nulla alia magis oppugnari, nullaq; magis ab equis adiri poterat. Hac impressione equitum Megarenses quia satagebant, mittunt ad duces Gracorum praconem, qui ita cum uenit, uerba fecit: Megarenses aiunt uiri socj, nõ soli exoptiendis hostibus impares sumus: qui tenemus eandem in qua collocati sumus à principio stationem. Ibi hæc lenius tametsi ægre, tamen stre-

que fortiterque resistimus. Nunc nisi alios nobis
 substituat, scitote nos ab acie discessuros. Hæc
 ubi prætor renuntiavit. Pausanias expediri fecit
 Græcos, si qui alij ultro ad locum irent, ut
 Mergarensibus succederent. Recusantibus ca-
 teris Athenienses suscipere hoc munus videlicet
 eorum trecenti deiecit: quibus præerat Olym-
 piodorus Lamponis. Hi fuere qui præ omnibus
 Græci ad Erythras castra habentibus instrui-
 ti succedere, sagittarijs sibi assumptis. Qui cum
 aliquantulum pugnascent, hic fuit pugnae exitus:
 Impressionem faciente per turmas equitatu,
 equus Masisij ut erat præ alijs emineus, sagitta
 per latus ictus est: quo dolore in pedes ere-
 ctus, Masisium excussit. Collapsum confestim
 Athenienses circumsistunt: equo prehensio ho-
 minemque sese defensantem interimunt, cum alio
 quando non potuissent. Ita enim fuerat arma-
 tus, quod scilicet intus gerebat thoracem au-
 reis squamis confectum desuper Phœniceum
 paludamentum. Eius thoracem cum ferirent,
 non prius aliquid profecerunt, quam quidam
 re animaduersa illum percussit in oculo. Ita
 Masisius collapsus interijt, quæ res latebat
 alios equites. Non enim cum aut ab equo cadē-
 tem uiderant aut occumbentem. At ne tum
 quidem cum se recipiebant quod actum erat
 cognouere: sed postquam constiteret, quia ne-
 mo ipsis imperabat, statim desiderauerunt du-
 cem:

sem: cognitoq; , quod gestum erat, mutuo se adhortati, omnes in hostem equos admiscere, ut mortuum eriperent. Eos conspicati non iam turmatim, sed uniuersos pariter irruere, ceterum exercitum inclamauerunt. Dum omnis pedestatus auxilio ueniebat, interea cietur acre praelium de cadauere. At ubi praesidio uenere copia, non amplius perstiterunt equites: ita nec mortuum eripere potuerunt, sed alios super illum e suis amittere. Digressi illinc duo circiter stadia, consultantes quid facto opus esset, decreuere sibi carentibus praefecto eundem ad Mardonium. Vbi in castra rediere, ingens luctus cum omnem exercitum, tum uero Mardonium cepit extincti Masistij uiri secundum Mardonium honoratissimi tam apud Persas, quam apud regem: ita ut ciuitas eorum omnem Boeotiam peruaderet, & seipsos & equas & iumenta totondorint. Et Barbari quidem suo more Masistium defunctum honorabant. Graci autem postquam equitatum inuadentium exceperunt, & exceptum repulere, multo sunt audaciores effecti, et ante omnia cadauer plastro impositum per stationes circuntulerunt. Erat autem spectaculo digna proceritatis ac formae gratia. Quod ideo faciebant, quia cuncti relictis stationibus ad inuendum Masistium pergebant. Dehinc censuerunt ad Plataas descendendum, quod sibi
Pla

Plataeensis ager multo esset opportunior habendis castris quam Erythraeus, cum propter aliam, tum propter aquandi comoditatem. Vbi visum est in eum locum & ad fontem Gargaphium, qui ibidem est, satius abire, & dispositis stationibus illic habere castra, sumptis armis abierunt per radices Citharonis secundum Hysias in agrum Plataensem. Eo cum pervenire, stationes nationum communierunt, proximè fontem Gargaphium, & fanum Androcratis herois, per non editos tumulos & locum planum. Ibi in distinguendis nationibus magna sane altercatio extitit inter Tegeatas & Athenienses, utrosque se dignos qui alterum cornu tenerent arbitratres: & sua facinora praeclara tum recètia, tum prisca referebant. Dicebant quidem his verbis Tegeata: Hoc nos semper digni honore à socijs omnibus habiti sumus, quotiescunque à Peloponnesibus communiter in externas peregrinationes itum est, & proximè, & quondam iam inde ex quo Heraclidae post mortem Eurysthei sunt conati in Peloponnesum redire: quo tempore hanc dignitatem assecuti sumus ob hanc rem gestam. Posteaquam cum Achaïs & Ionibus, qui tunc Peloponnesum incolebant, nos auxiliarij in isthmum profecti consedimus aduersus eos, qui redire conabantur, tunc Hyllus orationem habuit, non expedire ut uterque exercitus consistendo periclitaretur: sed ut alijs acquiescentibus

bus secū singulari certamine dimicaretis, quem Pelopōnenses iudicarent è suo exercitu præstā-
 tissimum. Accepta conditione Peloponnenses
 fœdus in hæc uerba percusserūt: Si uincet Hyl-
 lius Peloponnensium ducem, ut Heraclida in pæ-
 terna reuertantur: Sin uictus fuerit, retro He-
 raclida cedant, & exercitum abducant, nène
 per annos centum de redeundo in Pelopōnesum
 agitent. Omnibus socijs ad eam rē uoluntarijs,
 electus est dux atque idem rex noster Echenus
 Eropi filius, Phegeos nepos, qui singulari con-
 gressus certamine Hyllum interemit. Ex quo
 factō nos cum alia decora inter Peloponnenses
 assecuti sumus, quæ adhuc obtinemus: tum hoc,
 ut alteri cornu præessemus, quoties cōmuniter
 itur in expeditionem. Et nobis quidem Lace-
 damonij non aduersamur, sed optionem cedi-
 mus utri cornu præesse malitis. Alteri uerò cor-
 nu ut præsimus nobis uendicamus, quemadmo-
 dum fecimus. Ad hoc tempus etiam citra hoc
 factum, quod narrauimus, Atheniensibus di-
 gniores, qui hanc dignitatem obtineamus: quis-
 pe qui prospere & multa uobiscum uiri & par-
 tiata certamina decertauimus, & multa cum
 alijs. Quo fit ut æquius sit nos alterum eorum
 tenere, quam Athenienses, à quibus non tales
 gesta res sunt, quales nobis neq; recentes neque
 uetusta: Hæc Tegeata. Ad quæ hunc in mo-
 dum respondere Athenienses: Etsi scimus hæc
 copias

copias pugnandi cum Barbaro non altercandi gratia esse contractas, tamen quoniam Tegeata refferre constituit praelara facinora tum vetusta, tum noua, quae per omne tempus utriq; fecerunt: necesse habemus & nos exponere apud nos, unde nobis patrium est, qui semper egregij fuimus, esse primos potius, quam Arcadibus Heraclidas: quorum ducem isti apud isthmum se pradicant interfecisse: nos soli excepimus cictos prius ab omnibus Gracis, quos illi Myceniorum seruitutem fugientes adibant. Et Eurysthei iniuriam unà cum eisdem pugnando propulsauimus, uictoriâque potiti sumus de ijs, qui tum Peloponnesum tenebant. Praeterea Argios, qui aduersus Thebas cum Polyneice militauerant uita defunctos & insepultos ducta in Cadmeos expeditione nobis receptos fuisse dicimus, & in nostra terra apud Eleusinem humatos. Iam uerò nostrum praelarum facinus extat in Amazonidas: quae a flumine Thermodonte aliquando in nostram terram excurrere. At ne in heroum quidem laboribus, qui ad Troiam bellauerunt, fuimus in postremis: Sed nihil admodum pertinet horum facere mentionem. Etenim siue qui tunc egregij fuisse, nunc instrenui sunt, siue tunc instrenui, nunc egregij sunt, satis sit de rebus praeis ista dixisse. Ut nulla res alia nobis gesta sint, quae multa & prael. rissima sunt, prout quorumcunq;

eunq; alibrum Gracorum, certe ob rem in Marathonē a nobis gestam digni sumus, qui hoc decus & alia insuper obtineamus: qui soli Gracorum per nos cum Persa dimicauimus, & rem tantam aggressi uictores euasimus, sex & quadraginta nationibus superati. Quo solo nomine digni sumus ut hunc loci honorem cōsequamur. Verum non decet hac rerum conditione de loci dignitate contendere: ubicunque & iuxta quoscuq; nobis Lacedamonij uidebitur, appositissimum nos stare, illuc euntes obtemperabimus. Ubicunque loci nos collocati fuerimus, conabimur strenui existere: itaq; educite nos tantam nobis perituros. Hæc cum pro sua parte dixissent Athenienses, cunctus Lacedæmoniorum exercitus succlamauit digniores quicorū tenerent Athenienses quàm Arcades. Ita Athenienses Tegeatis superiores habuere corū, mox hunc in modum instructi sunt & qui superuenere Gracorum, & qui à principio uenerant. Dextrum cornu tenebant Lacedæmoniorum decem millia, quorum quinque millia erant Spartiaturum, quos custodiebant leuiter armata triginta quinque millia seruatorū, septenis seruis circa singulos Spartiatas collocatis. Applicauerant sibi Spartiatae, & honori & uirtuti ergo, Tegeatas numero mille & quingentos armatos. Secundum hos stabant Corinthiorum quinque millia, præter hos inueniebantur apud

apud Pausaniam stantes trecenti Potidaeata eorum, qui erant ex Pellene. Iuxta hos stabant Arcadum Orchomeniorum sexcenti. Iuxta hos Sicyonum tria millia. Hos sequebantur Epidauriorum octingenti: super hos locati erant Træzenij mille. Iuxta Træzenios totidem Lepræta. Post hos Mycenæorum, & Tyrinthiorum quadringenti. Secundum hos mille Phliasij: dehinc Hermionenses trecenti. Iuxta Hermionenses Eretrienſium & Styreorum sexcenti. Iuxta hos Chalcidensium quadringenti. Post hos Ampraciatarum quingenti. Post eos Leucadiorum & Anactoriorum octingenti. Hos sequebantur Pallenenſium, qui sunt ex Caphallenia, ducenti. Post hos instructi Aeginetarum quingenti. Iuxta hos Megarenſium tria millia, quos sequebantur Plataensium sexcenti. Ultimi & ijdem primi stabant Athenienses, leuissimum tenentes cornu, octo millia, duce Aristide Lysimachi. Hi omnes, præter eos qui septem circa singulos Spartanos stabant, fuerunt numero triginta octo millia & septingenti, omnes grauis armatura aduersus Barbarum contracti: Leniter uero armati, triginta quinque millia, septem circa singulos Spartiatis collocati, unusquisque ad pugnandum instructus. Circa ceteros Lacedæmonios ac Græcos singuli ferme leniter armati numero triginta quatuor millia quingenti. Summa totius leuissimæ armaturæ, quæ pugnare

gnare posset, sexaginta millia quingenti. Tota
autem Græcus exercitus qui ad Plataas conue-
nit pugna aptus, tam levis quàm gravis arma-
tura, fuit undecim myriades, minus mille &
octingentis, id est, centum octo millia ducenti.
Sed numerum undecim myriadum explevere
Thespenses, qui aderant ad mille & octingen-
tos, qui nec ipsi arma habebant. Et hi quidem
Græci ad flumen Asopum castra distributi
communierant. Barbari uerò qui cum Mardo-
nio erant, posteaquàm Masistium luxerunt, cogni-
to Græcos apud Plataas esse, & ipsi ad Aso-
pum qui illac fuit, è regione sunt à Mardonio
collocati, aduersus Lacedæmonios Persæ: qui
numero antecedeabant, eorum acies quæ multa
erant usq; ad Tegeatas, opponebantur: ita ut
quod robustissimum in exercitu erat, id omne
contra Lacedæmonios: quod infirmius, id con-
tra Tegeatas esset. Hac faciebat Mardonius.
Thebanorū indicio atq; admonitu, Iuxta Per-
sas, idem collocauit Medos, ut ex aduerso essent
Corynthijs & Potideatis, & Orchomenijs, &
Sicyonijs, Post Medos collocauit Bactrios ex
aduerso Epidauriorū & Træzeniorum & Le-
præatarum ac Tyrinthiorum, Mycenæorumq;
& Phliasiorum. Secundum Bactrios colloca-
uit Indos ex aduerso Hermionensium & Ere-
triorum Styreorumq; & Chalcidensium. Post
Indos statuit Sacas, oppositos Ampraciatis,

& Anaclorj's, & Lentadi's, & Pallen-
 bus & Aeginetis. Post Sacas posuit, ex a-
 so Atheniensium Plataensiumq; ac M-
 rensium, Bœotios, & Locros, & Meli-
 & Thessalos, & mille Phocensium. Non
 Phocenses omnes a partibus Medorum st-
 sed eorū nonnulli cum Gracis sentiebant
 Parnassum deprehensi, & illinc profecti-
 xerant comitatiq; fuerāt Mardonij copi-
 riter & Gracorum qui cum illo erant. C-
 Athenienses item posuit Macedonas, Ti-
 liaq; accolæ. Hæ nationes à Mardonio i-
 instructæ erant maximè celebres, maximè
 signes, & præcipuè mentione dignæ, nec-
 terarum quoque gentium uiri memoratu
 cum aliarum, tum Phrygum, Mysorum,
 cum, Pæonum. Quin etiam Aethiopum &
 gyptiorum qui Hermotybies, & Calusi-
 minantur gladio cincti: qui soli sunt ex
 ptijs pugnaces, a Mardonio, cum adhuc e-
 Phalero, è nauibus in quibus hi epibata
 in terram translati. Non enim cum pede
 copijs quæ cum Xerxe Athenas ierant
 gyptij censi fuerant. Barbarorum, ut eti-
 prius ostensum est xxx. myriades fuere.
 corum uero Mardonij auxiliatorum nu-
 mei um (neq; enim numerati fuerant) no-
 autem cōiectura colligi licet, ad quinq;
 des fuisse, coniecto. Tot qui ex aduerso
 &

Elisnere pedites. Equitatus uero seorsum erat
 collocatus: ita dispositi nationatim, manipula-
 timq; , utriq; postero die sacrificauerunt. Apud
 Græcos haruspex erat Tisamenus Antiochi fi-
 lius. Is enim hunc exercitum uates comitaba-
 tur, Heleus quidem & ex genere Iamideorum
 Clytiades, sed à Lacedæmonijs ciuitate donas-
 tus. Nam consultantis uaticinium apud Del-
 phos de prole, respondit Pythia quinque ipsum
 maximas palmas è certaminibus reportatu-
 rum. Oraculo non intellecto, Pisamenus gymna-
 sijs operam dabat, & tanquam gymnicas ui-
 ctorias adepturus. Cūq; se exerceret ad quin-
 que certamina, in uno dum currit Olympiæ, uenit
 in contentionem uictoria cum Hieronymo An-
 drio. Lacedæmonij interpretantes non ad gym-
 nica certamina spectare Tisameni oraculum,
 sed ad bellica, conabantur eum mercede cōdu-
 cere, ut unā cum Haraclidis bellorum dux regi-
 bus foret. Hic animaduertēs Spartiatis pluri-
 mi facere ipsius amicitia abnuebat: quod nega-
 ret se alio pretio id facturū, quā si Spartiatæ
 se ciuē facerēt, omnia iura ciuitatis impertien-
 tes. Id Spartiatæ cum audissent ab initio ferē-
 tes indigne, oraculum missum omnino fecerūt.
 Tandem imminente hoc ingenti Persici exer-
 citus metu annuebant, impertireq; homini uo-
 lebant. Eos iste immutatos intelligens, negare
 iam se eo solo esse contentum: sed oportere fra-

trem suum Hegiam etiam fieri Spartiatā, ean-
 dem conditione, qua & ipse fieret. Hoc dicens
 misit abatur, ut coniectare licet, Melampodem
 regnum pariter & ciuitatem deposcēs. Etenim
 Melampus cum ab Argijs mercede conducere-
 tur, e Pylo ad compeſcendum morbum furoris
 mulierum Argiarū, deposcebat pro mercede di-
 midium regni. Recusantibus id Argijs, atq; di-
 gressū, cum plures ē mulieribus insanirent, ita
 obtēperantes quod Melampus poposcerat da-
 tūri, reuenterunt. Ibi ille cernens hos esse immu-
 tatos plura optauit, negans se indulturum qua
 uellent, nisi & fratri suo Bianti tertiam partē
 regni donaſſent. Argj in arctum redacti hoc
 quoq; annuerunt. Ita Spartiata Tisameno, qua
 maiore in modū egebāt, prorsus aſſenſerūt: &
 cōceſſu iſtorū Tisamenus Heleus Spartiata ef-
 fecit quinque maxime certamina ex oraculo
 illis obtinuit. Hi duo ex omnibus hominibus so-
 li sunt a Spartiatis ciuitate donati. Quinq; an-
 tē certamina haec fuere. Vnū & id primū hoc,
 quod pugnatū est ad Plateas. Alterū, quod in
 Tegea cū Tegeatis atq; Argijs. Tertium, quod
 in Dipaensibus cū uniuersis Arcadibus, praeter
 Mantincos. Quartum, quod cum Meſſenijis ac
 iſthmum. Vltimū, quod in Tanagra cum Athe-
 niensibus & Argijs. Hoc ultimum, consumma-
 uit quinque certamina. Tisamenus igitur Spar-
 tiatarum tūc ductor, uaticinatus est Graecis i-
 agr.

agro Plataensi. Et apud Gracos quidē pulchre
 litatū est, si se defenderent, num si Asopū trans-
 gressi pugnam capefferent. Mardonio autē ca-
 peffenda pugna anido nō extitere pulchra ex-
 ta, nisi & ipse sese defenderet. Nam is quoque
 Gracis sacrificijs utebatur, haruspicem habens
 Hegesistratum uirum Heleum & Telliadeo-
 rum praestantissimum. Hunc ante ea tempora
 Spartiata cum cepissent, in uincula coniecerāt
 morte affecturi, ut à quo multa intoleranda
 perpeffi fuissent. Hegesistratus in hac calamis-
 tate positus, utpote pro anima sollicitus, & qui
 ante mortem multa ac tristitia foret passurus,
 rem perpetravit fide maiorem. Nam ut erat li-
 neis atq; ferratis soleis uinctus, ferro quod illas-
 tū fuit potitus, cōfestim excogitauit opus omniū
 (quae nos nouimus) animosissimum. Commētus
 qua ratione reliquum pedis educeretur, prae-
 dit sibi dimidium pedem. Hoc acōlo quamuis
 ab excubitoribus obseruaretur, tamen subruto
 muro profugit Tegeā uersus, noctu iter faciens,
 interdū syluis se abdens atq; immorans, ut tri-
 noctio Tegeam peruenerit. Lacedaemonijs eum
 passim perscrutantibus admirantibusq; ma-
 gnopere hominis audaciam: cuius dimidiatum
 pedem iacentem cernebant, ipsum non inueni-
 re possent. Ita Hegesistratus Lacedaemonijs
 elapsus, in Tegeam, quae per id tempus non erat
 pacata Lacedaemonijs, transfugit. Sanato uul-
 nere

nere & ligno pede afflicto, ex professo Laceda-
 monijs hostis extitit. Sed non ad postremum ei
 protractum in Lacedamonios odium profuit.
 Nam in Zacintho cum uaticinaretur, ab his ca-
 ptus atque interemptus est. Verum hic Hegesi-
 strati interitus posterior rebus Plataësi⁹ fuit.
 Tunc autem is à Mardonio nō exigua summa
 conductus, cupide sacrificabat cum in Laceda-
 monios odio, tū lucri gratia. Cum igitur exta
 non essent pulchra ad pugnam committēdam,
 neq; ipsis Persis neq; Græcis, qui cum illis erant
 (habebāt enim & Græci suū haruspicem quē-
 dam Leucadium Hippomachum) cumq; dila-
 berentur multi Græci, suasi Mardonio Timo-
 genides Herpyi uir Thebanus ut exitus Citha-
 ronis custodiēdos curaret, quod diceret assidue
 Græcos ad hostem quotidie transire, seq; com-
 plures deprehendisse. Iam dies octo abierāt pa-
 sitis è regione castris, cum iste Mardonio hoc
 consilium dedit. Mardonius admoneri se probe
 intelligens, primis tenebris equitatū mittit ad
 ingressus Citharonis, qui Plataas ferunt: qua
 Bæotij tria capita, Athenienses capita quercus
 appellant. Equites missi non frustra peruenere.
 Nacti enim ingredientia caprum quingenta iu-
 menta, qua cōmeatum è Peloponneso ad exer-
 citū subuehebāt, diripiunt: & eos, qui iumenta
 sequebantur immisericorditer trucidant, neq;
 iumentis neq; hominibus parcentes, In quibus
 occid

occidendis posteaquam satis sunt grassati, cum
ceteris qua eripuerant, ad Mardonium sunt et
ad exercitum reuersi. Post hanc rem gestam bi
dium absumptum est, neutris pugnam laceſse
re uolentibus. Nam etsi Asopo tenus Baruari
processerat irritandi Græcos gratia, neutri ta
men sibi transeundum stituerant. Equitatus
modo Mardonij progrediebatur, et Græcos mo
lestia afficiebat: quia Thebani utpote in amos
rem Medorum uerementiter propensi ferebant
alacriter bellum, & assidue prouidebantur
usque ad prælium. Deinde excipientes Persæ
pariter ac Medi præcipue præclaræ facinoræ
edebant. His amplius ad decem usque dies ni
hil est actum. Vbi undecimus dies illuxit, cum
& Græci multo plures efficerentur ad platea
castris è regione positis, & Mardonius sta
tionem grauarietur, ibi uenire in colloquium
Mardonius Gobryis filius, Artabazus Phar
naci, uir apud Xerxem inter paucos Persar
um uirtutis experta. Quorum consultantum
ha fuere sententia: Artabazus quidem expe
diens esse contractus quam primum copijs ire
ad mœnia Thebana, quò multum rei frumen
taria ipsis, multumque pabuli iumentis com
pararent: atque ibi confidentes per otium rem
conficerent, uidelicet cum multum auri tum si
gnati, tum non signati haberent, multum etiã
argenti ac poculorum, ne parcerent illis, sed ea ad

Græcos mitterent, eos præcipuè qui ciuitatibus præsideret: Fore enim ut illi suam traderent libertatem, neq; oportere pugnandi adire discrimen. Eadem Thebanorum qua istius sententia erat, tanquam aliquid ultra hoc prospicietis. Mardonij autè sententia ferocior pertinaciorq; & nullo modo cedens: quippe opinantis meliorem suum esse, quàm Græcorum exercitum: satius primo quoq; tempore cōfligere, quàm cōmittere ut plures, quàm coacti erant Græci, cogerentur. Hegesistrati uerò auspicia ualere sinere, nec eis uim afferre: quinimo Persarum more seruato debere cōfligere. Mardonio ita opus factum esse censi nemo contradicebat. Qui ubi sententia sua uicit, accitis cohortium præfectis & qui secum erant ducibus Græcorum (penes eum nanq; erat summa imperij, nō penes Artabazum) percontabatur, num quod oraculum scirent de Persis tanquam perituris in Græcia. Silentibus euocatis, partim quòd ignorarent oracula, partim quòd haud tutum putarent proferre quod sciret, inquit ipse Mardonius: Quoniam uos aut nihil nostis, aut promere non audetis, ego rem proferam, tanquam bene cognitam habens: Est oraculum Persis, fatale esse, ut in Græciam profecti diripiant templum, quod Delphis est, utq; direpto templo omnes intereant. Quocirca cum hoc sciamus, neque diripere cobabimur, neq; adibimus templum, ob hanc causam

iam interitū deuitaturi. Quod nomine quicunq;
 nostrum bene Persis uolunt, uoluptatem ca-
 piant, tanquam Persis Gracos superaturis. Hac
 locutus secundo loco signum dedit ut omnia ap-
 pararent, & corpora curarent, ueluti sub lucis
 exortū pralio futuro. Oraculum, quod ad Per-
 sas aiebat spectare Mardonius, id ego scio non
 Persis redditum esse, sed Illyrijs & Encheleo-
 rum copijs. Quod autem de hoc pralio reddita
 tum est a Bacide, id uerò hoc fuisse:

Gramineis ripis Asopi ac Thermodontis.

Barbarica Graijs acies clamore coibunt.

Hic multi occumbent defuncti munere uite,

Quādo sagittiferis aderit lux ultima Medis.

Hac ego atq; alia his similia è Museo noui ad
 Persas spectauisse. Fluius autem Thermodon
 Tanagram ac Glisantem interfuit. In sequenti
 nocte, quā Mardonius de oraculis interroga-
 uit, exhortatusq; suos est, excubitores dispositi
 fuere. Eius noctis cum multum processisset, con-
 ticiuiumq; in exercitu esset & tempus concu-
 bium, tunc Alexander Amynta, dux & idem
 rex Macedonum ad excubias Atheniensium
 adequitauit, efflagitauitq; suos ut cum duci-
 bus colloqueretur. Id audientes excubitores
 plerique remanserunt: nonnulli adduces con-
 currerunt: quibus auditis, inquiunt quendam
 equo aduectum esse è castris Medorum: qui
 nihil aliud proloqueretur, nisi nominatim ap-
 ff s pellans

pellans Atheniensium duces uelle se in collo-
quium illorum uenire. Duces hoc audito, con-
festim ad locum excubiarum secuti sunt. Quos
Alexander ubi uenere, his uerbis allocutus est:
Viri Athenienses, hac ego uobis uerba deposito
trado, ne cui efferatis nisi Pausania: ne ob id
me perditum eatis. Quod haudquaquam dices-
rem, nisi cum uniuerſa Gracia sollicitus essem:
quippe qui uetusta origine Gracus sum, nec
uellem uidere Graciam pro libera seruientem.
Itaq; uos certiores facio, Mardonium atq; exerci-
tum litare non posse, alioqui olim iam conflictu-
rum. Is nunc sacrificia ualere sinere constituit:
& ubi primum illuxerit nobiscum conſigere, ex-
timeſcens admodum (quantum ego conſicio) ne
plures ad copias ueſtras accedant. Ad hac
uos parati eſtote. Quod ſi differet Mardonius,
nec committet certamen, uos perſeuerate hic
manere: paucos enim dies eis ſuppeditat com-
meatus: Sin hoc bellum uobis ex ſententia fi-
nietur, debet aliquis ueſtrum reminisci mei
meaq; libertatis: qui Gracorum cauſa, rena-
adco temeraria, libenter tamen feci, ut ad uos
conſilium Mardonij deſcerrem: neq; Barbari
ex improuiſo uos aduſerentur. Ego autem ſum
Alexander Macedo. Hac locutus Alexan-
der, ad exercitum ſe recepit ad ſuamq; ſtatio-
nem. Duces Athenienſium ad cornu dextrum
profeſſi, qua ab Alexandro audierant, Pau-
ſania

sania retulere. Hac ratione Pausanias in me-
 tum Persarum adductus, Quomam, inquit, sub
 auroram pralium fiet, expedit nos Athenien-
 ses stare in acie aduersus Persas uobis cognitos,
 ut qui cum Medis in Marathone pugnaſtis:
 Nos uerò qui eorum sumus inexperti atque
 ignari (nemo enim Spartiata Medorum pe-
 riculum fecit) contra uobis oppositos Bæotios
 & Theſſalos: quorum sumus experti, horum
 Græcorum gratia. Itaque opus est sumptis ar-
 mis uos in hoc dextrum, nos in sinistrum cor-
 nu transire. Ad hæc ita respondere Athe-
 nienſes: Nobis quoque olim iam inde ab initio
 poſteaquam aspeximus Persas aduersus nos
 eſſe inſtructos, fuit in animo iſtud dicere, quod
 uos dicere occupaſtis: ſed uerebamur ne non
 grata eſſet uobis oratio. Nūc quandoquidem
 ipſi feciſtis huius rei mentionem & nobis iu-
 cūda oratio eſt, parati ſumus iſtud exequi. Vbi
 hoc utriſq; cōplacitum eſt, & loca permutaue-
 runt, ſub auroram rem aduertentes Bæoty ad
 Mardonium detulerūt. Ea audita Mardonius
 extemplo et ipſe conatus eſt Persas contra La-
 cedæmonios transferre. Pausanias hoc fieri in-
 telligens, nec latere factum ſuum, rurfus in dex-
 trum cornu Spartiatas reducit. Ad ibi Mar-
 donius & ipſe ſuos in ſiniſtrum duxit: & acies
 priſtino in loco ſtertere, miſſo caduceatore ad
 Spartiatas, Mardonius ita inq̃: Lacedæmonij,

nos uerò fama fert omnium (qui istic sunt) esse
 præstantissimos: qui neq; è bello fugiatis, neque
 ordines deseratis: sed præstantes aut interfi-
 ciatis hostes, aut ipsi occumbatis. Horum nihil
 admodum ueri est. Quippe antequam manus
 conserantur, uos cernimus fugientes, aciemq;
 deserentes: & relegato Atheniensibus pericu-
 lo, consistentes ex aduerso nostrorum seruo-
 rum: quod neutiquam est factum præstantium
 uirorum. Ex quo plurimum de uobis nos fefel-
 lit opinio, quos expectabamus ex nominis glo-
 ria missuros: uestra sponte caduceatorem nos
 prouocatum, quod cum solis Persis, tanquam
 huic rei sufficientes pugnare uelletis. At nihil
 tale inuenimus quale ferebatur: sed potius esse
 uos metu perterritos. Nunc igitur quoniam ipsi
 non occupastis hoc dicere, occupamus. Vt quan-
 do quidem nos inter Græcos præstantissimi esse
 existimamini, & nos inter Barbaros, dimice-
 mus totidem utrique numero. Et si uideatur ut
 ceteri quoque itidem, & illi postmodum pu-
 gnent. Sin hoc non uideatur, sed satis esse nos
 solos decernere, nos soli decernamus; & utri è
 nobis uicerint, ij totum exercitum uicisse cen-
 seantur. Hæc fatus caduceator, cum aliquādiu
 expectassent, nemine quippiam respondente, re-
 tro abiit, & rem Mardonio retulit. Ille maio-
 rem in modum letatus & frigida uictoria ela-
 tus, equitatum in Græcos immisit. Equites in
 Græc

Græcos inæcli, omnem illorum exercitum perturbabant, iaculis sagittisq; incessentes. Qui cum essent hippotoxotæ, id est, equites sagittarii, cominus pugnare insuesi: fontem Gargaphium, unde cunctus Græcorum aquabatur exercitus, confuderunt obstruxeruntq;. Eum iuxta fontem soli Lacademonij stationem habebant: Ceteri Græci ut quique stationes habebant, maius minusve procul illinc aberant. Erat quidem Asopus in propinquo: sed aquari ex eo ab equitibus missilibusq; prohibiti, ita ad fontem pergebant. Hunc in modum aqua exercitus exutæ cum esset, & ab equitatu perturbaretur, duces Græcorum his, tum aliis de causis frequentes ad Pausaniam in dextrum cornu uenerunt. Qui etsi tales essent rerum status, tamen ob id præcipue angebantur, quod iam re frumentaria deficiebantur, cum ipsorum serui in Peloponnesum missi frumentatū intercluderentur ab equitatu, quod minus ad castra reuenterentur. De hoc deliberantibus ducibus visum est, si Persæ eo die supersederent committere prælium, esse eundem in insulâ, quæ ab Asopo & à fonte Gargaphio, ubi castra habebant, decem stadiis abest, ante oppidum Plataense sita in continente, hunc in modum: Fluuius superne è Citharone delabens in campum diuortia facit: rursusq; intercape-dine trium ferme stadiorum sua fluentia commiscet. Huic insule nomen est Oerœ: quam Asopi filiam

liam esse indigena aiunt. In hunc locum Græci transire decreuerant, ut & affatim aqua ad usum haberent, neque ab equitatu sicuti cum ex aduerso erant, infestarentur. Et decreuerunt transire nocte secunda uigilia, & ipsos proficiscentes conspicati Persæ, insequente equitatu, in tumultum uenirēt. Quin etiam cum ad eam locum uentum esset, ubi Asopi filia Oeroë diuortio aquarū ē Citharone cingitur, mitterēt sub noctem dimidium codiarum in Citharonē ad recipiendā seruitia, quæ frumentatum concesserant. Erāt enim illa in Citharone interclusa. Hac ubi statuerunt, totum illum diem incessante equitatu immēsum laborem pertulerūt. Sub exitū diei digressis equitibus ea noctis hora, qua de abeundo conuenerat, pleriq; sumptis utensilibus absecesserunt, nō habentes in animo quem ad locum ut irent, conuenerant. Nonnulli ut moueri cæptum est, iter Plataensem ad urbem intendunt, cupidi equitatum effugere, in templumq; Iunonis fugiendo perueniunt, quod situm est ante urbē, a fonte Gargaphio uiginti stadiis distans. Quò ubi peruenere, positis pro templo armis circa templū ipsum castra posuerunt. Hos Pausanias cernēs ab exercitu digressos, præcipit et ipse Lacedæmonijs, ut sumptis armis irent quā ceteri præcederent, ratus illos, tēdere ad locum constitutū. Ibi ad obtēperandū Pausania ceteri præfecti parati cum essent, Amōpharet

pharetus Poliada tribunus cohortis Pitane-
 rum negare se fugiturum peregrinos, neq; ultro
 dedecoraturū esse Spartam: quin etiam mirari
 id quod fieri cerneret, quippe qui colloquio su-
 periori interfuisset. Pausanias autem et Eurya-
 nax cum indigne ferentes nō parēre sibi illum,
 tum indignius cohortem Pitaneā relictum iri
 tribuno repugnante, quod erat futurum si ipsi
 eos missos facerent, gratia exequendi ea, qua
 cum alijs Gracis constituisent: hoc reputātes
 substiterūt cum Laconicis copijs, conabanturq;
 persuadere homini non id facto opus esse: et ali-
 quidem hortabantur solum Amompharetum
 a Lacedaemonijs ac Tegeatis relinqui. Athe-
 nienses autem hoc sibi faciendum putarunt, ut
 ubi collocati erant, ibi persisterent, intelligētes
 Lacedaemoniorum ingenia aliud sentientium,
 aliud dicentium. Itaque ubi exercitus mouere
 coepit, equitem ē suis miserunt speculatum, nun-
 quid Spartiatis tentarent abire, & abire pro-
 fus in animo haberent, sciscitatumq; à Pausa-
 nia quidnam facere oporteret. Præco ubi perue-
 nit ad Lacedaemonios, cernit in loco instructos,
 eorumq; primores tēdere ad rixas. Hortatibus
 enim Amompharetum Euryanacle & Pau-
 sania, ne Lacedaemonios qui soli remanebāt, in
 periculum traheret: necdum persuadentibus,
 donec nentum est ad iurgia, intervenit præco
 Atheniensis, Amomphareto inter altercandum
 sumente

fumentes ambabus manibus saxum, et illud ante
 pedes Pausania ponente ac dicente, se illo cal-
 culo sententia sua calculum dare, non fugien-
 dos esse peregrinos, appellans Barbaros. Eum
 Pausanias insanum nec potens mentis uocans,
 ad praconem Atheniensium, quae iussus erat per-
 contatem respondit, ut illis referret praesentem
 rerum suarum statum, obsecrans eos ad sese ue-
 nirent, & de discessu eadem quae ipsi agerent.
 Praconem ad Athenienses reuerso, hos inter se
 altercantes aurora deprehendit. Ad id tempus
 Pausanias moratus, dato signo ceteros omnes
 Lacedaemonios Tegeatis sequentibus per edita
 abduxit, ratus Amompharetum non deserturum
 alios, prout & contigit. Horum itinere rursus in-
 structa acie Athenienses iere: & quia Laceda-
 monij praecepta occupauerant & Citheronis
 radices, metu equitatus ipsi deorsum ad campum
 deflexere. Amompharetus non credens ausurum
 ipsos relinquere Pausaniam, circuire eos qui ma-
 nebant, ne desererent ordinem. At ubi ij qui cum
 Pausania erant iam abibant, tunc ratus e di-
 sciplina militari se deferi, sumptis armis cohorte
 suam lento gradu ducere ad agmen, quod
 decem circiter stadia progressum ad amnem Mo-
 loentem, in loco qui dicitur Argiopiis, ubi si-
 tum est templum Cereris Eleusina, substitit, op-
 peries Amomphareti cohortem, eam consilio, ut
 si Amompharetus cum sua cohorte non discederet
 loco

loco, in quo instructa erat, sed in eo persisteret, retro ad hominem suppetias iret. Itaque & Amompharetus cum suis ad ceteros peruenit, & omnis Barbarorum equitatus ingruerat, agens pro sua consuetudine. Nam cū inspexisset locum, ubi superioribus diebus habuerant Graeci castra, uacuum, admissis equis assidue insequi pergens, illos adeptos urgebat. Mardonius quoque cognito hostiū nocturno abitu, inspectoq; loco deserto, accitis Thorace Larissaeo & fratribus eius Eurypylo, & Thrasydio, inquit: Filij Aleuei, quidnam dicetis adhuc, cum hac deserta cernatis à Lacedaemonijs, quos negabatis uos finitimi ex acie fugere, sed uiros summos esse in re bellica, qui & primi, ut omnes uidimus, locum in acie immutauerunt, & nunc proxima nocte se fuga proripuerunt? Proripuerunt autem, quia necesse eis erat cum his pralio decernere, qui non falsò sunt hominū praestantissimi. Vnde nullius esse se pretij inter Gracos & ipsos nullius pretij uiros, ostenderunt. Caterum uobis Persarum inexpertis, sane quàm ignoscebam laudantibus istos uobis expertos. Artabaeum autem uehementius admirabar formidare Lacedaemonios, & praeformidine sententiam discere ignauissimam, expedire ex his castris nos in urbem Thebanorum concedere obsidendos. Quam sententiam rex antea aliunde, quàm ex me, audiet. Sed de hoc alias dicitur. Nunc autē

istis ita facientibus non est remittendum, sed instandum, donec intercepti nobis dent pœnas eorum, quæ in Persas perpetrarunt. Hæc locutus, Persas Asopo transmissis cursim ducit contra Gracorum agmen tanquã fugam capeſcentiũ, Lacedæmoniosq; solos ad Tegeatas adeptus est. Nam Athenienses transuersis tramitibus subterprærupta in planum digressos non cernebat. Cæteri Barbarorum agminum præfecti Persus mouentes ad Gracos insequēdos conspicati, sublati & ipsi signis cuncti insequuntur, pro se quisq; maturantes nulla diligentia, nullo ordine uiam ingressi. Et isti quidē uociferatione ac tumultu instabant Gracis, tanquã excepturi. Pausanias autem, ubi equitatu premi cœpit, equitem ad Athenienses mittit, qui hæc diceret: Viri Athenienses, proposita dimicatione maxima, ut aut libera Gracia sit, aut seruituti obnoxia, proditi sumus à socijs noctu elapsi, & nos Lacedæmonij & uos Athenienses. Quod reliquum est, ita nobis uidetur esse faciendum, ut quàm strenuissimè possumus nosmetipsos defensantes, mutuosimur auxilio. Si in uos priores impetũ dedisset equitatus, è nostra dignitate erat & Tegeatarum qui nobiscum Graciam non prodiderunt, subsidio uobis uenire. Nunc, quoniã totus in nos equitatus contendit, debetis uos ad partem maxime laborantem suppetias ferre. Quod si uobis aliquo discrimine occupati, factu non est subsidio uenire.

uenire, saltem hoc gratificamini nobis, ut sagittarios mittatis, quos agnoscimus longe omnium (qui in hoc bello sum) propitios esse ad nos exaudiendos. Hæc ubi audire Athenienses, cum mouerent ad ferendam strenue opem, & iam aduentarent, ibi in eos ij Graci qui partes regias sequebantur, ex aduerso instructi inuadunt. Quo factum est, ut Athenienses ab ijs urgentibus auxilium ferre non possent, egre admodum id ferentes. Ita destituti Lacedæmonij, numero cum leui armatura quinquaginta millia, & Tegeatæ numero tria millia (hi enim nusquam ab Lacedæmonijs dirimebantur) sacrificauerunt tanquam conficturi cum Mardonio presentibusq; copijs: & cum litare non potuissent, multi eorū interea cadebant, multo plures uulnerabatur. Confertis enim gerris Perse ingentem uim sagittarum emiserunt, adeo instantes, ut satagentibus Spartiatis, & quia litari non poterant, respiciens ad templum Iunonis Plataensium Pausanias, implorauit deam, obsecrauitq; ne spes sua ipsos omnino frustraretur. Adhuc eo deam his uerbis inuocante, Tegeatæ prius exurgentes in Barbaros tendunt: statimq; post Pausaniæ preces sacrificantibus Lacedæmonijs extra pulchra extitere, qui aliquanto post & ipsi in Persas eunt. Perse omisis arcibus ex aduerso steterunt. Ad quorum gerra, primum pugna atrox commissa est iuxta ipsum Cereris templū, eaq; per-

sinax, donec ad propulsionem uētum est. Siquidem Barbari prahēntes lanceas cōfringebāt, nec audacia nec robore inferiores, sed inermes erant & imperiti, nec hostibus prudentia pares: qui etsi deni pluresue aut pauciores in singulos irruerant, tamen quia confusi incidebant, à Spartiatis conficiebātur. Mardonius qua parte ipse ex equo alho ciens pugnam, mille delectis Persarum praestantissimis stipatus, ea maxime parte hostē urgebat, qui quādiu superfuit, tamdiu Persae resistentes seseq; defensantes, strauere multos Lacedamoniorū. Postea uerò quā Mardonius & agmē, quod circa illum robustissimū erat, occubuit, tum demum alij quoq; terga uertentes cessere Lacedamonijs, quorū plerisq; officiebat uētis armis uacans. Inermes enim cum armatis praliū faciebāt. Ibi & ultio necis Leonida de Mardonio peracta est, secūdum oraculum Spartiatis redditum: & uictoria omnium (quas unquam nouimus) speciosissima potitus est Pausanias, Cleombroti filius, Anaxandria nepos. Horū superiora maiorū nomina in Leonida recensui, qui & Pausania maiores fuere. Oppetijt autem Mardonius sub Aimnesto, uiro inter Spartiatas eximio: qui aliquandiu post bellum Medicum trecentos uiros secum habens, apud Stenyclerū cum omnibus Messenijs quibus cū erat, bellum cōfluxit, ubi ipse & treceti occubere. Ad Plataeas autem Persae postquā à Lacedamo

cedemonijs in fugam versi sunt, nullo ordine ad castra sua contendunt, et ad murū ligneū quem fecerant in parte quadam agri Thebani. Tenet me admiratio cum iuxta lucum Cereris dimicaretur, ne unum quidem Persarū visum esse intrasse fanum, neq; circa templū occubuisse, sed plerōq; in profano opinor (si quid de rebus divinis opinari oportet) deum ipsam eos nō recepisse, quia templum quod est in Eleusine, Anaclorū concremanerant. Haellenus pugna haec gesta est. Artabazus Pharnacis, cuiam inde ab initio displicuerat Mardonium relinqui ab rege in Gracia, quīq; multis verbis pugna dīsuas dēns nihil profecerat, hoc sibi agendū putavit: Is quōd sibi non placerent, quā a Mardonio fiebant, eos quibus praerat (praerat autē nō parvis copijs) ad quadraginta milia hominū ducebat instructos, dum pralium fiebat, quid futurum ē pralio esset probe intelligens, iussitq; omnes ire cōfertos quacūq; ipse duceret, & quā viderent ipsum festinantē. Sic iussas tanquā ad pugna copias ducebat, cernit Persas fugientes. Ita non servato amplius eodem ducēdi ordine, sed repente effuso cursu fuga se dedit, nō ligneū murū versus, aut Thebana mœnia, sed ad Phocenses, animo celerrime perueniendi ad Hellepontum. Et ij quidem horum iter intenderūt. Ceteris autem Graecis qui stabant à regis partibus, ignaviter de industria agentibus, Bæotij

tamen per diu cum Atheniensibus decertauerunt. Nam ex Thebanis (qui cum Medis sentiebant) hi non parum strenuos se prastiterunt: qui nolentes ultro ignauiter agere, ita dimicarunt, ut trecenti primores eorum ac fortissimus quisque illic sub Atheniensibus occubuerint, ubi & isti terga dederunt, non quod Persae & alia multitudo, quae aut cum nemine pugnauerat; aut non expectauerat, sed Thebas uersus fugerunt. Omnem rem pepedisse à Persis, quanquam & ipsorum quidam ante quam cum hoste cōgredierentur, fuga se mandauerunt, apud me fidem facit, quod ad Persas intuebatur: atque ita cuncti illis uictis fugam capeßerunt, prater equitatum tum alium, tum Bæotiorum: qui haec lenius profuit fugientibus, ut assidue adhaerens hosti, arceret eum ab amicis, quos Graci insequerantur. Insequerantur enim Graci uictores, urgendo Xerxiannos atque interficiendo. Inter hunc tumultum nuntiatur Gracis, qui circa templum Iunonis instructi à praelio aberant, geri praelium, & Pausanianos uincere. Ea re audita, Corinthii, Megarenses, & Phliasii nullo ordine eunt. Corinthii rectè per colles, quæ itur ad Cereris templum: alij per campum, quæ planissima uia est. Quos iam hosti propinquos nullo ordine irruere conspicati Thebani equites, quorum praefectus erat Asopodorus Timandri, equos in illos incitauerunt, eosque adorti sexcentos strauerunt. Ceteros ad
Citharo

*Citharonem usq; persecuti, terga ceciderūt. Et
 isti quidem Megarenses atq; Phliasij nulla cum
 laude perierunt. At Persæ cateraq; multitudo
 postquam ad ligneum murum effugerūt, turres,
 antequam Lacedæmonij aduenirent, ascendere
 occupant. Illis consensiss, quàm commodissimè
 possunt murum præstruunt. Ex quo subeuntia
 bus mox Lacedæmonijs, acrior extitit muri op-
 pugnatio. Nam quoad Athenienses abfuere,
 non modo sese Barbari defensabant, sed etiam
 Lacedæmonijs antecellebāt, utpote ignari mu-
 rorum oppugnandorum. Vt uerò Athenienses
 superuenere, tum atrox muri oppugnatio pro-
 pugnatioq; extitit: eaq; permagno temporis spa-
 tio, tandem uirtute & pertinacia Athenienses
 murum transcenderunt, subrueruntq; atq; ea
 parte se Græci infuderūt, quorum Tegeata in-
 troiere principes: ydem tentorium Mardonij di-
 ruperunt. Et ex eo cum alia, tum uerò equo-
 rum præsepe Mardonij ex ære totum spectatus
 dignum, quod præsepe Mardonij, Tegeata in
 templo Alææ Minerva reposuerunt. Nam ca-
 tera quæ cepere, in unum cum caterorum Græ-
 corum præda contulerunt. Proruto muro,
 Barbari non amplius cateruam cogere, ne-
 mo strenuitatis memor esse, uidelicet oppressi
 intra exiguum tempus, & tot myriadibus in-
 terceptis exterriti. Quos tanto studio Græci
 trucidabant, ut ex triginta myriadibus, ex-*

septem quatuor, cum quibus Artabazus aufugit, ne tria quidem millia hominum cadi superfuerint. E Lacedamonijis qui Spartani essent, unus & triginta sunt omnino desiderati. Tegeatarum sedecim, Atheniensium duo & quinquaginta. Inter Barbaros strenuissimi extiterunt, è pedibus quidem Persæ, ex equitibus autem Saccæ, è uiris uerò Mardonius. Inter Græcos cum Tegeata Atheniensesq; multum eminuerunt, tum multo plus Lacedamonij. Quod nulla alia re possum ostendere, nisi quòd omnes ij, eos qui sibi oblatis sunt uicerunt. Lacedamonij uerò (quod robustissimum fuit) hostilibus exercitus superauerunt. Quorum longe præstantissimus extitit mea sententia Aristodemus, is qui solus trecentorum ex Thermopylis quòd euasisset, dedecus, ignominiamq; acceperat. Secundum hunc nauare operam Posidonius, & Philocyon, & Amompharetus Spartiata. Quanquã cum sermo haberetur, quisnã præstantissimus extitisset, ij Spartiata qui adfuere, censuerunt Aristodemum, etsi præclara facinora edidit, tamẽ ad eludendam eam quã contraxerat inuidiã, ordinem deservisse, & propalã mori noluisse: Posidonium uerò qui perire nolisset, ob id extitisse tanto præstabiliorem uirum. Verum id fortasse linore dixerunt. Qui hac in pugna mortem oppetiere, omnes honore affecti sunt præter Aristodemum qui ideo carnis honore, quòd ob causam prædico
etiam

Etiam sibi occumbendum putavit. Hi sunt qui ad Plateas nobilissimi extitere. Nam Callicrates extra praelium occubuit: quo nemo tunc in castra Gracorum praestantior venerat, non modo Lacedaemoniorum, sed etiam aliorum Gracorum. Hic cum Pansamas sacrificasset, sedens in ordine, sagitta per latera ictus est: & cum alijs pugnantibus ipse exportaretur, sese morientem miserabatur, ad Aimnestum virum Plataensem inquiring, non sibi dolere quod pro Gracia periret, sed quod nihil manu usus esset, nullamque operam navasset dignam se & sua cupiditate navandi. Ex Atheniensibus eminuisse fertur Sophanes Eutychiadis, e tribu Decelensi. Decelenses autem rem aliquando gesserunt, ut ipsi Athenienses aiunt, in omne autem fructuosam. Siquidem cum olim ad inuestiganda Helenam Tyndarida cum magnis copijs oram Atticam invasisent, & populos e sedibus suis eijcerent, ignari quoniam loci subdola Helena esset: tunc Decelenses feruntur, & ut quidam volunt, ipse Deceleus tum dolore consumelia quae Theseo fieret, tum metu totius Atheniensium soli, ne navaretur, exposuisse illi omnem rem gestam, eosque deduxisse ad Aphidas, quas Titacus indigena Tyndaridis proderet. Quo ex facto Decelensibus permansit ad hunc usque memoriam in Sparta immunitas ne eligalium, & dignitas praesidendi: adeo quidem, ut bello multis postea annis inter Athenienses

atque Peloponneses gestum est, Lacedæmonij cum cateram Atticam popularentur, à Decela semperauerint. Ex hoc populo ortus Sophanes, & præclarissimè inter Athenienses nauata opera, ancipiti sermone celebratur. Vno fertur gestasse ferream anchorā è balteo thoracis catena alligatam: quam quæties aduentantibus hostibus propinquus erat, obijciebat: ne illi irruentes ipsum ex ordine summouere possent. Rursum eisdem in fugā reuertentibus, resumpta anchora ita fugientes insequabatur. Altero sermone à superiori differēte fertur gestasse anchorā non ferream ex balteo alligatā, sed insignitam in scuto, quod nunquā acquiescens assidue rotabatur. Extat & alterū Sophanis præclarū facinus, quod obsidentibus Aeginam Atheniensibus, Eurybiadem uirum Argium quinque cerataminum uictorem ex prouocatione interemit. Sed aliquanto post hoc bellum, in quo uir egregius extitit, dum Atheniensium unā cum Leagro Glauconis dux esset, & de metallis aureis decertaret; contigit ut sub Hedonibus apud Daton occumberet. Post Barbarorum stragē ad Plataas editam, transfugit illuc ad Græcos mulier quædam, quæ erat pallaca Phaxandatis filij Theaspis uiri Persæ. Hæc cum accepisset Persas fusos esse, Græcos uictores, tū multo auro ornata inter ancillas & ipsas ornatas cum ueste speciosissima carpento aduenit; ex eoq; descendens, pergit

pergit ad Lacedamonios adhuc in cade occupatos: & intuita Pausaniā illa omnia administrantem, agnouit hominē: cuius & nomē iam pridem & patriam didixerat. Eius gēna amplectēs, Sparta rex, inquit, libera me supplicem captiuitatis seruitute, quam etiā hoc factō demeritus es, quod istos extinxisti, neque damonum, neq; deorum respectum habentes. Equidem genere sum Coa, Hagetoride Antagora filia: us raptam ex Coō uir Perses habuit. Huic respondēs Pausanias, Bono, inquit, animo es, tum quia supplex, tum quia multa loqueris uera. Nam filia es Hagetoride Coi, mihi inter omnes, qui illa circā loca incolunt, hospitii summi. Hec locutus, eam in praesentiarum Ephoris qui aderant, commendauit. Postmodum in Aeginam, quō illa uoluit, ducendam curauit. Post huius mulieris digressum continuo Mantinei superuenerunt re iam confecta, qui se animaduertentes uenisse sero ad pugnam magnā iactura loco id sibi esse putauerunt, sed idoneos se esse ad sumendas de se pānas dixere. Itaque cognito Medos qui cum Artabazo erant, fuga se mandasse, eos in Thesaliam usque persecuti sunt, etsi uetantibus Lacedamonīs insequi fugientes. Iidem postea domum reuersi, duces suos exilio multauerūt. Post Mantineos aduenere Helei, qui itidem ut Mantinei magno id sibi detrimento existimantes,

ces, domū regressi sunt, suosq; et ipsi duces exilio
 multauērunt: Haclenus de Mantineis & He-
 leu. Erat ad Plataas in exercitu Aegineta-
 rum è primoribus Lampon Pythēi: qui Pausa-
 niam adiēs, infandissima usus est oratione, in-
 quies: Fili Cleōbroti, rem tu mirificam & ma-
 gnitudine & fulgore gessisti, cui dī tribuerūt,
 ut liberata Gracia omnes quos nouimus Gra-
 cos gloria supergredereris. Quod superest in hac
 re agas ita, ut & tu maiore fama celebreris, et
 aliquis Barbarorum posthac caueat nefanda
 facinora perpetrare in Gracos. Etenim Leoni-
 da apud Thermopylas interēpti reciso capite,
 Mardonius ac Xerxes truncum in crucem sus-
 tulerunt. Quibus si uicem reddes, laudem nan-
 cisceris primum ab omnibus Spartiatis, secūdo
 loco ab uniuersis Gracis. Siquidē suffixo Maro-
 donio, Leonidam patrū tuū fueris ultus. Hac
 Lampon gratiam se initurum ratus apud Pau-
 saniam dicebat. Cui respondēs Pausanias, Tuā,
 inquit, hospes Aegineta beneuolentiam atque
 prouidentia amplector, tamen ab aequitate in-
 dicandi deerras. Nam & me & patriam quos
 in altum extulisti, ob hac gesta ad nihilū redi-
 gis, cum suades mihi scire in mortuū, aiq; me
 auditurū melius, si istud fecero, quod Barbaros
 decet potius facere quā Gracos, quodq; in illis
 & exprobramus. Quare ego neq; Aeginetis,
 neque ijs quibus ista probantur assentior: con-
 sentiam

ventusq; sum Sparti placere ut honeste agam,
honesteq; dicam Leonida, cui me iubes paren-
tare, affirmo & ipsi & ceteris qui apud Ther-
mopylas occubuerunt, magnifice esse parentas-
tum innumerabilibus horum funeribus. Tu vero
posthac ad istud consulendum ne me adieris, quod
tibi impune esse, loco beneficij ponas. Hoc cum
ille audisset, abiit. Pansanias edicto proposito,
ne quis de prada quid tangeret, iussit seruos
omnem comportare pecuniam. Illi per castra dis-
persi inveniunt tentoria auro & argento referta,
lectosq; auro & argento constratos: crateras
etiam aureas, phialasq; & alia vasa potoria,
necnon saccos super plaustra interlucetibus in-
tus inclusis ex auro et argento lebetibus. Quin-
tia e caeorum cadaueribus exuebant armillas,
& torques & acinaces aureos. Nam varij ge-
neris vestimenta nullius momenti habebantur, ear-
um verum multum furto subtrahentes serui Ae-
ginetis venudabant, multum quod occultare non
poterat, representabant. Vnde principium extitit
ingentium diuitiarum Aeginetis, utpote aurum a
seruis pro are mercatibus: collata pecunia deci-
mam selegerunt, ex qua tum deo qui Delphi est,
tripes aurei ibi repositus est, insistentes super tri-
cipiti ex are colubro. proxime ara, tum deo qui est
in Olympia Iupiter areus decem cubitorum, tum
deo qui est apud isthmum Neptunus areus se-
pte cubitorum. Hac parte selecta, ceteras inter se
distribu-

distribuerunt, pro suo quisq; merito accipientes. Itemq; pallacas Persarum, & aurum, & argentum, & reliquam pecuniam cum iumentis. Quae autē peculiariter data sunt, qui optimam operā nauauerunt ad Plataas, refertur à nemine, data tamen fuisse arbitror. Certe Pausania sunt ex omnibus dena et ea delecta dono data, ex mulieribus, equis, talentis, camelis, & item ex ceteris rebus. Feruntur autem haec quoq; acta esse, & Xerxem dum à Gracia fugit, omnē apparatus suū ex auro argētoq; & peripetasma- tis Mardonio reliquisse, & Pausaniā dū eum apparatusū uidit, iussisse pistorēs & coquos cenā sibi uti Mardonio instruerēt. Quod cum illi fecissent, tum Pausanias lectos inuentem aureos, agēteosq; probe instratos: mensas etiam aureas ac argenteas, magnificumq; cenae apparatusum, propositis bonis stupefactū, imperasse per iocum suis ministris ut Laconicam instruerēt cenam. Id cum illi ex spatio multū distāte fecissent, ibi eundem cachinnantē accersisse Graecorū duces, eisq; ubi cōuenerunt inter ostendendū utriusq; cenae apparatusū dixisse: Viri Graeci haec ego uos de causa cōuocaui, quod uolebam uobis amē- tiam Medorum ducis ostendere: qui, cum talem uictā duceret, ad nos subigēdos uenit, qui tā mi- sere uictitamus. Haec Pausanias apud Graecorū duces dixisse fertur. Interiecto deinde tempore cōplures Plataeensem repererunt loculos auri, argen-

argentiq; & aliarum pecuniarum. Hoc quoq;
 rei apparuit postmodum in his mortui carne
 nudatis, ut cum eorum ossa comportaret unum
 in locum Plataenses, inuentum sit caput nullam
 futuram habens, sed ex uno osse solidum. Item
 maxilla cum eo quod super maxillam est, ha-
 bens dentes etsi distinctos, tamen ex uno osse
 universos tam mlares quam ceteros. Quin-
 tiam ossa viri quinque cubitorum. Postero die
 cum Mardonij cadaver non extaret, incertum
 à quibus hominibus subtractum. Audui ta-
 men iam diuersos illum sepelisse: & ob id per
 multos scio ingentia dona ab Artonte Mar-
 donij filio accepisse. Quis curam suscepit ca-
 daveris Mardonij humandi, pro comperto non
 potui audire: habet tamen huius rei nonnihil
 fama Dionysiophanes vir Ephesus. Mardo-
 nius quidem hoc modo tumulatus est. Greci ve-
 rò posteaquam prædam dissipauerunt, casus se-
 paratim quisq; suos tumularunt. Lacedæmonij
 tribus sepulcris effectis, in eorū uno sacerdotes,
 è quibus fuere Posidonius & Amomtharetus
 & Philocyon et Callicnates: in altero reliquos
 Spartiatis, in tertio seruos humauerunt: Hunc
 in modum Lacedæmonij sepulti sunt. Tegaata
 uerò & Athenienses suos utriq; promiscue con-
 diderunt: necnon Megareses atq; Phlasiij suos
 ab equitatu interemptos. Horum omnium se-
 pulcra fuerunt plena. Nam aliorum sepulcra
 qua

quæ ad Plataas ostenduntur, ea sunt (quantum
 ego accipio) ab ijs excitata, qui erubescabant se
 à pugna abfuisse, cū sero supervenissent. Quip-
 pe tumulus illic visitur, qui dicitur Aegineta-
 rum: quem ego audio decem post hanc pugnam
 annos rogatu Aeginetarum ab Cleade Auto-
 dici viro Plataensi illorum hospite, excitatum
 fuisse. Gracis statim à casorum humatione in
 agro Plataensi inito consilio visum est bellum
 Thebis inferendū, petēdumq; eos qui cum Me-
 dis sensissent: & in primis Timegenidē & Ato-
 taginum, qui principes factionis extitissent: &
 ni eos dedidissent, non prius ab urbe disceden-
 dum, quàm eā euertissent. Hoc ubi decrevere,
 undecimo à pugna die mouētes obsidere Theba-
 nos, iussos dedere quos dicimus viros. Abnuen-
 sibus dedere Thebanis, agrum eorū populabā-
 tur, murumq; adoriebātur. Quibus ab agro na-
 stando non discedentibus, uicesimo die Timege-
 nides ad populares ita inquit: Viri Thebani,
 quandoquidē Gracis ita cōstitutū est, non prius
 abscedere ab oppugnatione Thebarū quàm aut
 eas expugnauerint, aut nos dediderint, absit ut
 nostra causa Thebanus ager amplius nexetur.
 Sed siue per causam de oscēdi nos, pecunias co-
 piūt, pecunias ei publico demus. Nam & pu-
 blice cū Medis sensimus: non autē nos soli. Siue
 reuera deposcētes nos urbē obsident, nos ipsi nos
 in disceptationem exhibeamus. Eum Thebani
 sano

sane probe & opportune locutum arbitrātes,
euestigio caduceatorem ad Pausaniam misere,
velle se viros dedere. Ea re inter eos conuenta,
Attaginus ex urbe profugit, cuius liberos ad
se Pausanias adductos culpa absoluit, negans
pueros factionis Medica esse principes. Ceteri
quos Thebani dedidere, ipsi quidem putabant
se crimē refutatuuros, ac pecunia elapsuros. Pau-
sanias autem hoc ipsum suspiciens forte ubi illos
accepit, dimissis omnibus sociorū copijs, Corin-
thum deductos supplicio affecit. Hac haecenus,
quae ad Plataas & ad Thebas gesta sunt. Artas-
barum Pharnacis, ut ē. Platais fugiens porro
se proripuerat, Thesali, cum ad ipsos uenit, ho-
spitio inuitatū interrogabant de reliquo exer-
citu, ignari prorsus rei ad Plataas gesta. Iste in-
telligens si omnem ueritatem pugna referret,
adituum se uita discrimen cum suo exercitu
(fore enim, ut omnes cognita res ipsum adorirentur)
ideo ne apud Phocenses quidem retulerat
quippiā, ad Thesalos autē ita locutus est: Equi-
dem uiri Thesali maturo (ut cernitis) quam
celerrime peruenire in Thraciam, missus cum
hac exercitus parte ad quoddam negotiū tras-
igendū. Mardonius ipse cum suo exercitu adeo-
rit, nostris uestigijs insistsens, cui hospitium & of-
ficiū praestare. Hac enim uos in tempus pra-
stitisse non poenitebit: Hac fatius, copias festina-
bundus per Thesaliam Macedoniamq; ageo

bat recta Thraciam uersus, tãquam uere pro-
perans ac regionem mediterraneam praecidens,
peruenit Byzantium, permultis sociorũ in itt-
nere relictis, qui uel a Thracibus obtruncati
sunt, uel quod fame atq; labore erãt enecli. Ex
Byzantio nauigũs transmisit in Asiam: Hunc
in modum iste redyit. Quo autẽ die ad Plataea
pugnatum est à Persis, ea die contigit hoc apud
Mycalem Ioniae geri. Cum apud Delon Graci
considerent, q̃ qui unã cum Leutychida Lace-
demonio nauibus uenerãt, eò appulsi sunt è Sa-
mo legati, Lampon Thrasyclei, & Athenago-
ras Archestratida, & Hegesistratus Aristar-
gora, missi a Samũs clã Persis ac tyrãno Theo-
mnestore Androdamantis, quẽ Persa tyrannũ
Sami constituerãt. Hi cum adierunt dũces, uer-
ba fecit Hegesistratus multa & uaria: Fore
enim, ut si tantũmodo hos uideret Iones, à Per-
sis deficerent, nec Barbari expectarẽt: etiam ut
expectarent, tamen non aliam prãdam talem
isti reperirent. Prãterea deos inuocans obsecra-
bat, ut Gracos Graci liberarent, ulciscerẽturq;
Barbarũ: facilia dicebat factũ esse, quia naues
illorum segnes essent ad cursum, nec parẽs Græ-
cis ad prælum. Si quid uerò apud hos suspitio-
nis subesset, ne dolo deducerentur, dicere para-
tos esse se, ut in horum nauibus pro obsidibus
agerentur. In his obsecrandis cum multus esset
hospes Samius, sciscitabatur eũ Leutychides,
sive

siue hominis gratia, uolens audire nomen, siue
 casu, id deo agente: Samie hospes, quod est tibi
 nomen? Ille respondet, Hegesistrato. Leuty-
 chides interpellata reliqua eius oratione, si quam in-
 stituerat, Accipio, inquit, pro augurio Hegesi-
 stratum. Hospes Samie, effice tu, ut nauigemus,
 data nobis parte, & istos qui tecum sunt fide,
 Samios promptos esse ad ineundam nobiscum
 societatem. Hac locutus, & rem pariter exequi
 aggressus est. Nam cum Samii extemplo fidem,
 interposito etiam iureiurando, dedissent, de sua
 societate cum Gracis, Leuty chides dimissus do-
 mum ceteris legatis, iussit eum cuius nomen pro
 augurio acceperat, secum nauigare. Graci eum
 illic die commorati, postridie pulchre litauere,
 haruſtice Deiphono Euenij Apolloniata, ex
 Apollonia, quæ est in sinu Ionico. Huius patriæ
 Euenio res huiusmodi contigit: Sunt in hac
 Apollonia sacre Solis oues, quæ interdum secun-
 dum flumen pascuntur, quod è monte Lacmona
 per Apolloniatæ agrum fluit in mare iuxta Ori-
 cum portum. Eas noctu stabulantes in antro, non
 procul ab urbe, custodiunt delecti uiri, diuitijs et
 genere inter populares suos splendidiſſimi singu-
 lis annis singuli, quod ex oraculo quodam Apol-
 loniatæ eas oues permagnas faciant. Ibi Euenius
 hic cum aliquando delectus ad custodiendas oues
 non excubaret uigilans, sed obdormisset, ingres-
 ſus antrum lupi, circiter sexaginta oues truci-
 darunt,

darunt. Id ubi iste animaduertit, rē suppressit, neminiq; aperuit, habens in animo, totidē mercari, quas substitueret. At Apolloniata ubi acceperunt (neq; enim eos quod gestum erat: lapsuit) ad ductum in iudicium. Euenium condēnauerunt, ut quia uigi iam edormisset, uisu priuaretur. Quem posteaquam excacauerūt, mox eis neq; pecora sacrificare, neque humus pro consuetudine fructum ferre. Erant autem illis pecora & in Dodona & in Delphis. Interrogati propheta causam mali presentis, responderunt causam esse, quia custodē sacrarum onium Euenium inique luminibus orbaissent: se enim immisisse lupos: nec prius ab illius ultione cessaturos, quam ei satisfecissent ex ijs, quae in eū perpetuassent, prout ipse sibi suo arbitrio satisfactum putaret: His perfectis, daturus se Eucenio tale donum, quod habentem pleriq; hominum putarent beatum: Hac Apolloniatis sunt reddita oracula. Quae Apolloniata silentio, suppressantes, quibusdam ē ciuibz exequenda delegauerūt. Isti hunc in modū putarunt exequenda: Eueniū in statione sedentem ad eunt, eiq; assidentes alijs de rebus uerba faciūt, donec deueniunt ad miserandam hominis calamitatem. Ita introducta eius res mentione, percontantur quam multam optaret, si eam uellent pendere Apolloniata. Hic qui oraculum nō audisset, se optare dixit duo praedia cinium, quos nominabat,

bat, quorum patrimonium omnium Apolloniatarum putabat esse pulcherrima, & præterea domus illius, quod in urbe sciebat esse optimum. Horum si compotus effractus esset, non infensum se posthac fore dicebat, sed hac satisfactione contentum. Hoc cum respondisset Euenus, tum qui ei assidebant excipientes, Eueni, inquit, hanc tibi satisfactionem Apolloniata pro ereptis oculis tibi rependunt, ex oraculo ei reddito. Euenus, ubi omnem rem auduit, indigno animo tulit sese fuisse deceptum. Tunc ea prædia a domini mercati, huic, qui illa optasset, dedere, qui mox deinde insitam divinationem obtinuit, unde celebratissimus evasit. Huius Eueni filius fuit Deiphonus, qui ductus à Corinthijs exercitus naticinabatur. Quanquam illud quoque auduit, Deiphono negotium in Græcia fuisse exhibitum: quod se filium Eueni, cum non esset, nuncuparet. Postquam litauere Græci, classem à Dolo Samum uersus soluerunt: quam cum Samum applicuissent, ad templum Iunonis eum locauere, sese ad prælium nauale apparantes. Eorum cursum ad se esse Persæ audientes, & ipsi ceteras naues ad continentem reducunt, præter Phœnissas, quas abire permiserant. Non enim censebant pugnam naualem sibi esse capeendam, cum patres hosti non esse sibi uiderentur. In continentem autem ideo nauigabant, ut essent sub suo

peditatu, qui apud Mycalem agebat, præ-
 pto Xerxis ab alijs copijs relictus ad Ioniam
 tutandam, numero sexaginta millia, duce Tri-
 grane, omnium Persarum & specie et statura
 eminentissimo. Ad hunc exercitum constitues-
 rant refugere duces Persicæ classis, subduclisq;
 nauibus, munimenta ualli circumdare, in illar-
 um suumq; præsidium. Hoc inito consilio, pro-
 fecli sunt ad Potniensium templum Mycales,
 præteruecli ad Gæsonem & Scolopoëntem, ubi
 Cereris Eleusina cernitur templum, quod Phio-
 listus Pasicles condidit, sectans Neleum Codri-
 in colonia Miletî locanda uenerunt. Ibi sub du-
 ctas naues munimento circumdederunt: & è
 saxis stipitibusq; felicium arborum, quas ipsi
 exciderunt, & circum munitiones depuclis su-
 dibus se instruxerunt; tanquam & obsidendi
 & uictoria potituri. In utrunq; enim casum ra-
 tione inita sese apparabât. Hos abÿsse in conti-
 nentem postquam accepere Græci, tûquam eas
 Barbari effugissent, agre ferebât, incerti quid
 agerent, retrone se reciperent, an tenderent in
 Hellespontû. Tâdem neutrum horum uisum est
 esse faciendum, sed porrò eundû in continentē.
 Preparatis igitur ad pugnam naualem tabu-
 latis, alijsq; quibuscunq; opus erat, ad Myca-
 lem nauigant: & cum proxime castris hostium
 fuere, neminem ex aduerso obuiam ferri uidēt,
 sed naves intra murum subduclis, et magnam

uim peditatus pro littore dispositam. Ibi primum Leutychides nauē littori applicans, quam maxime appropinquare poterat, Iones per præconem compellabat, inquiens: Viri Iones, quicumque è vobis me exauditis, intelligite quæ dico: Nihil enim horum quæ vobis mando, intelligunt Persæ: ubi pugnam conseruerimus, debetis ante omnia reminisci libertatis. Deinde tessera Elebes: Hoc qui è vobis non audiit, ab eo qui audiit discat. Huius facti eadem mens fuit quæ Themistoclis ad Artemisium: quòd uidelicet hæc uerba si laterent Barbaros, induclura ad obsequendum Ionas essent: sin delata ad Barbaros, redderent eis Græcos infidos. His per Leutichidem admonitis, secundo loco Græci naues littori adinouēt. & ex illis in litus egredi, sese ad pugnam instruēbant. Quod faciētes cū cernerent Persæ, & scirent Samios fuisse ad hortatos, arma Samijs adimunt, suspicati illos sentire cū Græcis. Quippe Samijs exceptos circa Atticam Athenienses, à Xerxe, & illac classe Barbarorū deuēctos, redemerant omnes, Athenasq; cum uiatico remiserant. Quo nomine non in minimam suspicionem uenerant, quòd quingenta hominum capita hostium Xerxis liberassent. Præterea Milesijs, tanquam maxime locorum gnaris, Persæ imperāt, ut compita quæ ad cacumina Mycales ferunt, custodiāt: eo consilio faciētes id, ut Milesij ab exercitu abessent.

Hunc in modum ab ijs Ionibus, qui aliquid rerum novarum molituri videbantur, si facultatem nacti essent, Persæ sibi præcauere. Idem facta ex gerris testudine, sese constipauerant. Graci ubi instructi fuere, ire in Barbaros tendunt: quibus euntibus, aduolauit in uniuersum exercitum rumor, caduceumq; supra fluctus positum apparuit. Rumor autem huiusmodi ad eos ferebatur: Gracos acie in Bæotijs superasse Mardonij copias. Multis autem signis res quæ diuinitus fiunt, declarantur: et si tunc eodem die contigit utraq; clades, ea quæ ad Plataas accepta, & quæ ad Mycalem accipienda erat. Fama quæ huc ad Gracos uenit, reddidit eos multo ferociores, & ad subeundum ultro periculum alacriores. Alterum etiâ quiddam concurrere contigit, ut ad utranq; pugnam fuerint Cereris Eleusina templa. Nam apud ipsum Cereris fauonem (ut à me superius demonstratum est) in agro Plataensi pugna commissæ est, & item in Mycale, iuxta Cereris delubrum pugna erat committenda: ut non ab re uenerit ad istos fama uictoria Pausania atque Gracorum. Nam pugna ad Plataas diluculo diei gestæ est, apud Micalem uesperis. Quarum utranq; eodem eiusdem mensis die gestam esse, non diu post ab his rem repetentibus declaratum est. Ante rumoris aduentum subibat istos timor, non tam de seipsis quàm de Gracia, ne Mardonio subijceretur.

At ubi fama hac ad eos aduolauit, impensius
 atque properantius ad congregiendum processerunt: tanto animo Græci ac Barbari in pugnam tradentibus, a quam insula eis & Hellespontus proposita premio essent. Athenienses, & qui iuxta erat, instructi penè dimidium copiarum, iter tenebant per litus atque planitiem. Lacedæmonij autem, & deinceps collocati, per confragosa & montes. Quæ dum Lacedæmonij circuibant, interim Athenienses in altero cornu præliabantur: Persæ, quoad sibi gerra manserit recta, sese defensionere, nihilo inferiores hostibus. Postea uero quam Atheniensium, & eorum qui cum Atheniensibus erant, copia aduixa sunt, uehementius se mutuo adhortantes, ut laus operis ipsorum esset, non Lacedæmoniorum, tum commutari tam res, & deiectionis gerris Græci conferti impressionem facere in Persas: illi accepto impetu per diu resistere, ad postremum in munitiones refugere, cum quibus pariter irruerant Athenienses, & Corinthij, & Sicyonij, et Træzenij: ita enim erant in acie collocati. Vbi uero & minus captus est, ibi Barbari non robore memores esse, sed fuga, præterquam Persæ. Hi soli ad paucos redacti pugnabant, Græci assidue in munus irruentibus. Quorum duo duces Artayntes, & Ithramitres, classiarij exercitus duces effugerunt: totidem pugnantes occubuerunt, Mardontes, &

h h s pedest

pedestrium copiarum dux Tigranes. Adhuc dimicantibus Persis, superuenere Lacedaemonij ac socj, qui eos qui supererat trucidauerunt. Ipsorum quoque Gracorum complures illic cedere, & cum alijs ex Sicyonijs, tum eorum dux Perilaus. Quinetiā Samj, qui in exercitu Medorum militabant, quibus adempta arma fuerant, ubi uiderūt statim ab initio pugnam perstinaciorem, quoad potexant Gracis suppetias ire. Quos inchoasse cernentes alijs Iones, ita & ipsi à Persis deficientes adorti sunt Barbaros. Milesijs praeceptum erat, ut exitus uiarum custodirent, Persarum salutis gratia, ut si qui casus (quemadmodum accidit) eos deprehendissent, Milesijs ducibus salutem sibi ad Mycales cacumina compararent. Huius quidem rei causa Milesij illic collocati fuerant, neue si pugna adesset, aliquid innouarent. At illi è contrario prorsus quàm iussi fuerant fecerunt: alijsq; quae ad hostem ferebant uijs, in Barbaros ingruere, & ad extremum in eis mactandis omnium extitere hostilissimi. Hunc in modum Ionia iterum defecit à Persis. In hoc praelio praclarissimam inter Gracos operā nauauerant Athenienses, & ex Atheniensibus Hermolycus Euthoeni, uir in Pancratio celebris: cui postea contigit, ut bello inter Athenienses & Carystios in pugna, apud Cynnum agri Carystij facta, casus in Geresio iaceret.

Secund

Secundum Athenienses egregij extitere Corinthij Trazenijq; ac Sicyonij. Graci perquam multis Barbarorum alijs in pugna, alijs in fuga interfectis, eorum naues incenderunt, totumq; murum egesta illinc in littus prada, & quibusdam pecuniarum thesauris repertis. Vbi castra atque naues cremauere, vela fecerunt. Et cum Samum appulsi sunt, consultabant de gente Ionica transferenda, & ubinam in Graecia illam locari oporteret, cuius ipsi imperium obtinerent. Neque enim uidebatur eis fieri posse, ut per omne tempus Ionibus tutandis praeressent: sperandum esse, ut Iones à Persis rebellasse gauderent. Ad hac magistratus Lacedaemoniorum censebant emporia nationū Graecarum, quae cum Medis sensissent, eieclis incolis, danda cum territorio Ionibus habitanda. Athenienses è contrario, non esse principatum Ioniae summonendum, nec Lacedaemonijs de ipsorum colonijs consultandum. Et cum in hoc contenderent Athenienses, libenter eis resere Peloponneses, atque ita Samios, & Chios, & Lesbios, ac ceteros insulanos, qui secum militabant, ad societatis fœdus adegerunt: data acceptaq; fide cū iureiurando, se permanuros in societate, nec ab ea descituros. Hoc iureiurando accepto, ad pontes soluendos nauigauerunt, rati adhuc illos intentos se esse inuenturos. Et isti quidē in Hellespontum nauigabant,

Ii uerò Barbari qui profugerant, non ita multi, cum ad cacumina Micales peruenissent, sed Sardis recipiebant. Qui dum iter faciunt, Massites Darij filius, qui pugna male gesta affuerant, cōuinciari Artayntia cum alijs multis probris, tam uerò dicere, illam mulierē fuisse ignauio-
 riorem, ita illam præfecturam administrasse, dignūq; omni malo esse, qui de regia domo male meritus esset. Apud Persas summo opprobrio datur, audire se muliere esse ignauio-
 rem. Artayntes ubi multa audiit, indigne ferens, acinacem in Massitem stringit, interficiendi auidus, quem irruentem cernens Xenagoras Praxilas uir Halicarnassens, ut stabat à tergo, hominem medium accipit, sublatū humi allidit, intereaq; satellites Massitis affuere. Eo facto Xenagoras et ipsius Massitis gratiam inijt, & Xerxis cuius fratrem seruasset. Quippe ab eo ob hanc rē totius Cilicia præfectura donatus est. Nihil hoc amplius inter uiam Barbari egerant, Sardisq; peruenierunt, ubi rex erat, et ex eo tēpore, quo prælio nauali male gesto Athenis, illuc profugerat. Sardibus autē tunc agens, adama-
 bat uxorem Massitis, quæ & ipsa illic erat. Ea cum potiri non posset, neque donis missitandis, neq; ui, quam asferre nolebat fratris Massitis respectu: quæ res & mulierem retinebat, probe gnaram, non se coactum iri ui. Ibi Xerxes cetera prohibitus huc enasit, ut filio suo Dario in
matrim

matrimonium daret filiam huius mulieris, ac Mafistis, existimans si hoc secisset, commodius se illa positurum. Contratio matrimonio, atque ex consuetudine celebrata, Susa profectus est. Eo postquam pervenit, et uxorem Darii domum duxit, ita demum ab uxoris Mafistis amore cessavit, adamatam ex familiaritate natus Mafistis filia, cui nomen erat Artaynta. Qua cum pareretur, processu temporis res patefacta est, hunc in modum: Amestris uxor Xerxi, amiculum quod ipsa texerat, atque grande, atque distinctum, et spectatu dignum, viro donavit. Quo ille delectatus atque amictus ad Artayntam se confert, atque ab se oblectavit cum ea, iussit a se petere mulierem, qua optaret si fieri in remunerationem obsequii. Omnia enim quae peteret, impetraturam. Ad hoc illa respondens (debatur enim toti familia infortunium) Dabisne, inquit, mihi quicquid a te petiero? Xerxes omnia alia potius, et impetratura ratus, cum iurciurando promisit. Qui postquam iuravit, mulier intrepide amictum proposuit. Xerxes enim vero recusare non ob aliud, quam quod vereretur Amestri: ne sic illa rem quae agebatur, iampridem suspicata detrederet: offerre ei et urbes, et immensam vim auri, et copias multum, quibus nemo praeter illum esset praefecturus. Eximium autem donum est apud Persas, exercitu donari. Verum cum non posset persuade-

dere

derē mulieri, amiculum dedit. Quo dono illa supra modum lata, eo gestando gestiebat. Amictris ubi mulierem habere amiculum scinit, & rem gestam, non in puellam concepit odium, sed in illius matrem, penes quam culpam, & quam huius rei autorem esse credebat, exitium machinatur. Observato itaque tempore, quo vir suus Xerxes regalem instrueret cœnam, qua cœna semel quotannis eo die (quò rex creatus est) instruebatur. Cœnæ nomen Persice Τύχτα, Græce τίλειον, id est, perfecta: in qua rex solum caput ornatur, Persarūq; strenis donati. Hoc die observato, Amictris a Xerxe petijt, ut se Masistis uxore donaret. Xerxes id indignum factū nefariumq; arbitrari, uxorem germani dono dari; eāq; in fontē negotij illius, cuius causa uxor sua eā flagitaret. Tandē huius precibus evictus & instituto, quo nefas est, regia cœna proposita orātem non exorare, inuitus admodum annuit, tradensq; uxori, ac iubens facere, quod liberet, germano ad se accersito, ita inquit: Masista, tu Darij filius es, idemq; mihi frater, præterea vir eximius, tamen cum ista muliere, cum qua contuberniū habes, noli habere: in cuius locum dabo tibi filiam meam, cum qua cōtubernium habearis. Istam autem, quam in matrimonio habes (non enim mihi uidetur habenda) missam facias. His verbis stupefactus Masistes, Domine, inquit, quam tu mecum orationem habes im-

portun

fortunam, qui uxorem, ex qua liberi mihi sunt
 adolescentes & filia, quarum unam tu filio tuo
 duxisti uxorem, iubes me relinquere, quæ mihi
 est ex animi mei sententia, ut filiam tuam in
 matrimonio ducam? Equidem rex, etsi ma-
 gnifacere me dignari coniugio filia tua, tamen
 neutrum istorum faciam: Tu uerò, qui nequa-
 quam necesse habes, noli hoc ad rei me cogere:
 alius non inferior me existet maritus filia tua:
 sine me mea uxoris consuetudine frui. Hac ille
 cum respondisset, percitus ira Xerxes, Atqui,
 inquit, ita tecum Masisia agetur, ut neque
 iam tibi filiam meam nuptum dem, neque tu
 consuetudine tua diutius fruaris, ut discas ac-
 cipere oblata. Masisites his auditis, extra abiit,
 hæcenus locutus, Domine nondum interemisti.
 Hoc interim tempore dum Xerxes cum fratre col-
 loquitur, Amestris accitis satellitibus Xerxis
 uxorem Masisia excarnificat, mamillas præcidit,
 easque canibus abiicit: præcidit nares, aures, la-
 bra, linguam, atque ita excarnificatam remittit
 domum. Harum rerum cum nihil audisset Masi-
 stes, metuens tamen aliquid sibi esse mali, cursu
 se domum proripiebat. Vbi uerò mutilatam uxo-
 rem uidit, cōfestim inuito cum liberis consilio, abiit
 Bactra cum illis & alijs quibusdam, tanquam
 prouinciā Bactriam ad defectionem induciturus,
 & plurimum mali regi facturus: quod et cōtigis-
 set (ut mihi uidetur) si occupasset ad Bactrios

& ad Sacas ascendere. Etenim praeses erat Ba-
 éthiorū, a puinciālibusq; diligebatur. Sed hæc
 eum perpetraturum Xerxes audiēs, missis ad-
 versus hominem copijs, & ipsum & liberos, &
 copias in itinere trucidavit. De amore Xerxis
 & nece Masise hac hæcenus. Græci à My-
 cale profecti Hellepontum versus, primum cir-
 ca Lecton stationem habuerunt, à ventis inter-
 cepti. Inde soluentes, Abydon tenuerunt, pon-
 tesq; quorum precipue causa illuc ierant, cre-
 dentes se adhuc eos intentos esse inuētuos. cum
 reperissent solutos, deliberabant. Lenticlidi et
 qui cum eo erant Lacedæmonijs, uidebatur in
 Græciam redeundum: Atheniensibus autem
 & eorum duci Xanthippo, illuc manendum, ut
 Chersonesum tentarent. Itaque Peloponneses
 quidem abiere: Athenienses uerò Abydō in
 Chersonesum traiciētes, Sestum obsidebant.
 Huc postquam auditum est: Græcos in Helle-
 sponzo adeste, tanquam ad omnium eius tra-
 ctus urbium ualidiß. mo muro præditam, con-
 uenire cum alijs ex alijs circa oppidis, tum ex
 Cardia Oebazus, uir Perses, qui arma è ponti-
 bus illuc comportauerat. Tenebant autem id
 oppidum indigenæ Aeoles, iunctis Persis pari-
 ter & magna sociorum frequentia. Tyrannis
 dem illius provincie obtinebat Xerxis pater
 Artaycles, uir ille quidem Persa, sed diuus ta-
 men & facinorosus, qui Xerxem Athenas ten-
 dentem

dentem ex Eleunte circumuenit, petitis Proteſi-
 las Iphiſlo geniti pecunijs. Etenim eſt in Eleun-
 te Cherſoneſi Proteſilas ſepulcrum, & ei fanum
 circumiectum, ubi inerat ingens uis pecunia,
 necnon phiala aurea, argenteaq; & as, & ue-
 ſtis, aliaq; donaria, quæ Artaycles rege donan-
 te compilauiſt, hijs uerbis eum circumueniens:
 Here, eſt hoc in loco domus uiri Graci: qui cum
 militum copijs terram tuam adortus, meritis
 morte pœnas dedit, eius mihi domũ dato, ut diſ-
 cant alij non militare aduerſus regionẽ tuam.
 Hac dicendo facile erat perſuadere Xerxi, ut
 largiretur ſibi domum eius uiri, de quo nihil ſu-
 ſpicabatur iſtum ea ſentire. Enimuero ſentiebat
 Artaycles Proteſilaum in prouinciã regiſ mi-
 litaſſe, quod uidelicet Perſæ omnẽ Aſiam ſuam
 eſſe arbitrabantur, & eius ſemper qui potitur
 regno. Hic poſtquam pecunijs ab rege donatus
 eſt, eas ab Eleunte ad Seſtũ exportauit, fa-
 numq; ſecũt & coluit: & quoties Eleuntẽ per-
 gebat, in adyto, id eſt, in templi loco inacceſſo,
 cum mulieribus concumbebat. Tunc autẽ ab
 Athenienſibus obſidebatur, nullis rebus præ-
 paratis, quæ pertinerent ad tolerandum obſi-
 dionẽ, quam non expectauerat, ex improuiſo
 à Graci inuaſus. Illi, poſteaquam ſibi obſiden-
 tibus aduenſerat Autumnus, grauari peregris
 nam à patria expeditionẽ, quoniam murum
 expugnare non poſſent. Itaq; orare duces ſuos,

ut se illinc reducerent. Duces negare se prius id
 facturos, quam aut murum expugnassent, aut
 ipsos respublica Atheniensium accersisset. Adeo
 res illis ex cordi erat. Atque qui cum Artaycle
 intra muros erant, in omnem adducti calamita-
 tatem, adeo, ut funibus lectorum elixis nesceren-
 tur: ubi iam ne hac quidem habebant, ita sub
 noctem capesserunt fugam cum alij Perse, tum
 Artaycles & Oebasus, delapsi a posteriori mu-
 rorum parte, qua precipue destituta ab hosili-
 bus erat. Postquam illuxit, Chersonitani è tur-
 ribus rem indicauere Atheniensibus, portasque
 patefacere. Atheniensium plerisque fugientes Persas
 persequentibus, alij urbem tenuere. Oeba-
 xum in Thruciam fuga elapsum, Thraces Ab-
 sinthij exceptum, Plestora indigena deo ritu
 suo immolauerunt: ceterum eius comites aliter
 interfecerunt. Artaycles autem cum suis inita
 posterius fuga, cum pauci essent, super Aegos
 fluëta circumuerti, cum per diu sese defensassent,
 partim occubuerunt, partim uini sunt capti.
 Quos Greci alligatos Sestum duxerunt, interque
 eos Artayclem cum filio suo. Fertur à Chersoni-
 tanis, uni eorum, qui istos seruabant, dum car-
 nem salisam torres, tale ostentum extitisse: Offa
 illa salsure prius imposita resiliens, palpitauitque,
 quemadmodum pisces recēs capti: Qua de re cum
 circumfusi admirarentur, Artaycles ostentum
 ut nunti, accito uino, qui salsuram coquebat, Ho-
 spes,

*ſpes, inquit, Athenienſis, non eſt, quod iſtud me-
 tuas oſtentum, quod non tua cauſa exitit, ſed
 mea, Proteſilao qui eſt apud Eleuntē ſignum
 dante, qui mortuus ac ſale cōditus, habet à dijs
 poteſtatem, eum à quo iniuriā excepit, uexan-
 di. Nunc igitur ei donaria reſtituere in animo
 habeo. Pro pecunijs quidem quas è templo ſuſtu-
 li huius dei, centum talenta pendam: pro mea
 uerò ipſius ſalute ac filij, ducenta. Hac pollicēs,
 Xanthippum Athenienſium ducem non perſua-
 ſit, tum ſua ſponte animatum, tum ab Eleuntis
 nis exoratum, quo Proteſilaum ulciſcerentur,
 ut hominem interimeret. Itaq; adductum hunc
 in littus, in quo Xerxes traiectum iunxerat, ut
 alij aiunt, in tumultum urbi Madyto imminens
 tem, depaſtus humi aſſeribus ſuſpenderunt, filio
 eius ante patris oculos lapidibus obruto. His
 aſtus, Athenienſes in Græciam remeauerūt, por-
 tantes tum alias pecunias, tum uerò arma pon-
 tium, tanquā apud templa reſpoſituri. Nec aliud
 præterea quidpiam geſtum eſt per eum annum.
 Huius Artaycla, qui ſuſpenſus eſt, auus pater-
 nus fuit Artembares, qui orationem quandam
 habuit apud Perſas, quam orationem excipien-
 tes Perſæ, ad Cyrum detulerunt, in hæc uerba:
 Quandoquidem Perſis Iuppiter principatū de-
 dit, & ex uiris tibi Cyre Aſtyage deiecto, age-
 dum demigrantes ex hac regione, quā exiguam
 habemus & aſperā, obtineamus meliorē aliam.*

Multa sunt nobis confines urbes, multa longinqua. Quarum unā incolentes, efficiemur admirabiliores apud plerosq; . Decet autē hoc eos uiros facere, qui possunt. Nam quādo facultas nobis præstabitur melior, quā dum multorū hominum imperium habemus, & uniuersa Asia? Hac oratione audita, Cyrus haudquaquā admiratus, iussit eos illud facere, sed ita, ut iubendo admoneret, se posthac prepararent, non ad imperandū alijs amplius, sed alijs parendū. Natura enim comparatū esse, ut è mollibus regionibus molles uiri existant, nēne ex eadē terra admiranda fuges, & egregij bello uiri gignātur. Hac Cyri sententia Persæ superati, à sua destiterunt: praoptarūtq; exile solū incolentes imperare alijs, quā campestre colentes, alijs seruire.

F I N I S.

OMNIBVS NOBILITATIS VIRTUTUMq; ornamētis cumulatis. uiro D. Ioāni Gograuiio principis Cluensis consiliario, Conradus Herculbachius s. d.

HERODOTVS Halicarnassens prater nouē historiarum libros, quos Musarū nominibus inscripsit, compendium quoq; reliquit, quo Homeri uitā complexus: id quod Suidas eiusdē poeta uitam succincte, suoq; more

more perstringens testatur. Nempe ἡ τῷ ὅμῳ
 ad finem, ἡ γὰρ δὲ, inquit, ὁ ἱστορὸς ἡ γὰρ ἡ βίον
 ὁ μὲν μάλιστα τῷ δὲ ἀρμόδιον. Hūc libellum
 cum nuper Latinū a me factum Herodoto ap-
 primendū curassem, visum est quantulū id cumq;
 est, tuis virtutibus consecrare, cum alijs plerisq;
 causis adductus, tum quòd tu pro exactissimò
 tuo iudicio, proq; auita atq; innata integritate
 nō nisi castissimos autores deligas ἐν ἀλαοσσοπῳ
 Homero omnis virtutis eruditionisq; parētis (ut
 Iustiani verbis in pādectas prafantis utar) tan-
 tū tribuas, adeoq; eius poēta ingenio delecteris,
 ut identidem laxandi animi causa, Homeri car-
 mina ad testudinem decantare cōsueveris: Ma-
 xime verò, quo dicamentū aliquod, atq; μνημό-
 συρον extruet necessitudinis nostrae iā olim inter
 parentes nostros coalita: sed quā nos iam inde à
 pueritia domi atq; peregre linguarum, melio-
 rumq; studiorū cōmilitio firmatā, etiamnum in
 eandē principis nostri aulā asciti religiose fove-
 mus. Nā uti nihil tum in omnibus obeundis ne-
 gotijs, tum in aulis maxime principum suavius,
 magniq; necessarium, quam fidus, & sincerus
 amicus: ita nulli sunt ferme amici, vel constāti-
 ores, magniq; fidi, minusq; fucati, quàm studio-
 rum similitudine copulati. Bene vale, & hanc
 nostrā qualemcumq; opellam boni consule, meq;
 quod facis mutuo amare perge. Ex Ham-
 boech, Nonis Nouemb. M.C.C.C.C.C.XXVI.

HERODOTI HALI-

CARNASSEI DE GENERE

uitaque Homeri Libellus, à

Conrado Heresbachio

Latinitate do-

natus.

*

ERODOTVS Halicar-
 nasæus de genere, uita, atq;
 adeo atate Homeri studens
 quàm uerissima referre, hac
 tradidit. Cum uetusta illa
 Aeolicorum ciuitas Cuma
 primum conderetur, eodem cum aliæ permulta
 omniq; generis conuena confluerunt, tum è
 Magnesia illuc pleriq; commigrarunt: inter quos
 fuerat Melanopus Ithagena Crithonus filio ge-
 nitus, homo fortuna non perinde ample, attamen
 expedita. Hic Homiretis Camani filiam duxit
 uxorem, procreatq; è legitimo toro fæmineam
 prolem, cui nomen indidit Critheidi. Moxq;
 ipse Melanopus unà cum uxore uita functus
 est, commissa interim filia Cleonactis Argini ta-
 tela, quo familiarissime uti consueuerat. Porro
 tempore interiecto, accidit forte, ut puella ista
 è furtiuo concubitu pragnans deprehenderetur:
 id quod paulisper suppressum dum Cleonax re-
 sciuiſſet, uehementer rei indignitate commo-
 us

Crithei

Critheida seorsum ad se accersitam acerbe obiurgavit, commemoris commissi apud populares suos infamiam. Postremo huiusmodi quidpiam quo illam excenteret, cominiscitur: Cumani iam tum in Hermei sinus recessu adificantes, ubi Smyrnam civitatē extruxissent: Theseus enim volēs uxoris suæ memoriam relinquere, ab uxoris nomine Smyrnam appellavit: Quippe id uxori nomen erat. Theseus autem è primarijs Thebalorum fuit, qui Cumam adificabant, ab Emelo Admeti filio ortus, uita facultatibus apprime instructus. Hoc loco Cleonax per occasionem Critheida obtrusit Ismenia Bæotio, ex his qui coloniam illuc duxerant in primis sibi amico. Progressu deinde temporis, Critheis cum alijs mulierculis ad festū quoddam egressa, iuxta fluvium Melitem, ut quæ partui iam vicina esset, Homeram peperit, non cæcam, sed uidentem, nominatq; eundem Melesigenem, à fluviio uidelicet, ad quē editus esset. Etiam nūc apud Ismontani se Critheis continebat: à quâ postea digressa, manuarum industria se filiumq; alebat, aliunde alia sumens opera: unde filium quoque quantum potuit, honestis disciplinis erudiuit. Erat autem eo tempore Smyrni quidam nomine Phemius, qui iuventuti illuc literas musicęq; tradebat. Hic cum citra uxorem uinceret, Critheidem conduxit, quæ lanam illi exerceret, quam à discipulis merce-

dem acceperat. Illa uerò industria multa, atq;
 elegantia freta, Phemio caput impense placere,
 adeo, ut tandem Phemius eam uerbis ad coniu-
 gium sollicitaret, referens cum alia quibus ei fia-
 dem facere cōsidebat, tum precipue, quòd Me-
 lesigenem in filium esset adoptaturus, liberali-
 terq; simul & aliturus instituturusq;. Siquidem
 hūc cernebat iam miram quādam & ingenij,
 & indolis spem de se polliceri. Persuasa igitur
 Critheis, Phemio assentitur. Melesigenes cum na-
 tura bonitate præstans, tum cura accedente in-
 stitutioneq;, continuo omnes sui ordinis adole-
 scentes facile præuertit: atq; non ita multo post
 eruditionis auctibus crescens, nihilo ipso Pha-
 mio in disciplinis factus inferior. Et cum Phe-
 mius uita functus, uniuersa ei legasset, paulò
 post Critheis quoque fato concedit. Melesigenes
 itaq; ludo præfectus, suiq; iam iuris effectus, in
 magna fuit hominum admiratione, non apud
 suos modo, uerum apud externos etiā, qui pere-
 gre frequentes illuc mercatus gratia conuene-
 rant. Erat enim Smyrna emporiū celebre, unde
 frumenta, quæ eòdem è uicinis agris abunde cō-
 uecta, à peregrinis cōmebātur. Externi autem
 cum ab opere cessarēt, Melesigeni libenter uaca-
 bant. Commodum inter hos Mentis fuit nauic-
 ularius, qui è sinibus Leucadiæ soluens, nauem
 meritoria in eius usum cōparauerat, qua frumē-
 ta Smyrna deueheret, nix (quantū illa ferebant
 tempora

tempora) & eruditus, & multarum rerum usu exercitus. Hic Melesigenem persuasit, ut relicto ludo secū nauigaret, accepturum & mercedem, & qua ad profectiōem essent necessaria. Ad hac Melesigenes quādiu iuuenis esset, ciuitates regionesq; spectare operapretium fore ducebat sibi, qui conscribēda poēseos iam argumentū in animo concepiisset, qua nimirū occasione potissimū eum arbitror pelleclū. Proinde relicto ludo cum Mente nauigabat Melesigenes: quoq; cuiq; locorum appulit, studiose uniuersa rimatus, contemplabatur si quid esset loci alicuius peculiare ac uernaculum, memoratūq; dignum: adeo, ut appareat commētarios eum profectiōis suae descripsisse, eorumq; qua quoq; loco lustrando diducit. Porro cū ex Hispania Thuscīa; delatū in Ithacam deueherētur, contigit Melesigenem oculis iam anteparum ualentem, extreme laborare: ita, ut Mentis negotiorum gratia in Leucade traieclurus, eum apud Mentorem Alcimi Ithacensem reliquerit, hominem sibi uehementer amicum: multis precibus adigens eundē quo Melesigenis curam haberet tantisper, dum à Leucade reuerteretur ipse. Mentor uerò agros tantem Melesigenem sedulo curauit, uir nimis rum facultatibus pollens: quiq; ob egregiā aq̄uitatem, hospitalitatemq; inter ceteros Ithacēses maxime predicaretur. Atque hic accidis, ut de Ulyssē multa Melesigenes percontando cognosceret

sceret Narrantq; ipsi Ithacenses, tum uisum
eum amisisse ibidem. Atqui ego affirmare non
dubitem, iam tum eundem conualuisse, ac po-
stea apud Colophonem prorsus cecum factum,
id quod ipsi quoq; Colophonij mecum fatentur.
At uerò Mentès è Leucade Ithacam reuersus,
Melesigenem recepit, cum quo iam inde diu ul-
tro citroq; nauigauit, donec Colophonem ap-
pellenti eueniret, ut in ueterem morbum recidea-
ret: quem ubi effugere non daretur, uisu puta-
tur priuatus. E' Colophone iam cecus Smyrnā
remans, ad poëmata conscribenda animum
conuertit. Tempore deinde interiecto, cum
Smyrna uictu necessarijsq; destitueretur, con-
stituit Cumam proficisci: commodumq; Hermi-
prata transiens, ad eum locum peruenit qui ap-
pellatur Nouus murus, Cumanorum coloniam.
Qui locus post Cumam habitabatur annis octo.
Hic memoratur primum Melesigenes pro co-
riarij officina consistens, huiusmodi quadam
carmina recitasse:

Αἰ δ᾽ ἔτι δὲ ἡγεγνῶν κρημελῶν· δὲ δῆμοιο
ὣι πόλιν αἰνῶν κρυμνὴν ἰππῶντα νέεσθαι
Νόατι Σαρδύνης πόδα νεώτερον ὑψιπέτατον,
Ἀμφρόσιον ὠνόντες ὕδαρ θεῖα πόταμοιο
Ἔρμης Διὸς υἱῶν, ὅν ἀνέσταντο Τυχίοιο γόνι.

Sardana, cuius hic cōmeminit, mons est ad Her-
mum fluium Nouumq; murum situs. Coriario
nomen erat Tychio, cui cōtinuo auditis uersibilibus
uisum

visum est hominem recipiendum: commiseratione nimirum motus, cum uideret oculis tam misere multatum, iussit praesentibus secum frui. Melesigenes ingressus suirnam, confidentibus illic poësim suam ostendit: Amphiarai in Thebas expeditionem, atq; hymnos in deos à se scriptos. Et cum inter fabulandum crebras sententias in mediam multamq; eruditionē afferret, in magna habitus est ab auscultantibus admiratione. Atq; iam tum apud Nouum murum agens, è poësi uictus subsidia habebat. Ostenditur ad nostra usq; tēpora ibidē locus, ubi Melesigenes sedens carmina sua exhibuerit. Quis locus in magna illic habetur ueneratione ab incolis, memoraturq; populus arbor ab Homeri aduētū in eodem loco enata. Porro egestate postea adactus, cum nix alimenta haberet, statuit in animo Cumam ad feliciorē successum reuerti. Iturusq; haec pronuntiavit carmina:

Αἶψα πῶδες μαρίποινις ἀνδρίων πόλιν ἀδρόων.

Τῶν γὰρ καὶ θυμὸς ἀνδρῶν καὶ μῆτις ἄριστε.

Proficiscens igitur: Cumam è Nouo mura, per Larissam iter fecit utpote compendiosissimum. Vbi, ut Cumani narrant, flagitāte socero, epigramma hoc scripsit Mida Phrygū regi Gordij filio, id quod etiam nūc in Gordij cippo inscriptum uisitur:

Χαλκῷ παρθένος ἐμὴ μῖδος δ' ἐπὶ σιμαῖν ἡμαί.

Ἐγὼ τ' αὖ ἴδωρ καὶ δούρα, μακρὰ τίλλωμαι.

Ἥλιος

Ἡλίας τ' αὖτις λαμποί, λαμπράτι σελήνῃ.
 Ἀντὶ τῆς μελέσας πολυκλήτῳ ἐπὶ τύμβῳ
 Ἀγγλῖω παρῆσι μέδεις ὅτι τῆς τιθαπῆσαι.

Reversus autem Cumam, in senum passim conventiculis carmina sua, qua fecerat ostēdit, colloquijq; suavitatem auscultantes in sui admirationem facile protraxit. Intelligens igitur Cumanos poësim suam recipere, pergit eosdē consuetudine sua oblectare, ac postremo huiusmodi cōditionem proponere, ut si publice eum alere uellēt, ciuitatem Cumanorum celeberrimam se redditurum. Qui praesentes hac audierant, institutum probabant: addentes se quoq; adiutores, si petitionem suam ad senatum referret, ut uotis suis fieret satis. Melesigenes his uerbis erectus, collecto senatu in curiam processit: rogatoq; eo, cuius id muneris erat, ut in senatum duceretur. Ille nihil recusans, ubi opportunum uidebatur, hominem deduxit. Hic consistens Melesigenes, eadem uerba habuit in senatu, qua paulò antè in conventiculis de alimentis praestandis proposuerat. Vbi dixisset, egressus pro curia sedebat. Interim dum senatores agitant, quidnam par esset homini respondere, nisumq; esset cum ei qui deduxerat, tum alijs omnibus quotquot in conventiculis Melesigenem audierant, petitionem admittendam: unum tantum ē senatoribus refertur Melesigenis postulatis calculo suo repugnasse, interq; alia multa, hac

ta, hac quoq; cōmemorasse: Quòd si semel ὀμύ-
 ρε, hoc est cacos, alendos suscipiant, futurum ne
 continuo turbā habeant, & multam, & inu-
 tilem. Atq; hic primum Homeri nomen Melesi-
 geni inditum, à cecitatis videlicet calamita-
 te. Nam Cymani cacos ὀμύρε appellat. Iamq;
 inde, qui prius Melesigenes, nomē obtinuit Ho-
 meri. Breuiter hac sententia euicit, perq; praeo
 rē fuit approbata, qua cōtendebatur non alen-
 dum Homerum. Hac cum illi nuntiaretur, nes-
 hementer commotus, his versibus calamitatem
 suam deplorabat:

ὦ μ' αἰσὴ Δῶκε πατὴρ ζῆς κύρμα γένεσθαι
 Νήϊον αἰδοῖν ἐπὶ γένεσι μῆτρὸς ἀτάλλωρ
 ἦ μ' ποτ' ἐπύργωσεν βροτῶν διὲς ἀγιοχοιο.
 Λαοὶ φρίκων & μάργων ἐπιθύτορες ἴστων.
 Ὀπλότοροι μαλ' ὁροῖο πυρεὶς κρινούρης ἄρκα,
 Αἰολίδα σμάρην αἰγείτονα πῶνιάντακτον.
 ἦ μ' τι δὲ ἀγλαὸν εἶσι υἱὸν ἰσοῖο μίλιθ &
 ἔσθ' ἀπορτύμναι κῆρα διὸς ἀγλαὰ τέκνα
 ἠθλίτῳ κληῖσαι δῖαν χθέραι, καὶ πόλιν ἀνδρῶν.
 Οἷδ' ἀπαικνάδην ἰσθὴν ὅπα φημι αἰοιδῆν.
 Ἀφραδίην τ' μὲν τι παθῶν τις φράσσεται αὖτις
 ὅς σφιν δυνάδισιν ἐμὲν διμήνατο πῶς μοι.
 Κῆρα δ' ἐγὼ τλῶ μοι θῶς ὥπασαι γένεσθαι πῶρ
 Τηέσσομαι ἀνδράστων φέρον τ' ἡλκτο το θαμῶ
 Οἷδ' αἶτι μοι φίλα γῆα μλ' ἐμ' ἰσθ' αἶς ἐν ἀγλαῖς,
 Κύμας ἐρμαίνουσι μέγας αἶμας θυμὸς ἐπείγει.
 Δύμοις ἐς ἀλλοδαπῶν εἶναι ὀλίγον πῶρ' ὥντα.

Cyma

Cuma abiēs ad Phoceam contendit, imprecans interim Cumanis, neminē unquam fore clarum poetam, qui tā stupidos celebraret. In Phoea autem eodem modo sibi uictum parauit, in cōuenticulus uidelicet passim carmina sua ostentans. Erat autem eo tempore in Phoea Thestorides quidā, qui pueros illic literas docebat, homo fidei parū probata. Hic subodorata poësi, huiusmodi uerbis Homerū adoriebatur: Paratum se inquit & ministrare ei, & uictum suppeditare, si carmina quæ meditatus esset, describere pateretur, & alia subinde faciēs, ad se deferret. Homerus iam ministerij alicuius, atq; adeo necessariorum indigens, recipiendam hanc conditionē putauit. Commoratusq; apud Thestoridem, minorem illam fecit Iliadē, cuius initium est:

Ἰλιον ἀείδω, καὶ Δαρδανίην ὑπὸ πύλων
 ἥς περὶ πολλὰ πάθον Δαῖες αἰὶ δὲ Δωρᾶκοντες ἄγρ'.
 Phocaidem quoq; quam uocāt, Phocenses apud se conditā ab Homero asserunt. Iam uerò Thestorides, ubi Phocaidem atq; alia pleraq; ab Homero communicata descripsisset, constituit ē Phoea discedere, Homeriq; poësim pro sua uēditare. Vnde factum ut cum Homeri nō perinde curam haberet, ille ad Thestoridem huiusmodi usus disticho:

Θεστορίδης θυήσοι αἰώνιστον πολὺν πρὸ
 οὐδ' ἂν ἀφραστότερον ὦλετ' ἔοικ' ἐὼς θάποισι.

Atque

Atqui Thestorides relicta Phoea in Chium concessit, ubi erecto ludo, carmina illa pro suis enulgans, egregiam simul & laudem sibi paravit, & fructū haudquaquam vulgarem. Porro Homerus suo eodemq; more vivere pergebat apud Phocenses, nimirum è poësi, victum ubiq; habens. Tempore deinde nō ita multo post, viri aliquot è Chio eruditi, audientes eadem carmina quaiam sapius in Chio à Thestoride pro suis recitari audierant, indicabant in Chio hac ipsa à quodam ludi magistro pro suis cum magno fructu ostentari. Homerus intelligens continuo Thestoridē esse, magno studio properabat in Chium trāsmittere. Et cum portum adiisset, neq; offendisset nauē qua traiceret, essent autē qui pro lignis devehendis in Erythraam solvere pararent, belle convenire videbatur, si per Erythraam iter faceret. Accedens igitur nautas, flagitavit ut comitem se navigationis recipere, multis blādisq; usus verbis, quibus quod posceret persuaderet. Nauta admittentes hominis preces, iusserunt nauem cum conscendere. Quo impetrato, Homerus confidens in navi, his versibus nautis bene precatur:

Κλῆθι προσδάμν μεγάλαδ' ἔνις ἐννοσίγαια.

Εὐρυχόρῃ μίλων ἡδ' ἔσπερ' Ἰλκῆρ'.

Δὲς δ' οὐρόν κατὰν ἡγεῖ ἀπύμονα νῆστον ἰδιδάαι

Ναύτας, οἱ ἐνὸς πομποῖ ἡδ' ἀρχοὶ ἴασι

Δὲς δ' ἔς τ' ἀνέγκαι ἐνὶ κλύμνοιο μίμαι'.

Aidi

Αἰολίον μὲ ἔλθόντα βροτῶν ὁσίῳ γυνυρῆσαι
 Φῶτά τι τισάμην, ἐς ἡμὸν νοδὸν ὑποβορπούσας
 Ωλοῦσαί τοι σῶα ξένιον ξένῳ τι τραπίσω.

Vbi uerò secundo uento Erythraam appulisset, Homerus in naui id tēpori stabulabatur. Postero die nautas rogauit, ut aliquem praeberent, qui ad urbem eū perduceret. Illi obsecuti, ducem itineris unum e suis permiserunt. Cumq; iam pergēdo ad Erythraam appropinquasset,prehendissetq; urbem asperam, atq; montosam, in hac prorupit carmina:

Πόντια γῆ παύσῃ Δ' ἑτέρα μιλίφρον' ἔλθῃ
 Ὡς ἄρα δὲ τοῖς μὲν φωτῶν ὥχθ' ἐτύχθῃ
 Τοῖς ἧ δὲ δόσῳλ' καὶ τρηχὲ οἷς ἰχθυόσας.

Ingressus deinde Erythraorum urbem, percontatur de naui. Et cum forte quidam occurrisset salutaturus, qui eum in Phoea uidisset, ab hoc contendit, ut secum dispiceret, sicubi naui appareret, qua in Chium transmitteret. Atque ubi in portu, naualibusq; nullum reperiretur traiectionis nauigium, ille Homerum ad eum locum ducit, ubi piscatoria nauicula stationem habebant. Et forte fortuna incidit in quosdā, qui in Chium erant traiectionuri. Hos adiēs precatur, ut Homerum transportarent. Verum illi nullis precibus permoti, nō recepto Homero soluerunt. Homerus autem hac cecinit carmina:

Ναῦτ' ἐπὶ νοτῶν ἴσθροι θυγερῇ ἰναλίηναι ἄτη
 Πρωχάσῃ αὐτῶν βίον δόσῳλ' ἰχθυόσας.

Αἰολῶν δὲ ξυνοία διὸς σίλας ὑψιμέδοντος

Δεῦρ' ὃ μάλιστα ξυνοία διὸς, ἔσθ' ἀλγίστη.

At uerò in altum iam prouectis contigit, ut aduerso uento rapti, eòdem unde soluerant recurrerent, ubi etiam dum Homerum in littoris crepidine considètem offenderunt. Qui cognito nauis recursu, hunc in modum eos alloquitur:

Ὑμᾶς ὦ ξῖνοι ἰδὼν ὁ ἄνθρωπος αὐτὶς γυρομέσας

Ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν με δειξάμενοι καὶ ὁ πᾶς ὑμῖν ἔσται

Piscatores autem pœnitentia ducti, quod prius

hominem non receperāt, compellato eodem, iubent cōscendere (si uelit) nauem. Recepto Ho-

mero rursus uela faciunt. Cumq; ex αἰθ' itinere

lietus appulsiβεν, piscatores ad sua cuiq; opera

digressi, Homerum in littore ea nocte relin-

quunt. Vbi diluxit, itineri se accingens obers-

ransq; ad eum locum peruenit, qui appellatur

Pinus: illicq; quiescenti noctu pini fructus ex-

cussus, quem aliqui σρόβιλον αἱ κῶνον appel-

lant, Homerus hos cecinit uersus:

Ἄλλη τίς σε πόντιον ἀμείνονα καρπὸν ἵππων

Ἰδὼς ἐν κορυφῇσι πολυπύχῃσι ὑπνιάσκει

Ἦνθα σίδηρος ἄρα ἐπιχθονίοισι βροτοῖσι

Ἔσεται ὃ τ' ἄρ' μιν κιδρύνιοι ἄνδρες ἔχουσι.

Et enim tempore Cumanis Cebrenia ad Idam

montem adificare parabant, ubi ferrum cum

effodiebatur. Caterum illinc abiens Homerus,

uocem caprarum, quæ ibidem forte pascebantur, secutus, in canes incidit pastorales: qui cum

ferocius eum adorirētur, uociferabatur. Quod audiens Glaucus, id enim erat caprario nomē, accurrit festinanter, compellatosq; canes ab Homero excussit. Atq; ubi diu multumq; admiratus fuisset, quod nimirum cecus existens eo locorum perueniret, tandem accedens rogabat quisnā esset, & cuius rei indigens, quibusq; modis ad inhabitata illa uastaq; loca diuerterit. Homerus omnem suam calamitatem commemorās, ad commiserationem Glaucum pertraxit. Siquidem homo erat (ut apparet) cordatus. Excipiens igitur Homerum ad suum deduxit tugurium, incensoq; igne cœnam instruxit: qua apposita iussit cœnare secum hospitem. At uerò cum canes à cibo abstinentes non cessarēt suo more cœnitantē adlatrare, Homerus Glaucum his uersibus alloquitur:

Γλαῦκε πάτερ ἐπιὼν τὸ δ' ἐγὼ τὲ ῥ' ἰὼ πρώτῳ θύσω
 Πρώτον γὰρ νῦν δέπνον ἐπ' αὐλείῃσι θύραισι
 Δύναι, ὡς γὰρ ἄμεινον, ὃ γὰρ καὶ πρῶτον ἀνέει-
 λεν, ἄνδρὸς ἐπὶ ὀρχομένῳ, καὶ ἐς ἔρκια θηρὸς ἰόντῳ.

Hec audiens Glaucus, latatus est admonitione illa, habuitq; in magna hominem admiratione. Inter cœmandum autem ultro citroq; habitis sermonibus, mutuis quoque colloquijs eblectabantur. Nam Homerus ubi errores suos ciuitatēque quas adūisset, enarrasset, Glaucus hac audiens præ admiratione stupebat. Eratq; iam tum cubandi tempus, & quieti se da-

sedabant. Postero die Glaucus cogitavit ad
berum suum proficisci, animo hac de Home-
ro indicandi. Proinde commissis socio capris
pascendis, Homerum intra tecta reliquit, pro-
mittens se quàm festinantissime iturum. De-
scendens autem ad Bolissum, id erat vicino huic
loco nomen: heroq; suo adito narrauit de Ho-
mero, quemadmodum res habebat, quod nimi-
rum pro miraculo hominis aduentum duceret,
demum rogat quid facere conueniat. Herus pa-
rum delectatus hoc nuncio, cepit cum Glau-
co exposulare, qui quoslibet citra delectu er-
rones mutilosq; reciperet aleretq;: tamen præ-
cepit ut hospitem ad se perduceret. Glaucus
verò ad Homerum reuersus ea narrauit, iussitq;
sequi se in urbem: fore enim hac ei ad felicem
fortuna successum. Quibus nō grauatim assens-
tiens Homerus, caprarium sequitur. Hic Chius
Glauci herus, ubi in colloquium cum Homero
uenisset, reperissetq; hominē esse cordatū, mul-
tuq; rerū peritia instructum, cepit suadere ei
ut apud se commoraretur, liberorumq; quos ha-
bebat adolescentes formandorum curam susci-
peret. Ille accepta cōditione, pueros sibi concre-
ditos erudiuit. Interim Cercopas, Batrachomy-
omachiam, Epicichlidas, & alia omnia
quæcunque iuuenilia ludicraq; huius poëta
extant, apud Chium illum condidit in Bolisso.
Hincque cupit per urbem inclarescere. Iam

verò Thestorides ut primum intellexit Homerum adesse, nauigans è Chio fugam capebat. Deinde progressu temporis impetrata ab hero Chij uisendi copia, urbem adiit, ludumq; illic instituens, pueros carmina docebat. Id cū magna felicitate Chij's facere uideretur, multos sibi admiratores conciliauit. Hinc igitur uictum parans tolerabilem, uxorem duxit, è qua duas suscipit filias, quarum una decessit innupta, alterā uiro Chio elocauit. Enimvero hic poësi manum admolitus, gratiam habuit benemerentibus. Et primum quidem Mentori Ithacensi in Odyssæa, ut qui laborantem ex oculis sustinuerit in Ithaca, cuius beneficij gratia eundem ampliter poësi suæ infulciens, Vlyssu fingit socium, cuius fides Vlysses Troiam nauigans, domum familiamque concediderit, tanquam Ithacensium præstantissimo atque equissimo. Alijs etiam plerisque locis eundem laudibus uelut. Siquidem Minervam quoties cum aliquo humana specie congregi fingit, Mentori identidem tradit assumulatam deam. Ad hac Phemio præceptori, simul & eruditionis & nutritionis gratiam in Odyssæa retulit in hac uerba:

Κῆρυξ δ' ἰν' ἁρόσιμ' κίχρη πνευκαλί' ὤμα
 Φύμω, ἐς τε πολλὸν ἐκείνῳ παύσας αἰείδω.

Et rursum:

Ἀνταρ ὁ φορμίσωρ αὐνὶ δάλλῳ καλὸν αἰείδω.

Memi

Meminit & nauticularij, in cuius comitatu ultro citroq; nauigans, urbes locaq; plurima coluſtravit. Huic nomen erat Menta, cuius commemorat his verſibus:

Μέντης ἀγγιχάλοισι δαΐφρεν' ὠχόμεν' ἐν αἰ
 ἡές, ἀτὰρ ταφίσισι φιλῆρι τοῖσι καὶ ἄλλοις.

Habuit etiā Tychio coriario gratiā, nimirum qui uenientē ad ſutrinā apud Nouum murū hoſpitio exceperit. Hūc Iliadī inferſit his verſib⁹:

Ἄϊας δ' ἐγυῖον ἦλθε φέρων σάκ' ἥντι πύργου
 χαλκῶν ἐπ' αἰθέρα, οἳ δὲ τήχ' ἔκαστα δούκων
 συνέτομον ὅχ' ἄριστ' ὕλη ἐν οἰκίᾳ ναίου.

A poeſi uerò hac inclareſcens Homerus, non per Ioniā ſolum celebrabatur, ſed in ipſam uſq; Græciam multus de eodē ſermo perſerebatur. Et cum iam eruditionis exiſtimatione augeſcentem multi uiferent, inciderūt forte qui ſuaderent ut in Graciā ſe transferret. Quod conſilium admittens impenſe cupiebat adornato itinere illuc demigrare. Commodumq; intelligens Argos multu egregiūq; elogijs celebratum, Athenas nō item, proinde hanc poeſi ſua affingens, in maiori Iliade, nempe nauium catalogo, Erechtheum his verſibus magnifice laudibus uehit:

Δῆμον ἐριχθύν μεγαλήτορ', ὅρ' ποτ' ἀθήνα
 θρίψ' διὸς θυγάτηρ, τέκε' ἱερίδωρ' ἄγρεα.

Mneſthea etiā prætorē Athenienſium, tradit in exercitu tam pedeſtri quàm equeſtri or-

dinando peritissimum, idq; his carminibus: :

Τῶν δὲ ἡγεμόνων τῶν περὶ τὴν πόλιν

Τῶ δ' ἔγωγε τίς ἐμὸν ἐπιχθονίον γένος αἰεὶ

Κοσμήσει ἴππερ τε, καὶ ἀνδράσιν ἀπαίδωτοισιν.

Aiacem uero Telamonium: p̄sōsq; Salamonios,

Atheniensibus in nauium nomenclatura adnum-
merauit, sic scribens:

Ἰῆος δ' ἐν σαλαμῶνι δῶκε δὴν καὶ δαίμονας

Ἑρῆος δ' ἀγορίην ἀθλοῦμα ἱερὰτο φάλαγγες. :

Postremo in Odyssæa Minervā, postquam cum
Vlyssæ in colloquium uenerit, ad Atheniensium
urbem quam præcipue colebat, cōcessisse fingit:

Ἰῆος δ' ἐς μακρότατον καὶ δὴν καὶ ἀνδράσιν ἀπαίδωτοισιν.

Δὴν δ' ἐπεχθονίον ὠκυπέτην ἔειπε.

Hæc ubi hunc in modum meditatus composuis-
set, animo in Græciam trañciendi, commodum
profectionem capeßens, Samum appulit, con-

tigitq; forte ut eodem tempore Samiq; Apatur-

ria festum agerent. Hic Samius quidam agni-

to Homero, utpote quem iam ante in Chio ui-

disset, cōpulones suos adiēs, indicauit tanti ho-

minis aduentum. Illi audita multa hominis

prædicatione, iubebant adduci eum. Conueniēs

igitur Homerū Samius, Quando quidem, in-

quit, hospes Apaturiorum festū agit ciuitas, ino-

uitant te cōtribules ad idem festū concelebran-

dum. Homerus affuturum se affirmans, comi-

tatur inuitantem: Porro cum iam illuc quæ no-

catus erat pergeret, in mulieres impexit, quæ in

triuio

triuio Curotropho sacra facerent. Sacrifica ex
occursantis aspectu indignata, exclamat: Vir,
inquiens, faceſas a ſacris. Homerus dictū illud
in anima uolens, rogabat quiſnam eſſet qui lo
queretur, & cui deo ſacrificaret. Dux eius in
dicauit mulierem eſſe, quæ Curotropho ſacrifi
caret. Quod audiens Homerus, huiusmodi car
mina illius ſacris accinebat:

Κλῦθι μοι θυχομλὴν κροπρόφι, δὴς ἢ γυναικα
Τῆρ δὲ νῦν μὲν, κύννασαι φιλοτιμὰ καὶ θυμῷ
Ἡδ' ἐπιτροπιάω τολὶόκροτ' αἰροῖσι γέρας
ἦν ὦν μὲν ἀπαιεῖται, θυμῷ ἢ μονοῶ.

Vbi uerò ad coëpulum collegium, hoc eſt,
Pheatriā, acceſſiſſet Homerus, iamq; in lumine
adium conſiſteret in quibus epulum inſtructum
erat, aliqui narrant iam tum ardente igne poë
tam ceciniſſe, alij poſtea accenſum quam car
mina iſta canere inciperet:

Ἀνδρὸς μὲν εἶφαντο παῖδες, πύργῳ ἢ πύλῃ
Ἰπποὶ δὲ ἐν πύλῃ κόσμῳ, νῦν ἢ θαλάσσης
Χρῆμαί τε αὖτε οἶκον, ἀτὰρ γόραρ' βασιλῆος
Ἡμεῖοι ἐν ἀγορῇ κίσμε' ἢ ἄλλοισιν ὀρέσθαι
Ἰδομένης ἢ πύργῳ γόραρ' ὅτι οἶν' εἰδῆσαι.

Ingreſſus autem reclinatusq; cum ceteris epula
fruebatur, in magno honore admirationeq; ab
accumbentibus habitus, ibidemq; ea nocte cu
bile ſibi parauit. Craſtino die conſpicantes eum
figli, ſqui ad uiam in figlina laterunculos te
gn. aſq; coquebant, & cum intellexiſſent homi

nem esse eruditum, compellatum iusserunt eum
canere, pollicentes cum tegulas, tum alia qua-
lia ea eumq; essent quae haberent, se illi daturus.
Homerus hac illis cecinit carmina quae vocan-
tur Caminus, id est fornax.

ἔἰ μὲν δώσεται μισθὸν αἰείσω ὃ κοραμῆς.

Διὲρ ἄγ' ἀβυσνάει, καὶ ὑπείριχε χεῖρας καμίνου

Εὐὲ καλασθῆναι κύτλοισι, καὶ πάντα μάλ' ἱρά

Φειχθῆναι τε καλῶς, καὶ τιμῆς ὄνον ἀρεῖαι

Πολλὰ μὲν ἐν ἀγορῇ πολλοῖσι μίλαι, πολλὰ δ' ἀγναῖς

Πολλὰ δ' ἐκδοῦναι ἡμῖν δὲ ὡς σοφὶ νοῦσαι

ἦν δ' ἐπ' ἀναιδείῃ τριφθύνῃ ψύδῃ ἀρεῖαι

Συγκαλῖα δ' ἔπειτα καμίνου δαλκτύρας

Εὐντεῖβ' ὡς μάλα γάρ τι, καὶ ἀντίστον ἡδὲ γ'

ἄβακτον

Σιμόδαμον θ' ὅς τῃ δὲ τῇ τῇ πολλὰ κακὰ πορίσει.

Πᾶσι πυρίθυσσιν καὶ δώμασι σὺν δ' ἀμύνει

Πᾶσα κυνηθεῖ κοραμνῶν μίγας κωκυστῶν

Ὡς γνάθῃ ἰππεύει βρύκει, βρύκοι δ' ἀμύνει

Πᾶσι τ' ἐν τοῦ αὐτῆς κοραμνῆς λατῆς ποιῶσαι

Δούρο καὶ ἡλὶς θυγάτηρ πολυφάρμακε κίρκῃ

Ἄγρια φάρμακα βάλλει, καὶ δ' αὖτὲς τε καὶ ἔργα

Δούρο δ' καὶ χεῖρων ἀγέτω πολίτας κρητῶν

Οἷον ἔρακλεις χεῖρας φύγον οἷον ἀπείλοντο

Τύπλοισιν τὰ δ' ἔργα κακῶς, τύπλοι δ' ἀμύνον

Αὐτοὶ δ' ὁμώξοντες ὀρέατο ἔργα πονηρὰ

Γαθήσω δ' ὁρῶν αὐτὴ κακοδαίμονα τῆσιν

Ὅδ' ἔχ' ἐπ' ἀρκύνει πρὸς ταῦτα πᾶν τὸ πρῶτον περ

Φλιχθεῖν, ὡς πάντες ἔπειτα τ' αἰσιμαί ρῖσαι.

At vero in Samo hybernans Calendarum festo, potentiorum ades ostiatim adiens, strenam accipiebat. Canebat autem ea carmina quæ Eresione, hoc est, ramalia vocantur: ducente eum comitanteq; undecunque frequenti puero- rum indigenarum choro:

Δῶμα προσίστα πόμιον ἀνδρὸς μίγα Διωμαλύνειο,
ὅς μίγα μὴ δύναται, μίγα ἧ βριμεὶ ὀλβῆσ' αἰὲς
Αὐτὰρ ἀνακλινάδι θύραι, πλῆτ' γ' ἔσσισι
Πολλὸς, σὺν πλῆτ' ἧ καὶ ὑφροσύνη τε θυλῆα
Ἐιρύνη τ' ἀγαθῆ, ὅσα δ' ἄγχι μασάμελ' εἴη
Κυρβαῖν δ' αἰὲς κατὰ καρδίαν ἔρποι μάλα
Τῷ παιδὸς ἧ γυνὴ κατὰ διφράδα βύσσει ὑμῶν
Ἡμίονοι δ' ἄγχι προΐαποδὸς ἐς τὸδε δῶμα
Αὐτὴ δ' ὑφάιστο ἰσθμὸν ἱπ' ἡλίκτρω βέλαια

Νεῦμαί σοι νῦμαι ἐνικύσει, ὦσι χυλιδῶν
ἔσθ' κ' ἐν προύρσισι, καὶ εἰ μὴν τοι δῶτεαι εἶδε μὴ
Ὀυχ' ἰστίμελ' ἔ' γ' σιωπήσουντ' ἐνθά δ' ἔλθομελ'.

Atq; hæc carmina postea in Samo diu a pueris decantabantur, quoties ad Apollinis festum collecti conueniebant. Ineunte deinde vere, molebatur Homerus è Samo Athenas proficisci: subuectusq; una cum popularibus quibusdam, ad Ium appulit, ubi stationem non ad urbem, sed in littore habebant. Hic contigit Homerum graviter agrotare. Egressus igitur e navi, in crepidine littoris iacebat agrotus. Atq; ubi diutius illic ob nauigandi difficultatem in portu remorarentur, subinde pleriq; ex urbe Homero

nacabant, eumq; audientes reuerenter obseruabant. Iam uerò nautis caterisq; aliquot qui è ciuitate conuenerunt, illic apud Homerum confidentibus, forte piscatorum ministri eodem appulerant: qui è nauicula egressi, hac uerba habuerunt: Agite uerò peregrini, audite nos, num quid eorum quæ proponemus explicabitis. Ibi è presentibus quidam iubebat eos proloqui. Illi, Nos, inquit, quacumq; cepimus, reliquimus: quæ uerò non cepimus, nobiscum portamus. Et cum nemo id ænigmati interpretari posset, piscatores explicabant: significantes nimirum se, cum piscium nihil capere possent, desidentes in sicco pediculos uenatos. Et horum quotquot cepissent abiiecisse, quos non inuenissent domum retulisse. Quæ audiens Homerus, hac dixit carmina:

Τοῖσιν γὰρ πατέρων ἐξ ἀμαρτίας ἰαχὴ ἀείρει
ὄντι βαθυκλήρων, ὅτ' ἀσπίδα μῦθον κεύθων.

Atqui ex ægritudine hac extremū diem clausit Homerus in Io, non autem (ut arbitrantur aliqui) ænigmati perplexitate enectus, sed morbo. Extinctus uerò in Io Homerus, à comitibus suis atq; ciuibus, qui ex urbe in colloquium cum eodem uenerant, in littore ibidem honorifice sepeliebatur. Cuius sepulcro multo post tempore Ienses, ubi poësis eius iam publicatæ ab omnibus celebraretur, huiusmodi inciderunt elegiacum:

Ἐνθάδ' ἐν τῇ ἰσθμῷ κεφαλῇ περὶ ῥέε καλῶνται

Ἀνδρῶν ὑβῶν κατὰ τοῦ αἵματος αἵματος.

Porro quod Aeolicus fuerit Homerus, & non Ionicus, neq; Doricus, partim etiā his perspicuum esse poterit, partim etiā his coniecturisprehenditur. Siquidem poetam tantum quī hominū peculiāres mores in suā poēsim transferre studuerit, par est aut laudatissimos excogitasse, aut patrios comemorare. Iam uerō carmina eius expendentes, indidem pronuntiabit. Nam cum sacrificij ritum huiusmodi quendam referat, aut ipse eundem tanquam probatissimum excogitauit, aut quod cum patris institutis conueniret. Sic enim inquit,

Ἀνέγυσαμ μὲν πρῶτα καὶ ἰσφαξάμ καὶ ἰδεύαμ

Μυθὸς τ' ἐξέταμον καὶ αὖτε κνίσαν ἐκάλυψαμ

Διπύχα ποίησάμ, ἐπ' αὐτῶν ὅμοδ' ἐτασαν.

In his uersibus de illis nulla mentio, quibus in sacrificiis tamen utebantur ceteri, praterquam unam Aeolicam gentem, quae illa non concremabat. Indicat praeterea his quoque uersibus, quod Aeolicus existens, suae gentis ritibus usus sit:

Καὶ δ' ἐπὶ σκίψε ὁ γέρον, ἐπὶ δ' αἰδοπα οἶνον

Λέβει νιοὶ ὅ παρ' αὐτῶν ἔχον πέντε ὀλοὰ χερσίν.

Aeoles enim soli intestina quinque ueribus defixa torrebant, reliqui Graeci tribus. Etenim πέντε dicunt: Aeoles pro πέντε. Atque haec sane de genere, uita, merituq; Homeri a nobis

relata

velata sit. Caterùm atatē Homeri si quis diligēter recleq; ratiocinetur, ex hisce facile deprehendet. Nempe ab expeditione Græcorū, quam Agamemnon & Menelaus in Iliū habuerunt, annis centum post atq; triginta Lesbos oppidatim habitari cœpit, cū antea nullam prorsus haberet ciuitatē. Post Lesbum habitatam annis uiginti, Cuma Aeolica & Phricotis appellata habitabatur. Porro, à Cuma annis duodeviginti in Smyrnam Cumani colonias transtulerunt, quò tempore natus fuit Homerus. Ab Homero uerò nato anni sunt sexcēti uiginti duo ad Xerxis usq; in Graciam traiectum, qui uide licet iuncto Hellesponto pontibus cum exercitu ex Asia in Europam penetravit. Ex his igitur facile fuerit calculo colligere tempus ei, qui pratorum Atheniensium rationem habuerit. Nam à Troiano bello claruit Homerus annis centum

sexaginta-
octo.

*

FINIS.

INDEX IN HERO-

DOTI LIBROS

NOVEM.

A Bantes Ionia popul ^{us}	98
Abarn fabula	371
Abdera urbs a Teis condita, ubi	III. 654. 783
Abæ oppidum Phocensium	731. 738. 790
Abrocomes & Hyperanthes Darij filij	714
Abronychus Atheniensis	732
Absinthij populus	538
Abydus urbs	522. 622. 627
Accipiter Aegyptius sacer	182
Accipitrum sepultura ubi	ibid.
Aces fluvius	327
Aceratus propheta	739
Achamenidarum cognatio unde	86
Achamenes Darij filius Aegypti praeses	602
Achamenes ab Inaro interimitur	647
Achaorum duodecim genera & partes	98
Achelous fluvius	148. 661
Acheron fluvius ubi	510. 639
Achilleus cursus ubi	381. 91
Achilleum oppidum	513
Acinacis à Xerxe in mare deijcitur	633
Acraphia oppidum ubi	790
Acrisij progenitores qui	561
Acrothoon urbs ubi	616
Adseran, Pænorum rex	435
Adim	

Adimantus Corinthiorum dux	767
Adraſtus ob fratricidium a Cræſo expiatur	24
Adraſtus cuſtos Atis	27
Adraſtus Gordij filius, Myda nepos	24.29
Adraſtus ſibi ipſi mortem conſciuit	29
Adraſti calamitoſi monumentum	492
Adria à Perſis occupatur	107
Adyrmachida Pænorum primi ubi	447
Acaces Syloſontis, Sami tyrannus	532
Acaci ſanum	504
Acacides Samius	423
Aediſcium è ſolido ſaxo ubi	250
Aegaleus mons ubi	506
Aegalonis ciuitas	98
Aegæa Aeoliz ciuitas	100
Aegæa urbs in Pallena	659
Aegeum mare	397
Aegæus Oilyci filius	428
Aegina (alias Argia) Ariſtodemi uxor	550
Aegilia Styreorum inſula	579
Aegitores Iouis filius	491
Aegiales ab Aegialao dicti	493
Aegialees Pelafgi	646
Aegion ciuitas	98
Aegiroëſſa Aeoliz ciuitas	100
Aegida tribus	428
Aegila locus	440. 445
Aeginetarum nomen unde	743
	A53

<i>Aeginetarum strenuitas</i>	765
<i>Aeginetarum odia in Athenienses</i>	501.504
<i>Aegineta ab Atheniensibus superantur</i>	572
<i>Aegis unde appelletur</i>	448
<i>Aegli populus</i>	316
<i>Aegyptiaca Theba</i>	119
<i>Aegyptij duodecim deorum primi institutores</i>	144
<i>Aegyptij aras, simulacra, delubra primum dijs statuerunt</i>	ibid.
<i>Aegyptiaca regionis natura et descrip.</i>	145.163
<i>Aegyptiorum agrorum cultura spontanea</i>	150
<i>Aegypti diuisio secundum Iones</i>	151.245
<i>Aegypti diuisio secundum Herodotum</i>	152
<i>Aegypti ambitus & descriptio</i>	200
<i>Aegyptus, Asia & Africa terminus</i>	152.315
<i>Aegyptij qui sint, ex Iouis Ammonis oraculo</i>	153
<i>Aegypti miracula</i>	163
<i>Aegyptiorum instituta & mores</i>	164
<i>Aegyptij cum feris nescuntur</i>	ibid.
<i>Aegyptiorum circumcisio, & huius rei causa</i>	164.201
<i>Aegyptiorum uestitus</i>	164.189
<i>Aegypt. scriptura et literarum duplex usus</i>	164
<i>Aegyptiorum religio, cultus, ergo, deos maximus</i>	165. & seq.
<i>Aegyptij piscibus & fabis abstinent</i>	165
<i>Aegyptiorum sacrificandi ritus</i>	165
<i>Aegyptiorum maximus deus quis</i>	166
<i>Aegypt</i>	

<i>Aegyptiorum uictima</i>	166.172
<i>Aegyptiorū ablutiones post contactū suum</i>	171
<i>Aegyptiū subulcum ingredi tēplū nefas</i>	<i>ibid.</i>
<i>Aegyptū quo tempore sues immolent, & suilla carne nescantur</i>	172
<i>Aegyptus quorū deorum nomina nesciat</i>	173
<i>Aegyptiorum precipui conuentus</i>	177
<i>Aegyptiorum sustuaria pugna</i>	182
<i>Aegyptus Africa finitima</i>	181.315
<i>Aegyptiis crocodili sacrosancti</i>	183
<i>Aegyptiorum purgamina</i>	187
<i>Aegyptū Aſorum saluberrimi</i>	187
<i>Aegyptiorum panis colleſtis appellatus</i>	<i>ibid.</i>
<i>Aegyptiorum aër immutabilis</i>	<i>ibid.</i>
<i>Aegyptiorum uinum ex hordeo</i>	<i>ibid.</i>
<i>Aegyptus uitis caret</i>	<i>ibid.</i>
<i>Aegyptiorum cantilena</i>	188
<i>Aegyptū prodigiorum, diuinationumq; obseruantiffimi</i>	<i>ibid.</i>
<i>Aegyptiorum lugendi ritus</i>	<i>ibid.</i>
<i>Aegyptiorū mos in cōdiendis cadaveribus</i>	190
<i>Aegyptiorum unguenta qualia</i>	195
<i>Aegyptiorum naues</i>	<i>ibid.</i>
<i>Aegyptiorum uela iuncea</i>	196
<i>Aegyptiorum regi</i>	198.204.206.207.211.217, 226.228.232.240.243.262
<i>Aegypti linum</i>	202
<i>Aegypti feria</i>	221
<i>Aegyptū immortalitatem animarum primi aſcuer</i>	

<i>asseruerunt</i>	217
<i>Aegyptiorum calamitas</i>	220
<i>Aegyptiorum progenies</i>	222
<i>Aegyptus in XII. regulos distributa</i>	233
<i>Aegypt. castra, locus ubi</i>	238
<i>Aegyptiorum mysteria</i>	247
<i>Aegyptijs pluvia portentosa</i>	258
<i>Aegypt. capita cur dura</i>	261
<i>Aegyptij ignem animal asserunt</i>	265
<i>Aegyptiorum clades apud Irasam</i>	434
<i>Aegyptiorum à Persis defectio</i>	599
<i>Aegyptij à Xerxe subacti</i>	602
<i>Aegyptiorum ab Aprie rege defectio</i>	435
<i>Aegroti Babyloniorum quomodo curentur</i>	130
<i>Aenus urbs, & ubi</i>	400.635
<i>Aenesidemus Hippocrati satellites</i>	678
<i>Acnea oppidum ubi</i>	659
<i>Aenigma piscatorum</i>	890
<i>Aenyri, Cænyri</i>	548
<i>Aeoles à Cræso subacti</i>	717.19
<i>Aeolica ciuitates</i>	101
<i>Aeoles olim Pelasgi appellati</i>	646
<i>Aeolum mos in sacrificijs</i>	891
<i>Aeoles ab Hymeæ capiuntur</i>	525
<i>Aeorpata Scythijs quid</i>	408
<i>Aeris copia apud Massagetas</i>	7
<i>Aeropus, Gaunæ & Perdiccas, fratres</i>	792
<i>Aeris mutatio in hominibus causa morbi</i>	187
<i>Aes alienum debere apud Persas turpissimum</i>	93
ll	Aes

Aes apud Aegyptios preciosissimum	269
Aestatis & hyemis simulacra ubi	212
Aesopus fabularum scriptor, genere Samius	224
Aeschines Eretrienfium dux	576
Aeschylus poeta	240
Aeschironia tribus Samiorum ubi	272
Aethiopum circuncisio	202
Aethiopum uictus uitaq; longissima	269
Aethiopes ubi	639
Aethiopum discrimen	ibidem
Africa terminus quis	152
Africus & Auster ueti omnium pluuiosissimi	1:6
Africus mons ubi	218
Afrarum dedisio	262
Africa Aegypto contermina	312
Africa arboribus nuda	442
Afri pastorum & eorum uictus	447
Afrorum pastorum sacrificia	ibidem
Africa pastoralis regio feras gignit	319
Agasicles Halicarnasensis	98
Agathyrus Hercules filius	359
Agathyrsi populus	378.405
Agathyrforum mores & amicitia	407
Agasthia porci	589
Agasthia somnium	593
Ager Caius	539
Agina urbs ubi	98
Aglauria Cecropis filia templum	746
Aglomachus turris	437
	Agora

<i>Agora locus</i>	639
<i>Agrestium bonum ubi ingens multitudo</i>	661
<i>Agrianes finis</i>	413
<i>Agriane populus</i>	462
<i>Agriculatorem ubi contemptum habeatur</i>	459
<i>Athena citra ignem feruentia</i>	36
<i>Ajax Telamonius</i>	68
<i>Amnestus Spartiata</i>	836
<i>Alabanda urbs</i>	793
<i>Alulia à Phocensibus edificatur</i>	109
<i>Alarodij populus</i>	316
<i>Alati serpentes ubi</i>	323
<i>Alaxer Barcaorum rex</i>	438
<i>Album lectus ubi</i>	618
<i>Alceus Hercules filius</i>	7
<i>Alceus poeta</i>	512
<i>Alcenor & Chromius Argini</i>	54
<i>Alcmaeonide, genus Atheniensium</i>	488
<i>Alcmaeonide an scutum Persis prodiderint</i>	586
<i>Alcmaeonidarum generis claritas</i>	587
<i>Alcmeon Megacles filius</i>	ibidem
<i>Alcmaeonis in auferendo auro callidum comitum</i>	588
<i>Alea Minervae templum</i>	42.709
<i>Alea ludus & tesserarum à Lydis primum inuentus fertur</i>	65
<i>Aleuada Thesalia reges</i>	601
<i>Aleuada populus</i>	688
<i>Alexandri tyrannidis origo</i>	791
<i>Alexandi progenies</i>	793
	11 2 Alex

<i>Alexander Amynta dux & Macedonũ rex</i>	825
<i>Alga Achaia</i>	690
<i>Alitta Venus Arabibus dicta</i>	90
<i>Alilat Vrania Arabibus dicitur</i>	259
<i>Aliarchus Arcesilaum strangulat</i>	435
<i>Aliarchus dolo interficitur</i>	<i>ibidem</i>
<i>Alopeca insula</i>	490
<i>Alpi fluminis ubi</i>	379
<i>Alpeni vicus</i>	692
<i>Alpenus urbs ubi</i>	710
<i>Alpheus & Maron fratres</i>	717
<i>Alysonij populus</i>	314
<i>Amasis rex 168.224.231.243.248</i>	
<i>Amasis regis monumentum</i>	247
<i>Amasis rex Saitanus</i>	<i>ibidem</i>
<i>Amasis regis mos</i>	349
<i>Amasis Minervæ vestibulum erexit</i>	<i>ibidem</i>
<i>Amasis amicitia cum Cyrenis</i>	253
<i>Amasis varia donaria</i>	253
<i>Amasis Cyprum primus omnium cepit</i>	254
<i>Amasis regis mors</i>	260
<i>Amasis cadaver verberibus caditur</i>	265
<i>Amasis cadaver crematur</i>	<i>ibidem</i>
<i>Amasis epistola ad Polycratem</i>	281
<i>Amasis picturati thoraces</i>	285
<i>Amasis Maraphius</i>	439
<i>Amathusij populus</i>	517
<i>Amaxampeus fons amarus</i>	380
<i>Amazones populus</i>	408
	<i>Amaze</i>

<i>Amazonū cum Sauromatibus commixtio</i>	408
<i>Amazonum sedes ubi</i>	411
<i>Amazonum nuptia</i>	<i>ibidem</i>
<i>Ameſtris Xerxis uxor</i>	6:6.656.862
<i>Ameſtris crudelitas in Maſiſta uxorem</i>	862
<i>Amici deploratio</i>	263
<i>Amiantus Lycurgi filius</i>	590
<i>Aminoclis fortuna</i>	698
<i>Aminias Palleneus Athenienſis</i>	761
<i>Amompharetus Pitaneſis</i>	831
<i>Ammonis oraculum de Aegyptijs</i>	153
<i>Ammonij populus ubi</i>	345-168
<i>Ammon Aegyptijs quid</i>	168
<i>Ammonis oraculi origo</i>	177
<i>Amorges Perſarum dux</i>	524
<i>Ampa urbs ubi</i>	536
<i>Ampelon</i>	659
<i>Amphiarao aureus clype⁹ à Cræſo donatus</i>	33
<i>Amphilytus Acarnan ariolus</i>	39
<i>Amphilyti uaticinium</i>	<i>ibidem</i>
<i>Amphiarai expeditio in Thebas</i>	875
<i>Amphicrates rex</i>	292
<i>Amphilocus Amphiarai filius</i>	315
<i>Amphion</i>	506
<i>Amphimneſtus Epidamnus</i>	590
<i>Amphiſtyonidis Cereris fanum</i>	704
<i>Amphiſtyonis fanum & ſedilia</i>	<i>ibidem</i>
<i>Amphiſtyones populus</i>	480
<i>Amphiſſa urbs ubi</i>	737
II 2	<i>Amphi</i>

<i>Amphicæa oppidum</i>	<i>ibidem</i>
<i>Amphictyenses populus ubi</i>	<i>ibidem</i>
<i>Ampracy</i>	769
<i>Ampraciota</i>	770
<i>Amyrtæus</i>	228
<i>Amyntæus</i>	465.511
<i>Anactorium templum</i>	837
<i>Anacreon Teius</i>	350
<i>Anacharsis 377. & eius cades</i>	391
<i>Anaphlystia tribus</i>	404
<i>Anaphanes Cissiorum dux</i>	637
<i>Anaua urbs Phrygia</i>	620
<i>Anaxandrides Lacedæmoniorum rex</i>	42
<i>Anaxagora opinio de Nili incremento</i>	154
<i>Anaxandrides & eius uxores</i>	476
<i>Anaxileus Rhegiorum tyrannus</i>	556
<i>Anachimolius Asteris, & eius cades</i>	489
<i>Anchora Sophanis</i>	842
<i>Androphagi populus ubi</i>	364.405
<i>Androphagorum mores</i>	407
<i>Andrus insula</i>	472
<i>Andrum Græci obsident</i>	777
<i>Androcratis fanum ubi</i>	812
<i>Andromeda Cephæi filia</i>	637.675
<i>Anderica ubi</i>	586
<i>Angarion Persis quid</i>	769
<i>Angites fluminis ubi</i>	656
<i>Angrus fluminis</i>	378
<i>Angusilla Aegyptijs sacrosancta</i>	28
	<i>Animo</i>

I N D E X.

<i>Animarū immortalitas atq; trāſanimatio</i>	217
<i>Animalia Indica grandiora ceteris</i>	322
<i>Aniſis urbs</i>	226
<i>Aniſis Aegypti rex</i>	ibidem
<i>Aniſis imperium Aegypti recuperat</i>	229
<i>Anni humana uita ſeptuaginta</i>	21
<i>Annus ab Aegyptiſ primū inuentus, inq; duo decim meſes ab eiſdem diſtinctus</i>	244
<i>Anopæa mons & uicus</i>	710
<i>Antacai ubi</i>	381
<i>Antandrus locus</i>	469
<i>Antandros urbs ubi</i>	627
<i>Anthela urbs</i>	390
<i>Anthela uicus ubi</i>	703
<i>Anthrylla oppidum</i>	199
<i>Antichæres Cleonius</i>	478
<i>Antidorus Lemnius</i>	728
<i>Anticyra urbs</i>	702
<i>Apaturia ab Ionibus Athenis celebrari ſolita</i>	92.886
<i>Aper immenſus Myſorum opera deuſtans</i>	25
<i>Aper in Africa nullus</i>	450
<i>Apheta loci nomen</i>	700
<i>Aphiſtia Pallena urbs</i>	659
<i>Aphlyſij Iouis templum</i>	701
<i>Aphrodiſias inſula ubi</i>	440
<i>Apia urbs ubi</i>	153
<i>Apidanus fluuius Theſſalia</i>	662
<i>Apollinis Iſmenij templum</i>	33.63.487
	11 4 Apol

<i>Apollinis imbre Cræsus è pyra liberatur</i>	59
<i>Apollinis Triopij sacrum atq; certamen</i>	97
<i>Apollinis oraculum apud Aegyptios</i>	711
<i>Apollo Aegyptijs Orus dictus</i>	251
<i>Apollinis templa ubi</i>	139
<i>Apis aula ubi</i>	238
<i>Apis Græcorum lingua quid</i>	<i>ibidem</i>
<i>Apollinis & Diana parentes</i>	240
<i>Apollinis ara ab Aristeo extructa</i>	362
<i>Apollo Scytharum deus</i>	382
<i>Apollo Octosyrus apud Scythas</i>	<i>ibidem</i>
<i>Apollinis oraculum Batto redditum</i>	432
<i>Apollinis fons ubi</i>	434
<i>Apollinis simulacrum</i>	584
<i>Apoll. delubrum apud Abas</i>	763
<i>Apoll. oraculum apud Delphos</i>	765
<i>Apoll. arma sponte apparentia</i>	<i>ibidem</i>
<i>Apollinis Ptoi sanum</i>	790
<i>Apollonia urbs ubi</i>	400. 851
<i>Apolloniates ager,</i>	<i>ibidem</i>
<i>Apolloniatis oraculum redditur</i>	<i>ibidem</i>
<i>Apparytae populus</i>	315
<i>Apries rex Aegypti</i>	243. 434
<i>Aprijs bellum cum Sidonibus & Tyrjs</i>	243
<i>Apries strangulatur</i>	247
<i>Aqua diuersarum qualitatum ubi</i>	445
<i>Aqua Stygis ubi</i>	562
<i>Ara duodecim deorum ubi</i>	144
<i>Ara à quibus primum djs consecrata</i>	<i>ibidem</i>
	<i>Ara</i>

<i>Ara Diana</i>	398
<i>Ara forensis Iouis</i>	480
<i>Ara Herculis</i>	391
<i>Ara uentorum in Thryia</i>	692
<i>Arabia ubi</i>	322.372
<i>Arabia mons 146.373. & humus</i>	149
<i>Arabici finus descriptio</i>	148
<i>Arabum fides constantissima</i>	258
<i>Arabia tributorum immunis</i>	315
<i>Arabia qua producat</i>	322
<i>Ararus Scythia fluminis</i>	378
<i>Araxes fluminis 133. & in eo insula</i>	373
<i>Araxus accolæ quo uictu & uestitu utantur 133</i>	
<i>Arborea lana mollissima ubi</i>	322
<i>Arcades</i>	99.482
<i>Arcesilaus rex</i>	426
<i>Arcesilaus rex strangulatur</i>	435
<i>Arcesilaus eijcitur Samo</i>	436
<i>Arcesilaus Samum recuperat</i>	437
<i>Arcesilai mors</i>	438
<i>Archandri urbs</i>	198
<i>Archander Ptij Achai filius</i>	ibidem
<i>Archilochus Parius</i>	10
<i>Archidice meretrix</i>	225
<i>Archias Samius</i>	290
<i>Archidemus Zeuxidemi filius</i>	560
<i>Arcis Atheniensis expugnatio</i>	495
<i>Ardys rex filius Gygi</i>	12
<i>Ardys Priemias expugnavit</i>	ibidem
	11 5
	Arcins

<i>Areius pagus</i>	771
<i>Arena maxima vis</i>	271
<i>Argathonius Tartessiorum rex</i>	108
<i>Argathonius moritur</i>	109
<i>Argadeus Iouis filius</i>	491
<i>Argentū & aurum primū à Lydiū signatum</i>	65
<i>Argentum in usu Scythæ non habent</i>	389
<i>Argiui</i>	482
<i>Argiuorum cum Spartis de agro Thyrea contentio</i>	54
<i>Argiuorum fines ditioꝝ</i>	<i>ibidem</i>
<i>Argiuorum rasura</i>	55
<i>Argiuorū mulieribus uetitū aurum ferre</i>	<i>ibid.</i>
<i>Argius Xerxi subdi maluerunt, quàm Lacedæmonis esse inferiores</i>	675
<i>Argiuorum cum Persis affinitas</i>	<i>ibid.</i>
<i>Argippæi populus ubi</i>	366
<i>Argis dea</i>	371
<i>Argi lucus à Cleomene incenditur</i>	565
<i>Argilum Græca urbs ubi</i>	656
<i>Argiopius locus quidam</i>	832
<i>Argos ciuitatum Græciæ nobilissima</i>	3
<i>Argon Heraclidarum primus Sardiū rex</i>	7
<i>Argus edificatio</i>	443
<i>Argos à seruis occupatur</i>	566
<i>Ariabignes Darij filius</i>	647.765
<i>Ariantes rex</i>	395
<i>Aridius Nervalus Arbali filius</i>	647
<i>Aridolis Alabandensium tyrannus</i>	700
<i>Ariene</i>	

<i>Ariena & Astyagis nuptia</i>	49
<i>Arietes cur non immolentur</i>	167
<i>Arietes Thebanis sacrosancti</i>	<i>ibidem</i>
<i>Arimassi uiri unoculi ubi</i>	326. 362. 367
<i>Arimassei uersus</i>	362
<i>Arion Methymnaus delphino insidens ad Te- narum euectus est</i>	13
<i>Arion Methymnaus disthyramborum primus autor</i>	<i>ibidem</i>
<i>Arij populus</i>	316. 538
<i>Arionis ingens donarium in Tenaro</i>	17
<i>Ariomardus Cassiorum dux</i>	638
<i>Ariomardus Moschorum dux</i>	641
<i>Aripithes Scytharum rex</i>	391
<i>Aribas Lesbi ciuitas</i>	101
<i>Ariston rex Lacedaemoniorum</i>	42
<i>Aristodicus Heraclides Cymaeus</i>	105
<i>Aristophilides Tarentinorum rex</i>	362
<i>Aristeus Proconnesius uersificator</i>	361
<i>Aristei Proconnesij ara & statua</i>	372
<i>Aristagoras Cyzicenus</i>	369. 423
<i>Aristagoras Cymaeus</i>	423
<i>Ariston Byzantius</i>	<i>ibidem</i>
<i>Aristagoras Miletii tyrannus</i>	481
<i>Aristagoras Ionica rebellionis autor</i>	<i>ibidem</i>
<i>Aristagora oratio ad Cleomenem</i>	483
<i>Aristagora mors</i>	526
<i>Aristocyprus Saliorum rex</i>	522
<i>Ariston rex</i>	556
	<i>Ari</i>

<i>Aristides Lysimachi Atheniensis</i>	759
<i>Aristidis nobile facinus</i>	768
<i>Aristanti populus Medica nationis</i>	70
<i>Armatura diuersorum populorum in exercitu</i> <i>Xerxiano. 637. 638. 639. 640. & seq.</i>	
<i>Armenij pecuarij</i>	482
<i>Arma Martia sponte apparentia</i>	765
<i>Arpoxan Targitai filius</i>	356
<i>Arsamenes Vtiorum dux</i>	639
<i>Arsamenes Aethiopum dux</i>	ibidem
<i>Artabanus Hystaspis fili, Xerxis patruus</i>	477
<i>Artabanus Susa dimittitur</i>	632
<i>Artabazus Pharnacis Parthorum dux</i>	638
<i>Artabax mors</i>	787
<i>Artabaxi fuga cum Persis</i>	833. 849
<i>Artaba mensura Persica</i>	126
<i>Artachaes Achemenides genere, & eius proce-</i> <i>ritas</i>	656. 657
<i>Artacia urbs</i>	8262
<i>Artas Artachai filius</i>	617
<i>Artaphernes Hystaspis filius</i>	468
<i>Artaphernes Sardium praefectus</i>	491
<i>Artaphernes Ionibus uectigalia imponit</i>	546
<i>Artaxerxes quid Graecis significet</i>	573
<i>Artaxerxes Xerxis filius</i>	653. 676
<i>Artaycles Sesti praefecti stipiti uini suffigitur</i>	622
<i>Artaycles Macronum dux</i>	643
<i>Artaycles Xerxis praetor</i>	864
<i>Artaycles captus 866. suspenditur</i>	862
<i>Artay</i>	

<i>Artayntes Aetachei</i>	787
<i>Arteata Persarum genus</i>	86
<i>Artembarus Medus</i>	78
<i>Artembaris oratio apud Persas</i>	867
<i>Artemidis, id est, Diana templum</i>	391
<i>Artemisia Lygdamis filia, Xerxis exercitum secura</i>	650
<i>Artemisium ubi</i>	391
<i>Artemisia gloriosa pugna</i>	761. 763
<i>Artemisia capienda premium</i>	766
<i>Artibij equus</i>	520
<i>Artibij cades</i>	521
<i>Artimpasa Venus apud Scythas</i>	382
<i>Artiscus fluvius ubi</i>	400
<i>Artochmes Armeniorum dux</i>	640
<i>Artontes Mardonij filius</i>	847
<i>Artozōstra Darij filia</i>	546
<i>Artyphius Artabani Gandariorum dux</i>	638
<i>Artystona Darij uxor</i>	639. 313
<i>Artystona Cyri filia</i>	ibid.
<i>Ariandes Aegypti prator</i>	438
<i>Aryandis mors</i>	439
<i>Aryandicum argentum</i>	ibid.
<i>Asbysta populus ubi</i>	440
<i>Ascalon urbs Palaestina</i>	71
<i>Aschi liquoris genus</i>	366
<i>Asia à Phraorte subacta</i>	71
<i>Asiam omnem trans Halym fluvium Cyaxa- res sibi subiecit</i>	72
	Asia

<i>Asia imperium ad Scythas transfertur</i>	71
<i>Asia termini quot & ubi</i>	373
<i>Asia unde sortita nomen</i>	294
<i>Asias familia</i>	ibid.
<i>Asini apud Scythas non uisuntur</i>	418
<i>Asinorum uox Scythis insucta</i>	ibid.
<i>Asini ubi cornibus pradi</i>	450
<i>Asini non potantes ubi</i>	ibidem
<i>Asina Dryopum urbs</i>	716
<i>Asmach populus ubi</i>	159
<i>Asopus, & dua eius filia</i>	499
<i>Asopus fluuius</i>	581.702.819
<i>Asphatines Persa</i>	300
<i>Asphaltus quid & unde trahatur</i>	118.587
<i>Asa urbs ubi</i>	659
<i>Asesia Minerua templum</i>	13
<i>Assyriorum imperium</i>	66
<i>Assyriorum bellum cum Phraorte</i>	71
<i>Assyrj a Medis subiguntur</i>	ibidem
<i>Assyrjs Venus Mylitta uocatur</i>	90
<i>Assyriorum bellum cum Cyro</i>	117
<i>Assyria siccitas</i>	127
<i>Assyria seges quomodo irrigetur, frumentumq; proueniat</i>	ibidem
<i>Assyria qua, & ubi,</i>	152.372
<i>Assyrj Graeci Syry dicti</i>	637
<i>Astyages Cyaxaris Medorum rex</i>	29.47
<i>Astyages a Cyro capitur</i>	49
<i>Astyagis cum Craeso affinitas</i>	ibidem
	Asty

<i>Astyagis cum Ariena nuptia</i>	<i>ibidem</i>
<i>Astyages Cræsi auius maternus</i>	<i>ibidem</i>
<i>Astyages a Persis capitur</i>	88
<i>Astyages patre defuncto, Scytharum regnum suscipit</i>	72
<i>Astyagis somnia</i>	<i>ibid.</i>
<i>Astyages Cyrum agnoscit</i>	78
<i>Astyages Harpagi filium mactat</i>	81
<i>Astyages Harpagen proditorem arguit</i>	80
<i>Asylum Hercules ubi</i>	206
<i>Asychus Aegyptiorum rex</i>	225
<i>Asychidis regis pyramis Lateritia</i>	226
<i>Atarneus ager ubi</i>	107.773
<i>Atarbechis urbs ubi</i>	167
<i>Artarnes fluiuius</i>	378.627
<i>Artarnes Darij regis frater</i>	714
<i>Athamantes Aeloi filius</i>	702
<i>Athenienses Græcorum potentissimi</i>	34
<i>Athens Græcorum urbs insignis</i>	97
<i>Athens tyrannis liberata</i>	498
<i>Atheniensium mutua cades</i>	502
<i>Atheniensis quidam fibulis à mulieribus con- fectus</i>	503
<i>Atheniensium cum Aeginetis bellum</i>	572
<i>Atheniensium XII. dñ</i>	580
<i>Atheniensium panagyræ</i>	583
<i>Athenien. apud Marathonem uictoria</i>	583
<i>Atheniensium uxores à Pelasgiis rapta</i>	595
<i>Atheniensium laus</i>	603
	<i>Athe</i>

<i>Athenienseſum ſolum cur à Perſis uafatum</i>	683
<i>Athienienſes Græcia liberatores</i>	668
<i>Athenarum arx</i>	670
<i>Athenienſes nunquam ſolum uerterunt</i>	683
<i>Athenienſes unde dicti</i>	742.743
<i>Athene capta</i>	745
<i>Athenenſium uirtus in propugnanda arce</i>	ibi.
<i>Athenarum arx incenſa</i>	747
<i>Athenarum incendium</i>	805
<i>Athenienſium præclara facta</i>	814
<i>Athene ab Homero celebrata</i>	885
<i>Athenades Trechiniuſ</i>	709
<i>Athos mons effoditur</i>	616
<i>Athreſ fluuius ubi.</i>	378
<i>Atlanticum mare ubi</i>	33
<i>Atlas fluuius</i>	378
<i>Atlanteſ populi ubi, & unde dicti</i>	446
<i>Atlas mons ubi</i>	ibid.
<i>Atoſſa Darij uxor</i>	313.599
<i>Attaginuſ Phrymonis filiuſ Thebanuſ</i>	806
<i>Atticorum lingua</i>	35
<i>Atramyttium urbs ubi</i>	627
<i>Atraynteſ dux Paſtyenſium</i>	368
<i>Atryde exercituſ aduerſuſ Ilium</i>	616
<i>Atyſ Lydi pater</i>	7
<i>Atyſ Cræſi filiuſ</i>	24
<i>Atyſ oratio ad Cræſum patrem ſuum</i>	25
<i>Atyſ Adraſto cuſtodienduſ datur</i>	ibidem
<i>Atyſ cuſpide icluſ, paternum ſomniũ implet</i>	28
<i>Atyſ</i>	

<i>Atys Cræsi filij mors</i>	<i>ibidem</i>
<i>Atys rex Thuscorum</i>	65
<i>Auchathæ Scythæ</i>	356
<i>Augurium expulsionis magorum</i>	305
<i>Auri immensa us a Gyge Delphis dicata</i>	11
<i>Aurum & argentum a quo primum signatum</i>	54
<i>Aurum Indicum</i>	317
<i>Aureacea arena ubi, & quomodo diripiatur</i>	321
<i>Auras fluvius ubi</i>	378
<i>Aurea platanus atq; uilis ubi</i>	619
<i>Aureorum metallorum certamen</i>	842
<i>Aureus tripes apud Delphos</i>	845
<i>Auses populus ubi</i>	312. 449
<i>Auster et Africus uentis omnium pluuiosissimi</i>	156
<i>Auschiæ populus</i>	440
<i>Autonous & Phylacus Delphorum heroës, & eorum delubra</i>	766
<i>Auxesia & Damia simulacra</i>	300
<i>Axi⁹ flui⁹ Mygdonæ à Bottiaide dirimit</i>	660
<i>Axanes Artes Sogdorum dux</i>	637
<i>Axristus locus ubi</i>	333
<i>Axris portus ubi</i>	440
<i>Axotus urbs Syria à Psammeticha expugnata.</i>	240

B

B <i>Abyloniorum fœdus cum Cyro.</i>	51
<i>Babylō Assyria urbs celeberrima nois</i>	117
<i>Babylonis situs & magnitudo.</i>	<i>ibid.</i>
<i>m. m.</i>	<i>Baby</i>

Babylonis centum area porta	118
Babylonis constructio	119
Babylonis dua plaga	118
Babylon à Cyro capitur	126. 132
Babylonis regionis potentia quanta	146
Babylonis pricipat ⁹ Persis satrapia dicitur ibi.	
Babylonica regio fossis distincta	128
Babylonia fertilitas	ibidem
Babyloniorum palma usus diuersitas	ibid.
Babyloniorum nanicula orbiculata	ibidem
Babyloniorum cultus	129
Babyloniorum comota capita	ibidem
Babylonis sceptrū gestare sine insigni nefas, ibi.	
Babyloniorum leges & instituta	ibid.
Babylonicarum uirginum auctio	129
Babyloniorū medica cura erga egrotos suos	130
Baby. mellea sepulcra	131
Babyloniorum ablutio post coitum	ibid.
Babyloniorum nielus	133
Babylonicum talentum	314
Babylonij mulieres strangulant	348
Babylonis obsessio à Dario	ibidem
Babylon secundo à Dario capitur	352
Bacchus Aegyptijs Osiris dictus	168
Bacchi festum apud Aegyptios	172
Bacchici sacrificij inuentor quis	ibidem
Bacchica Orphica	189
Bacchi delubrum	358
Bacchantium uox	752
	Bacchi

I N D E X.

Baccidis oraculum	732.719
Bactriorum dux Hytaspes	638
Batriana natio	102.316
Badra genere Pasargadi	439
Badres Hytasis filius Mylearum dux	642
Bagam Artotis filius	335
Bagasaces Teucrorum dux	641
Barba sacrificæ ominosa	773
Barbarorum uociferatio	835
Barbarorum apud Marathonē ingēs strages	584
Barbarorum fuga cum Artabazo	839
Barbarorum cades	ibidem
Barcaorum deditio	262
Barca oppidum	315.435
Barca obsidio	454
Barcaorum expugnatio	455
Barca uicus	456
Barcaorum fœdus cum Persis	455
Baris nauigij genus	197
Battus Arcesilai filius	253
Battus generis Polymnesti	430
Batto unde nomen institutum	432
Batti claudi regnum	432.433
Beatus qui diem suum recte obierit	23
Beccus quid sit	143
Belides porta	351
Bellorum Græcorum initia	4
Belli inter Cambysen & Amasim occasio	255
Bellum seruorum	526
..... m m 2	Bellum

<i>Bellum Poloponnensium</i>	842
<i>Benemeriti Orasanga Persu dicta</i>	762
<i>Berminus mons ubi</i>	993
<i>Biantis Prienai responsio ad Cræsum</i>	255
<i>Biantis Prienai consiliū ab Ionibus spreū</i>	112
<i>Bibli quid Ionibus</i>	487
<i>Bisaltia regio ubi</i>	655
<i>Bisalteorum regis crudele facinus in filios</i>	781
<i>Bisanthes oppidum ubi</i>	667
<i>Bistonis lacus Dicaea contigua</i>	654
<i>Bistones Thracia populus</i>	ibidem
<i>Bithyni à Cræso subacti</i>	18
<i>Bithyni populus quis</i>	641
<i>Biton & Cleobis beati</i>	22
<i>Bitonis & Cleobis Argium genus</i>	ibid.
<i>Bitō & Cleobis in certaminibus victores</i>	ibid.
<i>Bitonis & Cleobis felicissimus exitus</i>	ibid.
<i>Bitonis et Cleobis effigies apud Delphos</i>	ibid.
<i>Bæotia terra</i>	173
<i>Bæbeis lacus ubi</i>	662
<i>Bogis amplissima laudes</i>	506. 653
<i>Boges Eionis urbis prefectus</i>	ibidem
<i>Bolbitinum ostium Nili</i>	152
<i>Bolissus locus</i>	883
<i>Boues m. . . es Aegyptij immolant</i>	167
<i>Borum sepultura apud Aegyptios</i>	167
<i>Bos lignea sepulcri loco ubi</i>	221
<i>Babus ubi cornua succrescant</i>	368
<i>Boues prapostere pascentes ubi</i>	446
	Borum

<i>Bom̃ agrestium ingens vis ubi</i>	668
<i>Borysthenes fluvius ubi</i>	364-380
<i>Borysthenes fons uberrimus</i>	380
<i>Borysthenitarum emporium</i>	363
<i>Borysthenita populus ubi</i>	363-381
<i>Boryes ubi gignantur</i>	450
<i>Borea uxor Orithyia Erichtei filia</i>	698
<i>Borea delubrum apud Athen.</i>	698
<i>Bosphorus Cimmerius</i>	360.403
<i>Bottia's terra ubi</i>	660
<i>Branchida populus</i>	29
<i>Brauron insula ubi</i>	462.426
<i>Brongus fluvius</i>	378
<i>Brundisium urbs</i>	404
<i>Brygi populus</i>	547
<i>Bubastis oppidum</i>	188.227
<i>Bubastis quid Aegyptijs</i>	227.241
<i>Bubastis, hoc est, Diana templum</i>	ibidem
<i>Bubares Megabizi filius</i>	616.791
<i>Bucolicum ostium Nili</i>	152
<i>Budi populus</i>	70
<i>Budini populus ubi</i>	365.407
<i>Budinorum mores</i>	ibidem
<i>Bulis Spartiata Nicolai filius</i>	664
<i>Bura Ionia ciuitas ubi</i>	98
<i>Busa Medica nationis populus</i>	70
<i>Busiris oppidum</i>	178
<i>Butus urbs</i>	239
<i>Byblestia ubi</i>	115
	mm 3
	Byzan

C

C Abalij populus	314
Cabales Pœni ubi	440
Cabeles Maones quem cultum in Xerxiano exercitu tulerint	641
Cabeles Lasinij (aliàs Lafonij) dicti	ibid.
Cubyrorum orgijs Thraces initiantur	174
Cadauera Persarum quomodo humentur	94
Cadaueris paterni oppignorandi lex	275
Cadauera ubi non cremantur	265
Cadaueris regij lustratio apud Scythas	388
Cadmai Dryopes	99
Cadmae victoria Phocensibus obtigit	110
Cadmus Tyrius	173.486
Cadmae litera	487
Cadmaorum ab Argis eiectio	488
Cadmus Scythas Com	683
Cadmi iustitia	684
Cadytis urbs Syria	242.257
Caira Halyattis uxor Cræsi mater	63
Caira nestu	503
Caicus ager ubi 539. & fluvius	626
Caryster fluvius	515
Calasiries Aegyptij	245
Calasirium Aegyptiorum plage qua	245
Calinda India populus	318
Calatibus urbs ubi	621
Callatis Indi parentibus nescuntur	280
	Call

<i>Gallista insula</i>	427
<i>Callias Helens Iamdeorum uaticinus</i>	479
<i>Callimachus Aphidneus</i>	581
<i>Callimachi cades</i>	584
<i>Callias Phænippus Hipponici pater</i>	587
<i>Callia filia tres</i>	587
<i>Callias Hipponici</i>	676
<i>Callipotani populus</i>	678
<i>Callipida populus</i>	363
<i>Calyndici montes ubi</i>	114
<i>Calestra urbs</i>	660
<i>Calus à natali ubi</i>	365
<i>Caluities causa</i>	261
<i>Camarina urbs</i>	679
<i>Camarinei populus</i>	ibid.
<i>Cambyſis nuptia cum Maudane</i>	73
<i>Cambyſes Cyro patre defuncto regnum ſuſci-</i> <i>pit</i>	142
<i>Cambyſis expeditio aduerſus Aegypt.</i>	ibid.
<i>Cambyſes aduerſus Amasim bellū monit</i>	254
<i>Cambyſis ortus</i>	256
<i>Cambyſis expeditiones</i>	266
<i>Cambyſis dona ad regem Macrobiorum</i>	267
<i>Cambyſes impetum in Apim facit</i>	273
<i>Cambyſis ſomnium</i>	ibid.
<i>Cambyſis parricidia</i>	273
<i>Cambyſes ſororem interimit</i>	274
<i>Cambyſis morbus</i>	276
<i>Cambyſes inuolentus</i>	277

<i>Cambyſis crudeliſſima facinora</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cambyſis fatum, imprecatio, mors</i> 296. & ſeq.	
<i>Cameli formidini ſunt equis</i>	53
<i>Camerus oppidum</i>	99
<i>Campus Niſeus Medica regionis</i>	626
<i>Cameli Indici forma</i>	321
<i>Camici oppidi obſeſſio</i>	687
<i>Camicum Acragantini incolunt</i>	<i>ibid.</i>
<i>Caminus Homeri</i>	888
<i>Cana mons ubi</i>	626
<i>Canobum Nili oſtium ubi</i>	151. 206
<i>Canales mira longitudinis</i>	259
<i>Canacſtreum promontorium</i>	659
<i>Candaules Græcis Myrſilus dictus Sardium tyrannus</i>	7
<i>Candaules ab Alceo Hercules filio oriūduſ</i>	7
<i>Candaules Sardium nouiſſimus rex</i>	<i>ibid.</i>
<i>Candaulis amor in uxorem ſuam</i>	<i>ibid.</i>
<i>Candaulis interitus</i>	10
<i>Camſa oppidum</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cappadocibus à Cræſo bellum inferitur</i>	46. 47
<i>Cappadoces Græcis Syri nominantur</i>	47. 640
<i>Cappadoces populus</i>	47. 482
<i>Caprarum immolatio ubi</i>	168
<i>Capripedes homines ubi</i>	366
<i>Caput ſine ſutura</i>	849
<i>Capita Aegyptiorum cur dura</i>	262
<i>Capita Perſarum cur fragilia</i>	<i>ibid.</i>
<i>Carciniſis oppidum</i>	281. 404
	<i>Card</i>

<i>Cardamyla</i> nunc <i>Asia</i> dicta	756
<i>Cardia</i> urbs	541.545.635.864
<i>Cares</i> in potestatem à <i>Cyro</i> subacti	18
<i>Ca</i> res populus	112
<i>Caria</i> pars <i>Ionie</i>	96
<i>Caricarum</i> mulierũ lex aduersus maritos	99
<i>Cares</i> insularum habitatores	112
<i>Carum</i> inuenta tria memorantur	113
<i>Cares</i> indigena & <i>Aborigenes</i>	113
<i>Carij</i> <i>Iouis</i> templum apud <i>Mylasos</i>	ibid.
<i>Cares</i> <i>Aegyptij</i>	179.237
<i>Carius</i> <i>Iuppiter</i>	491
<i>Carum</i> cum <i>Persis</i> pralium	524
<i>Cares</i> <i>Pedasenses</i>	535
<i>Caria</i> à <i>Persis</i> capitur	538
<i>Carum</i> in <i>Xerxis</i> exercitu armatura	646
<i>Garc</i> olim <i>Hælines</i> appellati	ibid.
<i>Carina</i> urbs ubi	627
<i>Carmen</i> orthium	16
<i>Carnia</i> festa	705.756
<i>Carpathium</i> mare	283
<i>Carpis</i> fluius	378
<i>Carthaginensium</i> bellum cum <i>Phocęsibus</i>	110
<i>Carystus</i> ubi	380
<i>Carystus</i> obseſa & capta	575
<i>Casambus</i> <i>Aristocratię</i>	562
<i>Casie</i> collectio	324
<i>Casiliri</i> uestis linea genus apud <i>Aegyptios</i>	189
<i>Casius</i> mōs <i>Aegyp.</i> et <i>Syriam</i> determinat	242
m m s <i>Casius</i>	

Casius mons	258
Casmena urbs	678
Casbatyrus oppidum	329.375
Caspium mare	233.373
Caspj maris longitudo & latitudo	234
Caspj populus	316
Caspiorū i Xerxis exercitu armatura	638.644
Cassandanes Cambysis filius	256
Cassiterides insula ubi	326
Cassius mons ubi	145
Casthanea urbs ubi	694
Castorū testiculorū medica vis et operatio	408
Castor & Pollux Tyndarida	416
Castratio iuuenum	540
Catadupa	152
Cataracta fluminis ubi	619
Catiari Scythæ	356
Caucasus mons	71.234
Caucasj populus	318
Caunus urbs ubi	516
Cebrenia à quibus edificata	881
Cecropida, Cranai, Pelasgi	743
Ceiorum oraculum	371
Celena urbs ubi	619
Celta populus ubi	162.379
Centum insula	101
Cephenes	636
Cepheus Beli filius	617
Cephisus amnis	727
Cercasi populus ubi	152.189

<i>Cercoponhedra</i>	710
<i>Cereris templum</i>	217.381
<i>Cereris et Liberi principatus apud inferos</i>	217
<i>Ceres Aegyptiis Isis dicta</i>	240
<i>Cereris Achaë templum</i>	488
<i>Cereri templo adherēs, manibus truncatur</i>	572
<i>Cereris Amphictyonidis fanum</i>	704
<i>Cereris & Proserpina sacra</i>	752
<i>Cereris Eleusina templum</i>	832.854.856
<i>Ceruus in Africa nullus</i>	450
<i>Chalcedonius populus ubi</i>	541
<i>Chaldaei inter Assyrios</i>	637
<i>Chalybes in potestatem à Cræso subacti</i>	18
<i>Champsæ crocodili dicti</i>	184
<i>Charadra oppidum Phocensium.</i>	737
<i>Charaxus Mitylenæus</i>	224
<i>Charopinus</i>	515
<i>Chemmis insula ubi</i>	239
<i>Chemmis oppidum</i>	192
<i>Cheopes Aegyp. rex</i>	217
<i>Cheopes Aegyptijs ne sacrificarent interdixit</i>	ibidem
<i>Cheopes filiam suam prostituit</i>	120
<i>Cheophrenis regis Aegypti pyramis</i>	221
<i>Chersonesum opp. à quibus conditum</i>	560
<i>Chersonesus ubi 422. & eius prestantiores urbes</i>	598
<i>Chiorum bellum</i>	13
<i>Chius oppidum</i>	96218
	Chf

Chij Paſtyam Perſis tradunt	107
Chiorum cedes & conſtantia	534
Chiorum prodigia	558
Chidori aqua Xerxiſ copijs deficit	661
Chidori fluij origo	ibid.
Chilcus Tegeata	802
Chilonis Lacedæmoniꝝ conſilium	36
Chilon Lacedæmonius uir præſtans	720
Chœnix quid	553
Chæreæ locus	576
Choaspes fluius	124. 482. 485
Choraſmꝝ populus	316. 326
Chorus iuuenum peſtilentia abſumptus	538
Chormius Argiui	54
Cicones Thraciæ populus	654
Cilicia ubi	152. 162. 315
Cilices populus	315. 482
Cilicum in Xerxiſ exercitu armatura	645
Cilices unde dicti	ibid.
Cilix Phœnix Agenoriſ filius	645
Cilix Cyeneniſis Horomedontiſ filius	647
Cilla Aeoliæ ciuitas	100
Cimmeriorum aduerſus Ioniã expeditio, Cræſo uetuſtior	7
Cimmeriorum è ſediſbus ſuis cieſtorũ in Aſiam tranſitus	12
Cimmerij ex Aſia per Haliattem exaſſi	12
Cimmerij ex Europa pulſi	71
Cimmerij ubi	359
	Cimmer

<i>Cimmerij muri</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cimmeriorum sepultura</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cimmerius Bosphorus ubi</i>	406
<i>Cimmerium mare ubi</i>	376
<i>Cimonis caedes & sepulcrum ubi</i>	577
<i>Cinnamomum quomodo colligatur</i>	324
<i>Cineas rex Thesſaliae</i>	489
<i>Cinyphus fluvius ubi</i>	442
<i>Cippi Herculi ubi</i>	162.169
<i>Cippi Sesoſtris nomine inſcripti</i>	200
<i>Cippi Darij regis ubi</i>	398
<i>Cippus Cræſi regis ubi</i>	621
<i>Cippiſ Mida regis Gorgij, epigramma ab Homero inſcriptum</i>	875
<i>Circumciſionis Aegyptiorum cauſa</i>	164
<i>Circumciſio quibus communis</i>	201
<i>Ciſſij. Ciſſiorum regio</i>	482.485
<i>Ciſſiae portae</i>	351
<i>Ciſſiorum in Xerx. exercit. armatura</i>	643
<i>Cius fluvius ubi</i>	378
<i>Cius urbs capitur</i>	525
<i>Clazomene urbs</i>	96
<i>Clazomene urbs capitur</i>	525
<i>Cleander Phygaſeus nates</i>	566
<i>Cleander Patareus Gela tyrannus</i>	677
<i>Cleobis & Biton à Solone beati habiti</i>	20
<i>Cleobis & Biton Argium genus</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cleobis & Biton in certaminibus uictores</i>	21
<i>Cleobis & Bitonis feliciffimus exitus</i>	<i>ibid.</i>
	<i>Cleob.</i>

Cleobis effigies apud Delphos	ibid.
Cleombrotus & Leonides gemini	478
Cleomenes Spartiatarum rex	347.549
Cleomenes uirorum iustissimus	347
Cleomenes nascitur	478
Cleomenis regnum	480
Cleomenis ad Aristagoram oratio	496
Cleomenis profugium	562
Cleomenis insania 562. & unde	566
Cleomenes seipsum laniat	561
Cleomenes lucum Argium incendit	566
Cleone urbs ubi	617
Clinias Atheniensis	730
Clisthenes Alcmaeonidis	491
Clisthenes Athenis cūcitur	494
Clisthenes Sicyonis tyrannus	589
Clisthenis oratio ad procos filia sua	592
Clytiades ex Iamideorum genere	819
Cnidus ciuitas	98.252
Cnidij Lacedamoniorum coloni	115
Cnidiorum regio	ibi !.
Cnydij de Isthmo fodēdo Pythiā cōsulunt	ibid.
Cnidorum deditio	ibid.
Cobon Aristophanti	558
Codrus Atheniensium rex	497
Coēs Erxandri filius lapidibus interceptus	475
Cois Erxandri filij oratio ad Darium	402
Coitus hirci cum muliere	171
Coitus in templo	181
Coitus	

Coitus Indorum in propatulo	319. & seq
Coitus & partus uipera	323
Coitus Nasamonum in propatulo	448
Colaxan Argitai filius	356
Colchi ubi	71.201.318.372
Colchorum circumcisio	201
Calchicum lnum	ibid.
Coliadis ora	768
Collestis Aegyptiorum panis	187
Colophon ubi	96
Colophon à Gyge capitur	12
Colonos in Thusciam quis primū deduxerit	65
Colossi concubinarum Mycerini regis	222
Colossi androsphrynges ubi	250
Colossus Vulcani	251
Colossas Phrygia oppidum	620
Colubri ab equis deuorantur	51
Columba Dodonaa	176
Columna Herculi ubi	547.357.430
Columna alba ubi	522
Colus cū fuso foeminis tractanda, nō arma	437
Coma Lacedaemoniorum	55
Combris urbs	659
Compascus fluuius iuxta Abderam	654
Consultant Persa inter pocula	91
Conchylia in montibus ubi	148
Contadesilus fluuius	400
Copais palus ubi	790
Coquendi modus citra lebetem	383

I N D E X.

<i>Corcyræ urbs, Corcyræi populus</i>	286
<i>Corcyræorum oratio ad Xerxem</i>	686
<i>Coresum ubi</i>	515
<i>Corinthia uestis</i>	503
<i>Corinthia mulieres à Periandro denudata</i>	510
<i>Corobius</i>	430
<i>Coronæi populus</i>	499
<i>Corona oleagina Olympicum præmium</i>	734
<i>Cornua quibus in locis maturius pronemiant, aut serius</i>	368
<i>Corys fluvius Arabia</i>	259
<i>Corycium antrum</i>	765
<i>Cotyle quid sit</i>	213
<i>Crater in ostio Ponti</i>	345
<i>Crater Argolicus</i>	430
<i>Crathis fluvius ubi</i>	98
<i>Craſſus, Craſſia Minerva</i>	479
<i>Cranæi Pelasgi nominati</i>	742.743
<i>Cristalli Cappadocia</i>	618
<i>Crobiæi populus Thracia</i>	378
<i>Crocodili natura</i>	183
<i>Crocodilus animal ἀμφίβιον</i>	ibid.
<i>Crocodilus animalium inferiorem mandibula non mouet</i>	ibid.
<i>Crocodilus animalium soli trochilo pacatus ibi.</i>	ibid.
<i>Crocodili Aegyptijs sacrosancti</i>	ibid.
<i>Crocodili capiendi modus</i>	184
<i>Crocodili tricubitali magnitudine ubi</i>	449
<i>Craſſi genus altius repetitur</i>	6
	<i>Craſſi</i>

Cræsi pater Halyattes	ibidem
Cræsus ad pendendum tributum Græcos coëgit	617
Cræsi regnum	18
Cræsus quas gentes in potestatem suam rede- gerit	ibidem
Cræsi somnium de filio Atys	24
Cræsi liberi	23.24
Cræsus ob mortem filij duos annos in luctu transigit	29
Cræsus donaria et hostias Pythio cōsecrat.	31.33
Cræsus potentissimos Græcia sibi conciliat	34
Cræsi legati de ineunda pace ad Lacedæ.	43
Cræsi affinitas cum Astyaze	47
Cræsus exercitum Halym fluuium traiecit	49
Cræsi & Cyri regum pugna	50
Cræsus capitur	52.55
Cræsi filius uocalis factus	56
Cræsi regnum quot annorum	ibidem
Cræsus super ingentem lignorum struem impo- situs, Solonis recordatur	58
Cræsus Apollinis imbre è pyra liberatur	59
Cræsus abani sui crimen luit	61
Cræsus Ciambysa traditur	137
Cræsi crater 285. & pecunia	475
Cræsi in Alcmeonidem munificentia	589
Cræsi cippus ubi	621
Cræston oppidum	35
Cræstoniatarum lingua	ibidem
	nn Cræstem

<i>Cressæa regio</i>	659
<i>Crestonius ager</i>	ibidem
<i>Cremmi emporium ubi</i>	364
<i>Crex animal</i>	185
<i>Crios Polycrati</i>	562
<i>Crisæus campus</i>	737
<i>Crophis mons ubi</i>	157
<i>Crotoniatarum genus</i>	744
<i>Cubitus regius quid</i>	117
<i>Cubitus Aegyptius, Samius</i>	246
<i>Culicum vis ingens apud Aegyptios</i>	156
<i>Cultus Babyloniorum</i>	129
<i>Cuma ciuitas Aeolia</i>	100.871
<i>Cuma capitar</i>	525
<i>Curientes Argiorum coloni</i>	322
<i>Cyaxares Medorum tyrannus</i>	47.70
<i>Cyaxari puer trucidatus, in moremq; uenatio- nis apparatus offertur à Scythis</i>	48
<i>Cyaxares Phraortis filius</i>	47.70
<i>Cyaxares Asia populos primus in provincias distinxit</i>	70
<i>Cyaxari praelium cum Lydis</i>	ibidem
<i>Cyaxares Ninum ciuitatem obsidet</i>	ibidem
<i>Cyaxares X. imperij sui anno moritur</i>	72
<i>Cyanea insula ubi</i>	397
<i>Cybelles templum concremat</i>	316
<i>Cyclades insula ubi</i>	471
<i>Cydra urbs ubi</i>	620
<i>Cydippa Terilla Anaxilei uxor</i>	685
	<i>Cydonia</i>

<i>Cydonia urbs à quibus condita</i>	292
<i>Cilices Cræsus in potestatem suam redegit</i>	18
<i>Cylon Atheniensis</i>	494
<i>Cyllyrij Syracusarum serui</i>	678
<i>Cynurij populus</i>	756
<i>Cynesij populus</i>	162
<i>Cynipis fertilitas</i>	162
<i>Cynocephali ubi</i>	450
<i>Cinthij populus</i>	743
<i>Cyprj uersus Homeri</i>	209
<i>Cyprus à quo primus capta</i>	254
<i>Cyprus tributaria facta ab Amasi</i>	<i>ibidem</i>
<i>Cyprus insula</i>	482
<i>Cypriorum defectio à Medis</i>	517
<i>Cyprj clauis</i>	519
<i>Cypriorum oratio ad Iones</i>	520
<i>Cyprj in seruitutem redacti</i>	523
<i>Cypselus Ectionis filius</i>	11
<i>Cypselus Periantri pater</i>	508
<i>Cypselus unde appellatus</i>	<i>ibidem</i>
<i>Cypsela quid</i>	<i>ibidem</i>
<i>Cyrenaeorum deditio</i>	262
<i>Cyrena urbs</i>	315
<i>Cyrenæi populus</i>	451
<i>Cyrenaeorum pugna cum Aegyptijs</i>	434
<i>Cyrenaeorum 7000 à Pœnis caesi</i>	435
<i>Cyrenensium sœminarum superstitio</i>	447
<i>Cyrenaica regionis fœcunditas</i>	453
<i>Cyres fluxus</i>	379

Cyrmiana, aliàs Scyrmiada, Thraces	400
Cyranis insula ubi	458
Cyrenensium distributio	435
Cyrus Cambysis filius	29.72
Cyri & Cræsi pugna in regione Pteria	50
Cyri fœdus cum Babylonijs	51
Cyri nobile stratagema	53
Cyrus seipsum cognoscere incipit	79
Cyri mater Astyages	62.73.
Cyrus infans morti destinatus clàm nutritur	73.76
Cyri nutritius pater Mitrdates	74
Cyrus rex puerorum eligitur	77
Cyrus à magis regnasse dicitur	82
Cyrus à cane educatus fertur	84
Cyrus Assyrijs bellum infert	117
Cyrus in Babylonem exercitum ducit	123
Cyrus Gyndem fluvium ulciscitur	124
Cyrus in Massagetæ expeditionē parat	132.135
Cyri somnium & eiusdem interpretatio	137
Cyri casus in pugna contra Massagetæ	7
Cythera insula ubi	712.54
Cytisorus	701
Cyzicus urbs ubi	540

D

D Adica populus	315
Dai Persarum genus	86
Damas Siritanus Samyris filius	590
Damasthymus Candaulis filius	648
Damasci	

I N D E X.

<i>Damasithymus Calyndensium rex</i>	763
<i>Damia & Auxesia simulacra</i>	500
<i>Danaus & Lynceus Chemmitani</i>	193
<i>Daphna Pelusia</i>	159.203
<i>Daphnis Abydenus</i>	423
<i>Darius Histaspis filius</i>	464.10.137.301
<i>Darij regis auaritia</i>	123
<i>Darij regis statua</i>	204
<i>Darij ad monarchiam exhortatio</i>	309
<i>Darius quo machinamento imperio Persarum potitur</i>	312
<i>Darius rex Persarum declaratur</i>	ibidem
<i>Darij matrimonia</i>	313.600
<i>Darius institutor</i>	314
<i>Darij thesaurus & annuum tributum</i>	317
<i>Darius Cambyxis satelles</i>	342
<i>Darius Babylonem obsidione cingit</i>	348
<i>Darij elogium celebre de Zopyro</i>	ibidem
<i>Darij expeditio in Scythas</i>	354
<i>Darius Indos subegit</i>	376
<i>Darius quas urbes in Scythia condiderit</i>	415
<i>Darij crudele factum</i>	397
<i>Darij moneta</i>	439
<i>Darius quid Græcis significet</i>	575
<i>Darij liberi de imperio disceptantes</i>	599
<i>Darij obitus</i>	600
<i>Darianus exercitus aduersus Scythas</i>	615
<i>Darij legati in puteum coniiciuntur</i>	664
<i>Darij uxor & duo filij</i>	714
nn 3	<i>Dard</i>

<i>Dardanei populus</i>	124
<i>Dardanus urbs ubi</i>	627
<i>Dardanus urbs capitur</i>	522
<i>Darita populus</i>	316
<i>Dasis urbs</i>	271
<i>Datis Medus natione</i>	573
<i>Datis oratio ad Delios</i>	574
<i>Daurises Persarum dux in seruitutem redactus</i>	523
<i>Decima Ioui necessario redduntur</i>	60
<i>Deiphonus uates</i>	853
<i>Decelensium immunitas uel ligalium</i>	841
<i>Delia puella sacra</i>	370
<i>Delij sacri</i>	570
<i>Delos tremuit</i>	<i>ibidem</i>
<i>Delius Thebanorum</i>	585
<i>Delus insula à Pisistrato expiatur</i>	40
<i>Delphici oraculi responsum</i>	30
<i>Delphorum fuga</i>	739
<i>Delphorum indigena heroës</i>	640
<i>Delubra à quibus dijs primum consecrata</i>	144
<i>Delta Nili</i>	149. 151
<i>Demaratus Spartiatarum rex</i>	756
<i>Demarati nomen</i>	556
<i>Demarati eulogium</i>	560
<i>Demarati stratagema</i>	719
<i>Demarati pugillares</i>	722
<i>Demon maximus Aegyptiorum</i>	166
<i>Democides Crotoniensis medicus</i>	332
<i>Democ</i>	

<i>Democedes splendidis muneribus donatur</i>	338
<i>Democedis in medicina profectus</i>	336
<i>Democides explorator in Graciã mittitur</i>	339
<i>Democidis nuptia</i>	240
<i>Demonax Mantineus</i>	436
<i>Demophilus Diadromes</i>	713
<i>Dentes ex uno osse</i>	847
<i>Deorum oracula apud Aegyptios</i>	189
<i>Deorum acres vindicta</i>	456.774
<i>Depositi reddendi argumentum</i>	570
<i>Derussai Persarum genus</i>	86
<i>Dersei Thracia populus</i>	654
<i>Detraçtio importunißima res</i>	608
<i>Diane oraculum apud Aegyptios</i>	189
<i>Diana templum ubi maximum</i>	227.239
<i>Diana & Apollinis parentes</i>	240
<i>Diana Aegyptijs Bubastis dicta</i>	ibid.
<i>Diana pulvinar</i>	285
<i>Diana regia sacra</i>	370
<i>Diana ara ubi</i>	398
<i>Diana templum</i>	391
<i>Diacælenia</i>	577
<i>Diaçlorides Cranonim</i>	590
<i>Dicai diuination</i>	751
<i>Dicaa urbs Græca</i>	654
<i>Dictynes delubrum</i>	292
<i>Dictyes ubi gignantur</i>	450
<i>Dies repente nox facta Lydorum Medorumq;</i> <i>bello</i>	48.71

Diei natalis observatio ab Aegyptijs	188
Diei in horas distributio à quibus facta	204
Dienecei Spartani præstantia	715
Dioces Phraortis filius	67.
Diocem Medi sibi iudicem constituunt	ibid.
Dioces Medorum rex declaratur	69
Dioci regia à Medis edificatur	ibidem
Dioces in exercenda iustitia incorruptus	69
Dioci defuncto Phraortes in regno succedit	70
Dionysius Aegyptijs Osiris dictus	231
Dionysius Vrotale Arabibus appellatur	249
Dionysij educatio	324
Dionysij Phocensis oratio ad Iones	531
Dionysiosophanes Ephesus	847
Dion urbs ubi	617
Dipaenses populus	810
Dithyramborum primus autor quis fuerit	15
Dithyrambus Harmatideus	716
Diues quis dicatur	22
Dobera populus	462
Doberes populus ubi	655
Dodona	175
Dodonaa columba	ibidem
Dolonci Thraces	541
Dores Asia populus à Cræso subacti	7.18.500
Dorica gens	35.97.99.113
Dorico genere excellentes	34
Dorus Hellenis filius,	ibidem
Dorum demigratio	ibidem
	Dorien

Dorienſium ſacra	97
Doria necis cauſa	479
Dorum in Atticum expeditiones	497
Doricum ueſtimentum	503
Dorienſium principum origo	591
Dores unde propagati	646
Dorienſium ciuitates	756
Doriſcus Thracie littus 618. & ingeſ capus 635	
Doris Anaxandrides	680
Dolus Megafidi filius Matienorum dux	640
Dropici Perſarum genus	86
Dryopes populus	737.756
Drymos urbs	737
Duodecim deorum delubra inſtituiſſe Aegyp- ptios	144
Duodecim deorum ara ubi	146
Dyamanates	493
Dyma ubi	98
Dyras fluminis ubi	703
Dysenteria in Xerxiano exercitu	780
Dyſorus mons ubi	464

E

E Benum ubi naſcatur	326
Echatana quid	68.101
Echinadum inſularum mare ubi	148
Echemmis inſula	239
Echenus Eropi filius Hyllum interemit	813
Echines genus murum apud Afros	450
Eclipſis ſolis.	614

Eetion Cypseli pater	11
Eetion Echecrates	507
Eetioni oraculum redditur	ibidem
Effigies argentea pistrinis Cræsi	32
Elon urbs supra Strymonem	619.655
Elbo insula	228
Elatea oppidum	738
Electrum ubi	326
Elephantina urbs	153.250
Elephantes Arthiopia	325
Eleusij inuaduntur	496
Eleusina Cereris templum	833.854
Elorus fluvius	678
Enagees qui dicantur	494
Enarees thelie morbi curatores apud Scythas	72
Enarees androgyni	386
Enipens Theßalia fluvius	662
Epaphi boues	165
Epaphus Aegyptiorum lingua apu dicitur	238
Epaphi figura	272
Epaphus e uacca genitus	ibidem
Epidaurij	99.756
Epigrammata Spartiatarum	716
Ephesus	96.147
Ephesis à Cræso bellum infertur	17
Ephesij obsessi Cræso urbem Diana donauerunt	ibidem
Epinum oppidum	419
EpiZeli	

<i>Epixeli prodigiosa cacitas</i>	585
<i>Equi colubros uorant</i>	51
<i>Equi camelos reformidant</i>	53
<i>Equorum & canum numerus regis Babylonia</i>	

126

<i>Equi à Meſſagetis ſoli immolantur</i>	141
<i>Equorum fluuiialium natura</i>	184
<i>Equi ſylueſtres candidi</i>	380
<i>Eque Olympica uictrices</i>	377
<i>Equa leporem enixa</i>	634
<i>Equarum iuba pro criſtis quibus</i>	639
<i>Eque Theſſalia omnium optima</i>	701
<i>Eraſinus fluuius</i>	563
<i>Eretria capta, direpta, incenſa</i>	576
<i>Eretrienses populus</i>	769
<i>Erechtheios templum in ara Athenien.</i>	747
<i>Ereſione Homeri</i>	889
<i>Eridanus fluuius ubi</i>	326
<i>Erizo Arceſilai uxor</i>	435
<i>Erochus oppidum</i>	738
<i>Europhantus Parienſis</i>	423
<i>Erythraa inſula</i>	26.205
<i>Erythrai populus</i>	529
<i>Erythraorum cum Chyſi bellum</i>	13
<i>Erythya inſula</i>	227
<i>Erix regio Heraclidarum</i>	478
<i>Etearchus Ammoniorum rex</i>	161
<i>Etearchi regis ſermo de Nili ortu</i>	161
<i>Etearchus Oaxi rex</i>	431
<i>Eteſia</i>	

Etesia uēti causa inflationis Nili fluminis	154
Eualcides Eretriorum dux	516
Euagoras Lagonis	577
Euboicum pondus	314
Euboica plebs uenundata	679
Euboij populus ubi	ibidem
Euclides & Cleander Hippocratis filij	677
Euelthon	436
Euhesperides ubi	440. 454
Euenetus Lacedemoniorum dux	689
Euenius uates excecatus	852
Euphrates in rubrum mare ex Armenijs decurrit	118
Euphratis ductus atq; anfractus	121
Euphrates Armeniā à Sicilia disternit	484
Euphorbus, Philagrus proditores	576
Eupalinus Megarensis	293
Eunuchi in pretio habiti	773
Euripidis opinio de Nili incremento	154
Euristhai genus	476
Eurimachus à Plataensibus interficitur	718
Europa Agenoris Phœnicum regis filia	4
Europa à Grecis rapitur	ibid.
Europa filij Sarpedo & Minoë	114
Europa extrema	325. 376
Europa ubi & unde dicta	376
Europa laudes	601
Europei Macedonum accola	640
Euryleon obtruncatur	480
Eurysthe	

Eurysthenis familia	558
Eurysthenes unde dictus	ibidem
Eurydame Leutychidis uxor	568
Eurybates Aeginetarum dux	572
Eurypus	589
Eurytus & Aristodemus	716
Eurybiades Euryclida	724.742
Euxinum mare	6.47
Euxinus pontus	377
Exampaus locus ubi	395
Exampai alienum	ibidem
Exercitu donari apud Persas eximium	861
Exitus rerum inspiciendus	24
Experimenti compendia	606
Expiandi ritus apud Lydos idem qui apud Gracos	24

F

F Abis Aegyptij abstinent	165
Fames mira	866
Famis discutienda inuentum à Lydis	65
Fanum Iouis Beli apud Babylonem	118
Fanum Thebani Iouis	119
Fanum Protei regis Aegyptiorum	206
Fanum Dianæ ubi maximum	227
Fanum Latonæ ubi	239
Fatis frustra obsistitur	396
Fax Vulcani apud Gracos	769
Fecles proles amantissima	182
Felium sepultura ubi	ibidem

Ferre.

<i>Ferri compactionē qui primus excogitarit</i>	248
<i>Fera Aegyptijs sacra</i>	181
<i>Ferarum cura apud Aegyptios</i>	181
<i>Ferarum interfector apud Aegyptios morte multatur</i>	179
<i>Festum Theophania</i>	32
<i>Fides Arabum constantissima</i>	258
<i>Filiorum Iouis cognomina</i>	491
<i>Flammæ à Iunonis simulacro</i>	566
<i>Fluminum ueneratio apud Persas</i>	93
<i>Fœderis incendi ritus apud Medos et Lydos</i>	49
<i>Fœmina jemsuipera</i>	538
<i>Fœmina uirili uirtute</i>	764
<i>Fœmina agrestes ubi</i>	448
<i>Fontes Meandri ubi</i>	619
<i>Fontis mirum</i>	269
<i>Fons amarus</i>	380.395
<i>Fons Apollinis</i>	434
<i>Fons solis ubi</i>	445
<i>Formica India, Græcia</i>	320
<i>Formæ in Xerxe dignitas</i>	698
<i>Fortunatus quis sit</i>	23
<i>Fortuna circus semper eosdem fortunatos esse non finit</i>	135
<i>Frigoris mira uis ubi</i>	367
<i>Fructus arborum ebrios reddens</i>	133
<i>Fulgura & tonitrua in Xerxianum exercitum ingruunt</i>	627
<i>Funerum lustratio apud Scythas</i>	590
<i>Furis apud Aegyptiū callidissimū cōmentū</i>	215

Faſtuaria pugna apud Aegyptios 181

G

G*Ades ubi* 357

Gaſon 855

Galaica olim, nunc Briantica 654

Galipsus urbs Graeca 659

Gamori Syracuſani appellati 678

Gandarj populus 315

Garamantes populus 442.449

Gargaphius fons 812.829

Gauanes Aëropus & Perdiccas fratres 790

Gebeleixes demon Getarum 401

Gela oppidum à Lindijs conditum 677

Gelonus Hercules filius 280.359

Gelonus urbs 407

Geloni populus *ibidem*

Gelonorum regio, mores, uiclus *ibidem*

Geloni agricultura operam nauant *ibid.*

Gelon Dinomenis filius 672

Gelon Syracuſana urbe potitur 679

Gelonis magna imperandi libido 682

Geometria ortus ab Aegyptijs 203

Gephyrei populus 428

Gergitha ab Hymea capiuntur 515

Germani Perſarum genus 86

Gerrus fluminis & locus 364.380.382

Gerra Perſica 835

Geryonis uacca 357

Geta 412

Gigo

Gigonus oppidum ubi	659
Gillus Tarentinus	341
Gindanes populus	442
Gindanarum mulierum fimbria	ibid.
Glauci Chij inuentam	17
Glauci Epicydidis aquitas	569
Glauci stirps extrita	ibid.
Glaucus caprarius	882
Glisantem Thermodon interfuit	825
Gnomonis & poli inuentio ab Aegypt.	204
Gobryes Dary filius Syrorum dux	640
Gobryas Persa	300
Gonus urbs ubi	661.690
Gorgonis caput	193
Gorgo Cleomenis filia	481
Gorgus Salaminiorum rex	517
Gorgus ad Medos transfugit	ibidem
Gratiarum collis nemoribus frequens	4.13
Gracorum bellorum initia	3
Graci imperium Priami euerterunt	4
Graci ante Cræsi imperium liberi	7
Gracorum oracula	29
Graci eadem semper lingua usi	35
Græce gentis laudes	37.649
Gracorum Athenienses sapientissimi	36
Graci Ionum nomen refugerunt	97
Gracorum festiuitatum nomina	100
Gracorum negotiationes	102
Gracorum literæ & scriptura	164
Graci	

<i>Graci ab Aegyptijs pleraq; sumpſere</i>	173
<i>Gracorum dij</i>	231
<i>Gracum fanum apud Aegyptios</i>	252
<i>Græcanicorum operum tria maxima apud Sa mos</i>	293
<i>Gracorum natalitia</i>	468
<i>Gracorum litera ex Phœnicibus</i>	487
<i>Gracorum imbecillitas in bello ineundo</i>	605
<i>Gracorum inſurandum</i>	663
<i>Gracorum de conſpirando contra Barbaros conſilium</i>	801
<i>Gracorum ſpeculatores à Xerx. capiuntur ibid.</i>	
<i>Gracorum Perſam opperientiũ catalogus</i>	702
<i>Gracorum in bellando uirtus</i>	715
<i>Gracorum mores</i>	720
<i>Gracorum claſſes aduerſus Xerxem</i>	722
<i>Gracorum claſſica uictoria</i>	727
<i>Gracorum de inſequendo Perſa cõſultatio</i>	775
<i>Gracorum ad Plateas exercitus ſumma</i>	816
<i>Gracorum prada è Perſarum clade</i>	845
<i>Gracorum ſepultura</i>	847
<i>Gripus Thera inſula rex</i>	429
<i>Grũum pelles in locum clypeorum</i>	639.640
<i>Grumi grandes ſalis in montibus</i>	704
<i>Gryphes ubi</i>	326
<i>Grues Scythica ubi hybernent</i>	155
<i>Grynia Aeolia ciuitas</i>	100
<i>Gygama Pœni ubi</i>	440
<i>Gyges Daſcyli filius</i>	7
••	Gyge

Gyges Candaulē interempto uxore eius & re-
gno potitur 10

Gygis atnepos de Candaulis morte pœnas de-
dit ibid.

Gygis donaria Delphis consecrata 14

Gyges barbarorum primus apud Delphos mu-
nera posuit ibid.

Gygis tribunal ibidem

Gyges Mileto & Smyrne arma intulit ibid.

Gyges Colophonem cepit ibidem

Gygis crimen Cræsus luit 61

Gyges Heraclicidarum satelles ibidem

Gygeus lacus proximus Halyattis sepulcro 64

Gygea Alex. andri soror 469

Gygea Amyntæ filia 791

Gymnici certaminis institutio 193

Gyndus fluminis ortus 124.485

Gyndis fluij riuuli 124

H

Hagetorides Antagora filius 843

Halicarnassus ciuitas 98.252

Haliacmon fluminis 661

Haliæones populus ubi 363

Halys amnis 7.18.47.71.89.484

Halys amnis in mare Euxinum uoluitur 7

Halys amnis Medicum imperium & Lydum
distinguit 47

Halyattes successor Sadyatti 12

Halyattis bellum cum Cyaxare & Medis 12

Halya

<i>Halyattes Smyrnam capit</i>	<i>ibid.</i> 12
<i>Halyattes ad tiliarum fistularumq; cantum in expeditionem procedebat</i>	<i>ibid.</i>
<i>Halyattes paternum bellum administrat</i>	<i>ibi.</i>
<i>Halyattis cum Milesijs fœdus</i>	15
<i>Halyattis regnum & mors</i>	17
<i>Halyatte defuncto Cræsus i regno succedit</i>	<i>ibi.</i>
<i>Halyattis dona Delphis consecrata</i>	17. 65
<i>Halyattes fugientes Scythas recepit</i>	47
<i>Halyattis uxores Caira & Iade</i>	63
<i>Halyattis sepulchrum apud Lydos</i>	64
<i>Hamafus rex Cyro confœderatus</i>	51
<i>Hamilcar Carthaginiensium rex</i>	685
<i>Hamilcaris genus & mors</i>	686
<i>Harmamithes Perfici equitatus præfectus</i>	644
<i>Harmocydis oratio ad Phocenses</i>	808
<i>Harpagus Medus</i>	52
<i>Harpagus Astyagis familiaris</i>	73
<i>Harpagi coram Astyage expurgatio</i>	80
<i>Harpagi filium Astyages mactat</i>	80
<i>Harpagus proprium filium comest.</i>	81. 107
<i>Harpagi ad Cyrum litera intra lepore recondita</i>	85
<i>Harpagus exercitui Astyagis contra Cyrum præficitur</i>	87
<i>Harpagus Ionia subacta, in Caras exercitum traduxit</i>	112
<i>Harpagus Cyrum in potestatem regni inuexit</i>	107

Harpagus inferiorem Asiam subigit	II7
Harpagus Persa	540
Harpagus in Mazariis defunctis locum sufficitur	107
Hebes testera	855
Hebrus fluvius ubi	311.635
Hecataeus historiographus	230
Hecataeus Egesandri	521
Hecataei Egesandri sermones	395
Hector successor Troiani regni	211
Hedoni Thracia populus	654
Hedonorum novem uia	656
Hegesicles Spartiatarum tyrannus	41
Hegesipy la Miltiadis uxor	544
Hegesistratus tyrannus	511
Hegesistratus Telliaacus aruspex	821
Hegesistrati interitus	636
Helena ab Alexandro raptus	7.206.207
Helena Menelao redditur	5
Helena templum	555
Heleus uaticinus	337
Helcus Agai Peloponnesius	590
Helice ubi	98
Heliopolis solis urbs	178
Heliopolitani Aegyptiorum solertissimi	11.185
Heliorum certamen	242
Helis Aetolorum ciuitas	756
Hellepontii populus	314
Hellepontus	397
Belle	

<i>Helleſponti pons</i>	621
<i>Helleſponto Xerxes compedes inijcit</i>	622
<i>Helleſpontum Xerxes muneribus donat</i>	581
<i>Helleſpontias, uentus ſubſolanus</i>	568
<i>Helles filia Athamantis ſepulcrum</i>	635
<i>Hemus</i>	378
<i>Heneti populus</i>	104. 459
<i>Heraclide Sardinum reges</i>	7
<i>Heracidarum genus</i>	<i>ibidem</i>
<i>Heracidarum imperium quot annorum</i>	<i>ibid.</i>
<i>Heracidarum ultio in atnepotem Gygis</i>	12
<i>Heracledes Ibanoleus</i>	524
<i>Hercules unus è x 11. dijs</i>	168
<i>Herculis parentes ab Agyptijs oriundi</i>	169
<i>Hercules uetuſtus deus</i>	<i>ibidem</i>
<i>Herculis cippi ubi</i>	169. 162
<i>Herculis templum ubi</i>	170. 206. 490. 580. 584
<i>Hercules geminus</i>	170
<i>Heculis fabula</i>	<i>ibidem</i>
<i>Herculis oraculũ apud Aegyptios</i>	189
<i>Herculis columna ubi</i>	357
<i>Herculis tres filij</i>	358
<i>Hercules Scytharum deus</i>	382
<i>Herculis uestigium ubi</i>	396
<i>Herculis ara ubi</i>	391
<i>Hercules ab Iaſone dereliectus</i>	699
<i>Hermus fluuius</i>	47. 515. 874
<i>Hermus fluuius iuxta Phociam urbem in mare effunditur</i>	52

<i>Hermotybies Aegyptij</i>	245
<i>Hermotybiorum Aegyptiorum plaga</i>	245
<i>Hermophantus</i>	515
<i>Hermippus</i>	528
<i>Herma ubi</i>	694
<i>Hermionenses Dryopes sunt</i>	742
<i>Hermiona Dryopum ciuitas</i>	756
<i>Hermotimus eunuclus Pedasensis genere</i>	772
<i>Hermesus sinus</i>	872
<i>Herodoti peregrinatio</i>	142.157.169
<i>Herodoti sententia de incremento Nili</i>	155
<i>Herodoti de origine oraculorum sententia</i>	177
<i>Herodoti de raptu Helena sententia</i>	211
<i>Herodotus Basilidis filius</i>	789
<i>Hephaestenses, populus</i>	598
<i>Hesiodus & Homerus deorum opifices</i>	176
<i>Hexapolis olim Pentapolis dicta</i>	97
<i>Hillus Herculis filius</i>	704
<i>Hiperocha</i>	371
<i>Hipparchi insomnium</i>	486
<i>Hipparchi interfectores</i>	ibid.
<i>Hippias tyrannus Atheniensium</i>	488
<i>Hippias Pisistrati filius</i>	577
<i>Hippia somnium</i>	572
<i>Hippia dens tussiendo excussus</i>	579
<i>Hippoclidis Tisandri filius</i>	190
<i>Hippoclidis proci praestantia</i>	595
<i>Hippoclus Lampfacenus</i>	423
<i>Hippocrati portentum ingens uisum</i>	36
<i>Hipp</i>	

<i>Hippocrates pater Pisistrati</i>	428
<i>Hippocrates Gela tyrannus</i>	537
<i>Hippocratis Patarae mors</i>	678
<i>Hippophora naves quæ</i>	548
<i>Hippotoxota quid</i>	829
<i>Hirci coitus cum muliere</i>	171
<i>Hirus mons ubi</i>	32
<i>Histiæ Milesius</i>	423. 460
<i>Histiæ ad Scythas oratio</i>	'bid.
<i>Histiæ callida oratio ad Darium</i>	519
<i>Histiæ à Chys in uincula conijcitur</i>	527
<i>Histiæ literæ produntur</i>	528
<i>Histiæ vulnus</i>	i bid.
<i>Histiæ capitur, & in crucem tollitur</i>	539
<i>Histiæ Tymnis filius</i>	648
<i>Histiæ ora super Artemisium</i>	391
<i>Histiæ urbs capitur</i>	733
<i>Hoarus fluvius ubi</i>	416
<i>Homerus & Hesiodus deorum opifices</i>	175
<i>Homerus de raptu Helenæ</i>	208
<i>Homeri Epigoni</i>	369
<i>Homerica profæctionis comentarij</i>	873
<i>Homeri cecitas</i>	ibid.
<i>Homeri epigramma pro Mida Phrygum re-</i> <i>ge</i>	877
<i>Homeri nomen unde</i>	878
<i>Homeri minor Ilias</i>	873
<i>Homeri Phocæis</i>	879
<i>Homerus apud Chium</i>	883

<i>Homeri Cecropis, Batrachomyomachia, Epici- cicides</i>	<i>ibidem</i>
<i>Homeri uxor & filia</i>	884
<i>Homeri catrinus</i>	888
<i>Homeri Erefione</i>	889
<i>Homeri mors & sepulcrum</i>	890
<i>Homèrici sepulcri inscriptio</i>	<i>ibidem</i>
<i>Homerus Aeolicus</i>	<i>ibidem</i>
<i>Homeri atas</i>	892
<i>Homini fatius mori quàm uiuere</i>	21
<i>Hominis calamitosa conditio</i>	22
<i>Hominis prima & naturalis uox</i>	143
<i>Homo fato functus ubi per latitiam terræ de- mandetur</i>	458
<i>Homines in fortuitorum arbitrio & non con- trà</i>	630
<i>Hoples Iouis filius</i>	491
<i>Hora diei à quibus inuenta sint</i>	204
<i>Horti Mida Gordij</i>	723
<i>Hostia Pythio à Cræse consecrata</i>	31
<i>Hotassus Artachai filius Assyriorum dux</i>	637
<i>Humana uita anni LXX.</i>	21
<i>Humana uita breuitas & calamitas</i>	628
<i>Hyampolis urbs</i>	738
<i>Hyampens uertex</i>	740
<i>Hyacinthia Lacedamoniorum solennia</i>	801
<i>Hybla urbs</i>	678
<i>Hydarnes Persa</i>	301
<i>Hydarnes Hydarnis filius Persarum dux</i>	642
<i>Hydr-</i>	

<i>Hydras regio</i>	529
<i>Hyela ager Oenotriae</i>	111
<i>Hyena ubi nascantur</i>	450
<i>Hygennenses populus</i>	314
<i>Hylaea locus</i>	358.391
<i>Hyllea</i>	382
<i>Hyllus interimitur</i>	813
<i>Hymees Persa</i>	523
<i>Hymea obitus</i>	525
<i>Hymessus</i>	595
<i>Hymni deorum ab Homero conscripti</i>	875
<i>Hyppachi iam Cilices appellati</i>	645
<i>Hypacyris Scythiae fluvius</i>	382
<i>Hypanis fluvius impotabilis</i>	363.378.395
<i>Hyperanthes & Abrocomes Darij filij</i>	714
<i>Hyperborei ubi</i>	361
<i>Hyperboreorum sacra</i>	269
<i>Hyppoleo promontorium</i>	381
<i>Hyrani populus ubi</i>	327
<i>Hyrgis fluvius</i>	382
<i>Hyria urbs à quibus condita</i>	587
<i>Hysies populus ubi</i>	496
<i>Hystaspes Arsamenis filius</i>	137
<i>Hytaspes Darij filius</i>	638
<i>Hystrices ubi gignantur</i>	37

I

I Admon Samius	224
I alissus ubi	28.404
I apygia	341
oo s Iapyg	

<i>Etesia uēti causa inflationis Nili fluminis</i>	154
<i>Eualcides Eretriorum dux</i>	516
<i>Euagoras Lagonis</i>	577
<i>Euboicum pondus</i>	314
<i>Euboica plebs uenundata</i>	679
<i>Euboy populus ubi</i>	ibidem
<i>Euclides & Cleander Hippocratis filij</i>	677
<i>Euelthon</i>	436
<i>Euhesperides ubi</i>	440. 454
<i>Euenetus Lacedemoniorum dux</i>	689
<i>Euenius uates excacatus</i>	852
<i>Euphrates in rubrum mare ex Armenijs decurrit</i>	118
<i>Euphratis ductus atq; anfractus</i>	121
<i>Euphrates Armeniā à Sicilia disternit</i>	484
<i>Euphorbus, Philagrus proditores</i>	576
<i>Eupalinus Megarensis</i>	293
<i>Eunuchi in pretio habiti</i>	773
<i>Euripidis opinio de Nili incremento</i>	154
<i>Euristhai genus</i>	476
<i>Eurimachus à Plataensibus interficitur</i>	718
<i>Europa Agenoris Phœnicum regis filia</i>	4
<i>Europa à Græcis rapitur</i>	ibid.
<i>Europa filij Sarpedo & Minoë</i>	114
<i>Europa extrema</i>	325. 376
<i>Europa ubi & unde dicta</i>	376
<i>Europa laudes</i>	601
<i>Europei Macedonum accola</i>	640
<i>Euryleon obtruncatur</i>	480
	<i>Eurysthe</i>

<i>Eurysthenis familia</i>	558
<i>Eurysthenes unde dictus</i>	<i>ibidem</i>
<i>Eurydame Leutychidis uxor</i>	562
<i>Eurybates Aeginetarum dux</i>	572
<i>Eurypus</i>	589
<i>Eurytus & Aristodemus</i>	716
<i>Eurybiades Euryclida</i>	724.742
<i>Euxinum mare</i>	6.47
<i>Euxinus pontus</i>	377
<i>Exampaus locus ubi</i>	395
<i>Exampai ahenum</i>	<i>ibidem</i>
<i>Exercitu donari apud Persas eximium</i>	861
<i>Exitus rerum inspiciendus</i>	24
<i>Experimenti compendia</i>	606
<i>Expiandi ritus apud Lydos idem qui apud Gracos</i>	24

F

F <i>Abis Aegyptij abstinent</i>	165
<i>Fames mira</i>	866
<i>Famis discutienda inuentum à Lydis</i>	65
<i>Fanum Iouis Beli apud Babylonem</i>	118
<i>Fanum Thebani Iouis</i>	119
<i>Fanum Protei regis Aegyptiorum</i>	206
<i>Fanum Dianæ ubi maximum</i>	227
<i>Fanum Latonæ ubi</i>	239
<i>Fatis frustra obfistitur</i>	396
<i>Fax Vulcani apud Gracos</i>	769
<i>Felles prolis amantissima</i>	182
<i>Felium sepultura ubi</i>	<i>ibidem</i>

FERRI.

<i>Ferri compactionē quis primus excogitarit</i>	248
<i>Fera Aegyptijs sacra</i>	181
<i>Ferarum cura apud Aegyptios</i>	181
<i>Ferarum interfector apud Aegyptios morte multatur</i>	179
<i>Festum Theophania</i>	32
<i>Fides Arabum constantissima</i>	258
<i>Filiorum Iouis cognomina</i>	491
<i>Flamma è Iunonis simulacro</i>	566
<i>Fluminum ueneratio apud Persas</i>	93
<i>Fœderis ineundi ritus apud Medos et Lydos</i>	49
<i>Fœmina seminipera</i>	538
<i>Fœmina uirili uirtute</i>	764
<i>Fœmina agrestes ubi</i>	448
<i>Fontes Maandri ubi</i>	619
<i>Fontis mirum</i>	269
<i>Fons amarus</i>	380.395
<i>Fons Apollinis</i>	434
<i>Fons solis ubi</i>	445
<i>Formica India, Græcia</i>	320
<i>Forma in Xerxe dignitas</i>	698
<i>Fortunatus quis sit</i>	23
<i>Fortuna circus semper eosdem fortunatos esse non finit</i>	135
<i>Frigoris mira uis ubi</i>	367
<i>Fructus arborum ebrios reddens</i>	133
<i>Fulgura & tonitrua in Xerxianum exercitum ingruunt</i>	617
<i>Funerum lustratio apud Scythas</i>	590
<i>Furis apud Aegyptiā callidissimū cōmentū</i>	215

Fastuaria pugna apud Aegyptios 181

G

G Ades ubi	357
G afon	855
Galaica olim, nunc Briantica	654
Galipsus urbs Græca	659
Gamori Syracusani appellati	678
Gandarj populus	315
Garamantes populus	442.449
Gargaphius fons	812.829
Gauanes Aëropus & Perdiccas fratres	790
Gebeleixes damon Getarum	401
Gela oppidum à Lindijs conditum	677
Gelonus Hercules filius	280.359
Gelonus urbs	407
Geloni populus	ibidem
Gelonorum regio, mores, uiculus	ibidem
Geloni agricultura operam nauant	ibid.
Gelon Dinomenis filius	672
Gelon Syracusana urbe potitur	679
Gelonis magna imperandi libido	682
Geometria ortus ab Aegyptijs	203
Gephyrei populus	408
Gergitha ab Hymea capiuntur	515
Germani Persarum genus	86
Gerrus fluius & locus	364.380.382
Gerra Persica	835
Geryonis uacca	357
Geta	412
	Gigo

Gigonus oppidum ubi	659
Gillus Tarentinus	341
Gindanes populus	442
Gindunarum mulierum fimbria	ibid.
Glauci Chij inuentum	17
Glauci Epicydidis equitas	569
Glauci stirps extrita	ibid.
Glaucus caprarius	882
Glisantem Thermodon interfuit	825
Gnomonis & poli inuentio ab Aegypt.	204
Gobryes Darij filius Syrorum dux	640
Gobryas Persa	300
Gonus urbs ubi	661.690
Gorgonis caput	193
Gorgo Cleomenis filia	485
Gorgus Salaminiorum rex	517
Gorgus ad Medos transfugit	ibidem
Gratiarum collis nemoribus frequens	4.13
Gracorum bellorum initia	3
Graci imperium Priami euerterunt	4
Graci ante Cræsi imperium liberi	7
Gracorum oracula	29
Graci eadem semper lingua usi	35
Græce gentis laudes	37.649
Gracorum Athenienses sapientissimi	36
Graci Ionum nomen refugerunt	97
Gracorum festiuitatum nomina	100
Gracorum negotiationes	102
Gracorum literæ & scriptura	164
	Graci

Graci ab Aegyptijs pleraq; sumpserunt	173
Gracorum dñ	231
Gracum fanum apud Aegyptios	252
Gracanicorum operum tria maxima apud Sa- mos	293
Gracorum natalitia	468
Gracorum litera ex Phœnicibus	487
Gracorum imbecillitas in bello ineundo	605
Gracorum iusiurandum	663
Gracorum de conspirando contra Barbaros consilium	801
Gracorum speculatores à Xerx. capiuntur ibid.	
Gracorum Persarum opperientium catalogus	702
Gracorum in bellando uirtus	715
Gracorum mores	720
Gracorum classes aduersus Xerxem	722
Gracorum classica uictoria	727
Gracorum de insequendo Persa cōsultatio	775
Gracorum ad Plateas exercitus summa	816
Gracorum prada è Persarum clade	845
Gracorum sepultura	847
Gripus Thera insula rex	429
Grum pelles in locum clypeorum	639.640
Grumi grandes salis in montibus	704
Gryphes ubi	326
Grues Scythica ubi hybernent	155
Grynia Aeolia ciuitas	100
Gygamae Pœni ubi	440
Gyges Dascyli filius	7
•••	Gyge

Gyges Candaule interempto uxore eius & re-	
gno potitur	10
Gygis atnepos de Candaulis morte penas de-	
dit	ibid.
Gygis donaria Delphis consecrata	14
Gyges barbarorum primus apud Delphos mus-	
nera posuit	ibid.
Gygis tribunal	ibidem
Gyges Mileto & Smyrne arma intulit	ibid.
Gyges Colophonem cepit	ibidem
Gygis crimen Cræsus luit	61
Gyges Heraclidarum satelles	ibidem
Gygeus lacus proximus Halyattis sepulcro	64
Gygea Alex. indri soror	469
Gygea Amyntæ filia	791
Gymnici certaminis institutio	193
Gyndus fluminis ortus	124. 485
Gyndis fluuij riuuli	124

H

H agetorides Antagora filius	843
Halicarnassus ciuitas	98. 252
Haliacmon fluminis	661
Haliæones populus ubi	363
Halys amnis	7. 18. 47. 71. 89. 484
Halys amnis in mare Euxinum uoluitur	7
Halys amnis Medicum imperium & Lydum	
disternat	47
Halyattes successor Sadyatti	12
Halyattis bellum cum Cyaxare & Medis	12
Halya	

<i>Halyattes Smyrnam capit</i>	<i>ibid.</i> 12
<i>Halyattes ad tibiaram fistularumq; cantum in expeditionem procedebat</i>	<i>ibid.</i>
<i>Halyattes paternum bellum administrat</i>	<i>ibi.</i>
<i>Halyattis cum Milesijs fœdus</i>	15
<i>Halyattis regnum & mors</i>	17
<i>Halyatte defuncto Crœsus i regno succedit</i>	<i>ibi.</i>
<i>Halyattis dona Delphi consecrata</i>	17. 65
<i>Halyattes fugientes Scythas recepit</i>	47
<i>Halyattis uxores Caira & Iade</i>	63
<i>Halyattis sepulchrum apud Lydos</i>	64
<i>Hamafus rex Cyro confœderatus</i>	51
<i>Hamilcar Carthaginiensium rex</i>	685
<i>Hamilcaris genus & mors</i>	686
<i>Harmamithes Perfici equitatus præfectus</i>	644
<i>Harmocydis oratio ad Phocenses</i>	808
<i>Harpagus Medus</i>	52
<i>Harpagus Astyagis familiaris</i>	73
<i>Harpagi coram Astyage expurgatio</i>	80
<i>Harpagi filium Astyages mactat</i>	80
<i>Harpagus proprium filium comest.</i>	81. 107
<i>Harpagi ad Cyrum litera intra leporẽ recondite</i>	85
<i>Harpagus exercitui Astyagis contra Cyrum præficitur</i>	87
<i>Harpagus Ionia subacta, in Caras exercitum traduxit</i>	112
<i>Harpagus Cyrum in potestatem regni inuexit</i>	

<i>Harpagus inferiorem Asiam subigit</i>	II7
<i>Harpagus Persa</i>	540
<i>Harpagus in Maſaris defuncti locum ſufficitur</i>	107
<i>Hebes teſtera</i>	855
<i>Hebrus fluvius ubi</i>	31L 635
<i>Hecataeus hiſtoriographus</i>	230
<i>Hecataeus Egeſandri</i>	521
<i>Hecataei Egeſandri ſermones</i>	395
<i>Hecctor ſucceſſor Troiani regni</i>	211
<i>Hedoni Thraciae populus</i>	654
<i>Hedonorum novem via</i>	656
<i>Hegesicles Spartiatarum tyrannus</i>	41
<i>Hegesipy la Miltiadiſ uxor</i>	544
<i>Hegesistratus tyranus</i>	511
<i>Hegesistratus Telliaacus aruſpex</i>	821
<i>Hegesistrati interitus</i>	636
<i>Helena ab Alexandro raptus</i>	7.206.207
<i>Helena Menelao redditur</i>	5
<i>Helena templum</i>	555
<i>Heleus uaticinus</i>	337
<i>Heleus Agai Peloponneſius</i>	590
<i>Helice ubi</i>	98
<i>Heliopolis ſolis urbs</i>	178
<i>Heliopolitani Aegyptiorum ſolertiſſimi</i>	II.185
<i>Heliorum certamen</i>	242
<i>Helis Aetolorum ciuitas</i>	756
<i>Helleſpontii populus</i>	314
<i>Helleſpontus</i>	597
<i>Helle</i>	

I N D E X.

Helleſponti pons	621
Helleſponto Xerxes compedes inijcit	622
Helleſpontum Xerxes muneribus donat	581
Helleſpontias, uentus ſubſolannus	568
Helles filia Athamantis ſepulcrum	635
Hemus	378
Heneti populus	104. 459
Heraclicæ Sardiæ reges	7
Heraclicarum genus	ibidem
Heraclicarum imperium quot annorum	ibid.
Heraclicarum ultio in atnepotem Gygi	12
Heraclicus Ibanolens	524
Hercules unus è XII dijs	168
Herculis parentes ab Aegyptijs oriundi	169
Hercules uetulus deus	ibidem
Herculis cippi ubi	169. 162
Herculis templum ubi	170. 206. 490. 580. 584
Hercules geminus	170
Herculis fabula	ibidem
Herculis oraculũ apud Aegyptios	189
Herculis columna ubi	357
Herculis tres filij	358
Hercules Scytharum deus	382
Herculis uestigium ubi	326
Herculis ara ubi	391
Hercules ab Iafone derelictus	699
Hermus fluuius	47. 515. 874
Hermus fluuius iuxta Phociam urbem in mare effunditur	52

Hermotybies Aegyptij	245
Hermotybiorum Aegyptiorum plaga	245
Hermophantus	515
Hermippus	528
Herma ubi	694
Hermionenses Dryopes sunt	742
Hermiona Dryopum ciuitas	756
Hermotimus eunuchus Pedasensis genere	772
Hermesus sinus	872
Herodoti peregrinatio	142.157.169
Herodoti sententia de incremeto Nili	155
Herodoti de origine oraculorum sententia	177
Herodoti de raptu Helena sententia	211
Herodotus Basilidis filius	789
Hephaestenses, populus	598
Hesiodus & Homerus deorum opifices	176
Hexapolis olim Pentapolis dicta	97
Hillus Herculis filius	704
Hiperocha	371
Hipparchi insomnium	486
Hipparchi interfectores	ibid.
Hippias tyrannus Atheniensium	488
Hippias Pisistrati filius	577
Hippia somnium	579
Hippia dens tussiendo excussus	579
Hippoclidis Tisandri filius	190
Hippoclidis proci praestantia	598
Hippoclus Lampfacenus	423
Hippocrati portentum ingens visum	36
Hipp	

Hippocrates pater Pisistrati	498
Hippocrates Gela tyrannus	537
Hippocratis Patarae mors	678
Hippophora naues quæ	548
Hippotoxota quid	829
Hirci coitus cum muliere	171
Hirrus mons ubi	32
Histiæ Miletus	423. 460
Histiæ ad Scythas oratio	'bid.
Histiæ callida oratio ad Darium	519
Histiæ à Chijs in uincula conjicitur	527
Histiæ literæ produntur	528
Histiæ nulus	i bid.
Histiæ capitur, & in crucem tollitur	539
Histiæ Tymni filius	648
Histiæ ora super Artemisium	391
Histiæ urbs capitur	733
Hoarus fluuius ubi	416
Homerus & Hesiodus deorum opifices	175
Homerus de raptu Helena	208
Homeri Epigoni	369
Homericæ profectionis comentarij	873
Homeri cecitas	ibid.
Homeri epigramma pro Mida Phrygum re-	
ge	877
Homeri nomen unde	878
Homeri minor Ilias	873
Homeri Phocæi	879
Homerus apud Chium	883

I N D E X.

<i>Homeri Cécropis, Batrachomyomachia, Epici- ciclides</i>	<i>ibidem</i>
<i>Homeri uxor & filia</i>	884
<i>Homeri catrinus</i>	888
<i>Homeri Eresione</i>	889
<i>Homeri mors & sepulcrum</i>	890
<i>Homèrici sepulcri inscriptio</i>	<i>ibidem</i>
<i>Homerus Aeolicus</i>	<i>ibidem</i>
<i>Homeri atas</i>	892
<i>Homini fatius mori quàm uiuere</i>	21
<i>Hominiis calamitosa conditio</i>	22
<i>Hominis prima & naturalis uox</i>	143
<i>Homo fato functus ubi per latitiam terra de- mandetur</i>	458
<i>Homines in fortuitorum arbitrio & non con- trà</i>	630
<i>Hoples Iouis filius</i>	491
<i>Hora diei à quibus inuenta sint</i>	204
<i>Horti Mida Gordij</i>	723
<i>Hostia Pythio à Cræse consecrata</i>	31
<i>Hotassus Artachai filius Assyriorũ dux</i>	637
<i>Humane uite anni LXX.</i>	21
<i>Humana uita breuitas & calamitas</i>	628
<i>Hyampolis urbs</i>	738
<i>Hyampeus uertex</i>	740
<i>Hyacinthia Lacedæmoniorum solennia</i>	801
<i>Hybla urbs</i>	678
<i>Hydarnes Persæ</i>	301
<i>Hydarnes Hydarnis filius Persarum dux</i>	642
<i>Hydr-</i>	

H ydrias regio	523
Hyela ager Oenotriæ	111
Hyena ubi nascantur	450
Hygennenses populus	314
Hylæa locus	358.391
Hyllea	382
Hyllus interimitur	813
Hymæes Persa	523
Hymæa obitus	525
Hymæssus	595
Hymni deorum ab Homero conscripti	875
Hyppachi iam Cilices appellati	645
Hypacyris Scythia fluvius	382
Hypanis fluvius impotabilis	363.378.395
Hyperanthes & Abrocomes Darij filij	714
Hyperborei ubi	361
Hyperboreorum sacra	269
Hyppoleo promontorium	381
Hyrçani populus ubi	327
Hyrçis fluvius	382
Hyria urbs à quibus condita	587
Hystes populus ubi	496
Hystaspes Arsamenis filius	137
Hytaspes Darij filius	638
Hystrices ubi gignantur	37

I

I admon Samius	224
Ialissus ubi	28.404
Iapygia	341
	Iapyg

<i>Iapyges</i> Μεσσηνί	404.687
<i>Iardania</i> ancilla	7
<i>Iasonis</i> aureus tripus	443
<i>Iatragoras</i>	475
<i>Iberiam</i> Persa occupant	108
<i>Ibidis</i> forma	186
<i>Ibidum</i> duplex genus	186
<i>Ibis</i> Aegyptijs sacer	181
<i>Ichna</i> urbs terra Bottiaeidis	660
<i>Ida</i> mons	427
<i>Ieiunia</i> & festus dies <i>Isidis</i>	446
<i>Ierisyus</i> urbs ubi	258
<i>Ignem</i> Persa deum arbitrantur	265
<i>Ignis</i> Aegyptijs animata bellua dictus	ibid.
<i>Iyrca</i> populus ubi	365
<i>Ilias</i> minor Homeri	878
<i>Iliensis</i> ager	612.627
<i>Ilium</i> ubi	147
<i>Ilij</i> obsessio & expugnatio	212
<i>Ilißus</i> fluvius	698
<i>Imbecillitatis</i> fortissima necessitas	689
<i>Imbrus</i>	469
<i>Imbribus</i> uacantes	447
<i>Imperium</i> Priami à Gracis euersum	5
<i>Impossibile</i> sortem fato destinatam posse effu- gere	61
<i>Impossibilitatis</i> numen	778
<i>Inarus</i> Psammetichus uir Pænnus	602
<i>Inconstantia</i> rerum humanarum	6
	<i>Inde</i>

I N D E X.

<i>Indi Callatiz parentibus uescuntur</i>	280
<i>Indorum multitudo</i>	316
<i>Indi Calandia</i>	318
<i>Indicum aurum</i>	ibid.
<i>Indica regionis descriptio & situs</i>	318
<i>Indi pecuarij & eorum mores</i>	319
<i>Indorum nauigia</i>	ibid.
<i>Indi agrotos suos epulantur</i>	ibid.
<i>Indorum coitus in propatulo</i>	319
<i>Indorum genitura atra</i>	ibid. 320
<i>Indica formica</i>	ibid.
<i>Indici cameli forma & pernicitas</i>	ibid.
<i>Indica animalia grandiora ceteris</i>	322
<i>Indis sol matutinus ardentissimus</i>	322
<i>Indus fluius</i>	375
<i>Indi à Dario subacti</i>	ibid.
<i>Indathyrsus filius Saulij rex</i>	292
<i>Ingenium Persarum quale</i>	60
<i>Inopia & impossibilitatis numina</i>	778
<i>Institores primi Lydi extitere</i>	64
<i>Institutio Persarum</i>	92
<i>Insomniorum ludibria</i>	613
<i>Insulani Iones qui</i>	96
<i>Insula Oenusa</i>	109
<i>Insula Echanades ubi</i>	148
<i>Insula natans ubi</i>	239
<i>Insula beatorum ubi</i>	272
<i>Insula rubri maris</i>	316
<i>Insula Cassiterides ubi</i>	326
	Intepb

I N D E X.

<i>Intaphernis facinus & mors</i>	328
<i>Intercalationis mensis à quibus introductus</i>	
22. I 44.	
<i>Io filia Inachi regis</i>	4
<i>Io à Phœnicibus rapitur</i>	ibid.
<i>Io stuprata</i>	6
<i>Iones à Cræso subacti</i>	7. I 7
<i>Ionico genere excellentes</i>	34
<i>Ionum ciuitates</i>	96
<i>Ionum lingua</i>	96
<i>Iones insulares qui</i>	96
<i>Ionum cur XII. ciuitates</i>	98
<i>Iones ab Achiuis suis sedibus pulsi</i>	99
<i>Ionum reges qua progenie oriundi</i>	99
<i>Iones ueri & genuini qui</i>	99
<i>Ionum qui ab Apaturis arceantur</i>	99
<i>Ionum Panonium sacrum</i>	99
<i>Ionum insulanorum deditio</i>	II 2
<i>Iones Biantis consilium spernunt</i>	II 2
<i>Ioniam Harpagus subigit</i>	III
<i>Iones quomodo Aegyptum diuiserint</i>	I 51
<i>Iones ubi & unde dicti</i>	314. 595
<i>Iones ignauissimi hominum</i>	424
<i>Ionica rebellionis occasio 470. & initia</i>	481
<i>Ionum fuga</i>	525
<i>Ioniarum nauium catalogus</i>	529
<i>Ionibus Persarum mina intentata</i>	ibidem
<i>Iones laborum insueti</i>	531
<i>Iones tertio in seruitutem redacti</i>	540
<i>Iones</i>	

<i>Iones Dario tributarij</i>	545
<i>Iones Pelasgi Aegialees appellati</i>	<i>ibid.</i>
<i>Ionia Græci iterum restituta</i>	858
<i>Ionia translatio</i>	857
<i>Ioui decima necessariò redduntur</i>	60
<i>Iouis Carij fanum apud Mylasum</i>	113
<i>Iouis Beli templum & simulacrum</i>	119.445
<i>Iouis Thebani templum</i>	119
<i>Iouis cultus apud Meroën</i>	159
<i>Iouis fanum apud Hesprotos</i>	177
<i>Iouis oraculum apud Aegyptios</i>	189
<i>Iouis Ammonij templum à Cäbyse accëssum</i>	269
<i>Iopis Beli pulvinar</i>	352
<i>Iouis forensis ara</i>	480
<i>Iouis filiorum cognomina</i>	491
<i>Iouis militaris templum</i>	524
<i>Iouis Olympij delubrum</i>	146
<i>Iouis currus in Xerxis exercitu</i>	626.883
<i>Iouis Aphlystij templum</i>	701
<i>Iphigenia apud Tauros cultus</i>	406
<i>Ipni locus quidam</i>	697
<i>Irasa locus ubi</i>	434
<i>Is urbs & flumen</i>	118
<i>Is fluvius in Euphraten se innoluit</i>	<i>ibid.</i>
<i>Isagoras Tisandri</i>	491
<i>Isidi uacca sacra</i>	167.447
<i>Isidis simulacrum</i>	167
<i>Isidis templum maximum in urbe Bæsiri</i>	178
<i>Isis Aquérus, id est, Ceres dicta</i>	178.240
	<i>Isid.</i>

<i>Isidis & Dionysij filij</i>	240
<i>Isidis sacra & festa</i>	<i>ibid</i>
<i>Ismares lacus famosissimus</i>	654
<i>Ismenij Apollinis templum</i>	33
<i>Isedoni populus</i>	132
<i>Isedones populus</i>	282.367
<i>Isedonum mores</i>	<i>ibidem</i>
<i>Istri ortus & fluxus</i>	162
<i>Ister ubi</i>	378.402
<i>Ister semper par</i>	379
<i>Isthmus Cnidia</i>	116
<i>Isthmus muro praeceptus à Miltiade</i>	543
<i>Istiaotis locus proximus Ossa & Olympe</i>	34
<i>Istiai populus</i>	116
<i>Itanus oppidum</i>	429
<i>Iudices regij apud Persas</i>	274
<i>Iudicis corrupti iusla vindicta exemplum</i>	469
<i>Iuncus esui aptus</i>	194
<i>Iunonis festum</i>	20
<i>Iunonis templum ubi</i>	400.831.837
<i>Iupiter expiator hospitalis</i>	28
<i>Iupiter apud Persas</i>	89
<i>Iupiter Bel apud Babylonios</i>	118
<i>Iupiter arietina facie apud Aegyptios</i>	168
<i>Iupiter Ammon</i>	168.445
<i>Iupiter Thebanus</i>	167.445
<i>Iupiter liberator, & eius templum</i>	544
<i>Iupiter Scytharum deus</i>	382
<i>Iupiter Papaeus apud Scythas</i>	<i>ibidem</i>
	<i>Iup</i>

Iuppiter Lycaus	455
Iuppiter Carius	498
Iuppiter Lacedæmonius	452
Iuppiter Cælestis	ibid.
Iuppiter sub nomine Xerxi	634
Iuppiter æreus decem cubitorum ubi	845
Iurare per aquam Stygii	562
Iusti principis officium	268

K IKI quid sit	195

L

L Abda Amphionis filia	507
Labynetus Babyloniorum tyrannus	51
Labyrinthi descriptio	184
Labynetus Assyria rex	123
Lacedæmonij Crasso amici	734
Lacedæmonij potentissimi Græcorum	34
Lacedæmoniorum leges à Lycurgo	41
Lacedæmonij bellum Tegeatibus inferunt	42
Lacedæmoniorum cōpedes apud Tegeatas	42
Lacedæmonij quibus artibus Tegeatibus facti sunt superiores	44
Lacedæmoniorū Arginorumq; pro agro Thy- rea dimicatio	54
Lacedæmo.coma post uictoriam de Arginis	55
Lacedæmoniū expeditio aduersus Polycratē	283
Lacedæmonum in Samum expeditio	ibid.
Lacedæmos in sumendis noctis supplicijs	426
Lacedæmonum de seipsis opinio	350
Laced	

Lacedamonũ lex de progrediẽdo ad bellũ	579
Lacedamonum oratio ad Platæenses	580
Lacedæmoniorum uirtus	650
Lacedæmon.oratio ad Hydarnẽ Persam.	666
Lacedæmoniorum consuetudo	707
Lacedamonum oratio ad Athenienses	795
Lacedamonum frugalitas	846
Lacedamonum occisorum sepultura	ibid.
Lacmon mons ubi	851
Lacrinæ Acolus	801
Lactis mulgendi mos apud Scythas	355
Lacus Tritonidis	447
Lacus unde pix hauritur	451
Lacus Stympalius ubi	563
Lacus famosissimi	614
Lacus piscosus & salus	ibid.
Lacus Bæbeis ubi	662
Lacus Gygeus ubi	64
Lada insula ubi	329
Ladice uxor Amasis	253
Ladices notum	ibid.
Laij delubrũ 428.oraculũ 478.& genus	488
Lampito Leutychidis filia	561
Lamponium ubi	469
Lampsarum urbs	523
Lana arborea ubi	522
Laodamas Phocensis	423
Laodamas Eteoclis filius	488
Laodice	370
	Laos

Laos oppidum	539
Lapicidina pyramidum	146
Lapis porinus, Parius	489
Lapidum aceruus à Dario congestus	400
Lapis Melampyrgus	710
Larissa Aeolia ciuitas	300
Lafus Hermionis filius	601
Laxij Sauromata ubi	365
Lebaa urbs	791
Lebedus	96
Leana partus	323
Ledanum, aliàs Ladanum	322
Ledanum quomodo colligatur	325
Ledani medica uirtus	ibidem
Legati Darij in puteum coniecti	663
Legati non uiolandi	ibidem
Leges Atheniensium à Solone condita	19
Leges & instituta Babyloniorum	129
Lemnum oppidum capitur	598
Leobotus Spartiatarum rex	41
Lxocides Phidonis Argiuorum tyrāni filius	590
Leonis ex auro effigies	31
Leon & Hegesiclus Spartiatarum tyranni	41
Leo Sardinus	56
Leonides 478. in crucem tollitur	621
Leonidis regis Spartiatarum genealogia	704
Leonida mors	ibidem
Leonida cadis uindicta	766
Leonum natura atq; loca	660
p p Leones	

Leones ubi gignantur	661
Leontini populus	678
Leporis fecunditas	323
Lepreum oppidum	428
Lepus ex equa natus	634
Leros insula	526
Lesbus insula ubi	86.107.133
Lesbus quando habitari coepta	892
Lesbii à Polycrate uicti	280
Leucadius Hippomachus aruspex	812
Leucadij Dorica gens	743
Leucon oppidum Asia	435
Leutyichides Menaris filius	557
Leutyichides Spartiatarum rex	558
Leutyichida fuga & mors	562
Leutyich. oratio de deposito reddendo	562
Leutyichidis genealogia	788
Leutyichidis stratagema	855
Lex Caricarum mulierum in maritos	99
Lex omnium rex & domina	652
Liberi cultus apud Meroën	159
Liberi nomen quando apud Persas.	175
Liber Aegyptij Osiri dictus	255
Libya unde sortita nomen	376
Liches Delphici oraculi coniectior	44
Liliorum ingens nis ubi	194
Liliorum radices esui apta	ibidem
Limeneium regionis Milesiorum	13
Lindos oppidum	98
	Lindi

Lindi populus è Rhodo	677
Linus modulationis genus apud Aegyptios	188
Linum Colchicum, Sardinum, Aegyptiacum	202
Lipaxus urbs ubi	659
Lipoxan Targitai filius	356
Liphydrium oppidum	488
Lisus fluminis ubi	654
Lissi flu. aqua copijs Xerx. nõ suffecerunt	ibid.
Lissa oppidum ubi	659
Literarum mira occultatio	722
Literarum per sagittam transmissio	486
Litera capiti impressa	474
Litera Græcorum ex Phœnicibus	487
Locri Epixephyrij populus ibidem	536
Locri Ozola populus ubi	737
Lotophagi populus ubi	442. 446
Lotos ubi plurima	194
Loti radix esculenta	ibidem
Loti fructus, descriptio	442
Lotij mulieris usus	208
Lucernarum accensarum festum apud Aegyptios	179
Lucus platanorum	254
Lucina tributum	378
Ludorum primi inuentores Lydi	65
Luna festum	176
Luna Persarum praeses	624
Luporum sepultura	182
Lupi ex hominibus	407

<i>Tatra ubi capiantur</i>	408
<i>Lycij in potestatem Cræsi subacti</i>	18
<i>Lyciorum è Creta origo</i>	114-500
<i>Lycus Pandionis filius à fratre pellitur Aegæo</i>	114
<i>Lyciorum nomen & leges</i>	114
<i>Lycij ab Harpago uicti</i>	117
<i>Lycij populus Dario tributarius</i>	314
<i>Lycij quondam Termila uocati</i>	646
<i>Lycius Cyberniscus Saca filius</i>	647
<i>Lycidas cum uxore & liberis lapidatur</i>	880
<i>Lycophronis Periandri filij interitus</i>	289
<i>Lycus fluvius</i>	415-620
<i>Lycurgus Aristolaidi filius</i>	36
<i>Lycurg. & Megacles Pisistratum ejiciunt ibid.</i>	
<i>Lycurgus Spartiata integerrima uita</i>	41
<i>Lycurgus legum lator apud Lacedam.</i>	44
<i>Lycurgus Leoboti Spartiatarū regis tutor</i>	41
<i>Lycurgi delubrum apud Spartiatas</i>	41
<i>Lycæus Iuppiter</i>	455
<i>Lycæretus Meandri germanus</i>	469
<i>Lydus Atyis filius</i>	7
<i>Lydi populus antea Meon uocatus</i>	ibidem
<i>Lydorum expiandi ritus idem qui apud Græcos</i>	24
<i>Lydorū partes prima in cōsulendis oraculis</i>	34
<i>Lydorū Medorumq; quinquennale bellum</i>	48
<i>Lydorum Medorumq; bello dies repente nox facta</i>	55-71
<i>Lydorum</i>	

<i>Lydorum Medorumq; fœdus</i>	48
<i>Lydorum ritus ineundi fœderis</i>	ibidem
<i>Lydorum strenua gens</i>	52
<i>Lydorum gens equitandi peritissima</i>	ibidem
<i>Lydorum cum Persis conflictus, & fuga</i>	53
<i>Lydia auri ramenta è Tmololo prouenientia habet</i>	54
<i>Lydia Halyattis regis sepulcro, se nobilem iacet</i>	ibidem
<i>Lydorum filia omnes prostituuntur</i>	ibidem
<i>Lydorum mores & leges</i>	ibidem
<i>Lydi primi omnium aureum argenteumq; nummum ad utendum percusserunt</i>	ibidem
<i>Lydi primi caupones institutoresq;</i>	ibidem
<i>Lydi primi inuectores ludorum</i>	62
<i>Lydi in Thusciâ primos colonos deduxerunt</i>	65
<i>Lydorum diuifio</i>	ibidem
<i>Lydorum cum Cyaxare prælium</i>	70
<i>Lydi è Sardibus per Cyrum exacti</i>	103
<i>Lydi Caribus germani</i>	113
<i>Lydi populus tributum Dario pendens</i>	314
<i>Lyda mons à Pedasij extructus</i>	116
<i>Lydeus fluvius</i>	65
<i>Lygdamus Naxius</i>	39

M

M <i>Acæ populus</i>	478
<i>Macedones à Dario subacti</i>	346
<i>Macedo Amyntæ filius</i>	798
<i>Machlyes populus</i>	443

Macroby populus Aethiopia	208
Macrones populus	201.316
Maclorium urbs supra Gelam	677
Madyes filius Protothia Scytharum rex	7K
Madytus urbs	622
Maandri campus	13.139
Maandri campos MaZares incurfat	107
Meander fluvius 330.523. & eius fontes ubi	619
Maandrius Polycratis scriba	33K
Maandrius Sami procurator	344
Maotis palus ubi 71. 413. 355. 415. 376. 382. 398.	405
Maotei populus ubi	415
Magdolus oppidum ubi	242
Magi populus Mediae	70
Magi Persarum	94
Magorum commentum ut Persarum imperium occupent	291
Magi cuiusdam imperium apud Persas	298
Magorum cades	306
Magophonia Persarum festum	302
Magistum oppidum	428
Magnetes populus	315
Magnesia urbs ubi	330.697
Malea promontorium ubi	54
Mala dextra in contumeliam dextra	285
Malena	539
Males Aetolus	390
Mandanes Astyagis filia	71
Mandanes Cambysis nuptum datur	72

<i>Mædrocles Samius</i> 398. & eius monamētū ibi.	
<i>Mantieni montes</i>	124. 133
<i>Mantineæ urbs</i>	436
<i>Maneros Aegyptijs quid</i>	188
<i>Marathonem occupat Pisistratus</i>	39
<i>Marathon locus</i>	577
<i>Marathonia clades</i>	584
<i>Mardonius Gobryis filius</i>	546. 600
<i>Mardonius vulneratur</i>	547
<i>Mardonius à præfectura femouetur</i>	573
<i>Mardonij oratio de bello Græciæ inferendo</i>	604
<i>Mardonij in Lacedæmones obinrgatio</i>	828
<i>Mardonij cades</i>	836
<i>Mardonius Xerx. exercit. imperator</i>	642
<i>Mardus Heraades Sardinæ muros primus con-</i>	
<i>scendit</i>	55
<i>Mardi Persarum genus</i>	86. 316
<i>Mariandini populus</i>	312
<i>Mariandini à Cræso subacti</i>	18
<i>Mare Sardonium ubi</i>	110
<i>Mare Caspium</i>	194
<i>Mare Atlanticum, rubrum</i>	190. 193. 146
<i>Mare Echinadum insularum</i>	148
<i>Mareæ urbs ubi</i>	153
<i>Mariandicus sinus ubi</i>	572
<i>Maris fluminis</i>	378
<i>Maronea Græciæ urbs</i>	654
<i>Martii sepulcrum apud Scythas</i>	383
<i>Marsia fluminis</i>	523
	pp 4 Masang

Mafanges Aorizi filius Pænerum dux	640
Mafcanis elogium	652
Mafy Persarum genus	86
Mafistes Dary, Xerxiani exercitus imperator	642
Mafistij cades	810
Mafistius à Gracis Macisius dictus	ibidem
Mafista & liberorum eius cades	811
Mafageta populus ferus & robustus	132
Mafagetarum deus sol	139.142
Mafagetarum nictus	148
Mafagetarum uxores communes	148
Mafagetarum senes immolantur	148
Maftyes populus	460
Maternum genus nobilius paterno apud Lycios	114
Matris Martis templum ubi	180
Matiens populus	47
Maxyes Pæni ubi	445
Maxares Medus	103
Maxares Prienenses subigit	107
Maxares Maandri campos incurfat	ibidem
Maxares moritur	ibidem
Meci populus	316
Mecyberna Græca urbs	670
Medea Colchorum regis filia	4
Medea raptus à Gracis	ibidem
Medicum nomen Gracis terrorem incutere foliis	583
	Medici

Medici singuli singulorum morborum apud Aegyptios	190
Medica nationis gentes qua	68
Medi Diocem sibi iudicem constituunt	ibidem
Medi regi suo regiam adificant	ibidem
Medi à Scythis praelio fusi, Asia imperium amit- tunt	71.89
Medi inebriatos Scythas interimunt	72
Medi Assyrios subigunt	72
Medis canis spaca dicitur	75
Media regionis facies	ibidem
Medimnus Atticus mensura genus	126.552
Medorum bellum cum Habyatte	13
Medo bellum quinquennale cum Lydis	48
Medori & Lydori mos inveniendi fœderis	49
Medorum ab Assyrijs defectio	66
Medorum imperium ad Persas translatum	89
Medorum à Dario defectio	ibidem
Medorum appellatio unde	637
Medi ubi	379
Megabates Persa	479
Megabazus Megabatis filius	649
Megabizus Persa	302
Megabizi oratio ad holiarchiam	308
Megabizus Zopyri filius	353
Megabizi elogium	429
Megabizus in Pœnos exercitum ducit	462
Megabizus Xerx. exercitus imperator	642
Megacles Alcmeonis filius	37.582

Megacles & Lycurgus Pisistratum imperio Atheniensium pellunt	37
Megacles Clisthenis gener factus	392
Megacles Hippocratis filius	ibidem
Megacreon Abderites	658
Megapanus Hyrcanarum dux	637
Megarensis populus	679
Megarensis plebs mundatur	ibidem
Megistia extispicia	711
Megistias Acarnas à Melampode progenitus	713
Melampodis postelata ab Argijs	820
Melampus Bacchici sacrificij inuentor apud Aegyptios	173
Melampygus lapis	840
Melanchleni populus	405
Melanchlenorum mores & nomenclatura	407
Melanchleno uictus humana caro	ibid.
Melana sinus quidam & fluuius	655
Melanopus Ithagena	880
Melas, alias Pirus, fluuius	99
Melch fluuius ubi	702
Meles primus rex Sardinum	56
Melibæa urbs	697
Meliensis sinus ubi	370
Melesigenes unde appellatus	871
Melissa Periandri uxor	286.395
Melissa à Periandro occisa	286
Melites fluuius	871
	Mellis

<i>Mētis ubi maxima copia</i>	451
<i>Melon amnis</i>	832
<i>Melyenses populus</i>	954
<i>Memnonia regia</i>	485
<i>Memnonis urbs ubi</i>	<i>ibidem</i>
<i>Memnōnia Susa</i>	485
<i>Memphis urbs</i>	245
<i>Memphis urbs à Mense primum condita</i>	198
<i>Memphis urbis situs & descriptio</i>	<i>ibidem</i>
<i>Menalippus Aſtaci filius</i>	492.512
<i>Mendacium dicere quando expediat</i>	302
<i>Mendesium oſtium Nili</i>	152
<i>Mendesij populus</i>	168
<i>Mēdesij cur oves immolēt, capris abſtinētes ibi</i>	
<i>Mendesij capras venerantur</i>	172
<i>Mendesij caprarios præcipuo honore afficiunt</i>	
<i>ibidem</i>	
<i>Mendētis templum</i>	168
<i>Mendes quid lingua Aegyptiaca</i>	172
<i>Menelaus Helenam recuperat</i>	210
<i>Menelai portus ubi</i>	440
<i>Mene primus regnaſſe fertur</i>	144.256
<i>Menſa ſolis</i>	306
<i>Menſis intercalaris</i>	22
<i>Menſis intercalaris à Græcis alijs additus</i>	144
<i>Mentes nauicularius</i>	872
<i>Mentiri apud Perſas turpiſſimum</i>	93
<i>Mentor Ithacenſis ab Homero celebratus</i>	
<i>873.884</i>	

Mentula

<i>Mentula portentum apud Aegyptios</i>	170.
<i>Marios stagnum</i> 184. 233. & eius descriptio	315.
<i>Marius Aegyptiorum rex</i>	199.
<i>Maris praclara opera</i>	ibidem.
<i>Mœnia lignea Budinorum</i>	415.
<i>Mæones antè Lydi appellati</i>	7. 640.
<i>Meraphij Persarum genus</i>	86.
<i>Mercurij statua</i> 62. & templum	174.
<i>Mercurius quibus gentibus colatur</i>	459.
<i>Mermnada populus</i>	7.
<i>Mermnadarum tyrannus</i>	11.
<i>Meroë oppidum ubi</i>	159.
<i>Mesambria urbs ubi</i>	400. 654.
<i>Mesambriani urbem quis condiderit</i>	541.
<i>Mesana olim Zancle</i>	685.
<i>Metalla aurea atq; argentea ubi</i>	655.
<i>Metallorum aureorum certamen</i>	842.
<i>Metallum salis</i>	447.
<i>Metapontini populi ubi</i>	562.
<i>Metiochus Olori filius</i>	545.
<i>Metra Venus</i>	90.
<i>Micythus Anaxilei famulus</i>	688.
<i>Midas Gordij filius Phryg. rex</i>	11. 875.
<i>Mida Gordij horti</i>	795.
<i>Mida Gordij epigramma ab Homero</i>	875.
<i>Milesiorum cum Halyatte bellum</i>	12.
<i>Milesiorum duo acerba vulnèra</i>	ibidem.
<i>Milesiorum oppugnatio per x. annos</i>	ibid.
<i>Milesiorum cum Halyatte fœdus</i>	15.
	<i>Mile</i>

<i>Milesij</i> Cyro confederati	95
<i>Milesiorum</i> correctio	469
<i>Milesiorum</i> & <i>Carum</i> fuga	524
<i>Miletum</i> oppugnatur	82
<i>Miletus</i> urbs <i>Ionie</i>	96.468
<i>Miletus</i> capta diripitur	134
<i>Militia</i> ordo à quo primum distributus	78
<i>Militum</i> <i>Cambysis</i> depastio	278
<i>Milo</i> <i>Crotoniatis</i> luctator	348
<i>Miltiades</i> <i>Atheniensium</i> dux	483
<i>Miltiades</i> <i>Cimonis</i> filius tyrannus	548
<i>Miltiades</i> victor in <i>Olympiaco</i> certamine	542
<i>Miltiades</i> capitur	ibidem
<i>Miltiades</i> <i>Chersoneso</i> potitur	ibidem
<i>Miltiades</i> <i>Parum</i> obsidet	593
<i>Miltiadis</i> accusatio & obitus	57
<i>Milyada</i> <i>Milya</i> <i>Solyms</i>	814
<i>Minerva</i> templi deflagratio	13
<i>Minerva</i> templum cognomine <i>Aßesia</i>	ibid.
<i>Minerva</i> duo templa apud <i>Aßesum</i>	ibid.
<i>Minerva</i> <i>Pallenidis</i> templum	39
<i>Minerva</i> <i>Alee</i> tēplum apud <i>Tegeates</i>	42.649
<i>Minerva</i> tutelar. templum apud <i>Chios</i>	106
<i>Minerva</i> oraculum apud <i>Aegyptios</i>	189
<i>Minerva</i> uestibulum apud <i>Saios</i>	250
<i>Minerva</i> parentes	444
<i>Minerva</i> agis	448
<i>Minerva</i> <i>Crastia</i>	479
<i>Minerva</i> urbana	500

Miner

Minervæ templum in Sigeo	512
Minervæ Iliacæ 1000. boves immolantur à Xerxe	627
Minervæ Sciradii templum	767
Minoi & Sarpedo Europæ filij	114
Minoa Selinusiorum colonia.	480
Minos cades	687
Mirya populus	99. 426
Mirya camento suarum uxorum liberantur	427
Miraculum maximum Periandro oblatum	15
Mitradates pastor Cyri nutritus	73. 84
Mnesiphilus Atheniensis	747
Molossi populus	99
Mons Arabicus 147. Punicus	ibidem
Mons Africanus ubi	118
Mons Atlas ubi	446
Mons ingens eversus indagandi metallis	348
Mophis mons	157
Mortis statua exemplaris apud Aegyptios	188
Mortuorum apud Aegyptios conditura	190
Mors optatissimū per fugiū arum nosa. uita	628
Mora compendia	608
Moschi populus	316
Mosynæci populus	316
Mula mulum peperit	634
Mula partus	349
Muli ubi non gignantur	366. 418
Mulorum species Scythiis horrenda	418
Mulier exuendo tunicam & meretriciam pu- ritur	

<i>riter exuit</i>	8
<i>Mulieris simulacrum ex argento</i>	32
<i>Mulieres à Dodonai cur columba nocetur</i>	176
<i>Mulierum pudenda cippi à Sesoſtre inſcripta</i>	
200	
<i>Mulier ex turpiſſima ſpecioſiſſima facta</i>	595
<i>Mulierū Atticarū una cum liberis ca des</i>	597
<i>Mulieres ſuprando extincta</i>	738
<i>Munychia</i>	758
<i>Murium auxilia</i>	229
<i>Murichides Helleſpontina</i>	860
<i>Mus Europæus</i>	789
<i>Muriū tria genera apud paſtorales Pænos</i>	450
<i>Murus ligneus Perſarum, & eiſdem expugna tio</i>	837-739
<i>Muſici Argini</i>	373
<i>Muſtela Africa</i>	450
<i>Muſei ſortes & earundem ediſertator</i>	601
<i>Mycale promontorium</i>	100
<i>Mycerinus rex Aegypti</i>	221
<i>Mycerini clementia & iuſtitia</i>	ibidem
<i>Mycerini filia mors & ſepultura</i>	ibidem
<i>Mycerini concubina</i>	ibidem
<i>Mygdoniam à Bottiade Azim dirimit</i>	659
<i>Mylaſorum fanum</i>	113
<i>Mylaſa oppidum ubi</i>	524
<i>Mylitta Aſſyrijs Venus appellata</i>	90.132
<i>Myrſilus, aliàs. Candaules dictus</i>	7
<i>Myrina Aeolia ciuitas</i>	100
Myri	

Myrios stagnum	145
Myris rex	149
Mysi Caribus germani	113
Myrsus Gygis filius	330
Myrses Persarum dux	125
Myrcinus urbs ubi	525
Myrenai populus	598
Myrias quid sit	636
Mysi à Cræso subacti	18
Mysi populus ubi	314
Mysia ab Hymæa capitur	524
Mytilene urbs ubi	292
Myus urbs Ionie	96
Myusij populus ubi	519

N

N Aparis Scythia fluvius	378
Nasamones populus	162.440
Nasamonum coitus in propatulo	ibidem
Nasamonum iusiurandum & diuinationis	ibid.
Nasamonum cadaverum sepultura	449
Nascentium deploratio	458
Natho insula ubi	245
Natura solertia	322
Nauibus longis qui primi usi fuerint	107
Nauicula Babyloniorum	129
Naues Aegyptiorum è spino	197
Naues rubrica delibuta	291
Naues quinis drachmis addictæ	571
Nauium Persicarum catalogus	645

N auc

<i>Naucrates oppidum</i>	197
<i>Naufragi ubi immolentur</i>	406
<i>Nauplia</i>	563
<i>Naxus insula</i>	470.472
<i>Naxus insula à Pisistrato subacta</i>	47
<i>Naxij populus</i>	670.643
<i>Nebria</i>	379
<i>Necus rex Aegypt. Psammiti filius</i>	241.373
<i>Necus à quo interemptus</i>	237
<i>Neci victoria contra Syros</i>	240
<i>Neceſſitatis numen</i>	778
<i>Nelus Codri</i>	854
<i>Neon urbs ubi</i>	737
<i>Neptuno Heliconio Panioniũ locus sacer</i>	100
<i>Neptunus Afrorum deus</i>	174
<i>Neptunus Thamimasades</i>	382
<i>Neptunus liberator, & eius templum</i>	699
<i>Neptuni templum apud Potidaeas</i>	787
<i>Nestus fluvius Abderorum</i>	654
<i>Neuri populus & eorum mores</i>	405.406.263
<i>Nicandra Dodonæorum sacerdos</i>	177
<i>Nicodromus Cinæthi</i>	570
<i>Niger sinus ubi</i>	545
<i>Nili fluminis origo</i>	152.160
<i>Nili fluminis ostia</i>	152
<i>Nili fluminis natura & incrementum</i>	153
<i>Nilus solus amnium auro caret</i>	154.157
<i>Nili fontes ignoti</i>	297.157.161
<i>Nilus scopulosus</i>	159
	Nilus

<i>Nilus Africam mediam diuidit</i>	161.206
<i>Nilus Aegypti fluius</i>	376
<i>Ninum ciuitatem Cyaxares obsidet</i>	71
<i>Ninum ciuitatem Medi expugnant</i>	72
<i>Nini oppidi situs</i>	127
<i>Ninus Assyriorum urbs</i>	236
<i>Nipsei Thraces</i>	400
<i>Niphraga unus Pierum murus</i>	655
<i>Nisa oppidum ubi</i>	317
<i>Nisei equi</i>	322.626
<i>Nisemus campus grandes fert equos</i>	626
<i>Niteticus Aprus regis filia</i>	256
<i>Nitocris regina Babylonia egregia monumeta</i>	121
<i>Nitocris Ninum oppid. sibi subegit</i>	ibidem
<i>Nitocris epitaphium</i>	123
<i>Nitocris Aegyptiorum regina fratrem ulciscitur</i>	129
<i>Nitri ingens uis</i>	191
<i>Noas fluius</i>	378
<i>Noctes in dies commutata</i>	223
<i>Nocranus oppidum</i>	562
<i>Nomades Scythia</i>	12.47.234
<i>Nomadaru Scytharu seditio</i>	47
<i>Nomades Pani</i>	444
<i>Nomades Sagittarum</i>	643
<i>Nonem fontes ubi</i>	596
<i>Nouus murus ciuitas Aeolia, & Comanorum colonia</i>	100.677
<i>Noua urbs oppidum in Pallene</i>	639.171
<i>Novus pro die ubi extitit</i>	614

Nadum oppidum	428
Nami primum à Lydis percussū	62
Narina Persarum	89
Nymphodorus Pythij filius	666
O	
Oasis urbs ubi	271
Oaxus oppidum Creta	421
Obeli Pheronis donaria	205
Obeli Trochoides	206
Oceani ortus ubi	358
Ociosus pro honestissimo habitus	175
Oclamasades Scyalis frater	395
Oculos in pectoribus gestantes	450
Odomanti populus ubi	655
Odryses ubi	400
Oebares Darij equiso	311
Oebarus Megabizi filius	641
Oecetor Gelonis progenitor	677
Oedipoda delubrum	428
Oea locus ubi	501
Oenusa insula ubi	109
Oenotria ager ubi	110
Oenoën Bæotij occupans	456
Oenone insula	743
Ogobazus Perses	356
Ogobasi liberi occid.	397
Oerpe insula ubi	829
Oetofyrus Apollo apud Scythas	382
Oesai montes ubi	710
99 2	
Opific	

<i>Opificum ignobilitas ubi</i>	247
<i>Oetryni à Cræso subacti</i>	18
<i>Offa falsuris. resiliit</i>	866
<i>Oilycus unde appellatus</i>	428
<i>Olenus</i>	98
<i>Olea in arce Atheniensis</i>	747
<i>Olen Lycius</i>	371
<i>Oliatus</i>	475
<i>Olorus rex Thracie</i>	544
<i>Olbiopolita populus ubi</i>	363
<i>Olophryxus urbs ubi</i>	617
<i>Ollas pulsandi mos</i>	553
<i>Olympus Mysia</i>	25
<i>Olympus & Ossa Thesſalia mōtes</i>	34-662-689
<i>Olympij Iouis delubrum</i>	146
<i>Olympieni à monte Olympo dicti</i>	640
<i>Olympiodorus Lamponis</i>	810
<i>Olynthiorum ab Artabazo obsessio</i>	485
<i>Olynthij ab Artabazo trucidantur</i>	ibidem
<i>Onesylus Gorgi frater</i>	517
<i>Onesyli dolus, & mors</i>	522
<i>Onesyli caput in portas suspensum</i>	ibidem
<i>Onesyli sacrificia</i>	ibidem
<i>Onetes Phanagora</i>	709
<i>Onochonus Thesſalia fluvius</i>	662
<i>Onochonus Xerxiano exercitui defecit</i>	702
<i>Onomacritus sortilegus Athen. ejicitur</i>	608
<i>Opas Spargapithis uxor</i>	392
<i>Ophrynem urbs ubi</i>	627
	Opim

<i>Opiniones de Nili fluminis natura & incremento</i>	154
<i>Opis civitas 124. & dea</i>	371
<i>Oraculum Halyatti à Pythia redditum</i>	14
<i>Oraculum Delphicum Cræso redditur</i>	30
<i>Oracula Græcorum</i>	29
<i>Oraculum Delphicum Cræsus verum deprehendit</i>	31
<i>Oraculum Lycurgo à Pythia redditur</i>	41
<i>Oraculum captiosum Spartiatis redditum</i>	42
<i>Oraculum Pythie de ossibus Orestis</i>	43
<i>Oraculum Cræso redditum de muto filio</i>	56
<i>Oraculum Branchidarum de Pæthya</i>	105
<i>Oraculum Ammonis Iouis de Aegyptijs</i>	153
<i>Oraculum Dodonæum omnium vetustissimum</i>	175
<i>Oracula apud Græcos prima, eorumq; origo ibi.</i>	
<i>Oraculi Ammonis origo</i>	177
<i>Oraculorum origo secundum sententiam Herodoti</i>	ibidem
<i>Oracula apud Aegyptios quæ</i>	189
<i>Oraculum Pheroni redditum</i>	205
<i>Oraculum Mycerini regis ex urbe Buti</i>	224
<i>Oraculum de areaphiala</i>	237
<i>Oraculum Latona</i>	238
<i>Oraculum Siphnijs redditum</i>	292
<i>Oraculum Corinthijs redditum</i>	307
<i>Oraculum promiscuum Argijs redditum</i>	335
<i>Oraculum Doloncorum</i>	341
<i>Oraculum Martis ubi</i>	389. 640
	99 3 Orac

I N D I X.

Oraculum Dionysij ubi	655
Oraculum Atheniensium	668
Oraculum Arginorum	674
Oraculum Cretensum	687
Oraculum Spartiatarum	713
Oraculum Bacidis	731.759
Oraculum & delubrum Amphiarai	63.790
Oraculum Persis à Bacide redditum	825
Orbelus mons ubi	463
Orbi partitio secundum Herodotum	572
Orosanga quid Persica lingua	762
Orchomenij populus	99
Orchomeniorum ager	738
Orci filius	569
Ordo militia à quo primum distributus	70
Ordissus Scythia fluvius	378
Oræis dolus	332
Orætes indignam Polycrati affixi cruci mon- tem luit	332
Oricus portus	851
Orneata populus	757
Oropus	576
Orestes Agamemnonis filius	43
Orestis proceritas & sepulcrum	ibid.
Orithyia Borea uxor	668
Orphica unde ortum duxerint	189
Orus Osiris filius rex Aegypti	331
Orus Græci Apollo dicitur	ibid.
Oryes ubi gignantur	430
	Oritho

Orthocorybantes populus	388
Ossa & Olympus Theſſalia montes	34.256
Ossa quinque cubitorum	847
Oſtenta Xexxi oblata	434
Oſtenta Delphi reſentata	609
Oſiris Aegyptijs Bacchus & Diomysius di- elus	168.238
Oſtia Nili ſeptem numero	152
Otanes Pharnaſpis filius	128
Otanes Amaſtris pater, dux Perſarum	636
Otani morbus	347
Othrys mons Theſſalia	662
Quintum mira genera	325
Ques ſacra Solus ubi	853
Orthium carmen 16. & Aut. Gellius capite 19. libri 16	

P

Pachyas Lydus à Cyro deſcit	107
Pachyas Perſis traditur	107
Pachya regio ubi	316.320.373
Pactolus fluvius	118
Pagan carmen quale	457
Peonia ſitus	462
Peones populus	417.514.658
People in Aſiam abduſti	462
Peones transportati	514
Peonius ager ubi	660
Pafus urbs ubi	523
Pafi Thracia populus	654

I N D E X.

<i>Palastini Assyrij dicti</i>	162
<i>Palladis barba</i>	116
<i>Pallena Phlegra prius appellata</i>	659
<i>Pallenidis Minerua templum</i>	39
<i>Palmarum Babylon. diuersitas</i>	128
<i>Palmarum spatha</i>	639
<i>Palma Babylonia usus quis</i>	128
<i>Palma ubi multa</i>	441.445.441
<i>Pamissus Thesaliae fluius</i>	662
<i>Pamphyly populus</i>	314.493
<i>Pan unus inter VII. deos</i>	171
<i>Pan Aegyptiorum nouissimus deorum</i>	231
<i>Panos templum ubi</i>	568
<i>Panos simulacrum</i>	171
<i>Pan quibus parentibus ortus</i>	ibidem
<i>Panagyria Atheniensium</i>	783
<i>Panes Perdicca dupli effecti</i>	792
<i>Panetius Sosimenis</i>	761
<i>Pangaeus mons ubi</i>	655
<i>Panionius Chius</i>	747
<i>Panitis Messenij consilium in discernendis ge- minis</i>	550
<i>Panionium locus</i>	97.100.112
<i>Panionium sacrum</i>	97.100
<i>Panormus lacus ubi</i>	105
<i>Pantagnotus Polycratis frater</i>	280
<i>Panthaleon Halyat. filius, Cræsi frater</i>	53
<i>Panthelai Persarum genus</i>	86
<i>Panthera ubi gignantur</i>	450
	Pan 8

<i>Pantimachi populus</i>	316
<i>Panticapes fluvius</i>	363.378.381
<i>Pantita sese strangulat</i>	717
<i>Papani Iuppiter apud Scythas</i>	382
<i>Paphlagones populus</i>	6.47.246
<i>Paphlagones à Cræso subacti</i>	18
<i>Paphlag.in Xerxis exercitu armatura</i>	640
<i>Papracæ pisces</i>	463
<i>Papremus oppidum</i>	179
<i>Papremitanis equi fluviales sacri</i>	184
<i>Parapotami populus</i>	738
<i>Parasanga quid</i>	146.484.545
<i>Paralata Scythæ unde</i>	317
<i>Paretaceni populus Media</i>	70
<i>Parus Alexan.ad Proteum ducitur</i>	207
<i>Parus lapis</i>	489
<i>Parios urbs</i>	523
<i>Parnys Smerdis Cyri filia</i>	641
<i>Parnassi vertex ubi</i>	735
<i>Parorcata populi</i>	428
<i>Parthenius fluvius ubi</i>	201
<i>Parthenius mons ubi</i>	578
<i>Parthi populus</i>	316.327
<i>Partus uipera & leana</i>	323
<i>Partus diversa tempora</i>	560
<i>Pæus insula</i>	472
<i>Pæus à Miltiade obsidetur</i>	593
<i>Parycani populus</i>	385
<i>Parycanorū in Xerxis exercitu armatura</i>	339
	99 5 Pasarg

<i>Pasargada Persarum genus</i>	86
<i>Pataici dñj</i>	279
<i>Patarbemi aures nasusq; præscinduntur</i>	244
<i>Patarum oppidum Lycia</i>	120
<i>Patera aurea Delphi à Cræso missa</i>	1238
<i>Patera ahenea mira capacitas</i>	46
<i>Paternorum opificum successio ubi</i>	554
<i>Patirampus Xerxiani currus auriga</i>	626
<i>Pati-Zithes magnus</i>	293
<i>Patrenses populus ubi</i>	98
<i>Patumus oppidum Arabia</i>	242
<i>Pausanias Cleombroti filius</i>	395
<i>Pausania, Embroti filius</i>	804
<i>Pausania exercitus ordo</i>	827
<i>Pausania victoria aduersus Mardonium</i>	836
<i>Pausanias sagitta per latera iclus interijt</i>	842
<i>Pausania prada</i>	845
<i>Pausiriu Amyrtens</i>	264
<i>Pausica populus</i>	316
<i>Pecuarij Armenij ubi</i>	129
<i>Pecuarij Indi</i>	318
<i>Pecuarij Persæ</i>	86
<i>Pedasij populus ab Hapargo expugnati</i>	116
<i>Pedasenses populus ubi</i>	535.772
<i>Pedica oppidum ubi</i>	737
<i>Pedunculorum comestores</i>	409
<i>Pedunculorum pramorsus</i>	439
<i>Pelasgi populi 99. & eorum lingua</i>	35
<i>Pelasgi Argiaces nunciones dicti</i>	644
<i>Pelasgi</i>	

I N D E X.

Pelasgi, Cranaei, & Cecropida	748
Pelasgi ex Attica exacti	598
Pella urbs Bottiaidis terra	660
Pellena Achaorum pars	98
Pelrus mons ubi	443.661
Pelcon Iouis filius	491
Pelopis Phrygiæ serui regio	605.610
Peloponnesi gentes septem	756
Peloponnesium bellum	842
Pelusium ostium Nilæ	152.238.260
Penens fluvius Thesalia	616.661.689
Pennis oppletus aer	369
Pentapolis antè Hexapoli appellata	97
Penthylus dux Paphia	700
Perabi populus	662
Perçotes urbs ubi	523
Perdiccas, Gannas, et Aeropus fratres	612.721
Pergamum unus Pierum murus	655
Perialla uaticina	557
Periander Cypseli filius Corinthiorum tyrannus	15.285
Periandro maximum miracu. oblatum	15
Periander cum defuncta concubuit	510
Periandri de non recipiendo filio edictum	287
Periandri duo filij	286
Perinetades Demarmeni filius	478
Perinthus urbs ubi	339.541
Perinthus à Persis subacti	456
Perinthiorum cum Paoniis singulare certae	7162

men	417
Perinthi expugnatio	417
Persarum uictus habitusq; priscus	46
Persarum aspera regio	ibid.
Persarum cum Lydis confictus	52
Persarum ingenium	61
Persa in potestatem Medorum redacta	70
Persis à Phraorte bellum infertur	71
Persarum complura genera	86
Persarum à Cyro defectio	86
Persarum praestantissimi Pasargada	86
Persa aratores, Persa pecuarij	ibid.
Persa gyrum caeli Iouem appellant	89
Persa deos ex hominibus ortos esse negāt	ibid.
Persarum ritus dum Ioui immolant	ibid.
Persarum numina quae	ibid.
Persa Vrania, Veneri sacrificant	ibid.
Persis Venus Metra appellatur	ibid.
Persarum natales	90
Persa inter pocula consultant	ibid.
Pers. necessitudo uicinitatis maxima	91
Persarum gilaugia	ibid.
Persa externarum rerum studiosiss.	ibid.
Persarum institutio qualis	ibid.
Persis flumina religiosissime coluntur	93
Persarum mos in sepeliendis cadaveribus deo sanctorum	94
Persarum magi	ibid.
Persarum clementia	264
Persar	

<i>Persarum capita cur fragilia</i>	262
<i>Persa ignem deum arbitrantur</i>	263
<i>Persarum niſtus uiuendiq; ſpatium</i>	269
<i>Persarum uxores per uices concumbunt</i>	312
<i>Persarum ſatrapia</i>	<i>ibidem.</i> 126
<i>Persarum conuiuia</i>	464
<i>Persicum mare ubi</i>	372
<i>Persarum cades in conuiuiis</i>	466
<i>Persarum bellica arma</i>	513
<i>Persarum cum Caribus conſertum bellum</i>	524
<i>Persarum 2000. caſa à Caribus</i>	<i>ibidem.</i>
<i>Persarum obtruncatio</i>	524
<i>Persa criniti</i>	535
<i>Persa Cepheneſ appellati</i>	637
<i>Persa immortales qui</i>	643
<i>Persarum equeſtrium copiarum numerus</i>	644
<i>Persici equitatus præfecti</i>	<i>ibidem.</i>
<i>Persarum origo unde</i>	675
<i>Persarum naufragium ad Eubœam</i>	728
<i>Persarum luxus</i>	846
<i>Perſei ſpecula</i>	151
<i>Perſei templum, ſimulacrum, ſandalium, ubi</i>	
192	
<i>Perſeus gymnicorum ludorum inſtitutor</i>	<i>ibidem.</i>
<i>Perſei proſectio in Aegyptum</i>	193
<i>Perſeus Aſſyrius</i>	551
<i>Perſeus Danaës & Iouis filius</i>	637. 675
<i>Petra tribus</i>	507
<i>Petra Trechinia lacus</i>	701
6. 6. 6	<i>Pbal</i>

I N D E X.

Phalerus urbs	489.499
Phalli	172
Phanes Halicarnassens genere	257
Phanem ulciscuntur Aegyptij	260
Phanaxatres Indorum dux	638
Pharandates Theaspi filius	842
Pharenses populus	98
Pharmiches praefectura submonetur	644
Pharnaspes Achaemenides	256
Phasels urbs	252
Phasis	71.200.567
Phayllus uir trispythionicus	770
Pheatria quid	887
Phadyma Otani filia	300
Phemius Smyrneus Homeri praeceptor	872.875
Pheneum urbs	562
Phrendates Sarangarum dux	538.642
Pheretima Arcesilai regis mater	435
Pheretima in Barcaos crudelitas	455
Pheretima miseranda mors	456
Pheron rex cacus	205
Pheronis donaria	ibid.
Phiala in balneis Scytharum	359
Phidippides Atheniensis	578
Philaon Gorgi filius	727
Philagrus & Euphorbus proditores	576
Phileus Aeacis filius	342
Philippus Butacides Olympionicus	480
Philotoni pyramides	228
	PbiB

Phillis Pangeorum regio	657
Philocyprus à Solo. uersib. celebratus	522
Phirmus Atheniensis	693
Phla insula	443
Phocæus Homeri	878
Phocæa regio	96. 109. 252
Phocæa quomodo capta & à Persis occupa- ta	109
Phocenses	99
Phocenses primi longis nauibus usi sunt	107
Phocensium murus	ibid.
Phocensium demigratio in Corsicam	109
Phocensium execratio	ibid.
Phocensium cum Tyrrenis & Carthaginien- sibus nauale bellum	110
Phocenses prælio uicti Corsica insula sece- dunt	ibid.
Phocensibus Cadmea uictoria obtigit	ibid.
Phocenses in Rhegium demigrant	ibid.
Phocenses capti lapidantur	ibid.
Phocensium in Thessalos eruptio	786
Phocensium regio a Barbaris uastatur	737
Phocia oppidum	57
Phæbi sanum ubi	553
Phænice dissensionum autores cum Græcis	3
Phœnices Palestini	201 645
Phœnices ad Africam cognoscendam missi	374
Phœnices literæ	477
Phœnix Aegyptii sacrosancta auis	183
Phœnic	

<i>Phœnicis anis descriptio</i>	<i>ibid.</i>
<i>Phœnix fluvius</i>	691.704
<i>Phraortes filius Diocis</i>	70
<i>Phraortes patre defuncto succedit in regnū ibi.</i>	
<i>Phraortes bellum Persis intulit</i>	<i>ibid.</i>
<i>Phraortes Persas in potestatem Medorum re-</i> <i>digie</i>	70
<i>Phraortes Asiam sibi subegit</i>	<i>ibid.</i>
<i>Phraortis interitus apud Assyrios</i>	71
<i>Phraort. Cyaxares in regno succedit</i>	<i>ibid.</i>
<i>Phrataguna Darij regis uxor</i>	714
<i>Phronima Etearchi filia</i>	431
<i>Phryges à Craso subacti</i>	18
<i>Phryges populus ubi</i>	47.314.374
<i>Phryges antiquissimi</i>	142
<i>Phryges Bryges dicti</i>	<i>ibid.</i>
<i>Phrynici comœdia</i>	136
<i>Phthiotis ora</i>	34
<i>Phya mulier ex tribu Euanica</i>	37
<i>Phya Pisistrato uxor ducitur</i>	38
<i>Phylacais & Antonous Delphorum heroës, &</i> <i>eorum delubrum</i>	740
<i>Pidorus urbs ubi</i>	659
<i>Pieria pix</i>	451
<i>Pierum muri ubi</i>	655
<i>Pieria ora Boœtiæ</i>	742
<i>Pigrès Paon</i>	460
<i>Pindus mons ubi</i>	662
<i>Pinus locus</i>	881
	<i>Pirus</i>

I N D E X.

<i>Pirus, aliàs Melas fluminis</i>	98
<i>Piromis Gracii quid</i>	238
<i>Pisa urbs ubi</i>	146
<i>Piscibus Aegyptus abstinet</i>	165
<i>Piscium qui Aegypto sacri</i>	185
<i>Piscium genitura in stagnis apud Aegyptios</i>	194
<i>Pisces pabulum equorum ubi</i>	463
<i>Piscium mira copia</i>	ibidem
<i>Pisces Papraces & Tilones</i>	ibidem
<i>Pisistratus Hippocratis filius, Atheniensium tyrannus</i>	37
<i>Pisistrati nobile commentum</i>	37
<i>Pisistratus Athenarum imperio potitur</i>	ibid.
<i>Pisistratus Athenis ejcitur</i>	ibidem
<i>Pisistrati uxor Phya</i>	37
<i>Pisistratus illegitime cum uxore coit</i>	38
<i>Pisistratus Marathonem occupat</i>	39
<i>Pisistrati in Athenienses copia</i>	ibidem
<i>Pisistratus tertio urbe Athenis potitur</i>	ibid.
<i>Pisistratus Naxum insulam subegit</i>	40
<i>Pisistratus Delum insulam expiat</i>	ibidem
<i>Pisistratida Athenis pulsi</i>	490
<i>Pisyrus urbs, & lacus in ea salsus & piscosus</i>	654
<i>Pitana ciuitas Aeolia</i>	100
<i>Pittaci Mitylenæi responsum ad Cræsum</i>	18
<i>Pituita fluxus remedia</i>	448
<i>Pix Pieria ubi</i>	458
<i>Pixodorus Cindensis</i>	523
rr	Placian

<i>Placianorum lingua</i>	39
<i>Plataa insula Africa</i>	431. 440
<i>Plataa urbs 433. incenditur</i>	745
<i>Plataarum pugna</i>	856
<i>Platanorum ingens lucus</i>	524
<i>Plinthinctes sinus ubi</i>	145
<i>Pluvia nulla apud Theraos per septem annos</i>	
429	
<i>Plynis portus ubi</i>	440
<i>Podion Doridis</i>	434
<i>Pæne modus apud Persas</i>	93
<i>Pæni Aegyptijs se dedunt</i>	454
<i>Pænorum varia nationes</i>	459
<i>Pæni Nomades, id est, pascuales</i>	444
<i>Pæni saluberrimo corpore</i>	448
<i>Pænorum pastoritiorum sacrificia</i>	ibidem
<i>Pæni ubi</i>	452
<i>Pogon Træzeniorum portus</i>	742
<i>Poli & gnomonis inuentio</i>	204
<i>Polycratis prodigiosa fortuna</i>	282
<i>Polycratis smaragdus</i>	ibidem
<i>Polycratis cadis occasio</i>	329
<i>Polycratis, filia somnium</i>	332
<i>Polycrates cruci affixus</i>	332
<i>Polynices</i>	427
<i>Polymnestus Theraus</i>	432
<i>Polyas Anticyrensis genere</i>	732
<i>Pollux & Castor Tyndarida</i>	426
<i>Pons fuestus à Sefostre</i>	203
	Pontic

I N D E X.

<i>Ponticum genus arboris</i>	366
<i>Pontus Euxinus</i>	377
<i>Ponti amplitudo</i>	398
<i>Portentum ingens Hippocrati uisum</i>	36
<i>Portentum Cræso uisum est</i>	51
<i>Rorata, alias Pyreton, Scythia fluvius</i>	378
<i>Porinus lapis</i>	482
<i>Potidea, et eius ab Artabazo obsessio</i>	659. 486
<i>Præsiadis paludis inhabitatores</i>	462
<i>Prælium circa Mafistylæ cadaver</i>	811
<i>Præsy populus ubi</i>	587
<i>Præsepe Mardonij à Grecis diripitur</i>	819
<i>Præxaspes Persa</i>	273
<i>Præxaspes se præcipitem dat è turri</i>	304
<i>Præxaspis oratio ad Persas</i>	ibidem
<i>Præxaspes Aspathinus</i>	647
<i>Priene urbs Ioniæ</i>	96
<i>Prienas Ardys expugnat</i>	12
<i>Prienenses populus</i>	329
<i>Prienen, es à Mazære subiguntur</i>	107
<i>Primogenitus ex lege succedit in regno</i>	549
<i>Procles Epidauri tyrannus</i>	286
<i>Procles capitur</i>	288
<i>Prodigiorum maxima observatio</i>	139
<i>Prodigiosa cactus</i>	585
<i>Prodigium</i>	752
<i>Promenæa Dodonæorum sacerdos</i>	176
<i>Propontidis longitudo</i>	397
<i>Prosopis insula & eius latitudo</i>	167. 245
rr 2	Proteus

I N D E X.

<i>Protens Pheronis in regno successor</i>	206
<i>Protesilai templum ubi</i>	622
<i>Protemplaris Minerva</i>	740

P R O V E R B I A.

<i>Animus in auribus habitat</i>	625
<i>Cadmea victoria</i>	110
<i>Dolosi homines, dolosa & eorū uestimenta</i>	281
<i>E' tripode oraculum</i>	443
<i>Hunc calceum tu quidem consuisisti, Aristagoras autem sibi induit</i>	527
<i>In frigidum furnum panes ingerere</i>	510
<i>Isthmum fodere</i>	115
<i>Longa regum manus</i>	794
<i>Lemnia facinora</i>	597
<i>Molles viri ex mollibus regionibus</i>	868
<i>Mula partus</i>	349
<i>Muliere ignauior</i>	856
<i>Non est istud cura Hippoclida</i>	592
<i>Non statim ab initio exitus omnis est manifestus</i>	632
<i>Onem lupis relinquere</i>	428
<i>Scythiſſato</i>	567
<i>Sylofontis amiculum</i>	342
<i>Ver ex anno exaruiſſe</i>	683
<i>Prytaneum</i>	577.701
<i>Pſammitichus Aegyptiorum rex</i>	70.142.237
<i>Pſammis rex Aegyptiorū Pſammitici filius</i>	242
<i>Pſammis mors</i>	243
<i>Pſammenitus Amasis filius rex</i>	260
<i>Pſamm</i>	

<i>Psammenitus deponitur</i>	165
<i>Psammenitus epoto taurino sanguine obiit</i>	264
<i>Psylli populus ubi</i>	441
<i>Psyllorum expeditio aduersus austrum</i>	ibid.
<i>Psyttalea insula ubi</i>	758
<i>Pterea locus Cappadocia munitiss.</i>	50
<i>Pteria urbs à Cræso expugnatur diripiturq;</i> <i>ibidem</i>	
<i>Ptoon</i>	790
<i>Ptoi Apollinis fanum ubi</i>	ibidem
<i>Punicus mons</i>	147
<i>Punica humus</i>	149
<i>Puluar Diana</i>	285
<i>Puteus trifariæ rerum species exhibens</i>	586
<i>Pygres Selidonij filius</i>	648
<i>Pylus</i>	686
<i>Pyle</i>	690.704
<i>Pyramidum lapicidina ubi</i>	146
<i>Pyramides Mæri regis Aegyptiorum</i>	199
<i>Pyramis regis Cheopi</i>	119
<i>Pyramis è quaestu meretricio ubi</i>	ibid.
<i>Pyramis Chephrenis Aegypt. regis</i>	ibidem
<i>Pyramides Philitionis ubi</i>	220
<i>Pyramis Mycerini regis</i>	223
<i>Pyramis Rhodopi mulieris proflantis</i>	224
<i>Pyramis regis Asychi lateritia</i>	226
<i>Pyrene urbs ubi</i>	162
<i>Pyreton fluuium Scythia</i>	378
<i>Pyrgus oppidum</i>	428
	rr 3 Pytha

Pythagoras monarcha	480
Pythagoras Mnesarchi filius	402
Pythagoras Mileti procurator	526
Pythia 3000. pecorum à Cræso immolata	31
Pythia oraculū Lacedamonibus redditum	42
Pythia oraculum de ossibus Orestis	43
Pythia oraculum ad Cræsum	61
Pythia oraculum de Istmo Cnidijs datum	116
Pythij qui	552
Pythius Atys filius Lydus	619
Pythij facultates	ibidem
Pythij Lydi filius dissecatur	624
Pythij Ischenoi præstantia	693
Pythermus Lacedamoni. auxilium rogat	191
Pythogenes in Inycum oppidum relegatur	528

R

R Asura Argiuorum	55
Regem ubi conspici nefas	69
Rex ubi maximus statura deligitur	267
Rerum humanarum inconstantia	6
Rerum omnium inspiciendus exitus	33
Res diuinitus futura signis declarantur	816
Rhadinace genus olei, & eius vis	586
Rhamsinitus rex Aegypti	212
Rhamsiniti regis simulacra	ibidem
Rhamsiniti filia prostituitur	215
Rhamsinitus pecunie ditissimus	212
Rhamsiniti regis descensus ad infernas sedes	

<i>Rhapsodi Homericorum carminum explosi</i>	751
<i>Rheginorum maxima caedes</i>	688
<i>Rhenea</i>	574
<i>Rhegium</i>	112
<i>Rhetium urbs ubi</i>	627
<i>Rhæcus Philei filius</i>	293
<i>Rhodium mare ubi</i>	115
<i>Rhodopis pyramis</i>	124
<i>Rhodopis monumentū in tēplo Delphico</i>	ibid.
<i>Rhodus ciuitas ubi</i>	252
<i>Rhodope mons</i>	378
<i>Rhyfes populus ubi</i>	98
<i>Rosa sexagenū foliorum</i>	793
<i>Rubrum mare</i>	133. 147. 241
<i>Ruina hominibus disciplina sunt</i>	131

S

<i>S Abacus rex Aethiopum</i>	226. 237
<i>S Sabaci regis iustitia</i>	ibidem
<i>Sabaci usum</i>	228
<i>Sabyllus Gelous</i>	678
<i>Saca populus</i>	316. 637
<i>Sacarnum dux Hystaspes</i>	631
<i>Sacrum Panionium</i>	97
<i>Sacra Cabyrorum à Persis sumpta</i>	174
<i>Sacerdotes Aegyptiorum rasi</i>	164
<i>Sadyattes successor Ardys</i>	12
<i>Sadyattis imperium apud Lydos</i>	12
<i>Sagartij Persarum genus</i>	643
<i>Sagitta ad Iouem excussa</i>	517
	rr 4 Sai

<i>Sal urbs ubi</i>	157
<i>Saitanorum regum sepultura</i>	145
<i>Saiticum ostium Nili</i>	152
<i>Sal sua sponte crescens</i>	381
<i>Salis collis ubi</i>	445
<i>Salis metallum</i>	447
<i>Sala urbs Samothracia</i>	635
<i>Salamis Atheniensium profugium</i>	749
<i>Salinarj concubitus cum cadauere</i>	192
<i>Salmydesus urbs</i>	400
<i>Samothracia populus Pelasgi</i>	174
<i>Samiorum Aeschrionia tribus</i>	271
<i>Sami emersionis causa à Dario</i>	342
<i>Samus Sylofonti traditur</i>	345
<i>Samiorum ahenum ubi</i>	430
<i>Samum ubi</i>	79
<i>Samj Zanciam occupant</i>	416
<i>Samothraces muri</i>	654
<i>San litera apud Persas nomina magnificentia terminantur</i>	94
<i>Sandanis Lydus</i>	46
<i>Sanacharib⁹ rex Arabj Aegyptũ inuadit</i>	229
<i>Sana urbs</i>	618.619
<i>Sandoces Thaumasy cruci affixus</i>	830
<i>Sapai Thracia populus</i>	654
<i>Sapientes non esse prudentes, acerbum</i>	807
<i>Sappho poetria</i>	224
<i>Saranga populus</i>	316.327
<i>Sardana mons ubi</i>	874
<i>Sardana</i>	

<i>Sardanapalus rex Nini</i>	236
<i>Sardanapali thesaurus</i>	<i>ibidem</i>
<i>Sardium reges Heraclida</i>	7
<i>Sardium primus rex quis</i>	7.56
<i>Sardis à Cimmerijs capta</i>	12
<i>Sardis expugnatur</i>	56
<i>Sardius leo circumlatus urbi</i>	56
<i>Sardium expugnatio in tertiu annu dilata</i>	62
<i>Sardonium mare ubi</i>	110
<i>Sardinicum linum</i>	202
<i>Sardis capta & concremata</i>	515
<i>Sarga urbs ubi</i>	659
<i>Sarpedon, & Minos Europa filij</i>	115
<i>Sassires populus</i>	60.71.316
<i>Sataspes Achemenidis</i>	374
<i>Sataspes cruci affixus</i>	375
<i>Satra Thracia populus</i>	654
<i>Satrapia Persarum</i>	313
<i>Satagida populus</i>	315
<i>Sauromati cum Amazonibus commixtio</i>	410
<i>Sauromata solacizantes</i>	411
<i>Scamandrus fluuius</i>	490
<i>Scamandri aqua exercitui Xerxis defecit</i>	627
<i>Sceptrum Babylonis</i>	129
<i>Scaus Hippocoontis filius</i>	480
<i>Schæni quid</i>	145
<i>Sciathus insula</i>	691
<i>Scidros oppidum</i>	536
<i>Sciona urbs in Pallena</i>	659

Scironis uia	718
Siradis Minerue templum	767
Schola teclum in pueros corruens	538
Scolopis ubi	854
Scopasis rex	413
Scutum Atheniensium	584
Scutū Athen. quomodo ostentatum Persis	588
Scylax oppidum	35
Scylax Cariandis	375
Scyles Aripithis filius 392. & eius mors	394
Scylacis supplicium	473
Scythes Zancleorum rex iustissimus	423
Scyllias urinator	726
Scythæ pecuarij Nomades sunt	47. 383
Scytharum Nomadarum seditio	47. 560
Scytharum fuga ad Halyatten	48
Scythæ in Asiam transcunt	71
Scythæ Cimmericos ex Europa pellunt	71
Scytharum cum Medis apud Caucasum con- gressio	71
Scythæ fuis Medis Asia potiuntur	ibid.
Scythæ theliæ morbo obnoxij ob direptum Ve- neris fanum	ibid.
Scythæ quot annis imperium obtine- runt	ibidem
Scythæ à Medis inebriati occiduntur	ibid.
Scythiæ grues quò prouolent hybernatae	155
Scythæ à Sesostre subacti	200
Scytharum serui quare oculis orbentur	354
Scyð	

Scytharum modus in emulgendo lacte	ibidem
Scytharum origo	356
Scythæ Auchatæ qui	ibidem
Scythæ Herculis filius	359
Scytharum regum origo	ibidem
Scythæ aratores, agriculatores	381
Scytharum mores	377
Scythiæ flumina	378
Scythæ regij	383
Scythicum gramen	ibidem
Scytharum dij 382. & iusurandum	386
Scytharum mos in cadendis uictimis	383
Scythia lignorum inops	ibidem
Scytharum mantilia	385
Scytharum mos in hostes	385
Scytharum mos ineundi fœderis	387
Scytharum regum sepultura	388
Scytharum à Scyle defectio	393
Scythæ suorū institutorum obseruatissimi	394
Scythia uetus ubi	404
Scythia due partes	ibidem
Scythiæ mulorum species horrendæ	418
Scytharum munera ad Darium regem	419
Scytharum intemperantia	567
Scythicus exercitus Medicam regionem inuasit	615
Scythæ Persis Sacæ appellati	637
Sebennyticum ostium Nili	188. 153
Selbonidos stagnum ubi	145
	Sely

<i>Selymbria oppidum ubi</i>	541
<i>Semiramis Babyloniorum regina</i>	121
<i>Semiramidi regina egregia monumenta</i>	<i>ibid.</i>
<i>Semen Indicum quale</i>	319
<i>Senecta maximus honos apud Aegyptios</i>	319
<i>Senes ubi maculentur</i>	319
<i>Sepia locus</i>	564.695
<i>Sepulcrum Halyattis apud Lydos</i>	54
<i>Sepulcri Halyattis descriptio</i>	<i>ibidem</i>
<i>Sepulcra Babyloniorum</i>	131
<i>Sepulcra nitrea ubi</i>	269
<i>Serbonis lacus ubi</i>	258
<i>Seriphij populus</i>	769
<i>Sermyla Græca urbs</i>	659
<i>Serpentum sacrorum descriptio</i>	186
<i>Serpentum sepultura in Iouis templo</i>	<i>ibidem</i>
<i>Serpentes alati ubi</i>	<i>ibidem</i>
<i>Serpentes alati thuriferas arbores observantes</i>	324
<i>Serpentum vis apud Neuros</i>	406
<i>Serpentibus uescentes ubi</i>	446
<i>Serpens arcis Athenarum custos</i>	767
<i>Servi Scytharum cur oculis priuentur</i>	354
<i>Seruorum bellum</i>	566
<i>Servi boni interdū hominibus malis</i>	754.584
<i>Serrium promotorium ultimus zona orbis</i>	635
<i>Sesostri rex Aegypti</i>	200
<i>Sesostri quas gentes subegerit</i>	200.201
<i>Sesostri inscriptiones 202. & monumenta</i>	203
<i>Sestus urbi ubi</i>	425.628

I N D E X.

<i>Sestus à Gracis obsidetur</i>	735
<i>Sethon Aegypti rex, Vulcani sacerdos</i>	228
<i>Sicania nunc Sicilia dicta</i>	687
<i>Sicyoniorum tribuum nomina</i>	493
<i>Sicyonum multa</i>	572
<i>Sicyon</i>	491
<i>Sidon Græcæ urbs</i>	209
<i>Sidonius Tetramnestus Allesi filius</i>	647
<i>Sigeum ubi</i>	511
<i>Sigma litera apud Persas magnificentia nomina terminantur</i>	94
<i>Sigynæ populus ubi</i>	459
<i>Sigynarum appellatio</i>	ibidem
<i>Silens Marsie pellis in utrem formata</i>	618
<i>Sillicypria kiki quid</i>	195
<i>Silphium ubi</i>	440. 450
<i>Simiarum comestores</i>	451
<i>Simiarum ubi maxima vis</i>	ibidem
<i>Simonides poëta Leoprepis filius</i>	516
<i>Simulacra primum ab Aegyptijs dijs consecrata</i>	145
<i>Simulacrum Iouis arietina facie</i>	167
<i>Simulacrum Panos</i>	171
<i>Simulacra æstatis & hyemis</i>	212
<i>Simulacra Minervæ lapidea</i>	254
<i>Simulacrum Darij lapideum</i>	313
<i>Simulacra ex oleis</i>	500
<i>Simultatis inter Phænices & Græcos initium</i>	6
<i>Sinope urbs</i>	50. 153. 360
	Sinus

I N D E X.

<i>Sinus maris Arabicae regionis descriptio</i>	148
<i>Sindus urbs</i>	660
<i>Singus urbs</i>	659
<i>Siphnus insula locupletissima</i>	292
<i>Siphniorum ingens thesaurus</i>	292.769
<i>Sitromitret Cebasi Paricanorum dux</i>	619
<i>Sisamnes Hydarus filius Ariorum dux</i>	618
<i>Sisyra genus penalarum</i>	638
<i>Sitalces Thracum rex</i>	516.394
<i>Siuph urbs</i>	248
<i>Smaragdus Polycratis</i>	282
<i>Smerdis Cambyxis frater</i>	273
<i>Smerdis regno Persarum potitur</i>	298
<i>Smerdis auribus mutilatus</i>	300
<i>Smerdones Otanis fil. Xerxiani exercitus dux</i>	642
<i>Smila oppidum ubi</i>	659
<i>Smindyrides Sybarita</i>	589
<i>Smyrna arma a Gyge illata</i>	11
<i>Smyrna a Colophone condita</i>	12
<i>Smyrna Aeolia ciuitas & celeberrimum emporium</i>	100.871
<i>Sobolis procreanda premia apud Persas</i>	92
<i>Sogdi populus</i>	316
<i>Sol Massagetarum deus</i>	132.1+1
<i>Sol causa exundationis Nili flumini</i>	156
<i>Solis insuetus ortus & occasus</i>	230
<i>Solis mensa ubi</i>	66
<i>Splen execrantes</i>	446
<i>Sul</i>	

I N D E X.

Sol Græcorum deus	624
Sol pro mercede	792
Sol obscuratus	803
Solis sacra oues ubi	852
Soli urbis obsessio & expugnatio	522
Solon peregrinatio in Aegyptum	19
Solon legislator Atheniensium	ibidem
Solon a Cræso humaniter exceptus	ibid.
Solon Cræsi diuitias nihili duxit	57
Solonis lex Atheniensibus data	251
Solus promontorium ubi	161
Solyms olim Mitya dicti	114
Sophanes Eutychidis Decelensis	652
Sophistarum totius Græciæ peregrinatio	18
Sotrates	430
Spaca Medis canis appellatur	74.75
Spammius (alias Psammius) mons ubi	198
Spargapises Tomyrus filius a Cyro capitur	139
Spargapises seipsum interimit	ibidem
Spargapithes Agathyriorum rex	392
Spartiatarum instituta à quo	41
Spartiatarum respu. & leges bellicæ à Lycurgo	ibidem
Spartiatarum cum Argiis de Thyrea agro contentio	54
Spartiatarum regum dignatio & iura	552
Spartiatarum senatus ssc. & lex	496
Spartiatarum cades apud Thermopylas	714
Sparta urbs in Lacedæmone	718
	Spar

<i>Spartanorum reges</i>	788
<i>Spasmi remedia</i>	448
<i>Spatha palmarum</i>	638
<i>Speculatores Græcorum</i>	672
<i>Sperchius Aneristi filius</i>	665
<i>Sperchius amnis Anticyrā præterlabitur</i>	702
<i>Spini lacryma gummi est</i>	196
<i>Sponsa ubi conuiuii prostituatur</i>	441
<i>Squamosi pisces Aegyptijs sacri</i>	184
<i>Stadium, passus, cubitus, pes, quid</i>	235
<i>Stagirus Græca urbs</i>	656
<i>Stathmiregij quid</i>	484
<i>Stesenor Curij tyrannus</i>	522
<i>Stesagoras Cimonis filius</i>	578
<i>Stesagora cades</i>	544
<i>Stentoris lacus ubi</i>	635
<i>Storacis usus ad quæ utilis</i>	322
<i>Struthij subterranei ubi</i>	450
<i>Stratias Chius</i>	35
<i>Strattes Chiorum Tyrannus</i>	789
<i>Struthia & naves quid</i>	881
<i>Struchates populus ubi</i>	70
<i>Strymon fluvius</i>	40. 461. 514. 653
<i>Strymonij populus ubi</i>	641
<i>Stryma Thasiorum urbs</i>	654
<i>Stygis aqua ubi</i>	561
<i>Stymphalius lacus</i>	563
<i>Styreenses populus</i>	768
<i>Sui quenq; inspicere debere</i>	8

<i>Snadela numen</i>	778
<i>Subulci apud Aegyptios profani</i>	171
<i>Sus animal spurcum Aegyptijs dictum</i>	<i>ibidem</i>
<i>Sus hostia Luna & Liberi patris</i>	<i>ibidem</i>
<i>Suis sacrificandi modus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Sues apud Scythas.</i>	384
<i>Sue. abstinent Aegyptij</i>	447
<i>Successionis ius apud Spartiatas.</i>	600
<i>Suniacum iugum ubi.</i>	405
<i>Susa oppi.</i>	12.482.485
<i>Sybarita populus.</i>	479
<i>Sybaris urbs capitur 479. & diripitur</i>	535
<i>Sybaritanum bellum</i>	479
<i>Sydonia urbs à quibus condita.</i>	283
<i>Syene urbs Thebaidos</i>	157
<i>Syennesis Cilicum rex.</i>	523
<i>Syloson Polycratis frater, filius Aeaci</i>	280.342
<i>Syloës promontorium.</i>	375
<i>Syleus campus ubi.</i>	656
<i>Symanum mare ubi.</i>	115
<i>Syrzus fluvius</i>	415
<i>Syri Cappadoces sunt.</i>	6.46.315.482
<i>Syrorum prædia Cyrus deuastat.</i>	50
<i>Syros Cræsus exterminat</i>	<i>ibidem</i>
<i>Syria Aegypto contermina.</i>	209
<i>Syria Palaestina</i>	645.315
<i>Syropæones in Asiam abducti.</i>	462

T ^T *Abella totius orbis*

Tabellionum Persarum cursus & modus	769
Tabiti quid	282
Tarchompsa insula ubi	158
Talentum Babylonicum	314
Tanais flu.	376.378.382.414.415
Tanagrai populus	486.499
Tanagrae	826
Tarentum urbs	408
Tarentinorum maxima caedes	688
Targitans & eius tres filij	357
Tarichea	191
Tartesium Persae occupant	108
Tartesium emporium nobile	430
Taurici montes ubi	535
Taurica gens ubi	404
Taurorum populorum mores	406
Tauri Iphigeniam Agamemnonis filiam co- lunt	406
Taurisira oppidum ubi	440
Texaci rex	414
Teauu fluvius, & eius medica vis	400
Teauri fontes partim calidi, partim frigidi ibid.	
Tegea Arcadium	688.578
Tegeates populus	41
Tegeatibus & Lacedaemonijs bellum inferunt	
Teiorum demigratio in Thraciam odio Cyri II	
Teij Abdiram condunt	ibidem
Tenis oppidum a Graecis extructum	25
Teij	

I N D E X.

<i>Teny</i>	76.12
<i>Teos oppidum ubi</i>	112
<i>Telmiffes coniectores</i>	52
<i>Telys rex Sybaritarum</i>	479
<i>Telus infula</i>	677
<i>Telson cœna Persis quid</i>	862
<i>Tellias uaticinus</i>	735
<i>Tellus beatissimus à Solone indicatus</i>	20
<i>Telli filij fideliter instituti</i>	ibid.
<i>Telli obitus splendidiss.</i>	ibidem
<i>Tellus eadem non fert omnia</i>	23
<i>Tellus Scytharum deus</i>	382
<i>Tellur Apia Scythis appellatur</i>	ibidem
<i>Temesij Clazomenij apud Abderitas cultus</i>	III
<i>Temesius Clazomenius Abdera conditor</i>	ibid.
<i>Tempe locus ubi</i>	689
<i>Teneti Acœlia ciuitas</i>	445.100
<i>Tencros urbs ubi</i>	627
<i>Tenarus locus</i>	686
<i>Termila olim Milyæ appellati</i>	II4 646
<i>Terra diuisio</i>	151
<i>Perræmotus tanquam prodigium ubi</i>	368
<i>Tethronium oppidum</i>	757
<i>Thales Milesius defectione solaris luminis lo-</i> <i>nibus prædixit</i>	ibidem
<i>Thaletus Milesij inuentum in traducendo flum-</i> <i>inum Cræsi exercitum</i>	142
<i>Thaletus Milesij consilium Ionibus datum</i>	12
<i>Thaletis Milesij opinio de excremento Neli</i>	ss 2
	finis

<i>Theminis</i>	154
<i>Thalamia</i> quid sit	473
<i>Thaltrybi</i> ira in Lacedemonios	664
<i>Thaltrybius</i> Agamemnonis praco	ibid.
<i>Thaltrybi</i> ira in Lacedemonios pacata	666
<i>Thamira</i> Inari Afri filius	264
<i>Thamiana</i> populus	316
<i>Thasus</i> urbs à quibus condita	170
<i>Thasus</i> insula à Thaso eius conditore	547
<i>Thasy</i> populus subactus	ibid.
<i>Theasides</i> Spartiata	567
<i>Theba</i> Baotia ubi	180
<i>Theba</i> Aegyptiaca	119. 144
<i>Thebani</i> Iouis sanum	119
<i>Theba</i> olim Aegyptus appellata	151
<i>Thebanis</i> arietes sacrosancti	168
<i>Thebarum</i> Aegyptiarum mirum	260
<i>Thebanis</i> stigmata regia inuruntur	718
<i>Thebanorum</i> obsessio à Grecis	848
<i>Thelia</i> morbus Scythas inuadit	72
<i>Themistocles</i> Neoclis filius	670. 682
<i>Themistoclis</i> corruptio	725
<i>Themistoclis</i> commentum	757
<i>Themistoclis</i> cum Aristide simultas	759
<i>Themist.</i> uasrities, exactio, auaritia	778. 779
<i>Themistocles</i> oim Græcorum prudensissimus	784
<i>Themiscyra</i> ubi	397
<i>Theogonia</i> Persarum in sacrificiis	90
<i>Theophaia</i> festum	32
<i>Thera</i>	

I N D E X.

<i>Thera septem annos pluuiam non sensit</i>	428
<i>Thera insula quondam Callista</i>	428
<i>Theramibus in Palena urbs</i>	659
<i>Therapne locus</i>	555
<i>Theras Andesianis filius Cadmeus genere</i>	427
<i>Thereorum colonia</i>	431
<i>Therma ubi, Thermæ sinus</i>	659
<i>Thermodon fluius ubi</i>	201.814.825
<i>Thermopglarum mons</i>	690.770
<i>Theron Agragantinorum monarchus</i>	684
<i>Thersandrus Orchemenius</i>	427
<i>Thesmophoria sacra</i>	248
<i>Thespia urbs nascitur</i>	770
<i>Thespienses populus</i>	429
<i>Thesproti populus ubi</i>	110.760
<i>Thesalus dux</i>	480
<i>Thesalia descriptio</i>	662
<i>Theslorides literarum professor</i>	866
<i>Thetidis raptus à Peleo</i>	699
<i>Thetrippotrophus</i>	542
<i>Thomani populus</i>	327
<i>Thonis praecltus Canobici ostij</i>	207
<i>Thoraces picturati Amasis regis</i>	285
<i>Thorica tribus</i>	403
<i>Thoyes ubi nascantur</i>	450
<i>Thraces à Cræso subacti</i>	18
<i>Thraces populus Asia</i>	314
<i>Thracum uestimenta canabacea</i>	390
<i>Thraces aduersus tonitrui sagittas excu-</i>	
	51 3 tinnit.

I N D E X.

<i>eiune</i>	408
<i>Thracia tellus</i>	404
<i>Thracia gens eiusq; mores</i>	457. & seq.
<i>Thracum sepultura quales</i>	459
<i>Thracia muri</i>	541
<i>Thracum in Xerxis exercitu armatura</i>	640
<i>Thraces Bithyni Strymonij appellati</i>	641
<i>Thracum sacrificia</i>	866
<i>Thriasus campus</i>	751. 802
<i>Thryæ oppidum ubi</i>	429
<i>Thus ubi, & quomodo colligatur</i>	322
<i>Thyia Cephisi filia sanum</i>	536
<i>Thyrea ager ubi 54. & insula</i>	292. 563
<i>Thysageta populus ubi</i>	365. 415
<i>Thysus urbs</i>	617
<i>Tiarantus fluvius Scythia</i>	378
<i>Tibesis fluvius</i>	378
<i>Tigris fluvius in rubrum mare infunditur</i>	124
<i>Tigris fluvius Opim præterlabitur</i>	ibid.
<i>Tigris fluvius ubi</i>	484
<i>Tigris ostium</i>	535
<i>Tigranes Achemenidis Medorum dux</i>	637
<i>Tigranis dictum</i>	734
<i>Tigranes Persarum dux</i>	854
<i>Tilones pisces</i>	463
<i>Timnes Spargapithis filius</i>	392
<i>Timo sacerdotissa Paria genere</i>	594
<i>Timonax Tinagora filius</i>	647
<i>Timon Androbuli filius</i>	669
<i>Tirynthia regio.</i>	568

<i>Trifamentus Gracorum aruspex</i>	820
<i>Triformis Aetolus frater Malis</i>	593
<i>Trinolus fluminis & mons</i>	56.515
<i>Trinolus puerus aurisamenta profert</i>	54
<i>Tomyra Massagetarum regina à Cyro bello adoritur</i>	136
<i>Tomyridis magnanimitas</i>	140
<i>Tomstrua ubi nulla</i>	368
<i>Torona Græca urbs</i>	617.659
<i>Trachea gens ubi</i>	404
<i>Transfuga gens Aegypti</i>	159
<i>Tranum puerus ubi</i>	654
<i>Trassæ Scythia</i>	356
<i>Traybulus Milesiorum tyrannus.</i>	14.335. &
<i>- eius commentum</i>	14
<i>Transi populus Thracia, eiusq; mores</i>	458
<i>Trechina petra ubi</i>	702
<i>Trechus urbs</i>	704
<i>Tria capita, Capita quercus</i>	822
<i>Triopij Apollinis sacrum atq; certhamen</i>	97
<i>Triopium Cnidiorum regio</i>	115.372
<i>Tritæenses populus ubi</i>	98
<i>Tritachmas Artabazis filius</i>	126
<i>Triballia plantities</i>	378
<i>Trieterica et Bacchanalia apud Gelonos</i>	409
<i>Tritonis fluminis</i>	443
<i>Tutelarum Mineræ templum apud Chios.</i>	107
<i>Tybareni populus</i>	116
<i>Tychinus coriarius</i>	874. Homero celebratus 885

Tyſta cæna quid	362
Typhon Aegyptiorum rex	231
Tyrannis Mermnadarum	11
Tyrannis lubrica res	220
Tyrannorum mores	307
Tyrannidis incommoda	306
Tyrannus tyranno operam præſtat	796
Tyrens Mapen, dux	647
Tyrus quando extructa	370
Tyriorum caſtra locus quidam	206
Tyra flumen	230
Tyres Scythia fluvius	378.346
Tyrita Græci	380
Tyrrhenia, Thuſcia: Tyrreheni, Thuſci	63
Tyrrhenuſ, Atys filius	63
Tyrrhenorum ſedes ubi	63
Tyrrheniam Perſæ occupant	107
Tyrrhenorum bellicus apparatus aduerſus Phocenſes	110
Tyrodiza Perinthiorum ora	618

V

Vacca Iſidi ſacra	166
Vacca ubi non alantur	447
Vaticini Scytharum	387
Veneris Vrania templum ubi	71
Veneris fanum apud Cyprum	ibidem
Veneris templum apud Cytheros	ibid.
Venus Arabibus Alitta	90
Venus Perſis Metra	ibid.
Vener	

Veneris templum apud Atarbechas	167
Veneris hospita ades	206
Venus Scytharum dea	382
Venus Artimpasa	ibid.
Venti etcſia cauſa exundationis Nili	154
Ventorum ara in Thyia	692
Verticis raſura apud quos populos	442
Veſtes lancea ubi profana	189
Veſta Scytharum dea	382
Veſtigium Herculis ubi	346
Viſtima cadenda ritus apud Scythas	383
Vipera coitus partuſq;	323
Vinum ex hordeo apud Babylonios	187
Viri arei ubi	237
Viri agreſtes	410
Viri pro mulieribus exornati	466
Virginum auſtio apud Babylonios	129
Virgines ubi deuirginentur à rege	440
Virginum anniuerſarius conſlictus	444
Vinos defodere	656
Vocaliſſimus Aegyptius	424
Vrbium Gracia decrementa incrementaſq;	6
Vrbs uetus à Nicodro occupatur	571
Vrbes à Dario in Scythia condita	415
Vrania Veneris ſanum uetuſtiſſimum	91
Vrania Veneris tēplum à Scythis diripitur	72
Vrania Veneris apud Perſas ſacrificium	90
Vrania Venus Alilat Arabibus dicta	259
Vrina hirci ſpaſmi remedium	448
	33 5 Vros

Vrótalt Arabibus quid	152
Vtq̃ populus	316
Vulcani sacerdotes	143
Vulcani maximum templum Memphis	199
Vulcani uestibula a quo adificata	192. 238
Vulcani templum & statua	279
Vulpium & urforum sepultura	182
Vulpamjaris Aegyptius sacer	185
Vxorum maclatio ad mariti funus	458
Vxores Atheniensium raptae	506

X

X Anthius campus	316
Xanthij populus	ibid.
Xanthippus Ariphronis filius	593. 621. 788
Xerxes Darij filius	120
Xerxes quid Graeci significet	575
Xerxes rex Persarum declaratur	600
Xerxes cur bellum Graeci intulerit	602
Xerxis omnium prima aduersus Aegyptum expeditio	602
Xerxis iuvenile ad Artabanũ responsio	609
Xerxis genealogia	ibid.
Xerxis somnia	650
Xerxis copiae omnium maxima	626
Xerxes Hellesponto compedes iniicit	622
Xerxis crudelitas	626
Xerxiãni exercitus ordo	ibid.
Xerxes uiso exercitu illacrymans	627
Xerxis spectaculum	ibidem
Xerxes	Xerxes

Xerxis & Artabani colloquium	628
Xerxi duo hostilissima	629
Xerxis exercitus in Europam traiectus	634
Xerxes exercitum suum lustrat	539
Xerxianarum copiarum catalogus	636. 694
Xerxis uxor Amestrus nomine	6 6. 656
Xerxiani exercitus duces qui fuerint	642. 647
Xerxis magnanimitas	666
Xerxis expeditio in Graciam	666
Xerxis fiducia	673
Xerxiana classis	694
Xerxis naues C C C C. submersa	697
Xerxiana clades apud Thermopylas	733
Xerxis ridiculum factum	ibid.
Xerxis liberi, & fuga	772
Xerxis impietas	776
Xerxis copias fames et pestilentia excipiunt	780
Xerxis aureus currus	ibid.
Xerxis reditus in Asiam	782
Xerxis crudele factum	ibid.
Xerxes tempestate nexatur	ibid.
Xerxis amores	861
Xenagoras Praxilai Halicarnasensem	ibidem.
Xistius aureus Amphiarao donatus	32
Xuthus	646

Z

Z Abeces Pœni	430
Zacynthus ubi	560
Zacynthij populus	292. 560
	Zanc

I N D E X.

<i>Zancla nunc Meſſana dicta</i>	705
<i>Zanclei populus</i>	336.678
<i>Zamolxis demon</i>	401
<i>Zegeries murium genus apud Perſas</i>	450
<i>Zeuxidemus Leutychidis filius</i>	561
<i>Zira amiculi genus</i>	639
<i>Zoa à Batto condita</i>	434
<i>Zona urbs Samoſthracia</i>	635
<i>Zopyrus ſe mutilat</i>	349
<i>Zopyri ad Babylonios profugium</i>	352
<i>Zopyrus Babylonici exercitus dux declaratur</i>	252
<i>Zopyri præſtantia</i>	353
<i>Zopyrus Megabiſi filius</i>	ibid.
<i>Zopiri filia à Sataspæ uitiata</i>	374
<i>Zoſter</i>	775
<i>Zygantes Pœni ubi</i>	451
<i>Zygantes ſimiarum comēſtores</i>	ibidem

F I N I S.

